NU AM DESTULĂ CREDINȚĂ CA SĂ FIU ATEU

Norman L. Geisler
Frank Turek

„Clară, completă, convingătoare – această carte formidabilă îi va ajuta atât pe creştini cât şi pe necreştini să înţeleagă baza raţională a creştinismului. Mi-aş fi dorit ca ea să fi existat şi pe vremea când eu însumi eram ateu – m-ar fi ajutat să câştig timp preţios în călătoria mea spirituală spre Dumnezeu!"

— LEE STROBEL – autor al cărţilor *Pledoarie pentru Cristos* şi *Pledoarie pentru credinţa creştină*

„Oricât de multe dovezi s-ar aduce, ele nu pot converti un necredincios. Aceasta este doar lucrarea lui Dumnezeu. Dar demersul lui Norman Geisler şi Frank Turek în această carte ar trebui să răscolească pe oricine pretinde că este ateu ... poate suficient de mult pentru a-l convinge să pornească în căutarea lui Dumnezeu, care a existat tot timpul."

— CAL THOMAS – foiletonist şi moderator al emisiunii *After Hours* de pe canalul Fox News

„Geisler şi Turek ridică o mulţime de întrebări spinoase şi, ca întotdeauna, răspund la ele cu pricepere şi profunzime. Cartea aceasta este o completare valoroasă la multele scrieri contemporane de apologetică creştină."

— RAVI K. ZACHARIAS – preşedinte al Misiunii Ravi Zacharias International

Norman Geisler a scris singur sau în colaborare aproximativ şaizeici de cărţi, între care menţionăm *The Baker Encyclopedia of Christian Apologetics* şi lucrarea în patru volume *Systematic Theology*. A predat cursuri la nivel universitar şi postuniversitar timp de aproape patruzeci de ani şi a conferenţiat în toate cele cincizeci de state ce compun SUA, precum şi în alte douăzeci şi cinci de ţări. Geisler deţine un doctorat în Filozofie (Ph.D.) de la Universitatea Loyola şi slujeşte acum ca rector la Seminarul Evanghelic de Sud, în apropiere de Charlotte, Carolina de Nord.

Frank Turek deţine două diplome de masterat şi acum îşi desfăşoară studiile doctorale în domeniul apologeticii la Seminarul Evanghelic de Sud, unde şi activează ca prorector. Este un vorbitor apreciat, apărând în numeroase emisiuni TV sau radio, inclusiv la *The O'Reilly Factor, Hannity and Colmes* şi *Politically Incorrect*. Prima lui carte, *Legislating Morality: Is It wise? Is It Possible?* (scrisă tot în colaborare cu dr. Geisler) a câştigat Medalia de Aur a Asociaţiei Editorilor Creştini Evanghelici pentru cea mai bună carte la categoria ei.

Editura
Cartea Creştină
www.ecc.ro

ISBN 978-973-9317-92-4

„Clară, completă, convingătoare – această carte formidabilă îi va ajuta atât pe creştini cât şi pe necreştini să înţeleagă baza raţională a creştinismului. Mi-aş fi dorit ca ea să fi existat şi pe vremea când eu însumi eram ateu – m-ar fi ajutat să câştig timp preţios în călătoria mea spirituală spre Dumnezeu!"

LEE STROBEL – autor al *Pledoariei pentru Cristos* şi al *Pledoariei pentru credinţa creştină*

„Această carte, extrem de plăcută la citit, pledează strălucit pentru creştinism pornind dinspre problema adevărului spre inspiraţia Bibliei. Şi verdictul ei este clar: creştinii se bazează pe mormane de dovezi solide, în timp ce scepticii se agaţă doar de credinţa lor oarbă şi dogmatică. Dacă rămâi sceptic şi după ce citeşti *Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu*, atunci cred că refuzi să accepţi adevărul!"

JOSH MCDOWELL – lector şi autor al cărţii *Mărturii care cer un verdict*

„Este întru totul adevărat că ateismul necesită multă necredinţă oarbă în timp ce calea logicii şi a raţiunii conduce direct la Evanghelia lui Isus Cristos. Norman Geisler şi Frank Turek arată într-un mod convingător de ce."

PHILLIP E. JOHNSON – autor al cărţilor *Darwin on Trial*, *Reason in the Balance* şi *The Wedge of Truth*

„*Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu* te va echipa, îndemna şi încuraja să «dai socoteală de nădejdea pe care o ai ... cu blândeţe şi cu teamă»."

HANK HANEGRAAFF – Preşedinte al Institutului Creştin de Cercetare şi moderator al emisiunii *Bible Answer Man*

„Oricât de multe dovezi s-ar aduce, ele nu pot converti un necredincios. Aceasta este doar lucrarea lui Dumnezeu. Dar demersul lui Norman Geisler şi Frank Turek în această carte ar trebui să răscolească pe oricine pretinde că este ateu ... poate suficient de mult pentru a-l convinge să pornească în căutarea lui Dumnezeu, care a existat tot timpul."

CAL THOMAS – foiletonist şi moderator al emisiunii *After Hours* de pe canalul Fox News

„Idei false ce urmăresc să submineze şi să distrugă credinţa creştină îi bombardează neîncetat pe elevii de liceu şi pe studenţii de colegiu. Cartea aceasta oferă un antidot foarte eficient împotriva acestora. Geisler şi Turek prezintă informaţii cruciale de care aceştia au nevoie pentru a nu se lăsa abătuţi din cale de atacurile ideologiilor seculare ce prezintă ştiinţa, filozofia şi studiile biblice drept inamice ale credinţei creştine."

WILLIAM A. DEMBSKI – autor al cărţii *The Design Revolution*

„Geisler şi Turek ridică o mulţime de întrebări spinoase şi, ca întotdeauna, răspund la ele cu pricepere şi profunzime. Cartea aceasta este o completare valoroasă la multele scrieri contemporane de apologetică creştină."

RAVI K. ZACHARIAS – preşedinte al Misiunii Ravi Zacharias International

„Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu este o lucrare de excepţie a lui Norman Geisler – ea face o apărare logică, raţională şi intelectuală a credinţei creştine. Colaborarea lui cu Frank Turek a produs o carte ce reprezintă o lectură absolut obligatorie pentru orice filozof profesionist sau amator."

JOHN ANKERBERG – autor şi moderator al emisiunii *The John Ankerberg Show*

„Oricine poate înţelege explicaţia deosebit de clară conţinută în această carte ce îşi propune să demonstreze că moralitatea ca atare indică spre Dumnezeu. Ateii pot crede în legea morală, dar fără Dumnezeu ei nu au posibilitatea de a-şi justifica credinţa."

J. BUDZISZEWSKI – fost ateu, profesor de ştiinţe ale guvernării şi de filozofie la Universitatea din Austin, statul Texas, autor al cărţii *What We Can't Not Know*

Cuvânt înainte de David Limbaugh

NU AM DESTULĂ CREDINŢĂ CA SĂ FIU ATEU

Norman L. Geisler

Frank Turek

Editura Cartea Creştină
Oradea, 2007

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

GEISLER, NORMAN
Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu / Norman Geisler şi Frank Turek ; trad.: Florin Mermeze ; ed.: Agnes Dragomir. - Oradea : Cartea Creştină, 2007
ISBN 978-973-9317-92-4

I. Turek, Frank
II. Mermeze, Florin (trad.)
III. Dragomir, Agnes (ed.)

211
231.11

Prima ediţie

Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu
de Norman L. Geisler & Frank Turek

© 2007 Editura Cartea Creştină
str. Cuza-Vodă nr. 85
410097 Oradea - Bihor, România
Tel.: 0259-436.738, 0359-432.616; Fax: 0259-436.152
E-mail: smr@ecc.ro; Pagina web: WWW.ECC.RO

Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediţii în limba română.

Orice reproducere sau selecţie de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Cartea Creştină.

Consilier editorial: Agnes Dragomir
Traducerea: Florin Mermeze
Editarea: Agnes Dragomir
Coperta: Adrian Abrudan
Tehnoredactarea: Marcel Eugen Budea

ISBN 978-973-9317-92-4

Printed by Tipografia RomFlair Tel. 0259 43 77 93

Cuprins

Cuvânt înainte *de David Limbaugh* 7
Prefaţă: De câtă credinţă ai nevoie ca să crezi ce spune această carte? ... 13
Mulţumiri 15
Introducere: Capacul de pe cutia cu puzzle-ul vieţii 17
1 Putem noi suporta adevărul? 37
2 De ce să creadă cineva ceva? 53
3 La început a existat un mare VAL 75
4 Planul divin 97
5 Apariţia vieţii: lege naturală sau miracol divin? 115
6 Noi forme de viaţă: De la protoplasmă la om prin regnul animal 139
7 Maica Tereza contra Hitler 171
8 Miracolele: semne ale lui Dumnezeu sau credulitate 197
9 Avem noi mărturii timpurii cu privire la Isus? 221
10 Avem o mărturie directă despre Isus? 251
11 Principalele motive pentru care ştim că scriitorii Noului Testament au spus adevărul 275
12 A înviat Isus cu adevărat dintre cei morţi? 299
13 Cine este Isus: Dumnezeu sau doar un mare învăţător moral? 327
14 Ce a învăţat Isus despre Biblie? 353
15 Concluzie: Judecătorul, Robul Împărat şi imaginea de pe capacul cutiei 375
Apendicele 1: Dacă există Dumnezeu, de ce există atâta rău în lume? 387
Apendicele 2: Nu este doar interpretarea ta? 400
Apendicele 3: De ce Seminarul Isus pentru Isus nu vorbeşte pentru Isus 407
Note 411

Cuvânt înainte

Ca unul care am venit la Cristos după ani de scepticism, nutresc o afecţiune specială pentru apologetica creştină. Ea este una dintre pasiunile mele. Există o mulţime de dovezi ce atestă credibilitatea Scripturii, autoritatea Bibliei în calitate de Cuvânt inspirat al lui Dumnezeu şi acurateţea Bibliei în descrierea evenimentelor istorice pe care le tratează, inclusiv viaţa pământească a lui Isus Cristos. De fapt, există dovezi puternice şi convingătoare că creştinismul este singura religie adevărată, că Dumnezeul triunic care Se revelează pe paginile ei este singurul Dumnezeu al universului şi că Cristos a murit pentru păcatele noastre pentru ca noi să putem trăi.

Desigur, dovezile nu pot înlocui credinţa, care este esenţială pentru mântuirea noastră şi pentru comuniunea noastră cu Dumnezeu. De asemenea, studiul apologeticii nu înseamnă lipsă de respect faţă de credinţa noastră, ci mai degrabă o completează, o informează, o susţine şi o revigorează. Dacă nu ar fi aşa, Biblia nu ar spune: „Fiţi totdeauna gata să răspundeţi oricui vă cere socoteală de nădejdea care este în voi" (1 Pet. 3:15).

Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu este cea mai bună carte pe care o cunosc capabilă a-i învăţa pe credincioşi cum să-şi justifice credinţa şi pe scepticii care manifestă deschidere faţă de adevăr. Această carte se va dovedi o unealtă indispensabilă pentru evanghelizare, mai ales în discuţiile cu necredincioşii ce se confruntă cu obstacole „intelectuale" în calea credinţei. Aşa cum ştim, obstacolele intelectuale sunt de obicei doar o scuză pentru necredincioşi, dar atunci când îndepărtăm substanţa scuzei lor, ei rămân descoperiţi în faţa adevăratelor obstacole ce le barează calea, faţă în faţă cu demonii lor adevăraţi.

Dar cred că mai există un motiv important pentru mandatul biblic de a „fi gata să răspundem". Pregătirea noastră în acest sens nu ne ajută doar să comunicăm mai eficient Evanghelia, ci ne va înarma de asemenea cu uneltele necesare ca să ne putem împotrivi îndoielilor sâcâitoare pe care le încercăm în momentele de slăbiciune. Iar aceasta ne va întări credinţa, deoarece ne pune în faţă dovezile în sprijinul creştinismului.

Cine se îndoieşte că este necesar să fim mai bine echipaţi cu dovezi, fie ca să evanghelizăm mai bine, fie pentru a ni se întări propria credinţă? Ca şi cum n-ar fi suficient că trebuie să luptăm cu ispitele cărnii, ne confruntăm zilnic şi cu influenţe exterioare negative. În timpurile moderne, aceste influenţe au devenit tot mai sinistre şi mai subtile, întocmai aşa cum ne-a avertizat Biblia că se va întâmpla.

În trecut, necredincioşii erau nevoiţi să decidă dacă creştinismul este singura religie adevărată, dacă vreuna din mai multele religii este adevărată sau dacă în ultimă instanţă există Dumnezeu. Dar în general ei nu s-au confruntat cu povara de a stabili dacă adevărul însuşi există.

Cultura noastră postmodernă a abuzat de ideea de adevăr. Ea ne învaţă că adevărul şi moralitatea sunt relative, că nu există adevăr absolut. Pentru elita intelectuală care domină universităţile noastre şi mass-media, aceste idei sunt considerate erudite şi progresiste, chiar dacă toţi înţelegem intuitiv că adevărul absolut există şi, mai important, ne conducem vieţile bazaţi pe această recunoaştere.

Dacă întâlneşti un asemenea geniu care este convins că adevărul e un construct social definit de cei puternici pentru a rămâne la putere, întreabă-l dacă ar fi dispus să-şi verifice teoria sărind de pe cea mai înaltă clădire din preajmă. Ai putea de asemenea să-l testezi cu privire la Legea noncontradicţiei. Întreabă-l dacă crede că două lucruri contradictorii pot fi adevărate în acelaşi timp. Dacă are nesinceritatea intelectuală de a spune „da", întreabă-l cât este de sigur că adevărul absolut nu există. Este el absolut sigur?

Da, adevărul este o victimă a culturii noastre populare. Iar când adevărul dispare, autoritatea Evangheliei este subminată, deoarece Evanghelia ne spune totul cu privire la Adevăr. Putem vedea azi peste tot dovezi în acest sens. Noţiunile moderne de „toleranţă" şi „pluralism" sunt o consecinţă directă a asaltului culturii asupra adevărului.

Secularişţii liberali insistă că toleranţa este virtutea cea mai înaltă. Dar ei nu spun ce înţeleg prin „toleranţă". Pentru ei, toleranţa nu presupune a-i trata respectuos şi civilizat pe cei cu idei diferite. Ea înseamnă a afirma validitatea ideilor afirmate de ei, ceea ce creştinii nu pot face fără să renunţe la propriile lor convingeri. De exemplu, dacă eşti de acord cu interdicţia biblică asupra comportamentului homosexual şi-l consideri păcătos, nu poţi afirma în acelaşi timp că un astfel de comportament nu este păcătos.

Secularistul postmodern nu trebuie să se confrunte cu aceste probleme întrucât respinge ideea de adevăr absolut şi legea noncontradicţiei. El poate merge fericit pe drumul lui predicând tuturor toleranţa, fără a fi nevoit să explice vreodată contradicţiile intrinseci ale vederilor lui.

Dar la o privire mai atentă, neguţătorii toleranţei se vor dovedi necinstiţi şi din cauză că nu practică ceea ce predică – cel puţin în faţa creştinilor supărător de încăpăţânaţi. Ei nu sunt absolut deloc dispuşi să „tolereze" premisa creştină că Isus Cristos este Calea, Adevărul şi Viaţa. Pentru ei, recunoaşterea acesteia înseamnă în mod necesar negarea concepţiei lor despre toleranţă, care susţine că toate ideile au o valoare egală. Când se pune problema tratamentului aplicat creştinilor, în ingeniozitatea lor infinită ei formulează o excepţie la cerinţa privind toleranţa universală.

Pentru ei, pretenţiile de adevăr exclusiv ale creştinismului sunt exagerate – atât de greşite încât îi descalifică pe creştini de la toleranţă din partea altora. De exemplu, directorul secular al unei universităţi a tras la răspundere o profesoară conservatoare pentru că a prezentat cursanţilor ei nişte texte literare dintr-o perspectivă creştină, între care un articol despre cum ar trebui abordată homosexualitatea de către profesori. Directorul respectiv a exclamat: „Nu putem tolera intolerabilul". După cum se poate vedea, reprezentanţii relativismului pot ieşi cu multă uşurinţă din încurcătura în care sunt puşi de poziţiile lor imposibil de apărat. În acest scop, ei mută pur şi simplu stâlpii porţii. Şi să nu mai vorbim atunci de definirea adevărului de pe poziţii de putere!

Credinţa creştinilor că religia lor este singura adevărată nu-i face pe creştini intoleranţi faţă de alţii sau lipsiţi de respect cu privire la dreptul acestora de a crede şi de a se închina aşa cum aleg ei. În cultura noastră modernă este teribil de multă confuzie cu privire la aceste distincţii şi încrederea creştinilor în sistemul lor este folosită ca să-i descrie pe creştini ca pe nişte intoleranţi faţă de alte sisteme de credinţă. Nimic nu poate fi mai departe de adevăr. În plus, creştinismul nu este singura religie cu pretenţii de adevăr exclusiv. Toate marile religii au asemenea pretenţii. Multe din ideile centrale ale principalelor religii nu pot fi reconciliate, ceea ce dezminte teza foarte la modă a pluralismului că toate religiile sunt în esenţă la fel.

Auzim sau citim adesea că toţi oamenii, indiferent unde s-ar afla, se închină aceluiaşi Dumnezeu folosind limbi şi culturi diferite. Cu tot respectul cuvenit, această idee este vădit absurdă. De exemplu, islamul afirmă că Cristos a fost un simplu profet, nu Dumnezeu. Aşa cum a remarcat C. S. Lewis, dacă Cristos nu este Dumnezeu, atunci nu este posibil ca El să fi fost un profet exemplar sau un mare învăţător moral, deoarece a pretins că este Dumnezeu. Dacă nu a fost cine a spus că este, atunci a fost fie un mincinos, fie un nebun, nicidecum un mare învăţător moral sau profet.

Ca un alt exemplu evident, pretenţiile anumitor religii orientale că Dumnezeu se găseşte în toate lucrurile şi că nu există o distincţie clară între Creator şi creaţie sunt total ireconciliabile cu creştinismul. Exemplele sunt nesfârşite, dar ideea e că deşi diferitele religii pot împărtăşi unele valori ce se suprapun, multe dintre credinţele lor fundamentale nu pot fi puse în acord. Poate că oamenii se simt mai bine pretinzând că toate religiile sunt în esenţă acelaşi lucru, dar se poate dovedi cu uşurinţă că această idee este falsă.

Dar corectitudinea politică din cultura noastră iese de obicei învingătoare. Chiar şi multe din bisericile noastre au fost corupte de eronatele noţiuni de toleranţă şi pluralism. Acestea au permis ca teologia lor să fie diluată şi au îngăduit ca autoritatea Scripturii să fie denigrată în favoarea ideilor „evoluate" ale societăţii cu privire la moralitate. Numai o versiune a creştinismului care propovăduieşte că toate religiile sunt la fel este tolerantă şi iubitoare. Creştinismul tradiţional, bazat pe Biblie, este intolerant, insensibil, exclusivist şi lipsit de dragoste.

Dar cât de iubitor trebuie să fii ca să devii un complice la distrugerea adevărului însuşi – la golirea de conţinut a Evangheliei? Cât de sensibil trebuie să fii ca să-i ajuţi pe oameni să se depărteze de pe calea Vieţii? În calitatea ta de creştin, cum poţi explica decizia voluntară a lui Cristos prin care S-a supus umilinţei şi înjosirii de a-Şi asuma un trup uman, de a experimenta separarea totală de Tatăl, de a accepta fizic întreaga mânie a Tatălui revărsată asupra tuturor păcatelor trecute, prezente şi viitoare ale omenirii şi de a suferi chinul de nedescris şi moartea pe cruce, dacă toate celelalte căi spre Dumnezeu sunt la fel? Ce insultă enormă este aceasta la adresa lucrării lui Cristos încheiate pe cruce! Ce act de neascultare deliberată faţă de porunca pe care ne-a dat-o Cristos de a răspândi Evanghelia până la marginile pământului! Căci dacă toate religiile sunt la fel, atunci Îl facem mincinos din Cristos şi transformăm Marea Însărcinare într-o farsă inutilă, deoarece stingem orice imbold în direcţia evanghelizării.

Nu sugerez că creştinii ar trebui să facă evanghelizare într-un mod strident şi fără niciun fel de respect faţă de alţii. Evident, trebuie să onorăm principiul că toţi oamenii sunt egali înaintea lui Dumnezeu şi îndreptăţiţi la o protecţie egală în faţa legii, precum şi la un tratament corect, amabil şi plin de respect. Dar aceasta nu presupune că ar exista vreun imperativ moral ca să adoptăm ideea că toate sistemele de credinţă sunt la fel de adevărate. Dimpotrivă, există un imperativ moral care ne cere să nu facem acest lucru.

Textul biblic la care am făcut referire mai sus şi care ne învaţă să fim pregătiţi să dăm socoteală de credinţa noastră este urmat imediat de

următorul avertisment: „Dar [faceţi aceasta] cu blândeţe şi teamă, având un cuget curat; pentru ca cei ce bârfesc purtarea voastră bună în Cristos să rămână de ruşine tocmai în lucrurile în care vă vorbesc de rău" (v. 15b-16).

Dar se cuvine să ţinem seama şi de fraza următoare. „Căci este mai bine, dacă aşa este voia lui Dumnezeu, să suferiţi pentru că faceţi binele decât pentru că faceţi răul! Cristos, de asemenea, a suferit odată pentru păcate, El, Cel neprihănit, pentru cei nelegiuiţi, ca să ne aducă la Dumnezeu" (v. 17-18). Trebuie să predicăm adevărul, chiar dacă acest lucru ne face nepopulari, chiar dacă ne atrage acuzaţia că suntem intoleranţi ori lipsiţi de afecţiune, chiar dacă ne aduce la suferinţă sau persecuţie. Da, trebuie să evanghelizăm cu blândeţe şi cu respect, dar mai presus de orice trebuie să evanghelizăm. Nu trebuie să ne lăsăm reduşi la tăcere de poliţia toleranţei.

Intru adesea în contact cu oameni care fie nu cred în creştinism, fie cred, dar au rezerve serioase faţă de unele părţi ale Bibliei sau faţă de anumite elemente ce ţin de doctrina creştină. Nu sunt deloc expert în teologie. Deci ce le spun acestor oameni? Mai mult decât să le sugerez să citească Biblia de la început până la sfârşit, cum pot să-i ajut să descopere adevărurile pe care eu însumi le-am descoperit destul de târziu?

Există atât de multe cărţi deosebite disponibile care pot fi de ajutor, dar se pare că fiecare dintre ele are unele neajunsuri. Sunt prea academice, sau incomplete, sau prea dificil de citit. Pentru a asigura toate informaţiile necesare, de obicei sunt nevoit să recomand mai multe cărţi, ceea ce reduce semnificativ şansele ca vreuna dintre ele să fie citită.

Nu cu mult timp în urmă un prieten mi-a cerut să-i sugerez o bibliografie în domeniul apologeticii pe care să o recomande fratelui său necredincios. Ştiam că aceasta era o ocazie unică în viitorul apropiat; aşa că trebuia să vin cu cartea perfectă. Sincer să fiu, am amânat decizia pentru că nu mă puteam decide între trei sau patru dintre lucrările mele favorite, niciuna dintre ele nefiind, după părerea mea, suficientă în sine.

Tocmai pe când mă pregăteam să mă eschivez şi eram gata să recomand mai multe cărţi în locul uneia singure, am primit o notiţă din partea lui Frank Turek, care-mi cerea să-i recenzez *Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu*. După ce am citit primele câteva capitole ale cărţii, am devenit convins că primirea acestei cărţii era de-a dreptul providenţială.

În sfârşit, m-am gândit, iată o carte care acoperă toate problemele într-o formă uşor de citit. După ce am lecturat-o, i-am spus lui Frank că aceasta este cartea pe care am aşteptat-o pentru a sluji ca unealtă în evanghelizare – capabilă să explice ideile şi să dezvăluie adevărul într-un

mod ce depăşea puterile mele. După publicarea acestei cărţi va exista o sursă pe care să o pot recomanda scepticilor, îndoielnicilor sau creştinilor ce au nevoie de nişte dovezi care să le întărească credinţa. Cunosc deja zece persoane cărora le voi da această carte. Ea este cu adevărat un dar ceresc.

Frank Turek, pe care am ajuns să-l apreciez ca pe un gentleman deosebit şi ca pe un mare erudit creştin, a scris această carte în colaborare cu uriaşul între uriaşi în domeniul apologeticii creştine – dr. Norman Geisler. Sunt în posesia câtorva din celelalte lucrări ale lui Geisler, dintre care menţionez *Christian Apologetics* (*Apologetica creştină*, Societatea Misionară Română, 1993), *When Critics Ask* şi *When Skeptics Ask*. Interesant este că cel ce mi l-a recomandat pentru întâia dată pe dr. Geisler a fost prietenul şi pe atunci vecinul meu, dr. Steve Johnson, absolvent al Seminarului Teologic Dallas şi unul din mentorii mei spirituali. Steve mi-a împrumutat (nu-mi mai amintesc dacă i-am înapoiat-o vreodată!) o casetă video în care dr. Geisler explica adevărurile creştinismului într-un mod cât se poate de interesant şi de captivant. Atunci am luat decizia să cumpăr şi să studiez câteva din incredibilele lui cărţi de apologetică.

Doresc să recomand toate cărţile lui Norman Geisler. Dar *Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu* este tocmai ceea ce dr. Geisler ar prescrie ca sursă unică pentru cei ce nu par a fi dispuşi să parcurgă mai multe cărţi. Trebuie să admit că titlul m-a intrigat în mod deosebit, deoarece am crezut întotdeauna că este nevoie de multă credinţă pentru a fi ateu. Este evident că e necesară mai multă credinţă ca să crezi că fiinţele umane au evoluat printr-o interacţiune întâmplătoare a moleculelor (care ele însele au trebuit să ia fiinţă într-un fel sau altul) decât să crezi într-un Creator.

Această carte mi-a stârnit interesul şi pentru că înainte să trateze despre adevărul creştinismului, ea discută adevărul în sine, dovedind într-un mod convingător că există un adevăr absolut. Ea demolează absurdităţile relativismului moral şi ale postmodernismului, după care trece la o abordare sistematică a adevărurilor inevitabile ale religiei creştine. Această carte trebuia să fie scrisă şi, mai mult, ea trebuie publicată. Aşa că pun capăt entuziasmului şi las ca această carte să fie trimisă la tipar. Multe suflete flămânde aşteaptă adevărurile ce sunt prezentate într-un mod atât de strălucit în această lucrare.

DAVID LIMBAUGH

Prefaţă

De câtă credinţă ai nevoie ca să crezi ce spune această carte?

Scepticii religioşi cred că nu există deloc garanţia că lucrări ca aceasta comunică informaţii obiective, deoarece ele sunt scrise de oameni religioşi care îşi urmăresc propria agendă. De fapt, acesta este modul în care scepticii privesc Biblia însăşi – o consideră o carte plină de prejudecăţi scrisă de oameni cu prejudecăţi. Aprecierile lor pot fi adevărate în cazul unor cărţi ce tratează teme religioase, dar nu sunt adevărate în cazul tuturor. Cu alte cuvinte, nu poţi avea încredere în nimic din ce citeşti despre religie – inclusiv în cărţile scrise de atei sau de sceptici – deoarece fiecare scriitor are un punct de vedere în legătură cu religia.

Aşadar, ce înseamnă aceasta pentru tine, cititorule? Ar trebui să arăţi neîncredere în ce scrie un ateu despre creştinism doar pentru că e ateu? Nu neapărat, pentru că s-ar putea să spună adevărul. Ar trebui să fii neîncrezător în ce scrie un creştin despre ateism doar pentru că este creştin? Iarăşi, nu neapărat – şi el poate să spună adevărul.

Dar cum rămâne cu agenda pe care o urmăreşte orice autor? Îi afectează ea în mod fatal obiectivitatea? Dacă da, atunci nicio carte nu e obiectivă, nici măcar cele scrise de atei şi de sceptici. De ce? Pentru că *toate* cărţile sunt scrise cu un anumit scop, toţi autorii îşi au agenda lor şi toţi (sau cel puţin majoritatea) cred ceea ce scriu! Dar aceasta nu înseamnă că ceea ce scriu ei este fals sau lipsit de obiectivitate. Deşi autorii nu sunt aproape niciodată neutri cu privire la subiectul pe care îl tratează (ei sunt mânaţi de un interes personal să scrie despre acesta), ei îşi pot prezenta totuşi subiectele într-un mod obiectiv.

De exemplu, supravieţuitorii Holocaustului care au scris despre experienţele lor nu au fost cu siguranţă nişte spectatori neutri. Ei au crezut cu pasiune că naziştii greşesc, şi au dorit să-şi consemneze experienţele pentru ca lumea să nu uite niciodată Holocaustul şi au nutrit speranţa că el nu se va mai repeta niciodată. Oare pasiunea sau agenda

lor i-a făcut să denatureze faptele? Nu neapărat. De fapt, este posibil ca pasiunea lor să fi produs efectul contrar. Deşi pasiunea îi poate face pe unii să exagereze, ea îi poate impulsiona pe alţii să fie cu atât mai meticuloşi şi mai exacţi, ca să nu compromită credibilitatea mesajului pe care vor să-l comunice.

După cum vei vedea, noi considerăm că autorii Bibliei au mers pe această cale a meticulozităţii şi a exactităţii. Acesta este şi drumul pe care încercăm să-l adoptăm noi înşine în această carte. (Iar când vei fi terminat de citit cartea, sperăm că ne vei spune dacă crezi că am reuşit în demersul nostru.)

Între timp, dacă eşti cumva un sceptic, te rog să nu uiţi că va trebui să crezi sau să nu crezi ceea ce spunem pe baza dovezilor pe care le prezentăm şi nu pentru că avem un anumit set de convingeri religioase. Amândoi suntem creştini, dar nu am fost întotdeauna creştini. Am ajuns să credem în urma dovezilor care ne-au fost prezentate. Aşadar, problema nu e *că* suntem creştini: *de ce* suntem creştini e ceea ce contează. Şi tocmai pe acest aspect pune accentul cartea de faţă.

NORMAN GEISLER ŞI FRANK TUREK
Ianuarie 2004

Mulţumiri

Există mai mulţi oameni deosebiţi care au avut destulă credinţă ca să vadă această carte terminată. Soţiile noastre, Barbara Geisler şi Stephanie Turek, stau în capul listei. Fără dragostea şi sprijinul lor, această carte nu ar fi putut exista.

Mai mulţi cercetători şi prieteni au recenzat diferite porţiuni din manuscris şi ne-au oferit mai multe sugestii utile. Wayne Frair a avut amabilitatea de a-şi sacrifica un număr de ore pentru a critica cele două capitole ce tratează evoluţia. Fred Heeren a făcut acelaşi lucru în cazul capitolului despre Big Bang. J. Budziszewski a adus câteva idei profunde şi valoroase pentru finalizarea capitolului despre Legea Morală (nimeni nu înţelege mai bine ca el acest subiect). Barry Leventhal ne-a ajutat cu amintirile şi expertiza lui personală la capitolul despre experienţa convertirii lui şi despre profeţiile mesianice. Alte sugestii importante au venit din partea lui Bill Dembski, Mark Pustaver, Stephanie Turek, precum şi Randy şi Luci Hough. Desigur, responsabilitatea deplină şi finală pentru conţinutul acestei cărţi ne revine însă nouă.

Mulţumiri de asemenea lui Wes Yoder de la Biroul Ambassador Speaker pentru încurajările lui şi pentru că ni l-a prezentat pe Marvin Padgett de la Crossway Books. Marvin a avut suficientă credinţă pentru a se implica în acest proiect şi pentru a păstra titlul neobişnuit al cărţii. Bill Deckard de la Crossway merită şi el mulţumirile noastre pentru munca de editare făcută cu multă pricepere. Mulţumiri şi lui Josh Dennis, care a creat o copertă excelentă.

În sfârşit, îi suntem recunoscători şi lui David Limbaugh, care nu doar că a scris cuvântul înainte dar a făcut aceasta cu multă râvnă şi pricepere. Entuziasmul său pentru Cristos şi dorinţa lui de a apăra credinţa creştină sunt o inspiraţie pentru noi. Sperăm că această carte va produce într-o oarecare măsură mai mulţi creştini care să îi împărtăşească pasiunea.

Introducere

Capacul de pe cutia cu puzzle-ul vieţii

„Cine pretinde că este sceptic cu privire la un set de credinţe este de fapt un adevărat credincios într-un alt set de credinţe."

PHILLIP E. JOHNSON

Încă din prima zi a semestrului, profesorul universitar de religie i-a avertizat ferm pe studenţii care-l ascultau cu ochii larg deschişi. „Vă rog să vă lăsaţi acasă credinţele religioase!" le-a cerut el. „Când vom studia Vechiul Testament, voi face unele observaţii care vor intra poate în conflict cu ceea ce aţi învăţat la şcoala duminicală. Nu doresc să jignesc pe nimeni, dar vreau să fiu cât mai obiectiv cu putinţă în analizarea textului."

Aceasta mi s-a părut extraordinar. În definitiv, eu (Frank) m-am înscris la acest curs pentru că eram în toiul unei căutări spirituale. Nu doream niciun parti-pris religios. Doream doar să ştiu dacă Dumnezeu există sau nu. În ce loc mai bun, mă gândeam, aş putea găsi obiectivitate cu privire la Dumnezeu şi Biblie dacă nu într-o şcoală seculară precum Universitatea din Rochester?

De la bun început, profesorul a adoptat o poziţie foarte sceptică cu privire la Vechiul Testament. A afirmat imediat teoria că Moise nu a scris primele cinci cărţi ale Bibliei şi că multe dintre aşa-zisele pasaje profetice ale Bibliei au fost scrise post-factum. El a sugerat de asemenea că evreii au crezut iniţial în mai mulţi dumnezei (politeism), dar că un Dumnezeu a câştigat în cele din urmă bătălia, deoarece persoanele care au editat în final Vechiul Testament erau nişte „monoteişti fanatici".

Majoritatea studenţilor nu erau deloc deranjaţi de analiza lui, cu excepţia unui tânăr ce stătea cu vreo două rânduri în faţa mea. Pe măsură ce semestrul avansa, acest student devenea în mod vizibil tot mai tulburat de teoriile sceptice ale profesorului. Într-o zi, când

profesorul a început să critice unele porţiuni din Isaia, studentul acesta nu şi-a mai putut domoli nemulţumirea.

„Nu este adevărat!" a izbucnit el. „Acesta este Cuvântul lui Dumnezeu!"

„Tipul ăsta-i prea religios", i-am şoptit celui ce şedea lângă mine.

„Iată, ne-a reamintit profesorul tuturor, v-am spus încă de la început că trebuie să vă lăsaţi acasă credinţele religioase. Nu vom putea să fim obiectivi dacă nu sunteţi capabili să faceţi lucrul acesta."

„Dar dumneavoastră înşivă nu sunteţi obiectiv, a declarat acuzator studentul ridicându-se în picioare. Sunteţi exagerat de sceptic."

Unii colegi din sală au început să-l bombardeze pe student.

„Lasă profesorul să predea!"

„Şezi jos!"

„Aici nu suntem la şcoala duminicală!"

Profesorul a încercat să dezamorseze situaţia, dar studentul nervos a ieşit ca o furtună şi nu s-a mai întors niciodată.

Deşi nutream o oarecare simpatie pentru acest student şi îmi puteam da seama că profesorul îşi avea propriile prejudecăţi antireligioase, voiam totuşi să aud mai mult din ce avea de spus despre Vechiul Testament, şi mai ales despre Dumnezeu. La sfârşitul semestrului, eram destul de convins că profesorul avea dreptate – Vechiul Testament nu trebuia luat literal. Totuşi, nu aveam încă un răspuns la întrebarea mea cea mai importantă: există Dumnezeu cu adevărat? Mă simţeam total neîmplinit când s-a încheiat ultima oră de curs. Nu aveam nicio concluzie, niciun răspuns. Aşa că m-am apropiat de profesor, care era înconjurat de studenţi ce-i adresau tot felul de întrebări de final.

„Domnule profesor, am zis după ce am aşteptat până au plecat aproape toţi ceilalţi, mulţumesc pentru curs. Cred că am descoperit o nouă perspectivă. Dar mai am o întrebare foarte importantă".

„Desigur, continuă", a zis el.

„M-am înscris la acest curs ca să aflu dacă există Dumnezeu cu adevărat sau nu. Ei bine, ... există?"

Fără să ezite o clipă, mi-a răspuns scurt:

„Nu ştiu".

„Nu ştiţi?"

„Nu, n-am deloc idee."

Am rămas uluit. Îmi venea să-l mustru zicând: „Staţi puţin, predaţi în curs că Vechiul Testament este fals, dar nu ştiţi dacă Dumnezeu există sau nu? Vechiul Testament ar putea fi adevărat dacă Dumnezeu ar exista!" Dar întrucât notele finale nu erau date încă, m-am abţinut din prudenţă. Dar, am ieşit din sală nemulţumit de tot semestrul. Aş fi arătat

respect pentru un răspuns „da" sau „nu" argumentat cu multă competenţă, dar nu şi pentru un „nu ştiu" – acelaşi răspuns l-aş fi putut primi de la orice om mai puţin informat de pe stradă. Mă aşteptam la mult mai multe din partea unui profesor universitar specializat în religie.

Mai târziu mi-am dat seama că aşteptările mele erau prea înalte pentru o universitate modernă. Termenul „universitate" este de fapt un cuvânt compus format din „unitate" şi „diversitate". Când cineva frecventează o universitate, este de presupus că va fi călăuzit să găsească unitatea în diversitate – mai exact, cum se integrează toate disciplinele cunoaşterii (artele, filozofia, ştiinţele fizice, matematica etc.) pentru a da o imagine unificată a vieţii. O sarcină cu adevărat mare, dar una pe care universitatea modernă nu doar că a abandonat-o, ci a inversat-o de-a dreptul. În loc de *uni*versităţi, avem acum *plura*versităţi, instituţii care consideră la fel de valide toate punctele de vedere, oricât de ridicole ar fi – cu excepţia aceluia că poate fi adevărată o singură religie sau concepţie despre lume. Acesta este singurul punct de vedere considerat intolerant şi fanatic în majoritatea campusurilor universitare.

În ciuda negărilor ce pornesc din universităţile noastre, noi credem că *există* totuşi o cale de a descoperi unitatea în diversitate. Şi dacă am descoperi această unitate, ar fi ca şi cum am putea vedea imaginea de pe capacul unei cutii conţinând un joc de puzzle. Întocmai cum este greu să asamblezi piesele unui puzzle dacă nu ai imaginea de pe capacul cutiei, tot astfel numeroasele piese ale vieţii nu au niciun sens în lipsa unei imagini de ansamblu unificatoare. Deci, întrebarea ce se pune este: este cineva în posesia capacului ce conţine imaginea acestui puzzle pe care îl numim viaţă? Multe religii ale lumii pretind că ele deţin această imagine. Are vreuna dintre ele dreptate?

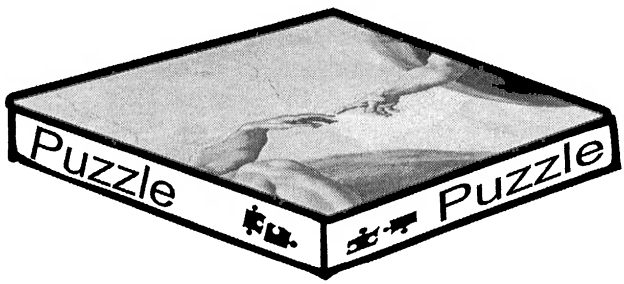

Fig. I.1

Religia şi imaginea de pe capac

Religiile lumii sunt adesea încercări de a oferi o imagine pe capacul cutiei care să îţi permită să vezi cum numeroasele piese ale puzzle-lui vieţii alcătuiesc o imagine completă şi coerentă. De obicei această imagine începe – dintr-un motiv întemeiat – cu o afirmaţie despre Dumnezeu. Ceea ce crede cineva despre Dumnezeu îi afectează toate celelalte convingeri. Când Mortimer Adler a fost întrebat de ce partea despre „Dumnezeu" era cea mai amplă în cadrul secţiunii Mari Cărţi din seria Lumea Occidentală (pe care a editat-o), el a remarcat cu multă profunzime că tema Dumnezeu are mai multe implicaţii decât orice altă temă. Într-adevăr, cele mai importante întrebări din viaţă sunt:

1. Originea: De unde am venit?
2. Identitatea: Cine suntem?
3. Semnificaţia: De ce suntem aici?
4. Moralitatea: Cum ar trebui să trăim?
5. Destinul: Încotro ne îndreptăm?

Răspunsurile la toate aceste întrebări depind de existenţa lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu există, atunci viaţa ta are o semnificaţie şi un scop ultim. Dacă viaţa ta are un scop real, atunci există un mod corect şi un mod greşit de a o trăi. Alegerile pe care le vei face acum nu te vor afecta numai aici, ci şi în eternitate. Pe de altă parte, dacă nu există Dumnezeu, atunci viaţa ta nu înseamnă în ultimă instanţă nimic. Întrucât viaţa nu are un scop de durată, nu există nici un mod corect sau un mod greşit de a o trăi. Şi nu contează cum trăieşti sau ce crezi – destinul tău este ţărână.

Aşadar, care religie a lumii răspunde corect la întrebarea despre Dumnezeu? Oferă vreuna dintre ele adevărata imagine a vieţii? Înţelepciunea comună spune nu, şi aceasta din mai multe motive.

Mai întâi, mulţi spun că este nerezonabil să crezi că numai o singură religie poate fi adevărată. Dacă ar fi adevărată o singură religie, aceasta ar însemna că miliarde de oameni religioşi ce aderă la toate celelalte credinţe religioase greşesc azi şi au greşit mereu de-a lungul secolelor. (Şi ar fi o mare problemă dacă creştinismul ar fi adevărat, deoarece creştinismul pare să afirme că necreştinii vor merge în iad!) Mai există de asemenea teama întemeiată că cei ce cred că ei deţin adevărul se vor dovedi intoleranţi cu aceia care nu doresc să-l accepte.

Americanii comozi sunt cei mai dispuşi să creadă că nicio religie nu deţine adevărul unic. Acest sentiment este ilustrat adesea de parabola preferată de mulţi profesori universitari: este vorba de parabola celor

şase orbi şi a elefantului. În această parabolă, fiecare orb pipăie o parte diferită a elefantului şi, prin urmare, ajunge la o concluzie diferită cu privire la obiectul din faţa lui. Unul apucă un colţ de fildeş şi spune: „Este o suliţă!" Altul pipăie trompa şi spune: „Este un şarpe!" Cel ce îmbrăţişează unul dintre picioare pretinde: „Este un copac!" Orbul care ţine în mână coada crede: „Am o funie!" Acela care pipăie urechea consideră: „Este un evantai!" Iar cel ce se sprijină de trunchiul elefantului este sigur: „Este un perete!" Se afirmă că aceşti orbi reprezintă religiile lumii, pentru că fiecare dintre ei ajunge la o concluzie diferită cu privire la ce pipăie. La fel ca oricare din aceşti orbi, ni se spune, nicio religie nu deţine adevărul absolut. Nicio religie nu deţine întreaga imagine de pe capacul cutiei cu puzzle-ul vieţii. Religiile sunt doar nişte cărări diferite ce urcă spre acelaşi vârf. Desigur, această concepţie este deosebit de atrăgătoare pentru gândirea deosebit de tolerantă a americanului de rând.

În America, adevărul în religie este considerat un oximoron. Nu există adevăr în religie, ni se spune. Totul este o chestiune de gust sau de opinie. Ţie îţi place ciocolata, mie îmi place vanilia. Ţie îţi place creştinismul, mie îmi place islamul. Dacă budismul e bun pentru tine, atunci el este adevărat pentru tine. În plus, nu trebuie să mă judeci pentru convingerile mele!

Cea de-a doua problemă majoră în legătură cu adevărul religios este că unele piese ale vieţii par să sfideze orice explicaţie – adică nu par să se încadreze în nicio imagine prezentată pe capacul religios. În această categorie intră existenţa răului şi tăcerea lui Dumnezeu în faţa manifestărilor răului. Acestea sunt obiecţii deosebit de puternice pentru oricine pretinde că există un Dumnezeu (teist) atotputernic. Mulţi sceptici şi atei susţin că dacă ar exista realmente un Dumnezeu adevărat şi puternic, atunci El ar interveni să înlăture orice confuzie. În definitiv, dacă Dumnezeu există undeva acolo, de ce pare să Se ascundă? De ce nu Se arată pur şi simplu ca să demaşte religiile false şi să pună capăt întregii controverse? De ce nu intervine să oprească tot răul din lume, inclusiv toate războaiele religioase, care sunt o pată atât de neagră pe numele Lui? Şi de ce permite să li se întâmple lucruri rele unor oameni buni? Acestea sunt întrebări dificile pentru oricine pretinde că religia teistă este adevărată.

În sfârşit, mulţi intelectuali moderni sugerează că nicio imagine de pe capacul religios al puzzle-ului vieţii nu este legitimă. De ce? Pentru că, spun ei, numai ştiinţa deţine adevărul. Nu doar că evoluţia a zădărnicit nevoia de Dumnezeu, continuă ei, dar numai ce este verificabil într-un laborator poate fi considerat adevărat. Cu alte cuvinte,

numai ştiinţa operează cu fapte reale, în timp ce religia rămâne ancorată doar în sfera credinţei. De aceea, nu are rost să cauţi dovezi sau fapte pentru a sprijini religia, deoarece aceasta ar fi ca şi cum ai aduna fapte pentru a dovedi că îngheţata cu ciocolată are un gust mai bun decât îngheţata cu vanilie. Preferinţele nu pot fi dovedite. Prin urmare, întrucât aceştia insistă că religia nu este niciodată o chestiune de fapte obiective, ci ea ţine exclusiv de gustul subiectiv, orice imagine a vieţii derivată din religie nu poate oferi înfăţişarea obiectivă a vieţii pe care o căutăm.

Aşadar, unde ne conduc toate acestea? Este oare zadarnică orice căutare după Dumnezeu şi după imaginea de ansamblu de pe cutia vieţii? Ar trebui să presupunem că viaţa nu are semnificaţie obiectivă şi că fiecare dintre noi ne inventăm propria imagine religioasă subiectivă? Ar trebui să ne mulţumim cu răspunsul „nu ştiu" al profesorului?

Noi, autorii acestei cărţi, nu credem aşa ceva. Noi considerăm că există un răspuns real. Şi în ciuda obiecţiilor puternice pe care le-am identificat (şi pe care le vom aborda în capitolele următoare), credem că răspunsul este foarte rezonabil. De fapt, noi credem că răspunsul este mai rezonabil şi necesită mai puţină credinţă decât orice alt răspuns posibil, inclusiv cel al ateului. Să începem să arătăm ce vrem să spunem.

Ce fel de Dumnezeu?

Înainte de a trece mai departe, să ne asigurăm că înţelegem clar terminologia pe care o vom folosi. Cele mai multe dintre principalele religii ale lumii se încadrează într-una din următoarele trei concepţii religioase despre lume: teism, panteism şi ateism.

Teistul este persoana care crede într-un Dumnezeu personal care a creat universul dar nu este parte din univers. Această imagine este aproximativ echivalentă cu aceea a unui pictor şi a picturii lui. Dumnezeu este asemenea pictorului, iar creaţia Lui este asemenea picturii. Dumnezeu a făcut pictura şi atributele Lui sunt exprimate în ea, dar Dumnezeu nu este pictura. Principalele religii teiste sunt creştinismul, iudaismul şi islamul.

Prin contrast, *panteistul* este persoana care crede într-un Dumnezeu impersonal care *este* literalmente universul. Astfel, în loc să *creeze* pictura, Dumnezeu *este* pictura. De fapt, panteiştii cred că Dumnezeu este tot ce există: Dumnezeu este iarba; Dumnezeu este cerul; Dumnezeu este copacul; Dumnezeu este cartea aceasta; Dumnezeu eşti tu; Dumnezeu sunt eu etc. Principalele religii panteiste sunt de proveniență răsăriteană şi între ele se numără hinduismul, unele forme de budism şi mai multe forme de „New Age".

Ateul, desigur, este persoana care nu crede în niciun fel de Dumnezeu. Pentru a continua analogia noastră, ateii cred că ceva ce pare a fi o pictură există dintotdeauna fără să o fi pictat cineva. În această categorie s-ar putea încadra umaniştii religioşi.

Iată o modalitate simplă de a reţine aceste trei concepţii religioase despre lume: teismul – Dumnezeu *a făcut* totul; panteismul – Dumnezeu *este* totul; ateismul – *fără* Dumnezeu. În fig. I.2 teismul este reprezentat prin mâna care *ţine* lumea, panteismul prin mâna *în* lume, iar ateismul prin *nimic* altceva decât lumea.

Cele trei concepţii religioase majore despre lume

TEISMUL	**PANTEISMUL**	**ATEISMUL**
Dumnezeu a făcut totul	Dumnezeu este totul	Fără Dumnezeu
Iudaism Creştinism Islam	Budismul Zen Hinduismul New Age	Umanismul religios

Fig. I.2

Un alt termen pe care îl vom folosi frecvent este cuvântul *agnostic*. Acesta denotă o persoană care nu este sigură dacă Dumnezeu există sau nu.

Acum că ne-am definit termenii, să ne întoarcem la problema credinţei şi a religiei.

Credinţă şi religie

În ciuda caracterului său aparent convingător, pretenţia că religia e o simplă chestiune de credinţă nu reprezintă nimic mai mult decât un mit modern – cu alte cuvinte nu este adevărată. Deşi religia necesită desigur credinţă, religia nu se limitează *doar* la credinţă. *Faptele* sunt şi ele esenţiale pentru toate religiile, deoarece toate concepţiile religioase despre lume şi viaţă – inclusiv ateismul – emit pretenţii de adevăr, şi

multe din aceste pretenţii de adevăr pot fi evaluate prin investigaţie ştiinţifică şi istorică.

De pildă, teiştii (de ex. creştinii, musulmanii, evreii) afirmă că universul a avut un început, în timp ce mulţi atei şi panteişti (de ex., adepţii New Age, hinduşii) spun că acesta nu a avut un început (că universul este etern). Aceste enunţuri sunt reciproc exclusive. Ele nu pot fi amândouă corecte. Este adevărat fie că universul a avut un început, fie că nu a avut. Dacă investigăm natura şi istoria universului, putem ajunge la concluzia rezonabilă că o concepţie este corectă, iar cealaltă greşită.

Pretinsa înviere a lui Cristos constituie un alt exemplu în acest sens. Creştinii pretind că Isus a înviat din morţi, în timp ce musulmanii afirmă că Isus nici măcar nu a murit. Iarăşi, una din aceste concepţii este corectă, iar cealaltă greşită. Cum putem şti care dintre ele este corectă? Evaluând fiecare dintre aceste pretenţii de adevăr conflictuale în lumina dovezilor istorice.

Trebuie remarcat că pe lângă diferitele religii care încearcă să răspundă la aceste întrebări, şi oamenii de ştiinţă au ceva de spus cu privire la ele. Cu alte cuvinte, şi ştiinţa şi religia discută despre aceleaşi lucruri: De unde a apărut universul? De unde a apărut viaţa? Sunt posibile miracolele? şi aşa mai departe. Altfel spus, ştiinţa şi religia nu se exclud reciproc, aşa cum au sugerat unii.

Desigur, nu toate enunţurile religioase sunt deschise investigaţiei ştiinţifice sau istorice. Unele dintre ele sunt dogme neverificabile. Cu toate acestea, validitatea multor credinţe religioase poate fi testată. Unele credinţe sunt rezonabile – ele pot fi dovedite cu un grad înalt de certitudine – în timp ce altele sunt vădit nerezonabile.

Problemele creştinismului

Este creştinismul rezonabil? Noi credem că da. Totuşi, până nu se face o investigaţie minuţioasă a dovezilor cu o minte deschisă, credinţa în creştinism poate părea problematică. Mai întâi, există numeroase obiecţii *intelectuale*, cum ar fi cele menţionate mai sus (problema răului şi obiecţiile multor oameni de ştiinţă).

În al doilea rând, există obstacole *emoţionale* ce obstrucţionează uneori acceptarea creştinismului. Exclusivismul creştin, doctrina despre iad şi ipocrizia creştinilor sunt piedici emoţionale în calea aproape a tuturor. (De fapt, ipocrizia din biserică îi dezgustă probabil pe oameni mai mult decât orice alt factor. Cineva a spus odată că cea mai mare problemă a creştinismului sunt creştinii!)

În final, există şi motive *voliţionale* pentru a respinge creştinismul, şi

anume moralitatea creştină, ce pare să restricţioneze alegerile noastre în viaţă. Întrucât cei mai mulţi dintre noi nu vrem să dăm socoteală în faţa nimănui, nu există în noi dorinţa naturală de a ne abandona libertatea în faţa unui Dumnezeu nevăzut.

Dar, în ciuda acestor obstacole intelectuale, emoţionale şi voliţionale, îndrăznim să afirmăm că nu credinţa în creştinism este dificilă, ci mai degrabă credinţa în ateism sau în orice altă religie. *Cu alte cuvinte, considerăm că de îndată ce te uiţi la dovezi, este nevoie de mai multă credinţă ca să fii necreştin decât ca să fii creştin.* Această afirmaţie poate părea contrară intuiţiilor noastre, dar ea este înrădăcinată pur şi simplu în faptul că orice concepţie religioasă despre lume şi viaţă are nevoie de credinţă – chiar şi concepţia care spune că nu există Dumnezeu.

De ce? Deoarece ca fiinţe umane limitate, noi nu deţinem acel tip de cunoaştere care să ne pună la dispoziţie dovezi absolute pentru existenţa ori inexistenţa lui Dumnezeu. Dincolo de cunoaşterea propriei noastre existenţe (ştiu că exist, deoarece trebuie să exist ca să îmi pun această întrebare), noi funcţionăm în sfera probabilităţii. La orice concluzie am ajunge cu privire la existenţa lui Dumnezeu, este întotdeauna posibil să fie adevărată concluzia contrară.

De fapt, este posibil ca propriile noastre concluzii din această carte să fie greşite. Noi nu credem că sunt greşite, deoarece avem dovezi solide în sprijinul lor. De fapt, noi credem că concluziile noastre sunt adevărate dincolo de orice îndoială rezonabilă. (Acest tip de certitudine, să zicem o certitudine de peste 95 de procente, este cel mai bun rezultat la care pot ajunge fiinţele umane falibile şi finite pentru majoritatea întrebărilor, şi este mai mult decât suficient chiar şi pentru cele mai importante decizii ale vieţii.) Cu toate acestea, este necesar un anumit grad de credinţă pentru a depăşi posibilitatea de a greşi.

Credinţa unui ateu

Deşi concluziile noastre reclamă o anumită măsură de credinţă, se uită adesea că credinţa este necesară pentru a crede orice concepţie despre lume, inclusiv ateismul şi panteismul. Ne-am adus aminte recent de acest adevăr atunci când la unul din seminarele noastre am întâlnit un ateu numit Barry. Lui Barry nu-i venea să creadă că un prieten comun, Steve, devenise creştin.

El a zis: „Nu-l pot înţelege pe Steve. Pretinde că este intelectual, dar nu poate răspunde la toate obiecţiile pe care i le-am prezentat împotriva creştinismului. El spune că nu are toate răspunsurile pentru că este încă nou în credinţă şi mai are de învăţat".

Eu (Frank) i-am replicat: „Barry, este practic imposibil să cunoşti *totul*

cu privire la un anumit subiect, şi e cu siguranţă imposibil când acest subiect este un Dumnezeu infinit. Astfel, trebuie să vină un moment în care să-ţi dai seama că ai destule informaţii pentru a ajunge la o concluzie, chiar dacă unele întrebări rămân fără de răspuns".

Barry a fost de acord, fără să-şi dea seama că şi el făcea exact lucrul pentru care îl dojenea pe Steve. Barry decisese că perspectiva lui – ateismul – era corectă, chiar dacă nu avea informaţii complete pentru a o susţine. Ştia el cu certitudine că nu există Dumnezeu? Investigase el toate argumentele şi toate dovezile privind existenţa lui Dumnezeu? Deţinea el informaţii exhaustive în legătură cu subiectul Dumnezeu? Putea el să răspundă la toate obiecţiile aduse ateismului? Cu siguranţă că nu. De fapt, aşa ceva ar fi de-a dreptul imposibil. Întrucât şi Barry, asemenea lui Steve, funcţionează în sfera probabilităţii mai degrabă decât în aceea a certitudinii absolute, el trebuie să aibă totuşi o anumită măsură de credinţă pentru a crede că Dumnezeu *nu* există.

Deşi afirma că este agnostic, Carl Sagan şi-a declarat totuşi *credinţa în materialismul ateist* atunci când a pretins: „cosmosul este tot ce a fost sau tot ce va fi vreodată".[1] Cum de *ştia* el cu siguranţă lucrul acesta? Nu ştia. Cum ar fi putut şti? El era o fiinţă umană limitată, cu o cunoaştere limitată. Sagan opera în sfera probabilităţii, la fel ca şi creştinii care afirmă că Dumnezeu există. Dar întrebarea care se pune este: cine are mai multe dovezi pentru concluzia lui? Care concluzie este mai rezonabilă? Aşa cum vom vedea atunci când ne vom uita la dovezi, ateul are nevoie de mai multă credinţă decât creştinul.

Poate că te gândeşti: „Ateul are nevoie de mai multă credinţă decât creştinul! Oare ce vor să spună Geisler şi Turek prin asta?" Vrem să spunem că cu cât deţii mai puţine dovezi pentru poziţia ta, cu atât ai nevoie de mai multă credinţă ca s-o crezi (şi vice versa). Credinţa umple un gol în sfera cunoaşterii. Şi se dovedeşte că ateii au goluri mai mari în cunoaştere, deoarece au de departe mai puţine dovezi pentru credinţele lor decât creştinii pentru ale lor. Cu alte cuvinte, dovezile empirice, forensice şi filozofice sprijină puternic concluzii compatibile cu creştinismul şi incompatibile cu ateismul. Iată aici câteva exemple de atare dovezi, pe care le vom discuta mai pe larg în capitolele următoare:

1. Dovezile ştiinţifice confirmă cu putere că universul a explodat în fiinţă din nimic. Fie că cineva a creat ceva din nimic (concepţia creştină), fie că nimeni nu a creat nimic din nimic (concepţia ateistă). Care dintre aceste două concepţii este mai rezonabilă? Concepţia creştină. Care concepţie necesită mai multă credinţă? Concepţia ateistă.

2. Cea mai simplă formă de viaţă conţine o informaţie echivalentă cu 1.000 de enciclopedii. Creştinii cred că doar o fiinţă inteligentă poate crea o formă de viaţă care să conţină echivalentul a 1.000 de enciclopedii. Ateii cred că o asemenea formă de viaţă poate fi creată de forţe naturale lipsite de inteligenţă. Creştinii au dovezi pentru a-şi susţine concluzia. Întrucât ateii nu au astfel de dovezi, convingerea lor necesită mult mai multă credinţă.
3. Cu sute de ani în urmă, scrieri străvechi prevesteau venirea unui Om care ar fi de fapt Dumnezeu. Acest om-Dumnezeu, se prezicea, Se va naşte într-o anumită cetate într-o anumită linie genealogică, va suferi într-un anume fel, va muri la un anumit moment şi va învia din morţi pentru a ispăşi păcatele lumii. Imediat după timpul prezis, mai mulţi martori oculari au proclamat şi pe urmă au consemnat în scris că evenimentele prezise s-au împlinit. Aceşti martori oculari au suferit persecuţie şi moarte, când ar fi putut să se salveze negând respectivele evenimente. Mii de oameni din Ierusalim s-au convertit după ce au văzut ori au auzit despre acele evenimente, iar credinţa lor s-a răspândit rapid în toată lumea veche. Istoricii şi scriitorii antici fac aluzie sau confirmă evenimentele, iar arheologia le coroborează. După ce au văzut dovezile din creaţie că Dumnezeu există (punctul 1 de mai sus), creştinii cred că aceste direcţii de argumentare probează dincolo de orice îndoială rezonabilă că Dumnezeu a acţionat în respectivele evenimente. Ateii trebuie să aibă mult mai multă credinţă pentru a nega prezicerile, mărturia martorilor oculari, disponibilitatea martorilor oculari de a suferi şi de a muri, originea bisericii creştine şi mărturia coroborativă a altor scriitori, descoperirile arheologice, precum şi alte dovezi pe care le vom investiga mai târziu.

Acum, poate cele trei puncte de mai sus au născut în mintea ta mai multe întrebări şi obiecţii. Aşa ar trebui, deoarece am lăsat deoparte multe detalii pe care le vom prezenta pe larg pe paginile acestei cărţi. Important este deocamdată să înţelegi ce vrem să spunem când afirmăm că toate concepţiile despre lume – inclusiv ateismul – necesită un grad oarecare de credinţă.

Până şi scepticii au credinţă. Ei au credinţa că scepticismul este adevărat. La fel, agnosticii au credinţa că agnosticismul este adevărat. Nu există poziţii neutre când este vorba de credinţe (convingeri). Aşa cum s-a exprimat cu multă competenţă Phillip Johnson: „Cel ce pretinde că este sceptic cu privire la un set de credinţe este de fapt un adevărat

credincios într-un alt set de credinţe".[2] Cu alte cuvinte, ateii, care sunt în mod natural sceptici cu privire la creştinism, se dovedesc a fi credincioşi convinşi în ateism. Aşa cum vom vedea, dacă sunt sinceri cu dovezile de care dispun, ei au nevoie de mult mai multă credinţă pentru a-şi păstra crezurile ateiste decât le trebuie creştinilor pentru a-şi păstra propriile convingeri.

Descoperirea imaginii de pe capac

Noi susţinem că există dovezi puternice în sprijinul creştinismului. Cum vom aborda aceste dovezi? Încă din 1996, am călătorit împreună prin toată ţara conducând un seminar numit „Cele douăsprezece argumente, care dovedesc că creştinismul este adevărat", în care pornim de la problema adevărului şi înaintăm pe cale logică până la concluzia că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu. Cartea aceasta va urma în general aceeaşi progresie logică în douăprezece puncte:

1. Adevărul despre realitate este cognoscibil.
2. Opusul adevărului este fals.
3. Este adevărat că Dumnezeul teist există. Lucrul acesta este dovedit de
   a. începutul universului (argumentul cosmologic)
   b. planul universului (argumentul teleologic/principiul antropic)
   c. planul vieţii (argumentul teleologic)
   d. legea morală (argumentul moral)
4. Dacă Dumnezeu există, atunci miracolele sunt posibile.
5. Miracolele pot fi folosite pentru a confirma un mesaj din partea lui Dumnezeu (sunt acte ale lui Dumnezeu care confirmă un cuvânt din partea lui Dumnezeu).
6. Noul Testament este credibil din punct de vedere istoric. Lucrul acesta este dovedit de:
   a. mărturiile primare
   b. depoziţiile martorilor oculari
   c. mărturii neinventate (autentice)
   d. martori oculari care nu s-au înşelat
7. Noul Testament spune că Isus a afirmat că este Dumnezeu.
8. Afirmaţia lui Isus de a fi Dumnezeu a fost confirmată miraculos de:
   a. împlinirea de către El a numeroase profeţii cu privire la Sine;
   b. viaţa Lui fără păcat şi faptele Lui miraculoase;
   c. prezicerea Învierii Lui din morţi şi apoi Învierea Sa efectivă.
9. Prin urmare, Isus este Dumnezeu.

10. Tot ce învaţă Isus (care e Dumnezeu) este adevărat.
11. Isus a învăţat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.
12. Prin urmare, Biblia este cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu (şi tot ce o contrazice este fals).

Înainte să trecem la expunerea acestor argumente, să mai remarcăm cinci aspecte:

În primul rând, nu sugerăm că punctele de mai sus sunt adevărate prin definiţie. Majoritatea lor sunt premise care trebuie confirmate prin dovezi. De exemplu, punctul 3 pretinde: „Este adevărat că Dumnezeul teist există". Acest enunţ nu este adevărat doar pentru că spunem noi. El trebuie sprijinit de dovezi solide, de argumente convingătoare. Vom prezenta argumentele în cauză atunci când vom ajunge să tratăm această problemă în carte.

În al doilea rând, trebuie observat că pornim de la scepticismul absolut. Adică pornim de la persoana care spune că nici măcar nu crede în adevăr. Trebuie să pornim de aici deoarece dacă concepţia predominantă în cultura noastră este corectă – aceea că nu există adevăr – atunci nu poate fi *adevărat* că există un Dumnezeu teist sau că există un cuvânt *adevărat* din partea lui Dumnezeu. Totuşi, dacă există adevăr şi dacă acest adevăr poate fi cunoscut, atunci putem merge mai departe şi să investigăm adevărul existenţei lui Dumnezeu şi celelalte puncte care urmează (de ex., că miracolele sunt posibile; că Noul Testament este credibil din punct de vedere istoric ş.a.m.d.).

În al treilea rând, *dacă* această direcţie de argumentare este corectă (şi acesta este un „dacă" foarte mare, pe care cartea de faţă va încerca să-l confirme), ea neagă prin necesitate celelalte religii acolo unde acestea se deosebesc de Biblie. (Cuvintele pe care tocmai le-am spus par incredibil de arogante şi de îndrăzneţe, şi le vom lămuri ceva mai târziu.) Aceasta *nu* înseamnă că toate celelalte religii sunt complet false sau că nu deţin niciun adevăr. Aproape toate religiile conţin unele adevăruri. Vrem doar să spunem că *dacă Biblia este adevărată*, atunci toate pretenţiile specifice care contrazic Biblia trebuie să fie false. De pildă, dacă Biblia este adevărată şi dacă ea afirmă că există un Dumnezeu dincolo de univers care a creat şi susţine universul (teismul), atunci orice pretenţie care neagă teismul (de ex., ateismul) trebuie să fie falsă. La fel, dacă Biblia este adevărată şi dacă ea afirmă că Isus a înviat din morţi, atunci negarea de către Coran a acestui fapt trebuie să fie falsă. (Apropo, reversul va fi de asemenea adevărat. Dacă dovezile ar proba că Coranul este adevărat, atunci Biblia ar fi falsă în enunţurile ei care contrazic Coranul.)

În al patrulea rând, aducem dovezi în favoarea creştinismului

deoarece trebuie să ne trăim vieţile bazaţi pe adevăr. Socrate a spus odată că o viaţă nesupusă reflexiei nu merită trăită.[3] Noi credem că o credinţă nesupusă reflexiei nu merită crezută. În plus, contrar opiniei populare, creştinii nu trebuie doar „să creadă şi să nu cerceteze". Creştinilor li se *porunceşte* să ştie ce cred şi de ce cred lucrurile respective. Li se porunceşte să le răspundă acelora ce pun întrebări (1 Pet. 3:15), şi să demoleze argumentele ce se ridică împotriva credinţei creştine (2 Cor. 10:4-5). Întrucât Dumnezeu este raţional (Is. 1:18) şi vrea ca şi noi să ne folosim raţiunea, creştinii nu primesc niciun fel de premii pentru prostie. De fapt, folosirea raţiunii este cuprinsă chiar în cea mai mare poruncă, pe care Isus a rezumat-o astfel: „Să iubeşti pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău, şi cu toată *mintea* ta" (Matei 22:37).[4]

În sfârşit, suntem întrebaţi adesea: „Dacă creştinismul se sprijină pe aşa de multe dovezi, de ce nu-l cred mai mulţi oameni?" Răspunsul nostru este că deşi noi credem că dovezile pe care le vom prezenta în continuare arată dincolo de orice îndoială rezonabilă că Biblia este adevărată, oricâte dovezi am aduce, ele nu pot obliga pe nimeni s-o creadă. Credinţa necesită nu doar consimţământul minţii, ci şi al voinţei. Deşi mulţi necreştini îşi pun întrebări intelectuale sincere, am descoperit că încă şi mai mulţi par să se împotrivească creştinismului la nivelul voinţei lor. Cu alte cuvinte, problema nu e că nu ar avea dovezi suficiente ca să creadă, ci mai degrabă nu *vor* să creadă. Marele ateu Friedrich Nietzsche este un exemplu foarte bun al acestui tip de persoană. El a scris: „Dacă cineva ni L-ar dovedi pe acest Dumnezeu al creştinilor, ar trebui să fim încă şi mai puţin dispuşi să credem în El"[5]; şi „preferinţele noastre sunt cele care decid împotriva creştinismului, nu argumentele".[6] Este deci evident că necredinţa lui Nietzsche se baza şi pe voinţa lui, nu doar pe intelectul său.

Aici un sceptic ar putea inversa argumentul şi să spună că mai degrabă creştinul este cel care *vrea* pur şi simplu să creadă. Adevărat, mulţi creştini cred doar pentru că aşa vor ei, şi nu-şi pot justifica credinţa cu dovezi. Ei pur şi simplu cred că Biblia este adevărată. Însă a crede doar că ceva este adevărat nu conferă veridicitate lucrului respectiv. Ceea ce vrem noi să spunem este că mulţi necreştini fac acelaşi lucru: ei fac un „salt orb al credinţei" afirmând că convingerile lor necreştine sunt adevărate doar pentru că *vor* ei ca ele să fie adevărate. În capitolele următoare vom analiza dovezile mai în profunzime ca să vedem cine trebuie să facă un salt mai mare.

Scepticul ar putea să întrebe: „Dar de ce ar *vrea* cineva ca creştinismul să fie fals? De ce nu ar dori cineva darul gratuit al iertării?" Bună

întrebare, dar noi credem că răspunsul rezidă în factorii voliţionali la care ne-am referit ceva mai înainte. Şi anume, mulţi cred că dacă acceptă adevărul creştinismului vor trebui să-şi schimbe gândirea, prietenii, priorităţile, stilul de viaţă sau principiile morale, iar ei nu sunt gata să renunţe la controlul asupra propriilor vieţi pentru a face respectivele schimbări. Ei consideră că viaţa va fi mai uşoară şi mai amuzantă fără asemenea schimbări. Poate că îşi dau seama că deşi creştinismul vorbeşte despre iertare, el mai cere şi lepădare de sine şi purtarea crucii. Într-adevăr, creştinismul este gratuit, dar el te poate costa viaţa.

Există o diferenţă între a *dovedi* o afirmaţie şi a *accepta* o afirmaţie. Poate că vom reuşi să dovedim că creştinismul este adevărat dincolo de orice îndoială rezonabilă, dar numai *tu* poţi alege să-l accepţi. Te rog să-ţi pui această întrebare pentru a vedea dacă ai deschiderea să-l accepţi: Dacă cineva ţi-ar da răspunsuri rezonabile la cele mai importante întrebări şi obiecţii pe care le ai cu privire la creştinism – rezonabile până acolo încât creştinismul pare adevărat dincolo de orice îndoială rezonabilă – ai deveni creştin? Gândeşte-te o clipă la această întrebare. Dacă răspunsul tău *sincer* este nu, atunci împotrivirea ta faţă de creştinism este emoţională sau voliţională, nu doar intelectuală. Oricât de multe dovezi ţi-am aduce, ele nu te vor convinge, deoarece nu dovezile îţi stau în cale – ci *tu* însuţi. În ultimă instanţă, numai tu singur ştii dacă eşti cu adevărat deschis în faţa dovezilor ce afirmă creştinismul.

Una din frumuseţile creaţiei lui Dumnezeu este aceasta: dacă nu doreşti să accepţi creştinismul, eşti liber să-l respingi. Această libertate de alegere – chiar şi libertatea de a respinge adevărul – este ceea ce ne face să fim creaturi morale şi ne dă posibilitatea să ne alegem destinul final. Iar aceasta ne aduce chiar la motivul existenţei noastre şi la esenţa întrebării de ce nu ni Se revelează Dumnezeu chiar atât de clar cum am dori noi. Căci dacă Biblia este adevărată, atunci Dumnezeu ne dă fiecăruia dintre noi prilejul să facem o alegere cu consecinţe eterne între a-L accepta sau a-L respinge. Şi pentru a Se asigura că alegerea noastră este cu adevărat liberă, El ne aşează într-un mediu plin de dovezi ale existenţei Lui, dar fără prezenţa Lui *directă* – o prezenţă atât de puternică, încât ne-ar înăbuşi libertatea noastră şi astfel ne-ar anula posibilitatea de a-L respinge. Cu alte cuvinte, *Dumnezeu a asigurat în viaţa aceasta suficiente dovezi pentru a convinge pe cine vrea să creadă, dar a lăsat totodată şi unele ambiguităţi ca să nu-l forţeze pe cel ce nu vrea să creadă.* În felul acesta, Dumnezeu ne dă ocazia fie să-L iubim, fie să-L respingem, fără a ne viola în vreun fel libertatea. De fapt, scopul acestei vieţi este ca noi să luăm această decizie în mod liber, fără a fi constrânşi. Căci dragostea trebuie să fie dăruită prin definiţie în mod liber. Ea nu

poate fi impusă. Iată de ce a scris C. S. Lewis: „Irezistibilul şi Indiscutabilul sunt cele două arme pe care însăşi natura planului Său [al lui Dumnezeu] Îi interzice să le folosească. Simpla nesocotire a voinţei omului (ceea ce ar face, cu siguranţă, prezenţa Lui resimţită chiar în cea mai mică şi mai neînsemnată măsură) ar fi inutilă pentru El. El nu poate silui, El poate doar curta".[7]

Sperăm că dovezile pe care le prezentăm în această carte te vor curta într-o oarecare măsură şi te vor atrage la Dumnezeu. Ţine minte că acestea nu sunt dovezile noastre, ci ale *Lui*. Noi doar le prezentăm într-o ordine logică. Apelând cât mai des posibil la istorisiri şi ilustraţii din lumea reală, intenţionăm să facem ca această carte să fie o lectură plăcută şi ca raţionamentele ei să poată fi urmărite cu uşurinţă.

Rezumat şi concluzie

Aşa cum am văzut deja, multe pretenţii de adevăr religios pot fi supuse investigaţiei şi plauzibilitatea lor poate fi testată. Întrucât toate concluziile pe care le impun asemenea pretenţii de adevăr se bazează mai degrabă pe probabilitate decât pe certitudine absolută, toate – inclusiv pretenţiile ateiste – necesită o anumită măsură de credinţă. Când vom analiza dovezile în capitolele următoare, vom vedea că concluzii precum „Dumnezeu există" şi „Biblia este adevărată" sunt în mod evident dincolo de orice îndoială rezonabilă. *Prin urmare, este necesară mult mai multă credinţă ca să fii necreştin decât ca să fii creştin.*

Dar, am recunoscut de asemenea că dovezile singure nu pot convinge pe nimeni să devină creştin. Unii atei şi necreştini pot respinge creştinismul nu pentru că dovezile sunt inadecvate, ci fiindcă nu *vor* să-l accepte. Unii oameni preferă să înăbuşe adevărul în loc să trăiască în conformitate cu el. *De fapt, noi, oamenii, avem tendinţa fatală de a încerca să ajustăm adevărul aşa încât acesta să se potrivească dorinţelor noastre în loc să ne ajustăm dorinţele în conformitate cu adevărul.*

Dar stai puţin. Oare nu cumva există şi o a treia alternativă? De ce nu ai putea rămâne agnostic, ca profesorul de Vechiul Testament despre care am vorbit la începutul acestui capitol? El a spus că nu ştie dacă există Dumnezeu sau nu. Unii ar putea crede că o astfel de persoană are o minte deschisă. Poate că aşa este. Însă există o mare diferenţă între a avea o *minte deschisă* şi a avea o *minte goală*. În lumina dovezilor, noi credem că agnosticismul presupune decizia de a avea o minte goală. În definitiv, nu cumva motivul pentru care ar trebui să avem o minte deschisă este tocmai acela de a fi capabili să recunoaştem adevărul atunci când îl vedem? Ba da. Atunci ce trebuie să facem când există

suficiente dovezi care ne îndrumă spre adevăr? De exemplu, ce ar trebui să facem când vedem dovezi dincolo de orice îndoială rezonabilă că George Washington a fost primul preşedinte al Statelor Unite? Ar trebui noi să rămânem „cu mintea deschisă" în faţa întrebării cine a fost primul preşedinte? Nu, aceasta ar însemna să fim cu *mintea goală*. Unele întrebări şi-au primit deja răspunsul definitiv. Aşa cum vom vedea, există destule dovezi în sprijinul creştinismului pentru a trage concluzii rezonabil de certe în privinţa lui.

Aşa cum a remarcat Mortimer Adler, concluziile noastre despre Dumnezeu influenţează toate domeniile vieţii noastre. Ele ne dau cheia pentru a găsi unitate, diversitate şi sens ultim în viaţă. Aceasta este literalmente cea mai importantă întrebare pe care trebuie să şi-o pună orice fiinţă umană. Din fericire, dacă raţionamentul nostru este corect, la sfârşitul călătoriei noastre exploratorii vom descoperi imaginea de pe capacul cutiei cu puzzle-ul vieţii. Să facem, aşadar, primul pas în această călătorie. Ea începe cu întrebarea despre adevăr.

Capitolele 1-2 vor acoperi

➢ **1. Adevărul despre realitate este cognoscibil.**
2. Opusul adevărului este fals.
3. Este adevărat că Dumnezeul teist există. Lucrul acesta este dovedit de
   a. începutul universului (argumentul cosmologic)
   b. planul universului (argumentul teleologic/principiul antropic)
   c. planul vieţii (argumentul teleologic)
   d. legea morală (argumentul moral)
4. Dacă Dumnezeu există, atunci miracolele sunt posibile.
5. Miracolele pot fi folosite pentru a confirma un mesaj din partea lui Dumnezeu (sunt acte ale lui Dumnezeu care confirmă un cuvânt din partea lui Dumnezeu).
6. Noul Testament este credibil din punct de vedere istoric. Lucrul acesta este dovedit de:
   a. mărturiile primare
   b. depoziţiile martorilor oculari
   c. mărturii neinventate (autentice)
   d. martori oculari care nu s-au înşelat
7. Noul Testament spune că Isus a afirmat că este Dumnezeu.
8. Afirmaţia lui Isus de a fi Dumnezeu a fost confirmată miraculos de:
   a. împlinirea de către El a numeroase profeţii cu privire la Sine;
   b. viaţa Lui fără păcat şi faptele Lui miraculoase;
   c. prezicerea Învierii Lui din morţi şi apoi Învierea Sa efectivă.
9. Prin urmare, Isus este Dumnezeu.
10. Tot ce învaţă Isus (care e Dumnezeu) este adevărat.
11. Isus a învăţat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.
12. Prin urmare, Biblia este cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu (şi tot ce o contrazice este fals).

1

Putem noi suporta adevărul?

„Din când în când oamenii se împiedică de adevăr, dar cei mai mulţi se ridică de jos şi se grăbesc mai departe ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat."
WINSTON CHURCHILL

În filmul *A Few Good Men*, Tom Cruise joacă rolul unui avocat în marină care îl interoghează pe un colonel de marină, interpretat de Jack Nicholson, cu privire la uciderea unuia din oamenii lui Nicholson. Scena dramatică din sala de judecată se transformă într-o dispută verbală pe un ton ridicat când Cruise îl acuză pe Nicholson că ar fi complice la crimă:

Cruise: „Domnule colonel, aţi ordonat Codul Roşu!"
Judecătorul: „Nu trebuie să răspundeţi la această întrebare!"
Nicholson: „Voi răspunde la întrebare ... vreţi răspunsuri?"
Cruise: „Cred că sunt îndreptăţit să le primesc".
Nicholson: „Vreţi răspunsuri!"
Cruise: „Vreau adevărul!"
Nicholson: „Nu puteţi suporta adevărul!"

Nicholson şi-ar putea striga întrebarea pentru întreaga Americă nu numai pentru Cruise, deoarece se pare că mulţi din ţara noastră nu pot suporta adevărul. Pe de o parte, noi pretindem adevărul în practic orice domeniu al vieţilor noastre. De exemplu; pretindem adevărul din partea:

- celor dragi (nimeni nu doreşte minciuni din partea partenerului de viaţă sau din partea propriului copil)
- medicilor (dorim prescrierea tratamentului adecvat şi efectuarea procedurilor medicale corecte)
- agenţilor de bursă (pretindem să ne spună adevărul cu privire la companiile pe care ni le recomandă)
- tribunalelor (vrem să-i condamne doar pe cei cu adevărat vinovaţi)
- angajatorilor (vrem să ne spună adevărul şi să ne plătească corect)

liniilor aeriene (cerem avioane cu adevărat sigure şi piloţi cu mintea limpede)

De asemenea, aşteptăm să ni se spună adevărul atunci când luăm o carte de referinţă, când citim un articol sau urmărim ştirile; vrem adevărul din partea celor ce se ocupă cu publicitatea, din partea dascălilor şi a politicienilor; presupunem că indicatoarele, flacoanele cu medicamente şi etichetele de pe produsele alimentare ne dezvăluie adevărul. De fapt, pretindem adevărul pentru aproape fiecare faţetă a vieţii care ne afectează banii, relaţiile, siguranţa sau sănătatea.

Pe de altă parte, în ciuda pretenţiilor noastre ferme în ce priveşte adevărul din aceste domenii, mulţi dintre noi afirmăm că nu suntem interesaţi de adevăr atunci când este vorba de moralitate sau de religie. De fapt, mulţi resping deschis ideea că vreo religie ar putea fi adevărată.

Aşa cum suntem siguri că ai remarcat deja, există aici o contradicţie enormă. De ce pretindem adevărul în toate domeniile cu excepţia moralităţii şi religiei? De ce spunem: „Lucrul acesta este adevărat pentru tine, dar nu şi pentru mine", atunci când vorbim despre moralitate sau religie, dar nu ne gândim niciodată la o astfel de absurditate atunci când vorbim cu un agent de bursă despre banii noştri sau cu un doctor despre sănătatea noastră?

Deşi puţini ar recunoaşte lucrul acesta, respingerea adevărului religios şi moral are adesea la bază motive mai degrabă voliţionale decât intelectuale – pur şi simplu nu *vrem* să fim consideraţi responsabili în faţa vreunui standard moral sau a vreunei doctrine religioase. Aşa că acceptăm orbeşte pretenţiile autocontradictorii de adevăr ale intelectualilor ce promovează corectitudinea politică şi care ne spun că adevărul nu există; că totul este relativ; că nu există absoluturi; că totul este o chestiune de opinie; că nu trebuie să judeci; că religia ţine de credinţă, nu de fapte! Poate că Augustin a avut dreptate când a afirmat că noi iubim adevărul când ne luminează, dar îl urâm când ne condamnă. Poate că nu suntem în stare să suportăm adevărul.

Pentru a ne vindeca de schizofrenia noastră culturală, trebuie să ne punem patru întrebări cu privire la adevăr:

1. Ce este adevărul?
2. Poate fi cunoscut adevărul?
3. Pot fi cunoscute adevărurile cu privire la Dumnezeu?
4. Şi ce dacă? Cui îi pasă de adevăr?

Vom discuta aceste întrebări în capitolul de faţă şi în cel care urmează.

Ce este adevărul? Adevărul despre adevăr

Ce este adevărul? La un nivel foarte elementar adevărul este „a spune lucrurile cum sunt". Când guvernatorul roman Pilat L-a întrebat pe Isus „Ce este adevărul?" acum aproape 2.000 de ani, el nu s-a aşteptat ca Isus să răspundă. În schimb, Pilat a acţionat ca şi când ar fi cunoscut cel puţin o parte din adevăr. Cu privire la Isus, el a declarat: „Nu găsesc nicio vină în omul acesta" (vezi Ioan 18:38). Achitându-L pe Isus, Pilat „a spus lucrurile aşa cum sunt".

Adevărul poate fi definit şi drept „ceea ce corespunde propriului său obiect" sau „ceea ce descrie starea reală a lucrurilor". Judecata lui Pilat a fost adevărată deoarece se potrivea cu obiectul ei; ea descria starea reală a lucrurilor. Isus era într-adevăr nevinovat.

Contrar cu ceea ce se predă azi în multe şcoli publice, adevărul nu este relativ, ci absolut. Dacă ceva este adevărat, atunci acel ceva este adevărat pentru toţi oamenii, în toate timpurile şi în toate locurile. Toate pretenţiile de adevăr sunt absolute, înguste şi exclusive. Să ne gândim puţin la enunţul „totul este adevărat". Avem de-a face aici cu o pretenţie absolută, îngustă şi exclusivă. Ea exclude opusul ei (adică pretinde că enunţul „totul este *ne*adevărat" este greşit). De fapt, toate adevărurile îşi exclud opusul. Chiar şi adevărurile religioase.

Lucrul acesta a devenit de o claritate de-a dreptul comică atunci când cu mai mulţi ani în urmă (eu, Norm) am intrat într-o dezbatere cu umanistul religios Michael Constantine Kolenda. Dintre numeroşii atei cu care am purtat polemici, el a fost unul din puţinii care au citit cu adevărat cartea mea *Apologetica creştină* înainte de dezbatere.

Când i-a venit rândul să vorbească, Kolenda a ridicat cartea mea şi a declarat: „Creştinii ăştia sunt nişte oameni cu o gândire foarte îngustă. Am citit cartea doctorului Geisler. Şi ştiţi ce crede el? Crede că creştinismul este adevărat şi că tot ce este opus acestuia e fals! Creştini sunt oameni cu o gândire foarte îngustă!"

Ei bine, şi Kolenda scrisese o carte, pe care am citit-o la rândul meu înainte de dezbatere. Cartea se numea *Religion Without God* [*Religia fără Dumnezeu*] (ceea ce este ca un fel de roman de dragoste fără partener!). Când mi-a venit rândul să vorbesc, am ridicat cartea lui Kolenda şi am declarat: „Umaniştii ăştia sunt nişte oameni cu o gândire foarte îngustă. Am citit cartea doctorului Kolenda. Ştiţi ce crede el? Crede că umanismul este adevărat şi tot ce este opus acestuia e fals! Umaniştii aceştia sunt oameni cu o gândire foarte îngustă!"

Ascultătorii au început să chicotească pentru că au prins ideea. Pretenţiile de adevăr ale umaniştilor sunt la fel de înguste ca acelea ale creştinilor. Căci dacă umanismul este adevărat, atunci tot ce se opune

umanismului este fals. La fel, dacă creştinismul este adevărat, atunci tot ce se opune creştinismului este fals.

Există multe alte adevăruri despre adevăr. Iată câteva dintre ele:

- adevărul este descoperit, nu inventat. El există independent de cunoaşterea lui de către cineva. (Gravitaţia a existat şi înainte de Newton.)
- adevărul este transcultural; dacă ceva este adevărat, este adevărat pentru toţi oamenii, din toate locurile şi din toate timpurile (2+2=4 pentru oricine, oriunde şi oricând).
- adevărul este neschimbător chiar dacă *credinţele* noastre despre adevăr se schimbă. (Când am început să credem că pământul este rotund şi nu plat, *adevărul* cu privire la pământ nu s-a schimbat, ci doar *credinţa* noastră cu privire la pământ.)
- credinţele nu pot schimba un fapt, oricât de sincer ar fi ele susţinute. (Cineva poate crede cu toată sinceritatea că pământul este plat, dar aceasta face doar ca respectiva persoană să greşească într-un mod sincer.)
- adevărul nu este afectat de atitudinea celui care îl afirmă. (O persoană arogantă nu poate face ca adevărul pe care îl declară să fie fals. O persoană smerită nu poate face eroarea pe care o declară să fie adevărată.)
- toate adevărurile sunt adevăruri absolute. Chiar şi adevărurile care par să fie relative sunt de fapt absolute. (De exemplu, „Mie, Frank Turek, mi-e cald la data de 20 noiembrie 2003" poate părea un adevăr relativ, dar este de fapt absolut adevărat pentru oricine şi oriunde că Frank Turek a avut senzaţia de căldură în ziua menţionată.)

Pe scurt, *crezuri* contrare sunt posibile, dar *adevăruri* contrare nu sunt posibile. Noi putem *crede* că totul este adevărat, dar nu putem *face* ca totul să fie adevărat.

Lucrul acesta pare destul de evident. Dar ce facem cu aserţiunea modernă conform căreia nu există niciun adevăr? Două personaje din desenele animate ne pot ajuta în acest sens.

Tactica struţului

Dacă ţi-ar spune cineva: „Am o idee care îţi va revoluţiona total capacitatea de a identifica repede şi clar enunţurile şi filozofiile false din cultura noastră", ai fi interesat? Asta vom face în continuare. De fapt, dacă ar fi să selectăm o singură abilitate a gândirii pe care să o apreciem drept cea mai valoroasă dintre toate pe care le-am învăţat în numeroşii

noştri ani de seminar şi învăţământ postuniversitar, aceasta ar fi: cum să identificăm şi să respingem enunţurile autocontradictorii. Un incident dintr-o emisiune de radio recentă va demonstra ce înţelegem prin afirmaţii autocontradictorii.

Moderatorul liberal al emisiunii, Jerry, prelua apelurile telefonice pe tema moralităţii. După ce a ascultat numeroase persoane afirmând cu curaj că o anumită poziţie morală este adevărată, a sunat cineva care a izbucnit pur şi simplu: „Jerry! Jerry! Nu există adevăr!"

Eu (Frank) am luat telefonul şi am început să formez furios numărul. Ocupat. Ocupat. Ocupat. Am vrut să intervin în discuţie şi să spun: „Jerry! Am o întrebare pentru cel ce a zis: «Nu există adevăr» – Este *lucrul acesta* adevărat?"

Dar nu am reuşit să obţin legătura telefonică. Iar Jerry, desigur, a fost de acord cu cel ce a sunat, fără să-şi dea seama că pretenţia acestuia nu putea fi adevărată – deoarece se contrazicea singură.

O afirmaţie autocontradictorie este o afirmaţie care nu-şi atinge propriul standard. Aşa cum suntem siguri că vă daţi seama, enunţul ascultătorului că „nu există adevăr" se pretinde a fi adevărat şi astfel se contrazice singur. E ca şi cum ai spune: „Nu pot rosti un cuvânt în propria mea limbă". Dacă cineva ţi-ar spune vreodată lucrul acesta, cu siguranţă că i-ai răspunde: „Stai puţin! Declaraţia ta trebuie să fie falsă deoarece tocmai ai rostit-o în propria ta limbă!"

În cultura noastră postmodernă se fac multe afirmaţii autocontradictorii, şi odată ce ţi-ai cultivat capacitatea de a le depista, vei deveni un apărător neînfricat al adevărului. Fără îndoială că ai auzit oameni spunând: „Toate adevărurile sunt relative!" şi „Nu există absoluturi!" Acum te vei înarma ca să respingi asemenea aserţiuni absurde arătând pur şi simplu că ele nu îşi onorează propriile criterii. Cu alte cuvinte, întorcând un enunţ autocontradictoriu împotriva lui însuşi poţi arăta cât de absurd este el.

Acest proces de întoarcere a enunţului autocontradictoriu împotriva lui însuşi noi îl numim „tactica struţului" deoarece ne aduce aminte de celebrele personaje din desenele animate Road Runner (Struţul) şi Wile E. Coyote (Coiotul Willie). Aşa cum poate că vă aduceţi aminte din desenele animate de sâmbăta dimineaţa, tot ce-şi doreşte Coiotul este să-l prindă pe agilul Struţ şi să-l transforme în masa lui de seară. Dar Struţul este pur şi simplu prea rapid şi prea isteţ pentru el. Tocmai când Coiotul câştigă teren, Struţul se opreşte brusc la marginea prăpastiei lăsându-l pe Coiot să-l depăşească şi să rămână o clipă suspendat în aer, sprijinit de nimic. De îndată ce Coiotul îşi dă seama că sub el nu se mai găseşte pământul ferm, se prăbuşeşte în vale şi se face bucăţele.

Ei bine, tactica struţului poate fi aplicată şi relativiştilor şi postmoderniştilor din zilele noastre. Ea îi ajută pe aceştia să-şi dea seama că argumentele lor nu îşi pot susţine propria greutate. În consecinţă, ele se prăbuşesc grămadă. Iar tu vei părea un suprageniu! Să ducem aşadar tactica struţului la colegiu ca să-ţi arătăm ce vrem să spunem.

Struţul merge la colegiu

Tactica struţului este deosebit de necesară studenţilor de colegiu de astăzi. De ce? Pentru că dacă îi asculţi pe mulţi dintre profesorii noştri universitari, îţi vor spune că nu există adevăr. Ceea ce ne uimeşte pe noi este faptul că părinţi din întreaga lume plătesc literalmente mii de dolari pentru educaţia de colegiu a fiilor şi fiicelor ca aceştia să poată fi învăţaţi *„adevărul" că nu există adevăr*, fără să mai menţionăm alte enunţuri postmoderne autocontradictorii cum ar fi: „Toate adevărurile sunt relative" (este şi *acesta* un adevăr relativ?); „Nu există absoluturi" (eşti *absolut* sigur?); şi „Este adevărat pentru tine, dar nu şi pentru mine!" (este această afirmaţie adevărată doar pentru tine, sau este ea adevărată pentru oricine?) Chiar dacă „Adevărat pentru tine, dar nu şi pentru mine" pare a fi mantra zilelor noastre, în realitate lumea nu funcţionează aşa. Încearcă să spui lucrul acesta funcţionarului de la bancă, poliţistului sau agentului fiscal şi vezi cât de departe poţi să ajungi!

Desigur, aceste mantre moderne sunt false deoarece se contrazic singure. Dar pentru cei ce încă le mai cred orbeşte avem câteva întrebări: dacă nu există niciun adevăr, atunci de ce să mai încercăm să învăţăm ceva? De ce i-ar mai asculta studenţii pe profesori? În definitiv, profesorul nu deţine adevărul. Ce rost mai are să mergi la şcoală, ba chiar să şi plăteşti pentru ea? Ce rost mai are să asculţi interdicţiile morale ale profesorului de a nu copia la teste sau de a nu plagia eseurile?

Ideile au consecinţe. Ideile bune au consecinţe bune, iar ideile rele au consecinţe rele. De fapt, mulţi studenţi înţeleg implicaţiile acestor idei postmoderne rele şi se comportă ca atare. Dacă îi învăţăm pe studenţi că nu există bine şi rău, de ce ne mai mirăm când doi studenţi îşi împuşcă colegii de clasă sau când o mamă adolescentă îşi abandonează bebeluşul într-o ladă de gunoi? De ce s-ar comporta ei „bine" când noi îi învăţăm că nu există un „bine"?

C. S. Lewis a demonstrat cât este de absurd să aştepţi virtute din partea unor oameni care sunt învăţaţi că virtutea nu există: „Cu un înfiorător simplism, extirpăm organul şi pretindem funcţia. Creăm

oameni fără piept şi ne aşteptăm să fie plini de virtute şi spirit întreprinzător. Luăm în derâdere onoarea şi ne mirăm când găsim trădători printre noi. Castrăm şi cerem scopiţilor să fie productivi".[1]

Adevărul este însă acesta: ideile false despre adevăr duc la idei false despre viaţă. În multe cazuri, aceste idei false asigură o justificare aparentă pentru ceea ce este de fapt un comportament imoral. Căci dacă poţi ucide conceptul de adevăr, atunci poţi ucide conceptul de religie adevărată sau de moralitate adevărată. Mulţi oameni din cultura noastră au încercat să facă lucrul acesta, iar ultimii patruzeci de ani de declin religios şi moral le trâmbiţează succesul. Dar din nefericire, consecinţele devastatoare ale eforturilor depuse de ei nu sunt valabile doar pentru ei – sunt valabile pentru noi toţi.

Aşadar, adevărul există. El nu poate fi negat. Cine neagă adevărul emite enunţul autocontradictoriu că nu există adevăr. În această privinţă, ei se aseamănă mult cu Winnie the Pooh – răspund bătăii la uşă spunând: „Nu e nimeni acasă!"

Să vedem acum în ce fel ne poate ajuta tactica struţului să răspundem la pretenţia de adevăr a scepticului care spune că „adevărul nu poate fi cunoscut!"

Poate fi cunoscut adevărul? Cioc, cioc...

Creştinii evanghelici cred că trebuie să asculte porunca lui Isus de a face „ucenici din toate naţiunile" (Matei 28:19). Ca să-i ajute pe creştini să îndeplinească această „Mare Însărcinare", D. James Kennedy a creat o tehnică de evanghelizare de la uşă la uşă, numită „Evanghelizare Masivă" (EM). Dacă eşti creştin, tehnica evanghelizării masive îţi permite să evaluezi rapid dacă o persoană este spirituală sau nu. După ce te prezinţi, trebuie să pui întrebări ca acestea persoanei care-ţi deschide uşa:

1. Îmi permiteţi să vă pun o întrebare spirituală?

Şi

2. Dacă ar fi să muriţi la noapte şi aţi sta în faţa lui Dumnezeu, şi Dumnezeu v-ar întreba: „De ce ar trebui să te las să intri în cerul Meu?" ce I-aţi spune?

Majoritatea oamenilor sunt suficient de curioşi ca să răspundă „Da" la întrebarea 1. (Dacă ei întreabă: „Ce vreţi să spuneţi prin «o întrebare spirituală»?" mergi mai departe şi pune-le cea de a doua întrebare.) Cât priveşte cea de-a doua întrebare, manualul de EM prevede că

necreştinul va răspunde de obicei indicând „faptele bune". Ştii, ceva de genul: „Dumnezeu mă va accepta pentru că sunt în esenţă o persoană de treabă. N-am omorât pe nimeni; merg la biserică; dăruiesc celor săraci ..." În cazul acesta, manualul EM îţi spune să răspunzi cu Evanghelia (literal, „vestea bună"): că nimeni (nici chiar tu) nu a reuşit să se ridice la nivelul standardului perfect al lui Dumnezeu, şi nicio faptă bună nu poate şterge faptul că deja ai păcătuit; dar vestea bună este că poţi fi mântuit de pedeapsă dacă îţi pui încrederea în Cristos, care a fost pedepsit în locul tău.

Deşi această tehnică a dat rezultate, unii necreştini nu răspund la cele două întrebări aşa cum ne-am aştepta noi. De exemplu, într-o seară (eu, Norm) am decis să fac evanghelizare masivă alături de un alt membru al bisericii din care fac parte. Iată cum s-au derulat lucrurile:

Cioc, cioc.

„Cine-i acolo?" (La uşă a ieşit un bărbat.)

Am întins mâna şi i-am zis: „Bună ziua! Numele meu este Norm Geisler, acesta este prietenul meu, Ron, şi suntem de la biserica din capătul străzii".

„Eu sunt Don", a răspuns omul, în timp ce ochii lui ne măsurau cu repeziciune.

Eu am trecut imediat în acţiune cu întrebarea 1: „Don, te superi dacă îţi punem o întrebare spirituală?"

„Nu, dă-i drumul", a zis Don cu curaj, dornic după câte se pare să aibă la desert un credincios intransigent.

Atunci i-am pus întrebarea numărul 2: „Don, dacă ar fi să mori la noapte şi ai sta în faţa lui Dumnezeu, iar Dumnezeu te-ar întreba: «De ce ar trebui să te las să intri în cerul Meu?», ce I-ai spune?"

Don a ripostat: „I-aş spune lui Dumnezeu: «De ce *nu* m-ai lăsa să intru în cerul Tău?»"

Am simţit un nod în gât ... nu ar fi trebuit să răspundă în felul acesta! Vreau să spun: acest răspuns nu era menţionat în carte!

După un scurt moment de panică, am înălţat o rugăciune scurtă şi am replicat: „Don, dacă am fi bătut la uşa ta dorind să-ţi intrăm în casă, iar tu ne-ai fi întrebat: «De ce ar trebui să vă las să intraţi în casa mea?» iar noi am fi răspuns: «De ce *nu* ne-ai lăsa să intrăm?» ce ai spune?"

Don şi-a îndreptat degetul spre pieptul meu şi a răspuns cu asprime: „V-aş spune eu unde să mergeţi!"

Am replicat imediat: „Exact asta îţi va spune şi Dumnezeu!"

Don a rămas năucit o clipă, după care şi-a făcut ochii mici şi a zis: „Ca să-ţi spun adevărul, eu nu cred în Dumnezeu. Sunt ateu".

„Eşti ateu?"

„Chiar aşa!"

„Ei bine, eşti absolut sigur că nu există Dumnezeu?", l-am întrebat.

A făcut o pauză şi a răspuns: „Ei bine, nu, nu sunt *absolut* sigur. Bănuiesc că e posibil să existe un Dumnezeu".

„Deci nu eşti chiar ateu, atunci – eşti agnostic", l-am înştiinţat eu, „deoarece ateul spune: «Ştiu sigur că Dumnezeu nu există», pe când agnosticul spune «Nu ştiu dacă Dumnezeu există sau nu»."

„Da ... bine; bănuiesc că atunci sunt agnostic", a admis el.

Acesta era un adevărat progres în discuţia noastră. Printr-o singură întrebare am trecut de la ateism la agnosticism! Dar mai trebuia să aflu ce fel de agnostic era Don.

Aşa că l-am întrebat: „Don, ce fel de agnostic eşti?"

El a râs şi a întrebat: „Cum adică?" (Probabil că se gândea: „Cu o clipă în urmă eram ateu – acum nu ştiu nici măcar ce fel de agnostic sunt!")

„Ei bine, Don, există două tipuri de agnostici", i-am explicat. „Există agnosticul *obişnuit*, care spune că *nu* ştie nimic cu certitudine, şi apoi există agnosticul *încăpăţânat* care afirmă că *nu poate* şti nimic cu certitudine."

Don era sigur pe poziţia lui. Aşa că a zis: „Sunt tipul încăpăţânat. Nu se poate şti nimic cu certitudine".

Recunoscând natura contradictorie a pretenţiei lui, am iniţiat tactica struţului şi l-am întrebat: „Don, dacă spui că nu poţi şti nimic cu certitudine, atunci cum poţi şti cu certitudine *lucrul acesta*?"

Văzând încurcat, a întrebat: „Ce vrei să spui?"

I-am explicat totul în alte cuvinte: „Cum *ştii* cu certitudine că nu poţi *şti* nimic cu certitudine?"

Am putut vedea beculeţul aprinzându-i-se dar am decis să mai adaug o idee: „În plus, Don, nu poţi fi sceptic cu privire la tot, deoarece aceasta ar însemna că trebuie să te îndoieşti şi de scepticism; dar cu cât te îndoieşti mai mult de scepticism cu atât mai sigur devii".

S-a muiat. „Bine, bănuiesc că *pot* cunoaşte cîte ceva cu certitudine. Atunci probabil că sunt un agnostic *obişnuit*."

Acum ajungeam într-adevăr undeva. Cu doar câteva întrebări, Don a trecut de la ateism prin agnosticismul *încăpăţânat* la agnosticismul *obişnuit*.

Am continuat: „Dacă admiţi acum că *poţi* şti, de ce *nu* ştii că Dumnezeu există?"

Ridicând din umeri, a răspuns: „Pentru că nimeni nu mi-a arătat vreo dovadă, bănuiesc".

Apoi am lansat întrebarea de un milion de dolari: „Ai fi dispus să asculţi câteva dovezi?"

„Desigur", a replicat el.

Acesta este tipul cel mai bun de oameni cu care poţi să vorbeşti: cineva care este dispus să cerceteze sincer dovezile. Disponibilitatea este un lucru esenţial. Dovezile nu-i pot convinge pe cei ce nu vor să le accepte.

Dar întrucât Don era dispus să asculte, i-am dat o carte de Frank Morison intitulată *Who Moved the Stone?* (*Cine a răsturnat piatra?*)[2] Morison fusese un sceptic care s-a apucat să scrie o carte împotriva creştinismului dar până la urmă dovezile l-au convins că creştinismul este adevărat. (De fapt, primul capitol din *Who Moved the Stone?* se numeşte chiar „Cartea care a refuzat să fie scrisă".)

La puţin timp după aceea l-am vizitat din nou pe Don şi el a descris dovezile prezentate de Morison ca fiind „foarte convingătoare". Câteva săptămâni mai târziu, la mijlocul unui studiu pe Evanghelia după Ioan, Don L-a acceptat pe Isus Cristos ca Domnul şi Mântuitorul lui personal.

Astăzi Don este diacon într-o biserică baptistă aproape de St. Louis, Missouri. În fiecare duminică dimineaţa, timp de mai mulţi ani, el conduce autobuzul bisericii prin cartier pentru a-i îmbarca pe copiii ai căror părinţi nu vor să vină la biserică. Slujirea lui are o semnificaţie specială pentru mine (Norm), deoarece doi bărbaţi asemenea lui Don (dl. Costie şi dl. Sweetland) m-au transportat şi pe mine cu autobuzul bisericii de peste 400 de ori – în fiecare duminică, de când aveam nouă ani până la şaptesprezece, şi am putut să-L accept pe Cristos la şaptesprezece ani în mare măsură datorită slujirii lor. Bănuiesc că este adevărat proverbul: „Ce dai, aceea primeşti", chiar dacă este vorba doar de autobuzul şcolii duminicale.

Pot fi adevărate toate religiile?

Morala istorisirii mele despre evanghelizarea masivă este că agnosticismul sau scepticismul total este autocontradictoriu. Agnosticii şi scepticii emit pretenţia de adevăr că nu pot fi emise pretenţii de adevăr. Ei spun că adevărul nu poate fi cunoscut, dar apoi pretind că concepţia lor este adevărată. Dar nu le poţi avea pe amândouă.

Aşadar am stabilit că adevărul poate fi cunoscut. De fapt, el este de netăgăduit. Şi ce-i cu asta? Nu pot fi adevărate toate religiile? Din nefericire, există confuzie în această privinţă nu doar în lumea seculară ci şi printre unii pastori.

Profesorul de seminar Ronald Nash a auzit un bun exemplu în acest context. El ne-a povestit despre un student de-al său care s-a întors acasă în Bowling Green, Kentucky, pentru vacanţa de Crăciun, cu vreo doi ani

în urmă. Pe când se afla în vacanţă, acest student care crede Biblia a decis să se aventureze într-o duminică şi să participe la serviciul unei biserici la care nu mai fusese niciodată înainte. Dar de îndată ce pastorul a rostit prima frază din predică, studentul şi-a dat seama că a făcut o greşeală – pastorul contrazicea Biblia.

„Tema predicii mele din această dimineaţă", a început pastorul, „este că toate credinţele religioase sunt adevărate!" Studentul se foia mereu în scaun în timp ce pastorul continua să-l asigure pe fiecare membru din adunare că orice credinţă religioasă ar avea, ea este „adevărată!"

La sfârşitul predicii, studentul a vrut să plece neobservat, dar robustul pastor îmbrăcat în robă aştepta la uşă îmbrăţişându-l cu putere pe fiecare enoriaş care trecea.

„Fiule, a întrebat pastorul după ce l-a salutat pe student, de unde eşti?"

„De fapt, sunt din Bowling Green, domnule. Am venit acasă într-o vacanţă de la seminar."

„Seminar! Bun. Ce convingeri religioase ai, fiule?"

„Aş prefera să nu spun, domnule."

„De ce nu, fiule?"

„Pentru că nu vreau să vă jignesc, domnule."

„O, fiule, nu mă poţi jigni. În plus, nu contează ce convingeri ai – ele sunt adevărate. Aşadar, ce crezi?"

„OK", a cedat studentul. S-a înclinat spre pastor, şi-a făcut mâna căuş la gură şi a şoptit: „Domnule, cred că o să ajungeţi în iad!"

Faţa pastorului s-a înroşit în timp ce se străduia să-i răspundă. „O! Cred că am făcut o greşeală! *Nu* pot fi adevărate toate credinţele, deoarece credinţa ta nu este cu siguranţă adevărată!"

Într-adevăr, aşa cum şi-a dat seama şi pastorul, credinţele religioase nu pot fi toate adevărate, deoarece multe credinţe religioase se contrazic unele pe altele – ele învaţă lucruri opuse. De exemplu, creştinii conservatori cred că cei ce nu L-au acceptat pe Cristos ca Mântuitorul lor au ales iadul ca destinaţia lor ultimă. De obicei se neglijează faptul că şi mulţi musulmani cred acelaşi lucru despre nemusulmani – că se îndreaptă spre iad. Iar hinduşii cred în general că toţi oamenii, indiferent de convingerile lor, sunt prinşi într-un ciclu nedefinit al reîncarnării bazat pe fapte. Aceste credinţe contradictorii nu pot fi toate adevărate.

De fapt, religiile lumii au mai multe credinţe contradictorii decât complementare. Ideea că toate religiile învaţă în esenţă acelaşi lucru – că trebuie să ne iubim unii pe alţii – dovedeşte o greşită înţelegere a religiilor lumii. Deşi cele mai multe religii au un cod moral similar

deoarece Dumnezeu a implantat binele şi răul în conştiinţele noastre (vom discuta despre aceasta în capitolul 7), ele sunt în dezacord în legătură cu aproape toate subiectele majore, inclusiv natura lui Dumnezeu, natura omului, păcatul, mântuirea, cerul, iadul şi creaţia!

Gândeşte-te numai: *natura lui Dumnezeu, natura omului, păcatul, mântuirea, cerul, iadul* şi *creaţia.* Acestea sunt temele cu adevărat importante! Iată câteva din deosebirile majore:

- evreii, creştinii şi musulmanii cred în diferite versiuni ale unui Dumnezeu teist, în timp ce majoritatea hinduşilor şi a adepţilor New Age cred că tot ce există face parte dintr-o forţă impersonală, panteistă pe care ei o numesc Dumnezeu.
- mulţi hinduşi cred că răul este o iluzie totală, în timp ce creştinii, musulmanii şi evreii cred că răul este real.
- creştinii cred că oamenii sunt mântuiţi prin har în timp ce toate celelalte religii, dacă cred în mântuire, învaţă un tip de mântuire dobândit prin faptele bune (dar definiţia „binelui" şi condiţia de la care este mântuit omul diferă foarte mult).

Acestea sunt doar câteva din numeroasele diferenţe esenţiale. Aşa că s-a cam isprăvit cu ideea că toate religiile învaţă în esenţă aceleaşi lucruri!

Adevăr contra toleranţă

Deşi majoritatea *religiilor* conţin unele credinţe care sunt adevărate, nu toate *credinţele* religioase pot fi adevărate deoarece se exclud reciproc – adică învaţă lucruri opuse. Cu alte cuvinte, unele credinţe religioase trebuie să fie greşite. Dar în America de azi nu ai voie să spui aşa ceva. Trebuie să fii „tolerant" faţă de toate credinţele religioase. Iar în cultura noastră de astăzi, toleranţă nu mai înseamnă să suporţi ceva ce crezi că e fals (în definitiv, nu tolerezi lucruri cu care eşti de acord). *Toleranţă înseamnă acum că trebuie să accepţi fiecare credinţă ca fiind adevărată!* Pus într-un context religios, lucrul acesta este cunoscut sub denumirea de pluralism religios – credinţa că toate religiile sunt adevărate. Însă noua definiţie a toleranţei ridică o serie de probleme.

În primul rând, suntem recunoscători că avem libertate religioasă în această ţară şi nu credem în impunerea vreunei religii prin lege (vezi cartea noastră *Legislating Morality*).[3] Suntem foarte conştienţi de pericolele intoleranţei religioase şi credem că oamenii care au credinţe religioase diferite trebuie acceptaţi şi respectaţi. Dar aceasta nu înseamnă că personal ar trebui să îmbrăţişăm concepţia imposibilă că toate credinţele religioase sunt adevărate. Dat fiind că credinţele care se exclud reciproc nu pot fi adevărate, nu are sens să pretindem că ar fi. De

fapt, la un nivel individual poate fi periculos să facem lucrul acesta. Dacă creştinismul este adevărat, atunci ar fi periculos pentru destinul tău etern să nu fii creştin. La fel, dacă islamul este adevărat, atunci ar fi periculos pentru destinul tău etern să nu fii musulman.

În al doilea rând, pretenţia că „nu trebuie să pui la îndoială credinţele religioase ale cuiva" este ea însăşi o credinţă religioasă pentru pluraliştii şi este la fel de exclusivistă şi de „intolerantă" ca şi credinţa religioasă a unui creştin sau musulman. Cu alte cuvinte, pluraliştii cred că toate credinţele non-pluraliste sunt greşite. Aşadar, pluraliştii sunt la fel de dogmatici şi lipsiţi de orizont ca oricine emite pretenţii de adevăr în piaţa publică. Şi ei vor ca toţi cei ce nu sunt de acord cu ei să vadă lucrurile în maniera *lor*.

În al treilea rând, interdicţia de a chestiona credinţele religioase este şi ea o poziţie morală absolută. De ce să nu chestionăm credinţele religioase? Ar fi imoral să facem lucrul acesta? Şi dacă da, după standardul cui? Au pluraliştii vreun motiv întemeiat să sprijine *credinţa lor* că nu trebuie să chestionăm credinţele religioase, sau este doar opinia lor personală pe care vor să ne-o impună nouă celorlalţi? Dacă nu ne pot furniza motive întemeiate pentru un astfel de standard moral, de ce ar trebui să le permitem să ni-l impună? Şi de ce încearcă pluraliştii să ne impună această poziţie morală? Nu este o atitudine tocmai „tolerantă" din partea lor.

În al patrulea rând, Biblia le porunceşte creştinilor să cerceteze credinţele religioase (de ex., Deut. 13:1-5; 1 Ioan 4:1; Gal. 1:8; 2 Cor. 11:13 etc.). Întrucât creştinii au credinţa religioasă că trebuie să cerceteze credinţele religioase, atunci pluraliştii – potrivit propriului lor standard – ar trebui să accepte şi această credinţă religioasă. Dar, desigur, ei nu fac lucrul acesta. Ironia este că pluraliştii – campionii noii toleranţe – nu sunt deloc toleranţi. Ei îi „tolerează" doar pe cei ce sunt deja de acord cu ei, ceea ce după orice definiţie nu înseamnă toleranţă.

În al cincilea rând, pretenţia pluralistului că nu trebuie să punem la îndoială credinţele religioase derivă din falsa interdicţie culturală de a emite judecăţi. Interdicţia judecăţilor este falsă deoarece nu reuşeşte să îşi satisfacă propriul standard. Enunţul „Nu trebuie să judeci" este el însuşi o judecată! (Pluraliştii înţeleg greşit comentariile lui Isus privind judecata [Matei 7:1-5]. Isus nu interzice judecata ca atare, ci doar judecata ipocrită.) De fapt, toţi – pluralistul, creştinul, ateul, agnosticul – emit judecăţi. Aşadar problema nu este dacă emitem sau nu judecăţi, ci dacă emitem judecăţi *corecte*.

În final, sunt pluraliştii gata să accepte ca adevărate credinţele religioase ale teroriştilor musulmani – mai ales atunci când aceste

credinţe spun că toţi ne-musulmanii (inclusiv pluraliştii) ar trebui omorâţi? Sunt ei gata să accepte ca adevărate credinţele religioase ale celor care cred în sacrificarea copiilor sau alte lucruri îngrozitoare? Sperăm că nu.

Deşi se cuvine să respectăm drepturile altora de a crede ce vor ei, am fi nesăbuiţi, şi poate chiar lipsiţi de dragoste, dacă am accepta tacit toate credinţele religioase ca fiind adevărate. De ce ar presupune aceasta lipsă de dragoste? Pentru că *dacă* creştinismul este adevărat, atunci ar însemna lipsă de dragoste să sugerezi cuiva că credinţele sale religioase care vin în contradicţie cu creştinismul sunt şi ele adevărate. A afirma o asemenea eroare i-ar menţine pe calea pierzării. În schimb, dacă creştinismul este adevărat, atunci va trebui să le spunem cu bunătate adevărul, deoarece numai adevărul îi poate face liberi.

Odată am fost orb dar acum văd

Ce ne spune vasta pluralitate de credinţe religioase despre adevărul în religie? La prima vedere, s-ar părea că existenţa atâtor credinţe contradictorii nu face decât să întărească parabola elefantului pe care am menţionat-o în introducere – şi anume că adevărul din religie nu poate fi cunoscut. Dar lucrurile stau exact invers.

Ca să-ţi împrospătez memoria, parabola spune că şase orbi au început să examineze un elefant. Fiecare orb pipăie o parte diferită a elefantului şi ajunge astfel la o concluzie diferită cu privire la obiectul din faţa lui. Unul apucă colţul de fildeş şi spune: „Este o suliţă!" Un altul apucă trompa şi zice: „Este un şarpe!" Cel ce îmbrăţişează piciorul pretinde: „Este un copac!" Orbul care ţine în mână coada crede: „Am o funie!" Cel ce pipăie urechea conchide: „Este un evantai!" Iar cel ce se sprijină de o latură a elefantului este sigur: „Este un perete!" Se afirmă că aceşti orbi reprezintă religiile lumii pentru că fiecare ajunge la o concluzie diferită cu privire la ce pipăie. La fel ca orbii, ni se spune, nicio religie nu deţine adevărul. Adevărul religios este relativ de la individ la individ. El este subiectiv, nu obiectiv.

Toate acestea pot părea convingătoare până îţi pui o întrebare: „Care este perspectiva celui ce spune parabola?" Hm, să vedem, cel ce spune parabola... El pare să aibă o perspectivă *obiectivă* asupra întregii întâmplări, deoarece poate vedea că orbii greşesc. Exact! De fapt, el nu ar şti că orbii greşesc dacă nu ar avea o viziune obiectivă despre ce este adevărat!

Aşadar, dacă cel ce relatează parabola poate avea o perspectivă obiectivă, de ce nu ar putea şi orbii să aibă o asemenea perspectivă? Dacă orbii ar putea să vadă, şi ei şi-ar da seama că iniţial s-au înşelat. În faţa lor se afla un elefant, nu un perete, un evantai sau o funie.

Şi noi putem vedea adevărul religios. Din nefericire, mulţi dintre cei ce contestă că există adevăr în religie nu sunt *realmente* orbi ci doar *cu premeditare* orbi. Poate că nu vrem să recunoaştem că există adevăr în religie deoarece acest adevăr ne va condamna. Dar dacă ne deschidem ochii şi încetăm să ne mai ascundem în spatele unor absurdităţi autocontradictorii ca aceea că adevărul nu poate fi cunoscut, atunci vom fi în stare să vedem şi noi adevărul. Nu doar în domeniile în care avem nevoie de el – bani, relaţii, sănătate, justiţie etc. – ci şi în religie. Aşa cum a spus orbul vindecat de Isus: „[odată] eram orb, şi acum văd".

Aici scepticul ar putea spune: „Aşteaptă puţin! Chiar dacă parabola cu elefantul este inadecvată, aceasta nu dovedeşte că adevărul din religie poate fi cunoscut. Ai dovedit doar că adevărul poate fi cunoscut, dar nu neapărat adevărul din religie. De fapt, n-au infirmat David Hume şi Immanuel Kant ideea de adevăr în religie?"

Deloc, şi vom discuta de ce în capitolul următor.

Rezumat

1. În ciuda relativismului care emană din cultura noastră, adevărul este absolut, exclusiv şi cognoscibil. A nega adevărul absolut şi cognoscibilitatea lui înseamnă a te contrazice singur.
2. Tactica struţului întoarce afirmaţia asupra ei însăşi şi ne ajută să demascăm afirmaţiile contradictorii (şi deci false) care sunt atât de frecvente astăzi. Între acestea se includ afirmaţii precum: „Nu există adevăr!" (Este *aceasta* adevărat?); „Orice adevăr este relativ!" (Este *acesta* un adevăr relativ?); şi „Nu poţi cunoaşte adevărul!" (Atunci cum ştii *aceasta*?). În esenţă, orice afirmaţie care este neafirmabilă (deoarece se contrazice singură) trebuie să fie falsă. Relativiştii sunt înfrânţi prin propria lor logică.
3. Adevărul nu este dependent de sentimentele sau preferinţele noastre. Ceva este adevărat fie că ne place, fie că nu.
4. Contrar opiniei populare, religiile majore ale lumii nu „învaţă toate aceleaşi lucruri". Între ele există deosebiri esenţiale şi le unesc doar acorduri superficiale. Religiile nu pot fi toate adevărate, deoarece ele învaţă lucruri opuse.
5. Întrucât, din punct de vedere logic, nu toate religiile pot fi adevărate, nu putem fi de acord cu noua definiţie a toleranţei care ne pretinde să acceptăm ideea imposibilă că toate credinţele religioase sunt adevărate. Trebuie să respectăm credinţele altora, dar să le spunem totodată cu multă dragoste adevărul. În definitiv, dacă îi iubeşti şi îi respecţi cu adevărat pe oameni, le vei spune cu tact adevărul despre acele informaţii care pot avea consecinţe eterne.

2

De ce să creadă cineva ceva?

„Oamenii ajung aproape invariabil la convingerile lor nu pe bază de dovezi ci pe baza a ceea ce consideră atrăgător."

BLAISE PASCAL

Autorul şi conferenţiarul James Sire conduce un seminar deosebit de interesant pentru studenţii de colegiu şi de universitate din toată ţara. Seminarul acesta se numeşte *De ce să creadă cineva ceva?*

Cu un titlu atât de incitant, evenimentul atrage de obicei mulţi ascultători. De obicei prelegerea începe cu următoarea întrebare: „De ce cred oamenii ceea ce cred?" În ciuda marii diversităţi de răspunsuri, Sire arată că motivaţia din spatele fiecărui răspuns se încadrează într-una din aceste patru categorii: sociologică, psihologică, religioasă şi filozofică.[1]

Motivaţii sociologice	Motivaţii psihologice	Motivaţii religioase	Motivaţii filozofice
Părinţi	Confort	Sfânta Scriptură	Consecvenţă
Prieteni	Pacea minţii	Pastor/Preot	Coerenţă
Societate	Semnificaţie	Guru	Integralitate (cea
Cultură	Scop	Rabin	mai bună
	Speranţă	Imam	explicaţie pentru
	Identitate	Biserică	toate dovezile)

Tabelul 2.1

Începând de la stânga, Sire discută pe rând toate motivele din fiecare categorie şi îi întreabă pe studenţi: „Este acesta un motiv întemeiat ca să crezi în ceva?" Dacă are studenţi foarte deştepţi (aşa cum are la Seminarul Evanghelic de Sud!), dialogul decurge cam în felul următor:

Sire: Văd că mulţi dintre voi aţi citat factori sociologici. De exemplu, mulţi oameni au anumite convingeri pentru că părinţii lor au aceleaşi convingeri. Credeţi că acesta este un motiv suficient de întemeiat să crezi în ceva?

Studenţii: Nu, părinţii pot greşi uneori!

Sire: OK, ce credeţi despre influenţele culturale? Consideraţi că oamenii trebuie să creadă în ceva doar pentru că respectiva convingere este acceptată din punct de vedere cultural?

Studenţii: Nu, nu neapărat. Naziştii au avut o cultură care accepta uciderea tuturor evreilor. Fără îndoială că lucrul acesta nu a făcut credinţa lor să fie corectă!

Sire: Bine. Acum, unii din voi aţi menţionat factori psihologici cum ar fi confortul. Este acesta un motiv destul de bun pentru a crede în ceva?

Studenţii: Nu, noi nu ne simţim „confortabil" cu un asemenea argument! Serios vorbind, confortul nu este un test pentru adevăr. Credinţa că există un Dumnezeu căruia Îi pasă de noi ne-ar putea crea un anumit confort, dar aceasta nu înseamnă neapărat că El există cu adevărat. De asemenea, un consumator de droguri poate găsi consolare temporar într-un anumit tip de drog, dar acel drog ar putea de fapt să-l ucidă.

Sire: Afirmaţi, aşadar, că adevărul este important, deoarece pot exista consecinţe dacă te înşeli în privinţa lui?

Studenţii: Da, dacă cineva greşeşte cu privire la un drog, ar putea să consume prea mult din acel drog şi să moară. La fel, dacă cineva greşeşte cu privire la grosimea gheţii, ar putea să cadă în apă şi să moară îngheţat.

Sire: Aşadar, din motive pragmatice este rezonabil să credem doar lucruri care sunt adevărate.

Studenţii: Desigur. Pe termen lung, adevărul protejează iar eroarea dăunează.

Sire: OK. Deci, motivele sociologice şi psihologice nu reprezintă temeiuri suficiente pentru a crede în ceva. Ce se poate spune despre motivaţiile religioase? Unii au menţionat Biblia; alţii au menţionat Coranul, iar alţii şi-au primit credinţele de la preoţi sau guru. Ar trebui să credem în ceva doar pentru că aşa spune o sursă religioasă sau o carte sfântă?

Studenţii: Nu, pentru că atunci se ridică întrebarea: „A cui scriptură sau a cui sursă ar trebui s-o credem?" În definitiv, ele învaţă lucruri contradictorii.

Sire: Îmi puteţi da un exemplu?

Studenţii: Ei bine, Biblia şi Coranul, de exemplu, nu pot fi ambele adevărate pentru că se contrazic una pe cealaltă. Biblia afirmă că Isus a murit pe cruce şi a înviat trei zile mai târziu (1 Cor. 15:1-8), în timp ce Coranul afirmă că El a existat, dar că nu a murit pe cruce (Sura 4:157). Dacă una dintre aceste cărţi are dreptate, cealaltă greşeşte. Pe urmă, iarăşi, dacă Isus n-a existat niciodată, atunci ambele greşesc.

Sire: Aşadar, cum putem să judecam între Biblie şi Coran?

Studenţii: Avem nevoie de dovezi din afara acestor aşa-numite scripturi care să ne ajute să descoperim care dintre ele este adevărată, dacă până la urmă este vreuna adevărată.

Sire: De unde putem obţine aceste dovezi?

Studenţii: Ne-a mai rămas categoria filozofică.

Sire: Dar cum poate fi o dovadă filozofia cuiva? Nu este ea doar o opinie personală?

Studenţii: Nu, nu înţelegem filozofia în *acest* sens al cuvântului, ci în sensul clasic al cuvântului, în care filozofie înseamnă a găsi adevărul prin logică, dovezi şi ştiinţă.

Sire: Excelent! Având, deci, această definiţie în minte, să reluăm întrebarea noastră şi pentru categoria filozofică. Este oare ceva demn de crezare dacă este raţional, dacă este sprijinit de dovezi şi dacă explică cel mai bine toate datele?

Studenţii: Ni se pare cât se poate de corect!

După ce am demascat justificările inadecvate pentru credinţe, am curăţat drumul pentru ca cel ce caută adevărul să identifice justificările adecvate. Aceasta este ceea ce face un apologet. Apologetul este o persoană care arată în ce fel raţionamentele sau dovezile întemeiate sprijină sau contrazic o anumită credinţă. Este exact ceea ce încercăm să facem în cartea de faţă, şi este ceea ce face şi Sire la seminarul lui.

Abordarea socratică a lui Sire îi ajută pe studenţi să înţeleagă cel puţin trei lucruri. În primul rând, că orice învăţătură – religioasă sau de altă natură – merită crezută numai dacă duce la adevăr. Indiferenţa faţă de adevăr poate fi periculoasă. De fapt, a crede o eroare poate avea

consecinţe mortale, atât temporale cât şi – dacă vreuna din mai multe învăţături religioase este adevărată – eterne.

În al doilea rând, multe credinţe pe care oamenii de azi le susţin nu sunt sprijinite de dovezi, ci numai de preferinţele subiective ale celor ce aderă la ele. Aşa cum spunea Pascal, oamenii ajung aproape invariabil la convingerile lor nu pe bază de dovezi ci pe baza a ce consideră atrăgător. Dar adevărul nu este o chestiune subiectivă de gust, ci o realitate obiectivă.

În final, pentru a descoperi adevărul, trebuie să fii gata să renunţi la preferinţele subiective în favoarea faptelor obiective. Şi faptele pot fi cel mai bine descoperite prin logică, dovezi şi ştiinţă.

Deşi apelul la logică, la dovezi şi la ştiinţă pare modul cel mai bun de a ajunge la adevăr, există unii care mai au o obiecţie. Această obiecţie priveşte logica – a cui logică ar trebui s-o folosim – a celor din Răsărit sau a celor din Apus? Ravi Zacharias povesteşte o anecdotă amuzantă care va da un răspuns la această întrebare.

Logica apuseană contra logicii răsăritene?

Ravi Zacharias, un apologet şi un autor creştin născut în India, călătoreşte în toată lumea mărturisindu-şi credinţa creştină. El are un intelect pătrunzător şi o personalitate antrenată, ceea ce îl face foarte apreciat în colegii şi campusurile universitare.

Recent, după o expunere într-un campus american pe tema unicităţii lui Cristos, Ravi a fost acuzat de unul din profesorii universităţii respective că nu înţelege logica răsăriteană. Când a venit momentul de întrebări şi răspunsuri, profesorul a spus: „Dr. Zacharias, prezentarea dumneavoastră prin care arătaţi că Cristos a pretins şi a dovedit că ar fi singura cale spre mântuire este greşită pentru oamenii din India deoarece folosiţi logica «ori ... ori ...». În Răsărit noi nu folosim logica «ori ... ori ...» – aceasta este o logică apuseană. În Răsărit noi folosim logica «şi ... şi ...». Astfel, mântuirea nu este *fie* prin Cristos, *fie* prin nimic altceva, ci *şi* prin Cristos *şi* în alte moduri".

Ravi a găsit situaţia de-a dreptul ironică întrucât el însuşi s-a născut şi a crescut în India. Şi iată un profesor american, născut în Apus, care-i spunea lui Ravi că nu înţelegea bine cum stau lucrurile în India! Împrejurarea era atât de şocantă încât Ravi a acceptat invitaţia profesorului la prânz ca să discute problema în continuare.

Alături de ei la masă se afla şi un coleg al profesorului; în timp ce Ravi şi colegul mâncau, profesorul nostru a folosit toate şerveţelele de pe masă ca să-şi formuleze argumentul despre cele două tipuri de logică – unul apusean şi unul răsăritean.

„Există două tipuri de logică", continua să insiste profesorul.

„Nu, nu cred că vorbeşti serios", continua să răspundă Ravi.

„Categoric, ba da!" susţinea profesorul.

Polemica a continuat mai bine de treizeci de minute: profesorul argumenta, scria şi desena tot felul de schiţe. A devenit atât de absorbit de formularea ideilor lui încât a uitat să-şi mai mănânce mâncarea, care se sleia încetul cu încetul în farfuria lui.

După ce şi-a terminat mâncarea, Ravi a hotărât să apeleze la tactica struţului pentru a-l combate pe profesorul confuz, dar insistent. L-a întrerupt zicând: „Domnule profesor, cred că putem soluţiona această divergenţă foarte rapid printr-o singură întrebare".

Ridicându-şi ochii de pe foaia pe care desena frenetic, profesorul a făcut o pauză şi a zis: „Bine, dă-i drumul".

Ravi s-a aplecat înainte, s-a uitat ţintă la profesor şi l-a întrebat: „Spui că atunci când sunt în India trebuie să folosesc *ori* «logica şi ... şi», *ori* nimic altceva?"

Profesorul s-a uitat inexpresiv la Ravi, care a repetat întrebarea cu o intonaţie mai evidentă: „Spui că atunci când sunt în India, trebuie să folosesc *ori* – şi Ravi a făcut o pauză pentru efect – „«logica şi ... şi ...», *ori*", – o altă pauză – „nimic altceva?"

Ravi ne-a mărturisit ulterior că următoarele cuvinte ieşite din gura profesorului au răsplătit cu prisosinţă răbdarea de a-i fi ascultat bâlbâielile incoerente. După ce a aruncat o privire timidă colegului său, profesorul s-a uitat în jos la mâncarea lui sleită şi a murmurat: „Logica «*ori* ..., *ori* ...» pare să iasă la suprafaţă, nu-i aşa?" Ravi a adăugat: „Da, chiar şi în India ne uităm în ambele direcţii înainte să trecem strada deoarece *ori* sunt eu, *ori* este autobuzul, nu amândoi!"

Într-adevăr, logica „*ori* ..., *ori* ..." pare să iasă la suprafaţă. Profesorul folosea logica „ori ..., ori ..." pentru a dovedi logica „şi ..., şi ...", şi cu aceeaşi problemă se confruntă toţi cei care încearcă să argumenteze împotriva principiilor fundamentale ale logicii. Ei sfârşesc prin a-şi tăia singuri craca de sub picioare.

Închipuie-ţi cum ar fi fost dacă profesorul ar fi spus: „Ravi, calculele tale matematice sunt greşite în India deoarece foloseşti o matematică apuseană şi nu una răsăriteană". Sau să presupunem că ar fi declarat: „Ravi, calculele tale de fizică nu se aplică în India deoarece foloseşti o gravitaţie apuseană şi nu una răsăriteană". Am fi remarcat imediat absurditatea din raţionamentul profesorului.

De fapt, în ciuda a ceea ce cred relativiştii, lucrurile funcţionează în Răsărit la fel ca şi în alte părţi. În India, întocmai ca în Statele Unite, autobuzele te rănesc când te lovesc, 2+2=4, şi aceeaşi gravitaţie ne ţine

pe toţi pe pământ. La fel, uciderea este un lucru rău în India aşa cum este şi aici. Adevărul este adevăr indiferent din ce ţară vii. Şi adevărul este adevăr indiferent ce crezi tu despre el. Întocmai cum aceeaşi gravitaţie îi ţine pe toţi oamenii pe pământ indiferent dacă ei cred sau nu în ea, aceeaşi logică se aplică tuturor oamenilor indiferent dacă cred lucrul acesta sau nu.

Aşadar, care este ideea aici? Aceea că există un singur tip de logică care ne ajută să descoperim adevărul. Este acea logică zidită în natura realităţii pe care nu putem evita să o folosim. În ciuda acestui fapt, oamenii vor încerca să-ţi spună că logica nu se aplică la realitate sau că logica nu se aplică la Dumnezeu, sau că există mai multe tipuri de logică[2] ş.a.m.d. Dar spunând aceste lucruri, ei folosesc tocmai logica pe care o neagă. E ca şi cum ai folosi legile aritmeticii pentru a dovedi că aritmetica nu este o ştiinţă de încredere.

Este important să adăugăm aici că noi nu ne angajăm în simple jocuri de cuvinte. Tactica struţului apelează la legile de necontestat ale logicii pentru a arăta că o mare parte din ce crede cultura noastră în general despre adevăr, religie şi moralitate este categoric fals. Enunţurile autocontradictorii nu pot fi adevărate, dar mulţi americani le cred oricum. Dar ne contrazicem singuri, asumându-ne anumite riscuri.

A FI SAU A NU FI ARS, IATĂ PROBLEMA

Tactica struţului este atât de eficace deoarece foloseşte legea noncontradicţiei. Legea noncontradicţiei este un principiu axiomatic fundamental care afirmă că două enunţuri contradictorii nu pot fi ambele adevărate în acelaşi timp şi în acelaşi sens. Pe scurt, el afirmă că opusul a ce e adevărat este fals. Cu toţii cunoaştem intuitiv această lege, şi o folosim în fiecare zi.

Să presupunem că într-o zi vezi pe stradă un cuplu de căsătoriţi – prieteni de-ai tăi – şi o întrebi pe femeie dacă este adevărat că aşteaptă un copilaş. Dacă ea răspunde „da", iar soţul ei spune „nu", nu spui: „Mulţumesc mult, mi-a fost de ajutor!" Te gândeşti: „Poate ea nu i-a spus încă sau poate au înţeles greşit întrebarea (sau poate ceva mai rău!). Dar de un lucru eşti sigur: Nu pot avea dreptate amândoi! Pe baza legii noncontradicţiei acest lucru devine de la sine înţeles.

Când se investighează orice chestiune legată de realitate, inclusiv chestiunea privitoare la existenţa lui Dumnezeu, se aplică aceeaşi lege a noncontradicţiei. Fie au dreptate teiştii – Dumnezeu există – fie au dreptate ateii – Dumnezeu nu există. Nu pot fi corecte ambele poziţii. În mod similar, fie Isus a murit şi a înviat din morţi aşa cum pretinde

Biblia, fie nu, aşa cum pretinde Coranul. Una are dreptate, iar cealaltă greşeşte.

De fapt, un filozof musulman medieval cu numele de Avicenna a sugerat un mod sigur de a-i corecta pe cei ce neagă legea noncontradicţiei. El a afirmat că cine neagă legea noncontradicţiei ar trebui bătut şi ars până când recunoaşte că a fi bătut nu este tot una cu a nu fi bătut, şi a fi ars nu este tot una cu a nu fi ars! (O măsură cam extremă, dar ai prins ideea!)

Deşi oamenii rezonabili nu au nicio problemă cu legea noncontradicţiei, unii filozofi foarte influenţi au negat-o implicit în teoriile lor. Poate că cei mai influenţi dintre aceştia au fost David Hume şi Immanuel Kant. Mulţi oameni poate că nu au auzit niciodată despre Hume şi Kant, dar învăţăturile lor au exercitat o influenţă foarte mare asupra gândirii moderne. De aceea este important să ne referim pe scurt la fiecare dintre ei. Vom începe cu Hume.

Scepticismul lui Hume: Ar trebui să fim sceptici cu privire la el?

Poate că David Hume este responsabil mai mult decât oricine altcineva pentru scepticismul predominant în ziua de azi. Ca empirist, Hume credea că toate ideile semnificative sunt fie adevărate prin definiţie, fie trebuie să se bazeze pe experienţa senzorială. Întrucât, potrivit lui Hume, nu există experienţe senzoriale pentru concepte ce trec dincolo de lumea fizică, orice afirmaţii metafizice (adică despre concepte situate în afara lumii fizice, inclusiv despre Dumnezeu) nu ar trebui să fie crezute – deoarece sunt lipsite de sens. De fapt, Hume a afirmat că propoziţiile pot avea sens numai dacă îndeplinesc una din următoarele două condiţii:

- dacă pretenţia de adevăr este un raţionament abstract precum o ecuaţie matematică sau o definiţie (de ex., „2+2=4" sau „toate triunghiurile au trei laturi"); sau
- dacă pretenţia de adevăr poate fi verificată empiric printr-unul sau mai multe din cele cinci simţuri.

Deşi a pretins că este un sceptic, Hume nu a fost cu siguranţă sceptic cu privire la aceste două condiţii – el era absolut convins că deţine adevărul. De fapt, el îşi încheie lucrarea *Inquiry Concerning Human Understanding* (*Cercetare asupra intelectului omenesc*, Bucureşti, 1987) cu această afirmaţie emfatică: „Dacă iei în mână orice carte, de pildă, o carte de teologie sau de metafizică, întreabă-te: «Conţine ea raţionamente

abstracte despre numere sau cantităţi?» Nu. «Conţine ea raţionamente experimentale despre fapte sau existenţă?» Nu. Atunci arunc-o în foc, deoarece nu conţine altceva decât speculaţii şi iluzii".[3]

Vezi implicaţiile celor două condiţii ale lui Hume? Dacă are dreptate, atunci orice carte care vorbeşte despre Dumnezeu este lipsită de sens. Ai putea foarte bine să foloseşti toate scrierile religioase ca să aprinzi focul cu ele!

Aproape două sute de ani mai târziu, în secolul al XX-lea, filozoful Alfred J. Ayer a convertit cele două condiţii ale lui Hume în principiul verificabilităţii empirice. Principiul verificabilităţii empirice pretinde că o propoziţie poate avea sens numai dacă este adevărată prin definiţie sau dacă este verificabilă empiric.

Pe la mijlocul anilor '60 această concepţie a ajuns la modă în secţiile de filozofie ale universităţilor din toată ţara, inclusiv la Universitatea din Detroit unde eu (Norm) eram student. De fapt, am studiat un curs întreg de pozitivism logic, care era un alt nume purtat de concepţia filozofică a lui Ayer. Profesorul care ne preda acel curs, un pozitivist logic, era un om ciudat. Deşi pretindea că este catolic, el refuza să creadă că are vreun sens să se vorbească despre existenţa unei realităţi dincolo de lumea fizică (adică despre metafizică, despre Dumnezeu). Cu alte cuvinte, era un ateu convins care ne-a declarat că doreşte să convertească întreaga clasă la tipul său de ateism semantic. (L-am întrebat odată: „Cum puteţi să fiţi şi catolic şi ateu?" Ignorând două milenii de învăţătură catolică oficială, el a replicat: „Nu trebuie să crezi în Dumnezeu ca să fii catolic – trebuie doar să respecţi regulile!")

În prima zi a cursului, profesorul a cerut clasei să facă scurte referate pe baza unor capitole din cartea lui Ayer, *Logic, Truth, and Language* (*Logică, adevăr şi limbaj*). Eu m-am oferit să prezint un referat pentru capitolul intitulat „Principiul verificabilităţii empirice". Nu uita: acest principiu era fundamentul de bază al pozitivismului logic şi deci al întregului curs.

La începutul orei următoare, profesorul a zis: „Domnule Geisler, te vom asculta pe tine primul. Expunerea ta să nu dureze mai mult de douăzeci de minute ca să aveam timp suficient pentru discuţii".

Ei bine, întrucât am apelat la tactica fulgerătoare a struţului, nu mă deranja deloc constrângerea temporală. M-am ridicat în picioare şi am zis simplu: „Principiul verificabilităţii empirice afirmă că există doar două tipuri de propoziţii semnificative: 1) cele care sunt adevărate prin definiţie şi 2) cele care sunt verificabile empiric. Întrucât principiul verificabilităţii empirice nu este nici adevărat prin definiţie, nici verificabil empiric, el nu poate fi semnificativ".

Aceasta a fost tot, aşa că m-am aşezat.

O tăcere şocantă s-a lăsat peste sala de clasă. Dar cei mai mulţi studenţi puteau să-l vadă pe Coyote clătinându-se în aer. Ei au înţeles că principiul verificabilităţii empirice nu putea avea sens după propriul său standard. El se anihila singur dispărând în neant. Deja în a doua oră de curs, temelia întregului curs fusese distrusă! Despre ce avea să vorbească profesorul în următoarele paisprezece săptămâni?

Vă voi spune despre ce avea să vorbească. În loc să admită că tot cursul şi întreaga lui perspectivă filozofică erau autocontradictorii şi deci false, profesorul a înăbuşit acest adevăr, a dat din colţ în colţ şi m-a bănuit tot timpul că eu aş fi în spatele a tot ce a mers rău pentru el în restul semestrului. Loialitatea sa faţă de principiul verificabilităţii empirice – în ciuda erorii sale evidente şi fatale – era în mod clar o chestiune de voinţă, nu de minte.

Ar putea fi spuse mult mai multe despre Hume, mai ales despre argumentele lui împotriva miracolelor, pe care le vom analiza în capitolul 8. Dar deocamdată ajunge atât: empirismul tare al lui Hume şi cel al ucenicului său devotat, A. J. Ayer, este autocontradictoriu. Pretenţia că „ceva poate avea sens doar dacă este verificabil empiric sau adevărat prin definiţie" se anulează singură, deoarece această afirmaţie nu este nici verificabilă empiric şi nici adevărată prin definiţie. Cu alte cuvinte, Hume şi Ayer încearcă să dovedească prea mult, deoarece metoda lor de identificare a propoziţiilor cu sens exclude prea mult. Desigur, pretenţiile ce sunt verificabile empiric sau adevărate prin definiţie au sens. Dar respectivele enunţuri nu încorporează *toate* enunţurile cu sens aşa cum susţine Hume şi Ayer. Astfel, în loc să arunci „în foc" toate cărţile despre Dumnezeu, aşa cum sugerează Hume, ai putea folosi cărţile lui Hume ca să întreţii focul.

Agnosticismul lui Kant: ar trebui să fim agnostici cu privire la el?

Impactul lui Immanuel Kant a fost chiar şi mai devastator pentru concepţia creştină despre lume decât cel al lui David Hume. Căci dacă filozofia lui Kant este corectă, atunci nu există nici o cale de a cunoaşte *ceva* despre lumea reală, nici măcar despre lucrurile verificabile empiric! De ce? Pentru că potrivit lui Kant, structura simţurilor tale şi a minţii tale este cea care formează toate datele senzoriale, aşa că nu cunoşti niciodată cu adevărat lucrul *în sine*. Cunoşti doar lucrul *aşa cum îţi apare el ţie* după ce mintea şi simţurile tale îl formează.

Ca să înţelegi mai bine despre ce este vorba aici, uită-te o secundă pe

fereastră la un pom. Kant afirmă că pomul la care crezi că priveşti îţi apare în felul în care îţi apare pentru că mintea ta formează datele senzoriale pe care le primeşti de la pom. De fapt, tu nu cunoşti pomul în sine; cunoşti doar fenomenele pe care mintea ta le categoriseşte cu privire la el. Pe scurt, nu poţi cunoaşte pomul real aşa cum e el în sine însuşi, ci numai aşa cum îţi apare ţie.

Ei poftim! Cum se face că persoana obişnuită de pe stradă nu se îndoieşte de ce vede cu proprii săi ochi, în timp ce aşa-zişii filozofi cu minte sclipitoare se îndoiesc? Cu cât studiem mai mult filozofia, cu atât suntem mai convinşi de următorul lucru: dacă vrei să faci ca ceva evident să pară obscur, lasă un filozof să se ocupe de el!

Cu toate acestea, nu putem evita să studiem filozofia deoarece, aşa cum s-a exprimat C. S. Lewis, „Filozofia bună trebuie să existe, dacă nu din alt motiv, cel puţin pentru ca filozofia rea să primească un răspuns".[4] Filozofia lui Kant este o filozofie rea, şi totuşi i-a convins pe mulţi oameni că există o prăpastie de netrecut între ei şi lumea reală; că nu există nicio cale de a cunoaşte sigur cum este lumea, şi cu atât mai puţin cum este Dumnezeu. Potrivit lui Kant, suntem închişi într-un agnosticism total cu privire la lumea reală.

Din fericire, există un răspuns simplu cu privire la toate acestea – tactica struţului. Kant comite aceeaşi greşeală ca şi Hume – el violează legea noncontradicţiei, adică îşi contrazice propria premisă atunci când afirmă că *nimeni nu poate* cunoaşte lumea reală, deşi *el pretinde că cunoaşte* ceva despre ea, şi anume că lumea reală nu poate fi cunoscută! Aşadar, Kant afirmă că *adevărul* despre lumea reală este că nu există *adevăruri* despre lumea reală.

Întrucât aceste afirmaţii autocontradictorii pot aduce confuzie chiar şi în minţile cele mai ascuţite, să privim greşeala lui Kant şi într-un alt mod. Kant mai face o eroare logică numită eroarea „nimic altceva decât". Ea este o eroare deoarece afirmaţiile tip „nimic altceva decât" implică o cunoaştere „mai mult decât". Kant afirmă că el ştie că datele ce ajung la creierul lui nu sunt *nimic altceva decât* fenomene. Dar pentru a şti aceasta, el ar trebui să fie capabil să vadă ceva *mai mult decât* fenomenele. Cu alte cuvinte, pentru a diferenţia între un lucru şi un alt lucru, trebuie să poţi percepe unde se termină unul şi unde începe celălalt. De exemplu, dacă pui o bucată de hârtie albă pe un birou negru, singurul mod de a şti unde se termină hârtia este să te uiţi la biroul care o mărgineşte. Contrastul dintre hârtie şi birou îţi va permite să vezi limitele hârtiei. La fel, pentru ca Immanuel Kant să poată diferenţia lucrul din lumea reală de ceea ce percepe mintea lui, el ar trebui să fie în stare să le vadă pe ambele. Dar tocmai acest lucru spune el că nu poate

fi făcut! El afirmă că numai *fenomenele* minţii pot fi cunoscute, nu şi *numenele* (termenul folosit de el pentru lumea reală).

Dacă nu există nicio modalitate de a distinge între fenomene şi numene, atunci nu poţi vedea prin ce se diferenţiază ele. Şi dacă nu poţi vedea prin ce se diferenţiază acestea, atunci este mult mai logic să presupui că ele sunt la fel – cu alte cuvinte, că ideea din mintea ta reprezintă fidel lucrul din lumea reală.

Ceea ce afirmăm noi aici este că tu cunoşti *într-adevăr* lucrul în sine. Tu *cunoşti* cu adevărat pomul pe care îl vezi pentru că el ţi se imprimă în minte prin simţurile tale. Cu alte cuvinte, Kant a greşit: nu mintea ta formează copacul, ci *copacul formează mintea ta.* (Gândeşte-te la un sigiliu de ceară: nu ceara este cea care se imprimă în sigiliu; sigiliul este cel care se imprimă în ceară.) Între mintea ta şi lumea reală nu există o prăpastie. De fapt, simţurile sunt ferestrele tale spre lume. Iar simţurile, asemenea ferestrelor, sunt ceva *prin care* privim la lumea din afară. Ele nu sunt acel ceva *la care* privim.

În cadrul unui curs de filozofie pe care îl predam (eu, Norm), am prezentat erorile din filozofia lui Kant în felul următor. Am zis: „În primul rând, dacă Immanuel Kant pretinde că nu poate şti nimic despre lumea reală (lucrul în sine) atunci de unde ştie că lumea reală există? Şi în al doilea rând, concepţia lui este autocontradictorie pentru că pretinde că *nu poţi şti* nimic despre lumea reală deşi el afirmă că *ştie* că lumea reală nu poate fi cunoscută!"[5]

Atunci un student a sărit: „Nu! Nu poate fi chiar atât de uşor, dr. Geisler. Nu poţi distruge teza centrală din ultima sută de ani de gândire filozofică prin doar două afirmaţii simple!"

Citând din sursa mea favorită – *The Reader's Digest* – am răspuns: „«Asta se întâmplă când o teorie frumoasă întâlneşte o adunătură brutală de fapte». În plus, cine a spus că o negare trebuie să fie complexă? Dacă cineva face o greşeală simplă, e necesară o simplă corecţie pentru a o scoate la iveală". Nu este nimic complex în tactica struţului; ea este pur şi simplu rapidă şi eficace.

Hume şi Kant greşesc. Şi ce dacă?

Deoarece Hume şi Kant violează legea noncontradicţiei, încercările lor de a distruge toate adevărurile „religioase" dau greş. Simplul fapt că Hume şi Kant greşesc nu presupune neapărat că noi avem dovezi care să confirme, să zicem, existenţa lui Dumnezeu. Tactica struţului poate dovedi doar că o propoziţie este falsă. Ea nu asigură dovezi pozitive care să ateste adevărul unui enunţ.

Aşadar, este adevărat că există un Dumnezeu teist? Există vreo dovadă cognoscibilă care să ne ofere o certitudine rezonabilă într-o direcţie sau alta? Sunt oare posibile dovezi clare în sprijinul existenţei unui Dumnezeu nevăzut? Pentru a răspunde la aceste întrebări, trebuie să cercetăm mai întâi cum poate fi cunoscut adevărul însuşi.

CUM CUNOAŞTEM ADEVĂRUL?

Să reluăm ce am învăţat până acum: adevărul există, şi el este absolut şi remarcabil. A afirma că „adevărul nu poate fi cunoscut" reprezintă o contradicţie în termeni, deoarece chiar această afirmaţie pretinde că este un adevăr *binecunoscut, absolut*. De fapt, ori de câte ori spunem ceva, noi sugerăm că cunoaştem cel puţin unele adevăruri deoarece *orice* poziţie despre *orice* subiect presupune un anumit grad de cunoaştere. Dacă afirmi că poziţia cuiva este greşită, trebuie să *cunoşti* ce este corect pentru a putea face un asemenea enunţ (nu poţi şti ce este greşit dacă nu ştii ce este corect). Chiar dacă spui: „Nu ştiu", recunoşti că ştii ceva; şi anume *ştii* că nu ştii mai multe despre subiectul în discuţie, nu că nu ştii *absolut* nimic.

Dar cum cunoaştem noi adevărul? Altfel spus, prin ce proces descoperim adevăruri despre lume? Procesul de descoperire a adevărului începe cu legile axiomatice ale logicii numite principii primare. Ele sunt numite principii primare pentru că nu există nimic în spatele lor. Ele nu sunt dovedite de alte principii; sunt pur şi simplu inerente în natura realităţii şi de aceea sunt astfel axiomatice. Aşadar, noi nu învăţăm aceste principii primare; le cunoaştem pur şi simplu. Toţi oamenii cunosc intuitiv aceste principii chiar dacă omul nu s-a gândit la ele explicit.

Două din aceste principii sunt legea noncontradicţiei şi legea terţului exclus. Am văzut deja realitatea şi valoarea legii noncontradicţiei. Legea terţului exclus ne spune că ceva fie *este*, fie *nu* este. De exemplu, Dumnezeu fie există, fie nu există. Isus fie a înviat dintre cei morţi, fie nu a înviat. Nu există o a treia posibilitate.

Aceste principii primare sunt unelte pe care le folosim pentru a descoperi toate celelalte adevăruri. De fapt, fără ele nu putem afla nimic altceva. Principiile primare sunt pentru cunoaştere ceea ce sunt ochii pentru vedere. Întocmai cum ochii tăi au trebuit puşi în trupul tău ca să poţi vedea, la fel principiile primare trebuie puse în mintea ta ca să poţi şti ceva. Din cauza acestor principii primare putem învăţa despre realitate şi să descoperim în ultimă instanţă imaginea de pe capacul cutiei ce conţine acest puzzle pe care noi îl numim viaţă.

Deşi ne folosim de aceste principii primare pentru a descoperi adevărul, ele singure nu ne pot spune dacă o anumită propoziţie este adevărată sau nu. Ca să înţelegi ce vrem să spunem, să analizăm următorul argument logic:

1. Toţi oamenii sunt muritori.
2. Spencer este om.
3. Prin urmare, Spencer este muritor.

Legile axiomatice ale logicii ne spun că concluzia, „Spencer este muritor" este o concluzie validă. Cu alte cuvinte, concluzia rezultă în mod necesar din premise. *Dacă* toţi oamenii sunt muritori şi *dacă* Spencer este om, atunci Spencer este muritor. Dar legile logicii nu ne spun dacă premisele, şi prin urmare concluzia, sunt adevărate. Poate *nu* toţi oamenii sunt muritori; poate Spencer nu este om. Logica în sine nu ne poate spune nici una, nici alta.

Această idee poate fi văzută cu mai multă uşurinţă când luăm în considerare un argument valid care nu este adevărat. Să analizăm următorul exemplu:

1. Toţi oamenii sunt reptile cu patru picioare.
2. Zachary este om.
3. Prin urmare, Zachary este o reptilă cu patru picioare.

Sub aspect logic, acest argument este valid, dar cu toţii ştim că el nu este adevărat. Argumentul este valid deoarece concluzia urmează din premise. Dar concluzia este falsă pentru că prima premisă este falsă. Cu alte cuvinte, un argument poate fi corect din punct de vedere logic, şi totuşi fals deoarece premisele argumentului nu corespund realităţii. Aşadar, numai până aici ne poate duce logica. Logica ne poate spune că un argument este fals, dar nu ne poate spune singură care premise sunt adevărate. De unde ştim că Zachary este om? De unde ştim că oamenii nu sunt reptile cu patru picioare? Avem nevoie de mai multe informaţii pentru a descoperi aceste adevăruri.

Noi obţinem aceste informaţii observând lumea din jurul nostru şi apoi trăgând concluzii generale în urma observaţiilor noastre. Când observi ceva mereu şi mereu, s-ar putea să ajungi la concluzia că acolo există un principiu general. De exemplu, când scapi în repetate rânduri un obiect de pe masă, observi desigur că obiectul cade întotdeauna la podea. Şi dacă reiei acţiunea aceasta de suficiente ori, în cele din urmă înţelegi că trebuie să existe un principiu general cunoscut sub numele de gravitaţie.

Această metodă de a trage concluzii generale din observaţii specifice

se numeşte inducţie (care este identificată de regulă cu metoda ştiinţifică). Pentru a înţelege clar lucrurile va trebui să facem distincţie între inducţie şi deducţie. Procesul prin care aliniem premisele într-un argument şi ajungem la o concluzie validă se numeşte deducţie. Este exact ce am făcut în argumentele de mai sus. Dar procesul prin care descoperim dacă *premisele* dintr-un argument sunt adevărate necesită de obicei inducţie.

Cele mai multe lucruri pe care le cunoaştem, le cunoaştem prin inducţie. De fapt, te-ai folosit deja intuitiv de inducţie pentru a cerceta adevărul premiselor din argumentele de mai sus. Mai concret, ai stabilit că întrucât fiecare om pe care l-ai observat tu este un mamifer cu două picioare, omul Zachary nu poate fi reptilă cu patru picioare. Ai făcut acelaşi lucru şi în legătură cu mortalitatea lui Spencer. Deoarece toţi oamenii despre care ai auzit tu vor muri în ultimă instanţă, ai ajuns la concluzia generală că toţi oamenii sunt muritori, inclusiv individul pe nume Spencer. Aceste concluzii – oamenii au două picioare, gravitaţia şi mortalitatea omului – sunt toate concluzii inductive.

Cele mai multe concluzii bazate pe inducţie nu pot fi considerate absolut certe, ci doar foarte probabile. De exemplu, eşti absolut sigur (100% sigur) că gravitaţia face ca toate obiectele să cadă? Nu, fiindcă nu ai văzut toate obiectele căzând. La fel, eşti absolut sigur că toţi oamenii sunt muritori? Nu, pentru că nu i-ai văzut pe toţi oamenii murind. Poate că există cineva undeva care nu a murit sau nu va muri în viitor.

Prin urmare, dacă concluziile inductive nu sunt certe, pot fi ele demne de încredere? Da, dar în grade diferite de certitudine. Aşa cum am afirmat şi mai înainte, întrucât nicio fiinţă umană nu posedă o cunoaştere infinită, majoritatea concluziilor noastre inductive pot fi greşite. (Există o singură excepţie importantă, care se numeşte „inducţia perfectă", în cazul căreia sunt cunoscute toate elementele particulare. De exemplu, „toate literele de pe pagina aceasta sunt negre". Această inducţie perfectă asigură certitudinea concluziei deoarece poţi observa şi verifica singur că toate literele sunt într-adevăr negre.)

Dar chiar şi atunci când nu avem informaţii complete sau perfecte, avem adesea suficiente informaţii pentru a trage concluzii cu o certitudine rezonabilă despre cele mai multe chestiuni din viaţă. De exemplu, întrucât s-a observat practic că fiecare om moare, concluzia ta că toţi oamenii sunt muritori este considerată adevărată dincolo de orice îndoială rezonabilă; adică este mai mult de 99% certă, dar nu este dincolo de orice îndoială. Este necesară o oarecare credinţă – deşi una foarte mică – pentru a o crede.[6] Acelaşi lucru se poate spune şi despre concluzia că gravitaţia afectează toate obiectele, nu doar pe unele.

Această concluzie este practic certă dar nu absolut certă. Cu alte cuvinte, putem fi siguri dincolo de orice îndoială *rezonabilă*, dar nu siguri dincolo de *orice* îndoială.

Cum cunoaştem adevărurile despre Dumnezeu?

Aşadar, ce are de-a face observaţia şi inducţia cu descoperirea existenţei lui Dumnezeu? Totul. De fapt, observaţia şi inducţia ne ajută să investigăm întrebarea religioasă fundamentală: „Există Dumnezeu?"

Poate că spui: „Stai puţin! Cum putem noi folosi observaţia pentru a investiga o fiinţă neobservabilă numită Dumnezeu? În definitiv, dacă Dumnezeu este invizibil şi imaterial, aşa cum pretind majoritatea creştinilor, evreilor şi musulmanilor, atunci cum ne pot ajuta simţurile noastre să adunăm informaţii despre El?"

Răspuns: Folosim inducţia ca să-L investigăm pe Dumnezeu în acelaşi mod în care o folosim pentru a investiga alte lucruri pe care nu le putem vedea – adică observând efectele lor. De exemplu, nu putem observa gravitaţia în mod direct ci doar efectele ei. La fel, nu putem observa direct mintea umană, ci doar efectele ei. Pornind de la aceste efecte, noi facem o deducţie raţională cu privire la existenţa unei cauze.

De fapt, cartea pe care o citeşti acum este un exemplu relevant. De ce presupui că această carte este efectul unei minţi umane? Pentru că întreaga ta experienţă observaţională îţi spune că o carte este un efect ce rezultă numai în urma unei inteligenţe preexistente (adică, a unui autor). Nu ai văzut niciodată vântul, ploaia sau alte forţe naturale producând o carte; ai văzut doar oameni făcând lucrul aceasta. Astfel, deşi nu ai văzut pe nimeni scriind această carte, ai tras concluzia că ea trebuie să aibă cel puţin un autor.

Când emiţi raţionamentul că această carte are un autor, tu aduci laolaltă observaţia, inducţia şi deducţia. Dacă ar fi să-ţi notezi gândurile într-o formă logică, ele ar arăta ca acest argument deductiv:

1. Toate cărţile au cel puţin un autor (premisă bazată pe investigaţia inductivă).
2. *Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu* este o carte (premisă bazată pe observaţie).
3. Prin urmare, *Nu am destulă credinţă ca să fiu ateu* are cel puţin un autor (concluzie).

Ştii că argumentul este valid datorită deducţiei, şi ştii că argumentul este adevărat deoarece premisele lui sunt adevărate (lucru pe care l-ai verificat prin observaţie şi inducţie).

Şi acum iată marea întrebare: Aşa cum o carte necesită o inteligenţă umană preexistentă, există oare efecte observabile ce par să necesite o inteligenţă supranaturală preexistentă? Altfel spus, există efecte observabile care să indice spre Dumnezeu? Răspunsul este da, şi primul efect este universul însuşi. O cercetare a începutului acestuia va fi pasul următor în demersul nostru de a descoperi imaginea de pe capacul cutiei.

Dar înainte să vedem dovezile ce se referă la începutul universului, să mai luăm în discuţie o obiecţie cu privire la adevăr. Şi aceasta este: „Şi ce dacă? Cui îi pasă de adevăr?"

Şi ce dacă? Cui îi pasă de adevăr?

Uneori îi întrebăm pe studenţii noştri: „Care este cea mai mare problemă în America astăzi? Ignoranţa sau indiferenţa?" Un student a răspuns: „Nu ştiu şi nici nu-mi pasă!"

Aceasta rezumă foarte bine problema de azi a Americii. Mulţi dintre noi sunt ignoranţi şi nepăsători cu privire la adevăr – dar nu şi când este vorba de bani, medicamente sau alte lucruri tangibile pe care le-am menţionat ceva mai înainte. De aceste lucruri ne pasă foarte mult. Dar mulţi oameni sunt ignoranţi şi indiferenţi cu privire la adevărul în moralitate şi religie (ştim că tu nu faci parte din această categorie, fiindcă îţi faci timp să citeşti această carte). Oare au dreptate oamenii care au adoptat laitmotivul „orice merge" al culturii noastre, sau chiar contează adevărul în moralitate şi religie?

El contează realmente. Cum ştim lucrul acesta? Mai întâi, chiar dacă oamenii s-ar putea să *pretindă* că adevărul în moralitate nu contează, ei nu mai sunt de aceeaşi părere când cineva îi tratează într-un mod imoral. De exemplu, ei pot afirma că minciuna nu este imorală, dar urmăreşte-i cât de ultragiaţi moral se simt atunci când îi minţi (mai ales dacă sunt minţiţi în legătură cu banii lor!).

Auzim adesea că „aşa-i în economie, prostule!" Dar gândeşte-te numai cât de bună ar fi economia noastră dacă toţi ar spune adevărul. Nu ar mai exista situaţii gen Enron sau Tyco. Nu ar mai exista scandaluri sau corupţie. Nu ar mai exista reglementări guvernamentale împovărătoare. Desigur, economia este importantă, dar ea este direct afectată de moralitate! Moralitatea stă practic la baza a tot ce facem. Ea nu ne afectează doar financiar ci, în unele circumstanţe, şi social, psihologic, spiritual ori chiar fizic.

Un al doilea motiv pentru care adevărul în moralitate contează este acela că succesul în viaţă depinde adesea de alegerile morale pe care le

facem. Aici se includ alegerile privitoare la sex, căsătorie, copii, droguri, bani, tranzacţii ş.a.m.d. Unele alegeri aduc prosperitate, altele duc la ruină.

În al treilea rând, aşa cum am arătat într-o carte anterioară, *Legislating Morality*,[7] toate legile legiferează moralitatea. Singura întrebare este: „A cui moralitate va fi legiferată?" Să ne gândim puţin. Toate legile declară bun un anumit comportament şi rău opusul lui – iar aceasta înseamnă moralitate. A cui moralitate ar trebui legiferată în chestiuni precum avortul sau eutanasia? Asemenea chestiuni influenţează direct viaţa şi sănătatea unor oameni reali. Dacă este greşit din punct de vedere moral să ucizi oameni nevinovaţi, oare acest adevăr nu ar trebui legiferat? La fel, a cui moralitate ar trebui legiferată cu privire la alte chestiuni de politică publică care pot afecta viaţa, sănătatea sau banii? Răspunsurile pe care le legiferăm pot avea un impact dramatic asupra vieţii, libertăţii şi fericirii fiecărui cetăţean în parte.

Nu există niciun dubiu că ceea ce credem că este adevărat în domeniul moralităţii influenţează direct şi profund vieţile oamenilor. A contat că Curtea Supremă a Statelor Unite (reflectată în decizia *Dred Scott* din 1857) a considerat că negrii nu sunt cetăţeni ci proprietatea stăpânilor de sclavi? A contat că naziştii au crezut că evreii sunt inferiori rasei ariene? Contează astăzi ce credem despre la statutul moral al oamenilor din alte categorii rasiale sau religioase? Desigur! Adevărul în moralitate contează.

Dar adevărul în religie? Acest adevăr ne poate influenţa chiar mai profund decât adevărul din moralitate. Un ofiţer de marină m-a ajutat (pe mine, Frank) să înţeleg aceasta în 1988, pe când eram încă începător în credinţă.

La vremea aceea, echipajul nostru de zbor din cadrul Marinei Statelor Unite era desfăşurat într-o ţară din Golful Persic. Era aproape de sfârşitul războiului dintre Iran şi Irak, dar tensiunile erau încă mari. Când te afli într-un loc străin şi periculos, reflectezi mai serios şi mai frecvent la viaţa ta şi la fragilitatea ei.

Într-o zi făceam tocmai lucrul acesta – adică vorbeam despre Dumnezeu şi despre viaţa de după moarte. Pe parcursul conversaţiei, prietenul meu a făcut un comentariu care mi-a rămas întipărit în minte până în ziua de azi. Referindu-se la Biblie, el a spus: „Eu nu cred în Biblie. Dar dacă ea *este totuşi* adevărată, atunci am încurcat-o".

Avea, desigur, dreptate. Dacă Biblia este *adevărată*, atunci prietenul meu şi-a *ales* un destin etern extrem de neplăcut. De fapt, dacă Biblia este adevărată, atunci destinul etern al fiecăruia dintre noi poate fi citit pe paginile ei. Pe de altă parte, dacă Biblia nu este adevărată, atunci

mulţi creştini risipesc inutil timp, bani şi, în unele cazuri, îşi riscă chiar şi viaţa predicând creştinismul în teritorii ostile. În oricare din aceste situaţii, adevărul în materie de religie contează.

El contează şi dacă o altă religie este adevărată. De exemplu, dacă Coranul este adevărat, atunci sunt într-o încurcătură la fel de mare ca şi colegul meu necreştin. Pe de altă parte, dacă ateii au dreptate, atunci am putea foarte bine să minţim, să înşelăm şi să furăm pentru a obţine ceea ce vrem pentru că această viaţă este tot ce există, şi nu există niciun fel de consecinţe în eternitate.

Dar să uităm pentru o clipă de eternitate. Să ne gândim la implicaţiile de acum ale învăţăturilor religioase din întreaga lume. În Arabia Saudită unii copii sunt învăţaţi în şcoli că evreii sunt porci şi că nemusulmanii (infidelii) trebuie omorâţi (deşi, din fericire, majoritatea musulmanilor nu cred că nemusulmanii ar trebui omorâţi, musulmanii militanţi extrag această învăţătură despre *Jihad* direct din Coran[8]). Este oare adevărat că există în cer un Dumnezeu cu numele de Allah care vrea ca musulmanii să-i omoare pe toţi nemusulmanii (între care probabil te numeri şi tu)? Contează acest „adevăr" religios? Contează, atunci când aceşti copii devin adulţi şi zdrobesc avioane de clădiri şi se aruncă în aer în zone populate. Oare nu ar fi mai bine să-i înveţi adevărul religios conform căruia Dumnezeu doreşte ca fiecare să-şi iubească aproapele?

Saudiţii îi învaţă pe copiii lor că evreii sunt porci, dar în ţara noastră, din cauza unui curriculum unilateral la biologie, noi îi învăţăm pe copiii noştri că nu există de fapt nicio diferenţă între *orice* om şi un porc. În definitiv, dacă suntem doar produsul unor forţe naturale oarbe – dacă nu ne-a creat nicio divinitate cu un scop şi o valoare specială – atunci nu suntem nimic mai mult decât nişte porci cu creiere mai mari. Contează acest „adevăr" religios (ateist)? Contează, atunci când copiii acţionează conform implicaţiilor acestui adevăr. În locul unor buni cetăţeni care îi văd pe oameni ca fiind făcuţi după chipul lui Dumnezeu, noi producem criminali care nu văd nicio semnificaţie sau valoare în viaţa umană. Ideile au consecinţe.

Sub aspect pozitiv, Maica Tereza a contribuit la îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă din India tocmai contestând credinţele religioase ale multora din cultura hindusă. Credinţa hindusă în karma şi în reîncarnare îi face pe mulţi hinduşi să ignore strigătele suferinzilor. De ce? Pentru că ei cred că cine suferă îşi merită soarta deoarece a făcut ceva rău într-o viaţă anterioară. Astfel, dacă îi ajuţi pe oamenii în suferinţă, tu interferezi cu karma lor. Dar Maica Tereza i-a învăţat pe hinduşii din India principiile creştine de îngrijire a celor săraci şi în suferinţă. Contează această idee religioasă? Întreabă milioanele de

oameni a căror vieţi au fost influenţate de ea. Contează doctrina religioasă despre karma? Întreabă milioanele de oameni care suferă şi acum.

Ideea fundamentală este prin urmare aceasta: Indiferent care ar fi adevărul în domeniul religiei şi moralităţii, vieţile noastre sunt foarte afectate de el astăzi şi poate chiar în veşnicie. Cei ce spun într-un mod uşuratic: „Şi ce dacă? Cui îi pasă de adevăr în moralitate şi religie?" ignoră realitatea şi patinează orbeşte pe o gheaţă subţire. Suntem datori faţă de noi înşine şi faţă de alţii să găsim adevărul real, şi pe urmă să acţionăm pe baza lui. Să începem, deci, cu întrebarea: „Există Dumnezeu?"

Rezumat

1. Oamenii îşi primesc adesea credinţele de la părinţi, de la prieteni, de la religia din copilărie sau din cultură. Uneori îşi formulează credinţele doar pe baza simţirilor. Deşi astfel de credinţe pot fi adevărate, există şi posibilitatea ca ele să nu fie adevărate. Singurul mod de a ajunge la o certitudine rezonabilă este să verifici credinţele cu ajutorul dovezilor. Şi pentru aceasta trebuie să apelezi la principii filozofice sănătoase, inclusiv la cele din logică şi din ştiinţă.[9]
2. Logica ne spune că opoziţiile nu pot fi adevărate în acelaşi timp şi în acelaşi sens. Ea este o parte a realităţii însăşi, de aceea este la fel în America, în India şi pretutindeni în univers.
3. Folosind tactica struţului, putem vedea că Hume nu este sceptic cu privire la scepticism, iar Kant nu este agnostic cu privire la agnosticism. Prin urmare, concepţiile lor se anulează singure. Este posibil să cunoaştem adevăruri despre la Dumnezeu.
4. Multe adevăruri despre Dumnezeu pot fi cunoscute prin efectele create de El, pe care le putem observa. Prin mai multe observaţii (inducţie) putem trage concluzii rezonabile (deducţii) despre existenţa şi natura lui Dumnezeu (ceea ce vom face în capitolele care urmează).
5. Adevărul în moralitate şi religie are consecinţe temporale şi poate chiar eterne. Indiferenţa şi ignoranţa pot fi fatale. Ceva ce nu cunoşti sau nu-ţi doreşti să cunoşti îţi *poate* face totuşi rău.
6. Aşadar, de ce ar trebui să credem în ceva? Pentru că există dovezi care sprijină credinţele, şi pentru că credinţele au consecinţe.

Capitolele 3-7 vor acoperi

1. Adevărul despre realitate este cognoscibil.
2. Opusul adevărului este fals.
3. **Este adevărat că Dumnezeul teist există. Lucrul acesta este dovedit de**
   a. **începutul universului (argumentul cosmologic)**
   b. **planul universului (argumentul teleologic/principiul antropic)**
   c. **planul vieţii (argumentul teleologic)**
   d. **legea morală (argumentul moral)**
4. Dacă Dumnezeu există, atunci miracolele sunt posibile.
5. Miracolele pot fi folosite pentru a confirma un mesaj din partea lui Dumnezeu (sunt acte ale lui Dumnezeu care confirmă un cuvânt din partea lui Dumnezeu).
6. Noul Testament este credibil din punct de vedere istoric. Lucrul acesta este dovedit de:
   a. mărturiile primare
   b. depoziţiile martorilor oculari
   c. mărturii neinventate (autentice)
   d. martori oculari care nu s-au înşelat
7. Noul Testament spune că Isus a afirmat că este Dumnezeu.
8. Afirmaţia lui Isus de a fi Dumnezeu a fost confirmată miraculos de:
   a. împlinirea de către El a numeroase profeţii cu privire la Sine;
   b. viaţa Lui fără păcat şi faptele Lui miraculoase;
   c. prezicerea Învierii Lui din morţi şi apoi Învierea Sa efectivă.
9. Prin urmare, Isus este Dumnezeu.
10. Tot ce învaţă Isus (care e Dumnezeu) este adevărat.
11. Isus a învăţat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.
12. Prin urmare, Biblia este cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu (şi tot ce o contrazice este fals).

3

La început a existat un mare VAL*

„Ştiinţa fără religie este şchioapă; religia fără ştiinţă este oarbă."

ALBERT EINSTEIN

FAPTE „IRITANTE"

Era anul 1916 şi lui Albert Einstein nu îi plăcea unde îl conduc calculele lui. Dacă teoria relativităţii generale era adevărată, aceasta însemna că universul nu este etern, ci are un început. Calculele lui Einstein revelau într-adevăr un început clar al timpului, materiei şi spaţiului. Dar aceasta se opunea credinţei lui că universul este static şi etern.

Mai târziu Einstein a numit această descoperire a lui „iritantă". El voia ca universul să existe autonom – să nu se bazeze pe nicio cauză exterioară – dar se părea că universul este un efect gigantic. De fapt, lui Einstein i-au displăcut atât de mult implicaţiile relativităţii generale – teorie care este confirmată acum cu o exactitate până la a cincea zecimală – încât a introdus o constantă cosmologică (pe care unii au numit-o de atunci „un factor falsificator") în ecuaţiile lui pentru a arăta că universul este static şi pentru a evita implicaţia unui început absolut.

Dar factorul falsificator al lui Einstein n-a avut viaţă lungă. În 1919, cosmologul britanic Arthur Eddington a condus un experiment în timpul unei eclipse solare care a confirmat că relativitatea generală este adevărată – universul nu este static, ci are un început. Asemenea lui Einstein, nici Eddington nu a fost mulţumit de implicaţii. El a scris mai târziu: „Din punct de vedere filozofic, ideea unui început al ordinii naturale prezente îmi repugnă.... Mi-ar plăcea să găsesc o portiţă de scăpare valabilă".[1]

* În original, SURGE, care formează un acrostih ce va sta la baza demonstraţiei de pe paginile următoare. Aşadar, în continuare noi vom repstecta iniţialele originale ale autorului.

În 1922, matematicianul rus Alexander Friedmann arătase deja oficial că factorul falsificator al lui Einstein este o eroare algebrică. (Incredibil, în încercarea lui de a evita un început, marele Einstein a operat o împărţire la zero – ceva ce până şi şcolarii ştiu că nu se poate face!) Între timp, astronomul olandez Willem de Sitter descoperise că relativitatea generală necesita ca universul să se extindă. Iar în 1927, expansiunea universului a fost observată efectiv de către astronomul Edwin Hubble (poartă acelaşi nume ca telescopul spaţial).

Privind prin telescopul de 100 de inch (2,54 m) de la Observatorul Mount Wilson din California, Hubble a descoperit o „deplasare spre roşu" a luminii ce venea de la toate galaxiile observabile, ceea ce însemna că respectivele galaxii se îndepărtează de noi. Cu alte cuvinte, relativitatea generală era din nou confirmată – universul pare să se extindă dintr-un singur punct ce exista în trecutul îndepărtat.[2]

În 1929 Einstein a făcut o călătorie la Mount Wilson pentru a privi el însuşi prin telescopul lui Hubble. Dar ceea ce a văzut era de necontestat. Dovezile *observaţionale* arătau că universul se extinde într-adevăr, aşa cum prezicea relativitatea generală. După ce constanta cosmologică s-a prăbuşit definitiv sub greutatea dovezilor, Einstein nu mai putea să-şi păstreze credinţa într-un univers etern. Mai târziu a spus că constanta cosmologică a fost „cea mai mare gafă din viaţa mea" şi şi-a redirecţionat eforturile pentru a găsi imaginea de pe capacul cutiei cu puzzle-ul vieţii. Einstein a mărturisit că doreşte „să ştie cum a creat Dumnezeu lumea. Nu mă interesează un fenomen sau altul, ori spectrul cutărui sau cutărui element. Vreau să cunosc gândul Lui, restul sunt detalii".[3]

Deşi Einstein a afirmat că el crede într-un Dumnezeu panteist (un dumnezeu care *este* universul), comentariile lui prin care recunoaşte creaţia şi gândul divin descriu mai bine un Dumnezeu teist. Şi oricât de „iritantă" ar fi, teoria relativităţii generale pe care a elaborat-o este astăzi unul din cele mai puternice argumente în sprijinul unui Dumnezeu teist. De fapt, relativitatea generală susţine unul din cele mai vechi argumente formale în favoarea existenţei unui Dumnezeu teist – argumentul cosmologic.

Argumentul cosmologic – începutul sfârşitului pentru ateism

Nu te lăsa intimidat de această denumire cu rezonanţe tehnice: „cosmologic" vine de la cuvântul grecesc *cosmos*, care înseamnă „lume" sau „univers". Cu alte cuvinte, argumentul cosmologic este argumentul

bazat pe începutul universului. Dacă universul a avut un început, atunci el a avut şi o cauză. În forma logică, argumentul decurge în felul următor:

1. Tot ce a avut un început a avut o cauză.
2. Universul a avut un început.
3. Prin urmare, universul a avut o cauză.

Aşa cum am arătat în capitolul anterior, pentru ca un argument să fie adevărat trebuie să fie valid din punct de vedere logic şi ca premisele lui să fie adevărate. Acesta este un argument valid, dar sunt oare premisele lui adevărate? Să cercetăm puţin premisele.

Premisa 1 – Tot ce a avut un început a avut o cauză – aceasta este legea cauzalităţii, care este principiul fundamental în ştiinţă. Fără legea cauzalităţii, ştiinţa ar fi imposibilă. De fapt, Francis Bacon (părintele ştiinţei moderne) a spus: „Adevărata cunoaştere este cunoaşterea cu ajutorul cauzelor".[4] Altfel spus, ştiinţa este o căutare a cauzelor. Tocmai asta şi fac oamenii de ştiinţă – încearcă să descopere ce a cauzat ce.

Dacă există un lucru pe care l-am observat cu privire la univers, acesta este că lucrurile nu se întâmplă fără o cauză. Când un om şofează pe şosea, maşinile nu apar niciodată în faţa maşinii lui de nicăieri, fără şofer sau fără o cauză. Ştim că mulţi ofiţeri de poliţie aud o asemenea teorie, dar ea nu este deloc adevărată. Există întotdeauna un şofer sau vreo altă cauză în spatele apariţiei unei maşini. Nici măcar marele sceptic David Hume nu a putut nega legea cauzalităţii. El a scris: „nu am afirmat niciodată o propoziţie atât de absurdă că ceva ar putea apărea fără o cauză".[5]

De fapt, a nega legea cauzalităţii înseamnă a nega raţionalitatea. Însuşi procesul gândirii raţionale ne cere să alăturăm gânduri (cauze) care să ducă la concluzii (efecte). Aşa că dacă cineva îţi spune vreodată că nu crede în legea cauzalităţii, întreabă pur şi simplu respectiva persoană: „Ce te-a *determinat* (cauzat) să ajungi la această concluzie?"

Întrucât legea cauzalităţii este bine stabilită şi de necontestat, premisa 1 este adevărată. Dar ce putem spune despre premisa 2? A avut universul un început? Dacă nu, atunci el nu a avut nevoie de o cauză. Dacă da, atunci universul trebuie să fi avut o cauză.

Până la Einstein, ateii se puteau consola cu credinţa că universul este etern, că nu a avut nevoie de o cauză. Dar de atunci au fost făcute cinci descoperiri ştiinţifice care dovedesc dincolo de orice îndoială rezonabilă că universul a avut un început. Şi acest început s-a produs prin ceea ce oamenii de ştiinţă numesc acum „Big Bang". Dovezile în sprijinul Big-Bang-ului pot fi reţinute cu uşurinţă prin acronimul SURGE.

La început a existat un mare VAL

Cam la câţiva ani odată, principalele periodice – *Time*, *Newsweek* şi altele asemenea lor – prezintă câte un editorial despre originea şi destinul universului. „Când a început universul?" şi „Când se va sfârşi el?" sunt două din întrebările investigate în astfel de articole. Faptul că universul a avut un început şi va pieri până la urmă nici măcar nu este pus în discuţie în aceste reportaje. De ce? Pentru că oamenii de ştiinţă ştiu că una din cele mai validate legi din natură – legea a doua a termodinamicii – presupune un început şi un sfârşit al universului.

S – Legea a doua a termodinamicii

Legea a doua a termodinamicii ne furnizează S-ul în acronimul nostru SURGE. Termodinamica este studiul materiei şi al energiei, iar cea de-a doua lege a termodinamicii afirmă, printre altele, că universul îşi epuizează energia utilă. Cu fiecare moment care trece, cantitatea de energie utilă din univers se diminuează, conducându-i pe oamenii de ştiinţă la concluzia evidentă că într-o zi toată energia va dispărea şi că universul va pieri. Asemenea unei maşini care aleargă pe şosea, într-o zi universul va rămâne şi el fără combustibil.

Poate că te grăbeşti să spui: „Şi ce dacă? Cum dovedeşte aceasta că universul a avut un început?" Să privim lucrurile în felul următor: *Prima* lege a termodinamicii afirmă că cantitatea de energie din univers este constantă.[6] Cu alte cuvinte, universul are o cantitate finită de energie (aşa cum şi maşina ta are doar o cantitate finită de combustibil). Acum, dacă maşina ta are doar o cantitate finită de combustibil (prima lege) şi dacă ori de câte ori este în stare de funcţionare ea consumă în continuu combustibil (a doua lege), ar mai putea ea funcţiona dacă ar merge deja de un timp infinit? Nu, sigur că nu. Acum ar fi fără benzină. Tot aşa, universul nu ar mai avea energie dacă ar exista din eternitate. Dar iată-ne aici – luminile încă merg, aşa că universul trebuie să fi început cândva într-un trecut finit. Altfel spus, universul nu este etern – el a avut un început.

Lanterna oferă un alt mod de a privi universul. Dacă laşi o lanternă pornită peste noapte, ce intensitate va mai avea lumina ei dimineaţa? Una slabă, pentru că bateriile îşi vor fi consumat cea mai mare parte din energia lor. Ei bine, universul este asemenea unei lanterne aproape epuizate. Mai are doar o cantitate finită de energie pe care s-o consume. Dar întrucât universul mai are încă ceva energie în baterie (nu este încă complet mort), înseamnă că el nu poate fi etern – adică el trebuie să fi avut un început – căci dacă ar fi etern, bateria s-ar fi epuizat până acum.

Cea de-a doua lege a termodinamicii este cunoscută şi ca legea entropiei, care este un mod sofisticat de a spune că natura tinde să aducă totul la o stare de dezordine. Adică cu timpul lucrurile se deteriorează de la sine. Maşina ta se deteriorează; casa ta se deteriorează; trupul tău se deteriorează. (De fapt, cea de-a doua lege este motivul pentru care mulţi dintre noi se îmbolnăvesc de „sindromul şifonierului" când îmbătrânesc – costumul de mire intră tot mai greu pe noi cu fiecare an ce trece!) Dar dacă universul devine tot mai puţin ordonat, atunci de unde a provenit ordinea iniţială? Astronomul Robert Jastrow aseamănă universul cu un ceas tras.[7] Dacă un ceas se află în stare de funcţionare, înseamnă că cineva trebuie să-l fi tras.

Acest aspect al celei de-a doua legi a termodinamicii ne spune şi că universul a avut un început. Dacă mai există ceva ordine în univers – aşa cum mai există ceva energie utilă – înseamnă că universul nu poate fi etern, deoarece dacă ar fi etern, am fi ajuns până acum la o dezordine (entropie) totală.

Acum câţiva ani, un student implicat într-o lucrare creştină într-un campus al Ligii Ivy m-a invitat (pe mine, Norm) să vorbesc acolo despre un subiect înrudit. În timpul prelegerii, le-am spus studenţilor în esenţă ceea ce am scris aici, dar cu mult mai multe detalii. După prelegere, studentul care mă invitase acolo m-a rugat să iau masa cu el şi cu profesorul lui de fizică.

Pe când şedeam şi mâncam, profesorul mi-a spus răspicat că e sceptic în ce priveşte argumentul meu că cea de-a doua lege a termodinamicii presupune un început al universului. De fapt, el afirma că e materialist şi crede că numai lumea materială există şi că aceasta a existat dintotdeauna.

„Dacă materia este eternă, ce faceţi cu cea de-a doua lege a termodinamicii? l-am întrebat.

El a replicat: „Orice lege are o excepţie. Aceasta este excepţia pe care o văd eu la această lege".

Puteam să-l combat întrebându-l dacă acesta este un mod corect de a face ştiinţă, să presupui că orice lege are o excepţie. O asemenea abordare nu pare foarte ştiinţifică şi poate chiar să fie autocontradictorie. Poate fi o contradicţie în termeni să te întrebi: „Legea conform căreia «fiecare lege are o excepţie» are ea însăşi o excepţie?" Dacă da, poate legea a doua a termodinamicii este excepţia la legea că fiecare lege trebuie să aibă o excepţie.

Dar nu am urmat această cale de argumentare deoarece m-am gândit că va face excepţie de la ea. În schimb, m-am îndepărtat puţin de la cea de-a doua lege a termodinamicii şi m-am hotărât să-i pun câteva întrebări în legătură cu materialismul.

„Dacă totul este material, l-am întrebat, atunci ce este o teorie ştiinţifică? În definitiv, teoria care afirmă că totul este material nu este materială; ea nu este alcătuită din molecule".

Fără să ezite o clipă a replicat: „O teorie este ceva magic".

„Magic? am repetat eu, fără să-mi cred urechilor ce auzeam. Pe ce bază faceţi această afirmaţie?"

„Pe baza credinţei", a răspuns el prompt.

„Credinţă în magie? m-am gândit în mine însumi. Nu pot să cred ce aud! Dacă credinţa în magie este tot ce au mai bun de oferit materialiştii, atunci eu *nu am destulă credinţă ca să fiu un materialist!*"

Privind lucrurile retrospectiv, găsesc că acest profesor a avut un scurt moment de candoare absolută. Ştia că nu poate da un răspuns valid în faţa dovezilor zdrobitoare ce vin în sprijinul celei de-a doua legi a termodinamicii, ca atare a recunoscut că poziţia lui nu se întemeiază pe dovezi sau pe o judecată sănătoasă. În felul acesta, el a mai oferit un exemplu de voinţă ce refuză să creadă ceea ce mintea ştie că este adevărat, şi al felului cum concepţia ateilor se bazează pe credinţa pură.

Profesorul avea dreptate într-o singură privinţă: că avea nevoie de credinţă. De fapt, el avea nevoie de un *salt* al credinţei pentru a ignora voit cea mai bine statornicită lege în întreaga natură. Iată ce a spus Arthur Eddington despre cea de-a doua lege a termodinamicii acum mai bine de optzeci de ani:

> Legea ce afirmă că entropia creşte – cea de-a doua lege a termodinamicii – deţine, cred eu, poziţia supremă între legile naturii. Dacă cineva îţi arată că teoria ta favorită cu privire la univers intră în dezacord cu ecuaţiile lui Maxwell – atunci s-a zis cu ecuaţiile lui Maxwell. Dacă se dovedeşte că ea este contrazisă de observaţie – ei bine, experimentele încurcă lucrurile câteodată. Dar *dacă se constată că teoria ta este împotriva celei de-a doua legi a termodinamicii nu-ţi mai pot da nicio speranţă; nu-i rămâne nimic decât să se prăbuşească în cea mai profundă umilire.*[8]

Deoarece mi-am dat seama că profesorul nu era interesat să accepte adevărul, nu i-am pus şi alte întrebări care puteau să-l umilească. Dar întrucât nu puteam ignora puterea celei de-a doua legi asupra trupurilor noastre, am comandat amândoi desertul. Niciunul din noi nu era dispus să nege că aveam nevoie să înlocuim energia pe care tocmai o folosisem!

U – Universul se extinde

Numai teoriile ştiinţifice solide sunt capabile să prezică fenomene care nu au fost observate încă. Aşa cum am văzut, teoria relativităţii generale

a prezis un univers în expansiune. Dar abia după ce legendarul astronom Edwin Hubble a privit prin telescopul lui, un deceniu mai târziu, oamenii de ştiinţă au putut să confirme în sfârşit că universul se extinde, şi că se extinde dintr-un singur punct. (Astronomul Vesto Melvin Slipher era foarte aproape de a face el însuşi această descoperire în 1913, dar Hubble a fost cel care a pus toate piesele laolaltă, la sfârşitul anilor '20.) Universul în expansiune este cea de a doua direcţie de argumentare ştiinţifică în sprijinul ideii că universul a avut un început.

Dar în ce fel dovedeşte universul în expansiune faptul că a existat un început? Dacă am putea urmări o înregistrare video a istoriei universului derulată invers, am vedea toată materia din univers restrângându-se într-un punct, nu de mărimea unei mingi de baschet, nu de mărimea unei mingi de golf, nici chiar de mărimea unei gămălii de ac, ci într-un punct ce nu este nimic din punct de vedere matematic şi logic (adică e nonspaţial, nontemporal şi nonmaterial). Cu alte cuvinte, odată nu a existat nimic, şi apoi, BANG, a existat ceva – întregul univers a explodat în fiinţă! Aceasta, desigur, este ceea ce se numeşte de obicei „Big Bang" (Marea explozie).

Este important să înţelegem că universul nu se extinde într-un spaţiu vid, ci că spaţiul însuşi se extinde – înainte de Big Bang nu a existat spaţiu. Este de asemenea important să înţelegem că universul n-a apărut dintr-un material preexistent, ci din nimic – înainte de Big Bang nu a existat materie. De fapt, din punct de vedere cronologic, nu a existat un „înainte" de Big Bang, deoarece în afara timpului nu există „înainte", iar anterior Marii Explozii nu a existat timp.[9] Timpul, spaţiul şi materia au intrat în existenţă la Big Bang.

Aceste fapte le dau multă bătaie de cap ateilor, aşa cum s-a întâmplat şi într-o seară ploioasă din aprilie 1998 în Georgia. În seara aceea (eu, Frank) am participat la o dezbatere la Atlanta pe marginea întrebării: „Există Dumnezeu?" William Lane Craig a adoptat poziţia afirmativă, iar Peter Atkins s-a plasat pe poziţia negativă. Dezbaterea a fost extrem de aprinsă şi chiar amuzantă pe alocuri, în parte datorită moderatorului, William F. Buckley, jr (Buckley nu şi-a ascuns deloc preferinţa pentru poziţia pro-Dumnezeu a lui Craig: după ce l-a prezentat pe Craig şi acreditările lui impresionante, Buckley l-a introdus pe Atkins prin remarca plină de umor: „Iar de partea diavolului este dr. Peter Atkins!")

Unul din cele cinci argumente ale lui Craig pentru existenţa lui Dumnezeu a fost argumentul cosmologic aşa cum este el sprijinit de dovada Big Bang-ului pe care o discutăm aici. El a arătat că universul – timpul, materia şi spaţiul – a explodat din nimic, fapt pe care Atkins îl

recunoscuse în cartea lui şi l-a reafirmat ulterior în dezbaterea din seara la care ne referim.

Întrucât Craig a vorbit primul, el şi-a informat ascultătorii că Atkins încearcă să explice universul dintr-o perspectivă ateistă: „În cartea lui, *The Creation Revisited*, dr. Atkins se străduieşte din greu să explice cum s-a putut naşte universul fără o cauză. Dar în final el descoperă că este prins în capcana autocontradicţiei. El [scrie]: «Să ne întoarcem în timp până la momentul creaţiei, când timpul şi spaţiul nu existau». În acel timp înainte de timp, el îşi imaginează un vârtej de praf de mărimea unor puncte matematice care se recombină mereu şi mereu până când în final ajung prin încercări şi eliminări succesive să formeze universul nostru spaţio-temporal".[10]

Craig a continuat arătând că poziţia lui Atkins nu este o teorie ştiinţifică, ci mai degrabă o metafizică popularizatoare ce se contrazice singură. Este o metafizică popularizatoare deoarece este o explicaţie contrafăcută – nu există absolut nicio dovadă ştiinţifică care s-o sprijine. Şi este autocontradictorie pentru că presupune timpul şi spaţiul înainte ca timpul şi spaţiul să fi existat.

Deoarece Craig nu a avut posibilitatea să dialogheze cu Atkins direct pe această temă, după dezbatere Ravi Zacharias şi cu mine ne-am înscris la cuvânt ca să-i punem întrebări lui Atkins în legătură cu poziţia lui. Din nefericire, timpul a expirat înainte ca vreunul din noi să poată pune vreo întrebare, aşa că l-am abordat pe Atkins la sfârşitul programului.

„Dr. Atkins, a început Ravi, recunoaşteţi că universul a explodat din nimic, dar explicaţia pe care o daţi dumneavoastră începutului este ambiguă cu privire la ce înseamnă «nimic». Punctele matematice prinse în vârtej nu înseamnă chiar nimic. Până şi ele sunt ceva. Cum explicaţi aceasta?"

În loc să se refere la acest subiect, Atkins a sucombat verbal în faţa celei de-a doua legi a termodinamicii. El a declarat: „Vedeţi, domnilor, sunt foarte obosit. Nu mai pot răspunde acum şi la alte întrebări". Cu alte cuvinte, scăderea nivelului său energetic dovedea că legea a doua a termodinamicii este validă. Atkins nu mai avea literalmente nimic de spus!

Ei bine, potrivit dovezilor aduse de cosmologia modernă, universul nu avea literalmente nimic din care să apară. Totuşi, când a trebuit să dea o explicaţie ateistă acestui fapt, Atkins nu a pornit de la nimic, ci de la puncte matematice şi de la timp. Desigur, nu ne putem închipui în ce fel ar fi putut punctele matematice şi timpul să cauzeze universul, dar am vrut să evidenţiem faptul că atei precum Atkins ar trebui să poată explica în ce fel a apărut universul din absolut nimic.

Ce este nimicul? Aristotel a găsit o definiţie bună pentru el: că *nimic este ceea ce visează pietrele!* Nimicul din care a apărut universul nu este format din „puncte matematice", aşa cum sugerează Atkins şi nu este nici „energie pozitivă şi negativă" aşa cum a scris Isaac Asimov, care şi el este ateu.[11] Nimic înseamnă literalmente lipsa totală a oricărui *lucru* – adică exact ceea ce visează pietrele.

Autorul britanic Anthony Kenny şi-a descris cu multă onestitate condiţia de ateu în lumina dovezilor în favoarea unui Big Bang. El a declarat: „Potrivit teoriei Big Bang, toată materia din univers a început să existe la un moment dat din trecutul îndepărtat. Un susţinător al acestei teorii, cel puţin dacă este ateu, trebuie să creadă că materia universului a venit din nimic şi prin nimic".[12]

R – Radiaţia generată de Big Bang

Cea de a treia direcţie de argumentare ştiinţifică în sprijinul ideii că universul a avut un început a fost descoperită întâmplător în 1965. Aceasta s-a întâmplat atunci când Arno Penzias şi Robert Wilson au detectat o radiaţie ciudată cu antena lor de la laboratoarele Bell din Holmdel, New Jersey. Indiferent în ce direcţie îşi întorceau antena, misterioasa radiaţie nu dispărea. Iniţial au crezut că ar putea fie cauzată de gunoiul de la porumbeii Jersey Shore care îşi făcuseră cuib pe antenă, aşa că au îndepărtat şi păsările şi gunoiul. Dar când ei şi-au reluat măsurătorile, au văzut că radiaţia mai era încă prezentă, continuând să vină din toate direcţiile.

Ceea ce detectaseră Penzias şi Wilson s-a dovedit a fi una din cele mai incredibile descoperiri ale ultimului secol – una care avea să le asigure premiul Nobel. Aceşti doi cercetători de la laboratoarele Bell au descoperit reminiscenţele marii explozii iniţiale!

Cunoscută tehnic sub numele de radiaţie cosmică de fond, această reminiscenţă este de fapt lumină şi căldură degajată de Big Bang. Lumina nu mai este vizibilă acum, deoarece lungimea ei de undă a fost întinsă de universul în expansiune până la valori ceva mai mici decât cele produse de un cuptor cu microunde. Dar căldura mai poate fi încă detectată.

Deja din 1948, trei oameni de ştiinţă au prezis că această radiaţie ar mai putea fi prezentă în cosmos dacă Big Bang-ul ar fi existat cu adevărat. Dar dintr-un motiv sau altul nimeni nu a încercat s-o detecteze înainte ca Penzias şi Wilson să dea întâmplător peste ea după aproape douăzeci de ani. După ce descoperirea a fost confirmată, ea a distrus definitiv orice sugestie că universul ar fi veşnic neschimbător. Astronomul agnostic Robert Jastrow a spus:

> Nu s-a găsit nicio altă explicaţie pentru radiaţia cosmică de fond decât Big Bang-ul. Argumentul decisiv, care l-a convins aproape până şi pe ultimul Toma ncredinciosul, este că radiaţia descoperită de Penzias şi Wilson are exact lungimea de undă pe care ne-am aştepta să o aibă în cazul luminii şi căldurii produse de Big Bang. Susţinătorii teoriei Stării Staţionare au încercat cu disperare să găsească o explicaţie alternativă, dar nu au reuşit. În prezent, teoria Big Bang nu are rivali.[13]

Drept consecinţă, descoperirea radiaţiei cosmice de fond a distrus complet orice speranţă într-o stare staţionară a universului. Dar acesta nu a fost sfârşitul descoperirilor. Aveau să urmeze mai multe dovezi în favoarea teoriei Big Bang. De fapt, dacă cosmologia ar fi un joc de fotbal american, adepţii teoriei Big Bang ar fi chemaţi să formeze „grămada" odată cu această nouă descoperire.

G – Seminţele Marii Galaxii

După ce au descoperit universul în expansiune şi radiaţia cosmică de fond, conform previziunilor, oamenii de ştiinţă şi-au îndreptat atenţia spre o altă previziune ce avea să confirme teoria Big Bang. Dacă Big Bang-ul a avut loc într-adevăr, oamenii de ştiinţă erau de părere că ar trebui să vedem fluctuaţii uşoare în temperatura radiaţiei cosmice de fond descoperite de Penzias şi Wilson. Aceste fluctuaţii de temperatură au permis materiei să se închege prin atracţia gravitaţională în galaxii. Dacă ar fi fost descoperite, ele ar fi alcătuit cea de-a patra direcţie de argumentare ştiinţifică în favoarea ipotezei că universul a avut un început.

Căutarea acestor fluctuaţii a fost intensificată în 1989 când NASA a lansat satelitul în valoare de 200 milioane $ numit COBE (Exploratorul Fondului Cosmic). Înzestrat cu instrumente extrem de sensibile, COBE era capabil să detecteze dacă aceste fluctuaţii au existat cu adevărat sau nu în radiaţia cosmică de fond şi să le stabilească cu precizie valoarea.

Când coordonatorul de proiect, astronomul George Smoot, a anunţat descoperirile satelitului COBE în 1992, şocantele lui cuvinte au fost citate în publicaţii de peste tot în lume. El a spus: „Dacă eşti religios, e ca şi cum te-ai uita la Dumnezeu". Astrofizicianul Michael Turner de la Universitatea din Chicago n-a fost mai puţin entuziasmat când a afirmat: „Importanţa acestei [descoperiri] este covârşitoare. Au descoperit Sfântul Graal al cosmologiei". Iar astronomul Stephen Hawking de la Cambridge a fost şi el de acord cu aceste aprecieri, numind descoperirile „cele mai importante ale secolului, sau poate chiar ale tuturor timpurilor".[14] Dar ce a descoperit COBE ca să merite asemenea descrieri extraordinare?

Nu numai că satelitul COBE a descoperit fluctuaţiile pe care oamenii de ştiinţă le căutau, dar aceştia au rămas uluiţi de precizia lor. Fluctuaţiile arată că explozia şi expansiunea universului au fost suficient de mari pentru a produce suficientă materie încât aceasta să se adune în galaxii, dar nu atât de multă încât universul să se prăbuşească în sine însuşi. O variaţie oricât de mică într-o direcţie sau în cealaltă, şi niciunul din noi nu am mai fi aici ca să vorbim despre asta. De fapt, fluctuaţiile sunt atât de exacte (cu o precizie de 1 la o sută de miimi) încât Smoot le-a numit „semne ale creării universului" şi „amprentele Făcătorului".[15]

Dar aceste fluctuaţii de temperatură nu sunt nişte simple puncte pe graficul unui om de ştiinţă. COBE a luat şi imagini în infraroşu ale fluctuaţiilor. Acum, să nu uităm că ceea ce observăm noi în spaţiu ţine deja de domeniul trecutului, fiindcă lumina are nevoie de un timp îndelungat ca să ajungă de la obiectele îndepărtate până la noi. Aşa că imaginile luate de satelitul COBE sunt de fapt imagini din trecut. Adică arată materia existentă în univers într-o fază foarte timpurie, care ulterior s-a adunat în galaxii şi în mănunchiuri de galaxii. Smoot a numit această materie „seminţe" ale galaxiilor aşa cum există ele astăzi (imaginile în cauză pot fi văzute pe website-ul satelitului COBE, http://Lambda.gsfc.nasa.gov). Aceste „seminţe" sunt cele mai mari structuri detectate vreodată, cele mai mari dintre ele având dimensiuni de până la o treime din universul cunoscut. Aceasta înseamnă 10 miliarde de ani lumină sau 60 de miliarde de trilioane (adică 60 urmat de 21 zerouri) de mile.[16]

Acum înţelegi de ce unii oameni de ştiinţă au folosit cuvinte atât de grandioase în aprecierile lor la adresa descoperirii. S-a mai descoperit ceva prezis de teoria marii explozii iniţiale, şi descoperirea a fost atât de mare şi atât de precisă încât a provocat o adevărată explozie în rândul oamenilor de ştiinţă!

E – Teoria relativităţii generale a lui Einstein

E-ul din acronimul SURGE îl reprezintă pe Einstein. Teoria lui privind relativitatea generală este cea de-a cincia direcţie de argumentare ştiinţifică ce atestă că universul a avut un început, şi descoperirea ei a fost începutul sfârşitului pentru ideea că universul este etern. Teoria însăşi, care a fost confirmată până la a cincea zecimală, necesită un început absolut al timpului, spaţiului şi materiei. Ea arată că timpul, spaţiul şi materia sunt interactive. Adică sunt interdependente – nu îl poţi avea pe unul fără celelalte.

Pornind de la teoria relativităţii generale, oamenii de ştiinţă au prezis şi apoi au descoperit expansiunea universului, radiaţia cosmică de fond

şi marile seminţe galactice, ce au fost reglate atât de fin încât au permis universului să se formeze şi să ajungă în starea lui prezentă. Şi mai adăugăm la aceste descoperiri şi legea a doua a termodinamicii, şi în felul acesta avem cinci argumente ştiinţifice foarte puternice în favoarea ideii că universul a avut un început – un început, am putea spune, ce a fost ca un mare VAL (SURGE).

DUMNEZEU ŞI ASTRONOMII

Aşadar, universul a avut un început. Ce semnificaţie are acest lucru pentru problema existenţei lui Dumnezeu? Ocupantul de acum al poziţiei lui Edwin Hubble la observatorul Mount Wilson are câteva lucruri de spus pe această temă. Numele lui este Robert Jastrow, un astronom pe care l-am mai citat deja în acest capitol. Pe lângă faptul că este directorul Observatorului Astronomic de la Mount Wilson, Jastrow mai este şi fondatorul Institutului Goddard pentru Studii Spaţiale la NASA. Evident, acreditările lui ca om de ştiinţă sunt impecabile. Iată de ce cartea lui, *God and the Astronomers*, (*Dumnezeu şi astronomii*) a produs o impresie atât de puternică asupra celor ce investighează implicaţiile Big Bang-ului, adică asupra celor care ridică întrebarea: „Indică oare Big Bang-ul spre existenţa lui Dumnezeu?"

Jastrow arată chiar în deschiderea capitolului 1 că nu are niciun fel de preocupări religioase. El spune: „Când un astronom scrie despre Dumnezeu, colegii lui presupun imediat fie că e depăşit, fie că a înnebunit. În cazul meu ar trebui să se înţeleagă de la început că sunt agnostic când este vorba de religie".[17]

Ţinând deci seama de agnosticismul lui Jastrow, citatele lui teiste sunt cu atât mai incitante. După ce explică unele din dovezile în favoarea Big Bang-ului pe care tocmai le-am trecut şi noi în revistă, Jastrow scrie: „Vedem acum că dovezile astronomice duc la o concepţie biblică despre originea lumii. Detaliile diferă, dar elementele esenţiale din teoriile astronomice şi din relatările biblice conţinute în Geneza sunt aceleaşi: lanţul evenimentelor ce au dus la apariţia omului au început brusc şi dramatic la un moment definit în timp, printr-o străfulgerare de lumină şi energie".[18]

Dovezile zdrobitoare în sprijinul teoriei marii explozii iniţiale şi compatibilitatea ei cu relatarea Genezei l-au făcut pe Jastrow să remarce într-un interviu: „Astronomii constată acum că au devenit celebri deoarece au dovedit, prin propriile lor metode, că lumea a început brusc într-un act de creaţie din care pot fi deviate seminţele fiecărei stele, ale fiecărei planete şi ale fiecărui lucru viu care există în cosmos şi pe

pământ. Şi au găsit că toate acestea au fost produse de nişte forţe pe care nici măcar nu pot spera să le descopere vreodată... *Faptul că operează nişte forţe pe care eu sau oricine altcineva le-ar putea numi forţe supranaturale este acum, cred eu, o realitate dovedită ştiinţific*".[19]

Evocând supranaturalul, Jastrow reia concluzia la care a ajuns contemporanul lui Einstein, Arthur Eddington. Aşa cum am arăta deja, deşi a găsit teoria einsteiniană „respingătoare", Eddington a recunoscut totuşi: „Începutul pare să ridice nişte dificultăţi insurmontabile dacă nu acceptăm să-l privim ca fiind pur şi simplu supranatural".[20]

De ce ar recunoaşte Jastrow şi Eddington că în univers operează nişte forţe „supranaturale"? De ce nu ar fi putut forţele naturale să producă universul? Pentru că aceşti oameni de ştiinţă ştiu foarte bine că forţele naturale – ca dealtfel, întreaga natură – au fost create la Big Bang. Cu alte cuvinte, Big Bang-ul a fost punctul de început al întregului univers fizic. Timpul, spaţiul şi materia au luat fiinţă în acest moment de timp. Înainte de Big Bang nu a existat lume naturală sau lege naturală. Întrucât o cauză nu poate veni după efectul ei, forţele naturale nu pot explica Big Bang-ul. Prin urmare, universul trebuie să fi fost cauzat de ceva din *afara naturii*. Tocmai acesta este sensul cuvântului *supranatural*.

Descoperitorii radiaţiei cosmice de fond, Robert Wilson şi Arno Penzias, nu au fost nici ei nişte scripturişti. Amândoi au crezut iniţial în teoria stării staţionare. Dar din cauza dovezilor care continuau să se înmulţească, ei şi-au schimbat concepţiile şi au recunoscut că există fapte în concordanţă cu ceea ce afirmă Biblia. Penzias recunoaşte: „Teoria stării staţionare s-a dovedit a fi atât de neatrăgătoare încât oamenii au respins-o. Cel mai simplu mod de a potrivi observaţiile cu numărul minim de parametri era a postula că universul a fost creat din nimic, într-o clipă, şi că el continuă să se extindă".[21]

Wilson, care participase cândva la un curs cu Fred Hoyle (cel care a popularizat teoria stării staţionare în 1948), a afirmat: „Din punct de vedere filozofic, mi-a plăcut teoria stării staţionare. Dar este evident că a trebuit să renunţ la ea".[22] Atunci când scriitorul unor cărţi ştiinţifice, Fred Heeren, l-a întrebat dacă dovezile în favoarea Big Bang-ului indică spre un Creator, Wilson a răspuns: „Cu siguranţă a existat ceva care a pornit totul. Desigur, dacă eşti o persoană religioasă, nu-mi vine în minte o teorie despre originea universului care să se potrivească mai bine cu Geneza".[23] George Smoot a repetat aprecierea lui Wilson când a spus: „Fără îndoială că există o paralelă între evenimentele marii explozii iniţiale şi ideea creştină de creaţie din nimic".[24]

Imperiul contraatacă (dar se epuizează)

Ce au de spus ateii despre toate acestea? Am văzut deja punctele vulnerabile în explicaţiile lui Atkins şi Isaac Asimov – ei pornesc de la *ceva*, nu de la absolut nimic. Există vreo altă explicaţie ateistă care să poată fi mai plauzibilă? Până acum nu am văzut niciuna. Ateii au venit cu alte teorii, dar toate au erori fatale.[25] Să discutăm pe scurt câteva dintre ele.

Teoria creaţiilor succesive – Această teorie sugerează că universul se extinde şi se contractă la infinit. Ea îi ajută pe susţinătorii ei să evite un început propriu-zis. Dar problemele pe care le ridică sunt numeroase, ceea ce a făcut ca ea să cadă în dizgraţie.

În primul rând, şi cel mai evident, nu există dovezi care să sprijine un număr infinit de explozii (în definitiv, aceasta nu este teoria unei mari explozii iniţiale urmată de altele mai mici!). Se pare că Universul a explodat o singură dată din nimic, nu în repetate rânduri din material existent.

În al doilea rând, nu există suficientă materie în univers pentru a atrage totul din nou laolaltă. Universul pare setat să-şi continue extinderea indefinit.[26] Lucrul acesta a fost confirmat în 2003 de Charles Bennett de la Centrul Goddard pentru Zboruri Spaţiale din cadrul NASA. După ce a privit datele înregistrate de ultima sondă spaţială a NASA, el a afirmat: „Universul se va extinde la infinit. Nu se va contracta niciodată asupra sa însuşi şi nu se va prăbuşi într-un mare colaps.".[27] De fapt, astronomii descoperă acum că viteza de extindere a universului creşte, ceea ce face ca un colaps să fie şi mai improbabil.[28]

În al treilea rând, chiar dacă ar exista destulă materie pentru a permite ca universul să se contracte şi să „explodeze" din nou, teoria creaţiilor succesive contrazice a doua lege a termodinamicii, deoarece ea presupune în mod fals că fiecare contracţie şi explozie se face fără pierdere de energie. Un univers „care ar exploda" în mod repetat s-ar epuiza până la urmă, întocmai cum o minge căzută la pământ îşi încetineşte salturile până când în cele din urmă se va opri de tot. Aşadar, dacă universul s-ar extinde şi s-ar contracta *la infinit*, el s-ar fi epuizat deja.

În sfârşit, nu am mai fi apucat ziua de azi dacă universul s-ar extinde şi s-ar contracta la infinit. Un număr infinit de big bang-uri este realmente o imposibilitate (vom dezvolta acest subiect ceva mai târziu). Şi chiar dacă ar fi existat un număr *finit* de explozii, teoria nu poate explica ce anume a cauzat prima explozie. Înaintea primei explozii nu exista nimic care să explodeze!

Teoria timpului imaginar – Şi alte încercări ateiste de a explica în ce fel a explodat universul în existenţa din nimic sunt la fel de eronate. De exemplu, în efortul de a evita un început absolut al universului, Stephen Hawking a formulat o teorie care postulează un „timp imaginar". Am putea la fel de bine s-o numim o „teorie imaginară", deoarece Hawking însuşi admite că teoria lui este „doar o sugestie [metafizică]" ce nu poate explica evenimentele din timpul real. „În timpul real, recunoaşte el, universul are un început...."[29] De fapt, potrivit lui Hawking, „aproape toată lumea crede acum că universul, şi timpul însuşi, au început la Big Bang".[30] Prin urmare, aşa cum recunoaşte chiar el, teoria imaginară a lui Hawking nu rezistă atunci când este aplicată la lumea reală. Timpul imaginar este exact ceea ce-i sugerează numele – imaginaţie pură.

Principiul de incertitudine – Întrucât există câteva dovezi foarte solide cu privire la începutul universului, unii atei au ajuns să pună sub semnul îndoielii prima premisă din argumentul cosmologic – legea cauzalităţii. Acesta este un teren periculos pentru atei, care de obicei se mândresc că sunt apărători ai raţiunii şi ai ştiinţei. Aşa cum am arătat mai înainte, legea cauzalităţii este fundamentul întregii ştiinţe. Ştiinţa este o căutare a cauzelor. Dacă distrugi legea cauzalităţii, distrugi ştiinţa însăşi.

Ateii încearcă să ridice îndoieli asupra legii cauzalităţii apelând în acest sens la sprijinul fizicii cuantice, în special la principiul de incertitudine al lui Heisenberg. Acest principiu postulează că nu putem prezice simultan poziţia şi viteza particulelor subatomice (de ex., electronii). Argumentul ateului sună astfel: dacă la nivel subatomic cauzalitatea nu este necesară, atunci poate că nu este necesară nici cauzalitatea întregului univers.

Din fericire pentru ştiinţă, această încercare a ateilor de a arunca îndoiala asupra legii cauzalităţii dă greş. De ce? Deoarece confundă *cauzalitatea* cu *predictibilitatea*. Principiul de incertitudine postulat de Heisenberg *nu* dovedeşte că mişcarea electronilor este necauzată, ci descrie doar incapacitatea noastră de a *prezice* poziţia şi viteza lor la un moment dat. Simplul fapt că noi nu putem prezice ceva nu înseamnă că acel ceva nu are o cauză. De fapt, teoreticienii cuantici recunosc că este posibil să nu putem prezice simultan viteza şi poziţia electronilor din cauză că tocmai încercările noastre de a le observa fac ca mişcările lor să devină impredictibile! La fel ca apicultorul care îşi introduce capul în stupul de albine, şi noi trebuie să agităm electronii pentru a-i observa. Şi această deranjare a electronilor l-ar putea face pe omul de ştiinţă să vadă prin microscop doar propriile lui gene.

Până la urmă, nicio teorie ateistă nu respinge convingător vreuna din cele două premise ale argumentului cosmologic. Universul a avut un început şi, de aceea, are nevoie de o cauză.

Religia ştiinţei

Atunci de ce nu acceptă toţi oamenii de ştiinţă această concluzie în loc să încerce evitarea faptelor şi a implicaţiilor acestora prin tot felul de explicaţii nerealiste şi neplauzibile? Comentariile lui Jastrow în această privinţă sunt din nou revelatoare (să nu uităm că Jastrow este agnostic). Jastrow observă:

> Teologii sunt în general fascinaţi de *dovada* că universul a avut un început, dar astronomii sunt în mod ciudat nemulţumiţi. Reacţiile lor ne demonstrează ceva interesant în legătură cu gândirea ştiinţifică – o gândire considerată foarte obiectivă – atunci când dovezile descoperite chiar de ştiinţă intră în conflict cu *articolele de credinţă ale profesiei noastre*. Se pare că omul de ştiinţă se comportă la fel ca noi toţi ceilalţi atunci când credinţele noastre intră în conflict cu dovezile. Devenim iritaţi, pretindem că respectivul conflict nu există sau îl muşamalizăm cu ajutorul a numeroase expresii lipsite de sens.[31]

Expresiile pe care am văzut că le folosesc Atkins şi Asimov pentru a explica începutul universului – „puncte matematice", respectiv „energie pozitivă şi negativă" – ne apar cu siguranţă ca fiind lipsite de înţeles. Şi într-adevăr, ele nu explică nimic.

În ce priveşte sentimentele „iritante" ale lui Einstein stârnite de teoria generală a relativităţii şi de expansiunea universului, Jastrow scrie: „Acesta este un limbaj curios de emoţional pentru o discuţie despre formule matematice. Presupun că ideea unui început în timp al universului l-a deranjat pe Einstein din cauza implicaţiilor ei teologice".[32]

Toţi ştiu că teiştii au credinţe teologice. Dar adesea se trece cu vederea că şi oamenii de ştiinţă atei şi panteişti au credinţe teologice. Aşa cum s-a remarcat mai sus, Jastrow numeşte unele din aceste convingeri „articolele de credinţă ale profesiei noastre" şi afirmă că unele din aceste convingeri alcătuiesc „religia ştiinţei". El scrie:

> Există în ştiinţă un fel de religie ... fiecare efect trebuie să aibă o cauză a lui; nu există o Cauză primară... Dar această credinţă religioasă a omului de ştiinţă este violată de descoperirea că lumea a avut un început în nişte condiţii în care legile cunoscute ale fizicii nu mai sunt valide şi ca rezultat al unor forţe sau circumstanţe pe care nu le putem descoperi.

> Când aşa ceva se întâmplă, omul de ştiinţă îşi pierde controlul. Dacă ar examina serios implicaţiile, ar deveni de-a dreptul traumatizat. Şi aşa cum se întâmplă de obicei în cazul unei traume, mintea reacţionează ignorând implicaţiile – în ştiinţă lucrul acesta este cunoscut drept „refuz de a specula" – sau bagatelizând originea lumii numind-o Big Bang, ca şi cum universul ar fi o pocnitoare.[33]

Traumatizaţi sau nu, oamenii de ştiinţă trebuie să se confrunte cu implicaţiile dovezilor în favoarea unui Big Bang. S-ar putea să nu le placă dovezile sau implicaţiile lor, dar aceasta nu va modifica faptele. Întrucât dovezile arată că timpul, spaţiul şi materia au fost create în momentul marii explozii iniţiale, cea mai probabilă concluzie ştiinţifică este că universul a fost cauzat de ceva din *afara* timpului, spaţiului şi a materiei (adică de o Cauză eternă). Când oamenii de ştiinţă evită această concluzie reducând-o la simple „expresii lipsite de sens" sau „refuzând să speculeze" pe această temă, se pare că ei refuză în realitate să accepte faptele şi cele mai rezonabile concluzii ce decurg din ele. Aceasta este o problemă ce ţine de voinţă, nu de minte. Dovezile sunt obiective; lipsiţi de obiectivitate sunt oamenii de ştiinţă neîncrezători în ele.

Ce se întâmplă dacă teoria Big Bang este greşită?

Până acum am prezentat dovezi ştiinţifice solide (SURGE) în sprijinul ideii că universul a avut un început. Dar să presupunem că într-o zi oamenii de ştiinţă se trezesc şi constată că toate calculele lor sunt greşite – că nu a existat un Big Bang. Dată fiind gama largă de dovezi în favoarea acestei teorii şi capacitatea ei de a prezice corect atât de multe fenomene observabile, abandonarea totală a teoriei marii explozii iniţiale este extrem de improbabilă.

Lucrul acesta este recunoscut până şi de către atei. Victor Stenger, fizician care a predat la Universitatea din Hawaii, a scris odată că „universul a explodat din nimic".[34] Stenger a recunoscut recent că Big Bang-ul pare a fi o explicaţie din ce în ce mai probabilă. „Trebuie să lăsăm deschisă posibilitatea ca [Big Bang-ul] să fie greşit", a declarat el, „dar... cu fiecare an care trece şi pe măsură ce ne parvin tot mai multe date astronomice, acestea sunt tot mai compatibile cel puţin cu imaginea de ansamblu a teoriei marii explozii iniţiale".[35]

Şi într-adevăr, în 2003 au apărut şi mai multe dovezi care atestă că teoria Big Bang-ului este corectă. Sonda WMAP (Sonda Wilkinson pentru studiul anizotropiei microundelor) de la NASA a confirmat descoperirile predecesoarei sale COBE şi a retransmis imagini de treizeci

şi cinci de ori mai exacte decât cele ale lui COBE privind fluctuaţiile radiaţiei cosmice de fond.[36] De fapt, observaţiile spaţiale sprijină atât de mult concepţia teistă despre lume, încât, reflectează George Will: „În curând Uniunea Libertăţilor Civile Americane, sau Poporul pentru Calea Americană, sau vreo altă organizaţie similară a secularismului litigios, va intenta proces împotriva NASA sub acuzaţia că telescopul spaţial Hubble oferă în mod neconstituţional mângâiere oamenilor cu înclinaţii religioase".[37]

Cu toate acestea, să subliniem pentru o clipă poziţia scepticului. Să presupunem că la un moment dat în viitor teoria Big Bang va fi considerată greşită. Va însemna aceasta că universul este etern? Nu, şi aceasta din mai multe motive.

În primul rând, cea de-a doua lege a termodinamicii (S-ul din SURGE) sprijină Big Bang-ul, dar nu este dependentă de el. Faptul că universul îşi epuizează energia utilă şi se îndreaptă spre dezordine este absolut indiscutabil. În cuvintele lui Eddington, cea de-a doua lege a termodinamicii „deţine supremaţia printre legile naturii". Ea este adevărată chiar dacă teoria Big Bang nu este adevărată.

În al doilea rând, acelaşi lucru se poate spune şi despre teoria relativităţii generalizate a lui Einstein (E-ul din SURGE). Această teorie, bine confirmată de observaţie, presupune un început al spaţiului, materiei şi timpului indiferent dacă totul a început sau nu printr-o explozie.

În al treilea rând, există dovezi ştiinţifice şi din domeniul geologiei care atestă că universul a avut un început. Aşa cum am învăţat mulţi dintre noi la orele de chimie din liceu, elementele radioactive se descompun cu timpul în alte elemente. De exemplu, uraniul radioactiv se transformă în cele din urmă în plumb. Aceasta înseamnă că dacă toţi atomii de uraniu ar avea o vechime infinită, până acum s-ar fi transformat toţi în plumb, dar acest lucru nu s-a întâmplat. De aceea, pământul nu poate avea o vechime infinită.

În final, există şi un argument filozofic ce sprijină ideea unui început al universului. Acest argument este atât de solid din punct de vedere raţional, încât unii îl consideră dovada cea mai puternică dintre toate. El se numeşte argumentul cosmologic *Kalam* (cuvânt arab ce înseamnă „etern") şi sună astfel:

1. Un număr infinit de zile nu are sfârşit.
2. Dar astăzi este ultima zi istoriei (istoria fiind ansamblul tuturor zilelor).
3. Prin urmare, nu a existat un număr infinit de zile înainte de ziua de azi (adică timpul a avut un început).

Pentru a înţelege acest argument, priveşte figura de mai jos (fig. 3.1) ce reprezintă linia timpului, în care segmentele marchează zilele . Cu cât mergi mai la stânga, cu atât pătrunzi mai adânc în trecutul istoric. Acum, să presupunem o clipă că această linie se întinde la nesfârşit spre stânga aşa încât nu poţi vedea dacă sau unde începe. Dar când te uiţi la dreapta vezi sfârşitul liniei, deoarece ultimul ei segment este ziua de azi. Ziua de mâine nu a sosit încă, dar când va sosi, vom mai adăuga un segment (adică o zi) la capătul din dreapta al liniei.

Fig. 3.1

Acum, iată cum dovedeşte aceasta că timpul a avut un început: dat fiind că linia se sfârşeşte în mod sigur la dreapta, linia timpului nu poate fi infinită întrucât ceva infinit nu are capăt. În plus, la ceva ce este infinit nu poţi adăuga nimic, dar ziua de mâine va mai adăuga încă o zi la linia noastră. De aceea, linia timpului este incontestabil finită.

Dar să privim acest argument şi dintr-un alt unghi. Dacă ar fi existat un număr infinit de zile înainte de ziua de azi, atunci ziua de astăzi nu ar mai fi sosit niciodată. Dar iată-ne aici! Aşa că trebuie să fi fost un număr *finit* de zile înaintea zilei de azi. Cu alte cuvinte, chiar dacă nu putem vedea acest lucru, când ne uităm la stânga, unde începe linia, ştim că ea trebuie să fi început undeva, deoarece ar fi putut trece doar o cantitate finită de timp pentru ca ziua de azi să sosească. Un număr infinit de zile nu poate fi traversat. De aceea, timpul trebuie să fi avut un început.

Unii ar putea spune că dacă există numere infinite, de ce nu ar putea exista şi zile infinite? Deoarece există diferenţă între o serie infinită abstractă şi o serie infinită concretă. Prima este pur teoretică, pe când a doua ar fi reală. Din punct de vedere matematic, putem concepe un număr infinit de zile, dar în realitate nu am putea niciodată număra sau trăi un număr infinit de zile. Am putea concepe un număr infinit de puncte matematice între două cărţi pe o etajeră, dar nu am putea introduce un număr infinit de cărţi între ele. Aceasta este distincţia între abstract şi concret. Numerele sunt abstracte. Zilele sunt concrete. (Apropo, aceasta întăreşte argumentul nostru anterior privind motivul pentru care nu ar fi putut exista un număr infinit de explozii în istoria

cosmologică a universului. Un număr infinit de evenimente reale este imposibil.)

Ceea ce afirmăm noi aici este că universul, printr-un Big Bang sau altfel, a avut un început. Adică argumentul cosmologic este adevărat pentru că ambele premise ale lui sunt adevărate: tot ce există are o cauză, iar universul există. Şi deoarece universul a avut un început, trebuie să fi avut un Începător.

Cine L-a făcut pe Dumnezeu?

În lumina tuturor dovezilor ce sprijină un început al universului spaţio-temporal, Începătorul trebuie să existe în afara universului spaţio-temporal. Dar atunci când se sugerează că Dumnezeu este acest Începător, ateii se grăbesc să ridice străvechea întrebare: „Cine L-a făcut pe Dumnezeu? Dacă totul are nevoie de o cauză, atunci şi Dumnezeu are nevoie de o cauză!"

După cum am văzut deja, legea cauzalităţii este însuşi fundamentul ştiinţei. Ştiinţa este o căutare a cauzelor, şi această căutare se bazează pe observaţia noastră repetată că tot ce are un început are o cauză. De fapt, întrebarea „Cine L-a făcut pe Dumnezeu?" arată cât de în serios luăm noi legea cauzalităţii. Considerăm de la sine înţeles că totul are nevoie de o cauză.

Atunci Dumnezeu de ce nu are nevoie de o cauză? Pentru că argumentul ateului înţelege greşit legea cauzalităţii. Legea cauzalităţii nu afirmă că *totul* are nevoie de o cauză, ci mai degrabă că tot *ce începe să existe* are nevoie de o cauză. Dumnezeu nu a început să existe. Nimeni nu L-a făcut pe Dumnezeu. El este necreat. Ca fiinţă eternă, Dumnezeu nu a avut un început, şi astfel nu a avut nevoie de o cauză.

„Dar stai puţin, va protesta ateul, dacă tu poţi avea un Dumnezeu etern, atunci şi eu pot să am un univers etern! În definitiv, dacă universul este etern, atunci el nu a avut o cauză". Da, din punct de vedere logic este posibil ca universul să fie etern şi deci să nu aibă o cauză. De fapt, există doar două posibilităţi: fie universul este etern, fie ceva din afara universului este etern. (Întrucât ceva există incontestabil astăzi, ceva trebuie să fi existat dintotdeauna; şi aici avem doar două opţiuni: universul sau ceva ce a cauzat universul.) Pentru ateu, problema este că deşi *din punct de vedere logic* este posibil ca universul să fie etern, acest lucru nu pare posibil şi *din punctul de vedere al realităţii*. Pentru că toate dovezile ştiinţifice şi filozofice (SURGE, descompunerea radioactivă şi argumentul cosmologic *Kalam*) ne spun că universul nu poate fi etern. Astfel, excluzând una din cele două variante, ne rămâne

doar cealaltă variantă – şi anume că ceva din afara universului este etern.

Reducând totul până la ultimele sale consecinţe avem doar două posibilităţi pentru tot ce există: fie că 1) a existat dintotdeauna şi este, prin urmare, necauzat, fie că 2) a avut un început, şi deci a fost cauzat de altceva (nu poate fi autocauzat, deoarece ar trebui să fi existat deja ca să poată cauza ceva). Numeroasele dovezi de care dispunem ne arată că universul a avut un început, aşa că trebuie să fi fost cauzat de altceva – de ceva din afara lui. Trebuie remarcat că această concluzie este în acord cu religiile teiste, dar ea nu se bazează pe acestea – ea se bazează pe o logică sănătoasă şi pe dovezi solide.

Aşadar cum arată această Primă Cauză? Unii ar putea crede că este nevoie să te bazezi pe Biblie sau pe o altă aşa-numită revelaţie religioasă ca să poţi răspunde la această întrebare, dar, din nou, nu avem nevoie de scriptura nimănui ca să găsim un răspuns la această întrebare. Einstein a avut dreptate când a spus: „Ştiinţa fără religie este şchioapă; religia fără ştiinţă este oarbă".[38] Ştiinţa poate informa şi confirma religia, ceea ce şi face argumentul cosmologic. Cu alte cuvinte, putem descoperi unele caracteristici ale Primei Cauze pornind chiar de la dovezile pe care le-am discutat în acest capitol. Doar pe baza acestor dovezi noi putem să ştim că Prima Cauză trebuie să fie:

- existentă prin ea însăşi, nontemporală, nonspaţială şi imaterială (întrucât Prima Cauză a creat timpul, spaţiul şi materia, ea trebuie să se situeze în afara timpului, spaţiului şi materiei). Adică nu are limite, sau este infinită;
- inimaginabil de puternică, pentru a crea întregul univers din nimic;
- extrem de inteligentă, ca să proiecteze universul cu o precizie atât de incredibilă (vom vorbi mai pe larg despre aceasta în capitolul următor);
- personală, pentru a alege să convertească nimicul în universul material spaţio-temporal (o forţă impersonală nu are capacitatea de a lua decizii).

Aceste caracteristici ale Primei Cauze sunt exact caracteristicile pe care teiştii le atribuie lui Dumnezeu. Din nou, ele nu se bazează pe religia sau pe experienţa subiectivă a cuiva, ci se deduc din dovezile ştiinţifice pe care tocmai le-am analizat, şi ele ne ajută să vedem o porţiune deosebit de importantă a imaginii de pe capacul cutiei ce conţine puzzle-ul pe care noi îl numim viaţă.

Concluzie: Dacă nu există Dumnezeu, de ce există ceva în loc să nu existe nimic?

Cu câţiva ani în urmă, eu (Norm) am polemizat cu un ateu de la Universitatea din Miami pe marginea întrebării „Există Dumnezeu?" După ce am prezentat mai multe din dovezile pe care le-am trecut în revistă aici, am avut prilejul să mai pun oponentului meu câteva întrebări. Iată ce l-am întrebat:

„Domnule, am câteva întrebări pentru dumneavoastră: Mai întâi, dacă nu există Dumnezeu, de ce există ceva în loc să nu existe nimic?" Au mai urmat câteva întrebări, în speranţa că va răspunde la ele pe rând.

Acum, de obicei când intri într-o dezbatere cu cineva, tu de fapt urmăreşti să-i convingi pe ascultători, nu te aştepţi să-l faci pe oponentul tău să admită că greşeşte. El este mult prea bine ancorat în poziţia lui, şi majoritatea interlocutorilor au prea multă mândrie ca să recunoască o greşeală. Dar de data aceasta aveam în faţa mea un om cu totul diferit. El m-a surprins cu afirmaţia: „În ce priveşte prima întrebare, ea este o întrebare bună. Este *cu adevărat* bună". Şi fără vreun alt comentariu, a continuat să răspundă la a doua întrebare.

După ce a ascultat dovezile în favoarea existenţei lui Dumnezeu, această persoană a început să-şi pună întrebări asupra propriilor convingeri. A mai participat la o dezbatere cu el organizată ulterior, în cadrul căreia şi-a exprimat îndoielile cu privire la ateism. Credinţa lui în ateism a început să se clatine.

„De fapt, dacă nu există Dumnezeu, de ce există ceva în loc să nu existe nimic?" este o întrebare la care toţi va trebui să răspundem. Şi pe baza dovezilor existente ne rămân doar două opţiuni: fie că *nimeni* nu a creat ceva din nimic, fie că *cineva* a creat ceva din nimic. Care dintre variante este mai plauzibilă? Nimicul a creat ceva? Nu. Până şi Julie Andrews a ştiut lucrul acesta atunci când a cântat: „Nimic nu se naşte din nimic. Nici nu ar putea vreodată!" Iar dacă nu poţi să crezi că nimicul a cauzat ceva, *atunci nu ai destulă credinţă ca să fii un ateu!*

Cea mai rezonabilă variantă este că Dumnezeu a creat totul. Robert Jastrow a sugerat aceasta la sfârşitul cărţii sale *God and the Astronomers*, când a spus: „Pentru omul de ştiinţă care trăieşte prin credinţa în puterea raţiunii, povestea se încheie ca un coşmar. Tocmai a escaladat munţii ignoranţei şi este pe punctul de a cuceri vârful cel mai înalt; dar când urcă şi ultima stâncă ce i-a mai rămas, este întâmpinat de un grup de teologi care stau acolo de secole".[39]

4

Planul divin

„Numai un novice care nu ştie nimic despre ştiinţă ar putea spune că ştiinţa îndepărtează de credinţă. Dacă studiezi cu adevărat ştiinţa, ea te va apropia de Dumnezeu."

JAMES TOUR, SPECIALIST ÎN NANOŞTIINŢĂ

Dovezile astronomice în sprijinul existenţei lui Dumnezeu *trebuie* să fie convingătoare, dacă fizicieni atei recunosc că „universul a explodat din nimic", iar astronomi agnostici pretind că la început au acţionat nişte „forţe supranaturale", aşa încât oamenii de ştiinţă ajung iarăşi la acel „grup de teologi care stau acolo de secole." (vezi capitolul 3). Dar dovezile ştiinţifice în favoarea existenţei lui Dumnezeu nu se sfârşesc odată cu argumentul cosmologic. Pentru mulţi, *precizia* cu care universul a explodat în fiinţă dovedeşte încă şi mai convingător că Dumnezeu există.

Această dovadă, cunoscută sub denumirea sa specializată drept argumentul teleologic, îşi primeşte numele de la cuvântul grecesc *telos*, care înseamnă „plan" (sau „design"). Argumentul teleologic sună astfel:

1. Orice plan are un Proiectant.
2. Universul are un plan foarte complex.
3. Prin urmare, universul a avut un Proiectant.

Isaac Newton (1642-1727) a confirmat implicit validitatea argumentului teleologic atunci când şi-a exprimat uimirea în faţa planului pe care îl scotea la iveală sistemul nostru solar. El a scris: „Acest sistem deosebit de frumos format din soare, planete şi comete a putut apărea doar prin sfatul şi stăpânirea unei Fiinţe inteligente şi puternice."[1] Dar William Palley (1743-1805) a fost cel care a conferit celebritate argumentului, atunci când a făcut afirmaţia rezonabilă că orice ceas necesită un ceasornicar. Imaginează-ţi că te plimbi prin pădure şi găseşti pe jos un Rolex încrustat cu diamante. Ce concluzie

tragi cu privire la cauza acelui ceas: a fost produs de vânt şi de ploaie? De eroziune? De o conlucrare a forţelor naturale? Bineînţeles că nu! Nu există absolut nicio îndoială în mintea ta că o fiinţă inteligentă a făcut acel ceas şi că cineva urmărit de ghinion l-a pierdut din greşeală acolo.

Oamenii de ştiinţă descoperă acum că universul în care trăim se aseamănă acelui Rolex încrustat cu diamante, cu singura diferenţă că universul este proiectat cu mai multă precizie decât ceasul. De fapt, universul este reglat cu o fineţe extraordinară pentru a face cu putinţă viaţa pe pământ – o planetă pe care există zeci de condiţii favorabile vieţii, atât de improbabile şi interrelaţionate între ele, încât o transformă într-o mică oază în mijlocul unui univers vast şi ostil.

Aceste condiţii de mediu extrem de precise şi interdependente (care sunt numite „constante antropice") formează aşa-numitul „principiu antropic". „Antropic" vine de la cuvântul grecesc ce exprimă noţiunea de „om" sau de „bărbat". De fapt, principiul antropic este doar o denumire sofisticată ce se referă la dovezile tot mai numeroase de care dispun oamenii de ştiinţă care cred că universul este extrem de fin ajustat (proiectat) pentru a susţine viaţa umană pe pământ.

Într-un univers vast şi ostil, noi pământenii semănăm cu astronauţii care pot supravieţui doar în limitele restrânse ale navei lor cosmice. La fel ca orice navă cosmică, pământul susţine viaţa în timp ce se rostogoleşte cu repeziciune prin spaţiul lipsit de viaţă. Dar tot ca o navă cosmică, o uşoară modificare sau un defect în vreunul dintre parametrii săi – fie din univers, fie de pe pământ – poate altera fatal fereastra foarte îngustă de condiţii favorabile de care avem nevoie ca să putem supravieţui.

Apollo 13, una din cele mai dificile şi mai celebre misiuni din istoria NASA, ne va ajuta să înţelegem mai bine această idee. Aşadar, ne vom petrece următoarele câteva pagini la bordul navei *Apollo 13* şi, pe parcursul călătoriei noastre, vom arăta câteva din constantele antropice care fac posibilă viaţa noastră.

Houston, avem o problemă!

Este 13 aprilie 1970, la mai mult de două zile de când comandatul misiunii, Jim Lovell, împreună cu alţi doi astronauţi au părăsit atmosfera pământului la bordul lui *Apollo 13*. Acum ei zboară prin spaţiu cu o viteză de peste 2.000 de mile (3.200 km.) pe oră, anticipând nerăbdători o plimbare pe care puţini o mai făcuseră înaintea lor – o plimbare pe suprafaţa lunii. Totul decurge conform planului pe nava lor magnific proiectată. Ca să citäm cuvintele lui Lovell însuşi, el şi echipajul sunt „graşi, uluiţi şi fericiţi". Dar toate acestea sunt pe cale să se schimbe.

La 55 de ore şi 54 de minute de la începutul misiunii, la puţină vreme după încheierea unei transmisii TV spre pământ – Lovell îşi scoate încă microfoanele, când aude o bubuitură puternică. Iniţial el crede că este o glumă a pilotului Jack Swigert, care acţionează pe ascuns o supapă zgomotoasă. Dar când vede expresia neliniştită de pe faţa lui Swigert – expresie ce spune „Nu e vina mea!" – Lovell îşi dă repede seama că nu-i vorba de o glumă.

Dialogul dintre astronauţii Lovell, Swigert şi Fred Heise cu Charlie Duke (care se găsea la sol, în Huston, decurge astfel:

Swigert: Houston, avem o problemă aici.
Duke: Aici Houston. Repetaţi vă rog.
Lovell: Huston, avem o problemă. Avem pierdere de energie la tronsonul B.
Duke: Recepţionat. Pierdere de energie la tronsonul B.
Haise: OK. În clipa asta, Huston, nivelul de energie... este bun. Am avut o explozie destul de puternică după care au pornit semnalele de avarie şi de alarmă. Şi din câte îmi amintesc, tot la tronsonul B am avut şi o scânteie electrică ceva mai devreme.
Duke: Recepţionat, Fred.
Haise: Şocul a zdruncinat probabil senzorul de la rezervorul 2 de oxigen, unde am înregistrat oscilaţii între 20 şi 60 la sută. Acum este la limita de sus.

În faza aceasta, astronauţii nu ştiu sigur ce se întâmplă. Senzorii de la rezervorul de oxigen par să o fi luat complet razna, semnalând că rezervoarele mai conţin ori abia 20 la sută din oxigen, ori imposibila cantitate de peste 100 la sută. Între timp, în ciuda observaţiei iniţiale a lui Haise că „nivelul de energie este bun", semnalele multiple de avarie majoră în sistemul electric al navei arată tocmai contrariul.

În câteva minute, natura sinistră a avariei devine evidentă. Problema de pe *Apollo 13* nu este una de instrumentaţie, ci defecţiunea este una cât se poate de serioasă. Nava spaţială – acum la aproape 200.000 de mile marine (370.400 km) distanţă de pământ şi îndepărtându-se tot mai mult de casă – pierde masiv oxigen şi energie. Două din cele trei celule de combustibil sunt goale, iar cea de-a treia se goleşte şi ea rapid. Haise informează baza Houston cum stau cu energia:

Haise: AC2 arată zero... Acum avem pierdere de energie şi la tronsonul A... ce indică 25,5. Tronsonul B este la zero acum.

Apoi Lovell raportează nivelul oxigenului:

Lovell: Rezervorul 2 are 0 oxigen. Recepţionat?
Houston: Rezervorul 2 are 0 oxigen.

Pe urmă, când Lovell priveşte prin hublou, observă că nava pierde ceva ce pare a fi un gaz.

Lovell: Houston, pierdem ceva în spaţiu. Văd ceva chiar acum prin hublou.
Houston: Recepţionat.
Lovell: Pierdem... Pierdem ceva în spaţiu.
Houston: Recepţionat. Pierdeţi ceva în spaţiu.
Lovell: E un gaz cu siguranţă.

Ulterior s-a confirmat că acel gaz era oxigenul. Deşi echipajul nu ştia încă lucrul acesta, rezervorul 2 de oxigen tocmai explodase şi explozia lui avariase şi rezervorul 1 de oxigen. Lovell nu poate să vadă avaria, ci doar gazul care se scurge.

Constanta antropică 1: nivelul de oxigen – Pe pământ oxigenul reprezintă 21 la sută din atmosferă. Valoarea aceasta este o constantă antropică ce face posibilă viaţa pe pământ. Dacă oxigenul ar fi reprezentat 25 la sută din atmosferă, ar fi izbucnit spontan incendii; dacă ar fi fost de 15 la sută, oamenii s-ar fi sufocat. Lovell şi echipajul lui trebuie să găsească acum o modalitate de a menţine nivelul necesar de oxigen pe nava lor.

Dar oxigenul nu este singura lor problemă. La fel ca în atmosfera de pe pământ, o modificare operată într-o constantă poate afecta alte câteva constate care sunt şi ele necesare vieţii. Explozia creează nu doar o criză de oxigen, ci şi una de electricitate şi apă. Pe *Apollo 13* apa şi electricitatea sunt produse prin combinarea oxigenului cu hidrogenul în celulele de combustibil. Fără oxigen nu s-ar mai putea produce aer, apă sau energie. Şi întrucât ei se găsesc în vidul cosmic, nu pot avea nicio sursă de oxigen din afară.

Situaţia este atât de greu de imaginat încât Jack Swigert avea să spună mai târziu: „Dacă cineva ne-ar fi introdus această situaţie în simulator", adică dacă ar fi sugerat că se va produce o avarie cvadruplă la celulele de alimentare cu combustibil 1 şi 3 şi la rezervoarele de oxigen 1 şi 2, „i-aş fi spus: «Las-o baltă, nu eşti realist.»"

Din nefericire, de data aceasta nu erau în simulator, ci într-o situaţie reală de criză pe o navă spaţială ce parcursese deja două treimi din drumul ei spre lună. Ce mai puteau face acum? Exista totuşi o barcă de

salvare: modulul lunar este dotat cu provizii ce ar putea fi folosite într-o situaţie de urgenţă. Modulul lunar este acel vehicul aerospaţial ataşat modulului de comandă, cu ajutorul căruia doi dintre astronauţi urmau să coboare pe lună în timp ce al treilea astronaut ar fi orbitat deasupra lor. Desigur, aselenizarea avea să fie contramandată: noua misiune a lui *Apollo 13* devine acum salvarea vieţii astronauţilor.

În încercarea de a economisi energie, de care vor avea nevoie la reintrarea în atmosfera terestră, astronauţii opresc total energia în modulul de comandă şi trec în modulul lunar. Dar nici chiar în modulul lunar ei nu sunt în afara oricărui pericol. Pentru a reveni pe pământ, ei trebuie să ocolească luna, ceea ce le va lua timp – timp pe care ei nu îl au. Modulul lunar are provizii suficiente să susţină doar doi oameni timp de aproximativ patruzeci de ore, dar ei sunt *trei* oameni şi vor mai avea nevoie de *patru zile* pentru a ajunge acasă.

În consecinţă, fac toate eforturile posibile pentru a economisi apă, oxigen şi electricitate. Toate sistemele neesenţiale sunt închise – inclusiv căldura – şi astronauţii îşi reduc raţia de apă la o singură cană mică pe zi. Haise se îmbolnăveşte şi face curând febră, şi până la urmă toţi trei ajung să se deshidrateze, ceea ce le îngreunează capacitatea de concentrare.

Din nefericire, după închiderea majorităţii sistemelor automate, concentrarea devine vitală. Pe lângă ocolul lunii, echipajul mai trebuie să facă şi câteva corecţii manuale în cursul navei ca să ajusteze unghiul de reintrare în atmosferă şi să grăbească întoarcerea acasă. Pentru aceasta, ei trebuie să piloteze naveta manual orientându-se după stele. Dar întrucât resturile rezultate în urma exploziei continuă să se învârtească în jurul navei în vidul spaţiului, astronauţii nu pot distinge stelele de lumina solară ce se reflectă în resturi. În consecinţă, sunt obligaţi să folosească doar pământul şi soarele ca puncte de referinţă, aliniindu-le pe acestea într-unul din hublourile navei.

Folosind această metodă mai degrabă primitivă, ei îşi verifică mereu şi mereu calculele ca să se asigure că sunt corecte. Nu există loc pentru erori. De fapt, trebuie să orienteze nava pentru reintrarea în atmosferă la cel puţin 5,5 grade şi la cel mult 7,3 grade sub orizontul pământului (din punctul lor de referinţă). Dacă deviază de la aceste valori, nava fie va rata intrarea în atmosfera pământului, fie va lua foc din cauza unei coborâri prea abrupte.

Constanta antropică 2: transparenţa atmosferică – Fereastra mică în care trebuie să se încadreze astronauţii la intrarea în atmosferă reflectă standardele de precizie la care a fost proiectat universul. Deşi atmosfera le creează probleme astronauţilor, calităţile ei sunt absolut esenţiale

pentru viaţa de pe pământ. Gradul de transparenţă a atmosferei este de asemenea o constantă antropică. Dacă atmosfera ar fi mai puţin transparentă, la suprafaţa pământului nu ar ajunge suficientă radiaţie solară. Dacă ar fi mai transparentă de atât, am fi bombardaţi cu prea multă radiaţie solară. (Pe lângă transparenţa atmosferică, compoziţia atmosferică şi nivelurile ei precise de nitrogen, oxigen, dioxid de carbon şi ozon sunt şi ele constante antropice.)

Constanta antropică 3: atracţia gravitaţională lună-pământ – Când astronauţii îşi încep ocolul în jurul lunii, ei întâlnesc o altă constantă antropică.[2] Aceasta priveşte atracţia gravitaţională dintre pământ şi lună. Dacă această atracţie ar fi mai mare decât este ea acum, efectele ei mareice asupra oceanelor, atmosferei şi perioadei mişcării de revoluţie ar fi devastatoare. Dacă ar fi mai mică, modificările orbitale ar provoca instabilitate climaterică. Dar în oricare dintre situaţii, viaţa pe pământ ar fi imposibilă.

După ce ocolesc luna, astronauţii se îndreaptă în sfârşit spre casă. Dar mai apare o problemă. Condiţiile precare dinăuntrul navei duc la contaminarea aerului. Consumând oxigenul, astronauţii provoacă o nouă criză prin simplul fapt că expiră. Cu alte cuvinte, nivelul dioxidului de carbon creşte periculos în interiorul navei. Dacă nu găsesc o modalitate de a schimba filtrele de dioxid de carbon din modulul lunar, cei trei se vor otrăvi din cauza propriei lor respiraţii!

Centrul de control al misiunii le cere să desfacă filtrele suplimentare din modulul de comandă (acea parte a navei pe care o evacuaseră şi unde energia fusese oprită total) şi să verifice dacă le pot folosi în modulul lunar. Dar în loc să primească mult-necesarele veşti bune, astronauţii îşi dau curând seama că mărimea şi forma filtrelor din modulul lunar nu se potrivesc cu cele din modulul de comandă! Se pare că contractorul A nu s-a pus de acord cu contractorul B! Frustrat, directorul de zbor Gene Krantz – care a încurajat echipa de la centrul de control prin celebrele cuvinte „Eşecul nu este o opţiune!" – exclamă: „Spuneţi-mi că acesta nu este un proiect guvernamental!"

Bâjbâind după o soluţie, inginerii NASA de la sol încep ceea ce avea să rămână cunoscut drept o reparaţie de ultim moment – fac schimb de idei în încercarea de a găsi o modalitate pentru a potrivi filtrele pătrate de pe modulul de comandă în orificiile rotunde de pe modulul lunar folosindu-se exclusiv de materialele existente pe navă. Găsesc o soluţie care cred că va funcţiona şi comunică echipajului procedura pe care vor trebui s-o urmeze. Reparaţia ad-hoc presupune folosirea ingenioasă de

carton, ciorapi spaţiali, pungi de ambalaj şi bandă adezivă (da, este folositoare chiar şi în spaţiu – nu plecaţi niciodată de acasă fără ea!).

Constanta antropică 4: nivelul dioxidului de carbon – Desigur, un astfel de echipament nu este necesar aici pe pământ, deoarece nivelul indispensabil de dioxid de carbon este menţinut pe cale naturală în atmosfera terestră. Acesta este o altă constantă antropică. Dacă nivelul de CO_2 ar fi mai mare decât este acum, s-ar dezvolta un efect de seră necontrolat (şi am arde cu toţii complet). Dacă nivelul ar fi mai scăzut ca acum, plantele nu ar mai putea realiza eficient procesul de fotosinteză (ne-am sufoca toţi – exact soarta pe care astronauţii încercau s-o evite).

Din fericire, filtrele astfel confecţionate au funcţionat şi au asigurat echipajului timpul valoros de care aveau nevoie (şi aer respirabil). Dar curând a sosit momentul ca echipajul să ejecteze modulul de serviciu defect. Pe măsură ce acesta se îndepărtează de ei, cei trei au posibilitatea să vadă pentru întâia dată proporţiile avariei: explozia de la rezervorul de oxigen a desprins un panou de aproximativ 3,50 m pe 1,80 m dintr-o latură a modulului, a îndoit celulele de combustibil şi a avariat o antenă. Dacă explozia s-ar fi produs cu numai *jumătate* din amploarea acesteia lângă scutul termic al modulului de comandă, ea ar fi dus la distrugerea catastrofală a navei şi la pierderea echipajului.

Când se apropie momentul intrării în atmosferă, echipajul revine în modulul de comandă şi încearcă să-l cupleze din nou la sursele de energie. Aceasta este singura lor speranţă de a ajunge înapoi acasă (modulul lunar nu are scut termic). Dar cu toate trei celulele de combustibil moarte şi având la dispoziţie doar energia din baterie, procedura normală de pornire nu poate funcţiona. Nu vor putea fi activate toate sistemele, pentru că nu există suficient curent electric în baterie! În consecinţă, trebuie să se bazeze pe o procedură nouă de pornire pusă la punct de inginerii şi astronauţii NASA de la sol.

Pentru a complica lucrurile şi mai mult, pe panourile de control ale modulului de comandă s-a format condens din cauza temperaturii scăzute de numai 38 grade F (aproximativ 3,3 grade Celsius). Se vor scurtcircuita oare panourile la pornire? Se vor activa sistemele de care au nevoie? Acesta este un mediu periculos pentru a se folosi curentul electric, dar ei nu au de ales.

În ciuda pericolului, noua procedură de pornire a sistemelor electrice reuşeşte şi astronauţii îşi pun centurile pregătindu-se pentru intrarea în atmosfera terestră. Pe pământ, toată lumea urmăreşte cu sufletul la gură ce se întâmplă cu cei trei bărbaţi. Buletinele de ştiri şi conferinţele de presă prezintă mereu informaţii de ultimă oră. Congresul aprobă o

rezoluţie prin care le cere americanilor să se roage, iar papa îndeamnă şi el lumea să se roage în timp ce aceşti trei bravi americani, aflaţi într-un vehicul spaţial avariat, se apropie cu repeziciune de atmosfera terestră. Nu peste mult timp vor fi atraşi de gravitaţia pământului cu o viteză maximă de aproape 25.000 de mile (aprox. 40.000 km) pe oră, adică aproape 7 mile (aprox. 11 km) *pe secundă*!

Constanta antropică 5: gravitaţia – Gravitaţia care îi atrage pe astronauţi înapoi acasă este şi ea o constantă antropică. Forţa ei pare înspăimântătoare, dar numai aşa poate exista viaţă pe pământ. Dacă forţa gravitaţională ar fi modificată cu numai 0,00000000000000000000000000000000000001 la sută, soarele nostru nu ar mai exista, şi prin urmare nici noi.[3] Asta da, precizie!

În timp ce astronauţii plonjează spre pământ în nava lor avariată, nimeni nu e sigur dacă vor supravieţui reintrării violente şi foarte fierbinţi în atmosferă. Prea multe întrebări rămân încă fără niciun răspuns: Este scutul termic intact? Se află nava poziţionată în unghiul de intrare corect? Vor funcţiona bateriile de pe modulul de comandă? Se vor deschide paraşutele aşa cum trebuie? Şi ca totul să fie şi mai complicat, în zona de recuperare s-a emis un avertisment de taifun.

În faţa tuturor acestor incertitudini, astronauţii din spaţiu mulţumesc echipajului de la sol înaintea celor trei minute de întrerupere a semnalului radio ce însoţeşte de obicei reintrarea.

Swigert: Ei bine, vreau să vă spun că faceţi o treabă foarte bună.
Houston: Şi voi la fel, Jack.
Swigert: Ştiu că şi ceilalţi de aici doresc să vă mulţumească tuturor de acolo pentru treaba grozavă pe care aţi făcut-o.
Lovell: Aşa este, Joe.
Houston: Vă asigur că tuturor ne-a făcut plăcere să lucrăm cu voi.
Lovell: Ce maniere alese aveţi!
Houston: Este cel mai drăguţ lucru pe care l-a spus cineva vreodată.
Houston: OK. Pierdem semnalul imediat... bun venit acasă.
Swigert: Vă mulţumim.

În timpul intrării, un aparat de zbor C-135 patrulează în zonă pentru a asigura comunicarea cu centrul de control al misiunii. Dar după cele trei minute nu se reia contactul cu astronauţii. Tensiunea creşte.

Houston: *Apollo 13* ar fi trebuit să reia până acum legătura cu noi. Aşteptăm să ni se raporteze recuperarea de către ARIA (Instrumentarea la Distanţă a Aparatelor Apollo).
Centrul: Reţeaua, nu aveţi încă niciun contact cu ARIA?
Reţeaua: Deocamdată nu. (O pauză lungă.)

Patru minute de la intrare, şi încă niciun semnal. Nicio intrare n-a mai durat atât de mult.

Houston: Aşteptăm raportarea recuperării.

Într-un final, aparatul de zbor recepţionează un semnal de la capsula spaţială.

Houston: Ni s-a raportat că ARIA a primit un semnal.

Dar încă nu exista confirmarea că echipajul este în viaţă.

Houston: Odissey, aici Houston. Aşteptăm. Terminat.

Spre uşurarea tuturor, se aude în sfârşit vocea lui Swigert:

Swigert: OK, Joe.
Houston: OK. Te auzim, Jack!

Astronauţii sunt în viaţă, dar mai rămâne un ultim obstacol: două tipuri de paraşute, mai întâi paraşutele mici şi apoi paraşutele principale, trebuie să funcţioneze, altfel totul va fi pierdut. Dacă paraşutele nu se vor deschide, astronauţii se vor spulbera când capsula va izbi oceanul cu o viteză de 300 de mile (480 km) pe oră.

Houston: Mai sunt două minute până la deschiderea paraşutelor mici.

Aşteptare...

Houston: Două paraşute mici s-au deschis. Urmează paraşutele principale. (Pauză) Aşteptăm confirmarea deschiderii paraşutelor principale.

Paraşutele principale se deschid conform planului, iar Houston reuşeşte să stabilească contactul vizual.

Houston: Odissey, aici Houston. Vă vedem pe ecranele principale. Arătaţi grozav!

În sfârşit, după patru zile de suspans greu de exprimat în cuvinte, astronauţii, centrul de control al misiunii şi restul lumii au putut răsufla uşuraţi:

Houston: Aplauze foarte puternice aici la Centrul de control!... Aplauze foarte puternice în timp ce *Apollo 13*, agăţată de paraşutele principale, apare clar pe ecranele televizoarelor.

Amerizarea are loc la 1:07 p.m. (ora Coastei de Est) în data de 17 aprilie 1970.

Principiul antropic: planul se vede în fiecare detaliu

Când unii de la Centrul de control şi-au exprimat îndoielile că astronauţii se vor întoarce vii, directorul de zbor Gene Krantz le-a contracarat pesimismul prin cuvintele: „Domnilor, cred că acesta este momentul nostru de glorie". Şi aşa a şi fost. Misiunea *Apollo 13* a devenit celebră ca un „eşec încununat de succes". Astronauţii nu au putut să se plimbe pe lună, dar s-au întors cu bine pe pământ, în ciuda unor condiţii aproape letale.

La fel cum echipajul a supravieţuit în ciuda tuturor previziunilor în acele condiţii ucigătoare, şi noi supravieţuim în ciuda oricăror aşteptări pe această planetă minusculă numită Pământ. Navele Apollo, asemenea pământului nostru, au fost proiectate să conserve viaţa umană în mediul deosebit de ostil al spaţiului cosmic. Întrucât fiinţele umane pot supravieţui în nişte condiţii de mediu foarte limitate, aparatele spaţiale trebuie proiectate cu o precizie incredibilă din mii de componente. Dacă un lucru oricât de mic se defectează, viaţa umană este în pericol.

Pe *Apollo 13* lucrul acela mic care a pus în pericol echipajul părea prea minor ca să conteze – rezervorul numărul 2 de oxigen s-a deplasat accidental cu aproximativ 5 cm în jos înainte de instalarea lui. Această simplă deplasare cu 5 cm a avariat peretele subţire al rezervorului şi a dezlănţuit o cascadă de evenimente care în cele din urmă au dus la explozia lui.[4] Din cauza relaţiei de interdependenţă dintre componentele navei, defectarea sistemului de oxigen a determinat defectarea altor sisteme şi aproape că a dus la pierderea navei şi a echipajului. Gândeşte-te numai – acea mică deplasare de 5 cm a cauzat toate problemele pe care astronauţii au fost nevoiţi să le depăşească pentru a supravieţui, a dus la scăderea cantităţii de oxigen, apă şi energie, la creşterea cantităţii de dioxid de carbon şi la erori de navigaţie.

Ca acea mică schimbare în structura navei, orice modificare minusculă în ordinea universului ne poate cauza mari probleme. Aşa cum am văzut, oamenii de ştiinţă au descoperit că universul – la fel ca o navă spaţială – este proiectat cu multă precizie pentru a crea acel înveliş

foarte restrâns de condiţii care protejează viaţa aici pe pământ. Orice uşoară deviere în vreunul din numeroşii factori fizici şi ambientali (pe care noi i-am numit „constante") ar putea pune capăt şi existenţei noastre. Şi asemenea componentelor de pe *Apollo 13*, aceste constante sunt interdependente – o mică modificare într-una dintre ele poate afecta sau distruge condiţiile necesare vieţii.

Gradul de reglare fină a universului face din principiul antropic poate cel mai puternic argument în favoarea existenţei lui Dumnezeu. Nu este vorba de câteva constante definite în linii foarte generale care ar fi putut rezulta la întâmplare. Nu, ci există peste 100 de constante foarte precis definite, care indică în mod convingător spre un Proiectant inteligent.[5] Până acum am identificat cinci dintre aceste constante. Iată încă zece:

1. Dacă forţa centrifugă a mişcărilor planetare nu ar contrabalansa cu precizie forţele gravitaţionale, nimic nu ar putea rămâne pe orbită în jurul soarelui.
2. Dacă universul s-ar fi extins cu o rază de o milionime de ori mai mică, extinderea s-ar fi oprit, iar universul s-ar fi prăbuşit în sine înainte să se fi format vreo stea. Dacă s-ar fi extins mai repede, nu s-ar mai fi format nicio galaxie.
3. Toate legile fizicii pot fi descrise ca o funcţie a vitezei luminii (egală cu 299.792.458 metri pe secundă). Chiar şi cea mai uşoară variaţie în viteza luminii ar modifica alte constante şi ar împiedica astfel existenţa vieţii pe pământ.
4. Dacă nivelurile vaporilor de apă din atmosferă ar fi mai mari decât sunt acum, un efect de seră necontrolat ar provoca temperaturi prea mari pentru a permite viaţa umană; dacă ar fi mai mici, un efect de seră insuficient ar face ca pământul să fie prea rece pentru a susţine viaţa umană.
5. Dacă Jupiter nu ar fi pe orbita lui curentă, pământul ar fi bombardat cu material cosmic. Câmpul gravitaţional al lui Jupiter acţionează ca un aspirator cosmic, atrăgând asteroizi şi comete care ar putea lovi pământul.
6. Dacă grosimea scoarţei terestre ar fi mai mare, ea ar absorbi prea mult oxigen pentru ca viaţa să mai poată fi susţinută. Dacă ar fi mai subţire, activitatea vulcanică şi tectonică ar face viaţa imposibilă.
7. Dacă rotaţia pământului ar dura mai mult de douăzeci şi patru de ore, diferenţele de temperatură ar fi prea mari între zi şi noapte. Dacă perioada de rotaţie ar fi mai scurtă, vitezele vânturilor atmosferice ar fi prea mari.

8. Înclinaţia axei pământului la 23 de grade este şi ea optimă. Dacă aceasta ar fi uşor diferită, temperaturile la suprafaţa terestră ar fi extreme pe pământ.
9. Dacă ritmul descărcărilor atmosferice (al fulgerelor) ar fi mai mare, ar exista prea multe incendii; dacă ar fi mai mic, s-ar fixa prea puţin nitrogen în sol.
10. Dacă ar fi mai multă activitate seismică, s-ar pierde mult mai multe vieţi; dacă ar fi mai puţină, nutrienţii de pe fundul oceanelor şi din râurile curgătoare nu ar mai fi reciclaţi pe continente prin mişcările tectonice. (Da, până şi cutremurele de pământ sunt necesare pentru a susţine viaţa aşa cum o cunoaştem!)

Astrofizicianul Hugh Ross a calculat probabilitatea ca aceste constante, dar şi altele – 122 în total – să existe astăzi la întâmplare (adică fără un plan divin) *pentru o singură planetă din univers*. Presupunând că în univers există 10^{22} planete (un număr foarte mare: 1 urmat de 22 zerouri), răspunsul lui este şocant: o şansă la 10^{138} – adică o şansă la unu urmat de 138 de zerouri![6] Există doar 10^{70} *atomi* în tot universul. În consecinţă, există *zero* şanse ca o planetă din univers să dispună de condiţii favorabile vieţii de care beneficiem noi, *dacă nu* există un Proiectant inteligent în spatele tuturor lucrurilor.

Laureatul premiului Nobel Arno Penzias, unul din cei doi descoperitori ai radiaţiei cosmice de fond, a exprimat această idee în felul următor: „Astronomia ne conduce la un eveniment unic, la un univers care a fost creat din nimic şi care a fost calibrat cu multă fineţe pentru a asigura exact condiţiile necesare pentru a susţine viaţa. În absenţa unui accident absurd de improbabil, observaţiile din ştiinţa modernă par să sugereze că la baza universului stă un plan care ar putea fi considerat supranatural".[7]

Cosmologul Ed Harrison foloseşte cuvântul „dovadă" atunci când vorbeşte despre implicaţiile principiului antropic în discuţia despre existenţa lui Dumnezeu. El scrie: „Avem aici dovada cosmologică a existenţei lui Dumnezeu – argumentul lui Paley – adusă la zi şi revizuită. Reglarea fină a universului asigură o dovadă *prima facie* în sprijinul unui plan deistic".[8]

Dovezi ce confirmă existenţa lui Dumnezeu! Cum răspund ateii?

Cum răspund ateii la această „dovadă ce confirmă existenţa lui Dumnezeu"? Unii recunosc existenţa unui Proiectant de un anume fel.

Ateismul astronomului Fred Hoyle a fost clătinat de principiul antropic şi de complexitatea pe care a descoperit-o în viaţă (despre care vom vorbi în următoarele două capitole). Hoyle a ajuns la concluzia: „O interpretare de bun simţ a faptelor sugerează că un supraintelect s-a jucat cu legile fizicii, ale chimiei şi biologei, şi că în natură nu există forţe oarbe despre care merită să vorbim".[9] Deşi Hoyle a răspuns ambiguu la întrebarea cine este acest „supraintelect", el a recunoscut că reglarea fină a universului necesită inteligenţă.

Alţi atei recunosc că există un plan, dar pretind că nu există şi un Proiectant. Ei spun că totul este rezultatul întâmplării. Dar cum pot ei vorbi serios despre întâmplare când practic există o probabilitate zero ca toate cele peste o sută de constante să aibă valorile actuale în absenţa unei inteligenţe? Nu le e uşor. Ateii au trebuit să recurgă la o speculaţie de-a dreptul nerealistă pentru a acorda şansei o şansă. Şi speculaţia lor se numeşte teoria universului multiplu.

Potrivit teoriei universului multiplu, există un număr infinit de universuri, iar noi se întâmplă să fim suficient de norocoşi ca să populăm universul în care există condiţiile cele mai adecvate pentru viaţă. Dat fiind numărul infinit de universuri, spun ateii, şi în alte părţi trebuie să se regăsească condiţiile din universul nostru, inclusiv condiţiile favorabile vieţii.

Dar există multiple probleme cu această explicaţie a universului multiplu. În primul rând, şi cel mai important, *nu există nicio dovadă care s-o confirme!* Dovezile arată că întreaga realitate finită a luat fiinţă printr-un Big Bang. Şi realitatea finită este tocmai „universul" nostru. Dacă există şi alte realităţi finite, acestea se găsesc dincolo de capacitatea noastră de a le depista. Nimeni nu a adus vreodată o dovadă că astfel de universuri ar exista. Iată de ce această teorie a universurilor multiple nu este altceva decât o născocire metafizică – un basm bazat pe o credinţă oarbă – la fel de în afara realităţii ca şi „timpul imaginar" al lui Stephen Hawking.

În al doilea rând, aşa cum am discutat în capitolul precedent, un număr infinit de lucruri finite – indiferent dacă vorbim despre zile, cărţi, explozii sau universuri – este practic o imposibilitate. Nu poate exista un număr nelimitat de universuri limitate.

În al treilea rând, chiar dacă ar exista şi alte universuri, ele ar avea nevoie de aceeaşi reglare fină pentru a intra în existenţă ca şi universul nostru (aminteşte-ţi de precizia extremă a Big Bang-ului despre care am vorbit în capitolul precedent). Aşadar, postularea universurilor multiple nu elimină necesitatea unui Proiectant – mai degrabă *multiplică* necesitatea unui Proiectant!

În al patrulea rând, teoria universului multiplu este atât de cuprinzătoare, încât *orice eveniment* poate fi explicat de ea. De exemplu, dacă punem întrebarea: „De ce au lovit avioanele acelea World Trade Center şi Pentagonul?", nu mai trebuie să dăm vina pe teroriştii musulmani: teoria ne permite să afirmăm că pur şi simplu se întâmplă să trăim în acel univers în care respectivele avioane – deşi par să fi intrat deliberat în clădiri – au lovit accidental clădirile. Prin teoria universului multiplu îl putem disculpa chiar şi pe Hitler. Poate că trăim din întâmplare într-un univers unde Holocaustul pare să fie crimă, dar de fapt evreii au conspirat în secret cu germanii şi s-au trimis singuri în cuptoare. De fapt, teoria universului multiplu este atât de largă încât poate fi folosită pentru a-i scuza până şi pe ateii care au inventat-o. Poate că trăim într-un univers în care oamenii sunt suficient de iraţionali ca să sugereze că o asemenea absurditate este adevărată!

În sfârşit, teoria universului multiplu este doar o încercare disperată de a evita implicaţiile planificării inteligente. Ea nu multiplică şansele, ci mai degrabă absurdităţile. Este ca şi cum astronauţii de pe *Apollo 13* ar nega că NASA a proiectat şi a construit nava lor, în favoarea teoriei neconfirmate că există un număr infinit de nave ce apar în mod natural şi că ei au noroc să fie într-una care din întâmplare susţine viaţa. O astfel de teorie este desigur absurdă şi absurditatea ei evidentă arată cât de puternice sunt dovezile în favoarea unui plan. Dovezile extreme necesită teorii extreme care să le justifice.

Dumnezeu? „Priveşte la ceruri"

La 1 februarie 2003, preşedintele George W. Bush a apărut solemn la televizor şi s-a adresat astfel poporului american: „Dragi concetăţeni, ziua aceasta a adus nişte veşti teribile şi multă tristeţe în ţara noastră. La ora 9 din dimineaţa aceasta, Centrul de control din Houston a pierdut contactul cu nava spaţială *Columbia*. Puţin după aceea au fost văzute resturi căzând din cer peste statul Texas. Columbia este pierdută; nu există supravieţuitori".[10]

Călătorind cu 12.500 mile (aprox. 20.100 km) pe oră, *Columbia* s-a dezintegrat la întoarcerea sa în atmosfera terestră. Cea de-a doua mare tragedie în care era implicată o navă spaţială a zguduit naţiunea, dar nu a împiedicat-o să meargă înainte. „Cauza pentru care ei au murit rămâne, a jurat preşedintele. Omenirea este călăuzită în întunericul de dincolo de lumea noastră de inspiraţia unor noi descoperiri şi de dorinţa de a înţelege. Călătoria noastră în spaţiu va continua."

Totuşi, călătorind prin spaţiu, omul va pătrunde doar într-o parte infimă din el. Există 100 de miliarde de stele în galaxia noastră, iar distanţa medie între aceste stele este de 30 de trilioane de mile. (Apropo, această distanţă este şi ea o constantă antropică. Dacă stelele ar fi mai apropiate sau mai îndepărtate unele de altele, orbitele planetare ar interfera.)

Cât de mult înseamnă 30 trilioane de mile? Să vedem lucrurile în felul următor: când nava spaţială este pe orbită, ea călătoreşte cu aproximativ 17.000 mile (aprox. 27.350 km) pe oră – aproape *5 mile (8 km) pe secundă*. Dacă ai urca într-o navă spaţială şi ai zbura prin spaţiu cu aproape cinci mile pe secundă, ţi-ar lua 201.450 de *ani* ca să traversezi 30 de trilioane de mile! Cu alte cuvinte, dacă ai fi urcat într-o navă spaţială pe vremea lui Cristos şi ai fi pornit într-o călătorie de la soarele nostru spre o altă stea aflată la o depărtare medie, până acum ai fi parcurs doar *a suta parte* din drum. Incredibil.

Acum, nu uita că această distanţă separă doar *două* din cele 100 de miliarde de stele din *galaxia noastră. Numărul de stele din univers este aproximativ egal cu numărul firelor de nisip de pe toate plajele planetei noastre.* Şi călătorind cu cinci mile pe secundă, ţi-ar trebui peste 200.000 de ani ca să parcurgi drumul de la un fir de nisip la altul! Cerurile sunt *absolut uluitoare.*

Dacă vrem să ne facem o idee despre cum este Dumnezeu, Biblia ne spune să „privim la ceruri". Dând glas argumentului teleologic cu mult înaintea lui Newton şi Paley, David a scris în Psalmul 19: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu, şi întinderea lor vesteşte lucrarea mâinilor Lui". Vreo două secole mai târziu, profetul Isaia a pus o întrebare din partea lui Dumnezeu: „Cu cine Mă veţi asemăna, ca să fiu deopotrivă cu el? zice Cel Sfânt" (40:25). Răspunsul se află în versetul următor: „Ridicaţi-vă ochii în sus şi priviţi la ceruri" (v. 26). Şi Isaia continuă afirmând că Dumnezeu cunoaşte toate stelele cerurilor pe nume!

De ce ne cere Dumnezeu să-L comparăm cu cerurile? Pentru că Dumnezeu nu are limite, şi din perspectiva noastră nici cerurile nu au limite. Dumnezeu este limitatorul nelimitat – Creatorul necreat – al tuturor lucrurilor. El este Fiinţa existentă prin Sine, infinită, care a creat acest univers vast şi minunat din nimic şi pe care îl susţine astăzi. În experienţa noastră există o singură entitate care ne poate oferi o analogie cu infinitatea lui Dumnezeu. O imagine menită să-L descrie pe Dumnezeu nu este suficientă.[11] Aceasta n-ar putea decât să limiteze măreţia Lui. Numai cerurile pot să arate infinitatea Lui.

Numai infinitatea poate descrie toate atributele lui Dumnezeu, inclusiv puterea, cunoaşterea, dreptatea şi dragostea Lui. Acesta este motivul pentru care Biblia face trimitere la ceruri pentru a ne ajuta să

înţelegem înălţimea infinită a dragostei lui Dumnezeu. Psalmul 103:11 spune: „Cât sunt de sus cerurile faţă de pământ, atât este de mare dragostea Lui pentru cei ce se tem de El". Cât sunt de sus cerurile faţă de pământ? Când te gândeşti că 30 de trilioane de mile separă stelele între ele, care de altfel sunt la fel de numeroase ca toate firele de nisip de pe toate plajele globului, ai putea spune foarte bine: „Cerurile sunt infinit de sus". Aşa este, şi aceasta este înălţimea dragostei lui Dumnezeu.

Poate că dragostea infinită a lui Dumnezeu l-a determinat pe preşedintele Bush să-l citeze pe Isaia în ultimul omagiu adus echipajului de pe *Columbia*: „Astăzi vedem în ceruri distrugere şi tragedie. Dar undeva mai departe decât putem noi ajunge cu privirea există mângâiere şi speranţă. În cuvintele profetului Isaia: «Ridicaţi-vă ochii în sus, şi priviţi! Cine a făcut aceste lucruri? Cine a făcut să meargă după număr, în şir, oştirea lor? El le cheamă pe toate pe nume; aşa de mare e puterea şi tăria Lui, că una nu lipseşte». Acelaşi Creator care numeşte stelele ştie şi numele celor şapte suflete pe care le plângem noi astăzi. Echipajul navetei Columbia nu a revenit în siguranţă pe Pământ; dar ne rugăm ca toţi să fi ajuns în siguranţă acasă".[12]

Concluzie

Cu aproape 2000 de ani în urmă, Pavel a scris cam pe la începutul scrisorii lui către Romani: „Însuşirile nevăzute ale Lui, puterea Lui veşnică şi dumnezeirea Lui se văd lămurit de la facerea lumii, când te uiţi cu băgare de seamă la ele în lucrurile făcute de El. Aşa că nu se pot dezvinovăţi". Dovada existenţei unui Proiectant se vede clar în creaţie, dar adesea noi o considerăm ceva de la sine înţeles.

C. S. Lewis, în clasica lui carte *Scrisorile lui Zgândărilă*, analizează cu multă pătrundere tendinţa noastră de a trata ca pe ceva de la sine înţeles lumea uimitoare ce ne înconjoară. Stăpânul demonilor, Zgândărilă, îi scrie unui demon începător, Pelinişor, şi îl învaţă cum să-i împiedice pe oameni să devină creştini. Iată ce îl sfătuieşte: „Continuă să-i arăţi valoarea *obişnuitului*. Mai presus de orice, nu încerca să foloseşti ştiinţa (vreau să spun adevărata ştiinţă) ca apărare împotriva creştinismului. L-ar încuraja în mod cert să se gândească la realităţi pe care nu le poate vedea şi atinge. Au existat cazuri triste printre fizicienii moderni".[13] Aceste „cazuri triste" sunt, desigur, fizicienii care s-au arătat oneşti faţă de dovezile pe care le-au avut şi au devenit creştini.

Aşadar Lewis a descoperit o tendinţă pe care mulţi dintre noi o avem. În ritmul trepidant al vieţii noastre, rareori ne oprim ca să observăm lumea din jurul nostru şi de aceea tindem să considerăm

minunăţiile acestui univers ca fiind ceva obişnuit. Dar aşa cum am văzut deja, numai ceva obişnuit nu sunt. Acum ştiinţa ne arată mai clar ca niciodată că universul nostru are un plan şi o complexitate incredibilă. Ea ne oferă o nouă perspectivă asupra unei lumi pe care de asemenea o considerăm de la sine înţeleasă.

Astronauţii dobândesc în navele lor cosmice o perspectivă nouă care îi ajută să conştientizeze că universul nu este defel ceva banal. Când primii astronauţi au păşit pe suprafaţa lunii şi au văzut răsăritul *pământului* – ceva ce nicio altă fiinţă umană nu mai văzuse vreodată – au citit cu reverenţă din cartea Genezei: „La început, Dumnezeu a făcut cerurile şi pământul". Ce altceva ar fi fost mai potrivit în asemenea momente? Dacă ai fi recitat teoria universului multiplu cu siguranţă că ea nu ar fi putut exprima emoţia pe care o trăiau. Ei aveau în faţa ochilor dovada unui plan al universului dintr-un unghi din care acesta nu se mai revelase nimănui până atunci şi au fost copleşiţi de înţelegerea faptului că o creaţie uimitoare necesită un Creator uimitor. John Glenn a dat glas convingerilor acestora când, la vârsta de şaptezeci şi şapte de ani, a privit cosmosul de la bordul navei spaţiale *Discovery* şi a remarcat: „A privi această creaţie şi a nu crede în Dumnezeu, mi se pare ceva imposibil".

Emoţia generată de experienţa lor dovedeşte natura intuitivă a argumentului teleologic. Nu este nevoie să-ţi spună nimeni că ceva ce este proiectat într-un mod minunat necesită un proiectant. Este de la sine înţeles. Cu toate acestea, să reafirmăm argumentul teleologic sub aspectul său formal, punând un accent deosebit pe ceea ce tocmai am descoperit în acest capitol:

1. Orice plan are un Proiectant.
2. Aşa cum a dovedit principiul antropic, noi ştim *dincolo de orice îndoială rezonabilă* că universul are un plan.
3. Prin urmare, universul are un Proiectant.

Nu există nicio altă explicaţie plauzibilă pentru principiul antropic decât un Proiectant cosmic. Aşa că ateii trebuie să recurgă la măsuri extreme pentru a nega evidenţa. Când ei inventează teorii ipotetice care nu sunt sprijinite de nicio dovadă – şi care sunt practic imposibile – ei părăsesc domeniul raţiunii şi al raţionalităţii şi intră în sfera credinţei oarbe. Fizicianul Paul Davies scrie: „Poate unora le este mai uşor să creadă într-un şir infinit de universuri decât într-o Divinitate infinită, dar credinţa lor trebuie să se bazeze mai degrabă pe credinţă decât pe observaţie".[14]

Ateii îi acuză pe oamenii „religioşi" că cred fără a ţine seama de datele observaţiei. Dar ironia este că tocmai ateii sunt cei ce se agaţă de o credinţă oarbă. Creştinii au motive temeinice, bazate pe observaţie (cum ar fi teoria Big Bang şi principiul antropic) ca să creadă ceea ce cred. Pe când ateii nu au. *Iată de ce nu avem destulă credinţă ca să fim atei.*

Această credinţă oarbă a ateului dovedeşte că respingerea unui Proiectant nu ţine de *gândire* – nu lipsesc probele sau justificarea intelectuală în favoarea existenţei unui Proiectant. Din contră, dovezile sunt de-a dreptul impresionante. Problema ţine mai degrabă de *voinţă* – unii oameni, în ciuda dovezilor, pur şi simplu nu *vor* să admită că există un Proiectant. De fapt, un critic al principiul antropic a recunoscut odată în *New York Times* că adevărata lui obiecţie este una „complet emoţională", deoarece argumentul „miroase a religie şi a plan inteligent".[15] Asta da obiectivitate ştiinţifică!

În capitolul 6 vom vorbi mai pe larg despre astfel de motivaţii în negarea dovezilor puternice ce confirmă existenţa lui Dumnezeu. Dar mai întâi, în capitolul 5, să mai analizăm câteva probe convingătoare în sprijinul unui Proiectant – acele probe care se găsesc în viaţa însăşi.

5

Apariţia vieţii: lege naturală sau miracol divin?

„Dumnezeu nu a săvârşit niciodată vreun miracol pentru a convinge un ateu, deoarece lucrările Lui obişnuite aduc suficiente dovezi."

ARIEL ROTH

DU GUNOIUL – MAMA

Johnny, un băiat de şaisprezece ani, a ieşit din dormitorul lui şi s-a împleticit spre bucătărie ca să-şi mănânce cerealele favorite – Alpha-Bits. Când a ajuns la masă, a fost surprins să constate că cutia cu cereale era răsturnată şi că literele din cutie formau pe şerveţel următorul mesaj „DU GUNOIUL – MAMA".

Amintindu-şi recenta lecţie de biologie din liceu, Johnny nu a atribuit mesajul mamei sale. În definitiv, tocmai învăţase că viaţa însăşi este produsul unor legi naturale şi lipsite de raţiune. Dacă aşa stau lucrurile, s-a gândit Johnny, de ce n-ar fi posibil ca un mesaj simplu precum „Du gunoiul – mama" să fie şi el produsul unor legi naturale lipsite de raţiune? Probabil că pisica a răsturnat cutia, sau poate chiar un cutremur de pământ a zguduit întreaga casă. Aşa că nu are sens să tragi concluzii pripite. Oricum, Johnny nu dorea să ducă gunoiul afară. Nu avea el timp pentru treburi casnice. Era vacanţa de vară, iar el dorea să meargă pe plajă. Mary avea să fie şi ea acolo.

Întrucât pe Mary o plăcea şi Scott, Johnny dorea să pornească devreme spre plajă ca să ajungă acolo înaintea lui. Dar când Johnny a ajuns pe plajă, a văzut că Mary şi Scott se plimbau de-a lungul ţărmului. Urmându-i de la distanţă, s-a uitat în jos şi a văzut în nisip desenată o inimă în interiorul căreia stăteau scrise cuvintele „Mary îl iubeşte pe Scott". Preţ de o clipă, Johnny a simţit cum i se strânge inima. Dar gândul la ora de biologie l-a scos din disperarea lui profundă. „Poate că şi de data aceasta este tot o acţiune a legilor naturale!" s-a gândit el.

„Poate că nişte crabi de nisip sau chiar un val neobişnuit a produs din întâmplare acest mesaj de dragoste." Nu avea sens să tragă o concluzie care nu îi era deloc pe plac! Tot ce-i mai rămânea de făcut lui Johnny era să ignore dovada coroborantă a celor doi tineri care se ţineau de mână.

Consolat că principiile învăţate la ora de biologie îl puteau ajuta să evite concluzii care nu-i plăceau, Johnny a decis să se întindă pe nisip câteva minute şi să se bucure de soare. Dar când şi-a lăsat capul pe prosopul de plajă a observat pe cer mesajul: „Bea Coca-Cola" scris cu litere albe şi vaporoase pe fundalul albastru al cerului. „O formaţiune neobişnuită de nori?" s-a întrebat Johnny. „Vârtejuri, poate?"

Nu, Johnny nu mai putea ignora realitatea. „Bea Coca-Cola" era un mesaj real. Un asemenea mesaj este o dovadă sigură a unei inteligenţe. Nu putea fi rezultatul unor forţe naturale, deoarece nimeni n-a văzut vreodată forţele naturale creând mesaje. Chiar dacă nu a văzut niciun avion pe cer, Johnny ştia că trebuie să fi trecut recent un aeroplan care să fi scris reclama. În plus, îşi dorea să creadă mesajul – soarele fierbinte l-a topit şi a făcut să-i fie sete după o Coca-Cola.

VIAŢĂ *SIMPLĂ*? NU EXISTĂ AŞA CEVA!

Trebuie să joci cărţi cu doar jumătate din pachet sau să te arăţi deliberat orb ca să sugerezi că mesaje precum „Du gunoiul – mama" şi „Mary îl iubeşte pe Scott" sunt acţiunea unor legi ale naturii. Şi totuşi, aceste concluzii sunt perfect compatibile cu principiile predate de obicei la orele de biologie din liceu sau de la colegiu. În cadrul acestora, biologi ce se situează pe poziţii naturaliste afirmă dogmatic că mesaje cu mult mai complicate sunt nişte produse oarbe ale legilor naturale. Ei fac această afirmaţie în încercarea de a explica originea vieţii.

Biologii naturalişti afirmă că viaţa a apărut spontan din substanţe anorganice urmând nişte legi naturale, fără vreo intervenţie inteligentă. O asemenea teorie putea să i se pară plauzibilă unui om de ştiinţă din secolul al XIX-lea, care nu dispunea de tehnologia necesară pentru a investiga celula şi pentru a descoperi complexitatea ei uimitoare. Dar astăzi această teorie naturalistă intră în contradicţie flagrantă cu tot ce ştim despre legile naturale şi despre sistemele biologice.

Începând din anii '50, tehnologia avansată i-a ajutat pe oamenii de ştiinţă să descopere o lume minusculă ce respectă un plan impresionant şi are o complexitate uluitoare. În timp ce telescoapele noastre privesc tot mai departe în spaţiu, microscoapele noastre pătrund tot mai

adânc în componentele vieţii. Dacă observaţiile noastre spaţiale au produs principiul antropic în fizică (pe care l-am discutat în capitolul precedent), observaţiile noastre în studiul vieţii au produs un principiu antropic la fel de impresionant în domeniul biologiei.

Ca să poţi înţelege mai bine ce vrem să spunem, să luăm ca exemplu aşa-numita viaţă „simplă" – un animal unicelular cunoscut sub numele de amibă. Evoluţioniştii naturalişti pretind că această amibă unicelulară (sau ceva asemenea ei) s-a format prin generare spontană (adică fără intervenţie inteligentă) într-un mic iaz cald undeva pe pământul foarte primitiv. Potrivit teoriei lor, întreaga viaţă biologică a evoluat din acea primă amibă fără absolut nicio dirijare inteligentă. Evident, aceasta este teoria macroevoluţiei: de la embrion, la reptilă, la om; sau altfel spus de la protoplasmă la om prin regnul animal.

Cei ce cred această teorie a originii sunt desemnaţi prin mai multe nume: evoluţionişti naturalişti, materialişti, umanişti, atei şi darwinişti (în continuarea acestui capitol şi în următorul, ne vom referi la ei numindu-i darwinişti sau atei. (Nu îi includem aici pe cei ce cred în evoluţia teistă – adică cei ce cred că evoluţia a fost dirijată de Dumnezeu). Dar indiferent cum îi numim pe adepţii acestei teorii, întrebarea-cheie pentru noi este aceasta: „Este teoria lor adevărată?" Se pare că nu.

Lasă afirmaţiile darwiniste conform cărora oamenii descind din maimuţe sau păsările au evoluat din reptile. Principala problemă pentru darwinişti nu este să explice cum aceste forme de viaţă se raportează unele la altele (deşi, aşa cum vom vedea în capitolul următor, ea este totuşi o problemă majoră). Problema crucială a darwiniştilor este să explice cum au apărut primele forme de viaţă. Pentru ca macroevoluţia naturalistă, nedirijată, să fie adevărată, primele forme de viaţă trebuie să fi apărut spontan din substanţe anorganice. Din nefericire pentru darwinişti, primele forme de viaţă – de fapt, orice formă de viaţă – nu sunt în nici un caz „simple". Lucrul acesta a devenit extrem de clar în 1953 când James Watson şi Francis Crick au descoperit ADN-ul (acidul dezoxiribonucleic), substanţa chimică ce codifică instrucţiunile pentru formarea şi înmulţirea tuturor fiinţelor vii.

ADN-ul are o structură elicoidală care arată ca o scară răsucită. Laturile scării sunt formate din molecule alternative de dezoxiriboză şi fosfat, iar treptele scării sunt alcătuite din patru baze de nitrogen dispuse într-o ordine specifică. Aceste baze de nitrogen (sau baze azotate) sunt adenina, timina, citozina şi guanina, care sunt reprezentate de obicei prin literele A, T, C şi G. Aceste litere formează ceea ce este cunoscut drept alfabetul genetic din patru litere. Acest alfabet seamănă cu alfabetul limbii noastre în ce priveşte capacitatea lui

de a comunica un mesaj, cu excepţia faptului că alfabetul genetic are doar patru litere în loc de treizeci şi una.[1] Întocmai cum ordinea specifică a literelor în această frază comunică un mesaj unic, la fel şi ordinea specifică de A, T, C şi G într-o celulă vie determină compoziţia genetică unică a respectivei entităţi vii. Un alt nume ce poate fi dat unui mesaj sau unei informaţii, indiferent dacă este vorba de o frază sau de ADN, e acela de „complexitate specificată". Cu alte cuvinte, informaţia nu este doar complexă – ea conţine şi un mesaj specific.

Incredibila complexitate specificată a vieţii devine evidentă atunci când ne uităm la mesajul conţinut în ADN-ul unei amibe unicelulare (o creatură atât de mică încât pe o suprafaţă de 2,5 cm am putea înşira mai multe sute de amibe). Darwinistul convins Richard Dawkins, profesor de zoologie la Universitatea Oxford, recunoaşte că mesajul existent doar în *nucleul* celular al micuţei amibe este superior aceluia din toate cele treizeci de volume ale *Enciclopediei Britanice* la un loc, iar întreaga amibă stochează la fel de multă informaţie în ADN-ul ei cât 1.000 de seturi complete de *Enciclopedii Britanice*![2] Cu alte cuvinte, dacă ar fi să notezi toate literele A, T, C şi G din interiorul unei „amibe pe nedrept numită «primitivă»" (aşa cum o descrie însuşi Dawkins), literele ar umple 1.000 de seturi complete ale *Enciclopediei!*

Acum, mai trebuie să subliniem că aceste 1.000 de enciclopedii nu conţin litere la întâmplare, ci litere într-o ordine foarte specificată – la fel ca orice enciclopedie reală. Deci iată întrebarea-cheie pentru darwiniştii precum Dawkins: Dacă nişte mesaje simple precum „Du gunoiul – mama", „Mary îl iubeşte pe Scott" şi „Bea Coca-Cola" necesită o fiinţă inteligentă, atunci cum se face că un mesaj care ar încăpea doar în 1.000 de enciclopedii nu are nevoie?

Darwiniştii nu pot răspunde la această întrebare recurgând doar la felul cum acţionează legile naturale. De aceea, definesc regulile ştiinţei atât de îngust, încât inteligenţa este exclusă în start, lăsând ca doar legile naturale să stabilească regulile jocului. Înainte de a arăta cum şi de ce fac darwiniştii lucrul acesta, să vedem care sunt principiile ştiinţifice ce ar trebui folosite pentru a descoperi cum a început prima formă de viaţă.

Investigarea originii primei forme de viaţă

Mulţi evoluţionişti şi mulţi creaţionişti vorbesc ca şi când ar şti dincolo de orice îndoială cum a apărut prima formă de viaţă. Desigur, nu este posibil ca să aibă dreptate şi unii şi alţii. Dacă unii au dreptate, ceilalţi greşesc. Aşadar cum putem descoperi cine are dreptate?

În orice caz, un lucru e cert, deşi este adesea trecut cu vederea: niciun om nu a *observat* apariţia primei forme de viaţă. Acesta a fost un eveniment istoric unic şi irepetabil. Nimeni nu a fost prezent să-l vadă – nici evoluţioniştii, nici creaţioniştii nu au fost acolo şi este evident că nu putem călători înapoi în timp ca să observăm direct dacă prima formă de viaţă a fost creată de o de inteligenţă sau a apărut prin legi naturale din materiale lipsite de viaţă.

Aceasta ridică o întrebare importantă: dacă nu putem observa în mod direct trecutul, atunci ce principii ştiinţifice putem folosi pentru a descoperi ce anume a cauzat prima formă de viaţă? Folosim aceleaşi principii pe care le utilizează în fiecare zi sistemul nostru judiciar – principiile forensice. Cu alte cuvinte, întrebarea privind originea vieţii este o întrebare forensică ce ne solicită să punem cap la cap tot felul de dovezi, cam aşa cum adună şi detectivii dovezi după săvârşirea unei crime. Detectivii nu pot merge înapoi în timp ca să fie martori la crimă. Nici nu pot învia victima şi să intre în laborator pentru a face tot felul de experimente care să le permită să observe ce s-a întâmplat, să repete mereu şi mereu crima până descoperă totul. Ei trebuie să utilizeze principiile ştiinţei forensice pentru a afla ce s-a întâmplat cu adevărat.

Principiul central în ştiinţa forensică este principiul uniformităţii, care susţine că în trecut au acţionat aceleaşi cauze pe care le observăm noi astăzi. Cu alte cuvinte, în principiul uniformităţii noi presupunem că lumea a funcţionat în trecut la fel cum funcţionează şi astăzi, mai ales când este vorba de cauze. Dacă „Du gunoiul – mama" necesită o cauză inteligentă astăzi, atunci orice mesaj similar din trecut necesită şi el o cauză inteligentă. Invers, dacă legile naturale sunt responsabile pentru totul astăzi, atunci principiul uniformităţii ne va face să tragem concluzia că legile naturale au fost responsabile pentru tot şi în trecut.

Să ne gândim la Marele Canion. Ce l-a cauzat? L-a văzut cineva formându-se? Nu, dar conform principiului uniformităţii, putem trage concluzia că responsabile pentru producerea lui sunt procesele naturale, mai ales eroziunea apei. Putem trage cu încredere această concluzie, chiar dacă nu am fost acolo ca să vedem exact ce s-a întâmplat, deoarece putem observa aceleaşi procese naturale creând canioane şi astăzi. Vedem aceasta în natură atunci când observăm efectul apei asupra unei bucăţi de uscat. Putem chiar să intrăm în laborator şi să turnăm în mod repetat apă peste un calup de pământ, şi vom obţine întotdeauna un canion.

Să luăm acum o altă formaţiune geologică: muntele Rushmore. Ce l-a cauzat? Simţul comun ne dictează să nu sugerăm niciodată că feţele prezidenţiale întipărite în muntele Rushmore ar fi rezultatul unor legi

naturale. Eroziunea nu ar putea realiza aşa ceva. „Simţul comun" este de fapt principiul uniformităţii. Întrucât nu observăm niciodată astăzi legi naturale care să dălţuiască un bust foarte detaliat al unui preşedinte, tragem în mod corect concluzia că legile naturale nu au putut face un asemenea lucru nici în trecut. Astăzi vedem cum doar fiinţele inteligente creează sculpturi cu multe detalii. În consecinţă, conchidem în mod rezonabil că la un moment dat în trecut o fiinţă inteligentă (un sculptor) a creat respectivele chipuri în muntele Rushmore.

Tot aşa, când ne uităm la prima formă de viaţă unicelulară, principiul uniformităţii ne spune că numai o cauză inteligentă putea să asambleze astfel echivalentul a 1.000 de enciclopedii. Nimeni n-a văzut niciodată legile naturale creând nici măcar un mesaj simplu precum „Bea Coca-Cola", cu cât mai puţin un mesaj lung care să încapă în 1.000 de enciclopedii.

Atunci de ce ajung darwiniştii la concluzia că prima formă de viaţă a apărut spontan din substanţe chimice anorganice fără vreo intervenţie inteligentă? Generarea spontană a vieţii nu a fost observată niciodată. De când Pasteur şi-a sterilizat retorta, una din cele mai elementare observaţii ale ştiinţei a fost că viaţa apare numai dintr-o viaţă similară ei. Combinând substanţe chimice într-o eprubetă, oamenii de ştiinţă nu au reuşit să obţină nici măcar o moleculă de ADN, cu cât mai puţin viaţă.[3] De fapt, toate experimentele care au fost *proiectate* să genereze spontan viaţa – inclusiv acum discreditatul experiment Urey-Miller – nu numai că au eşuat, dar au şi făcut uz într-un mod nelegitim de inteligenţă.[4] Cu alte cuvinte, oamenii de ştiinţă concep în mod inteligent experimente, şi tot nu pot face ceva ce ni se spune că a fost făcut de legile oarbe ale naturii. Atunci ce să credem: că nişte procese lipsite de raţiune pot să facă ceea ce oameni de ştiinţă eminenţi nu pot face? Şi chiar dacă cercetătorii ar fi reuşit să creeze în cele din urmă viaţă în laborator, aceasta ar dovedi mai degrabă creaţia. De ce? Pentru că eforturile lor ar arăta că e nevoie de multă inteligenţă pentru a crea viaţă.

Insistă darwiniştii asupra generării spontane deoarece nu văd dovezile ce atestă un plan? Categoric nu. De fapt, lucrurile stau exact invers – ei văd clar dovezile! De exemplu, Richard Dawkins şi-a intitulat cartea *The Blind Watchmaker* (Ceasornicarul orb) ca răspuns la argumentul lui William Paley pe care l-am citat în capitolul nostru dinainte. Aparenţa unui plan al vieţii este recunoscută pe prima pagină a cărţii *The Blind Watchmaker*. Dawkins scrie: „Biologia este studiul unor lucruri complicate ce par a fi proiectate cu un scop".[5] Două pagini mai încolo, deşi recunoaşte „arhitectura complexă şi ingineria precisă" a vieţii umane şi a fiecăreia dintre trilioanele de celule ce compun trupul uman, Dawkins neagă categoric că viaţa umană sau orice altă viaţă ar fi

fost proiectată. Se pare că Dawkins refuză să permită observaţiei să intervină în concluziile lui. Această atitudine este foarte ciudată pentru cineva care crede în supremaţia ştiinţei, şi ţinând seama că aceasta din urmă ar trebui să se bazeze pe observaţie.

Francis Crick, unul dintre descoperitorii ADN-ului şi un darwinist înflăcărat, este de acord şi el cu Dawkins în ce priveşte aparenţa unui plan. De fapt, aparenţa unui plan este atât de clară, încât avertizează că „biologii nu trebuie să uite niciodată că ceea ce văd nu a fost proiectat, ci mai degrabă a evoluat".[6] Acest scurt avertisment de aducere aminte adresat de Crick biologilor l-a făcut pe Phillip Johnson, autor şi lider în mişcarea Planului Inteligent, să remarce: „Biologii darwinişti trebuie să-şi repete mereu şi mereu acest avertisment, altfel ar putea deveni conştienţi de realitatea ce le sare cu putere în ochi şi care încearcă să le capteze atenţia".[7]

Complexitatea ADN-ului nu reprezintă singura problemă pentru darwinişti. Originea lui este de asemenea o problemă. Există o dilemă dificilă de tip „oul sau găina", deoarece producerea ADN-ului se bazează pe proteine, iar producţia de proteine se bazează ea însăşi pe ADN. Aşadar ce a apărut întâi, proteinele sau ADN-ul? Una trebuie să fi existat deja pentru ca cealaltă să poată fi creată.

Atunci de ce ignoră Crick, Dawkins şi alţii din tabăra lor implicaţiile clare ale dovezilor ce le sar pur şi simplu în ochi? Pentru că ideologia lor preconceputǎ – naturalismul – îi împiedică până şi să ia în calcul o cauză inteligentă. Aşa cum vom vedea în continuare, aceasta este o ştiinţă de proastă calitate şi ea duce la concluzii greşite.

ŞTIINŢA DE BUNĂ CALITATE CONTRA ŞTIINŢEI DE PROASTĂ CALITATE

Se crede îndeobşte că aşa-numita controversă creaţie-evoluţie (numită adesea acum controversa dintre planul inteligent şi naturalism) presupune un război între religie şi ştiinţă, între Biblie şi ştiinţă, sau între credinţă şi raţiune. Această percepţie este perpetuată de mass-media, care prezintă constant dezbaterea în termenii filmului din 1960 *Inherit the Wind* (Moşteneşte vântul), inspirat din „procesul maimuţelor" ce a avut loc în 1925. Cunoşti cu siguranţă această situaţie. În esenţă, ea decurge în felul următor: iată că iarăşi vin fundamentaliştii ăia ţicniţi, care vor să-şi impună religia lor dogmatică, ignorând ştiinţa obiectivă.

În realitate însă, nimic nu poate fi mai departe de adevăr. *Controversa creaţie-evoluţie nu înseamnă religie contra ştiinţă sau Biblie contra ştiinţă – e ştiinţă de bună calitate contra ştiinţă de proastă calitate.* În mod similar, ea nu

opune credinţa raţiunii – ci credinţa *rezonabilă* unei credinţe *nerezonabile*. S-ar putea să te surprindă să vezi cine practică ştiinţa de proastă calitate şi cine are o credinţă nerezonabilă.

Aşa cum am mai menţionat deja, ştiinţa este o căutare a cauzelor. Din punct de vedere logic, există doar două tipuri de cauze: cauze inteligente şi cauze non-inteligente (adică naturale). Marele Canion a avut o cauză naturală, iar Muntele Rushmore a avut o cauză inteligentă (vezi fig. 5.1). Din nefericire, în discuţia asupra apariţiei primelor forme de viaţă, darwiniştii ca Dawkins şi Crick exclud cauzele inteligente înainte de a se uita la dovezi. Cu alte cuvinte, concluziile lor sunt introduse dinainte în presupoziţiile lor. Generarea spontană prin acţiunea legilor naturale *trebuie* să fie cauza vieţii, din cauză că nici măcar nu iau în considerare alte opţiuni.

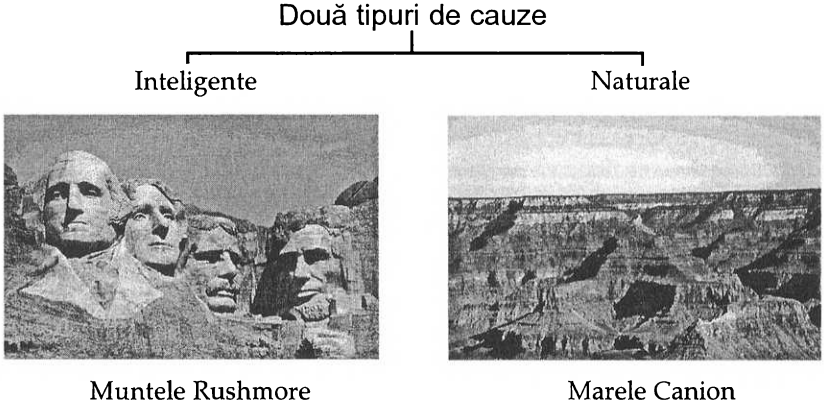

Fig. 5.1

Generarea spontană este ceea ce criticii evoluţiei numesc o istorie „pur şi simplu". Evoluţioniştii nu aduc dovezi în sprijinul generării spontane. Aceasta nu este sprijinită de observaţii empirice sau de principiile ştiinţei forensice. Este istorie „pur şi simplu" din cauză că viaţa există, şi întrucât *cauzele inteligente sunt excluse din start*, nu mai poate exista nicio altă explicaţie posibilă.

Problema cu care se confruntă darwiniştii este imensă. Biochimistul Klaus Dose recunoaşte că după mai bine de treizeci de ani de cercetări în domeniul originii vieţii s-a ajuns la „o mai bună înţelegere a imensităţii problemei pe care o reprezintă originea vieţii pe pământ mai degrabă decât la o soluţie. În prezent, toate discuţiile despre teoriile şi

experimentele de principiu din domeniu sfârşesc fie în impas, fie cu recunpaşterea ignoranţei".[8] Francis Crick se lamentează: „De fiecare dată când scriu o lucrare despre originea vieţii, jur că nu voi scrie alta, pentru că există prea multă speculaţie pornind de la prea puţine fapte".[9]

Există dovezi atât de puternice în favoarea inteligenţei şi împotriva naturalismului, încât evoluţionişti proeminenţi au sugerat că primele forme de viaţă au fost aduse pe pământ de către extratereştri. Fred Hoyle (acelaşi evoluţionist care a popularizat teoria stării staţionare despre care am discutat în capitolul 3) a fost cel care a lansat această teorie de avangardă (numită „panspermie", însemnând „seminţe pretutindeni") după ce a calculat că probabilitatea ca viaţa să fi apărut prin generare spontană este practic zero. (Desigur, panspermia nu rezolvă problema – doar o amână cu un pas: cine i-a făcut pe extratereştri inteligenţi?)

Oricât de deplasată ar fi această teorie, măcar adepţii panspermiei recunosc că în spatele miracolului uimitor pe care îl numim viaţă stă o inteligenţă de un fel sau altul. Totuşi, când evoluţionişti de vârf trebuie să recurgă la extratereştri ca să explice originea vieţii, poţi să-ţi dai seama că cea mai simplă formă de viaţă trebuie să fie incredibil de complexă.

Un alt susţinător al panspermiei, Chandra Wickramasinghe, recunoaşte că darwiniştii recurg la o credinţă oarbă atunci când vine vorba de generarea spontană. El remarcă: „Apariţia vieţii într-o supă primordială pe pământ *este doar un articol de credinţă* de care oamenilor de ştiinţă le vine greu să se lepede. Nu există nicio dovadă experimentală care să susţină această teorie în momentul de faţă. De fapt, toate încercările de a crea viaţă din neviaţă, începând cu Pasteur, au eşuat".[10] Microbiologul Michael Denton, deşi el însuşi ateu, adaugă: „Complexitatea chiar şi a celei mai simple celule cunoscute este atât de mare încât este imposibil să accepţi că ea ar fi putut fi asamblată brusc printr-un eveniment ciudat şi extrem de improbabil. O asemenea apariţie nu s-ar distinge prin nimic de un miracol".[11]

În lumina unor explicaţii gen „pur şi simplu", aşa cum sunt generarea spontană şi panspermia, cine crezi că practică o ştiinţă de proastă calitate: oamenii numiţi batjocoritor „religioşi" (teiştii/creaţionistii) sau cei aşa-numiţi „luminaţi" (ateii/darwiniştii), care sunt de fapt la fel de religioşi ca „religioşii"? Fizicianul şi informaticianul Hubert Yockey îşi dă seama că darwiniştii sunt cei ce practică o ştiinţă de proastă calitate. El scrie: „Credinţa că viaţa pe pământ a apărut spontan din materia lipsită de viaţă *este pur şi simplu o chestiune de credinţă* în reducţionismul strict şi se bazează total pe ideologie".[12]

Yockey are dreptate. Darwiniştii cred în mod fals că pot reduce viaţa la componentele ei chimice anorganice. Aceasta este ideologia reducţionismului. Pentru darwiniştii precum Dawkins şi Crick, care trebuie să creadă că există numai lumea materială (nu şi una imaterială), viaţa nu poate fi nimic mai mult decât nişte substanţe chimice. Dar viaţa este în mod evident mai mult decât nişte simple substanţe chimice. Ea conţine un mesaj – ADN-ul – care este *exprimat* în substanţe chimice, dar aceste substanţe chimice nu pot determina mesajul aşa cum nici substanţele chimice care compun cerneala şi hârtia nu pot determina propoziţiile de pe această pagină. Un mesaj arată spre ceva ce se găseşte dincolo de substanţele chimice. Mesajul conţinut în viaţă, întocmai ca cel de pe această pagină, arată spre o inteligenţă situată dincolo de elementele chimice care îl exprimă. (Evident realizăm că viaţa este în mod cert ceva *mai mult* decât substanţe chimice cu un mesaj, dar ideea de bază aici este că ea nu este mai puţin de atât.)

Aşadar, dintr-un devotament orb faţă de ideologia naturalistă şi reducţionistă – care este împotriva oricărei observaţii şi raţiuni – darwiniştii afirmă dogmatic că viaţa a apărut spontan din componentele ei chimice lipsite de viaţă. Ironia este că ei înşişi i-au acuzat pe creaţionişti multă vreme tocmai de aceasta – că permit ideologiei să anuleze observaţia şi raţiunea. Dar realitatea este că darwiniştii sunt cei care permit *credinţei lor* să anuleze observaţia şi raţiunea. Creaţioniştii şi susţinătorii Planului Inteligent nu fac altceva decât să opereze deducţii raţionale pe baza dovezilor. Ei urmează dovezile exact acolo unde acestea duc – înapoi la o cauză inteligentă.

Yockey nu este singurul care spune că darwiniştii au o prejudecată filozofică împotriva cauzelor inteligente. Phillip Johnson este un bisturiu foarte ascuţit care despică lemnul petrificat al naturalismului în comunitatea ştiinţifică. El arată în mod corect că „darwinismul se bazează pe un angajament *a priori* faţă de materialism, şi nu pe o evaluare neutră din punct de vedere filozofic a dovezilor. Dacă separăm filozofia de ştiinţă, fortăreaţa lor mândră se prăbuşeşte".[13]

Şi nu doar criticii evoluţiei văd această prejudecată; darwinişti proeminenţi o recunosc şi ei. De fapt, Dawkins însuşi a recunoscut această prejudecată atunci când a răspuns la o întrebare pusă prin e-mail de către Phillip Johnson. „Angajamentul [nostru] filozofic faţă de materialism şi reducţionism este adevărat, scria Dawkins, dar aş prefera să-l caracterizez drept un angajament filozofic faţă de o explicaţie reală, în opoziţie cu absenţa oricărei explicaţii, aceasta din urmă fiind poziţia pe care o adoptaţi dumneavoastră".[14] (Dawkins poate să creadă că are o „explicaţie reală", dar, aşa cum am văzut,

explicaţia lui vine împotriva tuturor dovezilor observaţionale şi forensice.)

Dacă Richard Dawkins mărturiseşte doar cu jumătate de glas această prejudecată, darwinistul Richard Lewontin de la Universitatea Harvard face o mărturisire completă. Iată în ce termeni recunoaşte Lewontin că darwiniştii acceptă absurda istorie „pur şi simplu", care se împotriveşte simţului comun, din cauza unui angajament anterior faţă de materialism:

> Disponibilitatea noastră de a accepta enunţuri ştiinţifice care se împotrivesc simţului comun este cheia pentru înţelegerea confruntării reale dintre ştiinţă şi supranatural. Noi luăm partea ştiinţei în ciuda absurdităţii evidente a unora din constructele ei, în ciuda neputinţei sale de a-şi împlini multe dintre promisiunile extravagante cu privire la sănătate şi viaţă, în ciuda toleranţei comunităţii ştiinţifice faţă de aşa-numitele istorii „pur şi simplu" lipsite de substanţă, deoarece *ne-am asumat un angajament aprioric faţă de materialism.* Aceasta nu înseamnă că metodele şi instituţiile ştiinţei ne obligă să acceptăm o explicaţie materială pentru lumea fenomenală ci, din contră, *suntem forţaţi de adeziunea noastră a priori la cauzele materiale* să creăm un aparat de investigare şi un set de concepte care produc explicaţii materiale, oricât de contraintuitive, oricât de mistificatoare ar fi ele pentru neiniţiaţi. În plus, materialismul acesta este absolut, deoarece *nu putem permite o intervenţie divină.*[15]

Ei bine, acum iese la iveală adevărul adevărat. Nu dovezile sunt cele care sprijină darwinismul – de fapt, potrivit lui Lewontin şi simţului comun, explicaţiile darwiniste sunt „contraintuitive". Adevărul adevărat este că darwiniştii au definit ştiinţa în aşa fel încât singurul răspuns posibil este darwinismul. Orice altă definiţie I-ar permite lui Dumnezeu – ferească Sfântul – să intervină!

În capitolul următor vom cerceta care ar fi posibilele motivaţii pentru a-L ţine pe Dumnezeu departe. Deocamdată, ideea principală ce se desprinde de aici este aceasta: evenimentul necesar care justifică teoria ateistă a macroevoluţiei – generarea spontană a primei forme de viaţă – este crezut din cauza unor presupoziţii filozofice false deghizate în ştiinţă, şi nu fiindcă ar exista observaţii ştiinţifice legitime care să sprijine generarea spontană. Ştiinţa falsă este o ştiinţă de proastă calitate, şi darwiniştii sunt cei ce o practică. Credinţa în generarea spontană izvorăşte din credinţa lor oarbă în naturalism. E nevoie de o credinţă extraordinară ca să crezi că prima creatură unicelulară a apărut prin acţiunea unor legi naturale, deoarece e ca şi cum ai crede că o explozie într-o tipografie ar putea produce 1000 de enciclopedii! Ateii nu pot să

explice nici măcar originea tipografiei, cu cât mai puţin aceea a 1.000 de enciclopedii. *Prin urmare, nu avem destulă credinţă ca să fim atei.*

SĂ ACORDĂM TIMP ŞI ŞANSĂ UNEI ŞANSE!

„Nu te grăbi aşa!" spun darwiniştii. „Ai trecut cu vederea timpul şi şansa ca explicaţii plauzibile pentru generarea spontană a vieţii."

Să dăm timpului mai mult timp!

Darwiniştii resping concluzia că pentru crearea primei forme de viaţă a fost nevoie de inteligenţă, sugerând că un interval mai îndelungat de timp ar permite legilor naturale să acţioneze. Să lăsăm să treacă mai multe miliarde de ani şi vom obţine în sfârşit viaţa. Este plauzibil aşa ceva?

Să revenim pentru o clipă la Muntele Rushmore. Darwiniştii afirmă că ştiinţa se bazează pe observaţie şi repetiţie. Perfect, să presupunem că observăm şi repetăm un experiment în cadrul căruia lăsăm legile naturale să acţioneze asupra unei stânci în următorii zece ani. Vom obţine vreodată chipurile de pe Muntele Rushmore? Niciodată.

Poate că spui: Probabil legile naturale ar putea face lucrul acesta dacă le-am lăsa să acţioneze miliarde de ani. Nu, n-ar face-o. De ce? Pentru că natura duce la dezordine, nicidecum la mai multă ordine (faptul că natura duce lucrurile spre dezordine este un alt aspect al legii a doua a termodinamicii). Scurgerea unei perioade mai îndelungate de timp va înrăutăţi lucrurile pentru darwinist, nu le va îmbunătăţi. Cum aşa?

Să presupunem că urci cu un avion la 300 de m deasupra casei tale şi arunci de acolo confeti roşii, albe şi albastre. Ce şanse sunt ca ele să formeze steagul american pe peluza din faţa casei? Foarte reduse. De ce? Pentru că legile naturale vor amesteca sau împrăştia la întâmplare acele confeti. Poate că spui: „Să le lăsăm mai mult timp". OK, să ridicăm avionul la 3.000 metri pentru a acorda legilor naturale mai mult timp de acţiune asupra bucăţilor de hârtie. Va mări oare aceasta probabilitatea ca steagul să se formeze pe peluza ta? Nu, un timp mai îndelungat va reduce de fapt probabilitatea să ai steagul american pe peluza ta deoarece legile naturale vor avea mai mult timp să facă ceea ce ştiu să facă – să creeze dezordine şi să împrăştie acele confeti la întâmplare.

Prin ce diferă această situaţie de originea primelor forme de viaţă? Darwiniştii ar putea spune că a doua lege a termodinamicii nu se aplică continuu în cazul sistemelor vii. În definitiv, fiinţele vii cresc şi pot

deveni mai ordonate. Da, ele cresc şi devin mai ordonate, dar pierd energie în procesul creşterii. Hrana care intră într-un sistem viu nu este procesată cu o eficacitate de 100 %. Deci a doua lege se aplică şi în cazul sistemelor vii. Dar nu aceasta este esenţa problemei. Esenţa este următoarea: noi *nu* vorbim despre ce poate face o fiinţă vie odată ce e vie; *vorbim în primul rând despre obţinerea unei fiinţe.* Cum a apărut viaţa din substanţe chimice anorganice, fără intervenţia vreunei inteligenţe, dacă substanţele chimice anorganice sunt supuse celei de-a doua legi a termodinamicii? Darwiniştii nu au răspuns la această întrebare, ci doar credinţă.

Să acordăm şansei o şansă!

Oare am putea explica incredibila complexitate specificată numai în termenii şansei? Nicio şansă! Ateii şi teiştii deopotrivă au calculat probabilitatea ca viaţa să fi apărut întâmplător din substanţe chimice anorganice. Cifrele la care au ajuns sunt extrem de mici – practic zero. De exemplu, Michael Behe a afirmat că probabilitatea de a obţine *o singură moleculă de proteină* (care conţine aproximativ 100 aminoacizi) din întâmplare ar fi cam ca aceea a unui om legat la ochi de a găsi un fir de nisip însemnat în Deşertul Sahara, şi aceasta de trei ori la rând. Şi o moleculă de proteină nu înseamnă viaţă. Pentru a obţine viaţa este nevoie de 200 de astfel de molecule de proteine puse laolaltă![16]

Această probabilitate este practic zero. Dar noi credem că ea este chiar *faptic* zero. De ce? Pentru că „şansa" nu este o cauză. Şansa este un *cuvânt* pe care îl folosim pentru a descrie posibilităţi matematice. Nu are nicio putere proprie. Şansa nu este *nimic.* Este lucrul la care visează pietrele.

Dacă cineva dă cu banul, ce şanse are să obţină cap? Cincizeci la sută, zicem noi. Da, dar ce *cauzează* banul să vină cap? Şansa? Nu, cauza primară este o fiinţă inteligentă care decide să arunce banul şi să aplice o anumită cantitate de forţă. Unele cauze secundare, cum ar fi forţele fizice generate de vânt şi de gravitaţie, influenţează şi ele rezultatul. Dacă am cunoaşte toate aceste variabile, am putea calcula rezultatul dinainte. Dar întrucât nu cunoaştem aceste variabile, folosim cuvântul „şansă" pentru a ne ascunde ignoranţa.

Nu ar trebui să le permitem ateilor să-şi ascundă ignoranţa în spatele cuvântului „şansă". Dacă ei nu cunosc un mecanism natural prin care ar fi putut apărea prima formă de viaţă, atunci ar trebui să-şi admită ignoranţa în loc să sugereze un cuvânt fără putere care nu este el însuşi o cauză. Teoria „şansei" este doar un alt exemplu de ştiinţă de proastă calitate practicată de către darwinişti.

ŞTIINŢA ESTE O SCLAVĂ A FILOZOFIEI

Din nefericire, darwiniştii au reuşit să convingă publicul că singura ştiinţă de proastă calitate e aceea care nu împărtăşeşte convingerile darwinismului (şi că aceea nu este de fapt ştiinţă, spun ei – ci doar religie deghizată în ştiinţă). De fapt, adevărul este tocmai contrariul. Darwiniştii sunt cei care practică ştiinţa de proastă calitate, deoarece ştiinţa lor este clădită pe o filozofie falsă. În consecinţă, religia *lor* naturalistă seculară este ceea ce îi face să ignore dovezile ştiinţifice detectabile empiric ce atestă existenţa unui plan.

Ce lecţie se desprinde din ştiinţa de proastă calitate practicată de darwinişti? Pentru a răspunde la această întrebare, să ne uităm mai îndeaproape la dezbaterea pe care am citat-o în capitolul 3 dintre creştinul William Lane Craig şi darwinistul Peter Atkins.[17] Să ne amintim că dezbaterea avea ca temă existenţa lui Dumnezeu. La un moment dat, Atkins a afirmat că Dumnezeu nu este necesar deoarece ştiinţa poate explica totul.

„Nu este nevoie de Dumnezeu, a declarat Atkins. Totul din lumea aceasta poate fi înţeles şi fără invocarea unui Dumnezeu. Trebuie să accepţi că aceasta este o posibilă concepţie ce poate fi adoptată cu privire la lume."

„Desigur, este posibilă", a recunoscut Craig. „Dar ..."

[Întrerupând] „Negi că ştiinţa poate explica totul?" a întrebat provocator Atkins.

„Da, neg *într-adevăr* că ştiinţa poate explica totul", a răspuns Craig.

„Prin urmare, ce nu poate ea explica?" a dorit să afle Atkins.

Având experienţa multor dezbateri, Craig era pregătit să dea un răspuns cu mai multe faţete. „Cred că există numeroase lucruri ce nu pot fi dovedite ştiinţific, dar pe care suntem cu toţii destul de raţionali ca să le acceptăm", a spus el. Şi Craig a citat următoarele cinci credinţe raţionale ce nu pot fi dovedite de către ştiinţă:

1. matematica şi logica (ştiinţa nu le poate dovedi deoarece ştiinţa le presupune),
2. adevărurile metafizice (cum ar fi acela că există şi alte minţi în afara minţii mele),
3. judecăţile etice (nu poţi dovedi ştiinţific că naziştii au fost răi, deoarece moralitatea nu se supune metodei ştiinţifice),
4. judecăţile estetice (frumosul, la fel ca şi binele, nu poate fi dovedit ştiinţific), şi, ca o ironie,
5. ştiinţa însăşi (credinţa că metoda ştiinţifică descoperă adevărul nu

poate fi dovedită de însăşi metoda ştiinţifică); (mai multe despre aceasta ceva mai jos).

(După acest baraj de exemple ce contracarau punctul de vedere al lui Atkins, moderatorul William F. Buckley, jr, nu şi-a putut ascunde satisfacţia pentru răspunsul lui Craig. S-a uitat atent la Atkins şi i-a spus: „Ei bine, introdu asta în pipă şi rumegă".)

Craig avea dreptate. Metoda ştiinţifică ce constă în căutarea cauzelor prin metoda observaţiei şi a repetiţiei este doar *un* mijloc de descoperire a adevărului. Ea nu este *singurul* mijloc de descoperire a adevărului. Aşa cum am văzut în capitolul 1, legile nonştiinţifice (filozofice), cum ar fi legile logicii, ne ajută şi ele să descoperim adevărul. De fapt, aceste legi sunt folosite chiar de metoda ştiinţifică!

În plus, pretenţia lui Atkins că ştiinţa poate explica totul este falsă nu doar din cauza celor cinci contraexemple ale lui Craig; ci şi fiindcă se contrazice singură. De fapt, Atkins a vrut să spună: „Ştiinţa este singura sursă obiectivă de adevăr". Dacă verificăm această afirmaţie cu ajutorul tacticii struţului, din capitolul 1, vedem că ea este autocontradictorie şi, prin urmare, falsă. Afirmaţia „Ştiinţa este singura sursă de adevăr obiectiv" se pretinde a fi un adevăr obiectiv, dar ea nu este un adevăr ştiinţific, ci unul de natură filozofică – deci nu poate fi dovedită de ştiinţă – prin urmare, se contrazice singură.

Aceasta ne conduce la poate cea mai importantă lecţie pe care o putem învăţa de la ştiinţa de proastă calitate practicată de darwinişti: *ştiinţa este întemeiată pe filozofie. De fapt, ştiinţa este o sclavă a filozofiei.* O filozofie de proastă calitate duce la o ştiinţă de proastă calitate, iar o ştiinţă de bună calitate necesită o filozofie de calitate. De ce? Pentru că:

1. **Ştiinţa nu poate fi făcută fără filozofie**. Presupoziţiile filozofice sunt utilizate în căutarea cauzelor, deci nu pot fi rezultatul acestora. De exemplu, oamenii de ştiinţă presupun (prin credinţă) că raţiunea şi metoda ştiinţifică ne permit să înţelegem corect lumea din jurul nostru. Lucrul acesta nu poate fi dovedit de ştiinţa însăşi. Uneltele ştiinţei – legile logicii, legea cauzalităţii, principiul uniformităţii sau credibilitatea observaţiei – nu pot fi dovedite pe cale experimentală. Adevărul lor trebuie presupus tocmai pentru a putea *realiza* experimentul! Astfel, ştiinţa este întemeiată pe filozofie. Din nefericire, mulţi din aşa-numiţii oameni de ştiinţă sunt foarte slabi filozofi.
2. **Presupoziţiile filozofice pot influenţa dramatic concluziile ştiinţifice**. Dacă un om de ştiinţă presupune dinainte că nu pot

exista decât cauze naturale, atunci probabil că oricâte dovezi i s-ar aduce, el nu va putea fi convins că prima amibă unicelulară sau orice altă entitate proiectată a fost creată de o inteligenţă. Când darwiniştii *presupun* că sunt imposibile cauzele inteligente, atunci legile naturale sunt singurele legi admise în joc. La fel, dacă un creaţionist exclude în avans cauzele naturale (noi nu cunoaştem pe nimeni care să facă lucrul acesta), el riscă să rateze răspunsul corect. Dar omul de ştiinţă ce păstrează *o minte deschisă* atât în faţa cauzelor naturale cât şi în faţa cauzelor inteligente poate urma dovezile oriunde ar duce acestea.

3. *Ştiinţa* **nu spune de fapt nimic** – *oamenii de ştiinţă* **sunt cei ce vorbesc**. Datele sunt întotdeauna interpretate de oamenii de ştiinţă. Când aceştia lasă ca preferinţele lor personale sau presupoziţiile lor filozofice nedovedite să dicteze interpretarea dovezilor, ei fac exact lucrul de care îi acuză pe oamenii religioşi – lasă ca ideologia să le dicteze concluziile. Când se întâmplă lucrul acesta, concluziile lor trebuie puse în discuţie, deoarece s-ar putea ca acestea să nu fie mai mult decât presupoziţii filozofice care se dau drept fapte ştiinţifice.

Materialismul face ca raţiunea să fie imposibilă

Atunci când coborâm la sursa problemei, descoperim că ştiinţa de proastă calitate practicată de darwinişti este generată de filozofia falsă a naturalismului sau a materialismului ce stă la baza concepţiei lor despre lume. De ce este fals materialismul? Iată cinci motive pentru care materialismul nu este rezonabil:

În primul rând, aşa cum am arătat deja, există un mesaj inerent în viaţă, în termeni de specialitate numit complexitate specificată, care nu poate fi explicat pe cale materialistă. Acest mesaj nu poate fi explicat prin legi naturale neinteligente, aşa cum nici mesajul acestei cărţi nu poate fi explicat prin legile neinteligente ale cernelii şi hârtiei.

În al doilea rând, gândurile şi teoriile omului nu sunt doar materiale. Fără îndoială că în procesul de gândire al omului sunt implicate şi substanţele chimice, dar ele nu pot explica toate gândurile omului. *Teoria* materialismului nu este alcătuită din molecule. În mod similar, gândurile cuiva, fie ele pline de dragoste sau de ură, nu sunt substanţe chimice. Cât cântăreşte dragostea? Care este compoziţia chimică a urii? Aceste întrebări sunt absurde, deoarece gândurile, convingerile şi emoţiile nu au exclusiv o bază materială. Şi dacă ele nu au exclusiv o bază materială, materialismul este fals.

În al treilea rând, dacă viaţa nu ar fi nimic mai mult decât materie, atunci am putea să luăm toate materialele vieţii – sunt aceleaşi materiale care se găsesc şi în noroi – şi să facem din ele o fiinţă vie. Dar nu putem. Este clar că în viaţă există ceva mai mult decât materie. Ce materialist este capabil să explice de ce un trup este viu şi un alt trup este mort? Ambele trupuri conţin aceleaşi substanţe chimice. Atunci de ce un trup este viu în clipa aceasta şi mort în următoarea? Şi ce combinaţie de materiale poate explica conştiinţa? Atkins însuşi, în dezbaterea lui cu Craig, a recunoscut că explicarea conştiinţei reprezintă o problemă serioasă pentru atei.

În al patrulea rând, dacă materialismul este adevărat, atunci toţi cei care de-a lungul istoriei umane au avut o experienţă spirituală de un gen sau altul s-au înşelat. Deşi acest lucru este posibil, ţinând cont de numărul enorm de experienţe spirituale, el e totuşi improbabil. Este greu de crezut că toţi marii lideri spirituali şi toţi gânditorii din istoria omenirii – inclusiv unele din minţile cele mai raţionale, mai ştiinţifice şi mai critice – s-au înşelat complet în legătură cu experienţa lor spirituală. Aceasta îi include pe Avraam, Moise, Isaia, Kepler, Newton, Pascal şi Isus Cristos Însuşi. *Dacă este adevărată fie şi o singură experienţă spirituală din întreaga istorie a lumii, atunci materialismul este fals.*

În final, dacă materialismul este adevărat, atunci raţiunea însăşi este imposibilă. Pentru că dacă procesele mentale nu sunt nimic altceva decât nişte reacţii chimice petrecute în creier, atunci nu există niciun motiv ca să credem că *ceva* este adevărat (inclusiv teoria materialismului). Substanţele chimice nu pot evalua dacă o teorie este adevărată sau nu. Substanţele chimice nu raţionează, ele reacţionează.

Aici există o ironie deosebită, deoarece darwiniştii – care pretind că apără adevărul şi raţiunea – au făcut ca adevărul şi raţiunea să fie imposibile prin teoria lor materialistă. Deci chiar şi atunci când darwiniştii au dreptate cu privire la ceva, concepţia lor despre lume nu ne dă niciun motiv ca să-i credem – deoarece raţiunea însăşi este imposibilă într-o lume guvernată exclusiv de forţe chimice şi fizice.

Mai mult, într-o lume darwinistă nu numai că raţiunea este imposibilă, dar nu poate fi justificată nici afirmaţia darwinistului conform căreia ar trebui să ne bazăm doar pe raţiune. De ce nu? Pentru că raţiunea necesită *credinţă*. Aşa cum a subliniat J. Budziszewski: „Lozinca «Numai raţiunea!» este o absurditate. Raţiunea însăşi presupune credinţă. De ce? Pentru că apărarea raţiunii numai *prin* raţiune este circulară, deci lipsită de valoare. Singura noastră garanţie că raţiunea umană funcţionează este Dumnezeu care a făcut-o".[18]

Să analizăm argumentul lui Budziszewski pornind de la sursa

raţiunii. Capacitatea noastră de a raţiona poate avea una din următoarele două surse: fie o inteligenţă preexistentă, fie materia oarbă. Ateii/darwiniştii/materialiştii consideră, *prin credinţă*, că minţile noastre au apărut din materia oarbă fără vreo intervenţie inteligentă. Afirmăm că perspectiva lor se bazează pe credinţă deoarece contrazice toate observaţiile ştiinţifice, care demonstrează că efectul nu poate fi superior cauzei sale. Nu poţi da ceea ce nu ai, şi cu toate acestea materialiştii cred că materia moartă, lipsită de inteligenţă a produs viaţă inteligentă. Aceasta e ca şi cum ai crede că Biblioteca Congresului a rezultat în urma unei explozii într-o tipografie!

Este mult mai rezonabilă credinţa că mintea umană a fost făcută după asemănarea Marii Minţi – Dumnezeu. Cu alte cuvinte, minţile noastre pot înţelege adevărul şi pot raţiona despre realitate deoarece au fost alcătuite de Arhitectul adevărului, al realităţii şi al raţiunii însăşi. Materialismul nu poate explica raţiunea mai bine decât explică viaţa. El este pur şi simplu nerezonabil. *Prin urmare, nu avem destulă credinţă ca să fim materialişti!*

Ateul contra consultantului gândirii critice

Însuşi faptul că darwiniştii cred că îşi au raţiunile lor ca să fie atei presupune în realitate că Dumnezeu există. Cum aşa? Fiindcă *raţiunile* necesită un univers *rezona*bil, un univers care presupune ordinea, logica, planul şi adevărul. Dar ordinea, logica, planul şi adevărul pot exista şi pot fi cunoscute numai dacă există un izvor şi un standard obiectiv neschimbător al lor. Pentru a putea spune că ceva este *ne*rezonabil, darwiniştii trebuie să ştie ce este *rezonabil*. Pentru a spune că ceva *nu* este proiectat, darwiniştii trebuie să ştie ce este *proiectat*. Pentru a spune că ceva *nu* este adevărat, darwiniştii trebuie să ştie ce este *adevărul* ş.a.m.d. La fel ca toate concepţiile nonteiste despre lume, darwinismul împrumută de la concepţia teistă despre lume pentru a da inteligibilitate propriei sale concepţii.

Această tendinţă a ateilor de a împrumuta involuntar de la concepţia teistă despre lume şi viaţă a fost dovedită magnific de către Pete Bocchino[19] la o şedinţă unde se discuta programa şcolară elaborată de Ministerul Educaţiei din Statul Georgia. Pete, care lucra la vremea aceea în cadrul unei misiuni creştine cunoscută pe plan internaţional, a fost cooptat în subcomitetul ce avea în dezbatere analiza şi îmbunătăţirea programei şcolare pentru clasele VI-XII din şcolile publice la materii precum ştiinţele politice şi guvernamentale, dreptul, etica şi formarea caracterului.

Prima dintr-o serie de întâlniri ce aveau să se întindă pe tot parcursul săptămânii s-a desfăşurat într-o sală spaţioasă, unde membrii subcomitetului au fost invitaţi să se prezinte pe rând. Pete, care fusese prins în trafic, a întârziat ratând astfel momentul prezentărilor. Când preşedintele subcomitetului l-a văzut intrând şi îndreptându-se spre locul lui i-a spus că toţi ceilalţi se prezentaseră deja şi l-a rugat şi pe Pete să-şi spună numele, pregătirea profesională şi ocupaţia. Pete a spus cum se numeşte şi a precizat că are o licenţă de inginer mecanic. Gândul lui a fost: „Nu vreau să aduc în discuţie creştinismul în acest context, spunându-le că lucrez pentru o misiune creştină internaţională". Aşa că a zis criptic: „În prezent lucrez pentru o organizaţie nonprofit ca şi consultant al gândirii critice".

Preşedintele a întrebat: „Ca ce?!"

„Consultant al gândirii critice", a repetat Pete.

„Cu ce se ocupă mai concret un consultant al gândirii critice?" a stăruit preşedintele.

„Ei bine, suntem deja în întârziere, şi nu vreau să răpesc din timpul comitetului, a replicat Pete, dar veţi afla pe parcursul săptămânii".

Desfăşurându-şi activitatea programată pentru acea săptămână, comitetul a luat în dezbatere o serie de teme cum ar fi diversitatea, toleranţa, drepturile omului şi alte subiecte controversate. La un moment dat, pe când discutau despre standardele psihologiei, Pete a remarcat că standardele nu conţineau şi o definiţie a personalităţii. Aceasta era o scăpare serioasă a programei de psihologie; aşa că Pete a formulat următoarea definiţie a personalităţii pornind de la o secţiune din cartea lui Mortimer Adler intitulată *Haves Without Have-Nots*:[20]

Curs: psihologie / Subiect: unicitatea
Standard: Evaluează unicitatea naturii umane şi conceptul de personalitate.

1. intelect / gândire conceptuală
2. libertate de a alege / liberul arbitru
3. responsabilitate etică (standarde)
4. responsabilitate morală (obligaţii), şi
5. drepturi inalienabile ale personalităţii.

Imediat după ce acest standard a fost pus în discuţie, o educatoare ce stătea vizavi de Pete – şi care mărturisise că este atee – era pe punctul de a-şi arăta dezacordul cu acest standard. Dar înainte ca ea să spună ceva, Pete a oprit-o şi s-a adresat grupului:

Cine doreşte să conteste acest standard, se va angaja în următoarele acţiuni:

1. Mă va angrena într-o gândire conceptuală (vezi punctul 1 de mai sus).
2. Îşi va exercita „libertatea" de a face acest lucru (vezi punctul 2 de mai sus).
3. Va crede că există o responsabilitate etică de a-i învăţa pe elevi ce este corect/adevărat (vezi punctul 3 de mai sus).
4. Mă va considera responsabil din punct de vedere moral să-i învăţ pe elevi adevărul (vezi punctul 4 de mai sus).
5. Va avea dreptul să nu fie de acord cu poziţia mea (vezi punctul 5 de mai sus).

Aşadar, dacă cineva nu este de acord cu aceste criterii, respectiva persoană confirmă de fapt validitatea fiecăruia dintre ele.

A urmat un moment de tăcere, după care preşedintele a luat cuvântul şi a zis: „Acum ştim cu ce se ocupă un consultant al gândirii critice!" Apoi a cerut secretarului comitetului să includă standardul între recomandări.

Recurgând la puţină gândire critică, vedem că concepţia darwinistă despre lume se prăbuşeşte nu doar fiindcă îi lipsesc dovezile, ci şi pentru că darwiniştii trebuie să împrumute de la concepţia teistă despre lume ca să-şi formuleze argumentele. Intelectul, liberul arbitru, moralitatea obiectivă şi drepturile omului, la fel ca şi raţiunea, logica, planul şi adevărul pot exista numai dacă există Dumnezeu. Şi totuşi, darwiniştii apelează la unele sau chiar la toate aceste realităţi atunci când îşi susţin concepţia lor ateistă despre lume. Dar nu le pot avea pe ambele.

Darwiniştii au o imagine greşită pe capacul cutiei

În introducerea acestei cărţi am afirmat că o concepţie despre lume seamănă cu imaginea de pe capacul unei cutii de puzzle care îţi permite să asamblezi numeroasele piese ale puzzle-ului vieţii într-o imagine completă, unitară. Dacă imaginea de pe capacul cutiei este corectă, piesele devin inteligibile în lumina imaginii de ansamblu.

Dar ce se întâmplă când descoperi piese ce nu se potrivesc cu imaginea pe care o ai tu pe capac? Judecata sănătoasă îţi spune că ai un alt capac, aşa că va trebui să cauţi capacul potrivit. Din nefericire, darwiniştii nu vor să facă lucrul acesta. Dovezile indică în mod convingător că ei nu au capacul potrivit, dar ei refuză categoric să

accepte această posibilitate (cu atât mai puţin să caute capacul potrivit). Imaginea lor preconcepută de pe capac nu presupune cauze inteligente. Cu toate acestea, aşa cum recunosc ei înşişi, au descoperit multe piese în puzzle care sugerează clar că au fost proiectate de o inteligenţă. Prin urmare, ei încearcă să potrivească piesele teiste într-un puzzle ateist/materialist. Şi cum fac lucrul acesta?

În loc să renunţe la capacul nepotrivit şi să-l caute pe cel bun, darwiniştii insistă pur şi simplu că piesele nu sunt ceea ce par a fi. Ei încearcă să potrivească toate piesele – de la universul proiectat cu multă precizie până la celula bogată în informaţie – într-un puzzle care nu conţine aceste piese. Procedând astfel, ei nesocotesc observaţia, care este însăşi esenţa ştiinţei empirice pe care pretind că o apără. Aşa cum recunosc ei înşişi, darwiniştii rămân fideli din punct de vedere filozofic imaginii de pe capacul lor, indiferent cum arată piesele puzzle-ului.

Dar cum poţi găsi capacul potrivit al puzzle-ului vieţii? A ajunge la capacul potrivit nu este o chestiune de preferinţă (ţie îţi place ateismul, mie îmi place teismul). Nu, ci este o chestiune de realitate obiectivă. Folosind principiile primare ale logicii şi principiile corecte ale investigaţiei ştiinţifice, am descoperit în capitolele 3 şi 4 că universul nostru este un univers teist. Dacă este un univers teist, atunci naturalismul este fals. Şi dacă naturalismul este fals, atunci s-ar putea ca darwiniştii să nu interpreteze corect dovezile.

Este important să avem capacul potrivit, deoarece el ne asigură contextul adecvat pentru interpretarea dovezilor. Contextul este cadrul mai larg în care apar dovezile. Dacă contextul nostru este greşit, putem să ajungem la concluzii greşite despre dovezile pe care le observăm. De exemplu, dacă ţi-aş spune că tocmai am văzut un bărbat spintecând cu un cuţit burta unei femei, probabil că ai ajunge la concluzia că omul acela a făcut ceva rău. Dar ce se întâmplă dacă îţi spun şi contextul – cadrul – în care a avut loc acel incident: eram în sala de naşteri a unui spital, omul acela era medic, şi inima bebeluşului tocmai încetase să mai bată. Ce crezi despre acel bărbat acum? Odată ce înţelegi cadrul, întreaga ta concepţie despre dovezi se schimbă: acum îl consideri pe respectivul om un erou şi nu un nemernic, deoarece a încercat să salveze viaţa bebeluşului.

La fel, dovezile din biologie trebuie interpretate în lumina cadrului mai larg care ne este cunoscut. Aşa cum am descoperit deja, cadrul mai larg pe care îl cunoaştem deja este că acesta e un univers teist. Dincolo de lumea naturală există o Fiinţă imaterială, puternică şi inteligentă care a creat universul şi l-a proiectat cu multă precizie pentru a permite viaţa pe pământ. Cu alte cuvinte, noi ştim dincolo de orice îndoială rezonabilă

că Proiectantul face parte din imaginea de pe capacul cutiei, deoarece dovezile ne arată că El a proiectat deja acest univers minunat cu o complexitate şi precizie uluitoare.

În lumina faptului că acest Proiectant există, atunci când vedem sisteme biologice care îi fac până şi pe darwiniştii ca Richard Dawkins să admită că „par să fi fost proiectate cu un scop", poate ar trebui să conchidem că acestea chiar *au fost proiectate cu un scop.* Aşa cum arată William Dembski: „Dacă o creatură arată ca un câine, miroase ca un câine, latră ca un câine, simte ca un câine şi pufăie ca un câine, cade în responsabilitatea aceluia care insistă că nu este câine să aducă dovezi în sprijinul poziţiei sale".[21] Dacă universul este creat şi proiectat, este de aşteptat ca şi viaţa să fie creată şi proiectată. (Cel puţin este *posibil* ca viaţa să fi fost creată de o inteligenţă. Excluderea în avans a acestei posibilităţi este evident nelegitimă.)

Aşadar, concluzia că viaţa este produsul unui Proiectant inteligent este rezonabilă deoarece nu reprezintă o dovadă izolată, ci este consecventă cu alte descoperiri ştiinţifice. Sau, ca să păstrăm metafora puzzle-ului nostru, este o piesă care se îmbină perfect cu celelalte piese ale puzzle-ului.

Rezumat şi concluzie

Întrucât am tratat o mulţime de lucruri în acest capitol, să rezumăm tot ce am spus în câteva idei principale:

1. Viaţa nu este alcătuită numai din substanţe chimice. Dacă ar fi aşa, combinarea într-o eprubetă a substanţelor chimice care compun viaţa ar produce viaţă. Evident, viaţa este mai mult decât nişte simple substanţe chimice; ea include de asemenea o complexitate specificată (care îşi are originea doar într-o minte). Prin urmare, materialismul este fals. (Mai există numeroase alte motive pentru care materialismul este fals, inclusiv faptul că raţiunea însăşi ar fi imposibilă într-un univers materialist.)
2. Nu se cunoaşte nicio lege naturală care să creeze complexitatea specificată (informaţia). Conform observaţiei, numai inteligenţa creează o complexitate specificată (vezi de ex., „Du gunoiul – mama", „Bea Coca-Cola", Muntele Rushmore etc.).
3. Cea mai simplă formă de viaţă conţine o complexitate specificată uluitoare – echivalentul a 1.000 de seturi complete din *Encyclopedia Britannica.* Einstein a afirmat: „Dumnezeu nu joacă zaruri cu

universul".[22] Avea dreptate. Aşa cum a zis Phillip Gold, „Dumnezeu joacă scrabble!"[23]

4. Ştiinţa este căutarea unor cauze pornind de la o filozofie. Există doar două tipuri de cauze, inteligente şi naturale, dar darwiniştii exclud pe temeiuri filozofice cauzele inteligente înainte chiar de-a se uita la dovezi. Iată de ce atunci când darwiniştii văd cele 1.000 de enciclopedii – nesocotind observaţia şi fără să recunoască planul evident al acestora – ei afirmă totuşi că ele trebuie să aibă o cauză naturală. Dar dacă nişte enunţuri ca „Du gunoiul – mama" necesită o cauză inteligentă, atunci acelaşi lucru este valabil şi în cazul a 1.000 de enciclopedii.
5. Generarea spontană a vieţii, de care darwinismul are nevoie pentru a-şi susţine teoria, nu a fost observată niciodată. Ea este afirmată doar prin credinţă. Şi în lumina puternicelor dovezi cosmologice şi teleologice care atestă că universul nostru este un univers teist (şi din multe alte motive), credinţa darwinistă în naturalism (sau în materialism) este şi ea un articol de credinţă. Prin urmare, darwinismul nu este nimic mai mult decât o religie seculară ce se dă drept ştiinţă.

Scepticul ar putea să spună: „Stai puţin! Nu te grăbi aşa! Ce te face să crezi că Planul Inteligent este ştiinţific? Oare nu este Planul Inteligent doar un alt exemplu de eroare tip «Dumnezeul golurilor» – care Îl introduce pe Dumnezeu în ecuaţie deoarece nu s-a descoperit încă o cauză naturală? De ce să renunţăm la a mai căuta cauze naturale? De fapt, Planul Inteligent pare a fi doar creaţionism biblic în şase zile reintrodus ilegitim în dezbaterea publică sub un nume nou. Şi cum rămâne cu dovezile ce atestă evoluţia unor noi forme de viaţă pe care nu le-ai menţionat încă?"

Vom răspunde la toate aceste întrebări, şi la altele, ale darwinistului în capitolul următor. Dar nu ne vom mulţumi doar cu aceasta, ci vom mai prezenta câteva piese din puzzle care confirmă că susţinătorii Planului Inteligent, şi nu darwiniştii, sunt cei care dispun de imaginea corectă pe capacul cutiei lor.

6

Noi forme de viaţă: De la protoplasmă la om prin regnul animal

„În gimnaziu m-au învăţat că transformarea broaştei într-un prinţ este un basm. La universitate m-au învăţat că transformarea broaştei într-un prinţ este o realitate!"

RON CARLSON

În filmul *Contact*, Jodie Foster joacă rolul unui om de ştiinţă implicat, împreună cu echipa din care face parte în programul SETI (Search for Extra-Terrestrial Intelligence – Cercetări pentru Căutarea Inteligenţei Extraterestre). Programul SETI, care este o instituţie reală, întruneşte oameni de ştiinţă care scanează spaţiul cosmic în scopul de a găsi semne clare de viaţă inteligentă. Dar ce constituie un semn clar de viaţă inteligentă? Un mesaj. Ceva de genul „Du gunoiul – mama".

În film, Foster devine deosebit de emoţionată când antena ei recepţionează unde radio ce par să aibă un tipar inteligent: „Unu, doi, trei, cinci, şapte, unsprezece ... acestea sunt numere prime!" exclamă ea. „Acestea nu pot fi fenomene naturale!"

Într-adevăr, se pot produce unde radio aleatorii pe cale naturală, dar undele care conţin un mesaj au întotdeauna o sursă inteligentă. Numerele prime, în ordine de la unu la 101, formează un mesaj care poate veni doar de la o fiinţă inteligentă.

Foster este atât de încrezătoare că a descoperit viaţă extraterestră inteligentă, încât îşi face publică descoperirea. Guvernul şi oficialii militari se adună în jurul institutului unde lucrează ea. „Dacă este o sursă atât de inteligentă, atunci de ce nu vorbeşte în limba engleză?" întreabă un oficial în derâdere.

„Pentru că matematica este singurul limbaj universal!" ripostează Foster.

Desigur, are dreptate. De fapt, alfabetele, şi deci limbajul însuşi, pot fi reduse în ultimă instanţă la numere. De aceea alfabetul unei limbi este identic din punct de vedere matematic cu alfabetul genetic al ADN-ului şi comparaţia între informaţia conţinută într-o celulă şi aceea din enciclopedii este mai degrabă o relaţie unu la unu decât o simplă analogie.

Deşi mai târziu Foster şi colegii ei au descoperit un mesaj mai complex codat în undele radio, ei sunt absolut siguri că doar numerele prime dovedesc că mesajul provine de la o viaţă inteligentă. De ce sunt ei atât de siguri de acest lucru? Pentru că observaţia repetată ne spune că numai fiinţele inteligente creează mesaje şi că legile naturale nu pot crea niciodată asemenea mesaje. Când vedem o înşiruire de numere prime, ne dăm seama că ea necesită o cauză inteligentă întocmai ca un mesaj precum „Du gunoiul – mama" şi „Mary îl iubeşte pe Scott".

Filmul *Contact* se bazează pe un roman al lui Carl Sagan, un evoluţionist convins care credea în generarea spontană şi care a fost unul dintre iniţiatorii programului SETI. Ironia constă în faptul că Sagan era absolut convins că un simplu şir de numere prime dovedeşte existenţa unei fiinţe inteligente, dar echivalentul a 1.000 de enciclopedii în prima formă unicelulară de viaţă nu face aceasta. *E nevoie de multă credinţă ca să* nu *crezi în Dumnezeu. Mai multă decât avem noi!*

În plus, iată ce a scris Sagan despre creierul uman:

> Conţinutul de informaţii din creierul uman exprimat în biţi este probabil comparabil cu numărul total de conexiuni între neuroni – adică de aproximativ o sută de trilioane de biţi. Dacă această informaţie ar fi scrisă în engleză, să zicem, ea ar umple vreo douăzeci de milioane de volume, cam câte cuprind cele mai mari biblioteci ale lumii. Echivalentul a douăzeci de milioane de cărţi se află înăuntrul capului fiecăruia dintre noi. Creierul este un loc foarte mare într-un spaţiu foarte mic... Neurochimia creierului este uluitor de aglomerată. Sunt circuitele unei maşinării mult mai minunat concepută decât oricare altă maşinărie creată de oameni.[1]

De fapt, Sagan a *sub*estimat conţinutul de informaţie al creierului; l-a estimat la echivalentul a douăzeci de milioane de cărţi. Dar cifra este totuşi uluitoare. Pentru a conceptualiza aceasta, imaginează-ţi că te afli pe terenul central din Madison Square Garden cu câteva ore înainte de începerea unui joc de baschet. Eşti singur în teren şi vezi aproape 20.000 de locuri goale peste tot în jurul tău. Câte cărţi ar trebui să stivuieşti pe

fiecare loc pentru a introduce douăzeci de milioane de cărţi în acea arenă?

Va trebui să aşezi 1.000 de cărţi *pe fiecare loc* pentru a reuşi să introduci douăzeci de milioane de cărţi în Madison Square Garden. Gândeşte-te la aceasta! Acoperişul nu este suficient de înalt ca să permită aşa de multe cărţi; va trebui să scoţi acoperişul şi să stivuieşti în continuare! Atât este de specificată şi de complexă informaţia dintre urechile tale. Sagan a avut dreptate atunci când a spus că creierul este un loc foarte mare într-un spaţiu foarte mic, şi este incomensurabil mai sofisticat decât tot ce au creat vreodată oamenii.

Acum să trecem în revistă faptele: Sagan a înţeles că creierul uman conţine informaţii ce echivalează cu douăzeci de milioane de cărţi. A înţeles de asemenea că această informaţie este cu mult mai specificată şi mai complexă decât un şir de numere prime. Atunci de ce a considerat că un mesaj radio simplu necesită o fiinţă inteligentă, dar nu şi cel lung cât douăzeci de milioane de cărţi? L-am mai putea întreba pe Sagan şi pe colegii lui darwinişti următorul lucru: Dacă fiinţele umane *inteligente* nu pot crea ceva care să semene cu creierul uman, de ce ne-am aştepta ca legile naturale *neinteligente* să facă lucrul acesta?

Răspunsul darwinist va implica de obicei „selecţia naturală". Dar este ea îndeajuns pentru a explica noile forme de viaţă? În definitiv, e un drum lung de la o singură celulă la creierul uman.

Ce se poate spune despre noile forme de viaţă?

Înainte ca să discutăm despre originea noilor forme de viaţă, va trebui să reluăm problema originii primei forme de viaţă. Desigur, este un drum lung de la o singură celulă la creierul uman, dar călătoria poate fi şi mai lungă de la substanţele chimice anorganice la prima celulă. Aceasta este cea mai dificilă problemă pentru darwinişti. De unde a venit *prima* formă de viaţă?

Îţi dai seama cât este de uriaşă această problemă pentru darwinişti? Dacă darwiniştii nu au o explicaţie pentru prima formă de viaţă, atunci ce rost mai are să vorbim despre noi forme de viaţă? Dacă s-ar dovedi totuşi posibil, procesul macroevoluţiei nici măcar nu ar putea începe fără o viaţă preexistentă.

Dar aşa cum am văzut în capitolul precedent, acest lucru nu îi opreşte pe darwinişti. Împotriva oricăror dovezi empirice şi forensice, darwiniştii inventează o istorie „pur şi simplu" – generarea spontană sau panspermia – care le pune la dispoziţie în mod magic prima formă de viaţă de care au nevoie. Aceasta nu este ştiinţă – este o glumă. De

fapt, chiar ne aduce aminte de o glumă. Steve Martin a spus odată: „Ştiu cum poţi să fii milionar şi să nu plăteşti niciodată taxe! Mai întâi, fă rost de un milion de dolari, OK, apoi ..."

Poziţia darwiniştilor devine şi mai problematică dacă ne gândim că ei nu au o explicaţie nici măcar pentru originea substanţelor anorganice, atunci cum ar putea să aibă una pentru originea vieţii. Aşa cum am văzut în capitolul 3, una dintre cele mai profunde întrebări este: „Dacă nu există Dumnezeu, atunci de ce există ceva în loc să nu existe nimic?" Am văzut că ateii nu au niciun răspuns plauzibil la această întrebare. Nu este suficient să vină cu sugestii – trebuie să prezinte dovezi clare dacă vor să fie riguroşi din punct de vedere ştiinţific. Este evident că ei nu ştiu de unde a venit universul. O imagine adecvată pe capacul cutiei (o concepţie despre lume) ar trebui să poată explica în mod plauzibil toate datele. Dacă respectiva imagine nu poate răspunde la întrebările fundamentale privind originea lumii sau originea vieţii, ea nu este o imagine viabilă. În acest caz, ar fi bine să cauţi alta.

Chiar dacă înţelegem că imaginea de pe capacul darwinist este fundamental eronată, să vedem câteva din pretenţiile darwiniştilor în legătură cu originea noilor forme de viaţă. Teoria lor se numeşte macroevoluţie.

Microevoluţie contra macroevoluţie

Îţi aduci aminte de macroevoluţie – de la protoplasmă la om prin regnul animal. Concepţia aceasta susţine că toate formele de viaţă au descins dintr-un strămoş comun – din prima creatură unicelulară – şi că toate acestea s-au întâmplat prin intermediul unor procese naturale fără vreo intervenţie inteligentă. Dumnezeu nu a fost implicat. A fost un proces complet orb.

Darwiniştii afirmă că macroevoluţia s-a realizat prin selecţia naturală. Dar expresia „selecţie naturală" este un termen impropriu. Întrucât procesul evoluţiei este prin definiţie unul lipsit de inteligenţă, nu poate exista nicio „selecţie". Este un proces orb. Expresia „selecţie naturală" înseamnă pur şi simplu că făpturile cele mai adaptate supravieţuiesc. Şi ce dacă? Lucrul acesta este adevărat prin definiţie – cei mai adaptaţi supravieţuiesc (o asemenea afirmaţie se numeşte tautologie – adică este un argument circular care nu dovedeşte nimic). Logic vorbind, aceste creaturi sunt cel mai bine echipate din punct de vedere genetic sau structural pentru a se raporta la schimbarea condiţiilor de mediu (din această cauză ele supravieţuiesc).

Ca un exemplu de „selecţie naturală", să vedem ce se întâmplă cu bacteriile atacate de antibiotice. Când bacteriile supravieţuiesc unui

tratament cu antibiotice şi se înmulţesc, bacteriile care supravieţuiesc pot fi rezistente la respectivul antibiotic. Şi ele sunt rezistente la antibiotic deoarece bacteria-mamă poseda capacitatea genetică de a rezista la el, sau fiindcă o mutaţie biochimică rară le ajută să supravieţuiască (spunem „rară", pentru că mutaţiile sunt aproape întotdeauna dăunătoare). Întrucât bacteriile sensibile mor, acum se multiplică şi domină bacteriile supravieţuitoare.

Darwiniştii spun că bacteriile supravieţuitoare au evoluat. Adaptându-se la mediu, bacteriile supravieţuitoare ne oferă un exemplu de evoluţie. Destul de corect, dar ce fel de evoluţie? Răspunsul pe care îl vom da este absolut crucial. De fapt, în afară de presupoziţiile filozofice pe care le prezentăm acum, definirea conceptului de „evoluţie" este poate cel mai controversat aspect în dezbaterea creaţie-evoluţie. Aici erorile şi asumţiile false ale darwiniştilor încep să se înmulţească asemenea bacteriilor, dacă nu sunt verificate de cei care cred că observaţia este importantă pentru ştiinţă. Şi iată ce ne spune observaţia: *bacteriile care supravieţuiesc rămân întotdeauna bacterii.* Ele nu evoluează într-un alt tip de organism. Aceasta ar însemna macroevoluţie. Nu s-a observat niciodată că selecţia naturală ar crea tipuri noi.

Însă darwiniştii pretind că faptele dovedesc tocmai macroevoluţia. Ei afirmă că aceste *micro*schimbări observabile pot fi extrapolate pentru a dovedi că s-a produs o *macroevoluţie* observabilă. Ei nu fac distincţie între *micro*evoluţie şi *macro*evoluţie, şi ca atare folosesc dovezile din microevoluţie spre a dovedi macroevoluţia. Nereuşind să facă această distincţie crucială, darwiniştii pot amăgi publicul larg făcându-l să creadă că o schimbare observabilă într-un organism dovedeşte că întreaga viaţă a evoluat din prima creatură unicelulară.

De aceea este esenţial să facem distincţiile corecte şi să expunem toate presupoziţiile ascunse atunci când discutăm despre controversa creaţie-evoluţie. Astfel, dacă te întreabă cineva vreodată: „Crezi în evoluţie?" va trebui să întrebi respectiva persoană: „Ce înţelegi prin evoluţie? Te referi la microevoluţie sau macroevoluţie?" Microevoluţia a fost observată; dar ea nu poate fi folosită ca dovadă pentru macroevoluţie, care nu a fost observată niciodată.

Darwiniştii sunt maeştri în definirea termenului „evoluţie" într-un sens suficient de larg încât dovezile dintr-o situaţie să poată fi considerate dovezi şi în cealaltă. Din nefericire pentru ei, publicul începe să se prindă de această tactică, în mare măsură mulţumită cunoscutelor lucrări ale profesorului în drept de la Berkeley, Phillip Johnson. Johnson a expus pentru prima dată această prestidigitaţie

darwinistă în cartea lui de pionierat în acest domeniu, *Darwin on Trial*. Aici el spune că „Niciuna din «dovezi» nu este suficient de convingătoare ca să credem că selecţia naturală poate produce specii noi, organe noi sau alte schimbări majore, ori măcar schimbări minore ce să fie permanente".[2] Biologul Jonathan Wells este de acord cu această apreciere atunci când scrie: „Mutaţiile biochimice nu pot explica schimbările majore din organismele pe care le vedem în istoria vieţii".[3]

De ce nu poate selecţia naturală să facă lucrul acesta? Iată cinci motive:

1. Barierele genetice – Darwiniştii afirmă că microevoluţia din interiorul tipurilor dovedeşte macroevoluţia. Dacă aceste schimbări mici se pot produce în nişte intervale atât de scurte de timp, gândeşte-te numai ce poate face selecţia naturală într-o perioadă mai lungă de timp.

Din nefericire pentru darwinişti, se pare că tipurile de bază au zidite în ele anumite bariere genetice. De exemplu, crescătorii de câini se confruntă întotdeauna cu barierele genetice atunci când încearcă apelând la inteligenţa lor să creeze noi rase de câini. Câinii pot varia ca mărime de la Chihuahua la Marele Danez, dar în ciuda tuturor strădaniilor depuse de crescătorii inteligenţi, câinii rămân întotdeauna câini. La fel, în ciuda celor mai serioase eforturi ale oamenilor de ştiinţă de a manipula drosofilele, experimentele lor nu au produs niciodată altceva decât tot drosofile (şi încă unele infirme de cele mai multe ori).[4] Lucrul acesta este deosebit de semnificativ, deoarece viaţa scurtă a drosofilelor permite oamenilor de ştiinţă să verifice într-un interval scurt de timp variaţii genetice apărute de-a lungul mai multor generaţii.

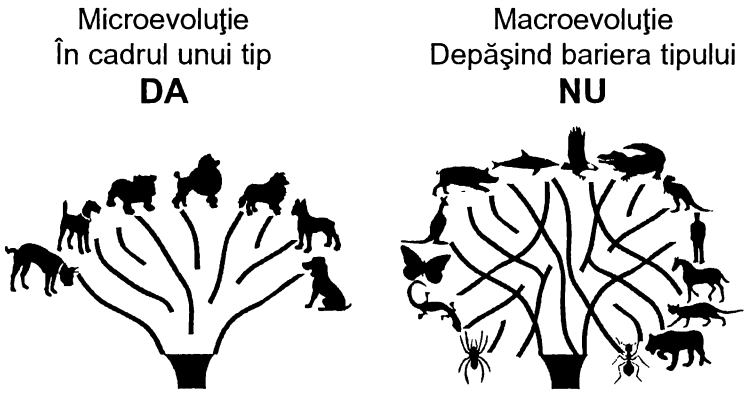

Fig. 6.1

Extrem de important, comparaţia între selecţia naturală şi selecţia artificială practicată de crescători este complet neîntemeiată, aşa cum demonstrează tabelul 6.1. Cea mai mare deosebire constă în faptul că selecţia artificială este dirijată de o inteligenţă, în timp ce selecţia naturală nu.

Deosebiri cruciale:	SELECŢIA ARTIFICIALĂ	SELECŢIA NATURALĂ
Ţelul	Se are în vedere un scop	Nu are în vedere niciun scop
Procesul	Proces dirijat de o inteligenţă	Proces orb
Alegerile	Alegere a raselor de către o inteligenţă	Nu se face o alegere inteligentă a raselor
Protecţia	Rasele sunt protejate de procesele distructive	Rasele nu sunt protejate de procesele distructive
Caracteristici	Păstrează caracteristicile dorite	Elimină cele mai multe caracteristici
Întreruperi	Întreruperi continue până se ajunge la ţelul dorit	Nu există întreruperi continue până se ajunge la un ţel
Supravieţuire	Supravieţuire preferenţială	Supravieţuire nepreferenţială

Tabelul 6.1

Confuzia între procesele inteligente şi cele neinteligente este o greşeală frecventă pe care o fac darwiniştii. Acelaşi lucru s-a întâmplat şi când (eu, Norm) am dezbătut împreună cu umanistul Paul Kurtz subiectul evoluţiei în 1986. Dezbaterea, moderată de apologetul TV John Ankerberg, a dus la următorul schimb de replici cu privire la macroevoluţie:

Geisler: [Chandra] Wickramasinghe *[care este ateu]* a afirmat: „A crede că viaţa a apărut la întâmplare este ca şi cum ai crede că un Boeing 747 a fost asamblat de o tornadă care s-a abătut într-un cimitir de fier vechi". Îţi trebuie să ai multă credinţă ca să crezi aşa ceva!

Kurtz: Ei bine, Boeing-ul 747 a evoluat. Dacă ne întoarcem la fraţii Wright putem vedea că primul tip de avion pe care ei l-au creat ...

Geisler: Creat?

Kurtz: Da, dar ...

Ankerberg: Folosind inteligenţa ori la întâmplare? [râsete]

Kurtz: A existat o vreme când aceste forme s-au schimbat ...

Ankerberg: Dar nu au creat ei acele avioane folosind inteligenţa?
Kurtz: Folosesc doar analogia pe care a folosit-o şi dr. Geisler.
Geisler: Ei bine, îmi susţineţi argumentul! [râsete] Ar trebui să renunţaţi la el şi să găsiţi altul!
Kurtz: Nu, nu, eu cred că argumentul formulat de mine este bun, deoarece au existat modificări de la avioanele cele mai simple la cele mai complexe.
Geisler: Da, dar acele schimbări s-au produs prin intervenţie inteligentă!

De fapt, modificarea direcţionată a avioanelor *prin folosirea inteligenţei* nu dovedeşte posibilitatea schimbării direcţionate în fiinţele vii *în lipsa inteligenţei*. Aşa cum vom vedea în secţiunea următoare, nu s-a observat nicio modificare direcţionată în fiinţele vii prin selecţie naturală. Iar modificarea direcţionată în fiinţele vii *cu ajutorul inteligenţei* se loveşte de barierele genetice. Astfel, chiar şi atunci când este dirijată de o inteligenţă, evoluţia întâmpină piedici. *Cu alte cuvinte, chiar şi atunci când oamenii de ştiinţă manipulează inteligent creaturile urmărind un scop – care este antiteza procesului darwinist orb – macroevoluţia tot nu funcţionează!* Dacă oameni de ştiinţă inteligenţi nu pot îndepărta barierele genetice, de ce ne-am aştepta să facă selecţia naturală neinteligentă acest lucru?

2. **Schimbarea ciclică** – Nu doar că schimbarea întâmpină bariere genetice în interiorul tipurilor, dar schimbarea din interiorul tipurilor pare să fie ciclică. Cu alte cuvinte, schimbările nu sunt direcţionate spre dezvoltarea unor forme noi de viaţă, aşa cum cere teoria macroevoluţiei, ci se deplasează pur şi simplu dintr-o direcţie în alta în cadrul unor limite clare. De exemplu, cintezele lui Darwin variau în ce priveşte mărimea ciocului în funcţie de vreme.[5] Ciocurile mai lungi le ajutau să desfacă seminţele mai mari şi mai dure din timpul secetelor, iar ciocurile mai mici erau potrivite când vremea umedă producea multe seminţe de dimensiuni mai mici şi mai moi. Când vremea devenea secetoasă, proporţia de cinteze cu cioc mare creştea faţă de cintezele cu cioc mic. Proporţia se inversa după o perioadă mai îndelungată de vreme umedă. De remarcat că nu au apărut forme noi de viaţă (păsările au rămas întotdeauna cinteze); s-a modificat doar raportul dintre cintezele cu cioc mare şi cintezele cu cioc mic. Mai trebuie, de asemenea, remarcat că selecţia naturală nu poate explica în ce fel au apărut pentru prima dată cintezele. Cu alte cuvinte, selecţia naturală poate să explice *supravieţuirea* unei specii, dar nu poate explica şi *apariţia* ei.

3. **Complexitatea ireductibilă** – În 1859, Charles Darwin scria: „Dacă s-ar putea demonstra că a existat un organ complex care nu s-ar fi putut forma prin modificări numeroase, succesive şi aproape imperceptibile, teoria mea s-ar prăbuşi".[6] Acum ştim că în viaţă există multe organe, sisteme şi procese care se potrivesc acestei descrieri.

Un exemplu de acest fel este celula. În vremea lui Darwin celula era o „cutie neagră" – un crâmpei minuscul de viaţă în interiorul căreia nimeni nu putea pătrunde. Dar acum că avem capacitatea să ne uităm în interiorul celulei, vedem că viaţa la nivel molecular este incomensurabil mai complexă decât a visat Darwin vreodată. De fapt, celula are o complexitate ireductibilă. Un sistem cu o complexitate ireductibilă este „alcătuit din mai multe părţi perfect îmbinate şi care interacţionează între ele, contribuind împreună la funcţia de bază a sistemului, iar îndepărtarea uneia dintre părţi face ca întregul sistem să nu mai funcţioneze adecvat".[7]

Am folosit cuvintele lui Michael Behe, profesor de biochimie la Universitatea Lehigh, care a scris revoluţionara carte *Darwin's Black Box: The Biochemical Challenge to Evolution*. Activitatea de cercetare a lui Behe dovedeşte că fiinţele vii sunt, în sensul propriu al expresiei, pline de maşinării moleculare ce îndeplinesc numeroase funcţii vitale. Aceste maşinării au o complexitate ireductibilă, ceea ce înseamnă că toate părţile fiecărei maşinării trebuie să fie în acelaşi timp pe deplin formate şi la locul lor, având dimensiunile potrivite şi în ordinea de operare necesară pentru ca maşinăria să poată funcţiona.

Motorul unei maşini este un exemplu de sistem cu o complexitate ireductibilă. Dacă se operează o modificare în mărimea pistoanelor, vor fi necesare modificări simultane şi la arborele cu came, la sabot, la sistemul de răcire, la compartimentul motorului şi la alte sisteme, altfel noul motor nu va funcţiona.

Behe arată că fiinţele vii au o complexitate ireductibilă, întocmai ca un motor de maşină. În detalii minuţioase, el dovedeşte că numeroase funcţii din trup – cum ar fi coagularea sângelui, cilii (organisme de propulsie celulară) şi vederea – necesită sisteme cu o complexitate ireductibilă care nu s-ar fi putut dezvolta în maniera darwinistă graduală. De ce? Pentru că stările intermediare ar fi fost nefuncţionale. Ca şi în cazul unui motor de maşină, toate părţile potrivite trebuie să fie la locul lor în mărimea potrivită şi în acelaşi timp ca să poată funcţiona. Poţi să construieşti un motor piesă cu piesă (ceea ce necesită inteligenţă), dar nu poţi conduce maşina spre serviciu cu jumătate de motor sub capotă. Aşa cum nu ţi-ai putea conduce maşina spre serviciu nici dacă o parte esenţială a motorului ar fi modificată în timp ce altele nu sunt. Tot

aşa, sistemele vii ar deveni repede nefuncţionale dacă ar fi modificate bucată cu bucată.

Gradul de complexitate ireductibilă în fiinţele vii este uluitor. Adu-ţi aminte că alfabetul genetic al ADN-ului este format din patru litere: A, T, C şi G. Ei bine, *în fiecare celulă umană* există aproximativ 3.000 de *milioane* de perechi ale acestor litere.[8] Nu numai că trupul tău conţine *trilioane* de celule şi produce milioane de celule noi în fiecare secundă, dar fiecare celulă are o complexitate ireductibilă şi conţine subsisteme şi ele de o complexitate ireductibilă!

Descoperirile lui Behe sunt fatale pentru darwinism. Complexitatea ireductibilă înseamnă că viaţa nouă nu poate apărea prin metoda darwinistă a modificărilor imperceptibile, succesive de-a lungul unei perioade îndelungate de timp. Metoda darwinistă ar fi ca şi cum forţele naturii – fără vreun ajutor inteligent – ar produce un motor de maşină de curse (adică, o amibă) şi apoi ar modifica acest motor cu o complexitate ireductibilă în motoare intermediare succesive până când ar produce în final o navă spaţială (adică, o fiinţă umană). Darwiniştii nu pot explica sursa materialelor ce alcătuiesc motorul, cu cât mai puţin felul în care a apărut primul motor cu o complexitate ireductibilă. De asemenea, ei nu pot demonstra nici procesul *noninteligent* prin care motorul a evoluat în navă spaţială, asigurând propulsia la fiecare pas intermediar. Lucrul acesta rezultă clar din absenţa completă de explicaţii din partea darwiniştilor care să arate cum ar fi putut apărea treptat sistemele cu o complexitate ireductibilă. Behe scoate la iveală pretenţiile lipsite de conţinut ale darwiniştilor atunci când scrie:

> *Ideea evoluţiei moleculare darwiniste nu are baze ştiinţifice.* Nu există nicio lucrare în literatura ştiinţifică – în jurnale sau cărţi – care să descrie cum s-a produs ori s-ar fi putut produce evoluţia moleculară a unui sistem biochimic real şi complex. Se afirmă că o astfel de evoluţie a avut loc, dar absolut nicio afirmaţie de genul acesta nu este sprijinită de experimente sau de calcule pertinente. Întrucât nu există vreo autoritate pe care să-şi bazeze pretenţiile de cunoaştere, *se poate spune pe drept cuvânt că afirmarea evoluţiei moleculare darwiniste este o simplă fanfaronadă.*[9]

Încercările slabe din partea darwiniştilor de a aborda complexitatea ireductibilă dovedeşte ce problemă mare este ea pentru teoria lor. Darwinistul Ken Miller a sugerat că complexitatea ireductibilă nu este adevărată, deoarece el poate arăta că exemplul de complexitate ireductibilă a lui Behe – o cursă de şoareci – nu este în realitate un complex ireductibil. Potrivit lui Behe, toate cele cinci piese ale unei curse de şoareci tradiţionale trebuie să fie la locul lor în acelaşi timp, într-o

ordine funcţională, pentru ca respectiva cursă de şoareci să poată funcţiona. Nu poţi prinde şoareci numai cu o platformă şi cu un arc, de exemplu. Dar Miller crede că poate dovedi netemeinicia argumentului adus de Behe construind o cursă de şoareci similară din doar patru piese. (Miller a adus în discuţie punctul său de vedere în timpul unei dezbateri televizate la *PBS* la sfârşitul anilor '90.)

Dar critica lui Miller nu este la obiect. În primul rând, la fel ca orice darwinist tipic, Miller ignoră faptul că o cursă de şoareci necesită o inteligenţă care s-o construiască. În al doilea rând, Behe nu afirmă că *orice* cursă are nevoie de cinci piese – ci doar cursa tradiţională. De aici rezultă că de fapt cursa de şoareci a lui Miller nu este precursoarea fizică a cursei de şoareci tradiţională a lui Behe. Cu alte cuvinte, pentru a transforma cursa lui Miller în cursa lui Behe ar fi nevoie de mai mult decât un pas aleatoriu (adică, darwinist) – ar fi nevoie de adăugarea unei piese foarte specifice şi de câteva ajustări foarte specifice ale pieselor existente (ceea ce necesită inteligenţă). În al treilea rând, chiar dacă aceste schimbări s-ar putea face într-un fel prin procese oarbe, cursa de şoareci ar fi nefuncţională în perioada de tranziţie. Dar pentru ca darwinismul să fie adevărat, funcţionalitatea trebuie menţinută în fiecare moment, deoarece fiinţele vii nu ar putea supravieţui dacă, să zicem, organele lor vitale nu şi-ar îndeplini funcţia lor obişnuită în perioadele de tranziţie darwiniste lente, succesive.[10] În sfârşit, cursa de şoareci este doar o ilustraţie. Sistemele vii sunt incomensurabil mai complexe decât o cursă de şoareci. Prin urmare, argumentul lui Behe nu a fost, în mod categoric, respins de către Miller, şi de niciun alt darwinist.[11]

Într-o conferinţă organizată de Planul Inteligent în iulie 2002, unde am vorbit amândoi (Behe şi cu mine, Frank), un darwinist a fost puţin cam combativ în momentul de întrebări şi răspunsuri de după prelegeri. Am vrut să inversez situaţia şi să-i pun şi eu câteva întrebări, aşa că am decis să mă aşez lângă el în timpul prânzului.

„Ce faci cu argumentul complexităţii ireductibile expus de Behe?" l-am întrebat între feliile de pizza.

A făcut ochii mari şi a zis: „O, nu-i mare lucru. În jurul sistemului sunt construite tot felul de schele biochimice menite a-i permite să evolueze treptat".

Când l-am întâlnit pe Behe mai târziu în aceeaşi zi, i-am vorbit despre explicaţia darwinistului. Şi mi-a arătat pe bună dreptate că: 1) nu există nicio dovadă că ar exista asemenea „schele" şi 2) aceasta complică de fapt lucrurile pentru darwinişti, în sensul că, dacă aceste „schele" există cu adevărat, atunci cine le construieşte exact unde trebuie? Aceasta ar necesita o inteligenţă.

Alţii au încercat să descopere căi darwiniste în jurul complexităţii ireductibile, dar nu au reuşit. Behe confirmă acest lucru atunci când spune categoric: „În prezent nu există nicio dovadă experimentală care să arate că selecţia naturală poate să evite complexitatea ireductibilă".[12]

Behe nu subestimează implicaţiile complexităţii ireductibile şi alte descoperiri ce atestă complexitatea vieţii. El scrie: „Rezultatul acestor eforturi cumulate de a investiga celula – de a investiga viaţa la nivel molecular – este un strigăt tare, clar, pătrunzător ce confirmă existenţa unui plan. El este atât de lipsit de ambiguitate şi atât de semnificativ încât trebuie considerat a fi una din cele mai mari realizări din istoria ştiinţei. Rivalizează cu descoperirile lui Newton şi Einstein".[13]

4. Neviabilitatea formelor de tranziţie – O altă problemă cu care se confruntă plauzibilitatea ideii că selecţia naturală creează noi forme de viaţă este faptul că formele de tranziţie nu ar putea supravieţui. De exemplu, să ne gândim la afirmaţia darwinistă că păsările au evoluat treptat din reptile pe parcursul unor perioade îndelungate de timp. Aceasta ar necesita o tranziţie de la solzi la pene. Cum ar putea supravieţui o creatură ce nu mai are solzi, dar nu are încă nici pene? Penele au o complexitate ireductibilă. O creatură acoperită cu o structură ce este doar pe jumătate pene nu poate să zboare. Ea ar fi o pradă uşoară pe uscat, în apă şi în aer. Şi fiind într-o fază intermediară între reptilă şi pasăre, probabil că n-ar şti nici să-şi găsească hrana. Astfel, darwiniştii au o problemă dublă: mai întâi, ei nu au un mecanism viabil pentru trecerea de la reptilă la pasăre; şi în al doilea rând, chiar dacă s-ar descoperi un mecanism viabil, ar fi imposibil ca formele de tranziţie să supravieţuiască.

Fig. 6.2

5. **Izolarea moleculară** – Darwiniştii afirmă adesea că dovada strămoşului comun rezidă în faptul că toate fiinţele vii conţin ADN. De exemplu, Richard Dawkins afirmă: „Ceea ce ne face să ştim sigur că suntem cu toţii înrudiţi, inclusiv cu bacteriile, este universalitatea codului genetic şi a altor elemente biochimice de bază".[14] Darwiniştii cred că similaritatea de ADN între maimuţe şi oameni, de exemplu, despre care unii spun că ajunge până la 85 sau chiar peste 95 la sută,[15] sugerează convingător o relaţie ancestrală.

Dar dovedeşte ea existenţa unor *strămoşi* comuni sau a unui *creator* comun? Ar putea fi interpretată în ambele feluri. Poate că darwiniştii au dreptate – este posibil să avem un cod genetic comun fiindcă descindem dintr-un strămoş comun. Însă ar putea la fel de bine să greşească – *poate că avem un cod genetic comun deoarece un creator comun a planificat să trăim împreună în aceeaşi biosferă*. În definitiv, dacă creaturile vii s-ar distinge între ele din punct de vedere biochimic, probabil că nu ar putea exista un lanţ trofic. Poate că viaţa cu o structură biochimică diferită nu ar fi posibilă. Şi chiar dacă ar fi posibilă, poate că nu ar putea supravieţui în această biosferă.

Să ne uităm la fig. 6.3. Similaritatea şi progresia ar putea dovedi că oala a evoluat din linguriţă? Nu. Similaritatea şi progresia nu implică de la sine un strămoş comun. În acest caz, noi ştim sigur că presupune existenţa unui creator sau a unui proiectant comun. Aceeaşi situaţie este valabilă şi în cazul fiinţelor vii.

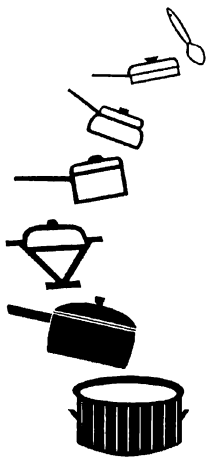

Similaritate şi progresie

Oare similaritatea planului dovedeşte existenţa unui strămoş comun sau a unui proiectant comun?

A evoluat oala din linguriţă?

Fig. 6.3

Aşa cum am afirmat ceva mai înainte, capacitatea alfabetului genetic din ADN de a conţine un mesaj se aseamănă cu capacitatea alfabetului limbii noastre de a conţine un mesaj (singura diferenţă este că alfabetul ADN-ului are doar patru litere faţă de cele treizeci şi unu ale alfabetului limbii noastre). Întrucât toate fiinţele vii au un ADN format din cele patru baze ale lui ce conţin nitrogen (reprezentate prin literele A, T, C şi G), ne putem aştepta la un grad înalt de similaritate informaţională între creaturi, indiferent dacă sunt sau nu înrudite ancestral.

Să folosim un exemplu din limba engleză care ne ajută să arătăm mai clar ce vrem să spunem. Iată două propoziţii ce conţin exact aceleaşi litere:

Charles Darwin a fost un dumnezeu ştiinţific. (engl. *god*, dumnezeu)
Charles Darwin a fost un câine ştiinţific. (engl. *dog*, câine)

Deşi literele din cele două propoziţii sunt identice [în lb. engl.] şi ordinea este aproape aceeaşi (peste 90 la sută), uşoara diferenţă din ordinea literelor generează sensuri distincte. În acelaşi fel, o mică diferenţă în ordinea literelor (A, T, C şi G) ce compun fiinţele vii poate produce creaturi foarte îndepărtate pe ipoteticul arbore evolutiv. De exemplu, în timp ce unele studii arată că similaritatea de ADN între oameni şi cea mai asemănătoare maimuţă poate fi de aproximativ 90 la sută, există şi studii care arată că similaritatea de ADN între oameni şi *şoareci* este tot de aproximativ 90 la sută.[16] Asemenea comparaţii sunt controversate şi nu sunt pe deplin înţelese. Sunt necesare mai multe cercetări în acest domeniu. Dar dacă şoarecii sunt într-adevăr atât de apropiaţi din punct de vedere genetic de oameni şi de maimuţe, aceasta ar complica foarte mult orice explicaţie darwinistă.

Dar să presupunem că studiile din viitor vor dovedi într-o zi că ADN-ul maimuţei este într-adevăr mai apropiat de acela al oamenilor decât ADN-ul oricărei alte creaturi. Aceasta nu ar susţine concluzia darwiniştilor că între om şi maimuţă există o relaţie ancestrală. Din nou, motivul similarităţii ar putea fi mai degrabă un creator comun decât un strămoş comun. Va trebui să găsim altă dovadă la nivel molecular care să ne ajute să aflăm dacă codul genetic comun dovedeşte un strămoş comun sau un creator comun.

Această altă dovadă *a fost* găsită – prin compararea secvenţelor de proteine. Proteinele sunt cărămizile vieţii. Ele sunt alcătuite din şiruri lungi de unităţi chimice numite aminoacizi. Majoritatea proteinelor conţin în structura lor peste 100 de asemenea aminoacizi, care trebuie să se găsească într-o ordine foarte precisă. Instrucţiunile pentru aranjarea

aminoacizilor în proteine sunt conţinute în ADN, şi ordinea lor este foarte importantă, pentru că orice variaţie face de obicei ca proteina să devină disfuncţională.

Şi aici apare problema pentru darwinişti. Dacă toate speciile au un strămoş comun, ar trebui să găsim secvenţe de proteine care să facă trecerea, să zicem, de la peşte la amfibiu, sau de la reptilă la mamifer. Dar nu găsim asemenea secvenţe. În loc de aşa ceva, descoperim că tipurile de bază sunt izolate între ele din punct de vedere molecular, ceea ce pare să excludă orice relaţie ancestrală. Michael Denton observă:

> La nivel molecular nu există nicio urmă de tranziţie evolutivă peşte – amfibiu – reptilă – mamifer. Astfel, amfibiile, considerate prin tradiţie ca fiind intermediare între peşte şi vertebrele terestre, sunt sub raport molecular la fel de îndepărtate de peşte ca orice alt grup de reptile sau de mamifere! Pentru cei familiarizaţi cu imaginea tradiţională a evoluţiei vertebratelor, acest rezultat este într-adevăr uluitor.[17]

Astfel, chiar dacă toate organismele au un cod genetic comun, în grade diferite de asemănare, acest cod aranjează aminoacizii în proteine în aşa fel încât tipurile de bază sunt izolate din punct de vedere molecular unele faţă de altele. Nu există tranziţii darwiniste, numai goluri moleculare distincte. Darwiniştii nu pot explica prezenţa acestor goluri moleculare prin selecţia naturală, aşa cum nu pot explica nici golurile uriaşe din resturile fosile (despre care vom vorbi în continuare).

Ce putem spune despre vestigiile fosile?

Aşadar, să recapitulăm pe scurt ce am aflat până acum. Există cinci argumente care arată că selecţia naturală nu a putut produce noi forme de viaţă:

1. Barierele genetice
2. Schimbarea ciclică
3. Complexitatea ireductibilă
4. Neviabilitatea formelor tranzitorii
5. Izolarea moleculară

Dar oare dovezile fosile nu susţin teoria darwinistă? Să vedem.

Fără să beneficieze de tehnologia actuală, Charles Darwin nu şi-a dat seama de problemele pe care le întâmpina teoria lui la nivelul celular. Dar a recunoscut că dovezile fosile ridică o problemă serioasă pentru teoria lui, deoarece nu confirmă gradualismul. Iată ce a scris el: „Atunci de ce nu sunt toate formaţiunile geologice şi toate straturile pline de asemenea legături intermediare? Este evident că geologia nu scoate la iveală niciun lanţ organic cu gradaţii atât de detaliate, şi aceasta

este poate cea mai evidentă şi cea mai serioasă obiecţie care poate fi adusă împotriva teoriei mele".[18]

Însă Darwin a crezut că descoperirile viitoare de noi fosile vor dovedi că teoria lui este adevărată. Timpul a dovedit că s-a înşelat în această privinţă. Contrar a ceea ce se spune în mass-media de obicei, dovezile fosile s-au dovedit deosebit de stânjenitoare pentru darwinişti. Dacă darwinismul ar fi adevărat, am fi găsit până acum mii, dacă nu milioane, de fosile de tranziţie. În schimb, potrivit regretatului paleontolog de la Harvard, Stephen Jay Gould (care a fost evoluţionist),

> Istoria celor mai multe specii fosile presupune două trăsături foarte incompatibile cu gradualismul: 1). Staza. Majoritatea speciilor nu prezintă nicio schimbare direcţională în timpul existenţei lor pe pământ. Vestigiile fosile le arată a fi foarte asemănătoare în momentul când dispar; modificările morfologice sunt de obicei limitate şi fără o direcţie clară. 2). Apariţia spontană. O specie nu apare nicăieri treptat, prin transformarea continuă a strămoşilor ei, ci apare dintr-o dată şi «complet formată».[19]

Cu alte cuvinte, Gould recunoaşte că tipurile fosile apar spontan, complet formate, şi rămân neschimbate până la dispariţia lor, fără să prezinte vreo modificare direcţională – exact ce ne-am aştepta să găsim dacă creaţia ar fi adevărată.

Dar în loc să adopte creaţionismul, Gould a respins gradualismul darwinist şi a formulat o teorie pe care a numit-o „echilibru punctual". Echilibrul punctual sugerează că speciile au evoluat relativ repede pe parcursul unei perioade mai scurte de timp, ceea ce explică uriaşele goluri din dovezile fosile. Gould nu a găsit niciun mecanism natural care să arate cum s-ar fi putut realiza acest lucru, dar fiind ateu el trebuia să explice cumva dovezile fosile. Acesta este un caz clasic în care se permite ca prejudecăţile să corupă observaţiile.

Dar am deviat de la subiectul nostru. Ideea pe care vrem s-o subliniem aici este că dovezile fosile se potrivesc mai bine cu creaţia supranaturală decât cu macroevoluţia. De fapt, nu lipsesc verigile de legătură – lipseşte lanţul!

Lipseşte lanţul, deoarece aproape toate grupele majore de animale cunoscute apar abrupt şi pe deplin formate în straturile fosilifere din perioada cambriană (pe care mulţi oameni de ştiinţă o datează acum 600 – 500 de milioane de ani). Jonathan Wells scrie: „Dovezile fosile sunt atât de puternice, iar evenimentul este atât de dramatic, încât a ajuns să fie cunoscut drept «explozia cambriană», sau «big bang-ul biologic»".[20]

Aceste dovezi sunt, desigur, total incompatibile cu darwinismul. Toate grupurile animale apar separat, complet formate şi în acelaşi timp. Aceasta nu probează o evoluţie treptată ci o creaţie instantanee. Astfel, arborele darwinist pe care suntem atât de obişnuiţi să-l vedem nu ilustrează corect adevăratele dovezi fosile. De fapt, aşa cum observă Wells, „dacă ar fi să facem o analogie botanică, cred că ar fi mai potrivit un *gazon* decât un arbore".[21] Şi respectivul gazon ar avea porţiuni cu diferite feluri de iarbă sau de plante, separate între ele prin spaţii mari de nimic altceva decât noroi.

Acum poate că te gândeşti: „Dar cum rămâne cu acea progresie de cranii pe care ne-am obişnuit s-o vedem? Nu arată aceasta că omul a evoluat din maimuţe?"

Cu câţiva ani în urmă (eu, Norm) am polemizat cu un darwinist care a înşirat pe o masă mai multe cranii ca să ilustreze că evoluţia este o realitate. „Doamnelor şi domnilor, aveţi aici dovada evoluţiei", a declarat el.

Ei bine, cum poţi să ignori fosilele? Craniile arată ca şi cum ar fi progresat. Arată ca şi cum ar fi înrudite ancestral. Dar este aceasta o dovadă credibilă în favoarea darwinismului? Nu, nu este cu nimic mai bună ca dovada că oala mare a evoluat din linguriţă.

Problema darwiniştilor este că vestigiile fosile nu pot stabili existenţa unor relaţii ancestrale. De ce nu? Pentru că, potrivit lui Michael Denton, „99 la sută din biologia oricărui organism este formată din organele lui moi, care ne sunt inaccesibile în fosile".[22] Cu alte cuvinte, este extrem de dificil să descoperim constituţia biologică a unei creaturi privind doar la resturile ei fosile. Jonathan Wells observă: „Dovezile fosile se pretează la numeroase interpretări, deoarece specimenele pot fi reconstituite în multe feluri, şi aceasta fiindcă dovezile fosile nu pot stabili relaţii de tip strămoş-urmaş".[23]

Ceea ce însă nu îi opreşte pe darwinişti. Dat fiind că darwinismul *trebuie* să fie adevărat, datorită angajamentelor filozofice apriorice, darwiniştii *trebuie* să găsească dovezi care să-l susţină. Deci în loc să admită că fosilele nu pot stabili relaţii ancestrale, darwiniştii iau acel un singur procent pe care-l află din fosile şi apoi se folosesc de celelalte 99 de procente pentru a spune că descoperirile lor fosile umplu orice gol doresc ei. Neavând niciun fel de fapte care să-i limiteze, darwiniştii sunt liberi să apeleze la imaginaţie pentru a construi „verigi lipsă" din resturi fosile extrem de banale cum ar fi un singur dinte. Iată de ce multe din aşa-numitele „verigi lipsă" au fost demascate ulterior ca falsuri sau greşeli.[24] Henry Gee, autorul principal pe teme de ştiinţă al revistei *Nature*, scrie: „A lua un şir de fosile şi a pretinde că acestea descind unele

din altele nu este o ipoteză ştiinţifică testabilă, ci o afirmaţie la fel de validă ca un basm pentru adormit copii – amuzantă, poate chiar instructivă, dar neştiinţifică".[25]

Nu numai că dovezile fosile nu sunt adecvate pentru a stabili relaţii ancestrale, dar, în lumina a ceea ce ştim acum despre complexitatea ireductibilă a sistemelor biologice, *dovezile fosile sunt de-a dreptul irelevante pentru acest lucru.* Similaritatea structurală sau anatomică între tipuri (numită uneori omologie) nu ne spune nici ea nimic despre existenţa unui strămoş comun. Michael Behe scrie:

> Anatomia este, simplu spus, irelevantă pentru întrebarea dacă evoluţia s-a putut produce la nivel molecular. La fel sunt şi dovezile fosile. Nu mai contează dacă există goluri uriaşe între vestigiile fosile sau dacă ele formează un şir la fel de continuu ca preşedinţii Statelor Unite. Iar dacă există goluri, nu contează dacă ele pot fi explicate într-un mod plauzibil. Dovezile fosile nu pot spune dacă interacţiunile retinalului de 11 centimetri cu rodopsina, cu transducina şi cu fosfodiesteraza [sisteme de o complexitate ireductibilă] puteau să se dezvolte pas cu pas.[26]

Astfel, potrivit lui Behe, problemele de biologie le depăşesc pe acelea de anatomie când se pune problema plauzibilităţii macroevoluţiei. Întocmai cum cuprinsul unei cărţi oferă mult mai multe informaţii decât coperta ei, biologia unei creaturi ne dă mult mai multe informaţii decât structura scheletului ei. Cu toate acestea, darwiniştii susţin de multă vreme că similaritatea de structură între, să zicem, maimuţe şi oameni dovedeşte existenţa unui strămoş comun (sau o descendenţă comună). *Le-a trecut vreodată prin minte că similaritatea de structură ar putea fi o dovadă că există un proiectant comun mai degrabă decât un strămoş comun?*[27] În definitiv, într-o lume guvernată de legi fizice şi chimice specifice, probabil că doar o anumită gamă de structuri anatomice ar putea produce animale capabile să umble pe două picioare. Şi întrucât toate creaturile care există trebuie să trăiască în aceeaşi biosferă, este de aşteptat ca unele creaturi să aibă structuri similare.

În plus, deşi este posibil ca maimuţele să aibă o structură similară cu oamenii, adesea se trece cu vederea faptul că maimuţele şi oamenii nu seamănă aproape deloc cu şerpii, ciupercile şi copacii. Dar potrivit darwinismului, toate fiinţele vii au evoluat din acelaşi strămoş. Pentru a susţine darwinismul, trebuie să explici importantele *disimilarităţi* dintre fiinţele vii. Va fi nevoie să explici cum palmierul, păunul, caracatiţa, lăcusta, liliacul, hipopotamul, ariciul, căluţul de mare, dionea,* omul şi mucegaiul, de exemplu, au descins toate din prima viaţă cu o

* plantă insectivoră de mlaştină (n. trad.)

complexitate ireductibilă fără vreo intervenţie inteligentă. Va mai fi necesar să explici cum au luat fiinţă prima viaţă şi universul. Fără explicaţii viabile, pe care darwiniştii nu au reuşit să le aducă, este nevoie de multă credinţă pentru a fi un darwinist. *Şi de aceea nu avem destulă credinţă ca să fim darwinişti.*

Este planul inteligent o alternativă inteligentă?

Despre macroevoluţie s-ar mai putea spune o mulţime de lucruri, dar spaţiul nu ne permite să continuăm. Cu toate acestea, din datele pe care le-am investigat în acest capitol poate fi trasă o concluzie rezonabilă. În lumina dovezilor fosile, a izolării moleculare, a dificultăţilor ridicate de formele de tranziţie, a complexităţii ireductibile, a schimbării ciclice şi a barierelor genetice (dar şi a faptului că ele nu pot explica originea universului sau a primei forme de viaţă) s-ar putea crede că darwiniştii vor admite în cele din urmă că teoria lor nu se potriveşte cu dovezile observabile. În loc de aşa ceva, darwiniştii continuă să expună istorii „pur şi simplu" nefundamentate, care contrazic observaţiile ştiinţifice. Ei insistă şi acum că evoluţia este un fapt, un fapt, un fapt!

Suntem de acord că evoluţia este un fapt, dar nu în sensul în care îl înţeleg darwiniştii. Dacă definim evoluţia ca fiind o „schimbare", atunci cu siguranţă că fiinţele vii au evoluat. Dar această evoluţie se petrece la nivelul micro, nu macro. Aşa cum am văzut deja, nu numai că lipsesc dovezi care să susţină macroevoluţia, *dar există dovezi certe că ea nu a avut loc.*

Dacă macroevoluţia nu este adevărată, atunci care este adevărul? Ei bine, dacă nu există o explicaţie naturală pentru originea noilor forme de viaţă, atunci trebuie să existe o explicaţie inteligentă. Este singura opţiune. Nu există cale de mijloc între inteligenţă şi noninteligenţă. Fie că a fost implicată o inteligenţă, fie că nu a fost. Dar darwiniştilor nu le place această opţiune. Aşa că după ce îşi epuizează capacitatea de a-şi apăra adecvat poziţia cu dovezi ştiinţifice lipsite de prejudecăţi (ceea ce se întâmplă foarte repede), darwiniştii îşi îndreaptă tunurile spre susţinătorii Planului Inteligent – adică aceia dintre noi care credem că în spatele universului şi a vieţii există o inteligenţă. Iată care sunt obiecţiile lor tipice, urmate de răspunsurile noastre:[28]

Obiecţie: Planul Inteligent nu este o ştiinţă.
Răspuns: Aşa cum am văzut, ştiinţa este o căutare a cauzelor, şi există doar două feluri de cauze: inteligente şi noninteligente (naturale). Aprecierea darwiniştilor că Planul Inteligent nu este ştiinţă se bazează pe definiţia lor preconceptă pentru ştiinţă. Dar acesta este un argument

circular! Dacă definiţia pe care o dai ştiinţei exclude din start cauzele inteligente, nu vei considera niciodată că Planul Inteligent este o ştiinţă.

Ironia cu care se confruntă însă darwiniştii este aceasta: dacă Planul Inteligent nu este ştiinţă, atunci nici darwinismul nu este ştiinţă. De ce? Pentru că atât darwiniştii cât şi adepţii Planului Inteligent încearcă să descopere ce s-a întâmplat cândva în trecut. Întrebările ce vizează originea sunt întrebări forensice, şi ca atare ne cer să folosim principiile ştiinţelor forensice, pe care le-am discutat deja. De fapt, pentru ca darwiniştii să excludă Planul Inteligent din categoria ştiinţei, pe lângă faptul că vor trebui să se excludă pe ei înşişi, vor mai trebui să excludă şi arheologia, criptologia, criminalistica şi investigarea accidentelor, dar şi Căutarea Inteligenţei Extraterestre (SETI). Toate acestea sunt ştiinţe forensice legitime care caută în trecut cauze inteligente. Aşadar ceva trebuie să fie greşit în definiţia pe care darwiniştii o dau ştiinţei.

Tabelul 6.2 arată diferenţa dintre ştiinţele empirice şi ştiinţele forensice:

Ştiinţele empirice (operaţionale)	**Ştiinţele forensice (ale originilor)**
Studiază prezentul	Studiază trecutul
Studiază fenomene regulate	Studiază fenomene singulare
Studiază fenomene repetabile	Studiază fenomene irepetabile
Re-crearea este posibilă	Re-crearea este imposibilă
Studiază cum funcţionează lucrurile	Studiază cum au început lucrurile
Testată prin experimente repetabile	Testată prin uniformitate
Întreabă cum operează un lucru	Întreabă care este originea unui lucru
Exemple:	Exemple:
Cum cade apa?	Care este originea unei centrale hidroelectrice?
Cum se erodează stânca?	Care este originea Muntelui Rushmore?
Cum funcţionează un motor?	Care este originea unui motor?
Cum aderă cerneala la hârtie?	Care este originea acestei cărţi?
Cum funcţionează viaţa?	Care este originea vieţii?
Cum operează universul?	Care este originea universului?

Tabelul 6.2

Obiecţie: Planul Inteligent comite aşa-numita eroare a Dumnezeului golurilor

Răspuns: Eroarea Dumnezeul golurilor se produce atunci când cineva crede în mod fals că Dumnezeu a cauzat un anumit eveniment, când de

fapt el a fost cauzat de fenomene naturale nedescoperite încă. De exemplu, oamenii au crezut că fulgerul este cauzat în mod direct de către Dumnezeu. Exista un gol în cunoştinţele lor despre natură, aşa că ei au pus efectul pe seama lui Dumnezeu. Darwiniştii afirmă că teiştii fac acelaşi lucru când pretind că Dumnezeu a creat universul şi viaţa. Au ei dreptate? Nu, şi aceasta din mai multe motive.

În primul rând, când noi ajungem la concluzia că o inteligenţă a creat prima celulă sau creierul uman, nu spunem acest lucru doar pentru că ne *lipsesc* dovezile ce ar putea garanta o explicaţie naturală, ci şi fiindcă avem dovezi pozitive, detectabile empiric *pentru* o cauză inteligentă. Un mesaj (cu o complexitate specificată) este detectabil empiric. Când detectăm un mesaj – cum ar fi „Du gunoiul – mama" sau conţinutul a 1.000 de enciclopedii – ştim că el trebuie să provină de la o fiinţă inteligentă deoarece întreaga noastră experienţă observaţională ne spune că mesajele vin doar de la fiinţe inteligente. De fiecare dată când observăm un mesaj, el vine de la o fiinţă inteligentă. La aceasta adăugăm faptul că nu am observat niciodată legile naturale creând mesaje, şi ştim că o fiinţă inteligentă trebuie să fie cauza mesajului. Concluzia noastră este validă din punct de vedere ştiinţific şi ea se bazează pe observaţie şi repetiţie. Ea nu este un argument din ignoranţă, şi nici nu se bazează pe un „gol" în cunoştinţele noastre.

În al doilea rând, oamenii de ştiinţă care susţin Planul Inteligent sunt deschişi atât în faţa cauzelor naturale cât şi în faţa celor inteligente. Ei nu se opun continuării cercetărilor pentru găsirea unei explicaţii naturale pentru prima formă de viaţă. Ei observă pur şi simplu că toate explicaţiile naturale cunoscute dau greş şi că toate dovezile detectabile empiric indică spre un Proiectant inteligent.

Acum, am putea pune la îndoială înţelepciunea de a se continua căutarea unor cauze naturale pentru viaţă. William Dembski, care a publicat o cercetare extinsă pe tema Planului Inteligent, întreabă: „În ce moment hotărârea [de a găsi o cauză naturală] se transformă în îndărătnicie? ... Cât timp trebuie să continuăm o cercetare înainte de a avea dreptul să abandonăm căutările şi să declarăm nu doar că prelungirea căutărilor este zadarnică ci şi că obiectul căutărilor este inexistent?"[29]

Gândeşte-te la implicaţiile întrebării lui Dembski. Ar trebui să ne continuăm căutarea unei cauze naturale pentru fenomene ca Muntele Rushmore sau pentru mesaje precum „Du gunoiul – mama"? Când putem declara cazul închis?

Walter Bradley, unul dintre autorii lucrării seminale *The Mystery of Life's Origin* (*Misterul originii vieţii*), crede că „Nu există o explicaţie

naturală şi [...] se pare că nici nu poate fi găsită vreuna" la originea vieţii. După care adaugă: „Consider că oamenii care cred că viaţa a apărut în mod natural au nevoie de mult mai multă credinţă decât cei care au ajuns la concluzia rezonabilă că există un Proiectant Inteligent".[30]

Indiferent dacă crezi sau nu că ar trebui să continuăm căutarea unei explicaţii naturale, ideea esenţială este că oamenii de ştiinţă care aderă la Planul Inteligent sunt deschişi atât faţă de cauzele naturale cât şi faţă de cauzele inteligente. Fapt este însă că o cauză inteligentă se potriveşte mai mult cu dovezile de care dispunem.

În al treilea rând, concluzia Planului Inteligent este falsificabilă. Cu alte cuvinte, Planul Inteligent ar putea fi infirmat dacă într-o zi s-ar descoperi că legile naturale creează o complexitate specificată. Dar despre poziţia darwinistă *nu se poate* spune acelaşi lucru. Darwiniştii nu permit ca „istoria creaţiei" susţinută de ei să fie falsificată, deoarece, aşa cum am arătat deja, ei nu acceptă să fie luată în considerare şi alte istorii ale creaţiei. „Ştiinţa" lor nu este provizorie sau deschisă corecţiilor; ea este mai închistată decât cea mai dogmatică doctrină bisericească pe care darwiniştii se pricep atât de bine s-o critice.

În sfârşit, darwiniştii sunt cei ce comit o eroare tip Dumnezeul golurilor. Darwin însuşi a fost acuzat odată că ar considera selecţia naturală drept „o forţă activă sau o divinitate" (vezi capitolul 4 din *Originea speciilor*). Or, se pare că selecţia naturală *este* cu adevărat o divinitate sau un „Dumnezeu al golurilor" pentru darwiniştii de azi. Când sunt complet încurcaţi şi nu mai ştiu ce să spună de modul în care au apărut sistemele biologice cu o complexitate ireductibilă şi bogate în informaţii, ei îşi acoperă pur şi simplu golul din cunoştinţe pretinzând că selecţia naturală, timpul şi şansa le-au creat.

Dar capacitatea acestor mecanisme de a crea sisteme biologice bogate în informaţii contrazice dovezile observaţionale. Mutaţiile sunt aproape întotdeauna dăunătoare, iar timpul şi şansa nu sunt de niciun folos darwiniştilor, aşa cum am explicat deja în capitolul 5. În cel mai bun caz, selecţia naturală poate produce schimbări minore în speciile vii, dar ea nu poate explica originea formelor de bază ale vieţii. Pentru ca selecţia naturală să se poată declanşa, trebuie să ai o fiinţă vie de la care să se pornească. Dar în ciuda dificultăţilor evidente cu care se confruntă mecanismul lor, darwiniştii insistă că el acoperă orice gol din cunoştinţele lor. În plus, ei ignoră cu bună ştiinţă dovezile empirice pozitive, detectabile, care confirmă existenţa unei fiinţe inteligente. Aceasta nu este ştiinţă, ci dogma unei religii seculare. Darwiniştii, asemenea oponenţilor lui Galileo, lasă ca religia lor să le anuleze observaţiile ştiinţifice!

Obiecţie: Planul Inteligent este motivat religios.
Răspuns: Această obiecţie are două aspecte. Primul este că unii dintre adepţii Planului Inteligent pot fi motivaţi religios. Şi ce dacă? Face acest lucru ca Planul Inteligent să fie fals? Oare motivaţia religioasă a unor darwinişti face ca darwinismul să fie fals? Nu, adevărul nu stă în motivaţia oamenilor de ştiinţă, ci în calitatea dovezilor. Motivaţia sau prejudecata unui om de ştiinţă nu face neapărat ca el să greşească. El poate împărtăşi o prejudecată şi totuşi să aibă dreptate. Nu prejudecata sau motivaţia este chestiunea principală, ci adevărul este esenţial.

Uneori obiecţia pe care tocmai o discutăm este formulată în felul următor: „Nu poţi crede nimic din ce spune omul acesta despre origini deoarece este creaţionist!" Ei bine, dacă sabia aceasta taie, ea taie în ambele sensuri. Putem spune la fel de bine: „Nu poţi crede nimic din ce spune omul acesta despre origini deoarece este darwinist!"

De ce se crede imediat că concluziile creaţionistului sunt pline de prejudecăţi, în timp ce concluziile darwinistului sunt considerate automat obiective? Pentru că majoritatea oamenilor nu îşi dau seama că ateii au şi ei o concepţie despre lume întocmai ca şi creaţioniştii. După cum vedem, concepţia ateului despre lume nu este neutră şi de fapt cere mai multă credinţă decât cea a creaţionistului.

Acum, aşa cum am arătat anterior, dacă prejudecăţile filozofice sau religioase împiedică pe cineva să interpreteze corect dovezile, atunci avem motive să punem sub semnul întrebării concluziile la care acea persoană ajunge. În dezbaterea actuală, se pare că această problemă este mai serioasă pentru darwinişti decât pentru oricine altcineva. Totuşi, chiar şi dacă cineva este motivat religios sau filozofic, concluziile lui pot fi revizuite printr-o cercetare sinceră a dovezilor. Poate că oamenilor de ştiinţă din ambele tabere le este greu să fie neutri, dar dacă au integritate, ei pot fi obiectivi.

Cel de-al doilea aspect al acestei obiecţii priveşte acuzaţia că susţinătorii Planului Inteligent nu au niciun fel de dovezi care să le sprijine concepţia – că ei nu fac altceva decât să repete ce spune Biblia. Dar nici acest aspect al obiecţiei nu rezistă. Chiar dacă convingerile acceptate de Planul Inteligent sunt *consecvente* cu Biblia, ele nu *se bazează* pe Biblie. Aşa cum am văzut, Planul Inteligent este o concluzie bazată pe dovezi detectabile empiric, nu pe texte sacre. Michael Behe a remarcat: „Viaţa pe pământ la nivelul ei cel mai elementar, în componentele ei cele mai importante, este produsul unei activităţi inteligente. Concluzia planului inteligent decurge firesc din datele de care dispunem – nu din cărţi sacre sau din credinţe sectariste".[31]

Planul Inteligent nu este nici „ştiinţă a creaţiei". Oamenii de ştiinţă care aderă la Planul Inteligent nu afirmă ceea ce afirmă aşa-numiţii „oameni de ştiinţă creaţionişti". Ei nu spun că datele sprijină fără niciun fel de ambiguitate concepţia celor şase zile genezice formate din douăzeci şi patru de ore, sau un potop universal. Ei recunosc că datele ce susţin Planul Inteligent nu se bazează pe o anumită eră geologică sau istorie a pământului. Adepţii Planului Inteligent studiază aceleaşi lucruri din natură ca şi darwiniştii – viaţa şi universul însuşi – dar ajung la o concluzie mai rezonabilă cu privire la cauza acestor lucruri. Pe scurt, indiferent de ce ar avea de spus Biblia în legătură cu acest subiect, *darwinismul este respins deoarece nu se potriveşte cu datele ştiinţifice*, iar Planul Inteligent este acceptat pentru că se potriveşte.

Obiecţie: Planul Inteligent este fals pentru că aşa-numitul plan nu este perfect.

Răspuns: Darwiniştii susţin de multă vreme că dacă ar fi existat un Proiectant, el şi-ar fi proiectat creaturile mai bine. Stephen Jay Gould a exprimat această idee în cartea lui, *The Panda's Thumb*, unde aduce ca exemplu structura aparent suboptimală în cazul urşilor panda, care au o protuberanţă osoasă în loc de degetul mare.

Problema pentru darwinişti este că de fapt acest argument se întoarce *în favoarea* existenţei unui Proiectant în loc să fie un argument împotriva Sa. În primul rând, însuşi faptul că Gould poate identifica ceva ca fiind suboptimal presupune că el ştie ce este optimal. Nu poţi şti că ceva este imperfect dacă nu ştii ce este perfect. Aşadar, observaţia lui Gould că o structură este suboptimală presupune recunoaşterea implicită că putem detecta un plan în cazul degetului mare al ursului panda. (Apropo, acesta este încă un motiv pentru care darwiniştii greşesc când afirmă că Planul Inteligent nu este ştiinţă. Atunci când ei pretind că ceva nu este proiectat corect, ei insinuează că şi-ar putea da seama dacă acel ceva *ar fi* proiectat corect. Aceasta dovedeşte ceea ce adepţii Planului Inteligent au afirmat tot timpul – şi anume că Planul Inteligent este o ştiinţă, deoarece planul poate fi detectat empiric.)

În al doilea rând, o structură suboptimală nu înseamnă că nu există niciun plan. Cu alte cuvinte, chiar dacă admiţi că ceva nu este proiectat într-un mod optim, aceasta nu presupune că nu a fost proiectat deloc. Maşina ta nu este proiectată în mod optim, dar ea este proiectată – cu siguranţă că nu a fost asamblată prin acţiunea legilor naturale.

În al treilea rând, pentru a afirma că ceva este suboptimal, tu trebuie să ştii care au fost obiectivele sau scopurile Proiectantului. Dacă Gould nu ştie ce a intenţionat Proiectantul, atunci el nu poate spune că planul

nu îi îndeplineşte intenţiile. De unde ştie Gould că degetul mare al ursului panda nu este exact ce a intenţionat Proiectantul? Gould porneşte de la presupoziţia că urşii panda ar trebui să aibă degetele mari opozabile, ca oamenii. Dar poate că Proiectantul a vrut ca degetele mari ale ursului panda să fie exact aşa cum sunt. În definitiv, degetul mare al ursului panda îl ajută foarte bine să decojească bambusul pentru a ajunge la interiorul lui comestibil. Poate că urşii panda nu au nevoie de degete mari opozabile fiindcă nu li se cere să scrie cărţi, ca Gould; ei au nevoie de ele doar ca să despoaie bambusul de coajă. Gould nu-L poate învinui pe Proiectantul acelui deget, dacă scopul pentru care a fost creat este acela de a decoji bambusul.

În final, într-o lume constrânsă de realităţile fizice, orice plan se pretează la compromisuri. Laptopurile trebuie să păstreze echilibrul între mărime, greutate şi performanţă. Maşinile mari pot fi mai sigure şi mai confortabile, dar ele sunt de asemenea mai greu de manevrat şi consumă mai mult combustibil. Tavanele înalte fac ca încăperile să arate mai impresionant, dar consumă mai multă energie. Deoarece compromisurile nu pot fi evitate în această lume, inginerii trebuie să caute o poziţie de mijloc care să atingă cel mai bine obiectivele urmărite. De exemplu, nu poţi învinovăţi designul unui autoturism că nu permite transportul a cincisprezece pasageri. Scopul lui este să transporte patru pasageri, nu cincisprezece. Constructorul maşinii a acceptat dezavantajul dimensiunilor reduse în favoarea economiei de combustibil şi şi-a atins obiectivul. La fel, s-ar putea ca structura degetului la ursul panda să fie un compromis care atinge totuşi obiectivele avute în vedere. Degetul lui este foarte potrivit pentru decojirea bambusului. Poate că dacă degetul acesta ar fi fost proiectat altfel, el ar fi stânjenit ursul panda în vreo altă privinţă. Noi pur şi simplu nu ştim acest lucru, dacă nu cunoaştem obiectivele Proiectantului. Ceea ce ştim însă este că criticile lui Gould rămân fără ecou dacă nu cunoaştem aceste obiective.

Atunci de ce mai există darwinişti?

Dacă dovezile sunt atât de solide pentru Planul Inteligent, atunci de ce mai există darwinişti? În definitiv, oamenii aceştia nu sunt nişte ignoranţi – numele lor sunt precedate de obicei de literele dr.!

Primul lucru care trebuie remarcat este că problema aceasta nu este una strict intelectuală, în care darwiniştii examinează imparţial dovezile după care trag o concluzie raţională. Richard Dawkins a scris aceste cuvinte celebre: „Dacă întâlneşti pe cineva care pretinde că nu crede în

evoluţie, poţi spune cu multă certitudine că acea persoană este ignorantă, stupidă sau nebună (ori rea, dar nu m-aş gândi la o atare posibilitate)".[32] Desigur, comentariul lui Dawkins este pur şi simplu fals. Există oameni inteligenţi şi cu doctorate care cred în Planul Inteligent. Întrebarea reală este: De ce aceste invective? De ce aceste emoţii? De unde atâta ostilitate? Credeam că este vorba de ştiinţă. Trebuie să mai fie şi altceva în joc aici.

Aşa este. Să ne întoarcem la citatul lui Richard Lewontin din capitolul precedent. Să ne amintim de afirmaţia lui că darwiniştii cred în toate aceste absurdităţi din cauză că „materialismul este absolut. Căci nu putem permite o intervenţie divină". Acum, aici este adevărata problemă. Vor să-L ţină pe Dumnezeu afară. Dar de ce nu doresc darwiniştii „o intervenţie divină"? Sugerăm patru motive principale.

În primul rând, dacă recunosc existenţa lui Dumnezeu, darwiniştii vor trebui să admită că nu ei sunt cea mai înaltă autoritate când e vorba de adevăr. În prezent, în această lume avansată din punct de vedere tehnologic, oamenii de ştiinţă sunt autorităţile cele mai respectate – sunt noii preoţi care fac posibilă o viaţă mai bună şi reprezintă singura sursă de adevăr obiectiv. Dacă ar accepta posibilitatea existenţei lui Dumnezeu ar însemna să renunţe la pretenţia că ei sunt autoritatea supremă.

În al doilea rând, dacă ar recunoaşte existenţa lui Dumnezeu, darwiniştii ar trebui să admită că nu deţin autoritatea absolută când vine vorba de explicarea cauzelor. Cu alte cuvinte, dacă Dumnezeu există, ei nu ar putea explica fiecare eveniment ca fiind rezultatul unor legi naturale predictibile. Richard Lewontin a formulat această idee în felul următor: „A recurge la o dumnezeire omnipotentă înseamnă a admite că la un anumit moment regularităţile naturii ar putea fi întrerupte, că miracolele s-ar putea produce".[33] Aşa cum a remarcat Jastrow, când lucrul acesta se întâmplă, „omul de ştiinţă îşi pierde controlul", cu siguranţă în favoarea lui Dumnezeu, şi poate şi în favoarea teologului.[34]

În al treilea rând, dacă ar recunoaşte că Dumnezeu există, darwiniştii ar risca să-şi piardă siguranţa financiară şi admiraţia profesională. Cum aşa? Pentru că în comunitatea academică există o presiune extraordinară de a publica lucrări în sprijinul evoluţiei. Găseşte un subiect important, şi s-ar putea să te trezeşti pe coperta lui *National Geographic* sau să fii invitat la emisiuni speciale de pe posturile de televiziune. Dacă nu vii cu nimic interesant, s-ar putea să te trezeşti fără slujbă, fără bani sau măcar fără aprecierea colegilor tăi materialişti. Aşadar, există motivaţii legate de bani, siguranţa slujbei şi prestigiu pentru a promova concepţia darwinistă despre lume.

În final, şi poate cel mai important lucru, dacă ar recunoaşte existenţa

lui Dumnezeu, darwiniştii ar trebui să recunoască de asemenea că nu au autoritatea de a defini binele şi răul. Desfiinţând supranaturalul, darwiniştii pot evita posibilitatea ca ceva să fie interzis din punct de vedere moral. Căci dacă nu există Dumnezeu, totul este permis, aşa cum a remarcat un personaj dintr-un roman dostoievskian.[35] (Vom dezvolta subiectul relaţiei dintre Dumnezeu şi moralitate în capitolul următor.)

De fapt, Julian Huxley, care a fost un darwinist proeminent, a recunoscut că libertatea sexuală este una din cele mai răspândite motivaţii pentru susţinerea dogmei evoluţioniste. Când a fost întrebat în cadrul unui talk-show de Merv Griffin, „De ce cred oamenii în evoluţie?" Huxley a răspuns cu onestitate: „Motivul pentru care acceptăm darwinismul chiar dacă nu avem dovezi este pentru că nu vrem ca Dumnezeu să Se amestece în moravurile noastre sexuale".[36] De remarcat că el nu a menţionat dovezi în sprijinul generării spontane sau dovezi bazate pe resturile fosile. Motivaţia pe care el a observat-o predominantă printre evoluţionişti se bazează pe preferinţele morale, nu pe dovezi ştiinţifice.

Lee Strobel, care şi el a fost ateu, mărturiseşte că a avut aceeaşi motivaţie de a crede în darwinism. El scrie: „Eram mai mult decât bucuros să mă agăţ de darwinism ca scuză pentru a mă debarasa de ideea de Dumnezeu, astfel încât să-mi pot urmări nestingherit planurile în viaţă fără nici un fel de restricţii morale."[37]

Autorul şi conferenţiarul Ron Carlson a cunoscut darwinişti care au admis acelaşi lucru în faţa lui. Într-o asemenea ocazie, după o prelegere despre problemele cu care se confruntă darwinismul şi despre dovezile în favoarea unui Plan Inteligent, pe care a ţinut-o la o universitate importantă, Carlson a luat masa cu un profesor de biologie care participase la prezentarea lui.

„Deci ce credeţi despre prelegerea mea?" l-a întrebat Carlson.

„Ei bine, Ron, a început profesorul, ceea ce spui tu este adevărat şi pare foarte rezonabil. Dar eu voi continua să predau darwinismul".

Carlson a fost derutat. „De ce?" a întrebat el.

„Ei bine, ca să fiu sincer cu tine, Ron, fiindcă darwinismul este confortabil din punct de vedere moral."

„Confortabil din punct de vedere moral? Ce vrei să spui?" a insistat Carlson.

„Vreau să spun că dacă darwinismul este adevărat – dacă nu există Dumnezeu şi toţi am evoluat dintr-o dezgustătoare algă verde – atunci pot să mă culc cu cine vreau, a observat profesorul. În darwinism, nu există responsabilitate morală".[38]

A fost un moment de deplină sinceritate. Desigur, aceasta nu

înseamnă că toţi darwiniştii gândesc în felul acesta sau că toţi darwiniştii sunt imorali – unii dintre ei trăiesc fără îndoială vieţi mai morale decât mulţi aşa-numiţi creştini. Această discuţie scoate doar în evidenţă că pe unii darwinişti nu îi motivează dovezile, ci mai degrabă dorinţa de a nu se supune restricţiilor morale pe care le percep din partea lui Dumnezeu. Această motivaţie îi poate determina să suprime dovezile în favoarea unui Creator ca să poată trăi în continuare aşa cum vor ei să trăiască. (În acest sens, darwinismul nu se deosebeşte cu nimic de multe alte religii ale lumii, asigurând o cale pentru rezolvarea vinovăţiei generată de comportamentul imoral. Diferenţa este că unii darwinişti, în loc să recunoască vinovăţia şi să găsească modalităţi pentru ispăşirea ei sau reguli pentru evitarea ei, încearcă să evite orice sugestie de vinovăţie, afirmând că nu există comportament imoral pentru care să te simţi vinovat!)

Aceste patru motivaţii pe care le-am sugerat nu ar trebui să ne surprindă. Sexul şi puterea motivează multe din polemicile noastre culturale foarte intense, cum ar fi cele cu privire la avort şi homosexualitate. Prea adesea în aceste dezbateri oamenii aleg o poziţie sau alta în funcţie de dorinţele lor personale şi nu pe baza unei analize atente a dovezilor.

La fel, credinţa în darwinism ţine mai degrabă de voinţă decât de intelect. Uneori oamenii refuză să accepte ceea ce ştiu că este adevărat din cauza impactului pe care l-ar putea avea asupra vieţii lor personale. Aceasta explică de ce unii darwinişti sugerează explicaţii atât de absurde şi de contrare intuiţiei – explicaţii „împotriva oricărui simţ comun". În ciuda dovezilor clare în favoarea unui plan, aceşti darwinişti se tem de stăpânirea lui Dumnezeu în viaţa lor personală mai mult decât că ar putea ajunge la concluzii ştiinţifice greşite.

Aceasta nu înseamnă că toţi darwiniştii au astfel de motivaţii pentru convingerile lor. Unii s-ar putea să creadă sincer că dovezile ştiinţifice sprijină teoria lor. Credem că aceştia ajung la concepţia lor greşită din cauză că majoritatea darwiniştilor rareori studiază rezultatele la care ajung cercetătorii din alte domenii. În consecinţă, foarte puţini ajung să-şi formeze o imagine de ansamblu.

Lucrul acesta este adevărat în special în cazul biologilor. Microbiologul Jonathan Wells observă: „Cei mai mulţi biologi sunt oameni de ştiinţă oneşti, foarte muncitori, care se străduiesc să-şi prezinte cât se poate de corect dovezile, dar rareori se aventurează în afara domeniilor specifice de studiu".[39] Cu alte cuvinte, deşi sunt oneşti în activitatea pe care o desfăşoară, ei îşi văd doar partea lor din puzzle. Întrucât au fost învăţaţi că imaginea darwinistă de pe capac este în

general adevărată (cu excepţia unor detalii plictisitoare ce rămân încă nesoluţionate), majoritatea biologilor îşi interpretează partea din puzzle cu această imagine în minte, acordând prezumţia de nevinovăţie concepţiei darwiniste şi presupunând că dovezile cu adevărat decisive în favoarea darwinismului se găsesc într-un alt domeniu al biologiei. Astfel, chiar dacă ei nu pot găsi dovezile care să sprijine generarea spontană sau macroevoluţia în partea lor din puzzle, ei sunt siguri că aceste dovezi trebuie să existe în alt domeniu din biologie, pentru că imaginea darwinistă de pe capac cere ca aceste lucruri să fie adevărate. În atare condiţii paradigma evoluţionistă rămâne necontestată de majoritatea biologilor.

Cât de importantă este vârsta universului?

Nu putem încheia discuţia despre evoluţie şi creaţie fără să menţionăm măcar vârsta universului. Întrucât există mai multe concepţii cu privire la acest subiect, mai ales în cercurile creştine, nu avem aici suficient spaţiu să le tratăm pe toate (ele sunt discutate pe larg în *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics* şi în *Systematic Theology*, volumul 2).[40]

Dorim totuşi să precizăm că deşi vârsta universului este cu siguranţă o problemă teologică interesantă, cel mai important aspect nu este *când* a fost creat, ci mai degrabă faptul că el *a fost* creat. Aşa cum am văzut, universul a explodat în fiinţă din nimic şi a fost ajustat cu multă precizie pentru a susţine viaţa pe pământ. Dat fiind că universul – inclusiv continuum-ul spaţio-temporal – a avut un început, el a necesitat un Începător, indiferent cât de îndepărtat în timp ar fi fost acel început. Tot aşa, deoarece universul a fost proiectat, el necesită un Proiectant, indiferent cât de demult ar fi fost el proiectat.

Putem discuta cât de lungi au fost zilele din Geneza, sau dacă presupoziţiile pe care se bazează tehnicile de datare sunt valide. Dar în aceste discuţii trebuie să avem grijă să nu neglijăm ideea cea mai importantă, şi anume că creaţia are nevoie de un Creator.[41]

Rezumat şi concluzie

Să ne apropiem deci de concluzie. Există, în esenţă, doar două posibilităţi: fie ne-a creat Dumnezeu, fie noi L-am creat pe Dumnezeu. Fie că Dumnezeu există cu adevărat, fie că El este o simplă izvodire a minţilor noastre. Aşa cum am văzut, darwinismul – nu Dumnezeu – este o izvodire a minţii umane. Îţi trebuie multă credinţă ca să fii darwinist. Pentru aceasta, va trebui să crezi că, *fără o intervenţie divină*:

1. Ceva a apărut din nimic (originea universului).
2. Ordinea a apărut din haos (planul universului).
3. Viaţa a apărut din nonviaţă (ceea ce înseamnă că inteligenţa a apărut din noninteligenţă, iar personalitatea a apărut din nonpersonalitate).
4. Noile forme de viaţă au apărut din forme de viaţă existente deja, în ciuda dovezilor care arată contrariul, ca de exemplu:
   (1) Barierele genetice
   (2) Schimbarea ciclică
   (3) Complexitatea ireductibilă
   (4) Izolarea moleculară
   (5) Neviabilitatea formelor de tranziţie, şi
   (6) Dovezile fosile

Aşadar dovezile nu sunt deloc favorabile macroevoluţiei. Dar ce putem spune despre macroevoluţia teistă? Poate ceea ce nu poate fi explicat pe cale naturalistă devine inteligibil dacă Îl introducem pe Dumnezeu în scenariu.

De ce este nevoie de această sugestie? Dacă există dovezi pentru Dumnezeu *şi* pentru macroevoluţie, atunci le-am putea combina într-o singură teorie. Dar, aşa cum am văzut deja, nu există dovezi care să sprijine macroevoluţia. Nu există aşa-numite dovezi contradictorii: unele dovezi care să demonstreze macroevoluţia şi alte dovezi care să o infirme. Dacă am avea, să spunem, dovezi fosile care să ateste milioane de forme de tranziţie pe de-o parte, şi creaturi de o complexitate ireductibilă pe de alta, atunci am putea sugera că Dumnezeu a dirijat evoluţia prin acele goluri imposibil de trecut. Dar lucrurile nu stau aşa, se pare că Dumnezeu nu a avut nevoie să dirijeze macroevoluţia deoarece nu există dovezi să ne spună că macroevoluţia ar fi avut loc!

În final, să ne uităm la dovezi cu o altă întrebare în minte: Cum ar trebui să arate dovezile dacă creaţia (Planul Inteligent) ar fi adevărată? Să luăm în considerare următoarele aspecte:

1. Un univers care a explodat în fiinţă din nimic
2. Un univers cu peste 100 de constante reglate cu o precizie foarte mare, capabile a susţine viaţa pe această planetă infimă, îndepărtată, numită Pământ
3. Forme de viaţă care:
   - au fost observate a apărea doar din forme de viaţă existente în prealabil (nu s-a observat niciodată ca viaţa să apară spontan);

- conţin o complexitate specificată (informaţie) detectabilă empiric, ce echivalează cu conţinutul a mii, poate chiar milioane de cărţi (ceea ce înseamnă, aşadar, mai mult decât substanţele chimice anorganice care le conţin);
- se transformă ciclic şi doar într-o măsură limitată;
- nu pot fi create sau transformate treptat (adică au o complexitate ireductibilă);
- sunt izolate din punct de vedere molecular în limitele tipurilor de bază (nu există o evoluţie ancestrală la nivelul moleculelor);
- lasă vestigii fosile ale unor creaturi pe deplin formate, care apar brusc, nu se transformă, şi apoi dispar la fel de brusc.

O cercetare onestă a faptelor sugerează veridicitatea creaţiei, nu a macroevoluţiei. Aşa cum am văzut deja, ateii trebuie să facă eforturi foarte mari ca să evite nişte concluzii evidente. *Iată de ce ei au nevoie de mult mai multă credinţă decât noi.*

La final, avem o propunere pentru soluţionarea controverselor din această ţară asupra modului cum ar trebui să se predea cunoştinţele despre creaţie şi evoluţie în şcolile publice. De ce nu s-ar putea preda materialul pe care l-am acoperit în capitolele 3-6? De remarcat că nu am citat versete biblice pentru a ne susţine argumentele. Am menţionat doar dovezi ştiinţifice. Aşadar, aceasta nu este o bătălie a ştiinţei împotriva religiei; este o bătălie a ştiinţei *de bună calitate* împotriva ştiinţei *de proastă calitate.* În momentul de faţă majoritatea copiilor noştri învaţă o ştiinţă de proastă calitate pentru că li se predă doar evoluţionismul. Nu ar trebui să fie aşa. De ce ar fi neconstituţional să li se predea dovezile SURGE, să li se arate complexitatea chiar şi a celor mai simple forme de viaţă, să se facă distincţie între micro- şi macroevoluţie şi între ştiinţa forensică şi cea empirică, sau să li se expună problemele cu care se confruntă macroevoluţia? Atunci de ce continuăm să-i îndoctrinăm pe copiii noştri cu o teorie eronată şi şubredă, care se bazează mai mult pe presupoziţii filozofice decât pe observaţii ştiinţifice? De ce să nu le punem la dispoziţie toate dovezile ştiinţifice – pro şi contra – şi îi lăsăm să judece singuri? În definitiv, nu ar trebui să-i învăţăm cum să gândească critic? Sigur că da. Însă darwiniştii fac tot ce le stă în putinţă ca să se asigure că aşa ceva nu se va întâmpla. Ar prefera mai degrabă să suprime dovezile decât să permită ca acestea să fie prezentate onest. De ce? Pentru că acesta este singurul domeniu în care le lipseşte credinţa – *lor le lipseşte credinţa că teoria lor va continua să fie crezută şi după ce copiii vor vedea toate dovezile.*

7

Maica Tereza contra Hitler

„Afirmăm ca fiind adevăruri de la sine înţelese că toţi oamenii sunt creaţi egali, că sunt înzestraţi de Creatorul lor cu anumite Drepturi inalienabile, că printre acestea se numără Viaţa, Libertatea şi Căutarea Fericirii."

DECLARAŢIA DE INDEPENDENŢĂ

EXISTĂ UN STANDARD?

Pe când luam cina împreună cu prietenul meu, Dave, la un restaurant din zona docurilor în Portland, Maine, conversaţia noastră a deviat spre religie. „Eu nu cred că vreo religie deţine adevărul exclusiv", a zis Dave. „Dar se pare că tu, Frank, ţi-ai găsit un punct de sprijin. Ai găsit ceva ce este adevărat pentru tine, şi cred că asta-i minunat."

Pornind de la premisa lui că ceva poate fi adevărat pentru o persoană dar nu şi pentru alta, l-am întrebat: „Dave, ce este adevărat pentru tine? Ce dă sens vieţii tale?"

El mi-a răspuns: „Să fac bani şi să-i ajut pe oameni!" Dave este un om de afaceri foarte prosper, aşa că l-am mai presat puţin.

I-am zis: „Dave, cunosc directori de companii care au atins culmea succesului în afaceri. Şi-au propus şi au realizat lucruri extraordinare în viaţa lor ca oameni de afaceri, dar nu şi-au propus nimic şi au realizat prea puţine în viaţa lor personală. Acum se apropie de pensionare şi se întreabă: „Ce va fi acum?"

Dave a fost de acord cu mine şi a adăugat: „Da, ştiu şi eu că majoritatea directorilor executivi au trecut prin divorţuri urâte, de cele mai multe ori pentru că şi-au neglijat familiile în goana lor după un dolar. Dar eu nu sunt aşa. Eu nu-mi voi sacrifica familia pentru bani, iar prin afacerea mea vreau să-i ajut pe oameni".

L-am lăudat pentru loialitatea lui faţă de familie şi pentru dorinţa de a-i ajuta pe oameni, dar mai rămâneau câteva întrebări. De ce se cuvine

să fim credincioşi familiilor noastre? Cine a zis că trebuie „să îi ajutăm pe oameni"? Este „ajutorarea oamenilor" o obligaţie morală universală, sau este ea adevărată numai pentru tine dar nu şi pentru mine? Sub ce aspect să-i ajutăm: Financiar? Emoţional? Fizic? Spiritual?

Am zis: „Dave, dacă nu există niciun standard obiectiv, atunci viaţa nu este decât un mare joc de Monopoly. Poţi să câştigi mulţi bani şi multe proprietăţi, dar la sfârşitul jocului, totul se întoarce înapoi în cutie. Oare la atât să se rezume viaţa?"

Incomodat de turnura conversaţiei, Dave a schimbat repede subiectul. Dar sentimentul lui că trebuie să-i „ajute pe oameni" era corect; atâta doar că nu ştia cum să-l justifice. De ce credea el că trebuie să-i „ajute pe oameni"? De unde i-a venit această idee? Şi de ce suntem toţi de acord cu el în adâncul sufletelor noastre?

Opreşte-te şi reflectează puţin la această idee: Oare nu cumva eşti şi tu ca Dave? Nu împărtăşeşti şi tu acest sentiment, adânc înrădăcinat în fiinţa ta, că toţi ar trebui să-i „ajutăm pe oameni"? Cu toţii avem acest sentiment. De ce? Şi de ce majoritatea oamenilor par a intui că trebuie să facă binele şi să evite răul?

În răspunsurile la aceste întrebări găsim noi dovezi în favoarea Dumnezeului teist. Ele nu sunt ştiinţifice – pe acelea le-am analizat în capitolele precedente – ci morale. Asemenea legilor logicii şi ale matematicii, aceste dovezi nu sunt de natură materială dar sunt cât se poate de reale. Noi credem că ar trebui să facem binele şi nu răul, că – asemenea lui Dave – ar trebui să-i „ajutăm pe oameni" – pentru că în inimile noastre a fost întipărită o lege morală. Cu alte cuvinte, întregii omeniri i-a fost dată „prescripţia" de a face bine.

Unii numesc această prescripţie morală „conştiinţă"; alţii o numesc „lege naturală"; iar alţii (precum Părinţii noştri Fondatori) au numit-o „legea naturii". Noi îi vom spune „lege morală". Dar indiferent cum am numi-o, însăşi prescrierea în inimile noastre, ale tuturor fiinţelor umane, a unui standard moral indică spre Acela care a prescris această lege morală. Fiecare prescripţie presupune pe cineva care a prescris-o. La fel stau lucrurile şi cu legea morală. Cineva trebuie să ne fi dat obligaţiile morale pe care le avem.

Legea morală este cel de-al treilea argument al nostru în sprijinul existenţei unui Dumnezeu teist (după argumentul cosmologic şi cel teleologic). El sună astfel:

1. Fiecare lege are un legiuitor.
2. Există o lege morală.
3. Prin urmare, există un Legiuitor moral.

Dacă premisele 1 şi 2 sunt adevărate, atunci concluzia urmează în mod necesar. Desigur, fiecare lege are un legiuitor. Nu poate exista nicio legislaţie fără un organ legislativ. Mai mult, dacă există obligaţii morale, atunci trebuie să existe şi cineva faţă de care să fim obligaţi.

Dar există cu adevărat o lege morală? Părinţii noştri Fondatori au crezut că da. Aşa cum a scris Thomas Jefferson în Declaraţia de Independenţă, „Legea naturii" este „de la sine înţeleasă". Nu este nevoie să-ţi foloseşti raţiunea pentru a o descoperi, o cunoşti pur şi simplu. Poate că de aceea prietenul meu Dave a ajuns la un impas în raţionamentul lui. El ştia că a-i „ajuta pe oameni" este ceva ce trebuie făcut, dar nu putea să explice de ce fără să apeleze la un standard din afara lui. Fără un standard obiectiv al semnificaţiei şi al moralităţii, viaţa este lipsită de sens şi nu mai există bine sau rău absolut. Totul devine doar o chestiune de opinie.

Când afirmăm că legea morală există, înţelegem prin aceasta că toţi oamenii poartă întipărit în ei un sentiment elementar al binelui şi răului. Toţi ştiu, de exemplu, că dragostea este superioară urii şi că curajul este mai bun decât laşitatea. Profesorul de la Universitatea din Austin, Texas, J. Budziszewski scrie: „Toţi cunoaştem anumite principii. Nu există nicio ţară în care crima să fie virtute, şi recunoştinţa viciu".[1] C. S. Lewis, care meditat profund asupra acestei teme în lucrarea devenită clasică *Mere Christianity* (*Creştinismul redus la esenţe*), a formulat aceeaşi idee astfel: „Imaginaţi-vă o ţară în care oamenii ar fi admiraţi pentru că fug de pe câmpul de luptă, sau în care cineva s-ar simţi mândru dacă i-ar înşela pe toţi oamenii care au fost buni cu el. Aţi putea la fel de uşor să vă imaginaţi o ţară în care doi şi cu doi fac cinci".[2]

Cu alte cuvinte, toţi ştiu că există obligaţii morale absolute. O obligaţie morală absolută este ceva obligatoriu pentru toţi oamenii, întotdeauna şi oriunde. Şi o lege morală absolută presupune un Legiuitor moral absolut.

Aceasta *nu* înseamnă că toate problemele morale au răspunsuri uşor de găsit sau că nu există şi unii care neagă moralitatea absolută. Există probleme dificile în sfera moralităţii, iar oamenii suprimă şi neagă legea morală în fiecare zi. Dar înseamnă că există principii fundamentale ale binelui şi răului pe care toţi oamenii le cunosc, chiar dacă nu vor să le recunoască. Budziszewski numeşte această cunoaştere fundamentală a binelui şi răului „ceea ce nu putem să *nu* ştim", în cartea lui cu acelaşi titlu.[3]

Nu putem să nu ştim, de exemplu, că este rău să ucizi fiinţe umane nevinovate fără niciun motiv. Unii oameni s-ar putea să nege acest precept şi să comită crime, dar adânc în inimile lor ei ştiu că crima este

ceva rău. Până şi criminalii în serie *ştiu* că uciderea este ceva rău – deşi este posibil să nu *simtă* mustrări de conştiinţă.[4] Şi la fel ca toate legile morale absolute, crima este un lucru rău pentru oricine şi oriunde: în America, în India, în Zimbabwe şi în orice altă ţară, acum şi pentru totdeauna. Asta spune legea morală fiecărei inimi umane.

CUM PUTEM ŞTI CĂ LEGEA MORALĂ EXISTĂ?

Există mai multe lucruri care ne fac să ştim că legea morală există, şi în continuare vom prezenta şi apoi vom discuta opt astfel de motive. Chiar dacă unele se suprapun între ele, noi le vom discuta în această ordine:

1. Legea morală este incontestabilă.
2. O cunoaştem prin intermediul reacţiilor noastre.
3. Stă la baza drepturilor omului.
4. Este standardul neschimbător al justiţiei.
5. Defineşte diferenţa reală dintre poziţiile morale (de ex., Maica Tereza contra Hitler).
6. Întrucât ştim ce este absolut rău, trebuie să existe un standard absolut al dreptăţii.
7. Legea morală este baza dezacordului politic şi social.
8. Dacă nu ar exista o lege morală, nu am încerca să ne scuzăm când o încălcăm.

1. Legea morală este incontestabilă – Relativiştii emit în esenţă două pretenţii de adevăr: 1) nu există adevăr absolut; şi 2) nu există valori morale absolute. Dar tactica struţului te va ajuta să dezamorsezi prima lor aserţiune: dacă nu există de fapt niciun adevăr absolut, atunci enunţul lor absolut conform căruia „Nu există adevăr absolut" nu poate fi adevărat. Poţi astfel să îţi dai seama că afirmaţia relativistului este iraţională, pentru că ea afirmă exact lucrul pe care încearcă să-l nege.

Până şi Joseph Fletcher, părintele eticii situaţionale moderne, a căzut în această capcană. În cartea lui intitulată *Situation Ethics*, Fletcher a insistat că „situaţionistul se fereşte de cuvinte precum «niciodată», «perfect» şi «întotdeauna» ... ca de ciumă, ca de altfel şi de cuvântul «absolut»".[5] Desigur, aceasta ne aduce aminte de zicala „Niciodată să nu spui «niciodată»" sau „Întotdeauna ar trebui să evităm folosirea cuvântului «întotdeauna»". Dar aceste afirmaţii nu evită tocmai ceea ce ni se spune că trebuie să evităm noi. Relativiştii sunt *absolut* siguri că nu există absoluturi.

Asemenea adevărului absolut, şi valorile absolute sunt de necontestat. Deşi enunţul „Nu există absoluturi" nu este autocontradictoriu, existenţa valorilor absolute este practic incontestabilă. Căci cel ce neagă

toate valorile, îşi valorizează dreptul de a le nega. În plus, el vrea ca toţi să-l valorizeze ca persoană, chiar şi atunci când neagă existenţa valorilor pentru toţi oamenii. Am înţeles acest lucru foarte clar cu mai mulţi ani în urmă când am vorbit (eu, Norm) în faţa unui grup de rezidenţi bogaţi şi bine educaţi din zona suburbană a oraşului Chicago. După ce am sugerat că există valori morale obiective pe care suntem obligaţi să le respectăm, o doamnă s-a ridicat în picioare şi a protestat cu vehemenţă: „Nu există valori reale. Totul este o chestiune de gust sau de opinie!" M-am împotrivit tentaţiei de a-mi dovedi argumentul strigând la ea: „Şezi jos şi taci din gură, intelectualo. Cine ţi-a cerut părerea?!" Desigur, dacă aş fi fost atât de lipsit de curtoazie şi de necioplit, ea s-ar fi plâns pe bună dreptate că i-am violat dreptul la opinie şi dreptul de a şi-l afirma. La care eu aş fi putut răspunde: „Nu ai acest drept – tocmai mi-ai spus că astfel de drepturi nu există!"

Plângerea ei ar fi dovedit că ea credea de fapt într-o valoare absolută – ea îşi valoriza dreptul de a afirma că nu există valori absolute. Cu alte cuvinte, chiar şi cei ce neagă toate *valorile îşi valorizează* dreptul de a le nega. Şi în aceasta constă inconsecvenţa. Valorile morale sunt practic incontestabile.

2. Reacţiile noastre ne ajută să descoperim legea morală (să facem distincţia între bine şi rău) – În scenariul de mai sus, reacţia doamnei i-ar fi amintit că există valori morale absolute. Un profesor la o mare universitate din Indiana i-a oferit unuia din studenţii lui relativişti acelaşi gen de experienţă nu cu mult timp în urmă. Respectivul profesor, care preda un curs de etică, le-a cerut studenţilor să scrie un eseu pe o temă la alegere, singura lor obligaţie fiind să susţină teza cu argumente şi să o documenteze în mod corespunzător.

Un student, ateu, a scris cu multă elocvenţă despre relativismul moral. El a argumentat: „Toate principiile morale sunt relative; nu există un standard absolut de dreptate sau corectitudine; totul este o chestiune de opinie; ţie îţi place ciocolata, mie îmi place vanilia" ş.a.m.d. Lucrarea era bine argumentată şi documentată. Avea lungimea cerută şi a fost predată la termen într-o frumoasă mapă albastră.

După ce profesorul a citit întreaga lucrare, a scris pe coperta din faţă: „4 – nu-mi plac mapele albastre!" Când studentul şi-a primit lucrarea s-a înfuriat. A năvălit în biroul profesorului şi a protestat: „«4! Nu-mi plac mapele albastre!» Nu e cinstit! Nu e corect! Nu e drept! Nu mi-aţi notat lucrarea pe baza meritelor ei!"

Ridicându-şi mâna ca să-l liniştească pe studentul arogant, profesorul a replicat calm: „Stai puţin. Aşteaptă. Am citit o mulţime de

lucrări. Dă-mi voie să mă uit ... nu cumva lucrarea ta făcea afirmaţia că nu există cinste, corectitudine şi dreptate?"

„Ba da", a răspuns studentul.

„Atunci, de ce-mi spui că nu am fost *cinstit, corect* şi *drept*?" a întrebat profesorul. „Nu susţinea lucrarea ta că totul este o chestiune de gust? Că ţie îţi place ciocolata, iar mie îmi place vanilia?"

Studentul a răspuns: „Da, aceasta este concepţia mea".

„Foarte bine, atunci, a confirmat profesorul. Mie nu-mi place culoarea albastră. De aceea ţi-am dat un 4!"

Dintr-o dată s-a aprins beculeţul în mintea studentului. Şi-a dat seama că *de fapt* credea în absoluturi. Cel puţin credea în dreptate. În definitiv, îşi acuza profesorul de *nedreptate* pentru că i-a dat un 4 numai din cauza culorii mapei. Acest simplu fapt a distrus întreaga lui pledoarie în favoarea relativismului.

Morala acestei întâmplări este că există principii morale absolute. Şi dacă vrei să-i faci pe relativişti să recunoască lucrul acesta, ajunge să-i tratezi incorect. Reacţiile lor vor revela legea morală înscrisă în inimile şi minţile lor. În exemplul nostru, studentul şi-a dat seama că există un standard obiectiv de corectitudine din *reacţia* lui la tratamentul pe care i l-a aplicat profesorul. La fel, s-ar putea să nu cred că furtul este un lucru rău atunci când fur eu de la tine. Dar cât de jignit moral mă simt când furi tu de la mine!

Reacţiile noastre mai arată că relativismul în ultimă instanţă este neviabil. Oamenii pot pretinde că sunt relativişti, dar ei nu doresc ca partenerii lor de viaţă să fie relativişti sexual. Ei nu doresc ca partenerii lor de viaţă să fie doar *relativ* fideli. Aproape toţi bărbaţii relativişti se aşteaptă ca soţiile lor să trăiască ca şi când adulterul ar fi *absolut* greşit, şi ar *reacţiona* foarte negativ dacă soţiile lor ar practica relativismul comiţând adulter. Şi chiar dacă există câţiva relativişti care nu ar obiecta în legătură cu adulterul, crezi că ar accepta ei şi moralitatea omorului sau a violului dacă cineva ar dori să-i ucidă ori să-i violeze? Desigur că nu. Relativismul contrazice reacţiile noastre şi bunul nostru simţ.

Reacţiile ne ajută să identificăm binele şi răul chiar şi la nivel de naţiune. Când teroriştii musulmani au deturnat avioanele *noastre* în clădirile *noastre* în care erau cei dragi *nouă*, reacţia *noastră* emoţională a fost pe măsura imensităţii acestei crime. Reacţia noastră a întărit adevărul că fapta era absolut greşită. Cineva ar putea spune: „Dar Bin Laden şi tovarăşii lui de crimă au considerat că fapta este corectă din punct de vedere moral". Asta, în parte, fiindcă nu ei au suferit consecinţele crimei lor. Cum crezi că ar fi *reacţionat* Bin Laden dacă noi am fi deturnat avioanele *lui*, în clădirile *lui*, în care erau cei dragi *lui*? Ar fi ştiut imediat că o asemenea faptă este incontestabil greşită.

Aşadar, legea morală nu este întotdeauna vizibilă în acţiunile noastre, fapt dovedit de lucrurile îngrozitoare pe care oamenii şi le fac unii altora. Dar ea străluceşte în *re*acţiile noastre – ce facem atunci când noi înşine suntem trataţi incorect. Cu alte cuvinte, *legea morală nu este întotdeauna standardul după care îi tratăm pe alţii, dar este aproape întotdeauna standardul după care aşteptăm ca alţii să ne trateze pe noi.* Ea nu descrie cum ne comportăm noi *în realitate*, ci mai degrabă prescrie cum *ar trebui* să ne comportăm.

3. Fără legea morală, nu ar exista drepturi umane – Statele Unite ale Americii s-au constituit pe baza credinţei în legea morală şi în drepturile umane date de Dumnezeu. Thomas Jefferson a scris în Declaraţia de Independenţă:

> Afirmăm ca fiind adevăruri de la sine înţelese că toţi oamenii sunt creaţi egali, că sunt înzestraţi de Creatorul lor cu anumite *Drepturi inalienabile*, că printre acestea se numără Viaţa, Libertatea şi Căutarea Fericirii. Că guvernele sunt instituite printre Oameni pentru asigurarea *acestor drepturi*, derivându-şi *puterile legitime* din consimţământul celor guvernaţi (sublinierea noastră).

Remarcă fraza: „sunt înzestraţi de Creatorul lor cu anumite Drepturi inalienabile". Cu alte cuvinte, Părinţii Fondatori au crezut că drepturile omului sunt date de Dumnezeu şi, ca atare, că ele sunt universale şi absolute – sunt drepturile tuturor oamenilor, din toate locurile şi în toate timpurile, indiferent de naţionalitatea sau religia lor.

Jefferson şi ceilalţi Părinţi Fondatori au recunoscut că există o autoritate superioară – „Creatorul" – la care ei puteau apela pentru a stabili temeiurile morale obiective ale independenţei lor. Dacă şi-ar fi început Declaraţia cu cuvintele: „Afirmăm ca fiind *opinia* noastră..." (în loc de „adevăruri" „de la sine înţelese"), ei nu ar fi exprimat o justificare morală obiectivă pentru Declaraţia lor de Independenţă. Ar fi avut doar opinia lor, care era contrară aceleia regelui George. Dar Fondatorii au apelat la „Creatorul" deoarece credeau că legea Lui morală este standardul ultim pentru bine şi rău care putea să le justifice cauza. Şi cauza lor era să pună capăt domniei regelui George în coloniile americane. Convingerea lor era că domnia lui George trebuia să înceteze fiindcă viola drepturile umane fundamentale ale coloniştilor.

Într-un sens, Părinţii Fondatori se aflau în aceeaşi situaţie ca şi Ţările Aliate după cel de-al Doilea Război Mondial. Când criminalii de război naziţti au fost aduşi în faţa instanţei la Nuremberg, ei au fost acuzaţi de violarea drepturilor fundamentale ale omului aşa cum sunt acestea definite de legea morală (care se exprimă în legislaţia internaţională).

Această lege este cunoscută instinctiv de toţi oamenii, şi toate naţiunile i se supun. Dacă nu ar fi existat o moralitate internaţională care să transceandă legile guvernului secular german, Aliaţii nu ar fi avut niciun temei pe baza căruia să-i condamne pe nazişti. Cu alte cuvinte, nu am fi putut spune că naziştii au făcut ceva absolut rău dacă nu am fi ştiut ce este absolut corect. Dar noi ştim că ei au făcut ceva absolut rău, deci legea morală trebuie să existe.

4. Fără legea morală, nu am putea cunoaşte dreptatea sau nedreptatea – Poate că cel mai popular argument împotriva existenţei lui Dumnezeu este prezenţa şi persistenţa răului în lume. Dacă există cu adevărat un Dumnezeu bun şi drept, atunci de ce lasă El ca unor oameni buni să li se întâmple lucruri rele? Ateii au afirmat multă vreme că mai logic ar fi să credem că Dumnezeu nu există decât să tot încercăm să explicăm cum poate coexista Dumnezeu cu răul.

Un asemenea ateu a fost şi C. S. Lewis. El credea că nedreptatea din lume îi confirmă ateismul, asta până când s-a gândit de unde ştie el că lumea este nedreaptă. El a scris: „[Ca ateu] argumentul meu împotriva existenţei lui Dumnezeu a fost că universul pare crud şi nedrept. Dar cum am ajuns eu la ideea aceasta de drept şi de nedrept? Cineva nu poate spune că o linie este strâmbă dacă nu are idee cum arată o linie dreaptă. Cu ce comparam universul atunci când spuneam că este nedrept?"[6] Această înţelegere l-a determinat pe Lewis să abandoneze ateismul şi să accepte până la urmă creştinismul.

La fel ca mine şi ca tine, Lewis a putut percepe *ne*dreptatea doar fiindcă există un standard neschimbător al dreptăţii înscris în inimile noastre. Într-adevăr, nu poţi şti ce e rău dacă nu ştii ce e bine. Şi nu poţi şti ce e bine dacă nu există un standard neschimbător al binelui în afara ta însuţi. Fără acest standard obiectiv, orice împotrivire faţă de rău nu reprezintă nimic altceva decât opinia ta personală.

Îmi place (mie, Norm) să polemizez cu evreii atei. De ce? Pentru că nu am întâlnit niciodată un evreu care să creadă că Holocaustul a fost doar o problemă de opinie. Toţi cred că a fost cu adevărat rău, indiferent ce ar crede cineva despre el. În timpul unei dezbateri cu un evreu ateu, mi-am întrebat oponentul: „Pe ce bază afirmaţi că Holocaustul a fost rău?" El mi-a zis: „Pe baza simţului meu moral benign".

Ce altceva putea spune? Dacă nu voia să recunoască existenţa unei legi morale obiective – dar aceasta însemna să recunoască şi existenţa lui Dumnezeu – el nu avea nicio bază obiectivă să se împotrivească Holocaustului. Împotrivirea lui nu ar avea mai multă greutate decât o opinie personală.

Dar cu toţii ştim că moralitatea Holocaustului nu este doar o

chestiune de opinie. Reacţia ta în faţa unui comentariu privind Holocaustul ar trebui să te ajute să înţelegi că există ceva cu adevărat rău în uciderea unor oameni nevinovaţi. În definitiv, nu reacţionezi la fel dacă cineva îţi spune „Mâncarea aceasta a fost minunată!" sau „Holocaustul a fost minunat!" Tu ştii intuitiv că gustul cuiva pentru mâncare nu este acelaşi lucru cu gustul lui pentru rău. Există o diferenţă morală reală între mâncare şi crimă – prima este o simplă preferinţă pe când cea de-a doua este o adevărată nedreptate. Reacţiile tale în faţa unor asemenea comentarii te ajută să înţelegi diferenţa.

Vom discuta mai pe larg despre coexistenţa lui Dumnezeu cu răul în apendicele 1. Deocamdată, ideea principală este aceasta: dacă nu ar exista o lege morală, noi nu am fi capabili să percepem răul sau nedreptatea. Fără dreptate, nedreptatea este lipsită de sens. Tot aşa, dacă nu există un standard neschimbător al binelui, nu există nici rău obiectiv. Dar cum toţi ştim că răul există, trebuie să existe şi o lege morală.

5. Fără legea morală, nu am putea evalua diferenţele morale – Să luăm ca exemplu cele două hărţi ale Scoţiei din figura 7.1. Care hartă este mai bună? Cum poţi să-ţi dai seama care hartă este mai bună? Singurul mod de a afla lucrul acesta este să te uiţi cum arată Scoţia reală. Cu alte cuvinte, ar trebui să compari ambele hărţi cu un loc real şi neschimbător numit Scoţia. Dacă Scoţia nu există, atunci hărţile sunt lipsite de sens. Dar întrucât Scoţia există, putem vedea că Harta A este mai bună, deoarece este mai apropiată de standardul neschimbător – de Scoţia reală.

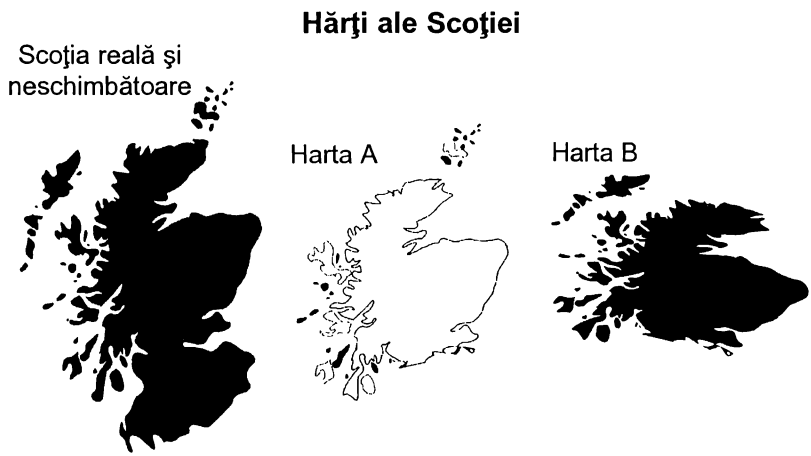

Fig. 7.1

Exact acelaşi lucru îl facem atunci când evaluăm comportamentul Maicii Tereza în raport cu acela al lui Hitler. Apelăm la un standard neschimbător şi absolut care se situează undeva dincolo de ambele comportamente. Acest standard este legea morală. C. S. Lewis a formulat ideea aceasta în felul următor:

> Momentul în care spui că un set de idei morale poate fi mai bun decât altul, de fapt tu le evaluezi pe amândouă prin prisma unui standard şi spui că unul dintre ele se conformează în mai mare măsură standardului decât celălalt. Dar standardul care le măsoară şi le compară pe amândouă este ceva diferit de oricare din aceste două seturi de idei. De fapt, tu le compari pe amândouă cu o Moralitate Reală, admiţând că există un Bine real, independent de ce cred oamenii, şi că ideile unor oameni se apropie mai mult decât ale altora de Binele real. Putem spune lucrul acesta şi în alt fel. Dacă ideile tale morale pot fi mai adevărate, iar cele ale naziştilor pot fi mai puţin adevărate, trebuie să existe ceva – o Moralitate Reală – prin raportare la care ele să fie adevărate.[7]

Dacă legea morală nu există, atunci nu există nicio diferenţă morală între comportamentul Maicii Tereza şi cel al lui Hitler. De asemenea, afirmaţii precum „Uciderea este rea", „Rasismul este greşit" sau „Nu ar trebui să abuzezi de copii" nu au niciun sens obiectiv. Ele reprezintă doar opinia cuiva, la fel ca „Ciocolata este mai bună decât vanilia". De fapt, fără legea morală, nici măcar termenii valorizatori precum „bine", „rău", „mai bun", „mai rău" nu ar avea un sens obiectiv atunci când ar fi folosiţi într-un context moral. Dar noi ştim că ei au sens. De exemplu, când spunem „Societatea merge spre bine" sau „Societatea merge spre rău", noi comparăm societatea cu un standard moral situat dincolo de noi înşine. Acest standard este legea morală care este înscrisă în inimile noastre.

Pe scurt, a crede în relativismul moral înseamnă a susţine că nu există diferenţe morale reale între Maica Tereza şi Hitler, între libertate şi sclavie, între egalitate şi rasism, între grijă şi abuz, între dragoste şi ură sau între viaţă şi crimă. Dar noi ştim cu toţii că asemenea concluzii sunt absurde. Astfel, relativismul moral trebuie să fie fals. Şi dacă relativismul moral este fals, atunci există o lege morală obiectivă.

6. Fără legea morală, nu am putea şti ce este bine sau rău – Când Alan Dershowitz, un agnostic declarat, a polemizat public în septembrie 2000 pe teme religioase cu Alan Keyes, care este romano-catolic, Dershowitz a fost întrebat de către unul dintre spectatori: „Ce face ca ceva să fie drept?"

Dershowitz a lăudat întrebarea şi pe urmă a zis: „Noi ştim ce este răul. L-am văzut", apoi a enumerat câteva exemple evidente ale răului, cum ar fi Holocaustul şi Cruciadele. După care Dershowitz s-a uitat atent la spectatori, şi-a ridicat glasul şi a declarat cu emfază: „NU ŞTIU CE ESTE DREPT! Ştiu ce este NEDREPT!"

Pe urmă aproape că a început să-şi mustre ascultătorii: „Dar mai vreau să vă spun ceva, prieteni. Nici VOI nu ştiţi ce este drept! În clipa în care crezi că ştii ce este drept, în clipa în care crezi că ai răspuns la întrebarea ce este drept, chiar în clipa aceea pierzi un aspect foarte preţios al creşterii şi al dezvoltării. Eu nu mă aştept să ştiu vreodată cu exactitate ce este drept, dar îmi dedic viaţa încercării de a afla".[8] La această remarcă, unii dintre spectatori au început să aplaude.

Lui Keyes nu i s-a dat posibilitatea să-i dea o replică lui Dershowitz. Dacă ar fi avut această ocazie ar fi putut să aplice tactica struţului ca să demaşte contradicţiile interne din argumentul lui Dershowitz – de exemplu, l-ar fi putut întreba: „De unde ştii că ceva este nedrept dacă nu ştii ce este drept?" Într-adevăr, nu poţi şti că 5 este răspunsul greşit la operaţia matematică 2+2, dacă nu ai habar care este răspunsul corect! În acelaşi fel, Dershowitz nu are cum să ştie ce este nedrept din punct de vedere moral dacă nu are habar ce este corect din punct de vedere moral.

În timpul dezbaterii, Dershowitz n-a întâmpinat nicio dificultate în a se dezlănţui împotriva unor lucruri pe care le considera rele din punct de vedere moral (de exemplu, legile împotriva homosexualităţii, legile împotriva avortului, rasismul, sclavia, codul moral al Cercetaşilor, unirea bisericii cu statul etc.). Dar când pretindea că anumite lucruri sunt nedrepte, el afirma implicit că anumite lucruri sunt drepte. Orice negaţie implică o afirmaţie. Pentru a afirma că restricţionarea avortului este greşită (negaţia), Dershowitz trebuie să ştie că femeile au dreptul moral de a avorta (afirmaţia). Dar fără o lege morală, Dershowitz nu ar putea justifica această poziţie morală sau oricare alta. Ea ar rămâne doar o opinie personală.

Este, de asemenea, culmea erorii şi a aroganţei să pretinzi că niciunul dintre ascultători nu ştie ce e drept. Creştinii sunt adesea criticaţi deoarece afirmă că „ei deţin adevărul", dar iată-l pe Dershowitz afirmând că *el* deţine *adevărul că nimeni nu deţine adevărul.* Pentru a şti că nimeni nu deţine adevărul, *Dershowitz ar trebui să ştie el însuşi care este adevărul.*

Unii relativişti sunt faimoşi pentru acest gen de aroganţă autocontradictorie. Ei pretind că nu există adevăr, după care emit pretenţii proprii de adevăr. Ei pretind că nu ştiu ce este drept, şi apoi

afirmă că propriile lor cauze politice sunt drepte. Ei neagă legea morală într-o propoziţie şi o presupun în următoarea.

7. Fără legea morală, nu există temeiuri morale pentru dezacordul politic sau social – Liberalii politici precum Alan Dershowitz şi mulţi artişti de la Hollywood sunt bine-cunoscuţi pentru opoziţia lor morală faţă de război, legile antiavort, legile împotriva homosexualităţii, reducerile de impozite şi aproape tot ce ar putea susţine „dreapta religioasă". Problema lor este că mulţi din ei sunt atei, şi deci nu au o bază morală obiectivă pentru poziţiile pe care le sprijină cu atâta vehemenţă. Căci dacă nu există o lege morală, atunci nicio poziţie cu privire la nicio problemă morală nu poate fi obiectiv dreaptă sau nedreaptă – nici măcar poziţiile ateilor.

Fără o lege morală, nu ar fi deloc nedrept din punct de vedere obiectiv ca creştinii sau musulmanii să-şi impună prin forţă religia asupra ateilor. Nu ar fi deloc nedrept ca ateismul să fie scos în afara legii, ca proprietăţile ateilor să fie confiscate şi acordate lui Pat Robertson şi Jerry Falwell. Atacarea homosexualilor, rasismul sau războaiele imperialiste nu ar fi nici ele nedrepte. După cum nu ar fi nedrept nici să se interzică avortul, măsurile anticoncepţionale şi chiar sexul liber consimţit între adulţi! Cu alte cuvinte, fără o lege morală, ateii n-ar avea niciun temei moral să-şi susţină cauzele politice favorite. Nu ar exista niciun *drept* la avort, la relaţii homosexuale sau la oricare altă cauză politică sacră pentru ei deoarece într-o lume nonteistă nu există drepturi. Până când ateii nu admit că există un Dumnezeu şi că legea Lui morală acceptă sau porunceşte activităţile în care sunt angajaţi, poziţiile lor nu sunt nimic mai mult decât simple preferinţe subiective. Şi nimeni nu are vreo obligaţie morală să fie de acord cu nişte simple preferinţe sau să le permită ateilor să-şi impună preferinţele legislative asupra celorlalţi.[9]

Aşadar, ironia este că răzvrătindu-se împotriva legii morale, ateii îşi subminează şi propriile temeiuri de a se răzvrăti împotriva a orice. De fapt, fără o lege morală, nimeni nu mai are niciun temei obiectiv ca să fie pentru sau împotriva unei cauze! Dar întrucât ştim cu toţii că temele referitoare la viaţă şi la libertate sunt mai mult decât nişte simple preferinţe – că ele presupun drepturi morale reale – legea morală există.

8. Dacă nu ar exista o lege morală, nu am mai încerca să ne scuzăm când o încălcăm – Ai remarcat vreodată că oamenii îşi găsesc scuze pentru comportamentul lor imoral? Găsirea unor scuze este de fapt o recunoaştere tacită că legea morală există. De ce să ne mai scuzăm dacă nu există comportament imoral?

Până şi virtutea numărul unu a culturii noastre atât de imorale – toleranţa – revelează legea morală, deoarece toleranţa însăşi este un principiu moral. Dacă nu, de ce ar mai trebui ca cineva să fie tolerant? De fapt, legea morală ne cere să trecem dincolo de toleranţă, la dragoste. Toleranţa este prea slabă – toleranţa spune: nu te băga şi suportă-i. Dragostea spune: apropie-te de ei şi ajută-i. Tolerarea răului presupune lipsa dragostei, dar tocmai acest lucru îl aşteaptă de la noi mulţi oameni din cultura noastră.

În plus, apelul la toleranţă este o recunoaştere tacită că comportamentul ce trebuie tolerat este greşit. De ce? Pentru că nu este nevoie să insişti ca oamenii să tolereze un comportament bun, ci doar unul rău. Nimeni nu trebuie convins să tolereze comportamentul Maicii Tereza, ci doar comportamentul unor relativişti. În mod similar, nimeni nu îşi caută scuze că a acţionat ca Maica Tereza. Ne căutăm scuze numai atunci când acţionăm împotriva legii morale. Dar nu am face lucrul acesta dacă nu ar exista o lege morală.

Absolut contra relativ: de ce această confuzie?

Dacă există într-adevăr o lege morală absolută aşa cum susţinem noi, atunci de ce cred atât de mulţi că moralitatea este relativă? Şi de ce atâţia oameni par a avea valori diferite? Din punct de vedere raţional, motivul rezidă în incapacitatea de a face distincţii corecte. Să vedem care sunt aceste distincţii şi să înlăturăm sferele de confuzie:

Confuzia #1 – Principiile morale absolute contra comportamentului schimbător

O greşeală frecventă a relativiştilor este confuzia între comportament şi valoare. Adică ei confundă ceea ce *este* cu ceea ce *ar trebui* să fie. Ceea ce *fac* oamenii este supus schimbării, dar ce *ar trebui* să facă nu se schimbă niciodată. Aceasta este şi diferenţa dintre sociologie şi moralitate. Sociologia este *descriptivă*; moralitatea este *prescriptivă*.

Cu alte cuvinte, relativiştii confundă adesea situaţia comportamentală schimbătoare cu datoria morală neschimbătoare. De exemplu, când se discută un subiect moral cum este sexul premarital sau concubinajul, îi auzi adesea pe oamenii care îl susţin spunând ceva de genul: „Fă-o, trăim în secolul al XXI-lea!" ca şi când comportamentele actuale ar dicta ce e bine şi ce e rău. Pentru a ilustra absurditatea raţionamentului relativist, nu trebuie decât să îndrepţi discuţia spre o chestiune morală mai gravă cum ar fi crima, care şi ea este mai frecventă în America de azi decât a fost cu cincizeci de ani în urmă. Câţi relativişti

s-ar pronunţa în favoarea uciderii, cerându-ne „Fă-o, trăim în secolul al XXI-lea!"? Acolo duce raţionamentul lor atunci când confundă ce fac oamenii cu ce ar trebui să facă.

Un alt aspect al erorii *este–ar trebui* se manifestă atunci când oamenii sugerează că nu există o lege morală pentru că oamenii nu o respectă. Desigur, toţi încalcă legea morală într-o măsură oarecare – de la minciunile nevinovate la crimă. Dar aceasta nu înseamnă că nu există o lege morală neschimbătoare, ci doar că toţi o violăm. Toţi facem greşeli de matematică, dar aceasta nu înseamnă că nu există reguli matematice neschimbătoare.

Confuzia #2 – Principiile morale absolute contra percepţiilor schimbătoare asupra faptelor

O altă confuzie care se face este între existenţa unei valori morale absolute şi înţelegerea faptelor folosite în aplicarea acelei valori. De exemplu, aşa cum a remarcat C. S. Lewis, la sfârşitul anilor 1700 vrăjitoarele erau considerate criminale şi condamnate la moarte, dar acum nu sunt.[10] Un relativist ar putea spune: „Vezi! Valorile noastre morale s-au schimbat, deoarece acum nu mai căutăm să ucidem vrăjitoarele. Moralitatea este relativă în funcţie de timp şi de cultură".

Dar aserţiunea relativistului este incorectă. Nu s-a schimbat principiul moral că crima este ceva rău, ci doar percepţia sau înţelegerea faptică asupra capacităţii „vrăjitoarelor" de a ucide oameni prin blestemele lor. Acum oamenii nu mai cred că ele pot face aşa ceva. Prin urmare, oamenii nu le mai consideră ucigaşe. Cu alte cuvinte, *percepţia asupra unei situaţii morale este relativă* (dacă vrăjitoarele sunt cu adevărat criminale), *dar valorile morale implicate în situaţie nu sunt relative* (crima a fost şi va fi întotdeauna considerată ceva rău).

Neînţelegerea acestei distincţii îi face pe oameni să creadă că diferenţele culturale reflectă diferenţe esenţiale chiar în valorile morale fundamentale. De exemplu, unii cred că întrucât hinduşii venerează vacile iar americanii le mănâncă, există o diferenţă esenţială între valorile morale ale americanilor şi cele ale hinduşilor. Dar motivul pentru care oamenii din India consideră că vacile sunt sacre nu are nimic de-a face cu valorile morale esenţiale – ci cu credinţa lor religioasă în reîncarnare. Indienii cred că vacile pot poseda sufletele unor oameni decedaţi şi nu vor să le mănânce. În Statele Unite, noi nu credem că sufletele rudeniilor noastre decedate ar putea fi într-o vacă, aşa că noi mâncăm fără niciun fel de probleme vacile. În ultimă analiză însă, ceea ce pare a fi o diferenţă morală este de fapt un acord – şi noi, şi ei credem că nu este bine s-o mănânci pe bunica! Valoarea morală fundamentală

că nu este bine s-o mănânci pe bunica este considerată absolută de oamenii din ambele culturi. Atâta doar că nu au căzut de acord dacă sufletul bunicii este în vacă sau nu![11] Ei au *percepţii* diferite *asupra faptelor* ce ţin de valoarea morală, dar în esenţă sunt de acord că valoarea morală trebuie respectată.

Confuzia #3 – Principiile morale absolute contra aplicării lor la situaţii particulare

Aşa cum am văzut, oamenii deosebesc binele de rău mai degrabă prin reacţiile lor decât prin acţiunile lor. Atunci când oamenii cad victimă unui comportament nedrept, ei înţeleg fără dificultate că respectivul comportament este absolut greşit. Şi chiar dacă două victime nu sunt de acord cu privire la moralitatea unei fapte particulare, aceasta nu înseamnă că moralitatea este relativă. Legea morală absolută poate să existe chiar dacă oamenii nu reuşesc să-şi dea seama de ceea ce ar trebui să facă într-o anumită situaţie.

Să ne gândim la dilema morală folosită adesea de unii profesori universitari pentru a-i face pe studenţii lor să creadă în relativism: într-o barcă de salvare proiectată pentru patru persoane se află cinci oameni care încearcă să supravieţuiască. Dacă unul dintre ei nu este aruncat peste bord, toţi vor muri. Studenţii se străduiesc să rezolve dilema, ajung la concluzii diferite, şi pe urmă trag concluzia că dezacordul dintre ei dovedeşte că moralitatea este relativă.

Dar dilema dovedeşte tocmai opusul – că moralitatea este absolută. Cum aşa? Pentru că *dacă moralitatea ar fi relativă nu ar mai exista nicio dilemă!* Dacă moralitatea ar fi relativă şi nu ar exista dreptul absolut la viaţă, ai putea spune: „Nu contează ce se întâmplă! Să fie aruncaţi toţi peste bord! Cui îi pasă?" Dar noi ne străduim să găsim o rezolvare la această dilemă tocmai fiindcă ştim cât de valoroasă este viaţa.

Chiar dacă oamenii ar putea înţelege greşit moralitatea în situaţii complicate, ei o înţeleg corect în situaţii elementare. De exemplu, toată lumea ştie că uciderea este ceva rău. Şi Hitler a ştiut lucrul acesta. De aceea a trebuit să-i dezumanizeze pe evrei, ca să poată astfel justifica uciderea lor. Până şi canibalii par să ştie că este greşit să ucizi fiinţe umane nevinovate. Chiar dacă există posibilitatea ca aceştia din urmă să creadă că oamenii din alte triburi nu au o natură umană este foarte probabil ca ei să-i considere totuşi oameni. Altfel, a remarcat J. Budziszewski, de ce „îndeplinesc ei ritualuri ispăşitoare atât de elaborate înainte să le ia viaţa?"[12] Ei nu ar îndeplini aceste ritualuri dacă nu ar crede că ceea ce se pregătesc să facă este ceva rău.

Astfel, elementele de bază sunt clare, chiar dacă nu şi cele dificile.

Mai mult, faptul că există probleme dificile în moralitate nu infirmă existenţa unor legi morale obiective, aşa cum nici problemele dificile din ştiinţă nu infirmă existenţa unor legi naturale obiective. Oamenii de ştiinţă nu neagă existenţa lumii obiective atunci când se confruntă cu o problemă dificilă în lumea naturală (adică atunci când nu cunosc răspunsul la acea problemă). Nici noi nu ar trebui să negăm existenţa moralităţii din cauză că nu reuşim să cunoaştem răspunsul în câteva situaţii dificile.

În moralitate, la fel ca şi în ştiinţă, există probleme uşoare şi probleme dificile. Răspunsul la o problemă ştiinţifică simplă cum ar fi „De ce cad obiectele la pământ?" dovedeşte că există cel puţin o lege sau o forţă naturală (gravitaţia). Tot aşa, răspunsul corect la o întrebare morală simplă cum ar fi „Este justificat omorul?" dovedeşte că există cel puţin o lege morală (să nu ucizi). Dacă există *o singură* obligaţie morală (ca de exemplu să nu ucizi, sau să nu violezi, sau să nu torturezi bebeluşii), atunci legea morală există. Şi dacă legea morală există, atunci există un Legiuitor moral.

Confuzia #4 – O poruncă absolută (ce) contra unei culturi relative (cum)

O altă diferenţă importantă, trecută adesea cu vederea de către relativiştii morali, există între absolutul poruncii morale şi relativismul manifestării ei în diferite culturi. De exemplu, toate culturile au o formă oarecare de salut, care este o expresie a iubirii şi respectului, ele diferă doar în ce priveşte forma salutului. În unele culturi este un sărut; în altele o îmbrăţişare; iar în altele o strângere de mână sau o plecăciune. Toate culturile cred că *ceva* trebuie făcut, dar diferă *cum* trebuie făcut. Incapacitatea de a vedea această distincţie îi face pe mulţi să creadă în mod greşit că întrucât oamenii au practici diferite, ei au şi valori diferite. Valoarea morală este absolută, dar felul în care este practicată e relativ.

Confuzia #5 – Principiile morale contra dezacordurilor morale

Relativiştii citează subiectul controversat al avortului ca dovadă că moralitatea este relativă. Unii cred că avortul este acceptabil, în timp ce alţii cred că este o crimă. Dar existenţa unor opinii diferite cu privire la avort nu înseamnă că moralitatea este relativă.

De fapt, în loc să fie un exemplu pentru relativitatea valorilor morale, întreaga controversă cu privire la avort există pentru că fiecare parte apără ceea ce ea consideră a fi o valoare morală *absolută* – protejarea vieţii şi libertatea de a alege (adică libertatea femeii de a-şi „controla propriul trup"). Controversa vizează *care* valoare se aplică (sau are

prioritate) în situaţia avortului.[13] Dacă cei nenăscuţi nu ar fi fiinţe umane, atunci ar trebui promulgată o legislaţie care să favorizeze libertatea de a alege. Dar întrucât cei nenăscuţi *sunt* fiinţe umane, legislaţia ar trebui să valorizeze viaţa, deoarece dreptul la viaţă are prioritate faţă de dreptul la libertate individuală. (Bebeluşul nu este doar o parte din trupul femeii; el are propriul lui trup cu codul lui genetic unic, cu tipul lui de sânge propriu şi o identitate sexuală proprie.) Chiar dacă există îndoieli în ce priveşte momentul când începe viaţa, beneficiul îndoielii ar trebui să funcţioneze în direcţia protejării vieţii – oamenii rezonabili nu trag cu arma înainte de a fi *absolut* convinşi că nu ucid un om nevinovat.

Să nu uităm că *reacţia* noastră faţă de o anumită practică dovedeşte ce credem cu adevărat despre moralitatea ei. Ronald Reagan a spus odată în glumă: „Am remarcat că toţi cei ce se pronunţă în favoarea avortului s-au născut deja". Într-adevăr, toţi susţinătorii avortului ar deveni dintr-o dată susţinători ai vieţii dacă ar fi ei înşişi în uter. *Reacţia* lor în faţa posibilităţii de a fi ucişi le-ar aminti că avortul este de fapt un lucru rău. Desigur, cei mai mulţi oameni ştiu în inimile lor că un copil nenăscut este o fiinţă umană, şi de aceea ştiu că avortul este ceva rău. Până şi unii dintre activiştii pro-avort recunosc lucrul aceasta.[14] Deci, până la urmă, dezacordul moral nu există din cauză că moralitatea este relativă sau din cauză că legea morală nu este clară, ci fiindcă unii oameni suprimă legea morală ca să-şi justifice acţiunile. Cu alte cuvinte, susţinerea avortului este mai mult o chestiune de voinţă decât de intelect. (Pentru o discuţie mai detaliată asupra acestei teme morale şi a altora, vezi cartea noastră *Legislating Morality*.[15])

Confuzia #6 – Scopurile (valorile) absolute contra mijloacelor relative

Adesea relativiştii morali confundă scopul (valoarea însăşi) cu mijloacele de a ajunge la acel scop. Unele dispute politice sunt de acest gen. În unele privinţe (desigur, nu toate) liberalii şi conservatorii vor aceleaşi lucruri – au aceleaşi *scopuri*, dar ei nu cad de acord asupra *mijloacelor* celor mai potrivite pentru a ajunge la ele.

De exemplu, în cazul săracilor, liberalii cred că cel mai bun mod de a-i ajuta este prin asistenţă guvernamentală. Dar întrucât conservatorii cred că o asemenea asistenţă creează dependenţă, ei preferă să le ofere săracilor oportunităţi economice, aşa încât aceştia să se poată ajuta singuri. De remarcat că scopul este acelaşi (ajutarea săracilor), dar mijloacele sunt diferite. În mod similar, atât militariştii cât şi pacifiştii doresc pacea (scopul); dar ei nu sunt de acord dacă o armată puternică este

cel mai bun mijloc de a se ajunge la această pace. Şi unii şi alţii sunt de acord cu privire la *scopul* absolut; ei nu sunt de acord în legătură cu *mijlocul* relativ de a ajunge la el.

Legea morală: ce spun darwiniştii?

Deci dovezile pentru legea morală sunt solide, iar obiecţiile la adresa ei sunt neîntemeiate. Dar cum abordează darwiniştii problema moralităţii? De fapt, majoritatea darwiniştilor evită complet acest subiect. De ce? Pentru că nu este uşor să explici cum poate exista un bine obiectiv şi un rău obiectiv (ceea ce până şi darwiniştii recunosc în inimile lor) dacă nu există un Legiuitor moral.

Darwinistul Edward O. Wilson este o excepţie notabilă. El pretinde că sentimentul moralităţii la om a evoluat în acelaşi fel în care am evoluat şi noi – prin selecţie naturală. Deşi recunoaşte că „s-au făcut prea puţine progrese în cercetarea biologică a sentimentelor morale", Wilson afirmă că procesul biologic de transmitere a genelor umane către urmaşi „de-a lungul a mii de generaţii a generat inevitabil şi sentimentele morale".[16] Cu alte cuvinte, moralitatea este determinată material şi genetic. Ea se bazează pe sentimente sau instincte moştenite, nu pe un standard obiectiv al binelui şi răului. Am văzut deja că selecţia naturală nu poate să explice apariţia unor noi forme de viaţă (capitolul 6). Aşa cum vom vedea în continuare, selecţia naturală nu poate să explice nici „sentimentele morale" prezente în aceste noi forme de viaţă.

În primul rând, darwinismul afirmă că există numai materie, dar materia nu are moralitate. Cât cântăreşte ura? Există un atom pentru iubire? Care este compoziţia chimică a moleculei crimei? Aceste întrebări sunt lipsite de sens pentru că particulele fizice nu sunt responsabile pentru moralitate. Dacă substanţele materiale ar fi singurele responsabile pentru moralitate, atunci Hitler nu ar fi avut nicio responsabilitate morală pentru ceea ce a făcut – pur şi simplu a avut molecule rele. Dar aşa ceva este o absurditate, şi noi toţi ştim asta. Gândurile umane şi legile morale transcendente nu au o natură materială, aşa cum nici legile logicii şi ale matematicii nu au o natură materială. Ele sunt entităţi imateriale ce nu pot fi cântărite sau măsurate prin metode fizice. În consecinţă, ele nu pot fi explicate în termeni materiali prin selecţie naturală sau prin vreun alt mijloc ateist.

În al doilea rând, moralitatea nu poate fi doar un instinct, aşa cum sugerează Wilson, pentru că: 1) noi avem instincte ce intră în conflict între ele şi 2) ceva ne spune adesea să ignorăm instinctul mai puternic pentru a face un gest nobil. De exemplu, dacă auzi o persoană atacată

strigând după ajutor, instinctul tău mai puternic te îndeamnă poate să rămâi în siguranţă şi să nu te „implici". Dar instinctul mai slab (dacă putem să-l numim aşa) ţi-ar putea cere să sari în ajutor. C. S. Lewis a exprimat această idee în felul următor:

> Dar vei descoperi în sinea ta, în afară de aceste două impulsuri, un al treilea lucru care îţi spune că ar trebui să urmezi impulsul de a ajuta şi că ar trebui să suprimi impulsul de a fugi. Acum, lucrul acesta care judecă între cele două instincte şi decide care dintre ele să fie încurajat, nu poate fi unul dintre ele. Este ca şi cum ai spune că partitura muzicală care îţi spune, la un moment dat, să cânţi la pian o anumită notă şi nu alta, este ea însăşi una dintre notele claviaturii. Legea morală ne spune melodia pe care trebuie să o cântăm: instinctele noastre sunt doar claviatura.[17]

În al treilea rând, Wilson afirmă că morala socială a evoluat deoarece principiile morale ce promovau „cooperarea" i-au ajutat pe oameni să supravieţuiască împreună. Dar aceasta presupune că evoluţia are un scop – supravieţuirea – când darwinismul nu postulează prin definiţie niciun scop, deoarece evoluţia este un proces orb. Şi chiar dacă supravieţuirea este recunoscută ca scop, darwiniştii nu pot explica de ce oamenii se angajează cu bună ştiinţă în comportamente autodistructive (cum ar fi fumatul, beţia, drogurile, sinuciderea etc.). De asemenea, darwiniştii nu pot explica de ce oamenii îşi înăbuşă adesea propriile instincte de supravieţuire pentru a-i ajuta pe alţii, riscând uneori să moară ei înşişi.[18] Cu toţii ştim că există ţeluri mai nobile decât simpla supravieţuire: soldaţii se jertfesc pentru ţara lor, părinţii pentru copiii lor şi, dacă creştinismul este adevărat, Dumnezeu Şi-a jertfit Fiul pentru noi.

În al patrulea rând, Wilson şi alţi darwinişti presupun că supravieţuirea este un lucru „bun", dar nu există niciun bine real în afara legii morale obiective. De fapt, aceasta este problema pentru sistemele etice pragmatice şi utilitariste care spun „Fă ceea ce dă rezultate" sau „Fă ceea ce produce binele". Fă ceea ce dă rezultate în funcţie de scopurile cui – ale Maicii Tereza sau ale lui Hitler? Fă orice aduce binele cel mai mare după a cui definiţie a binelui – a Maicii Tereza sau a lui Hitler? Aceste sisteme etice trebuie să introducă pe furiş legea morală pentru a defini spre ce scopuri *ar trebui* să lucrăm şi care este cel mai mare „bine".

În al cincilea rând, darwiniştii confundă cum ajungem să *cunoaştem* legea morală cu *existenţa* legii morale. Chiar dacă reuşim să ne cunoaştem unele „sentimente morale" cu ajutorul unor factori genetici şi/sau de mediu, aceasta nu înseamnă că nu există nicio lege morală obiectivă în afara noastră.

Acest aspect a fost menţionat în dezbaterea dintre Peter Atkins şi William Lane Craig. Atkins pretindea că moralitatea a evoluat din genetică şi din „creierele masive" ale fiinţelor umane. Răspunsul lui Craig a fost unul corect: „Asta ar dovedi în cel mai bun caz cum sunt *descoperite* valorile morale, şi nicidecum că aceste valori sunt *inventate*". De fapt, eu pot moşteni de la mama mea înzestrarea pentru matematică şi ea mă poate învăţa tabla înmulţirii, dar legile matematicii există indiferent cum ajung eu să le cunosc. La fel, şi moralitatea există independent de modul în care ajung eu s-o cunosc.

În sfârşit, darwiniştii nu pot explica de ce *ar trebui* să ţinem seama de un „sentiment moral" de origine biologică. De ce *n-ar trebui* ca oamenii să ucidă, să violeze şi să fure pentru a obţine ce vor, dacă nu există nimic în afară de lumea aceasta? De ce *ar trebui* ca cei puternici „să coopereze" cu cei mai slabi, când cei puternici pot supravieţui mai mult timp exploatându-i pe cei slabi? În definitiv, istoria este plină de criminali şi de dictatori care şi-au prelungit viaţa tocmai fiindcă n-au *ţinut seama* de niciun „sentiment moral", reprimându-şi şi eliminându-şi adversarii.

Ideile au consecinţe

Dacă darwiniştii au dreptate că moralitatea are o sursă naturală, atunci moralitatea nu este obiectivă sau absolută. Căci dacă nu există Dumnezeu şi oamenii au evoluat din noroi, atunci nu avem un statut moral mai înalt decât noroiul, deoarece nu există nimic în afara noastră care să ne confere o moralitate sau o demnitate obiectivă.

Implicaţiile acestui fapt nu au scăpat darwiniştilor şi adepţilor acestora. De fapt, Adolf Hitler a folosit teoria lui Darwin ca justificare filozofică pentru Holocaust. În cartea *Mein Kampf* din 1924, Hitler scria:

> Dacă natura nu vrea ca indivizii mai slabi să se împerecheze cu indivizi mai puternici, ea vrea cu atât mai puţin ca o rasă superioară să se amestece cu una inferioară; căci în asemenea cazuri toate eforturile ei, de-a lungul a sute de mii de ani, de a realiza o etapă superioară de fiinţare pe scara evolutivă, ar fi zădărnicite.
>
> Dar o astfel de conservare merge mână în mână cu legea inexorabilă că cel mai puternic şi mai bun trebuie să triumfe şi că el are dreptul să dăinuie. Cine vrea să trăiască trebuie să lupte. Cine nu vrea să lupte în această lume, unde lupta continuă este legea vieţii, nu are dreptul să existe.[19]

La fel ca şi alţi darwinişti, Hitler personifică ilegitim natura atribuindu-i voinţă („natura nu *vrea*"). Dar ideea lui principală este că există rase superioare şi rase inferioare, iar evreii, fiind o rasă inferioară,

nu au dreptul să existe dacă nu vor să lupte. Cu alte cuvinte, rasismul şi apoi genocidul constituie concluzia logică a darwinismului. Pe de altă parte, iubirea şi jertfa de sine reprezintă concluzia logică a creştinismului. Ideile au consecinţe.

Asocierea dintre rasism şi evoluţie a fost evidenţiată şi în celebrul Proces Scopes din 1925. Manualul de biologie pentru liceu care a făcut obiectul procesului afirmă că sunt cinci rase de oameni şi trăgea concluzia că rasa „caucaziană" este „cel mai evoluat tip dintre toate".[20] Desigur, aceasta contrazice direct învăţătura biblică (Gen. 1:27; Fapte 17:26, 29; Gal. 3:28), dar contrazice şi Declaraţia de Independenţă („toţi oamenii sunt creaţi egali").

Mai recent, Peter Singer, profesor la Princeton şi darwinist a folosit darwinismul pentru a afirma că „viaţa unui nou-născut are mai puţină valoare decât viaţa unui porc, a unui câine sau a unui cimpanzeu".[21] Da, ai citit bine.

Care sunt consecinţele ideilor darwiniste scandaloase susţinute de Singer? El crede că părinţii ar trebui să-şi poată ucide nou-născuţii până când aceştia împlinesc 28 de zile! Aceste convingeri sunt perfect compatibile cu darwinismul. Dacă toţi am ieşit din noroi, atunci nu avem niciun temei să spunem că oamenii sunt mai buni din punct de vedere moral decât oricare altă specie. Singura întrebare este de ce să limităm omorul la 28 de zile, sau la 28 de luni sau la 28 de ani? Dacă nu există un Legiuitor moral, atunci omorul nu este ceva rău la orice vârstă! Desigur, darwiniştii ca Singer ar putea respinge această concluzie, dar ei nu au niciun temei obiectiv să o respingă dacă nu pot recurge la un standard situat dincolo de ei înşişi – la un Legiuitor moral.

James Rachels, autor al cărţii *Created from Animals: The Moral Implications of Darwinism*, apără concepţia darwinistă că specia umană nu are mai multă valoare inerentă decât orice altă specie. Vorbind despre oamenii retardaţi, el scrie:

> Ce să spunem despre ei? Concluzia naturală, potrivit doctrinei pe care o discutăm [darwinismul], ar fi că au statutul unor animale. Şi poate că ar trebui să mergem încă şi mai departe şi să conchidem că ar putea fi folosiţi asemenea animalelor – probabil ca şi cobai de laborator sau ca hrană?[22]

Oricât de îngrozitor ar fi – folosirea oamenilor retardaţi asemenea şobolanilor de laborator sau ca hrană – darwiniştii nu pot oferi niciun argument moral pentru ca vreo fiinţă umană să nu fie folosită în acest mod. Experimentele de genul acelora comise de nazişti nu pot fi condamnate de darwinişti pentru că în universul darwinist nu există niciun standard moral obiectiv.

Doi alţi darwinişti au scris recent o carte în care afirmă că violul este o consecinţă naturală a evoluţiei.[23] Potrivit autorilor Randy Thornhill şi Craig Palmer, violul este „un fenomen biologic natural, rezultat al moştenirii evolutive a omului", la fel ca „petele leopardului şi gâtul lung al girafei".[24]

Oricât de şocante ar fi, aceste concluzii darwiniste cu privire la omor şi viol nu ar trebui să surprindă pe nimeni care înţelege implicaţiile morale ale darwinismului. De ce? Fiindcă potrivit darwiniştilor, *toate* comportamentele sunt determinate genetic. Deşi s-ar putea ca unii darwinişti să nu fie de acord cu implicaţia că omorul şi violul nu sunt rele (tocmai din cauză că legea morală le vorbeşte prin conştiinţa lor), aceste concluzii sunt consecinţa inexorabilă a concepţiei lor despre lume. Căci dacă există numai lucruri materiale, atunci omorul şi violul nu sunt nimic mai mult decât rezultatul reacţiilor chimice din creierul unui criminal determinate de selecţia naturală. Mai mult, omorul şi violul nu pot fi obiectiv rele (adică împotriva legii morale), deoarece nu există niciun fel de legi, totul se reduce doar la substanţele chimice. Legile morale obiective necesită un Legiuitor transcendent, dar concepţia darwinistă despre lume L-a exclus în avans. Astfel, darwiniştii consecvenţi pot doar să aibă o aversiune personală faţă de omor şi viol, acestea neavând cum să fie pentru ei rele morale reale.

Pentru a înţelege ce stă în spatele explicaţiei darwiniste a moralităţii, trebuie să facem distincţie între o afirmaţie şi un argument. O afirmaţie prezintă doar o concluzie; pe de altă parte, un argument prezintă concluzia *şi apoi o susţine cu dovezi*. Darwiniştii emit afirmaţii, nu argumente. Nu există dovezi empirice sau forensice că selecţia naturală poate explica apariţia unor noi forme de viaţă, cu atât mai puţin moralitatea. Darwiniştii afirmă pur şi simplu că principiile morale au evoluat pe cale naturală deoarece ei cred că omul a evoluat pe cale naturală. Şi cred că omul a evoluat pe cale naturală, nu pentru că au dovezi care să le sprijine această credinţă, ci pentru că au exclus din start cauzele inteligente. Astfel, explicaţia dată de darwinişti moralităţii se dovedeşte a fi doar o altă istorie „pur şi simplu" bazată pe un raţionament circular şi pe presupoziţii filozofice false.

Rezumat şi concluzie

În cadrul seminarului nostru, „Cele douăsprezece argumente care arată că creştinismul este adevărat", următoarele două afirmaţii cu privire la moralitate captează imediat atenţia audienţei:

Dacă nu există Dumnezeu, atunci ceea ce a făcut Hitler a fost doar o chestiune de opinie!

şi

Dacă există cel puţin un lucru cu adevărat rău din punct de vedere moral – de exemplu, dacă este rău ca bebeluşii să fie torturaţi sau este rău să pilotezi intenţionat avioanele în clădiri cu oameni nevinovaţi în ele – atunci Dumnezeu există.

Aceste enunţuri îi ajută pe oameni să-şi dea seama că fără o sursă obiectivă a moralităţii, toate aşa-numitele probleme morale nu sunt nimic altceva decât preferinţe personale. Lui Hitler i-a plăcut să-i ucidă pe oameni, iar Maicii Tereza i-a plăcut să-i ajute. Dacă nu există un standard dincolo de Hitler şi de Maica Tereza, atunci nimeni nu face răul sau binele – totul se reduce la opinia cuiva în raport cu opinia altcuiva.

Din fericire, aşa cum am văzut, *există* un standard moral adevărat dincolo de fiinţele umane. C. S. Lewis a scris: „Fiinţele umane, de pretutindeni de pe pământ, au această idee ciudată că trebuie să se comporte într-un anumit fel şi nu se pot debarasa de ea. În al doilea rând, ei nu se comportă aşa cum ar trebui. Ei cunosc Legea Naturii, dar o încalcă. Aceste două fapte sunt de importanţă fundamentală pentru orice sistem de gândire clar cu privire la noi înşine şi la universul în care trăim".[25]

Sperăm că şi noi am dat dovadă de o gândire clară în acest capitol. Iată în rezumat câteva lucruri pe care le-am discutat:

1. Există un standard absolut al binelui şi al răului care este înscris în inima oricărei fiinţe umane. Oamenii îl pot nega; îl pot suprima; acţiunile lor îl pot contrazice; dar *reacţiile* lor dovedesc că îl cunosc.
2. Relativismul este fals. Fiinţele umane nu *decid* ce e bine şi ce e rău; noi doar *descoperim* ce e bine şi ce e rău. Dacă fiinţele umane ar decide ce e bine şi ce e rău, atunci oricine ar avea „dreptate" să afirme că violul, omorul, Holocaustul sau orice alt rău nu este cu adevărat rău. Dar noi ştim intuitiv că aceste fapte sunt rele cu ajutorul conştiinţei noastre, care este o manifestare a legii morale.
3. Această lege morală trebuie să aibă o sursă mai înaltă decât noi înşine, deoarece ea este o prescripţie ce se află întipărită în inimile tuturor oamenilor. Întrucât o prescripţie presupune întotdeauna pe cineva care o emite – ea nu apare din senin – trebuie să existe şi Cineva care a prescris legea morală (Dumnezeu).
4. Această lege morală este standardul de dreptate al lui Dumnezeu, şi ea ne ajută să judecăm între diferitele opinii morale pe care le

pot avea oamenii. Fără standardul lui Dumnezeu, rămânem doar cu atât – cu opinii umane. Legea morală este standardul final în funcţie de care se măsoară totul. (În teologia creştină, legea morală este însăşi natura lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, moralitatea nu este arbitrară – ea nu înseamnă: „Fă aceasta şi nu fă cealaltă pentru că Eu sunt Dumnezeu şi aşa spun Eu". Nu, Dumnezeu nu stabileşte reguli dintr-un capriciu. Standardul dreptăţii *este* însăşi natura lui Dumnezeu – dreptate infinită şi dragoste infinită.)

5. Deşi se crede în general că întreaga moralitate este relativă, valorile morale esenţiale sunt absolute, şi ele transcend culturile. Confuzia în această privinţă porneşte adesea dintr-o înţelegere sau o aplicare greşită a absoluturilor morale, şi nu dintr-o respingere reală a acestora. Adică valorile morale sunt absolute, chiar dacă felul în care le înţelegem noi sau circumstanţele în care ar trebui să le aplicăm nu sunt absolute.
6. Ateii nu au o bază reală pentru a susţine un bine şi un rău obiectiv. Dar aceasta nu înseamnă că ateii nu sunt morali sau nu deosebesc binele de rău. Din contră, ateii pot să înţeleagă şi chiar înţeleg ce este bine şi ce este rău deoarece legea morală este înscrisă în inimile lor, ca de altfel în inima tuturor oamenilor. Însă chiar dacă *cred* într-un bine şi un rău obiectiv, ei nu îşi pot *justifica* credinţa (asta dacă nu recunosc existenţa unui Legiuitor moral, caz în care încetează să mai fie atei).

În final, ateismul nu poate justifica de ce este ceva bine sau rău din punct de vedere moral. El nu poate garanta drepturile omului sau dreptatea absolută în univers. Ca să fii ateu – un ateu consecvent – va trebui să crezi că omorul, violul, genocidul, tortura sau orice altă faptă îngrozitoare nu constituie un adevăr în sine. Prin credinţă, tu trebuie să accepţi că nu există nicio diferenţă morală între un ucigaş şi un misionar, între un dascăl şi un terorist sau între Maica Tereza şi Hitler. Sau va trebui să crezi că principiile morale absolute au apărut din nimic. Întrucât astfel de credinţe sunt evident nerezonabile, *noi nu avem destulă credinţă ca să fim atei.*

Capitolul 8
va acoperi

1. Adevărul despre realitate este cognoscibil.
2. Opusul adevărului este fals.
3. Este adevărat că Dumnezeul teist există. Lucrul acesta este dovedit de
   a. începutul universului (argumentul cosmologic)
   b. planul universului (argumentul teleologic/principiul antropic)
   c. planul vieţii (argumentul teleologic)
   d. legea morală (argumentul moral)
4. **Dacă Dumnezeu există, atunci miracolele sunt posibile.**
5. **Miracolele pot fi folosite pentru a confirma un mesaj din partea lui Dumnezeu (sunt acte ale lui Dumnezeu care confirmă un cuvânt din partea lui Dumnezeu).**
6. Noul Testament este credibil din punct de vedere istoric. Lucrul acesta este dovedit de:
   a. mărturiile primare
   b. depoziţiile martorilor oculari
   c. mărturii neinventate (autentice)
   d. martori oculari care nu s-au înşelat
7. Noul Testament spune că Isus a afirmat că este Dumnezeu.
8. Afirmaţia lui Isus de a fi Dumnezeu a fost confirmată miraculos de:
   a. împlinirea de către El a numeroase profeţii cu privire la Sine;
   b. viaţa Lui fără păcat şi faptele Lui miraculoase;
   c. prezicerea Învierii Lui din morţi şi apoi Învierea Sa efectivă.
9. Prin urmare, Isus este Dumnezeu.
10. Tot ce învaţă Isus (care e Dumnezeu) este adevărat.
11. Isus a învăţat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.
12. Prin urmare, Biblia este cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu (şi tot ce o contrazice este fals).

8

Miracolele: semne ale lui Dumnezeu sau credulitate?

„Dacă admitem existenţa lui Dumnezeu, trebuie oare să admitem şi Miracolul? Într-adevăr, într-adevăr, nu avem nicio garanţie împotriva lui. Acesta este târgul."

C. S. LEWIS

CINE REZISTĂ SELECŢIEI?

Să ne oprim o clipă şi să punem laolaltă piesele puzzle-ului pe care le-am descoperit până acum. Aminteşte-ţi, că suntem în căutarea unităţii în diversitate. Încercăm să punem laolaltă într-o imagine coerentă piese aparent diverse ale vieţii. Imaginea coerentă pe care am construit-o până acum ne arată că adevărul există şi poate fi cunoscut. Orice negare a adevărului presupune adevăr, aşa că existenţa adevărului este inevitabilă. Şi deşi nu putem cunoaşte adevărul la modul absolut din cauza limitărilor noastre umane, putem totuşi cunoaşte multe adevăruri la un grad înalt de certitudine (adică „dincolo de orice îndoială rezonabilă"). Unul din aceste adevăruri este existenţa şi natura lui Dumnezeu. Din argumentele pe care le-am discutat – argumentul cosmologic, argumentul teleologic şi argumentul moral – putem să cunoaştem dincolo de orice îndoială rezonabilă că există un Dumnezeu teist care are anumite caracteristici.

Din argumentul cosmologic ştim că Dumnezeu este:

1. Existent prin Sine Însuşi, atemporal, nonspaţial, imaterial (întrucât El[1] a creat timpul, spaţiul şi materia, El trebuie să existe în afara timpului, spaţiului şi materiei). Cu alte cuvinte, El nu are limite. Adică este infinit.
2. Inimaginabil de puternic, deoarece a creat întregul univers din nimic.

3. Personal, deoarece a ales să convertească o stare de nimicnicie într-un univers material spaţio-temporal (o forţă impersonală nu are capacitatea de a face alegeri).

Din argumentul teleologic ştim că Dumnezeu:

1. Are o înţelegere supremă, deoarece a proiectat viaţa şi universul cu o complexitate şi o precizie incredibile.
2. Urmăreşte diverse scopuri, deoarece a proiectat numeroasele forme de viaţă care să trăiască în acest mediu specific şi ordonat.

Din argumentul moral ştim că Dumnezeu este:

De o puritate absolută din punct de vedere moral (El este standardul neschimbător al moralităţii după care sunt măsurate toate acţiunile. Acest standard include dreptate infinită şi dragoste infinită).

Teismul este termenul potrivit pentru a descrie un astfel de Dumnezeu. Iată acum care este adevărul uimitor în legătură cu aceste descoperiri: *Dumnezeul teist pe care L-am descoperit este compatibil cu Dumnezeul Bibliei, dar L-am descoperit fără să ne folosim de Biblie.* Am arătat că multe lucruri pot fi cunoscute despre Dumnezeul Bibliei prin raţionamente sănătoase cu ajutorul ştiinţei şi al filozofiei. De fapt, aceasta este exact ceea ce spune Biblia însăşi (de ex., Psalmul 19; Rom. 1:18-20; 2:14-15). Teologii numesc această revelaţie a lui Dumnezeu *revelaţie naturală* sau *generală* (acea revelaţie care se vede în mod clar independent de orice text scriptural). Revelaţia Scripturii se numeşte *revelaţie specială.*

Aşadar, noi ştim prin revelaţia naturală că teismul este adevărat. Această descoperire ne ajută să vedem nu doar cum arată cu adevărat imaginea de pe capacul cutiei, ci şi cum *nu poate* ea arăta. Întrucât opusul adevărului este falsul (capitolul 2), ştim că orice concepţie nonteistă despre lume trebuie să fie falsă. Sau, ca să ne exprimăm altfel, dintre religiile majore ale lumii, numai una dintre religiile teiste – iudaismul, creştinismul sau islamul – poate fi adevărată. Toate celelalte religii majore ale lumii nu pot fi adevărate, deoarece sunt nonteiste.

Pot fi adevărate (teiste)	Nu pot fi adevărate (nonteiste)
1. Iudaismul	1. Hinduismul (panteist şi politeist)
2. Creştinismul	2. Budismul (panteist sau ateist)
3. Islamul	3. New Age (panteist)
	4. Umanismul secular (ateist)
	5. Mormonismul (politeist)
	6. Wicca (panteistă sau politeistă)
	7. Taoismul (panteist sau ateist)
	8. Confucianismul (ateist)
	9. Shintoismul (politeist)

Tabelul 8.1

Aceasta poate părea o pretenţie enormă – să negi la ora actuală adevărul atâtor religii mondiale. Dar printr-o logică simplă – apelând la legea noncontradicţiei – religiile ce se exclud reciproc nu pot fi toate adevărate. La fel cum unii jucători de fotbal sunt pe drept tăiaţi de pe lista jucătorilor posibili pentru că le lipsesc înzestrările necesare, tot aşa şi unele religii ale lumii sunt pe bună dreptate scoase de pe lista posibilelor religii adevărate pentru că le lipsesc însuşirile necesare.

Astfel, logic vorbind, dacă teismul este adevărat, atunci toate nonteismele sunt false. Aceasta nu înseamnă că toate învăţăturile unei religii nonteiste sunt false sau că nu există nimic bun în aceste religii – există, desigur, adevăr şi virtuţi în majoritatea religiilor lumii. Înseamnă doar că din punctul de vedere al abordării lumii (adică al concepţiei despre lume), toate religiile nonteiste sunt clădite pe o temelie falsă. Deşi unele detalii pot fi adevărate, esenţa oricărui sistem religios nonteist este falsă. Ele sunt sisteme eronate, chiar dacă conţin unele adevăruri.

De exemplu, hinduşii învaţă în mod corect adevărul că seceri ceea ce semeni, chiar dacă concepţia despre lume a hinduismului – că „tu" nu exişti cu adevărat deoarece totul este parte a unei realităţi indistincte numită Brahman – este falsă. Umaniştii seculari afirmă corect realitatea răului, în ciuda faptului că concepţia umanistă despre lume – care neagă un standard obiectiv prin care putem depista răul – este falsă. Mormonii învaţă corect că există standarde morale pe care ar trebui să le respectăm, deşi concepţia mormonă despre lume că există mai mulţi dumnezei este falsă.[2]

Acest ultim aspect cu privire la mormonism ridică o întrebare: De ce existenţa unui Dumnezeu teist infirmă politeismul? Ea neagă politeismul pentru că Dumnezeu este infinit, şi nu poate exista mai mult de o singură Fiinţă infinită. Pentru a distinge o fiinţă de alta, ele trebuie să se deosebească unele de altele într-un fel. Dacă ele diferă în vreun fel, atunci uneia îi lipseşte ceva ce cealaltă are. Şi dacă unei fiinţe îi lipseşte ceva ce alta are, atunci fiinţa aceea nu este infinită, deoarece unei fiinţe infinite nu-i lipseşte prin definiţie nimic. De aceea, poate exista o singură Fiinţă infinită.

Acum, cineva ar putea spune că există fiinţe finite (sau „dumnezei") care sunt mai puternice decât fiinţele umane. De fapt, iudaismul, creştinismul şi islamul învaţă toate despre existenţa îngerilor şi a demonilor. Dar acesta nu este politeism, concepţie care neagă existenţa unei Fiinţe supreme, infinite, eterne, căreia îşi datorează existenţa toate creaturile şi faţă de care sunt responsabile în ultimă instanţă toate creaturile. Întrucât teismul este adevărat, politeismul este la fel de fals ca ateismul, panteismul şi toate celelalte concepţii nonteiste despre lume.

Dar am deviat de la subiect. Ideea principală este că imaginea corectă de pe capacul cutiei prezintă un Dumnezeu teist. Aceasta înseamnă că numai una din cele trei religii teiste majore ale lumii poate pretinde că deţine adevărul: iudaismul, creştinismul, sau islamul. Acum, din punct de vedere logic, este imposibil ca toate aceste religii teiste să fie adevărate – deoarece ele formulează pretenţii ce se exclud reciproc. Mai mult, s-ar putea că niciuna dintre ele să nu fie complet adevărată. Poate că teismul lor este corect, dar nimic altceva. Există această posibilitate. Dar, întrucât ştim dincolo de orice îndoială rezonabilă că Dumnezeu există şi că El are caracteristicile pe care le-am enumerat mai sus – caracteristici ce includ un plan, un scop, dreptatea şi dragostea – ne-am aştepta ca El să reveleze mai multe despre persoana Sa şi despre scopul Lui cu vieţile noastre. Aceasta ar cere ca El să comunice cu noi. Este aşadar probabil ca una din aceste trei religii teiste majore să conţină o comunicare din partea lui Dumnezeu.

Cum comunică Dumnezeu?

După cum am văzut deja, Dumnezeu a comunicat deja cu noi prin creaţie şi prin conştiinţă (revelaţia naturală sau generală), care ne oferă o idee de bază despre existenţa, puterea şi cerinţele Lui morale. Dar cum ar fi putut Dumnezeu să ni Se descopere pe Sine Însuşi în aşa fel încât să putem ajunge la o înţelegere mai detaliată a scopului Său ultim pentru noi?

De ce nu ar putea să ni Se înfăţişeze fiecăruia din noi? Ar putea, dar aceasta ar interfera cu liberul nostru arbitru. C. S. Lewis are nişte idei extraordinare pe această temă. În cartea *Scrisorile lui Zgândărilă*, demonul senior îi scrie următoarele ucenicului său, Pelinişor:

> Precis te-ai întrebat deseori de ce Vrăjmaşul nu-Şi foloseşte mai mult puterea pentru a Se arăta într-un mod perceptibil sufletelor oamenilor, în orice moment şi în măsura în care vrea. Dar acum vezi că Irezistibilul şi Indiscutabilul sunt cele două arme pe care însăşi natura planului Său [al lui Dumnezeu] Îi interzice să le folosească. Simpla nesocotire a voinţei omului (ceea ce ar face, cu siguranţă, prezenţa Lui simţită chiar în cea mai mică şi mai neînsemnată măsură) ar fi inutilă pentru El. El nu poate sili, El poate doar curta.[3]

Dacă Dumnezeu nu a ales opţiunea autoritară de a interacţiona faţă în faţă cu fiecare persoană în parte de pe această planetă, atunci poate că a ales o metodă mai subtilă de comunicare. (De fapt, Biblia spune că Dumnezeu nu este întotdeauna atât de uşor de văzut cât am dori noi să fie [Is. 45:15].) Poate că Dumnezeu S-a manifestat într-un fel sau altul

unui grup select de oameni de-a lungul mai multor secole şi i-a inspirat să scrie diverse lucruri la care au fost martori şi pe care le-au auzit de la El. Un text scris este un mijloc fidel de comunicare ce poate fi copiat cu uşurinţă şi transmis generaţiilor următoare; dar el poate fi şi ignorat cu uşurinţă de cei ce fără niciun fel de constrângere nu vor să fie deranjaţi de Dumnezeu.

Prin urmare, o carte ar fi foarte potrivită ca mijloc valid, dar nu foarte autoritar, de comunicare din partea lui Dumnezeu. Dar cartea cui? A comunicat Dumnezeu prin cartea evreilor, prin cartea creştinilor sau prin cartea musulmanilor? Cum am putea şti a cui carte este adevăratul mesaj din partea lui Dumnezeu?

Sigiliul împăratului

În vremurile de dinaintea comunicaţiilor în masă – când mesajele la mare distanţă erau trimise personal – un împărat obişnuia să-şi sigileze mesajul pe care-l trimitea. Acest sigiliu era un semn pentru destinatar că mesajul era autentic – că venea într-adevăr de la împărat şi nu de la cineva care se dădea drept împăratul. Desigur, pentru ca sistemul să funcţioneze, sigiliul trebuia să fie unul neobişnuit sau unic, uşor de recunoscut şi numai regele trebuia să se afle în posesia lui.

Dumnezeu ar fi putut folosi şi El un sistem similar pentru a-Şi autentifica mesajele – mai concret, El ar fi putut recurge la miracole. Miracolele sunt neobişnuite şi unice, uşor de recunoscut, şi numai Dumnezeu le poate face. Până şi scepticii, când cer un semn din partea lui Dumnezeu, recunosc implicit că miracolele ar putea dovedi existenţa Lui.

Ce este un miracol? Este un act special înfăptuit de Dumnezeu care întrerupe cursul normal al evenimentelor. Ateul Antony Flew a exprimat foarte bine ideea aceasta: „Un miracol este ceva ce nu s-ar întâmpla niciodată dacă natura ar fi lăsată de capul ei".[4] Deci am putea spune că legile naturale descriu ceva ce se întâmplă în mod regulat, prin cauze naturale; în schimb miracolele, dacă au loc, descriu ceva ce se întâmplă rar, prin cauze supranaturale.

Cu ajutorul miracolelor, Dumnezeu ar fi putut spune lumii ce carte sau care persoană vorbeşte din parte Lui. Astfel, dacă Dumnezeu ar fi vrut să trimită un mesaj prin Moise, Ilie, Isus, Pavel, Mahomed sau prin oricine altcineva, El Şi-ar fi putut realiza miracolele prin acea persoană.

Dacă Dumnezeu lucrează într-adevăr în felul acesta, atunci un miracol ar putea confirma un mesaj şi un semn ar putea confirma o predică. Sau, ca să ne exprimăm altfel, un miracol este un act al lui

Dumnezeu ce are drept scop confirmarea cuvântului lui Dumnezeu transmis printr-un mesager al Său.

Dar se ridică întrebarea: Lucrează Dumnezeu în felul acesta? Foloseşte Împăratul universului astfel de semne? Sunt miracolele posibile? Lumea noastră seculară spune că nu. Dar aşa cum vom vedea imediat, ei greşesc grav în această privinţă.

Este o cutie deschisă sau închisă?

Într-o călătorie recentă în Rusia, unde urma să se adreseze unei audienţe formate din educatori ruşi, profesorul de seminar Ronald Nash trebuia să facă faţă unei mari provocări. Intenţiona să le vorbească despre Dumnezeu, dar ştia că nu va obţine niciun rezultat dacă nu va putea învinge prejudecăţile lor adânc-înrădăcinate faţă de teism. Timp de mai bine de şaptezeci de ani, ruşii fuseseră îndoctrinaţi cu o concepţie despre lume care Îl excludea din start pe Dumnezeu. Religia oficială de stat este ateismul, şi concepţia ateistă despre lume afirmă că nu există nimic în afară de lumea naturală, materială. Potrivit ateilor, miracolele sunt imposibile deoarece nu există o lume supranaturală. A crede altfel înseamnă să crezi basme.

A crede în supranatural înseamnă a crede în basme. La începutul prelegerii Nash le-a arătat două cutii mici de carton. Una era deschisă şi cealaltă închisă.

„Iată diferenţa dintre concepţia voastră despre lume şi concepţia mea", a început el. Şi arătând spre cutia închisă a zis: „Voi credeţi că universul fizic este închis; că universul este tot ce există şi că nu există nimic în afara lui".

Trecând la cutia deschisă a continuat: „Şi eu cred că există un univers fizic; dar cred de asemenea că universul este deschis – că în afara universului mai există ceva ce noi numim Dumnezeu. Nash s-a oprit şi a adăugat: şi că Dumnezeu a creat cutia!"

Pe urmă a introdus mâna în cutia deschisă şi a zis: „Aşa cum eu pot introduce mâna în această cutie şi să manevrez conţinutul ei, tot aşa şi Dumnezeu poate să pătrundă în universul nostru şi să realizeze ceea ce noi numim miracole".[5]

Dintr-un motiv oarecare, ilustraţia i-a impresionat profund pe ruşi. Au început să se aprindă beculeţele în mintea educatorilor din toată încăperea. Aceşti educatori acceptaseră că concepţia naturalistă despre lume este corectă şi nu luaseră în considerare şi alte opţiuni. Dar Nash i-a ajutat să vadă că poate o altă variantă, ca de exemplu teismul, ar putea fi sprijinită de dovezi mai temeinice.

Aşa cum am văzut în capitolele 3-7, teismul este susţinut într-adevăr de dovezi mai puternice. Noi ştim dincolo de orice îndoială rezonabilă că există un Dumnezeu teist. Şi dacă Dumnezeu există, universul reprezentat de cutia închisă este fals. Cutia este deschisă, şi ea a fost creată de Dumnezeu. În consecinţă, *este* posibil ca Dumnezeu să intervină în lumea naturală înfăptuind miracole. *De fapt, miracolele nu sunt doar posibile; sunt reale, fiindcă cel mai mare miracol dintre toate – crearea universului din nimic – a fost deja realizat. Iar în cazul Bibliei, dacă textul din Geneza 1:1 este adevărat – „La început, Dumnezeu a făcut cerurile şi pământul" – atunci toate celelalte miracole relatate în Biblie devin uşor de crezut.*

Poate un Dumnezeu care a creat întregul univers din nimic să despartă Marea Roşie? Să coboare foc din cer? Să păstreze pe cineva nevătămat în pântecele unui peşte mare timp de trei zile?[6] Să prezică cu exactitate evenimente viitoare? Să transforme apa în vin? Să vindece instantaneu boli? Să învieze morţi? Desigur. Toate aceste evenimente miraculoase sunt sarcini simple pentru o Fiinţă infinit de puternică care a creat universul.

Dar aceasta nu înseamnă şi că Dumnezeu chiar *a realizat* aceste miracole biblice. Aceasta mai rămâne de văzut. Înseamnă doar că El le poate face – că asemenea miracole sunt posibile. Dat fiind că trăim într-un univers teist, excluderea în avans a miracolelor (aşa cum procedează mulţi atei) este evident ilegitimă. C. S. Lewis a spus: „Dacă admitem existenţa lui Dumnezeu, trebuie oare să admitem şi Miracolul? Într-adevăr, într-adevăr, nu avem nicio garanţie împotriva lui. Acesta este târgul".[7]

Atunci, de ce spun atât de mulţi oameni astăzi că miracolele nu sunt posibile sau că nu ar trebui să credem în ele? Cum pot scepticii să nu creadă în miracole când întregul univers pare să fie un miracol uimitor? Să analizăm puţin aceste întrebări înainte de a începe să investigăm dacă Dumnezeu a confirmat prin miracole adevărul iudaismului, al creştinismului sau al islamului.

Obiecţii la adresa miracolelor

Încă de pe la sfârşitul secolului al XVI-lea, au apărut două obiecţii majore la adresa miracolelor, obiecţii pe care va trebui să le cercetăm. Prima a fost formulată de Benedict Spinoza, iar cea de-a doua de către David Hume. Vom începe cu obiecţia lui Spinoza.

Legile naturale sunt imuabile – Cel care a popularizat acest argument în anii '70 ai secolului al XVII-lea a fost Benedict Spinoza, un panteist evreu. Argumentul lui Spinoza împotriva miracolelor sună cam aşa:

1. Miracolele sunt violări ale legilor naturii.
2. Legile naturale sunt imuabile.
3. Este imposibil să violezi legi imuabile.
4. Prin urmare, miracolele sunt imposibile.

Dacă Spinoza are dreptate – dacă legile naturale nu pot fi învinse, întrerupte sau împiedicate – atunci miracolele sunt imposibile.

Problema în cazul acestei obiecţii este că ea consideră adevărat ceea ce trebuie demonstrat. Calificând legile naturale ca fiind imuabile, atunci, desigur, miracolele sunt imposibile. Dar tocmai aceasta este întrebarea! Cine a spus că legile naturale sunt imuabile?

Spinoza, fidel concepţiei lui panteiste despre lume, îl exclude nelegitim şi din start pe Dumnezeul teist, deci şi miracolele. Dar dacă Dumnezeu există, miracolele sunt posibile. Şi aşa cum am văzut, cel mai mare miracol dintre toate, crearea universului din nimic, s-a produs deja.

Creaţia însăşi dovedeşte că legile naturale nu sunt imuabile. Ceva nu apare pe cale naturală din nimic. Şi totuşi, iată-ne aici.

Mai ştim că legile naturale nu sunt imuabile deoarece ele sunt *descrieri* a ce se întâmplă, nu *prescrieri* a ce ar trebui să se întâmple. *Legile* naturale nu cauzează nimic, ele doar descriu ce se întâmplă cu regularitate în natură. Ele descriu efectele celor patru *forţe* naturale cunoscute – gravitaţia, magnetismul, forţa nucleară tare şi forţa nucleară slabă. Când în scenariu intervin fiinţele inteligente, forţele naturale pot fi învinse. Ştim că aceste forţe pot fi învinse deoarece noi înşine le învingem în fiecare zi.

De exemplu, când un jucător de baseball prinde mingea în cădere, el învinge forţa gravitaţiei. Facem acelaşi lucru ori de câte ori zburăm cu avionul sau ţâşnim în cosmos. În toate aceste cazuri, gravitaţia nu este anulată, ci doar învinsă. Dacă nişte fiinţe finite ca noi pot învinge forţele naturale, atunci cu siguranţă că Fiinţa infinită care a creat aceste forţe poate face şi Ea lucrul acesta.[8]

Miracolele nu sunt credibile – Acum câţiva ani, (eu, Norm) am fost invitat să vorbesc la Şcoala de Teologie a Universităţii Harvard, una din cele mai liberale şcoli de teologie din întreaga ţară. Tema prelegerii mele a fost „Abandonarea prematură a evanghelismului de către Universitatea Harvard". Chiar dacă pare incredibil, Universitatea Harvard, asemenea majorităţii şcolilor din vremea ei, a fost înfiinţată de creştinii evanghelici pentru a-i ajuta pe studenţi să-L cunoască pe Isus Cristos. Carta Universităţii Harvard, elaborată în 1646, afirmă clar scopul fondării ei:

Fiecare student să fie clar educat şi stimulat cu perseverenţă să reflecteze serios că principalul scop al vieţii şi al studiilor sale este să-L cunoască pe Dumnezeu şi pe Isus Cristos, care este viaţa eternă (Ioan 17:3) şi astfel să-L pună pe Cristos la bază, ca singura temelie a oricărei cunoaşteri şi învăţături sănătoase. Şi numai vederea Domnului dă înţelepciune, aşa că fiecare să se dedice cu seriozitate căutării Lui prin rugăciunea în taina inimii" (Prov. 2:3).[9]

Cum de s-a îndepărtat Universitatea Harvard atât de mult de carta ei constitutivă? Pentru că s-a lăsat cucerită de unul din cele mai puternice argumente împotriva miracolelor formulate vreodată. Nu este vorba de argumentul lui Spinoza. Datorită progreselor în ştiinţa modernă şi a unei mai bune înţelegeri a lumii naturale, puţini mai cred astăzi cu adevărat că legile naturale sunt imuabile. Argumentul împotriva miracolelor care este acceptat azi – şi a fost acceptat şi de Harvard – a fost formulat de marele sceptic David Hume (1711-1776), cam cu un secol după Spinoza.

Îţi aminteşti că am vorbit deja despre Hume în capitolul 2. El a fost cel care a zis că orice discurs despre Dumnezeu este lipsit de sens deoarece nu conţine observaţii empirice sau adevăruri axiomatice. Şi am văzut cu acea ocazie că enunţul lui este autocontradictoriu.

Dar argumentul lui Hume împotriva miracolelor este ceva mai sofisticat şi nu la fel de uşor de respins ca pledoaria lui împotriva discursului despre Dumnezeu. De fapt, argumentul lui Hume împotriva miracolelor este unul din stâlpii aşa-numitului Iluminism (atunci se consideră că am devenit suficient de luminaţi ca să ne abandonăm credinţa superstiţioasă în miracole şi să ne încredem în raţiune şi în adevărurile empirice descoperite prin metoda ştiinţifică). Argumentul lui Hume a contribuit la promovarea concepţiei naturaliste despre lume, care s-a răspândit ulterior prin simbioză cu teoria lui Darwin despre evoluţie.

Redau în continuare esenţa materialului pe care l-am prezentat la Harvard în acea zi. Am început prin a explica pe înţelesul tuturor argumentul lui Hume împotriva miracolelor şi apoi am început să-l critic. Iată argumentul lui Hume prezentat într-o formă silogistică:

1. Legea naturală descrie prin definiţie evenimente regulate.
2. Miracolul este prin definiţie un eveniment rar.
3. Dovezile ce atestă evenimentele regulate sunt întotdeauna mai numeroase decât dovezile în sprijinul unor evenimente rare.
4. Omul înţelept îşi bazează credinţa pe dovezile mai numeroase.
5. Prin urmare, un om înţelept nu ar trebui să creadă niciodată în miracole.

Dacă aceste patru premise sunt adevărate, atunci concluzia urmează în mod necesar – omul înţelept nu ar trebui să creadă niciodată în miracole. Dar din nefericire pentru Hume şi pentru cei ce de-a lungul secolelor l-au crezut, argumentul lui conţine o premisă falsă – premisa 3 nu este cu necesitate adevărată. Dovezile în favoarea unor evenimentele regulate *nu* sunt întotdeauna mai numeroase decât dovezile care certifică evenimente rare.

La prima vedere, lucrurile nu par să stea aşa. În era răspunsului imediat, pare să fie rezonabilă premisa 3. De exemplu, un arbitru de fotbal vede o fază de joc dintr-un anumit unghi în viteză normală, în timp ce noi putem s-o vedem din mai multe unghiuri luată cu încetinitorul. Noi dispunem de mai multe dovezi văzând faza mereu şi mereu (un eveniment regulat) decât are arbitrul care o vede o singură dată (un eveniment rar).

Dar ceea ce poate fi adevărat în cazul unui joc de fotbal înregistrat pe casetă video nu este neapărat adevărat pentru orice eveniment din viaţă. Pentru a infirma premisa 3 va trebui să venim cu un contraexemplu. Putem da, de fapt, mai multe contraexemple, şi ele sunt luate chiar din concepţia naturalistă despre lume a lui Hume:

1. **Apariţia universului a fost un eveniment unic.** A fost un eveniment rar, irepetabil, şi totuşi aproape toţi naturaliştii cred că dovezile ce atestă Big Bang-ul confirmă faptul că universul a luat fiinţă printr-o explozie iniţială.
2. **Apariţia vieţii a fost un eveniment unic.** Viaţa a apărut, de asemenea, printr-un eveniment rar, irepetabil, dar toţi naturaliştii cred că viaţa a apărut spontan din neviaţă undeva pe pământ sau poate în altă parte din univers.
3. **Apariţia unor noi forme de viaţă a fost, de asemenea, un eveniment unic.** Evenimentele rare, irepetabile ce au dus la apariţia unor noi forme de viaţă sunt crezute dogmatic de majoritatea naturaliştilor, care afirmă că toate fiinţele vii au venit în existenţă printr-un proces macroevolutiv neobservat (adică, rar).
4. **De fapt, întreaga istorie a lumii este alcătuită din evenimente rare, irepetabile.** De exemplu, propria naştere a lui David Hume a fost un eveniment unic, şi cu toate acestea nu i-a fost greu să creadă că acel eveniment s-a petrecut cu adevărat!

În fiecare din aceste contraexemple provenind chiar din concepţia naturalistă despre lume susţinută de Hume, a treia premisă a lui trebuie ignorată sau considerată falsă. Dacă Hume ar fi crezut cu

adevărat în această premisă, el nu ar mai fi crezut nici măcar în propria lui naştere sau în concepţia naturalistă pe care o apăra cu atâta convingere!

Prin urmare, ştim pe baza acestor contraexemple, că premisa a treia a lui Hume, şi deci întregul lui argument, nu pot fi adevărate. Dar în ce constă, mai concret, problema tipului naturalist de gândire?

În primul rând, gândirea naturalistă confundă *plauzibilitatea* cu *posibilitatea*. Chiar dacă premisa 3 ar fi adevărată, argumentul nu ar infirma *posibilitatea* miracolelor; ci ar pune în discuţie doar *plauzibilitatea* lor. Ca atare, chiar dacă ai fi martor ocular, să zicem, la învierea lui Isus Cristos din morţi – dacă ai fi în mormânt alături de El, dacă te-ai asigura personal că trupul este mort şi apoi L-ai vedea ridicându-Se şi ieşind din mormânt – argumentul lui Hume afirmă că tu (o persoană „înţeleaptă") nu ar trebui să crezi în înviere. Ceva este în neregulă cu un argument care îţi cere să nu crezi în ceea ce ai verificat tu însuţi ca fiind adevărat.

În al doilea rând, Hume confundă *probabilitatea* cu *dovada*. El nu *cântăreşte* dovezile ce atestă fiecare eveniment rar în parte; ci le *adaugă* dovezile aplicabile în cazul tuturor evenimentelor regulate şi apoi sugerează că aceste din urmă dovezi fac ca toate evenimentele rare să fie nedemne de încredere. Dar raţionamentul lui este eronat. În viaţă întâlnim multe evenimente improbabile (rare) pe care le credem atunci când avem dovezi solide în sprijinul lor. De exemplu, ţintirea din prima (la jocul de golf) este un eveniment rar, dar atunci când vedem aşa ceva nu ne vine greu să credem. Cu siguranţă că nu vom spune jucătorului de golf: „Fiindcă evenimentele regulate sunt întotdeauna sprijinite de mai multe dovezi decât evenimentele rare, nu voi crede că ai nimerit decât dacă vei nimeri ţinta de încă cinci ori la rând!" De asemenea nu vom spune unui câştigător la loterie care a avut o şansă de unu la 76 milioane că nu-şi va primi banii până când nu va câştiga de cinci ori la rând! Nu, în aceste cazuri, dovezile ce atestă evenimentul rar sunt mai numeroase decât dovezile în favoarea unui eveniment regulat. Martori oculari obiectivi şi judicioşi pot dovedi o ţintire rară, indiferent de câte ori a ratat ţinta acel jucător de golf în trecut. Tot aşa, un loz câştigător dovedeşte mai puternic că o anumită persoană a câştigat la loterie indiferent de câte ori a pierdut în trecut.[10]

Aşadar, problema nu este dacă un eveniment este regulat sau rar – problema este dacă avem dovezi solide care să ateste acel eveniment. Noi trebuie să *cântărim* dovezile pe care ni le pune la dispoziţie evenimentul respectiv, nu să *adăugăm* dovezi preluate de la evenimente din trecut.

În al treilea rând, argumentul lui Hume este circular. În loc să

evalueze veridicitatea dovezilor pentru fiecare miracol în parte, Hume exclude dinainte credinţa în miracole deoarece crede că uniformitatea experienţei pledează împotriva lor. Ca de obicei, C. S. Lewis are nişte gânduri extraordinare pe această temă:

> Trebuie, desigur, să fim de acord cu Hume că dacă există o „experienţă absolut uniformă" contra miracolelor, dacă, altfel spus, ele nu s-au întâmplat niciodată, atunci de ce nu s-au întâmplat. Din nefericire, noi ştim că experienţa contrară lor este uniformă numai dacă ştim că toate relatările despre ele sunt false. Şi putem şti că toate relatările sunt false numai dacă ştim deja că nu au avut loc miracole. Argumentarea noastră se învârteşte de fapt într-un cerc."[11]

Prin urmare, Hume comite aceeaşi greşeală ca darwiniştii – el îşi ascunde concluzia în premisa argumentului printr-o presupoziţie filozofică falsă. Presupoziţia lui falsă este că toate experienţele umane sunt contrare miracolelor. Dar de unde ştie el lucrul acesta? Nu îl ştie, aşa că îl presupune. După cum am văzut, miracolele sunt posibile fiindcă Dumnezeu există. Prin urmare, este posibil ca fiinţele umane să fi avut cu adevărat experienţa unor miracole. Singurul mod de a şti cu siguranţă acest lucru este să investighezi dovezile în cazul fiecărei pretenţii de miracol în parte. A presupune că absolut toate pretenţiile de miracol sunt false, aşa cum face Hume, este fără îndoială ilegitim.

În sfârşit, Hume descrie corect miracolul ca fiind un eveniment rar, apoi îl condamnă tocmai pentru că este un eveniment rar! E ca şi cum Hume ar spune: „Dacă miracolele ar fi mai frecvente, atunci le-am putea crede". Dar dacă miracolele ar fi mai frecvente, să zicem, mai regulate (ca să folosim terminologia lui Hume), atunci ele ar înceta să mai fie miracole (evenimente rare) şi le-am putea considera legi naturale sau fenomene naturale neexplicate încă. Dar dacă am considera că ele au o origine naturală, ele nu ne-ar mai capta atenţia ca fapte speciale ale lui Dumnezeu. Raritatea este una dintre caracteristicile care disting un miracol de orice altceva! Ca să spunem altfel, miracolul ne atrage atenţia tocmai fiindcă ştim că nu ar putea fi produs prin acţiunea legilor naturale.

Prin urmare, după logica lui Hume, chiar dacă ar exista un Dumnezeu care înfăptuieşte miracole, noi nu ar trebui să credem vreun miracol pe care îl face El pentru că miracolele nu sunt evenimente regulate. Din nou, ceva nu este în regulă cu un argument care îţi spune să nu crezi ceva ce s-a întâmplat. Şi ceva nu este în regulă cu un argument care cere ca miracolele să nu fie miracole pentru a fi crezute.

În concluzie, Hume declară nejustificat că singurele evenimentele credibile sunt cele regulate, şi întrucât un miracol nu este un eveniment

regulat, el nu reuşeşte să satisfacă acest criteriu artificial. Aşa cum am arătat şi ceva mai sus, dacă nu putem crede în evenimente rare atunci nu putem crede nimic din istorie, deoarece istoria este alcătuită din evenimente succesive rare şi irepetabile. O asemenea poziţie este vădit nerezonabilă.

După ce am spus toate acestea la Universitatea Harvard, n-am primit niciun fel de întrebări sau obiecţii la critica pe care i-am făcut-o lui Hume, doar o tăcere uimită. Tot cam pe atunci (în anii '80) am fost invitat de un profesor de la o altă şcoală din Liga Ivy, de la Universitatea Princeton, ca să particip alături de el la o dezbatere pe aceeaşi temă. Respectivul profesor a cerut o copie a prezentării mele înainte de dezbatere, lucru ce este foarte neobişnuit. Elementul de surpriză într-o dezbatere conferă un avantaj pe care cei mai mulţi combatanţi nu vor să-l piardă. Dar eram atât de convins că critica mea la adresa lui Hume este corectă, încât i-am făcut pe plac profesorului. După ce mi-a citit critica la adresa lui Hume, acesta m-a contactat telefonic ca să-mi spună că ar prefera să ţin o prelegere în faţa studenţilor în loc să polemizez cu el, dar că va fi acolo ca să „conducă ostilităţile" în timpul special destinat întrebărilor şi răspunsurilor. Am acceptat.

Când am ajuns la campus la data şi la ora stabilită, profesorul nu era nicăieri de găsit. Asistentul lui mi-a spus că a intervenit o „urgenţă de natură personală" şi că întrunirea fusese anulată. Am sfârşit prin a-mi prezenta critica în faţa unui grup de studenţi aduşi de Ravi Zacharias de la Colegiul Nyack. Profesorul acela n-a mai răspuns niciodată la încercările mele ulterioare de a-l contacta.

Am primit un răspuns similar de la Antony Flew, în prezent unul din cei mai de seamă filozofi atei. La sfârşitul anilor '80, l-am rugat să comenteze cartea mea, *Miracles and Modern Thought*,[12] care critica numeroase argumente împotriva miracolelor, inclusiv al lui personal (care este foarte similar cu argumentul lui Hume). Flew a fost de acord să scrie o critică în următorul număr al unei importante reviste umaniste. Dar în acel articol, în loc să încerce să respingă argumentele pe care le-am prezentat, Flew a prezentat un compliment evaziv sugerând că ateii vor trebui să vină cu argumente mai bune împotriva miracolelor dacă doresc să dea o replică teiştilor contemporani.

Ezitarea de a discuta frontal erorile din argumentul lui Hume arată că necredinţa în miracole ţine probabil mai mult de voinţă decât de intelect. Se pare că unii se agaţă necritic de argumentul lui Hume pentru că pur şi simplu nu vor să admită că Dumnezeu există. *Dar întrucât noi ştim că Dumnezeu există, miracolele sunt posibile. Orice argument ar putea fi adus împotriva miracolelor, inclusiv argumentul lui David Hume, este distrus*

de acest singur fapt. Căci dacă există un Dumnezeu care poate acţiona, pot exista şi acţiuni ale lui Dumnezeu (miracole).

Aşadar, nu miracolele sunt greu de crezut – argumentul lui David Hume este greu de crezut! Am putea spune că este un „miracol", şi mulţi oameni îl mai cred.

NU TOT CE SCLIPEŞTE ESTE *DUMNEZEU* – CE ESTE ŞI CE NU ESTE UN MIRACOL?

Aşadar, cutia este deschisă – miracolele sunt posibile. Dar cum putem cunoaşte un miracol dacă vedem unul? Pentru a răspunde la această întrebare, este important să definim ce este şi ce nu este un miracol, aşa încât să ştim ce căutăm.

Aşa cum vedem în tabelul 8.2, există cel puţin şase tipuri de evenimente neobişnuite, dintre care doar unul reprezintă miracolul.

EXISTĂ CEL PUŢIN ŞASE CATEGORII DIFERITE DE EVENIMENTE NEOBIŞNUITE:

	ANOMALIILE	MAGICE	PSIHOSOMATICE	SEMNE SATANICE	PROVIDENŢA	MIRACOLUL
DESCRIERE	Ciudăţenii ale naturii	Prestidigitaţie	Controlul materiei de către minte	Putere malefică	Evenimente pre-aranjate	Act divin
PUTERE	Fizică	Umană	Mentală	Psihică	Divină	Supranaturală
TRĂSĂTURI	Eveniment natural respectând un tipar	Nenatural şi controlat de om	Necesită credinţă; nu dă rezultate în cazul unor boli	Rea, implică falsitatea, ocultă, limitată	Explicaţie naturală; context spiritual	Nu dă greş niciodată, imediat, durează, Îi aduce glorie lui Dumnezeu
EXEMPLU	Bondarul	Iepurele în pălărie	Remediile psihosomatice	Influenţa demonică	Ceaţa din Normandia	Învierea din morţi

Tabelul 8.2

Să aruncăm acum o scurtă privire asupra fiecăruia din aceste evenimente neobişnuite. Vom începe cu miracolele deoarece dacă ştim ce sunt acestea, putem înţelege mai bine de ce alte evenimente neobişnuite nu sunt miracole.

Miracolul – Pentru ca o acţiune a lui Dumnezeu să fie un semn indiscutabil din partea Lui, aceasta va trebui să îndeplinească anumite criterii – criterii ce vor distinge acţiunile lui Dumnezeu de orice alt

eveniment neobişnuit. Asemenea sigiliului unui împărat, semnul lui Dumnezeu trebuie să fie unic, uşor de recunoscut şi ceva ce doar Dumnezeu poate face. Cu alte cuvinte, miracolul are caracteristici ce nu pot fi explicate prin legi naturale, prin forţe naturale sau prin orice altceva din universul fizic. Cum ar arăta aceste criterii?

Aşa cum am văzut din argumentul cosmologic, teleologic şi moral, numai Dumnezeu are putere infinită (o putere ce depăşeşte orice putere din lumea naturală), un plan şi un scop absolut, precum şi o puritate morală deplină. Prin urmare, pare rezonabil să presupunem că acţiunile Lui vor etala sau conţine elemente ale acestor atribute. Aşadar, criteriile ce disting miracolele autentice includ:

A. Un început instantaneu al unei acţiuni puternice, fapt evidenţiat de argumentul cosmologic (începutul universului);
B. Un plan şi un scop inteligent, ambele evidenţiate de argumentul teleologic (planul riguros al universului cu scopul de a susţine viaţa, precum şi planul specific şi complex al vieţii însăşi);
C. Promovarea unui comportament bun sau corect, evidenţiată de argumentul moral (legea morală ce ne îmboldeşte).

Componenta de putere a miracolelor (A) înseamnă că semnul nu poate fi explicat în termeni naturali. Căci dacă ar fi posibilă o cauză naturală, atunci semnul nu ar mai putea fi identificat în mod clar ca un miracol. Un miracol are o cauză supranaturală indiscutabilă – una care transcende natura.

Componenta de proiect sau de plan (B) înseamnă că orice semn care nu urmăreşte un scop evident – de a confirma un adevăr sau un mesager al adevărului sau de a-I aduce glorie lui Dumnezeu – nu este după toate probabilităţile un semn din partea lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, este improbabil ca Dumnezeu să facă miracole doar pentru a produce amuzament. Aşa cum majoritatea împăraţilor pământeşti nu-şi folosesc cu uşurinţă sigiliile, nici Împăratul Universului nu-Şi foloseşte sigiliul în scopuri frivole. Dacă El Şi-ar folosi miracolele doar pentru amuzament, atunci probabil că nu am recunoaşte scopul Său când va încerca să confirme un nou adevăr sau un nou mesager. Pentru a nu transmite o alarmă falsă, miracolele trebuie să promoveze o pretenţie de adevăr şi să fie relativ rare, aceste condiţii conferindu-le eficienţă.

Componenta de moralitate a miracolelor (C) înseamnă că orice semn care este asociat unei erori sau imoralităţii nu poate veni din partea lui Dumnezeu. Eroarea şi imoralitatea sunt împotriva naturii lui Dumnezeu,

deoarece El este standardul neschimbător al adevărului şi moralităţii. El nu poate confirma eroarea şi imoralitatea.

Aceste criterii – putere instantanee, plan inteligent şi moralitate – ne ajută să stabilim care evenimente neobişnuite sunt semne autentice din partea lui Dumnezeu. Remarcă faptul că am extras aceste criterii din ceea ce am învăţat despre Dumnezeu din lumea naturală şi din ce am învăţat despre limitele naturii însăşi. Biblia confirmă evaluarea noastră citând evenimente ce se conformează acestor criterii.[13] Şi Biblia, şi Coranul învaţă că scopul miracolelor este să confirme un cuvânt din partea lui Dumnezeu.[14]

Aşadar, un eveniment asociat unei pretenţii divine de adevăr care manifestă aceste caracteristici ar fi un miracol – adică o acţiune a lui Dumnezeu ce urmăreşte confirmarea unui cuvânt din partea lui Dumnezeu. De exemplu, ar fi un miracol dacă Isus – un om care a prezis că va învia din morţi – ar fi înviat într-adevăr din morţi. Un astfel de eveniment ar fi etalat o putere instantanee dincolo de posibilităţile naturale, anticipare şi plan inteligent, precum şi un scop moral – confirmând că Isus este de la Dumnezeu (şi deci noi ar trebui să ascultăm ce ne spune El!). Nu există nicio forţă naturală sau vreo altă sursă de putere care să poată explica un atare eveniment.

În plus, dacă Învierea a avut loc într-adevăr, ea nu s-a produs „din senin", ci într-un context dat. Cu alte cuvinte, Învierea a fost un eveniment petrecut în contextul unui univers teist, în care un om care a pretins că vine de la Dumnezeu şi care a făcut mai multe miracole a prezis că va învia din morţi. Contextul acesta sugerează că avem de-a face cu un miracol şi nu doar cu un eveniment natural care nu şi-a găsit încă explicaţia. Pe scurt, dacă Învierea s-a produs cu adevărat (şi vom investiga mai târziu această problemă), ea poartă de la un capăt la altul „amprentele" lui Dumnezeu.

Providenţa – Oamenii religioşi, mai ales creştinii, vehiculează destul de liber termenul „miracol". Ei identifică de foarte multe ori un eveniment ca fiind un miracol când el ar putea fi descris cu mai multă acurateţe ca un eveniment providenţial.

Evenimentele providenţiale sunt evenimente cauzate de Dumnezeu indirect, nu direct. Adică Dumnezeu foloseşte legi naturale pentru a le înfăptui. Am putea da ca exemplu în acest sens rugăciunea ascultată şi întâmplările improbabile dar benefice. Asemenea evenimente pot fi deosebit de remarcabile şi pot stimula credinţa, dar ele nu sunt supranaturale. De exemplu, ceaţa în Normandia a fost providenţială, deoarece a ajutat la camuflarea atacului Aliat împotriva regimului nazist

rău. Nu a fost un miracol, deoarece a putut fi explicată prin legi naturale, dar este posibil ca Dumnezeu să Se fi aflat în spatele acestui eveniment. Prin contrast, un miracol ar fi presupus ca gloanţele să ricoşeze din piepturile tinerilor noştri în timp ce aceştia atacau ţărmul.

Semnele satanice – O altă cauză posibilă a unui eveniment neobişnuit ar putea fi acţiunea unor fiinţe spirituale. Întrucât Dumnezeu există, este posibil să existe şi alte fiinţe spirituale. Dar dacă Satan şi demonii există, puterile lor sunt limitate. De ce? Pentru că, aşa cum am amintit mai devreme în acest capitol, este imposibil să existe două fiinţe infinite. Fiindcă Dumnezeu este infinit, nicio altă fiinţă nu mai poate fi infinită.

Mai mult, dualismul pur – o putere bună infinită în opoziţie cu o putere rea infinită – este imposibil. Nu există rău pur. Răul este absenţa binelui sau un parazit al binelui; el nu are o existenţă independentă. Răul este asemenea ruginii la o maşină. Dacă îndepărtezi toată rugina, vei obţine o maşină mai bună. Dar dacă îndepărtezi toată maşina, nu mai rămâi cu nimic. Aşadar, Satan nu poate fi echivalentul rău al lui Dumnezeu. De fapt, Satan are şi unele atribute bune, puterea, liberul arbitru, gândirea raţională, dar le foloseşte în scopuri rele.

Concluzia este că Dumnezeu nu are egal. El este Fiinţa infinită care domneşte supremă peste întreaga creaţie. În consecinţă, fiinţele spirituale create, dacă există, sunt limitate de Dumnezeu şi nu pot săvârşi acţiuni supranaturale de genul acelora pe care numai Dumnezeu le poate săvârşi.

Aşadar, numai prin revelaţie naturală – fără să apelăm revelaţia conţinută în vreo carte religioasă – noi ştim că dacă există alte fiinţe spirituale, acestea au puteri limitate. În treacăt fie spus, şi Biblia afirmă exact acelaşi lucru.

Dar cât de limitate sunt aceste alte fiinţe spirituale? Acum avem nevoie de revelaţia specială. Deşi nu am ajuns să dovedim dincolo de orice îndoială rezonabilă că Biblia este adevărată, să presupunem totuşi că fiinţele spirituale sunt reale şi că ele pot interacţiona cu lumea naturală, aşa cum ne învaţă Biblia.

Potrivit Bibliei, numai Dumnezeu poate să creeze viaţa şi să învieze morţii (Gen. 1:21; Deut. 32:39). Vrăjitorii lui Faraon, care au reuşit să imite primele două plăgi, nu au putut s-o imite şi pe a treia, prin care a fost creată viaţă (în forma păduchilor). Aceşti vrăjitori au recunoscut că cea de-a treia plagă presupune „degetul lui Dumnezeu" (Ex. 8:19).

Satan se pricepe la trucuri mai bine decât cei mai competenţi vrăjitori (magicieni) – şi există multe exemple care să ateste aceasta în Biblie[15] –

dar aceste trucuri nu întrunesc caracteristicile unui miracol adevărat. Aşa cum am văzut, miracolele autentice îl determină pe om să Îl laude pe Dumnezeu, să spună adevărul şi să promoveze un comportament moral. Semnele contrafăcute ale lui Satan nu duc la asemenea rezultate. Ele tind să glorifice persoana care pare a săvârşi semnul, şi sunt frecvent asociate cu eroarea şi cu comportamentul imoral. În plus, este posibil să nu fie imediate, instantanee sau permanente.

Pe scurt, numai Dumnezeu săvârşeşte miracole adevărate; Satan falsifică miracolele. Exact acest termen îl foloseşte Biblia în 2 Tesaloniceni 2:9 când Pavel scrie cu privire la ele: „arătarea [nelegiuitului] se va face prin puterea lui Satan, cu tot felul de minuni, de semne şi puteri mincinoase (*false*)". Desigur, dacă nu eşti atent, astfel de semne pot induce în eroare şi ajung să fie confundate cu miracolele (Matei 24:24).

Tabelul 8.3 rezumă diferenţele dintre un miracol divin şi un semn satanic:[16]

Miracolul divin	**Semnul satanic**
• acţiune supranaturală reală	• doar o acţiune supra*normală*
• sub controlul Creatorului	• sub controlul creaturii
• niciodată asociat cu ocultul	• asociat cu ocultul
• legat de adevăratul Dumnezeu	• frecvent legat de dumnezei panteişti sau politeişti
• asociat cu adevărul	• asociat cu eroarea
• asociat cu binele	• asociat cu răul
• implică profeţii adevărate	• implică profeţii false
• Îl glorifică pe Creator	• glorifică creatura

Tabelul 8.3

Psihosomaticul – Cu mulţi ani în urmă, (eu, Norm) am dezvoltat ceea ce eu credeam că ar fi o alergie la flori. În primăvara aceea am început să iau un medicament puternic care să-mi uşureze simptomele alergice. Într-o duminică dimineaţă în acea primăvară, am fost invitat să predic într-o biserică locală, şi am ajuns acolo ceva mai devreme, ca să pot sta de vorbă cu prezbiterii. Când am ajuns aproape de amvon am văzut nişte flori pe o masă din apropiere. Am început să strănut aproape imediat şi ochii au început să-mi lăcrimeze.

I-am zis unuia dintre prezbiteri: „Nu voi putea să predic cu aceste flori aici, deoarece mi se declanşează alergia. Vrei, te rog, să le muţi?"

Omul s-a uitat la mine şi mi-a zis: „Dar sunt din plastic!"

Mi-am zis: „Geisler, ai strănutat din cauza unor flori din plastic.

Alergia asta-i doar în capul tău!" Aşa că am aruncat reţeta cu medicamente şi nu am mai avut până astăzi probleme cu alergia.

Acum, poate nu toate alergiile sunt pur psihosomatice. Dar cu siguranţă că există unele boli şi remedii ce sunt psihosomatice, şi asemenea cazuri sunt bine documentate. În *Anatomy of an Illness*, Norman Cousins prezintă în detaliu cum literalmente s-a vindecat de cancer râzând. Într-adevăr, stresul mental poate influenţa negativ sănătatea noastră fizică, în timp ce o atitudine mentală pozitivă, credinţa sau fericirea poate avea un efect pozitiv, vindecător (vezi Prov. 17:22).

Există totuşi condiţii medicale – ca de exemplu secţionarea de măduvă sau membrele amputate – ce nu pot fi vindecate prin acţiunea minţii asupra materiei, deoarece nu sunt boli psihosomatice. Ar fi nevoie într-adevăr de un miracol pentru a le remedia.

Concluzia este că remediile psihosomatice au o natură psihologică, nu supranaturală. Ele dovedesc că mintea poate exercita un impact limitat dar semnificativ asupra trupului. Ele nu trebuie confundate cu miracolele.

Magia – Poate cel mai familiar tip de eveniment neobişnuit este magia. Magia se bazează pe prestidigitaţia umană sau pe derutarea minţii. Un bun magician te poate face să crezi că a tăiat o femeie în două, a scos un iepure dintr-o pălărie sau a făcut să dispară un elefant. Dar totul este o iluzie, o şmecherie ingenioasă. Odată ce ai fost pus în temă, zici: „Cum de nu m-am gândit la asta?" Fiind deci o şmecherie (un truc) sub controlul omului, magia nu este un miracol. Numai Dumnezeu poate face un miracol.

Anomaliile – O anomalie este o ciudăţenie neexplicată a naturii. De exemplu, cândva oamenii de ştiinţă nu puteau înţelege cum poate zbura un bondar; aripile lui erau prea mici în raport cu trupul lui. Aşa că savanţii considerau zborul bondarului o anomalie, până când au descoperit un gen de mecanism care compensa aripile mici. Ei ştiau că nu se confruntă cu un miracol, fiindcă puteau identifica un tipar observabil – toţi bondarii zboară. Aşa că au continuat să caute o explicaţie naturală, şi au găsit-o.

Scepticul ar putea să se întrebe: „Atunci de ce nu poate fi considerată şi învierea lui Isus Cristos o anomalie?" Pentru că Învierea a fost prezisă. În spatele ei a existat un plan inteligent – ea purta întru totul amprentele lui Dumnezeu. Anomaliile nu sunt asociate cu niciun fel de pretenţii inteligente de adevăr şi le lipsesc dimensiunile morală şi teologică. Dacă învierea lui Cristos a avut loc cu adevărat, ea nu a fost o anomalie.

De ce nu mai vedem şi azi miracole biblice?

Mulţi oameni de astăzi au o concepţie foarte îngustă despre istorie şi despre experienţa umană. „Dacă eu personal nu văd întâmplându-se astăzi anumite evenimente, gândesc ei, probabil că ele nu s-au întâmplat niciodată". Implicaţia pentru miracole este evidentă. Cu alte cuvinte, „Dacă astăzi nu se întâmplă miracole publice, de genul miracolelor biblice (dacă s-ar întâmpla, ele ar fi transmise pe canalul Fox News), de ce aş crede că s-au întâmplat în trecut?" Este o întrebare firească.

Dar în spatele ei se găseşte o eroare frecventă, şi anume credinţa că Biblia este plină de miracole care au avut loc în continuu de-a lungul istoriei biblice. Lucrurile însă stau doar în parte aşa. Este adevărat că Biblia este plină de miracole, că ele s-au produs în aproximativ 250 de ocazii.[17] Şi majoritatea acestora sunt cuprinse în nişte ferestre istorice foarte mici, pe parcursul a trei perioade distincte de timp – în timpul vieţii lui Moise, a lui Ilie şi Elisei, şi a lui Isus şi a apostolilor. De ce tocmai atunci? Pentru că atunci Dumnezeu a confirmat un adevăr (revelaţie) nou şi noi mesageri care să comunice acel adevăr.[18]

Dacă majoritatea miracolelor sunt concentrate în aceste perioade, ce miracole există în celelalte perioade pe care Biblia le acoperă? Niciunul. De fapt, există goluri temporale uriaşe în Biblie (chiar sute de ani) când nu sunt consemnate niciun fel de miracole din partea lui Dumnezeu. De ce? Pentru că Dumnezeu nu comunica oamenilor niciun cuvânt nou, şi scopul celor mai multe miracole era să confirme un cuvânt nou din partea lui Dumnezeu.

Aşadar, de ce nu vedem azi miracole biblice? Pentru că dacă Biblia este adevărată şi completă, Dumnezeu nu mai confirmă o revelaţie nouă, şi deci nu mai urmăreşte acest scop principal pentru săvârşirea de miracole astăzi. Nu mai există cuvânt nou din partea lui Dumnezeu care să aibă nevoie de confirmarea Lui.

Acum, nu dorim să fim înţeleşi greşit aici. Noi *nu* spunem că Dumnezeu nu poate face miracole astăzi, sau că El nu face niciodată miracole. Ca Creator şi Susţinător suveran al universului, El poate face un miracol oricând doreşte. Doar că este posibil ca acum să nu mai aibă niciun motiv de a-Şi etala public puterea ca în vremurile biblice, fiindcă toate adevărurile pe care a vrut să le dezvăluie au fost deja dezvăluite şi confirmate. La fel ca la o casă, temelia trebuie pusă o singură dată. Miracolele biblice sunt nişte acţiuni divine speciale care au pus temelia pentru revelaţia Lui definitivă dată omenirii.

Rezumat şi concluzie

1. Caracteristicile esenţiale ale Dumnezeului biblic pot fi descoperite chiar şi în afara Bibliei prin intermediul revelaţiei naturale – cu ajutorul argumentelor cosmologic, teleologic şi moral. Aceste argumente, care sunt susţinute de dovezi foarte solide, ne arată că universul nostru este un univers teist. Dat fiind că universul acesta este teist, numai religiile teiste, cum sunt iudaismul, creştinismul şi islamul au rezistat selecţiei adevărului până la acest punct. Toate religiile nonteiste sunt clădite pe o temelie falsă, deoarece greşesc în ce priveşte existenţa şi natura lui Dumnezeu.
2. Fiindcă Dumnezeu există, miracolele sunt posibile. De fapt, cel mai mare miracol dintre toate – crearea universului din nimic – s-a produs deja, ceea ce înseamnă că Geneza 1:1 şi toate celelalte miracole din Biblie sunt plauzibile. Argumentele împotriva miracolelor nu rezistă deoarece se bazează pe presupoziţii filozofice false mai degrabă decât pe dovezi observaţionale. În consecinţă, ele nu reuşesc să infirme miracolele. Dumnezeu poate interveni în universul pe care l-a creat în ciuda a ceea ce spune David Hume.
3. Un miracol adevărat este o acţiune pe care numai Dumnezeu o poate săvârşi, ceea ce înseamnă că va presupune caracteristici dumnezeieşti cum ar fi puterea supranaturală, planul inteligent şi promovarea comportamentului moral. Prin aceste caracteristici, miracolele se disting de alte tipuri de evenimente neobişnuite cum ar fi providenţa, semnele satanice, remediile psihosomatice, magia şi anomaliile.
4. Datorită naturii Lui morale, este de aşteptat ca Dumnezeu să ne comunice scopul Său specific mai amănunţit (adică dincolo de revelaţia naturală, printr-o revelaţie specială). Dumnezeu a putut folosi miracole ca semne din partea Lui prin care să ne confirme revelaţia Lui specială. Folosit în acest mod, un miracol este o acţiune a lui Dumnezeu de atestare a unui mesaj din partea lui Dumnezeu.

Singura noastră întrebare acum rămâne: „A folosit Dumnezeu miracolele pentru a confirma iudaismul, creştinismul sau islamul?" Vom începe să răspundem la ea în capitolul următor.

Capitolele 9-12 vor acoperi

1. Adevărul despre realitate este cognoscibil.
2. Opusul adevărului este fals.
3. Este adevărat că Dumnezeul teist există. Lucrul acesta este dovedit de
   a. începutul universului (argumentul cosmologic)
   b. planul universului (argumentul teleologic/principiul antropic)
   c. planul vieţii (argumentul teleologic)
   d. legea morală (argumentul moral)
4. Dacă Dumnezeu există, atunci miracolele sunt posibile.
5. Miracolele pot fi folosite pentru a confirma un mesaj din partea lui Dumnezeu (sunt acte ale lui Dumnezeu care confirmă un cuvânt din partea lui Dumnezeu).
6. **Noul Testament este credibil din punct de vedere istoric. Lucrul acesta este dovedit de:**
   a. mărturiile primare
   b. depoziţiile martorilor oculari
   c. mărturii neinventate (autentice)
   d. martori oculari care nu s-au înşelat
7. Noul Testament spune că Isus a afirmat că este Dumnezeu.
8. Afirmaţia lui Isus de a fi Dumnezeu a fost confirmată miraculos de:
   a. împlinirea de către El a numeroase profeţii cu privire la Sine;
   b. viaţa Lui fără păcat şi faptele Lui miraculoase;
   c. prezicerea Învierii Lui din morţi şi apoi Învierea Sa efectivă.
9. Prin urmare, Isus este Dumnezeu.
10. Tot ce învaţă Isus (care e Dumnezeu) este adevărat.
11. Isus a învăţat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.
12. Prin urmare, Biblia este cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu (şi tot ce o contrazice este fals).

9

Avem noi mărturii timpurii cu privire la Isus?

„Dovezile istorice ne ajută foarte mult să ne dovedim credinţa; de aceea, credinţa care ne mai trebuie pentru a umple golurile este rezonabilă."

CRAIG BLOMBERG

EVANGHELIA DUPĂ NECREŞTINI

În anul 66 d.Cr., evreii din Palestina au iniţiat împotriva stăpânirii romane o revoltă pe care – ca să ne exprimăm cât mai blând – romanii nu au apreciat-o deloc. Împăratul a trimis trupe conduse de generalul Vespasian pentru a înăbuşi revolta şi pentru a recâştiga controlul asupra teritoriilor răzvrătite. În anul 67, Vespasian a asediat oraşul rebel Iotapata din Galileea. În cea de-a patruzeci şi şaptea zi a asediului, un tânăr revoluţionar evreu a ales să se predea superioarei armate romane în loc să se sinucidă – soartă pe care o aleseseră mulţi dintre concetăţenii lui. Acest tânăr a câştigat favoarea lui Vespasian şi a fost dus mai târziu la Roma de către generalul Titus, fiul lui Vespasian, după ce, în anul 70, Titus a distrus Ierusalimul şi templul iudaic.

Tânărul despre care vorbim a fost Flavius Josephus (cca 37 – cca 100), devenit ulterior cel mai mare istoric evreu al vremii lui. Josephus şi-a început cariera de istoric la Roma, în slujba împăratului Domiţian. Acolo şi-a scris el autobiografia şi două lucrări istorice majore. Una din aceste lucrări este acum faimoasa *Antichităţi iudaice*, pe care a terminat-o cam prin anul 93 d.Cr. În cartea 18, capitolul 3, secţiunea 3 a acesteia, Josephus, care n-a fost creştin, a scris aceste cuvinte:

> Pe vremea aceasta [vremea lui Pilat] a trăit Isus, un om înţelept. Comportarea lui era sănătoasă şi era cunoscut ca un om neprihănit. Mulţi oameni dintre evrei şi dintre păgâni au devenit ucenicii lui. Pilat l-a condamnat să fie răstignit şi să moară. Dar cei ce deveniseră ucenicii

lui nu au renunţat la ucenicie. Ei au mărturisit că li s-a arătat la trei zile după răstignirea lui, şi că era viu; în consecinţă, poate că era Mesia, cu privire la care profeţii au relatat minuni.[1]

Dar aceasta nu este singura menţiune pe care o face Josephus despre Isus.[2] Într-un alt pasaj din *Antichităţi*, Josephus relatează cum noul mare preot al evreilor (Ana cel tânăr) a profitat de o vacanţă în conducerea romană pentru a-l ucide pe Iacov, fratele lui Isus. Era anul 62 d.Cr., când guvernatorul roman Festus tocmai murise subit, fiind încă în exerciţiul funcţiunii. Aşa se face că s-au scurs trei luni până când succesorul lui, Albinus, a reuşit să ajungă în Iudeea ca să-şi ocupe postul, ceea ce i-a lăsat timp suficient lui Ana ca să-şi facă lucrarea lui murdară. Josephus prezintă incidentul astfel:

Festus era mort acum, iar Albinus era încă pe drum; aşa că [marele preot Ana] a adunat Sinedriul judecătorilor şi l-a adus în faţa lor pe fratele lui Isus, care se numea Cristos, al cărui nume era Iacov, şi pe alţi câţiva, [sau unii din însoţitorii lui], şi de îndată ce a formulat o acuzaţie împotriva lor ca şi călcători ai legii, i-a dat să fie împroşcaţi cu pietre.[3]

Aşadar, avem aici nu doar încă o atestare din primul secol a lui Isus, ci şi confirmarea că el a avut un frate numit Iacov care, pare evident, nu era pe placul autorităţilor iudaice. Nu cumva este posibil ca Iacov să fi fost martirizat deoarece era conducătorul bisericii din Ierusalim, aşa cum sugerează Noul Testament?[4]

Cât de multe surse necreştine Îl menţionează pe Isus? Există zece scriitori necreştini cunoscuţi, inclusiv Josephus, care Îl menţionează pe Isus într-un interval de 150 de ani de la vremea Lui.[5] Prin contrast, în aceeaşi perioadă de 150 de ani, există nouă surse necreştine care îl menţionează pe Tiberiu Cezar, *împăratul* roman din timpul lui Isus.[6] Aşadar, fără a lua în considerare şi toate sursele creştine, Isus este menţionat de o sursă mai mult decât împăratul roman. Dacă punem la socoteală şi sursele creştine, autorii care Îl menţionează pe Isus întrec numeric sursele care îl menţionează pe Tiberiu cu un scor de 43 la 10![7]

Unele din aceste surse necreştine – cum ar fi Celsus, Tacit şi Talmudul ebraic – pot fi considerate *anticreştine*. Deşi aceste lucrări nu conţin declaraţii ale unor martori oculari care să contrazică evenimentele prezentate în Noul Testament, ele sunt scrise de autori care adoptă un ton categoric anticreştin. Ce putem afla din ele şi din sursele necreştine mai neutre? Aflăm că ele recunosc unele fapte în legătură cu creştinismul timpuriu care ne ajută să alcătuim un fir narativ care este surprinzător de congruent cu acela din Noul Testament. Punând laolaltă toate cele zece referinţe necreştine, vedem că:

1. Isus a trăit în timpul lui Tiberiu Cezar.
2. A trăit o viaţă neprihănită.
3. A fost un făcător de miracole.
4. A avut un frate numit Iacov.
5. A fost aclamat ca Mesia.
6. A fost răstignit sub Pilat din Pont.
7. A fost răstignit în ajunul Paştelui evreiesc.
8. Când a murit, s-a produs un cutremur de pământ însoţit de întuneric.
9. Ucenicii Lui au fost convinşi că El a înviat din morţi.
10. Ucenicii Lui au fost gata să moară pentru credinţa lor.
11. Creştinismul s-a răspândit rapid până la Roma.
12. Ucenicii Lui au negat zeii romani şi I S-au închinat lui Isus ca unui Dumnezeu.

În lumina acestor referinţe necreştine, teoria că Isus n-ar fi existat niciodată este evident nerezonabilă. Cum ar fi putut toţi scriitorii necreştini să conceapă un fir narativ consecvent cu Noul Testament, dacă Isus nu ar fi existat niciodată?

Dar implicaţiile merg mult mai departe de atât. Ce ne spun toate aceste fapte despre Noul Testament? După câte se pare, sursele necreştine confirmă Noul Testament. Deşi autorii necreştini nu îşi mărturisesc credinţa în Înviere, ei menţionează că ucenicii au crezut cu siguranţă în ea.

Dat fiind că, aşa cum am văzut, existenţa lui Dumnezeu şi posibilitatea miracolelor sunt ferm confirmate prin revelaţia naturală, iar istoria generală a lui Cristos şi a Bisericii Primare este atestată şi de surse necreştine, a făcut Cristos cu adevărat miracole, aşa cum pretind ucenicii? Consemnează oare documentele Noului Testament o istorie reală? Este posibil ca ele să nu fie nişte scrieri religioase pline de mituri şi legende, aşa cum presupun mulţi oameni din lumea noastră modernă, ci să descrie evenimente care s-au petrecut în mod real cu vreo 2.000 de ani în urmă? Dacă da, atunci am înaintat deja mult în demersul nostru de a descoperi care religie teistă este adevărată.

Pentru a vedea dacă Noul Testament consemnează o istorie reală, va trebui să răspundem la două întrebări cu privire la documentele ce alcătuiesc Noul Testament:

1. Dispunem de copii fidele ale documentelor originale scrise în secolul întâi?
2. Spun aceste documente adevărul?

Pentru a crede mesajul Noului Testament, trebuie ca ambele întrebări să primească un răspuns afirmativ. Nu este suficient să dovedim că deţinem o transcriere exactă a documentelor originale din primul secol (întrebarea 1), pentru că acele documente ar putea spune minciuni. Va trebui să deţinem o transcriere exactă a respectivelor documente *şi* să avem motive să credem că aceste documente prezintă ceva ce s-a întâmplat realmente acum aproape 2.000 de ani (întrebarea 2). Să începem cu întrebarea 1.

Întrebarea 1: Avem o transcriere exactă?

Cu siguranţă că îţi aminteşti de „telefonul fără fir" din copilărie. Jocul presupune ca un copil să transmită un mesaj verbal copilului de lângă el, care la rândul lui transmite ce a auzit copilului următor ş.a.m.d. Când mesajul ajunge la ultimul copil din lanţ abia dacă mai seamănă cu ceea ce a spus primul copil. Pentru un observator ocazional, acelaşi tip de denaturare pare a contamina şi documentele ce au fost transmise din generaţie în generaţie de-a lungul a 2.000 de ani.

Dar din fericire, Noul Testament nu a fost transmis în felul acesta. Întrucât conţinutul Noului Testament nu a fost povestit de o persoană care apoi l-a spus alteia ş.a.m.d., telefonul fără fir nu se aplică aici. Evenimentele relatate în Noul Testament au avut numeroşi martori oculari independenţi, mulţi dintre ei păstrându-le vii în amintire, iar nouă dintre ei şi-au aşternut în scris observaţiile.

Aici trebuie să înlăturăm o înţelegere greşită foarte frecventă cu privire la Noul Testament. Când vorbim despre documentele Noului Testament, noi nu vorbim despre o singură scriere, ci despre 27 de scrieri. Noul Testament este alcătuit din 27 documente diferite care au fost scrise pe 27 suluri diferite de către nouă autori diferiţi pe parcursul a 20 până la 50 de ani. Aceste scrieri individuale au fost adunate ulterior într-o carte pe care acum o numim Biblia. Aşadar, Noul Testament nu este o singură sursă, ci o colecţie de surse.

Dar există totuşi o problemă: până acum nu a fost descoperit niciun document *original* al Noului Testament. Avem numai *copii* ale scrierilor originale, numite manuscrise. Ne va împiedica aceasta să ştim ce au spus originalele?

Absolut deloc. De fapt, toate lucrările de referinţă din lumea antică sunt reconstituite în forma lor originală prin compararea manuscriselor care au supravieţuit. Pentru a reconstitui originalul, este bine să dispui de cât mai multe manuscrise care sunt scrise la puţin timp după original. Manuscrise mai multe şi mai timpurii asigură de obicei o

mărturie mai credibilă şi înlesnesc o reconstituire cât mai fidelă a originalului.

Cum stau documentele Noului Testament în această privinţă? Extrem de bine, şi cu mult mai bine decât tot ce s-a păstrat din lumea antică. De fapt, documentele Noului Testament au manuscrise mai numeroase, mai timpurii şi mai abundent atestate decât următoarele zece lucrări literare clasice adunate *la un loc*. Iată ce vrem să spunem:

Manuscrise mai numeroase – La ultima numărătoare, au existat aproape 5.700 de manuscrise greceşti ale Noului Testament. În plus, mai există peste 9.000 de manuscrise în alte limbi (de ex., în siriacă, coptă, latină, arabă). Unele din aceste aproape 15.000 de manuscrise sunt Biblii complete, altele sunt cărţi sau pagini disparate, şi câteva sunt doar fragmente. Aşa cum se vede în fig. 9.1 de pe pagina următoare, nu mai există nimic în lumea antică care să se apropie măcar de Noul Testament sub raportul atestării manuscriselor. Cea mai apropiată lucrare este *Iliada* lui Homer, cu 643 manuscrise. Majoritatea celorlalte lucrări supravieţuiesc în mai puţin de douăsprezece manuscrise,[8] dar puţini istorici pun sub semnul întrebării istoricitatea evenimentelor pe care le descriu respectivele lucrări.

Manuscrise timpurii – Nu doar că există numeroase manuscrise ale Noului Testament, dar dispunem chiar de manuscrise care au fost scrise la puţin timp după originale. Cel mai timpuriu manuscris cert este un fragment din Ioan 18:31-33, 37-38, cunoscut sub numele de fragmentul John Rylands (deoarece este adăpostit în Biblioteca John Rylands din Manchester, Anglia). Cercetătorii îl datează între 117-138 d.Cr., dar unii afirmă că este chiar mai timpuriu. Acesta a fost descoperit în Egipt – de partea cealaltă a Mării Mediteraniene faţă de locul unde a fost probabil redactat în Asia Mică – ceea ce dovedeşte că Evanghelia după Ioan fusese copiată şi se răspândise deja destul de mult înainte de începutul secolului al II-lea.

Mai timpurii chiar decât fragmentul John Rylands sunt nouă fragmente *incerte*, datate între 50 şi 70 d.Cr., care au fost găsite împreună cu Sulurile de la Marea Moartă.[9] Anumiţi cercetători cred că aceste fragmente provin din şase cărţi ale Noului Testament, între care Marcu, Fapte, Romani, 1 Timotei, 2 Petru şi Iacov. Deşi unii cercetători se împotrivesc acestei concluzii (poate din cauză că recunoaşterea ei ar submina prejudecăţile lor liberale conform cărora Noul Testament a fost scris mai târziu), ei nu au descoperit vreun text din afara Noului Testament de unde fragmentele ar putea face parte.[10]

Credibilitatea Noului Testament în comparaţie cu alte documente antice

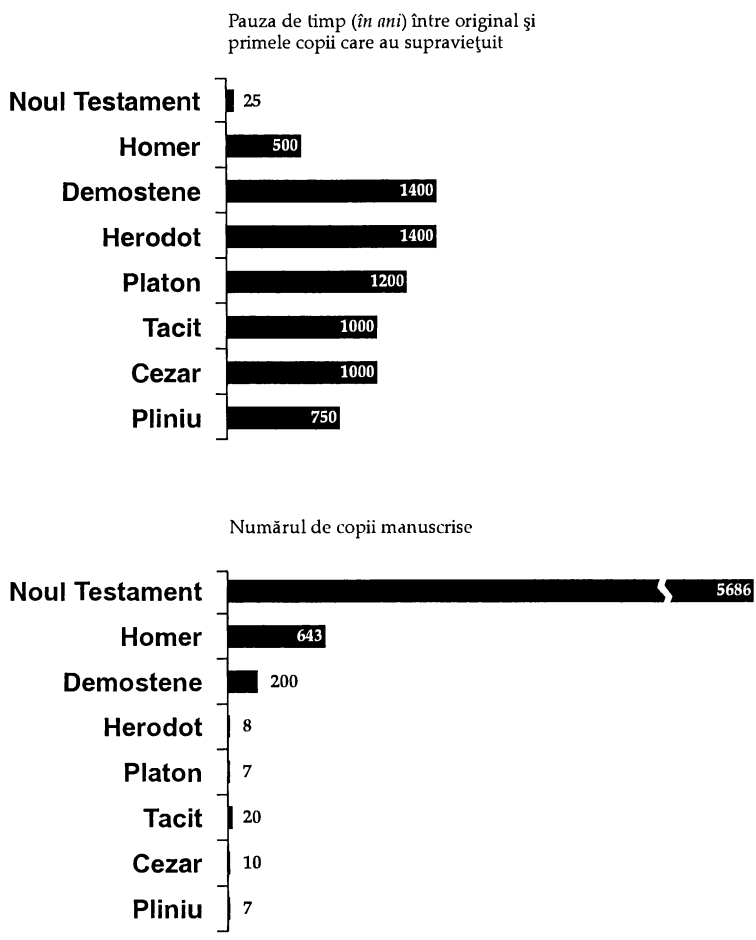

Fig. 9.1

Fragmentele au fost descoperite într-o peşteră despre care se confirmase anterior că ar conţine materiale datate între 50 î.Cr. şi 50 d.Cr. Cercetătorul care a identificat primul dintre aceste fragmente timpurii ca provenind din cărţi ale Noului Testament a fost Jose O'Callahan, un renumit paleograf spaniol. *New York Times* a recunoscut implicaţiile

teoriei lui O'Callahan, admiţând că dacă ea este adevărată „ar dovedi că cel puţin una dintre Evanghelii – cea a Sf. Marcu – a fost scrisă la numai câţiva ani după moartea lui Isus".[11]

Dar chiar dacă acestea nu sunt fragmente autentice ale Noului Testament şi fragmentul John Rylands este într-adevăr cel mai timpuriu, distanţa în timp între original şi prima copie care s-a păstrat este în continuare cea mai scurtă în raport cu tot ce se cunoaşte din lumea antică.[12] *Iliada* urmează imediat după Noul Testament, cu un interval de aproximativ 500 de ani; dar majoritatea textelor antice sunt datate la 1.000 ani sau chiar mai mult după original. Distanţa în timp în cazul Noului Testament este de aproximativ 25 de ani, poate şi mai puţin. (Aceasta *nu* înseamnă că nu au existat şi alte manuscrise datate în intervalul dintre original şi prima copie; au existat cu siguranţă. Înseamnă doar că acele manuscrise fie s-au deteriorat, fie au fost distruse, fie au rămas încă nedescoperite.)

Dar cât de vechi sunt manuscrisele cele mai îndepărtate în timp care ni s-au păstrat din cărţile complete ale Noului Testament? Manuscrise care alcătuiesc cărţi complete ale Noului Testament datează din jurul anului 200 d.Cr. Ce se poate spune despre cele mai vechi manuscrise ce conţin Noul Testament? Un manuscris ce cuprinde cea mai mare parte a Noului Testament, între care toate Evangheliile, supravieţuieşte din anul 250, iar un manuscris integral al Noului Testament (inclusiv un Vechi Testament grecesc), numit Codex Vaticanus, datează din jurul anului 325. Din acelaşi secol ne-au mai parvenit câteva manuscrise complete. Acestea au unele caracteristici ortografice şi de punctuaţie ce sugerează că aparţin unei familii de manuscrise ce pot fi urmărite înapoi în timp până în 100-150 d.Cr.

Chiar şi dacă cercetătorii ar avea numai aceste manuscrise numeroase şi timpurii, ei ar putea reconstitui originalul Noului Testament cu multă precizie. Dar ei dispun de foarte multe atestări documentare aparţinând lumii antice care fac ca reconstituirea Noului Testament să fie încă şi mai sigură. Să vedem care sunt acestea.

Manuscrise mult mai bine documentate – Începând din luna februarie a anului 303 d.Cr., împăratul roman Diocleţian a ordonat trei edicte de persecuţie împotriva creştinilor, deoarece credea că existenţa creştinismului încalcă legământul dintre Roma şi zeii ei. Edictele chemau la distrugerea bisericilor, a manuscriselor şi a cărţilor, precum şi la uciderea creştinilor.[13]

Sute, dacă nu mii, de manuscrise au fost distruse pe tot cuprinsul Imperiului Roman în cursul acestei persecuţii, care a durat până în anul

311 d.Cr. Dar chiar dacă Diocleţian ar fi reuşit să şteargă toate manuscrisele biblice de pe faţa pământului, el nu ar fi putut să distrugă capacitatea noastră de a reconstitui Noul Testament. De ce? Pentru că părinţii Bisericii Primare – bărbaţi din secolele al II-lea şi al III-lea, cum ar fi Iustin Martirul, Irineu, Clement de Alexandria, Origen, Tertulian şi alţii – au citat Noul Testament atât de amplu (de 36.289 de ori, ca să fim exacţi) încât doar pe baza citatelor date de ei am putea reconstitui întreg Noul Testament cu excepţia a unsprezece versete.[14] Altfel spus, poţi merge la biblioteca ta publică locală, să iei lucrările primilor părinţi ai Bisericii şi să citeşti aproape tot Noul Testament doar din citatele acestora! Aşadar, nu numai că avem mii de manuscrise, ci şi mii de citate preluate din aceste manuscrise. Aceasta face ca reconstituirea textului original să fie practic certă.

Dar cât de certă? Cum pot fi reconstituite originalele, şi cât de exact este Noul Testament astfel reconstituit?

Cum poate fi reconstituit originalul?

Aceste trei fapte – numărul mare al manuscriselor, datarea lor timpurie şi documentarea lor amplă – îi ajută pe cercetători să reconstituie textele originale ale Noului Testament cu destulă uşurinţă. Procesul de comparare a numeroaselor copii şi citate permite o reconstituire extrem de exactă a originalului, chiar dacă s-au strecurat unele erori în timpul copierii. Cum se face reconstituirea? Să luăm următorul exemplu. Să presupunem că avem patru manuscrise diferite care au patru erori diferite în acelaşi verset, să zicem Filipeni 4:13 („Pot totul în Cristos, care mă întăreşte."). Iată ipoteticele copii:

1. Pot t#tul în Cristos, care mă întăreşte.
2. Pot to#ul în Cristos, care mă întăreşte.
3. Pot tot#l în Cristos, care mă întăreşte.
4. Pot totu# în Cristos, care mă întăreşte.

Este greu de descifrat sensul textului original? Absolut deloc. Prin comparare şi verificare, originalul Noului Testament poate fi reconstituit cu multă precizie. Şi reconstituirea Noului Testament este şi mai uşoară, deoarece există de departe mai puţine greşeli în manuscrisele reale ale Noului Testament decât am prezentat noi în exemplul de mai sus.

Să presupunem o clipă că Noul Testament este într-adevăr Cuvântul lui Dumnezeu. Scepticii ar putea întreba: „Ei bine, dacă Noul Testament

este într-adevăr Cuvântul lui Dumnezeu, de ce nu a păstrat Dumnezeu originalul?" Putem doar să speculăm aici, dar o posibilitate este că Cuvântul Lui putea fi păstrat mai bine prin copii decât prin documentele originale. De ce? Pentru că dacă originalul s-ar fi aflat în posesia unei singure persoane, acea persoană ar fi putut să-l schimbe. Dar dacă există copii răspândite în toată lumea antică, nu există probabilitatea ca un scrib sau un preot să fi putut altera Cuvântul lui Dumnezeu. Aşa cum am văzut, procesul de reconstituire ne permite să identificăm şi să corectăm cu mai multă uşurinţă diferitele variante şi modificări survenite în copii. Astfel, ironia este că tocmai inexistenţa originalelor ar putea contribui la conservarea Cuvântului lui Dumnezeu mai bine decât existenţa originalelor.

Cât de exactă este reconstituirea?

Pentru a putea discuta despre acurateţea reconstituirii, trebuie să lămurim mai întâi concepţiile greşite pe care mulţi critici le au cu privire la „erorile" din manuscrisele biblice. Unii au apreciat că în manuscrisele Noului Testament există în jur de 200.000 de erori. Mai întâi de toate, nu este vorba de „erori", ci de variante, dintre care marea majoritate sunt de natură strict gramaticală (adică de punctuaţie şi de ortografie). În al doilea rând, aceste variante sunt răspândite în aproape 5.700 de manuscrise, aşa încât se consideră că ortografia unei singure litere într-un singur cuvânt dintr-un singur verset conţinut în 2.000 manuscrise reprezintă 2.000 de „erori".

Experţii în critica textuală Westcott şi Hort au apreciat că doar *una din şaizeci* de variante are o oarecare semnificaţie. Aceasta ar permite o puritate a textului de 98,33 %.[15] Philip Schaff a calculat că, dintre cele 150.000 variante cunoscute în vremea lui, numai 400 schimbau sensul pasajului, numai cincizeci aveau o importanţă reală, şi *nici măcar o singură* modificare nu afecta „un articol de credinţă sau o normă de conduită care să nu beneficieze de bogata atestare a altor pasaje sau texte certe, sau a sensului de ansamblu al învăţăturii scripturale".[16]

Nicio altă carte din antichitate nu este atât de bine documentată. Marele erudit în Noul Testament şi profesor de la Princeton, Bruce Metzger, a apreciat că *Mahabharata* hinduismului este copiată cu o acurateţe de aproximativ 90 %, iar *Iliada* lui Homer cu o acurateţe de aproximativ 95 %. Prin comparaţie, el aprecia că Noul Testament are o acurateţe de aproximativ 99,5 %.[17] Din nou, procentul 0,5 % ce rămâne incert nu afectează nicio doctrină a credinţei creştine.

O autoritate în materie de manuscrise vechi, Fredric Kenyon, a rezumat foarte bine statutul Noului Testament când a scris:

> Trebuie subliniat cu toată puterea că, în esenţă, textul Bibliei este cert: lucrul acesta este valabil mai ales în legătură cu Noul Testament. Numărul de manuscrise ale Noului Testament, al traducerilor timpurii din el şi al citatelor ce se regăsesc la cei mai vechi autori ai Bisericii este atât de mare încât este practic sigur că interpretarea corectă a fiecărui pasaj îndoielnic s-a păstrat într-una sau alta din aceste autorităţi antice. Ceea ce nu se poate spune despre vreo altă carte veche a lumii.[18]

Aşadar, ştim că avem acelaşi Nou Testament care a fost scris acum aproape 2.000 de ani. Dar întrebarea care urmează este chiar mai importantă: Avem noi o copie fidelă a adevărului – sau a unei minciuni? Cu alte cuvinte, este Noul Testament credibil din punct de vedere istoric?

Întrebarea 2: Este Noul Testament credibil din punct de vedere istoric?

Atunci când punem întrebarea „Este Noul Testament credibil din punct de vedere istoric?" încercăm să descoperim dacă evenimentele majore prezentate în documentele Noului Testament s-au întâmplat cu adevărat. Mai concret, a existat realmente în urmă cu aproape 2.000 de ani un bărbat evreu cu numele de Isus, care a învăţat nişte adevăruri profunde, a făcut miracole, a fost crucificat de autorităţile romane şi iudaice pentru că a pretins că este Dumnezeu şi S-a arătat în faţa mai multor martori după ce a înviat din morţi, trei zile mai târziu?

Este important să reţinem că deocamdată *nu* căutăm să descoperim dacă Noul Testament este fără greşeală sau dacă este „Cuvântul lui Dumnezeu". Încercăm doar să vedem dacă firul narativ de bază înfăţişează fapte reale, sau o ficţiune. Pentru a afla lucrul acesta, va trebui să stabilim ce consemnări alcătuiesc Noul Testament. Oare cărţile Noului Testament au fost scrise imediat după evenimente de către martori oculari (sau de către cei care i-au intervievat pe martorii oculari), sau au fost redactate mult mai târziu de nişte discipoli plini de prejudecăţi, care au înflorit detaliile despre viaţa unei figuri istorice reale?

Pentru a găsi răspunsul la această întrebare, în următoarele câteva capitole vom testa documentele Noului Testament apelând la nişte criterii pe care istoricii le folosesc adesea pentru a verifica credibilitatea unui anumit document istoric. Vom numi aceste criterii „teste istorice". Ele includ:

1. **Avem mărturii timpurii?** În general, cu cât sursele sunt mai timpurii, cu atât mai fidelă este mărturia.

2. **Avem mărturii directe (ale unor martori oculari)?** Martorii oculari sunt de obicei cel mai bun mijloc de a stabili ce s-a întâmplat cu adevărat?
3. **Avem mărturii care să provină din surse multiple, independente, de prima mână?** Mai mulţi martori oculari independenţi pot confirma dacă un eveniment a avut loc cu adevărat (că el nu este o ficţiune) şi pot aduce detalii suplimentare ce ar putea scăpa unei singure surse. (De obicei, sursele independente credibile relatează aceeaşi întâmplare cu detalii diferite. Istoricii numesc uneori aceasta „coerenţă cu disimilitudine".)
4. **Sunt martorii oculari demni de încredere?** Ar trebui să-i credem? Caracterul contează.
5. **Avem dovezi coroborante din arheologie sau de la alţi autori?** Acestea adaugă confirmări suplimentare.
6. **Avem vreo atestare din partea inamicilor?** Dacă oponenţii martorilor oculari recunosc anumite fapte despre care martorii oculari spun că sunt adevărate, atunci respectivele fapte sunt probabil adevărate (de exemplu, dacă mama ta spune că eşti curajos, poate să fie adevărat; dar acest lucru este mai probabil şi mai plauzibil dacă cel mai mare duşman al tău spune despre tine la fel).
7. **Există în mărturii evenimente sau detalii care sunt jenante pentru autori?** Dat fiind că celor mai mulţi oameni nu le place să consemneze cu privire la ei înşişi informaţii negative, orice mărturie care pune autorul într-o lumină proastă este probabil adevărată.

De cele mai multe ori, documentele care trec majoritatea sau toate aceste teste istorice sunt considerate credibile dincolo de orice îndoială rezonabilă. Cum stau la acest capitol documentele Noului Testament? Vom vedea în continuarea acestui capitol şi în următoarele trei capitole. Dar înainte să începem cu testul istoric numărul 1 (mărturiile timpurii), trebuie să îndepărtăm câteva obiecţii care îi împiedică pe mulţi sceptici până şi să ia în discuţie credibilitatea Noului Testament.

Obiecţii obişnuite la adresa credibilităţii

Istoria nu poate fi cunoscută – Cel mai recent argument adus chiar şi împotriva luării în discuţie a credibilităţii documentelor Noului Testament este afirmaţia că istoria nu poate fi cunoscută. Ironia este că această obiecţie vine de obicei tocmai din partea acelora care spun că *ştiu*

că prima formă de viaţă a apărut spontan din substanţe chimice anorganice şi că toate formele de viaţă ulterioare au evoluat din această primă formă de viaţă fără niciun fel de intervenţie inteligentă. Ei sunt absolut siguri de *această istorie*, în ciuda faptului că nu există martori oculari sau date coroborante care să susţină respectivele evenimente. Dar afirmă că învierea lui Isus Cristos – un eveniment pentru care există martori oculari şi date coroborante – nu poate fi cunoscută!

Afirmaţia că istoria nu poate fi cunoscută contravine simţului comun. Oare nu ştim sigur că George Washington a fost primul preşedinte al Statelor Unite? Că Lincoln a fost al şaisprezecelea preşedinte? Că Japonia a atacat Pearl Harbor la 7 decembrie 1941? Că echipa de baseball New York Mets a câştigat cupa mondială în 1969? Ştim cât se poate de sigur. Scepticul greşeşte. Putem cunoaşte istoria şi chiar o cunoaştem. De fapt, dacă nu am putea cunoaşte istoria, nu am putea depista niciodată revizionismul istoric sau propaganda istorică, amândouă presupunând că există o istorie obiectivă ce poate fi cunoscută.

De ce să nu poată cineva cunoaşte un eveniment din trecut? Răspunsul scepticului ar putea fi: „Deoarece nu ai acces la toate faptele!" La care noi replicăm: „Aceasta înseamnă că oamenii de ştiinţă nu pot cunoaşte nimic, deoarece nu au acces la toate faptele". Un atare enunţ este evident absurd. Deşi nu avem acces la toate faptele, putem totuşi aduna suficiente fapte pentru a ajunge la o certitudine rezonabilă cu privire la ce s-a întâmplat.

O parte din confuzie este generată de incapacitatea de a „cunoaşte". Întrucât nu ne putem întoarce în timp ca să fim din nou martori la evenimentele istorice, cunoaşterea noastră istorică se bazează pe probabilitate. Cu alte cuvinte, folosim acelaşi standard pe care îl folosesc şi juraţii pentru a stabili dacă un acuzat a comis o crimă sau nu: dincolo de orice îndoială rezonabilă. Dacă istoria nu ar putea fi cunoscută, nici juraţii nu ar putea ajunge vreodată la un verdict! La urma urmei, juraţii emit o judecată asupra vinovăţiei sau nevinovăţiei cuiva pe baza *cunoaşterii* unui eveniment din *trecut*. Istoricii trebuie să descopere evenimentele trecutului întocmai ca poliţia şi criminaliştii – punând laolaltă dovezi şi intervievând martori oculari. Şi când fac lucrul acesta, ei folosesc adesea cele şapte teste istorice pe care le-am identificat mai sus.

În sfârşit, dacă nu am putea cunoaşte istoria, atunci nici scepticii nu ar putea pretinde că creştinismul este neadevărat. Pentru a afirma că creştinismul este neadevărat, scepticul trebuie să cunoască istoria. De ce? Deoarece fiecare negaţie implică o afirmaţie. Ca să spună că Isus n-a înviat din morţi (negaţia), scepticul trebuie să *cunoască* ce I s-a întâmplat lui Isus (afirmaţia).

Aşadar, scepticii sunt prinşi într-o dilemă. Dacă spun că istoria nu poate fi cunoscută, atunci ei îşi pierd dreptul de a declara că evoluţia este adevărată şi creştinismul este fals. Dacă recunosc că istoria poate fi cunoscută, trebuie să explice multiplele argumente istorice care atestă creaţia şi creştinismul.

Documentele Noului Testament conţin miracole – De obicei, scepticii vin cu acuzaţia: „Noul Testament conţine miracole; prin urmare, o bună parte din el *trebuie* să fie o poveste!" Am răspuns deja la această obiecţie. Deoarece Dumnezeu există, miracolele sunt posibile. Şi aşa cum vom vedea în capitolul 13, evenimentele Noului Testament se desfăşoară într-un context în care miracolele nu sunt doar posibile, ci au fost chiar prezise. Astfel, existenţa miracolelor nu neagă istoricitatea documentelor Noului Testament, ci mai degrabă întăresc istoricitatea lor (întrucât consemnează evenimente prezise).

Scriitorii Noului Testament au fost părtinitori – Marele sceptic David Hume a afirmat că pentru a fi consideraţi credibili, martorii nu trebuie să fie părtinitori. Aşa că atunci când scepticii se uită la documentele Noului Testament, ei se întreabă adesea: „Cum poţi afirma că sunt credibile când au fost scrise de oameni convertiţi? Acestea sunt relatări cu prejudecăţi scrise de oameni părtinitori".

Este adevărat că scriitorii Noului Testament *au fost* oameni convertiţi şi părtinitori. Dar aceasta nu înseamnă că au minţit ori au exagerat. De fapt, s-ar putea chiar ca tocmai convertirea şi părtinirea lor să-i fi determinat să fie *mai* exacţi. Să vedem de ce.

Cu câţiva ani în urmă, un aşa-numit documentar despre Isus la un canal TV prin cablu a început cu următorul comentariu din partea naratorului: „Aproape tot ceea ce credem că ştim cu privire la Isus provine din Evangheliile Noului Testament: Matei, Marcu, Luca şi Ioan. Dar nu putem avea încredere că aceste cărţi ne transmit informaţii fidele fiindcă au fost scrise de oameni convertiţi".

Acum, ce este rău în logica aceasta? Faptul că ea nu reuşeşte să pună întrebarea cea mai importantă: *De ce au fost ei convertiţi?* În realitate, prima şi cea mai importantă întrebare *nu* este: „Care au fost credinţele acestor scriitori ai Noului Testament?", ci mai degrabă: „De ce s-au convertit ei la aceste convingeri noi?" Cu alte cuvinte, de ce şi-au abandonat scriitorii Noului Testament dintr-o dată mijloacele de trai şi tradiţiile religioase pe care le preţuiseră atâta vreme pentru a adopta aceste convingeri noi?

(Eu, Frank) am pus această întrebare cu ceva vreme în urmă unor

musulmani negri în cadrul unei dezbateri radio. La fel ca musulmanii tradiţionali, nici musulmanii negri nu cred că Isus a fost răstignit, şi implicit nici că a înviat. Ştiind lucrul acesta, i-am întrebat: „De ce s-au convertit scriitorii Noului Testament dintr-o dată de la iudaism la credinţa că Isus a înviat din morţi?"

Unul din ei a răspuns: „Pentru că voiau să aibă putere asupra oamenilor!"

Iar eu am continuat: „Ce putere au câştigat scriitorii Noului Testament afirmând că Isus a înviat din morţi? Răspunsul este «niciuna». De fapt, în loc să câştige putere, au primit exact opusul – supunere, sclavie, persecuţie, tortură şi moarte". La care interlocutorii mei au rămas fără replică.

Şi eu am reluat întrebarea sub o altă formă: „Ce motiv ar fi putut avea scriitorii Noului Testament să născocească istoria Învierii dacă aceasta nu ar fi fost adevărată?"

Din nou, n-au ştiut ce să răspundă. De ce? Pentru că au început să-şi dea seama că scriitorii Noului Testament aveau toate motivele din lume să *nege* Învierea în loc s-o proclame. Nu putea exista niciun motiv sau interes să născoceşti firul narativ al Noului Testament. Ultima dată când am verificat, promisiunea supunerii, a sclaviei, a persecuţiei, a torturii şi a morţii nu ar fi putut motiva pe cineva să născocească o astfel de întâmplare.

Scriitorii Noului Testament nu aveau categoric niciun motiv ca să născocească o nouă religie. Trebuie să ne aducem aminte că toţi (cu excepţia probabilă a lui Luca) erau evrei care credeau cu tărie că deţin singura religie adevărată. Şi religia lor cu o vechime de aproape 2.000 ani afirma că ei, evreii, sunt poporul ales al lui Dumnezeu. De ce ar fi riscat evreii convertiţi la creştinism persecuţie, moarte şi poate condamnare eternă pentru a începe ceva ce 1) nu era adevărat şi 2) îi înălţa pe neevrei la relaţia de exclusivitate pe care pretindeau că o au ei cu Creatorul universului? Şi dacă Învierea nu a avut loc cu adevărat, de ce ar fi încetat să celebreze Sabatul şi ar fi renunţat aproape simultan la circumcizie, la Legea lui Moise, la centralitatea templului, la sistemul preoţesc şi la alte învăţături vetero-testamentare? Scriitorii Noului Testament trebuie să fi avut nişte dovezi foarte convingătoare ca să-şi abandoneze credinţele şi practicile străvechi care i-au definit pe ei şi pe înaintaşii lor timp de aproape 2.000 de ani.

Oamenii convertiţi nu sunt obiectivi – Aici, scepticul poate să protesteze: „Dar întrucât scriitorii Noului Testament erau convertiţi, ei nu puteau fi obiectivi". Absurd. Oamenii pot fi obiectivi chiar şi atunci

când nu sunt neutri. Un medic poate pune un diagnostic obiectiv chiar dacă are sentimente puternice pentru pacientul său. Adică poate fi obiectiv chiar dacă nu este neutru. De fapt, pasiunea lui pentru pacient îl poate face şi mai atent în diagnosticarea şi pe urmă în tratarea adecvată a bolii.

Scriind această carte, deşi nu suntem desigur neutri, noi prezentăm totuşi fapte obiective. În mod similar, nici ateii nu sunt neutri, dar şi ei pot prezenta fapte obiective, dacă decid s-o facă. Scriitorii Noului Testament au putut proceda şi ei la fel.

Adevărul este că toate cărţile sunt scrise cu un anumit motiv, şi cei mai mulţi autori cred în ceea ce scriu! Dar aceasta nu înseamnă că cele scrise de ei sunt greşite sau că nu au nimic obiectiv în ele. Aşa cum am menţionat în prefaţă, supravieţuitorii Holocaustului care şi-au scris experienţele nu au fost cu siguranţă spectatori neutri. Ei credeau cu pasiune în necesitatea consemnării evenimentelor trăite pentru ca lumea să nu uite niciodată Holocaustul şi, să sperăm, ca să nu-l mai repete niciodată. Deşi pasiunea îi poate determina pe unii să exagereze, ea îi poate face pe alţii să fie mai meticuloşi şi mai precişi, ca să nu-şi piardă credibilitatea şi ca să faciliteze acceptarea mesajului pe care vor să-l comunice.

Această distincţie între neutralitatea şi obiectivitatea scriitorilor Noului Testament este un aspect extrem de important. Prea adesea documentele care alcătuiesc Noul Testament sunt considerate din start părtinitoare şi nedemne de încredere. Ironia este că cei ce susţin această concepţie sunt adesea ei înşişi părtinitori. Sunt părtinitori deoarece nu au investigat mai întâi documentele Noului Testament sau contextul în care au fost scrise pentru a face o evaluare competentă a credibilităţii lor.

Aşa cum vom vedea imediat, documentele Noului Testament nu sunt „propagandă bisericească" sau un monolit de scrieri menite să promoveze teologia fabricată a vreunei biserici. Dar ce sunt ele, atunci? Vom încerca să răspundem la această întrebare în continuarea acestui capitol şi în următoarele trei.

Aşadar, să pornim la drum. Ştim că avem o copie exactă a ceea ce au relatat scriitorii Noului Testament. Dar sunt aceste documente demne de încredere? Prima noastră întrebare presupune testul istoric #1: Sunt documentele Noului Testament nişte materiale timpurii?

Sunt documentele Noului Testament nişte materiale timpurii?

Da. Cât de timpurii?

Toate cărţile Noului Testament au fost scrise înainte de anul 100 d.Cr. (cam la 70 de ani după moartea lui Isus) – După cum se vede din tabelul 9.1, trei părinţi ai Bisericii Primare – Clement, Ignaţiu şi Policarp – au citat în scrisori redactate de ei între 95 şi 110 d.Cr., pasaje preluate din 25 dintre cele 27 cărţi ale Noului Testament.[19] Nu există referinţe numai din cele două cărţi scurte ale lui Iuda şi din 2 Ioan, dar cu siguranţă că ele fuseseră scrise deja. (Iuda îşi scrisese scurta lui epistolă până la această dată deoarece, fiind frate vitreg cu Isus, era mort aproape sigur în anul 100 d.Cr.; şi ştim că 2 Ioan era şi ea scrisă, deoarece ea vine înainte de 3 Ioan, care se numără între cele 25 de cărţi citate.)

DOCUMENTE ALE NOULUI TESTAMENT CITATE DE:		
Clement, care a scris din Roma (cca 95 d.Cr.)	**Ignaţiu, care a scris din Smirna, Asia Mică (cca 107)**	**Policarp, care a scris din Smirna, Asia Mică (cca 110)**
Matei	Matei	Matei
Marcu	Marcu	Marcu
Luca	Luca	Luca
Romani	Ioan	Ioan
1 Corinteni	Faptele Apostolilor	Faptele Apostolilor
Efeseni	Romani	Romani
1 Timotei	1 Corinteni	1 Corinteni
Tit	2 Corinteni	2 Corinteni
Evrei	Galateni	Galateni
Iacov	Efeseni	Efeseni
1 Petru	Filipeni	Filipeni
	Coloseni	Coloseni
	1 Tesaloniceni	2 Tesaloniceni
	1 Timotei	1 Timotei
	2 Timotei	2 Timotei
	Tit	Evrei
	Filimon	1 Petru
	Evrei	1 Ioan
	Iacov	
	1 Petru	
	2 Petru	
	1 Ioan	
	3 Ioan	
	Apocalipsa	

Tabelul 9.1

Întrucât Clement se afla la Roma, iar Ignatiu şi Policarp la sute de kilometri distanţă, în Smirna, documentele originale ale Noului Testament trebuie să fi fost scrise cu mult înainte, altfel nu s-ar fi putut răspândi prin toată lumea antică până la acea dată. Prin urmare, se poate afirma cu certitudine că tot Noul Testament a fost scris până la anul 100 d.Cr., şi cel puţin cărţile din coloana stângă cu câţiva ani înainte de 95.

Dar aceasta este data *cea mai târzie* la care ar fi putut fi scrise. Majoritatea au fost scrise probabil cu mult înainte. Cât de mult înainte? Majoritatea, dacă nu chiar toate, înainte de anul 70.

Majoritatea cărţilor, dacă nu chiar toate, au fost scrise înainte de anul 70 d.Cr. (la aproximativ 40 de ani după moartea lui Isus) – Să facem următorul exerciţiu de imaginaţie. Eşti un evreu devotat din primul secol. Centrul vieţii tale naţionale, economice şi religioase este Ierusalimul, şi mai ales templul. Aşa au stat lucrurile în naţiunea ta, în familia ta şi aproape în fiecare familie evreiască timp de o mie de ani – de când a zidit Solomon primul templu. Cea mai mare parte a noului templu, construit de Irod, a fost terminată pe când erai tu copil, dar porţiuni din el mai sunt şi acum în construcţie. Toată viaţa ai participat la slujbe religioase şi ai adus jertfe la templu pentru ispăşirea păcatelor pe care le-ai comis împotriva lui Dumnezeu. De ce? Deoarece tu şi concetăţenii tăi consideraţi că acest templu este locuinţa pământească a Dumnezeului universului, Făcătorul cerului şi al pământului, al Dumnezeirii însăşi, al cărui Nume este atât de sfânt încât nu îndrăzneşti să-l pronunţi.

Dar în tinereţe începi să urmezi un evreu cu numele Isus, care pretinde că este mult-aşteptatul Mesia prezis în Scripturile tale. El face miracole, învaţă adevăruri profunde, îi mustră şi îi pune în încurcătură pe preoţii ce administrează templul. Ceea ce este şi mai incredibil, Îşi prezice propria moarte şi înviere. Mai prezice, de asemenea, că templul însuşi va fi distrus înainte să treacă generaţia ta (Marcu 13:2, 30).

Dar această afirmaţie este de-a dreptul scandaloasă! Isus este acuzat de blasfemie de către preoţii templului şi este răstignit în ajunul Paştelui, una dintre cele mai sfinte sărbători ale tale. Este îngropat într-un mormânt evreiesc, dar după trei zile tu şi alţi urmaşi ai Lui Îl vedeţi viu pe Isus, aşa cum a prezis. Îl atingi, mănânci cu El, iar El continuă să facă miracole, ultimul miracol fiind înălţarea Lui la cer. După patruzeci de ani, templul este distrus întocmai cum a prezis Isus, împreună cu toată cetatea şi cu mii de concetăţeni ai tăi.

Întrebare: Dacă tu şi prietenii tăi aţi scrie relatări despre Isus după ce

templul şi cetatea au fost distruse, în anul 70 d.Cr., nu aţi menţiona în scrierile voastre această tragedie naţională, umană, economică şi religioasă fără precedent, mai ales că a fost prezisă de Isus cel înviat? Bineînţeles că da! Ei bine, aceasta este problema pentru cei ce afirmă că Noul Testament a fost scris după anul 70 – în documentele Noului Testament nu există absolut nicio menţiune a împlinirii acestei tragedii prevestite. Aceasta înseamnă că majoritatea, dacă nu chiar toate, documentele trebuie să fi fost scrise înainte de anul 70.

Unii ar putea obiecta: „Este un argument bazat pe tăcere, şi nu dovedeşte nimic". Dar nu este un argument bazat pe tăcere, deoarece documentele Noului Testament vorbesc despre Ierusalim şi despre templu, sau despre activităţi asociate cu ambele, ca şi când ar fi încă intacte la data scrierii.[20] Dar chiar dacă ar fi un argument bazat pe tăcere, nu înseamnă că este greşit. Gândeşte-te la paralele moderne. Dacă un fost marinar de la bordul *USS Arizona* ar fi scris o carte despre istoria acestei nave, iar cartea lui s-ar încheia fără să menţioneze scufundarea navei şi moartea celor 1.177 de marinari la Pearl Harbor, ai avea vreo îndoială că acesta trebuie să-şi fi scris cartea înainte de 7 decembrie 1941? Sau, dacă un fost locatar al World Trade Center ar fi scris o carte despre istoria acestor clădiri, şi cartea s-ar încheia cu turnurile încă în picioare – fără să existe absolut nicio menţiune la distrugerea turnurilor şi la uciderea a aproape 3.000 de oameni de către teroriştii musulmani – ai avea vreo îndoială că această carte trebuie să fi fost scrisă înainte de 11 septembrie 2001? Bineînţeles că nu.

Ei bine, dezastrul din anul 70 d.Cr., în termeni de vieţi omeneşti, distrugeri materiale şi amploare naţională, a fost de proporţii mai mari decât Pearl Harbor şi 11 septembrie. El a marcat sfârşitul unui război atât de teribil, încât Josephus – care s-a predat el însuşi romanilor în anul 67 – l-a numit „cel mai mare" război al tuturor timpurilor.[21] Evreii nu au pierdut doar o navă sau câteva clădiri proeminente – şi-au pierdut întreaga ţară, capitala şi templul, care fusese centrul vieţii lor religioase, politice şi economice timp de o mie de ani. În plus, au murit zeci de mii dintre concetăţenii lor şi sute de sate au ars din temelie.

Aşadar, dacă ne aşteptăm ca tragedii precum Pearl Harbor şi 11 septembrie să fie menţionate în scrierile relevante ale zilelor noastre, ar fi de aşteptat ca şi evenimentele din anul 70 d.Cr. să fie amintite în Noul Testament (mai ales având în vedere şi că evenimentele au fost prezise de Isus). Dar fiindcă Noul Testament nu menţionează nicăieri aceste evenimente şi ne lasă să înţelegem că Ierusalimul şi templul sunt încă intacte, putem trage concluzia rezonabilă că cele mai multe, dacă nu toate, documentele Noului Testament trebuie să fi fost scrise înainte de anul 70.

Cu cât timp înainte?

Multe cărţi ale Noului Testament au fost redactate înainte de anul 62 d.Cr. (aproximativ la 30 de ani după moartea lui Isus) – Pune-te în următoarea situaţie: Eşti medic în primul secol şi te-ai apucat de un proiect de cercetare pentru a scrie despre evenimentele Bisericii Primare. Această cercetare îţi cere să intervievezi martori oculari ai Bisericii Primare şi să călătoreşti alături de apostolul Pavel în vizitele sale la noile biserici din toată lumea veche. Consemnezi evenimente remarcabile din viaţa bisericii, cum ar fi începutul lucrării lui Ioan şi a lui Petru, martirajele lui Ştefan şi Iacov (fratele lui Ioan). Din viaţa lui Pavel consemnezi totul, de la predici, bătăi şi procese, până la naufragii şi întemniţări. Consemnezi de asemenea summit-ul teologic la care a participat împreună cu Petru şi Iacov, fratele lui Isus şi conducătorul bisericii din Ierusalim.

În prezentarea pe care o faci acestor evenimente, naraţiunea ta este bogată în detalii, ceea ce îi va face pe toţi cititorii informaţi să-şi dea seama fie că ai acces la o mărturie directă, fie că eşti tu însuţi un martor ocular. De exemplu, însoţindu-l pe Pavel în călătoriile lui, treci de la pronumele „ei" la „noi" şi redai corect numele politicienilor locali, argoul local, meteorologia locală, topografia locală, obiceiuri locale; ba precizezi până şi adâncimea corectă a apei cam la un sfert de milă (aproape 400 m) de Malta, când corabia în care te găseşti este pe punctul de a se scufunda într-o furtună! De fapt, în ultima jumătate a naraţiunii tale specifici cel puţin 84 asemenea detalii.

Întrebare: Dacă găseşti că este important să consemnezi toate aceste detalii minore, atunci, ştiind că subiectul tău principal – apostolul Pavel – a fost executat din porunca împăratului roman Nero, oare ai consemna şi informaţia aceasta? Sau cunoscând că fratele lui Isus şi totodată conducătorul bisericii din Ierusalim, a fost ucis din porunca Sanhedrinului, acelaşi corp evreiesc care L-a condamnat şi pe Isus la moarte, oare ai menţiona lucrul acesta? Desigur! Iar dacă nu ai spune nimic despre evenimente atât de însemnate, am presupune pe bună dreptate că ţi-ai scris naraţiunea *înaintea* morţii celor doi.

Este exact situaţia pe care o găsim în Noul Testament. Medicul Luca redă în Faptele Apostolilor cu meticulozitate tot felul de detalii care fac cronica Bisericii Primare (o înşiruire a 84 detalii confirmate istoric vor fi menţionate în capitolul următor). Luca înregistrează moartea a doi martiri creştini (Ştefan, şi Iacov – fratele lui Ioan), dar relatarea lui se sfârşeşte cu doi dintre conducătorii principali (Pavel, şi Iacov fratele lui Isus) încă în viaţă. Faptele se termină abrupt, cu Pavel sub arest la

domiciliu la Roma, fără să menţioneze nimic despre moartea lui Iacov. Ştim de la Clement din Roma, care scrie în ultima parte a secolului întâi, şi de la alţi părinţi ai Bisericii Primare, că Pavel a fost executat cândva în timpul domniei lui Nero, care s-a sfârşit în 68 d.Cr.[22] Şi mai ştim de la Josephus că Iacov a fost ucis în anul 62. Astfel, putem trage concluzia, dincolo de orice îndoială rezonabilă, că Faptele Apostolilor a fost scrisă înaintea anului 62.

Şi dacă încă nu eşti convins, gândeşte-te la următoarea paralelă modernă: să presupunem că cineva a scris o carte ce consemnează evenimentele referitoare la personalităţile marcante ale Mişcării Drepturilor Civile din anii '60. Cartea începe cu asasinarea preşedintelui John F. Kennedy şi include legislaţia Drepturilor Civile din 1964, marşurile şi protestele lui Martin Luther King, jr, inclusiv arestarea şi închiderea lui, precum şi celebrul lui discurs *„I have a dream"* (*„Am un vis"*) ţinut la Mall-ul din Washington, D.C. Întrebare: Dacă cartea se termină cu Martin Luther King, jr – însuşi liderul mişcării – încă în viaţă, când crezi că a fost scrisă cartea? Evident, înainte de asasinarea lui, în aprilie 1968. Aceeaşi situaţie o avem în naraţiunea lui Luca. Cartea lui se termină cu conducătorii principali încă în viaţă, ceea ce înseamnă că n-a fost scrisă după anul 62. (Cercetătorul şi istoricul clasic Colin Hemer enumeră încă treisprezece motive suplimentare care ne fac să deducem că Faptele Apostolilor a fost scrisă înainte de anul 62.[23])

Dacă Faptele Apostolilor a fost scrisă înainte de 62, atunci Evanghelia după Luca a fost scrisă anterior acestei date. Cum ştim asta? Pentru că Luca îi aminteşte destinatarului său iniţial, Teofil (care era probabil un important oficial roman), de scrisoarea lui anterioară. Primul verset al Faptelor spune: „Teofile, în cea dintâi carte a mea, am vorbit despre tot ce a început Isus să facă şi să înveţe ..." „Cea dintâi carte" trebuie să fie Evanghelia după Luca, deoarece Luca o adresase şi pe aceasta tot lui Teofil (Luca 1:1-4).

Dar cu cât timp înainte a fost scrisă Evanghelia după Luca? Pare rezonabil să plasăm scrierea Evangheliei în 60 d.Cr. sau chiar înainte. De ce? Pentru că anul 62 este data *cea mai târzie* când ar fi putut să fie scrisă Faptele Apostolilor, şi trebuie să fi trecut ceva timp între prima scriere a lui Luca adresată lui Teofil şi cea de-a doua. Dacă Faptele Apostolilor nu a fost scrisă mai târziu de anul 62 (ci după toate probabilităţile, mai devreme), atunci este realist să plasăm redactarea Evangheliei după Luca în jurul anului 60 sau înainte.

Această dată are sens şi dacă ne gândim că Pavel însuşi a citat din Evanghelia după Luca. Scriind cândva între 62-65 d.Cr., Pavel redă textul din Luca 10:7, pe care îl numeşte „Scriptură" (1 Tim. 5:18). Prin

urmare, Evanghelia după Luca trebuie să se fi aflat în circulaţie de ceva vreme pentru ca atât Pavel cât şi Timotei să îi cunoască conţinutul şi s-o considere Scriptură. (Apropo, aceasta nu era o afirmaţie minoră din partea lui Pavel, ci una de-a dreptul îndrăzneaţă, întrucât presupunea că Evanghelia după Luca este la fel de inspirată ca Sfânta Scriptură ebraică – ca Vechiul Testament pe care îl preţuia atât de mult!)

Dacă Evanghelia după Luca a fost scrisă înainte de anul 60 d.Cr., atunci Evanghelia după Marcu trebuie să fi fost scrisă pe la mijlocul anilor '50, dacă nu mai devreme. De ce? Pentru că Luca spune că a luat cunoştinţă de faptele relatate în Evanghelia lui consultând martori oculari.

> Mulţi s-au apucat să alcătuiască o istorisire amănunţită despre lucrurile care s-au petrecut printre noi, după cum ni le-au încredinţat cei ce le-au văzut cu ochii lor de la început, şi au ajuns slujitori ai cuvântului, am găsit şi eu cu cale, prea-alesule Teofile, după ce am făcut cercetări cu de-a măruntul asupra tuturor acestor lucruri de la obârşia lor, să ţi le scriu în şir unele după altele, ca să poţi cunoaşte astfel temeinicia învăţăturilor pe care le-ai primit prin viu grai (Luca 1:1-4).

Cei mai mulţi cercetători cred că una dintre aceste surse directe a fost Evanghelia după Marcu. Şi dacă fragmentele găsite împreună cu Sulurile de la Marea Moartă pe care le-am menţionat mai sus provin cu adevărat din perioada 50-70 d.Cr., atunci cu siguranţă că Evanghelia după Marcu este încă şi mai timpurie. Dar chiar dacă Marcu nu ar fi fost scrisă înainte de Luca, însuşi faptul că ştim dincolo de orice îndoială rezonabilă că Luca este datată înainte de anul 62 şi probabil chiar înainte de anul 60 înseamnă că deţinem mărturii directe meticulos documentate şi consemnate în scris la 25 sau 30 de ani de la moartea, îngroparea şi învierea lui Isus. E o dată mult prea timpurie ca să permită naşterea legendelor. Şi mai înseamnă, de asemenea, că sursele directe sunt şi mai timpurii. Dar cât de timpurii?

Unele cărţi ale Noului Testament au fost scrise în anii '40 şi '50 d.Cr., bazându-se pe surse din anii '30 (la doar câţiva ani după moartea lui Isus) – La fel de siguri cum suntem de data cărţilor lui Luca, nu există nicio îndoială din partea nimănui – nici măcar a celor mai liberali cercetători – că Pavel şi-a scris prima epistolă către biserica din Corint (care se găseşte în Grecia modernă) cândva între 55 şi 56. În această epistolă, Pavel tratează câteva probleme morale din biserică, după care începe să discute despre controversele privind vorbirea în limbi, profeţii şi Cina Domnului. Desigur, aceasta dovedeşte că în biserica din Corint

exista o oarecare activitate miraculoasă şi se celebra deja Cina Domnului la doar 25 de ani de la Înviere.

Dar cel mai semnificativ aspect al acestei epistole este că ea conţine cea mai timpurie şi mai autentică mărturie despre Înviere. În capitolul 15 din 1 Corinteni, Pavel consemnează mărturia pe care a primit-o de la alţii şi care i-a fost autentificată prin arătarea lui Cristos:

> V-am învăţat înainte de toate, aşa cum am primit şi eu: că Cristos a murit pentru păcatele noastre, după Scripturi; că a fost îngropat şi a înviat a treia zi, după Scripturi; şi că S-a arătat lui Chifa, apoi celor doisprezece. După aceea S-a arătat la peste cinci sute de fraţi deodată, dintre care cei mai mulţi sunt încă în viaţă, iar unii au adormit. În cele din urmă s-a arătat lui Iacov, apoi tuturor apostolilor. După ei toţi, ca unei stârpituri, mi s-a arătat şi mie. (1 Cor. 15:3-8).

De unde a „primit" Pavel această învăţătură? Probabil de la Petru şi de la Iacov atunci când i-a vizitat la Ierusalim, la trei ani după convertirea lui (Gal. 1:18). De ce este important lucrul acesta? Pentru că, aşa cum arată Gary Habermas, cei mai mulţi cercetători (şi cei liberali) cred că această mărturie face parte dintr-un crez timpuriu care datează chiar de la Înviere – între optsprezece *luni* şi opt ani de la Înviere, dar unii cred că încă şi mai devreme.[24] Este imposibil ca o astfel de mărturie să conţină elemente legendare, deoarece poate fi urmărită înapoi până la vremea şi la locul evenimentului însuşi.[25] Dacă a existat vreodată un loc unde să *nu* se poată produce o înviere legendară, acesta este Ierusalimul, deoarece evreii şi romanii erau mult prea dornici să înăbuşe creştinismul şi puteau face foarte uşor lucrul acesta expunând trupul lui Isus prin toată cetatea.

În plus, observă că Pavel menţionează paisprezece martori oculari ale căror nume erau cunoscute: cei doisprezece apostoli, Iacov şi Pavel însuşi („Chifa" este forma aramaică a numelui Petru), şi apoi menţionează o apariţie în faţa a peste 500 de persoane deodată. În această listă a martorilor apare un sceptic, Iacov, şi un duşman declarat, Pavel însuşi. Numind atât de mulţi oameni care îi puteau proba spusele, Pavel îşi îndemna de fapt cititorii să verifice ei înşişi adevărul. Cercetătorul biblic William Lillie precizează:

> Ceea ce conferă autoritate extraordinară acestei liste ca mărturie istorică este referinţa la cei mai mult de cinci sute de fraţi ce sunt încă în viaţă. Sfântul Pavel spune cu alte cuvinte: „Dacă nu mă credeţi pe mine, puteţi să-i întrebaţi pe ei". O astfel de afirmaţie într-o epistolă recunoscută ca fiind autentică, scrisă la numai treizeci de ani de la eveniment, este cea mai convingătoare dovadă pe care putem spera să

o găsim pentru ceva ce s-a întâmplat cu aproape două mii de ani în urmă.[26]

Dacă Învierea nu ar fi fost reală, de ce ar fi prezentat Pavel o astfel de listă de presupuşi martori oculari? Dacă ar fi minţit într-un mod atât de flagrant, şi-ar fi pierdut imediat toată credibilitatea în faţa cititorilor săi corinteni.

În afară de 1 Corinteni, există şi alte documente ale Noului Testament care au fost scrise în anii '50 sau mai devreme. Galateni (48 d.Cr.), 1 Tesaloniceni (50-54) şi Romani (57-58) intră toate în această categorie. De fapt (şi ne punem într-o poziţie dificilă afirmând acest lucru!) toate lucrările lui Pavel trebuie să fi fost scrise înainte ca el să moară, ceea ce s-a întâmplat cândva pe la mijlocul anilor '60.

Nu doar cercetătorii conservatori acceptă aceste date atât de timpurii. Până şi unii critici radicali, ca de exemplu ateul John A. T. Robinson, recunosc că documentele Noului Testament au fost scrise foarte devreme. Cunoscut pentru rolul său în lansarea mişcării „Moartea lui Dumnezeu", Robinson a scris o carte revoluţionară, intitulată *Redating the New Testament*, în care susţine că majoritatea cărţilor Noului Testament, inclusiv cele patru Evanghelii, au fost scrise cândva între anii 40 şi 65 d.Cr.

Marele arheolog cândva liberal William F. Albright, după ce a văzut cât de bine se potrivesc cele afirmate de Noul Testament cu datele arheologice şi istorice, a scris: „Putem afirma deja cu multă certitudine că nu există niciun temei să datăm vreo carte a Noului Testament după anul 80 d.Cr.".[27] În altă parte Albright a declarat: „După părerea mea, toate cărţile Noului Testament au fost scrise de către evrei botezaţi între anii 40 şi 80 ai secolului I (foarte probabil, cândva între 50 şi 75 d.Cr.)".[28]

Aşadar, ştim dincolo de orice îndoială rezonabilă că majoritatea, dacă nu cumva toate documentele Noului Testament sunt timpurii. Dar scepticii mai au câteva obiecţii.

Avocatul scepticului

Documentele nu sunt suficient de timpurii

Unii sceptici ar putea crede că un interval de 15-40 de ani între viaţa lui Cristos şi scrierile despre El este prea mare pentru ca mărturia să fie credibilă. Dar greşesc.

Să ne gândim la evenimente care au avut loc acum 15-40 de ani. Când istoricii scriu despre acele evenimente, nu spunem: „O, dar este imposibil! Nimeni nu-şi poate aminti evenimente întâmplate cu atâta timp în urmă!" Un atare scepticism este evident nejustificat. Istoricii de

astăzi scriu cu multă precizie despre evenimente din anii '70, '80, şi '90 recurgând pentru aceasta la propriile lor amintiri, la memoriile altor martori oculari şi la alte surse scrise pe vremea aceea.

Procesul este identic cu cel folosit de scriitorii Noului Testament pentru a-şi scrie textele lor. Ca orice bun reporter, Luca a intervievat martori oculari.[29] Şi aşa cum vom vedea în capitolul următor, unii dintre scriitorii Noului Testament au fost ei înşişi martori oculari şi îşi puteau aminti foarte uşor evenimente petrecute cu 15-40 de ani în urmă, aşa cum poţi şi tu. De ce îţi poţi aminti cu claritate evenimente de acum 15-40 ani şi (dacă eşti suficient de bătrân) chiar mai de demult? Poate că pe unele ţi le aminteşti fiindcă au avut un impact emoţional puternic asupra ta. (De fapt, aceia dintre noi care suntem trecuţi de vârsta mijlocie ne aducem aminte mai bine de unele evenimente din urmă cu 30 de ani decât de ce s-a întâmplat acum 30 de minute!)

Unde erai şi ce făceai când a fost asasinat preşedintele Kennedy? Când a explodat *Challenger*? Când al doilea avion a lovit turnul? De ce îţi poţi aminti atât de bine aceste evenimente? Pentru că ele au avut un impact emoţional profund asupra ta. Dat fiind că un eveniment precum Învierea a avut cu siguranţă un impact emoţional puternic asupra scriitorilor Noului Testament şi a celorlalţi martori oculari pe care probabil că i-au consultat, este uşor de înţeles de ce amintirea istoriei lui Isus a rămas vie după atâţia ani, cu precădere într-o cultură ce se baza pe mărturia orală (mai multe despre aceasta ceva mai jos).

De asemenea, dacă lucrările majore ale Noului Testament sunt relatări ale martorilor oculari scrise în decurs de două generaţii de la evenimente, atunci este improbabil ca ele să fie legendare. De ce? Pentru că cercetarea istorică a arătat că un mit nu poate detrona faptele istorice câtă vreme martorii oculari sunt încă în viaţă. Din acest motiv, istoricul roman A. N. Sherwin-White apreciază ca fiind „de necrezut" concepţia mitologică despre Noul Testament.[30] William Lane Craig scrie: „Testele arată că nici chiar două generaţii nu sunt suficiente pentru a permite tendinţelor legendare să înlăture miezul solid al faptului istoric".[31] Timp de două generaţii, mai există încă martori oculari care să corecteze erorile revizioniştilor istorici.

Observăm această tendinţă chiar acum în legătură cu Holocaustul. La începutul secolului al XXI-lea, începem să vedem tot mai mulţi oameni care pretind că Holocaustul nu a existat niciodată. De ce încearcă revizioniştii să-l nege tocmai acum? Pentru că cei mai mulţi martori oculari au murit deja. Din fericire, avem mărturia scrisă a martorilor oculari, aşa că revizioniştii nu reuşesc să-şi prezinte minciunile drept adevăr. Acelaşi lucru este valabil şi pentru Noul

Testament. Dacă Noul Testament a fost scris în primii 60 de ani de la evenimentele pe care le relatează, este extrem de improbabil ca acele evenimente să fie legendare. Şi aşa cum am văzut, toate documentele Noului Testament au fost scrise în curs de 60 de ani de la evenimente, şi numeroase dintre ele mult mai devreme.

De ce nu mai devreme?

Acum, scepticul ar putea spune: „Bine, e în regulă. Noul Testament este timpuriu, dar nu este chiar atât de timpuriu cât m-aş fi aşteptat eu. De ce nu şi-au scris autorii lui mărturia mai devreme? Dacă aş fi văzut eu ceea ce au zis ei că au văzut, nu aş fi aşteptat 15 sau 20 de ani ca să scriu".

Există mai multe motive posibile pentru aşteptarea lor.

În primul rând, scriitorii Noului Testament au trăit într-o cultură în care marea majoritate a oamenilor erau analfabeţi, aşa că la început nu a fost nici nevoie şi nici util să consemneze evenimentele în scris. Oamenii din Palestina primului secol erau obligaţi să-şi exerseze memoria ca să poată reţine şi transmite mai departe informaţia de care dispuneau. Craig scrie:

> Într-o cultură orală ca cea a Palestinei în primul secol, capacitatea de a memora şi reţine tratate ample din tradiţia orală era o deprindere foarte apreciată şi foarte cultivată. Copiii erau învăţaţi încă de la o vârstă fragedă, în familie, la şcoala elementară şi la sinagogă, să memoreze cu credincioşie tradiţia sacră. Aşa că ucenicii trebuie să fi acordat o atenţie similară învăţăturilor lui Isus.[32]

Într-o cultură orală de felul acesta, probabil că faptele cu privire la Isus au fost puse într-o formă uşor de memorat. Există dovezi credibile în acest sens. Gary Habermas a identificat patruzeci şi una de secţiuni scurte în Noul Testament care par să fie crezuri – adică ziceri compacte ce puteau fi reţinute cu uşurinţă şi care au circulat probabil pe cale orală înainte să fi fost transpuse în scris (am menţionat deja un astfel de crez – 1 Cor. 15:3-8).[33]

În al doilea rând, se pare că unii dintre scriitorii Noului Testament au sperat că Isus Se va întoarce în timpul vieţii lor, aşa că nu au considerat necesar să se apuce imediat de scris. Dar odată cu înaintarea în vârstă, poate au ajuns să-şi dea seama că este mai înţelept să-şi pună observaţiile pe papirus.

În al treilea rând, când creştinismul s-a răspândit în toată lumea veche, scrierea a devenit cel mai eficient mijloc de a păstra legătura cu biserica ce se extindea rapid. Cu alte cuvinte, timpul şi distanţa i-au forţat pe autorii Noului Testament să-l scrie.

Pe de altă parte, este posibil ca golul să fi fost umplut încă devreme de cel puţin una dintre Evanghelii. Dacă acele fragmente din Sulurile de la Marea Moartă provin cu adevărat din Marcu (şi este foarte posibil să fie aşa), atunci s-ar putea ca Evanghelia după Marcu să fi fost scrisă în anii 30. De ce? Pentru că fragmentele aparţin unor copii, nu originalului. Dacă avem copii datând din anii 50, atunci originalul trebuie să fi fost mai timpuriu.[34]

Mai mult, numeroşi cercetători cred că au existat unele surse scrise care predatează Evangheliile. De fapt, Luca afirmă în primele patru versete ale Evangheliei lui că a verificat şi alte surse, deci unele dintre acestea este posibil să fi fost Evanghelii mai timpurii (de ex., Matei şi Marcu).[35] Oare a fost una din sursele lui Evanghelia după Marcu? Nu ştim sigur, dar cert este că Luca pare să vorbească despre *mai multe* surse *scrise* deoarece, spune: *„mulţi* s-au apucat să *alcătuiască* o istorisire amănunţită despre lucrurile care s-au petrecut printre noi ..." (Luca 1:1). Probabil că Luca face referire la Evanghelia după Marcu şi la alte mărturii scrise, inclusiv la înregistrările publice de la procesul lui Isus.

În sfârşit, nu contează cu adevărat dacă au existat sau nu surse scrise care predatează Noul Testament. Şi nici dacă Evanghelia lui Marcu a fost scrisă în anii 30 d.Cr. De ce? Pentru că documentele pe care le cunoaştem sunt suficient de timpurii şi conţin material timpuriu. Aşa cum vom vedea în capitolul următor, multe, dacă nu toate documentele Noului Testament, au fost scrise de martori oculari sau de contemporanii acestora în decurs de 15 până la 40 de ani de la vremea lui Isus şi conţin o mărturie orală sau scrisă care merge înapoi în timp până la Înviere. Cu alte cuvinte, *adevărata problemă nu este atât data scrierilor, ci data surselor folosite în scrieri.*

De ce nu există mai multe documente?

O altă întrebare pe care ar putea să o pună scepticii este: „Dacă Isus a înviat cu adevărat din morţi, nu ar trebui să se fi scris mai multe despre El?" Iar răspunsul nostru este că de fapt avem *mai multe* mărturii decât ne-am aştepta, şi cu siguranţă mai mult decât suficiente pentru a stabili dincolo de orice îndoială rezonabilă ce s-a întâmplat. Aşa cum am văzut, Isus este menţionat de mult mai mulţi autori decât însuşi *împăratul* roman din acea vreme (43 de autori vorbesc despre Isus în raport cu 10 autori care vorbesc despre Tiberiu la 150 de ani de la vremea când au trăit). Nouă din aceşti autori au fost martori oculari sau contemporani ai evenimentelor, şi ei au scris 27 de documente, dintre care majoritatea menţionează sau sugerează Învierea. Este mai mult decât suficient pentru a stabili istoricitatea.

Iar acelora care încă mai cred că ar fi trebuit să se scrie mai multe despre Isus, cercetătorul în Noul Testament Craig Blomberg le oferă patru motive pentru care o asemenea aşteptare nu este rezonabilă: 1) începuturile modeste ale creştinismului; 2) amplasarea îndepărtată a Palestinei la graniţa răsăriteană a Imperiului Roman; 3) procentajul mic de lucrări ale vechilor istorici greco-romani care au supravieţuit (din cauza pierderii, a deteriorării, a distrugerii sau toate la un loc); şi 4) slaba audienţă pe care o aveau documentele istorice rămase despre personalităţi evreieşti, în general.[36]

Cu toate acestea, unii sceptici cred că ar trebui să existe mărturii din partea unora dintre cele 500 de persoane despre care se presupune că L-au văzut pe Cristosul înviat. Scepticul Farrell Till este unul din ei. În cursul unei dezbateri despre Înviere pe care (eu, Norm) am avut-o cu el, în 1994, Till a cerut: „Numeşte pe unul dintre aceşti 500 de oameni sau arată-ne ceva ce au scris ei, şi vom accepta scrierea lor ca o dovadă sau o mărturie credibilă".[37]

Aşa ceva este o aşteptare nerezonabilă, şi aceasta din mai multe motive. În primul rând, aşa cum am precizat deja, cultura Palestinei era una orală. Cei mai mulţi oameni erau analfabeţi, de aceea primeau şi transmiteau informaţia pe cale orală.

În al doilea rând, câţi dintre aceşti martori oculari predominat analfabeţi ar fi scris ceva, chiar dacă ar fi ştiut să scrie? Chiar şi în zilele noastre, cu un grad de alfabetizare mult mai înalt, cu toate oportunităţile de scriere modernă şi cu toate instrumentele de cercetare de care dispunem, câţi oameni cunoşti care să fi scris o carte sau măcar un articol despre un subiect oarecare? Cât de mulţi oameni cunoşti care să fi scris o carte sau un articol despre un eveniment istoric contemporan lor, chiar şi despre un eveniment deosebit, aşa cum a fost cel din 11 septembrie? Probabil nu mulţi, şi cu siguranţă mai puţini de unu la 500. (A scris Farrell Till vreun articol despre un eveniment istoric major la care a fost martor?)

În al treilea rând, chiar dacă unii din aceşti 500 de oameni de rând ar fi scris într-adevăr ceea ce au văzut, de ce se aşteaptă scepticii ca mărturia lor să fi supravieţuit timp de 2.000 de ani? Noul Testament supravieţuieşte intact datorită miilor de manuscrise copiate de scribi pentru o biserică în continuă creştere de-a lungul secolelor. Lucrări ale unor istorici antici importanţi precum Josephus, Tacit şi Pliniu supravieţuiesc în doar câteva copii, şi ele sunt datate la sute de ani după original. Atunci de ce presupun scepticii că nişte ţărani galileeni fără ştiinţă de carte ar fi putut scrie ceva care să supravieţuiască în timp?[38]

În sfârşit, cunoaştem într-adevăr numele multora dintre cei 500, iar

mărturia lor este consemnată în Noul Testament. Între ei se numără Matei, Marcu, Luca, Ioan, Petru, Pavel şi Iacov – plus alţi nouă care sunt menţionaţi în altă parte sub numele de apostoli (Matei 10 şi Faptele Apostolilor 1).

Aşadar, nu ar trebui să ne aşteptăm la mai multe mărturii decât avem deja cu privire la Isus. Şi ceea ce avem este mai mult decât suficient pentru a atesta istoricitatea.

Rezumat şi concluzie

Mai avem multe de investigat despre istoricitatea Noului Testament. Dar deocamdată putem trage două concluzii majore:

1. Avem o copie fidelă a documentelor originale ce compun Noul Testament:
   a. Deşi documentele originale ale Noului Testament n-au supravieţuit ori nu au fost descoperite încă, avem copii numeroase şi exacte ale documentelor originale ce formează Noul Testament – mai multe decât pentru următoarele zece opere literare din Antichitate la un loc. În plus, se poate face o reconstituire aproape perfectă a originalelor prin compararea miilor de copii manuscrise care au supravieţuit. Am descoperit fragmente în manuscrise datând din prima parte a secolului al II-lea, poate chiar de la jumătatea primului secol. *Nu* există alte lucrări antice care să se apropie măcar de Noul Testament în ce priveşte suportul manuscriptic.
   b. Reconstituirea este confirmată în continuare prin intermediul miilor de citate ale părinţilor Bisericii Primare. De fapt, tot Noul Testament, cu excepţia a unsprezece versete, poate fi reconstituit doar din citatele acestora.
2. Documentele Noului Testament sunt timpurii şi conţin material încă şi mai timpuriu:
   a. Întrucât autori din preajma anului 100 d.Cr. fac referire la documentele Noului Testament, ele trebuie să fi fost redactate înainte de această dată.
   b. Documentele Noului Testament vorbesc ca şi când templul şi cetatea ar fi încă în picioare în momentul scrierii lor – şi nu există în el nicio menţionare a declanşării războiului evreiesc sau a distrugerii templului şi Ierusalimului – aşa că majoritatea documentelor Noului Testament sunt probabil anterioare anului 70 d.Cr.

c. Avem dovezi foarte solide că Faptele Apostolilor au fost scrise înainte de anul 62, ceea ce înseamnă că Evanghelia după Luca este şi mai timpurie.
d. Avem materiale sursă care merg înapoi în timp în deceniul 4. Aproape toţi cercetătorii sunt de acord că mărturia morţii, a îngropării şi a învierii din 1 Corinteni 15 provine chiar din vremea acelor evenimente sau la câţiva ani după ele. În plus, există cel puţin încă 40 de crezuri în Noul Testament care par să aibă o origine foarte timpurie.

Aşadar, documentele sunt timpurii, iar sursele încă şi mai timpurii. Dar lucrul acesta nu este suficient pentru a dovedi istoricitatea dincolo de orice îndoială rezonabilă. Pentru aceasta va trebui să ne asigurăm că aceste documente conţin depoziţiile unor *martori oculari*. Oare aşa este? Vom încerca să răspundem la această întrebare în capitolul următor.

10

Avem o mărturie directă despre Isus?

„În adevăr, v-am făcut cunoscut puterea şi venirea Domnului nostru Isus Cristos, nu întemeindu-ne pe nişte basme meşteşugit alcătuite, ci ca unii care am văzut noi înşine cu ochii noştri mărirea Lui."

SIMON PETRU

Am văzut dovezi solide că documentele Noului Testament sunt timpurii, deci am trecut testul istoric #1. Dar ce putem spune despre testul istoric #2? Conţin documentele Noului Testament declaraţii ale martorilor oculari? Să ne uităm mai întâi la ce spun scriitorii Noului Testament în legătură cu calitatea lor de martori oculari.

Dacă acceptăm interpretarea simplă a textului, Noul Testament conţine în mod sigur mărturii adirecte. Apostolii pretind să fi fost martori oculari la evenimentele pe care le prezintă. Iată câteva exemple:

> Dumnezeu a înviat pe acest Isus, şi *noi toţi suntem martori* ai lui (Fapte 2:32).
>
> Aţi omorât pe Domnul vieţii pe care Dumnezeu L-a înviat din morţi; *noi suntem martori* ai Lui (Fapte 3:15).
>
> Şi după ce [conducătorii, bătrânii şi învăţătorii legii] i-au chemat, le-au poruncit să nu mai vorbească cu niciun chip, nici să mai înveţe pe oameni în Numele lui Isus. Drept răspuns, Petru şi Ioan le-au zis: „Judecaţi voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu; căci noi nu putem să nu vorbim despre *ce am văzut şi am auzit*" (Fapte 4:18-20).
>
> Dumnezeul părinţilor noştri a înviat pe Isus pe care voi L-aţi omorât, atârnându-L pe lemn. Pe acest Isus, Dumnezeu L-a înălţat cu puterea Lui şi L-a făcut Domn şi Mântuitor, ca să dea lui Israel pocăinţa şi iertarea

păcatelor. *Noi suntem martori* ai acestor lucruri, ca şi Duhul Sfânt pe care L-a dat Dumnezeu celor ce ascultă de El (Fapte 5:30-32).

Noi suntem martori a tot ce a făcut El în ţara Iudeilor şi în Ierusalim. Ei L-au omorât, atârnându-L pe lemn. Dar Dumnezeu L-a înviat a treia zi, şi a îngăduit să Se arate (Fapte 10:39-40).

[...] Cristos a murit pentru păcatele noastre, după Scripturi; că a fost îngropat şi a înviat a treia zi, după Scripturi; şi că S-a *arătat* lui Chifa, apoi celor doisprezece. După aceea S-a *arătat* la peste cinci sute de fraţi deodată, dintre care cei mai mulţi sunt încă în viaţă, iar unii au adormit. În cele din urmă s-a *arătat* lui Iacov, apoi tuturor apostolilor. După ei toţi, ca unei stârpituri, mi s-a *arătat* şi mie (1 Cor. 15:3-8).

Sfătuiesc pe prezbiterii (sau: bătrâni) dintre voi, eu, care sunt un prezbiter (sau: bătrân) ca şi ei, un *martor* al patimilor lui Cristos şi părtaş al slavei care va fi descoperită (1 Pet. 5:1).

În adevăr, v-am făcut cunoscut puterea şi venirea Domnului nostru Isus Cristos, nu întemeindu-ne pe nişte basme meşteşugit alcătuite, ci *ca unii care am văzut noi înşine cu ochii noştri* mărirea Lui (2 Pet. 1:16).

Când au venit la Isus şi au văzut că murise, nu I-au zdrobit fluierele picioarelor; ci unul din ostaşi I-a străpuns coasta cu o suliţă; şi îndată a ieşit din ea sânge şi apă. Faptul acesta este adeverit de cel *ce l-a văzut*: mărturia lui este adevărată (Ioan 19:33-35).

Toma, zis Geamăn, unul din cei doisprezece, nu era cu ei când a venit Isus. Ceilalţi ucenici i-au zis deci: *„Am văzut pe Domnul!"* Dar el le-a răspuns: „Dacă nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor, şi dacă nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, şi dacă nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede." După opt zile, ucenicii lui Isus erau iarăşi în casă; şi era şi Toma împreună cu ei. Pe când erau uşile încuiate, a venit Isus, a stat în mijloc, şi le-a zis: „Pace vouă!" Apoi i-a zis lui Toma: *„Adu-ţi degetul încoace, şi uită-te la mâinile Mele; şi adu-ţi mâna, şi pune-o în coasta Mea;* şi nu fi necredincios, ci credincios." Drept răspuns, Toma I-a zis: „Domnul meu şi Dumnezeul meu!" „Tomo i-a zis Isus, *pentru că M-ai văzut*, ai crezut. Ferice de cei ce n-au văzut, şi au crezut." *Isus a mai făcut înaintea ucenicilor Săi multe alte semne* care nu sunt scrise în cartea aceasta (Ioan 20:24-30).

Ce era de la început, *ce am auzit, ce am văzut cu ochii noştri, ce am privit şi ce am pipăit cu mâinile noastre*, cu privire la Cuvântul vieţii, pentru că viaţa a fost arătată, şi *noi am văzut-o*, şi mărturisim despre ea, şi vă vestim viaţa veşnică, viaţă care era la Tatăl, şi care *ne-a fost arătată* (1 Ioan 1:1-2).

Rămâi cu impresia că oamenii aceştia vor ca toată lumea să ştie că ei au văzut într-adevăr ceva, nu-i aşa? În plus, Luca şi cel ce a scris Epistola către Evrei afirmă că şi-au primit informaţiile de la martori oculari:

> Mulţi s-au apucat să alcătuiască o istorisire amănunţită despre lucrurile care s-au petrecut printre noi, după cum ni le-au încredinţat cei ce le-*au văzut cu ochii lor* de la început, şi au ajuns slujitori ai cuvântului (Luca 1:1-2).

> [Această mântuire], după ce a fost vestită întâi de Domnul, *ne-a fost adeverită de cei ce au auzit-o*, în timp ce Dumnezeu întărea mărturia lor cu semne, puteri şi felurite minuni, şi cu darurile Duhului Sfânt, împărţite după voia Sa (Evr. 2:3-4).

Pe scurt, Petru, Pavel şi Ioan pretind cu toţii că au fost martori oculari, iar Luca şi scriitorul Epistolei către Evrei susţin că au fost informaţi de martori oculari. De asemenea, scriitorii Noului Testament îi mai menţionează şi pe alţii care au văzut Învierea. Mai concret, Pavel enumeră 14 oameni ale căror nume erau cunoscute ca martori oculari ai Învierii (cei 12 apostoli, Iacov şi el însuşi) şi pretinde că au existat încă 500 de persoane. Matei şi Luca atestă arătările lui Isus în faţa apostolilor. Toate cele patru Evanghelii menţionează femeile ca martore, Marcu identificându-le ca fiind Maria Magdalena, Maria – mama lui Iacov, şi Salome. Luca o adaugă pe Ioana. Aceasta înseamnă încă patru martori. Faptele Apostolilor 1 afirmă că şi Iosif, numit Barsaba, a fost martor ocular (Fapte 1:23).

Pe lângă afirmaţia directă a apostolilor că au fost martori oculari, în câteva ocazii ei le precizează ascultătorilor că toată lumea ştie că ceea ce spun ei este adevărat. Acestea nu sunt simple comentarii improvizate, ci proclamaţii îndrăzneţe în faţa unor oameni puternici.

Dar poate cea mai îndrăzneaţă declaraţie de martor ocular îi aparţine lui Pavel cu ocazia judecăţii lui în faţa împăratului Agripa şi a guvernatorului Festus. Pavel tocmai începuse să le spună lui Agripa şi lui Festus de ce s-a convertit el la creştinism şi cum a înviat Cristos din morţi aşa cum prezisese Vechiul Testament, când dintr-o dată Festus îl întrerupe şi îl numeşte nebun! Schimbul dramatic de replici este consemnat de Luca în Faptele Apostolilor 26:24-28:

> Pe când vorbea el astfel ca să se apere, Festus a zis cu glas tare: „Pavele, eşti nebun! Învăţătura ta cea multă te face să dai în nebunie." „Nu sunt nebun, prea-alesule Festus, a răspuns Pavel, dimpotrivă, rostesc cuvinte adevărate şi chibzuite. Împăratul ştie aceste lucruri, şi de aceea îi vorbesc cu îndrăzneală; căci sunt încredinţat că nu-i este nimic necunoscut din ele, fiindcă nu s-au petrecut într-un colţ! Crezi tu în Prooroci, împărate Agripa?... Ştiu că

crezi." Şi Agripa i-a zis lui Pavel: „Curând mai vrei tu să mă îndupleci să mă fac creştin!"

Observi cât de îndrăzneţ, aproape obraznic, este Pavel? Nu numai că mărturiseşte cu îndrăzneală în faţa împăratului şi a guvernatorului, dar are şi cutezanţa de a-i zice împăratului că el ştie deja că spune adevărul! De ce este Pavel atât de încrezător în ceea ce spune? Pentru că evenimentele creştinismului „nu s-au petrecut într-un colţ". Ele erau cunoscute de toată lumea şi cu siguranţă că nu „scăpaseră atenţiei [împăratului]". Închipuie-ţi un acuzat provocând în felul acesta un conducător sau judecător! Un asemenea martor trebuie să ştie că evenimentele pe care le prezintă sunt bine cunoscute.

Această abordare provocatoare este adoptată de mai multe personaje ale Noului Testament, care nu se sfiesc să le ceară ascultătorilor să verifice adevărul mărturiei lor. De exemplu, ceilalţi apostoli, conduşi de Petru, sunt la fel de direcţi şi de încrezători când sunt interpelaţi de autorităţile evreieşti furioase. Luca prezintă incidentul în Faptele Apostolilor 5:27-32:

> După ce i-au adus, i-au pus înaintea Soborului. Şi marele preot i-a întrebat astfel: „Nu v-am poruncit noi cu tot dinadinsul să nu învăţaţi pe norod în Numele acesta? Şi voi iată că aţi umplut Ierusalimul cu învăţătura voastră, şi căutaţi să aruncaţi asupra noastră sângele acelui om." Petru şi apostolii ceilalţi, drept răspuns, i-au zis: „Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni! Dumnezeul părinţilor noştri a înviat pe Isus pe care voi L-aţi omorât, atârnându-L pe lemn. Pe acest Isus, Dumnezeu L-a înălţat cu puterea Lui şi L-a făcut Domn şi Mântuitor, ca să dea lui Israel pocăinţa şi iertarea păcatelor. Noi suntem martori ai acestor lucruri, ca şi Duhul Sfânt pe care L-a dat Dumnezeu celor ce ascultă de El".

Relatarea continuă spunând că autorităţile evreieşti „erau furioase şi voiau să-i dea la moarte [pe apostoli]", dar un fariseu foarte respectat cu numele de Gamaliel i-a convins să nu facă lucrul acesta.

Riscul pe care şi-l asumau Pavel, Petru şi ceilalţi apostoli de a pretinde că ei mărturiseau ceea ce au văzut ei înşişi dovedeşte desigur că ei spuneau adevărul. Dacă aceste relatări sunt adevărate, mărturia fermă şi sfidările instigatoare ale apostolilor demonstrează că ei au fost martori oculari la evenimente şi că credeau cu adevărat că Isus a înviat din morţi.

Dar sunt aceste relatări adevărate? În definitiv, de ce ar trebui să avem încredere că Luca ne spune adevărul în legătură cu aceste evenimente? Una este să pretinzi că eşti martor ocular, şi cu totul altceva este să dovedeşti acest lucru. Ce dovezi avem că scriitorii Noului

Testament au fost într-adevăr martori oculari sau că au avut acces la depoziţiile martorilor oculari? Mult mai multe decât îţi poţi închipui.

Au fost ei cu adevărat martori oculari?

Declaraţia unui martor ocular: Luca

Închipuie-ţi că în 1980 cineva a scris o carte în care descrie oraşul tău natal aşa cum era în acel an. Autorul descrie corect: politicienii din oraşul tău, legile şi codurile penale specifice, industria locală, caracteristici climatice locale, argoul local, drumurile şi geografia oraşului, topografia lui neobişnuită, bisericile locale, hotelurile din zonă, statui şi sculpturi din oraş, adâncimea apei în portul oraşului şi numeroase alte detalii unice cu privire la oraşul tău din anul acela. Întrebare: Dacă autorul ar pretinde că a vizitat oraşul tău în anul acela – sau dacă ar spune că şi-a primit informaţiile de la oamenii care au fost acolo – ai crede că spune adevărul? Desigur, pentru că aduce detalii pe care numai un martor ocular le putea deţine. Acesta este genul de mărturie pe care o avem într-o mare parte din Noul Testament.

Luca specifică cele mai multe detalii de martor ocular. (Deşi este posibil ca Luca să nu fi fost martor ocular la Înviere, el a fost cu siguranţă martor ocular la multe evenimente ale Noului Testament.) În a doua jumătate a Faptelor, de exemplu, Luca dovedeşte cunoştinţe incredibile cu privire la locuri, nume, condiţii de mediu, obiceiuri şi condiţii locale pe care le-ar putea avea doar un martor ocular al acelor vremuri şi evenimente.

Cercetătorul şi istoricul clasic Colin Hemer atrage atenţia asupra preciziei lui Luca în cartea Faptele Apostolilor, verset cu verset. Intrând în detalii de amănunt, Hemer identifică în ultimele 16 capitole ale cărţii 84 de elemente care au fost confirmate ulterior de cercetarea istorică şi arheologică.[1] Când citeşti lista următoare, ţine seama că Luca nu a avut acces la hărţi moderne sau la planşe nautice. Totuşi, Luca înregistrează cu acurateţe:

1. trecerea naturală prin porturi corect numite (Fapte 13:4-5)
2. numele corect al portului (Perga) împreună cu destinaţia directă a unei corăbii ce naviga din Cipru (13:13)
3. aşezarea corectă a Licaoniei (14:6)
4. declinarea neobişnuită, dar corectă, a numelui Listra (14:6)
5. limba corectă vorbită în Listra – licaoneană (14:11)
6. numele a doi zei cunoscuţi ca fiind asociaţi – Zeus şi Hermes (în lat. Jupiter şi Mercur) (14:12)

7. numele corect al portului, Atalia, pe care îl foloseau călătorii la întoarcere (14:25)
8. ordinea corectă de intrare întâi în Derbe şi apoi în Listra dinspre Porţile Ciliciene (16:1; cf. 15:41)
9. forma corectă a denumirii cetăţii Troa (16:8)
10. amplasarea unui reper cunoscut al marinarilor, Samotracia (16:11)
11. identificarea corectă a localităţii Filipi ca o colonie romană (16:12)
12. amplasarea corectă a râului (Gangites [astăzi, Zygakte]) lângă Filipi (16:13)
13. identificarea corectă a Tiatirei ca centru al industriei vopsitului (16:14)
14. numele corecte ale magistraţilor coloniei (16:22)
15. locaţiile corecte (Amfipoli şi Apolonia) unde călătorii petreceau două nopţi succesive în această călătorie (17:1)
16. existenţa unei sinagogi în Tesalonic (17:1)
17. termenul corect („politarhi") folosit pentru magistraţii de acolo (17:6)
18. implicaţia corectă că deplasarea pe mare este cel mai convenabil mod de a ajunge la Atena, vânturile de răsărit din timpul verii favorizând navigarea (17:14-15)
19. existenţa la Atena a numeroşi idoli (17:16)
20. referinţa la o sinagogă în Atena (17:17)
21. descrierea vieţii ateniene, cu accentul ei pe dezbaterea filozofică în Agora (17:17)
22. folosirea corectă a termenului argotic atenian pentru Pavel (*spermologos*, 17:18) şi pentru curte (*Areios pagos*, 17:19)
23. aprecierea corectă a caracterului atenian (17:21)
24. existenţa unui altar pentru un „dumnezeu necunoscut" (17:23)
25. reacţia corectă a filozofilor greci, care negau învierea trupească (17:32)
26. Titlu corect de *Areopagitul* pentru desemnarea unui membru al curţii (17:34)
27. o sinagogă corintiană (18:4)
28. denumirea corectă a lui Galion drept proconsul, rezident în Corint (18:12)
29. *bema* (scaunul de judecată), ce se înalţă deasupra *forumului* din Corint (18:16 şi urm.)
30. numele Tiran este atestat în inscripţii efesene din primul secol (19:9)
31. sanctuare şi chipuri binecunoscute ale zeiţei Artemis (Diana) (19:24)

32. bogat-atestata „mare zeiță Artemis" (19:27)
33. teatrul din Efes era locul de întâlnire al cetății (19:29)
34. titlul corect de *grammateus* pentru magistratul suprem din Efes (19:35)
35. titlul de onoare corect *neokoros*, autorizat de romani (19:35)
36. numele corect pentru desemnarea zeiței (19:37)
37. termenul corect pentru cei ce se întruneau în instanță (19:38)
38. folosirea pluralului *anthupatoi* (dregători), poate o excepțională referire la faptul că funcția de proconsul din vremea aceea era exercitată în comun de *doi* bărbați (19:38)
39. expresia exactă „adunare legiuită" este atestată în altă parte (19:39)
40. folosirea denumirii etnice corecte, *beroiaios* (20:4)
41. utilizarea termenului etnic *Asianos* (20:4)
42. recunoașterea implicită a importanței strategice pe care o deținea cetatea Troiei (20:5 și urm.)
43. pericolul unei călătorii de-a lungul coastei în acest loc (20:13)
44. enumerarea corectă a unor toponime (20:14-15)
45. numele corect al cetății ca formă de neutru plural (*Patara*) (21:1)
46. ruta corectă de traversare a mării la sud de Cipru, favorizată de vânturi persistente dinspre nord-vest (21:3)
47. distanța corectă dintre aceste cetăți (21:8)
48. un act de pietate specific evreiesc (21:24)
49. legea evreiască pentru folosirea templului de către neevrei (21:28) (Descoperirile arheologice și citatele din Josephus confirmă că neevreii puteau fi executați dacă pătrundeau în zona templului. O inscripție suna astfel: „Niciun neevreu să nu treacă dincolo de balustradă și de îngrădirea ce împrejmuiește sanctuarul. Cine e prins făcând acest lucru va fi personal răspunzător de moartea pe care și-o atrage asupra lui".[2])
50. staționarea permanentă a unei cohorte (chiliarch) romane la Antonia pentru a suprima orice tulburare cu ocazia sărbătorilor (21:31)
51. treptele folosite de gărzi (21:31, 35)
52. modalitatea obișnuită de a obține cetățenia romană la acea vreme (22:28)
53. tribunul este impresionat mai degrabă de cetățenia romană decât de cea tarsiană (22:29)
54. Anania era marele preot în acea vreme (23:2)
55. Acum guvernatorul este Felix (23:34)
56. Oprire obișnuită pe drumul spre Cezareea (23:33)

57. sub a cărui jurisdicţie este Cezareea acum (23:34)
58. procedura penală provincială a vremii (24:1-9)
59. numele Porcius Festus, care este în acord perfect cu cel menţionat de Josephus (24:27)
60. dreptul de apel pentru cetăţenii romani (25:11)
61. formula legală corectă (25:18)
62. forma caracteristică de adresare către împărat pe vremea aceea (25:26)
63. cele mai bune drumuri navigabile din acea vreme (27:5)
64. legătura obişnuită între Cilicia şi Pamfilia (27:5)
65. portul principal unde se putea găsi o corabie care să navigheze spre Italia (27:5-6)
66. traversarea lentă spre Cnid, din cauza vântului specific de nord-vest (27:7)
67. ruta corectă de navigare, din cauza vânturilor (27:7)
68. amplasarea „Limanurilor bune" şi învecinarea acestora cu cetatea Laseea (27:8)
69. „Limanurile bune" erau o radă ce oferea o protecţie insuficientă (27:12)
70. o tendinţă atestată a unui vânt de sud din aceste zone climaterice de a atrage după sine un vânt violent dinspre nord-est (27:13)
71. tipul de corabie veche cu greement pătrat, care nu avea altă opţiune decât să fie dusă de un vânt puternic (27:15)
72. locul şi numele corect al acestei insule (27:16)
73. manevrele corecte pentru asigurarea corăbiei în acea situaţie dificilă (27:17)
74. cea de-a paisprezecea noapte – un calcul remarcabil, bazat cu siguranţă pe o combinaţie de estimări şi probabilităţi, confirmat de aprecierile unor navigatori experimentaţi pe Marea Mediteraneană (27:27)
75. termenul corect la acea vreme pentru Marea Adriatică (27:27)
76. termenul corect (*Bolisantes*) pentru luarea de măsurători, şi adâncimea corectă a apei în apropiere de Malta (27:28)
77. poziţie ce se potriveşte probabil cu linia de abordare a unei corăbii lăsate să navigheze în faţa unui vânt din răsărit (27:39)
78. pedeapsa gravă pentru gărzile care permiteau unui condamnat să evadeze (27:42)
79. oameni şi superstiţii locale ale vremii (28:4-6)
80. titlul corect *protos tēs nēsou* (28:7)
81. Regio era refugiul unde se aştepta un vânt dinspre sud care să-i poarte pe călători prin strâmtoare (28:13)

82. „Forul lui Apiu" şi „Cele trei cârciumi" sunt locuri de oprire de pe Via Apia corect menţionate (28:15)
83. mijlocul adecvat de menţinere în custodie cu ajutorul soldaţilor romani (28:16)
84. condiţiile de întemniţare, trăind pe propria cheltuială (28:30-31)

Există vreo îndoială că Luca a fost martor ocular la aceste evenimente sau cel puţin a avut acces la o mărturie directă foarte solidă? Ce putea să facă mai mult pentru a-şi dovedi autenticitatea ca istoric?

Istoricul roman A. N. Sherwin-White afirmă: „Confirmarea istoricităţii pentru Faptele Apostolilor este copleşitoare... Orice încercare de a respinge istoricitatea ei fundamentală trebuie să pară acum absurdă. Istoricii romani o consideră deja demult indiscutabilă".[3] Cercetătorul şi arheologul clasic William M. Ramsay şi-a început cercetările asupra cărţii Faptele Apostolilor cu mult scepticism, dar descoperirile l-au făcut să-şi schimbe părerea. El a scris:

> Am început cu o atitudine nefavorabilă cărţii [Faptele Apostolilor]... Nu aveam de gând să investighez cu minuţiozitate acest subiect; dar în ultima vreme m-am trezit intrând în contact cu Faptele Apostolilor ca autoritate în ce priveşte topografia, artefactele şi societatea din Asia Mică. Treptat mi-am dat seama că în multele ei detalii, naraţiunea prezintă un adevăr uimitor.[4]

Într-adevăr, acurateţea lui Luca în Faptele Apostolilor este cu adevărat uimitoare.

Acum, iată ce-i încurcă pe sceptici. În aceeaşi carte în care consemnează 84 de asemenea detalii confirmate istoric, Luca relatează şi 35 de miracole.[5] Mai multe miracole ale lui Pavel sunt prezentate în a doua jumătate a cărţii Faptele Apostolilor. De exemplu, Luca spune că Pavel: l-a orbit temporar pe un vrăjitor (13:11); l-a vindecat pe un om care era paralizat din naştere (14:8); a scos un duh rău dintr-o fetiţă posedată (16:18); „a făcut multe minuni" care i-au convins pe mulţi locuitori ai cetăţii Efes să renunţe la vrăjitorie şi să se întoarcă la Isus (19:11-20); a înviat din morţi un om care a murit după ce a căzut de la fereastră în timpul unui discurs lung al lui Pavel (20:9-10); l-a vindecat de dizenterie pe tatăl lui Publius şi a vindecat mulţi alţi bolnavi de pe insula Malta (28:8-9). Toate aceste miracole sunt incluse în aceeaşi naraţiune istorică ce a fost confirmată autentică în 84 de locuri. Iar relatările despre miracole nu prezintă niciun semn de înflorire sau de extravaganţă – ele sunt povestite cu aceeaşi eficienţă judicioasă ca şi restul naraţiunii istorice.

Acum, de ce ar fi Luca atât de exact în nişte detalii banale cum ar fi direcţia vânturilor, adâncimea apei şi denumiri ciudate ale oraşelor, dar nu şi în legătură cu evenimente importante ca miracolele? În lumina faptului că Luca s-a dovedit corect în atâtea detalii banale, este o pură prejudecată antisupranaturalistă să afirmi că el nu spune adevărul când se referă la miracole. După cum am văzut, o atare prejudecată este nelegitimă. Lumea noastră este o lume teistă în care miracolele sunt posibile. Aşadar, mult mai rezonabil este să crezi relatările miracolelor din Luca decât să le nesocoteşti. Cu alte cuvinte, competenţele de istoric ale lui Luca au fost dovedite de atâtea ori încât e nevoie de mai multă credinţă să *nu* accepţi relatările lui despre minuni decât să le accepţi.

Este Evanghelia după Luca o „Evanghelie"?

Dar ce se poate spune despre Evanghelia după Luca? Mai întâi, trebuie să recunoaştem că între Faptele Apostolilor şi Evanghelia după Luca există o relaţie strânsă. De unde ştim asta? În primul rând, ambele documente conţin acelaşi vocabular şi acelaşi stil literar grecesc. Dar, mai important, Luca adresează ambele documente „prea-alesului Teofil", care era probabil un oficial roman, deoarece Pavel foloseşte acelaşi titlu de „prea-ales" pentru a se adresa guvernatorilor romani Felix şi Festus.[6]

Indiferent care ar fi fost identitatea reală a lui Teofil, ideea este că Luca afirmă că Faptele Apostolilor sunt o continuare a Evangheliei lui. În introducerea Faptelor, el spune: „Teofile, în cea *dintâi* carte a mea, am vorbit despre tot ce a început Isus să facă şi să înveţe pe oameni, de la început până în ziua în care S-a înălţat la cer..." (Fapte 1:1) iar în restul cărţii îi istoriseşte lui Teofil ce s-a întâmplat după înălţarea lui Cristos. Şi aşa cum am văzut, istorisirea lui conţine elemente de o precizie uimitoare.

Ar trebui atunci să ne aşteptăm la aceeaşi precizie şi în cazul Evangheliei după Luca? De ce nu? De fapt, iată ce afirmă Luca: „Am găsit şi eu cu cale, prea-alesule Teofile, după ce am făcut cercetări *cu de-amănuntul* asupra tuturor acestor lucruri de la obârşia lor, să ţi le scriu în şir unele după altele" (Luca 1:3). Judecând după meticulozitatea de care a dat dovadă în Faptele Apostolilor, Luca este cu siguranţă un istoric atent, căruia ar trebui să i se acorde încredere. Aşa cum observă cercetătorul în Noul Testament Craig Blomberg: „Un istoric care este găsit credibil în ceea ce poate fi verificat ar trebui să se bucure de prezumţia de nevinovăţie şi în cazurile în care nu dispunem de niciun fel de teste ale credibilităţii".[7] Întrucât Luca a fost verificat în 84 de aspecte şi a obţinut un scor perfect, avem toate motivele să credem că şi Evanghelia lui este o „Evanghelie".

Dar nu este nevoie să ne bazăm doar pe acreditările lui în Faptele

Apostolilor ca să îi confirmăm Evanghelia. Există în Evanghelia după Luca unele detalii care au fost verificate independent. De exemplu, doar în primele trei capitole ale Evangheliei lui, Luca numeşte unsprezece conducători atestaţi istoric (doisprezece dacă Îl includem şi pe Isus). Între aceştia se numără Irod cel Mare (1:5), Cezar August (2:1) şi Quirinius (2:2). Apoi îşi începe capitolul 3 cu următoarele cuvinte:

> În anul al cincisprezecelea al domniei lui Tiberiu Cezar, pe când Pilat din Pont era dregător în Iudeea, Irod, cârmuitor al Galileii, Filip, fratele lui, cârmuitor al Ituriei şi al Trahonitei, Lisania, cârmuitor al Abilenei, şi în zilele marilor preoţi Ana şi Caiafa, Cuvântul lui Dumnezeu a vorbit lui Ioan, fiul lui Zaharia, în pustie. Şi Ioan a venit prin tot ţinutul din împrejurimile Iordanului şi propovăduia botezul pocăinţei pentru iertarea păcatelor.

Sună aceasta ca o poveste inventată? Desigur că nu. Dacă totul ar fi fost o invenţie, nu ar fi riscat să sprijine evenimentele pe care le descrie precizând cu multă acurateţe istorică numele unor conducători proeminenţi şi prezentând date cu privire la ei. Aşa cum remarcă cercetătorul biblic F. F. Bruce: „Un scriitor care îşi încadrează astfel naraţiunea în contextul mai larg al istoriei mondiale îşi creează singur probleme dacă nu este atent; le oferă cititorilor săi cu spirit critic o mulţime de ocazii ca să-i verifice acurateţea. Dar Luca îşi asumă acest risc, şi trece testul cu brio".[8] Într-adevăr, toate cele unsprezece personalităţi istorice pe care le numeşte în primele trei capitole ale Evangheliei lui – inclusiv Ioan Botezătorul (fiul lui Zaharia) – au fost confirmate de autori necreştini şi/sau de descoperirile arheologice. De exemplu, Ioan Botezătorul este menţionat de Josephus (*Antichităţi* 18:5.2), iar o inscripţie ce datează din 14-29 d.Cr. conţine numele lui Lisania.

Un alt detaliu exact din punct de vedere istoric se găseşte în Luca 22:44. Aici Luca spune că Isus era în agonie şi transpiraţia I S-a transformat în picături de sânge în noaptea de dinaintea răstignirii. După câte se pare, Isus a trecut printr-o stare rară indusă de stres pe care astăzi o cunoaştem sub denumirea de hematohidroză. Aceasta se produce atunci când vasele subţiri de sânge se sparg din cauza unui stres extrem de puternic, făcând astfel ca sângele să se amestece cu transpiraţia. Întrucât Luca nu cunoştea probabil această condiţie medicală acum 2.000 de ani, el n-ar fi putut s-o consemneze dacă nu ar fi avut acces la cineva care a văzut-o.

Detalii de felul acesta l-au făcut pe William Ramsay (menţionat mai sus) să spună: „Istoria lui Luca este fără egal în privinţa credibilităţii ei"

şi „Luca este un istoric de prim rang.... [El] ar trebui plasat alături de cei mai mari istorici".[9] Concluzia este că Luca poate fi crezut. Dat fiind că el a fost confirmat independent sub atât de multe aspecte verificabile, avem toate motivele să credem că spune adevărul şi în alte părţi.

Acum, iată aspectul esenţial: *Dacă Luca spune adevărul, la fel fac şi Marcu şi Matei, deoarece Evangheliile lor relatează în esenţă aceeaşi istorie.* Lucrul acesta este devastator pentru sceptici, dar logica este inevitabilă. *Ai nevoie de multă credinţă ca să o ignori.*

Declaraţia unui martor ocular: Ioan

Luca s-a dovedit demn de încredere – şi implicit Matei şi Marcu – dar ce se poate spune despre Ioan? Criticii pretind că Evanghelia după Ioan este mult mai târzie şi că expune o teologie inventată a dumnezeirii lui Cristos, aşa că nu este credibilă din punctul de vedere al informaţiilor istorice corecte. Dar dacă criticii greşesc şi Ioan este corect, atunci avem încă un martor ocular independent care ne poate ajuta să tragem concluzia că naraţiunea fundamentală a Noului Testament este adevărată. Aşadar, cât de precis este Ioan? Ce spun dovezile?

După câte se pare, Ioan a fost un martor ocular, pentru că prezintă detalii intime din numeroase conversaţii particulare ale lui Isus (vezi Ioan 3, 4, 8-10 şi 13-17). Dar există mult mai multe dovezi convingătoare care confirmă că Ioan a fost un martor ocular – dovezi relativ asemănătoare cu acelea pe care le-am văzut pentru Faptele Apostolilor.

Cam ceea ce a făcut Colin Hemer pentru Faptele Apostolilor, a făcut Craig Blomberg pentru Evanghelia lui Ioan, studiind-o cu foarte multă atenţie. *The Historical Reliability of John's Gospel*[10] a lui Blomberg analizează Evanghelia după Ioan verset cu verset şi identifică numeroase detalii istorice.

Ioan descrie evenimente petrecute doar în interiorul Ţării Sfinte, motiv pentru care Evanghelia lui nu conţine la fel de multe elemente geografice, topografice şi politice ca Faptele Apostolilor. Cu toate acestea, aşa cum vom vedea imediat, ea conţine un număr impresionant de detalii confirmate sau probabile din punct de vedere istoric. Istoricitatea multora din aceste detalii a fost confirmată de cercetările arheologice şi/sau de scrierile necreştine, iar unele din ele sunt posibile din punct de vedere istoric, deoarece este improbabil ca un scriitor creştin să le fi inventat. Aceste detalii încep din al doilea capitol al Evangheliei după Ioan şi sunt prezentate în următoarea listă:

1. Arheologia confirmă folosirea unor vase de piatră în timpurile Noului Testament (Ioan 2:6).

2. Ţinând cont de tendinţa creştină timpurie spre ascetism, este improbabil ca miracolul înmulţirii vinului să fi fost inventat (2:8).
3. Arheologia confirmă locul corect al Fântânii lui Iacov (4:6).
4. Josephus (*Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor* 2.232) confirmă că între evrei şi samariteni exista multă ostilitate în vremea lui Isus (4:9).
5. „Coborârea" descrie corect topografia vestului Galileii. (Există o diferenţă semnificativă de nivel între Cana şi Capernaum.) (4:46, 49, 51).[11]
6. „S-a suit" descrie corect urcarea spre Ierusalim (5:1).
7. Arheologia confirmă amplasarea corectă şi descrierea celor cinci colonade [Cornilescu: pridvoare] de la scăldătoarea Betesda (5:2). (Excavaţiile dintre 1914 şi 1938 au scos la lumină această scăldătoare şi au descoperit că ea este întocmai cum a descris-o Ioan. Întrucât ea n-a mai existat după ce romanii au distrus cetatea, în anul 70 d.Cr., este improbabil ca cineva de mai târziu s-o fi putut descrie aşa de amănunţit. Mai mult, Ioan afirmă că această structură *„este* în Ierusalim", ceea ce sugerează că a scris înainte de anul 70.)
8. Ideea că mărturia lui Isus nu ar fi valabilă fără mărturia Tatălui este improbabil să fie o invenţie creştină (5:31); un redactor de mai târziu ar fi fost dornic să evidenţieze divinitatea lui Isus şi ar fi făcut probabil ca mărturia Lui să aibă putere de autentificare.
9. Mulţimile care vor să-L facă împărat pe Isus reflectă binecunoscuta fervoare naţionalistă a Israelului din primul secol (6:15).
10. Furtuni spontane şi puternice sunt frecvente pe Marea Galileii (6:18).
11. Porunca lui Cristos de a mânca trupul Lui şi de a bea sângele Lui nu ar fi putut să fie născocită (6:53).
12. Respingerea lui Isus de mulţi dintre ucenicii Lui este de asemenea improbabil să fie o invenţie (6:66).
13. Cele două opinii predominante despre Isus, una că este un „om bun" şi cealaltă că „îi înşală pe oameni" nu este ceea ce ar fi ales Ioan să născocească (7:12); un scriitor creştin de mai târziu ar fi introdus probabil opinia că Isus este Dumnezeu.
14. Acuzaţia că Isus este posedat de demoni este improbabil să fie o invenţie (7:20).
15. Folosirea termenului de „samaritean" pentru a-L calomnia pe Isus reflectă ostilitatea dintre evrei şi samariteni (8:48).
16. Dorinţa *credincioşilor* evrei de a-L omorî cu pietre pe Isus este improbabil să fie o invenţie (8:31, 59).
17. Arheologia confirmă existenţa şi amplasarea Scăldătoarei Siloamului (9:7).

18. Teama evreilor că ar putea fi excluşi din sinagogă de către farisei este legitimă; de remarcat că omul vindecat îşi declară credinţa în Isus numai *după* ce este exclus din sinagogă de către farisei (9:13-39), atunci când nu mai are nimic de pierdut. Relatarea pare a fi deci autentică.
19. Faptul că omul vindecat Îl numeşte pe Isus „profet" şi nu ceva mai înalt sugerează că incidentul nu este înflorit (9:17).
20. În timpul unei sărbători de iarnă, Isus a intrat în pridvorul lui Solomon, care era singura zonă din templu protejată de vântul rece de iarnă ce bătea dinspre răsărit (10:22-23); această zonă este menţionată de câteva ori de către Josephus.
21. Distanţa de la Betania la Ierusalim este exact de cincisprezece stadii (mai puţin de două mile) (11:18).
22. Având în vedere animozitatea de mai târziu dintre creştini şi evrei, este improbabil ca scena în care evreii le consolează pe Marta şi pe Maria să fie o invenţie (11:19).
23. Fâşiile în care a fost îngropat Lazăr erau obişnuite la înmormântările evreieşti din primul secol (11:44); este improbabil că un autor de ficţiune ar fi inclus acest detaliu irelevant din punct de vedere teologic.
24. Descrierea exactă a componenţei Sanhedrinului (11:47); în timpul lucrării lui Isus, acesta era alcătuit în primul rând din preoţii cei mai de seamă (majoritatea saduchei) şi din farisei.
25. Caiafa a fost într-adevăr mare preot în anul acela (11:49); aflăm de la Josephus că marele preot Caiafa a deţinut această funcţie între 18-37 d.Cr.
26. Micuţul şi obscurul sat Efraim (11:54) din apropierea Ierusalimului este menţionat de Josephus.
27. Curăţirea ceremonială era obişnuită în pregătirea pentru Paşte (11:55).
28. În cultura evreiască, ungerea picioarelor unui oaspete cu parfum sau cu ulei era un gest rezervat numai oaspeţilor de seamă (12:3); scena în care Maria Îi şterge picioarele lui Isus cu părul ei este improbabil să fie o invenţie (gestul putea fi perceput cu uşurinţă ca un avans sexual).
29. Fluturarea crengilor de palmier era o practică evreiască obişnuită pentru celebrarea victoriilor militare şi pentru întâmpinarea conducătorilor naţionali (12:13).
30. Spălarea picioarelor în Palestina primului secol era necesară din cauza prafului şi a încălţămintei deschise; este improbabil ca prezentarea lui Isus ca îndeplinind această sarcină umilă să fie o

invenţie (era ceva ce nu se cerea nici măcar de la *sclavii* evrei) (13:4); insistenţa lui Petru de a i se face o baie completă se potriveşte cu personalitatea lui impulsivă (cu siguranţă că inventarea acestei cereri nu ar fi avut niciun rost).

31. Petru îl roagă pe Ioan să-L întrebe ceva pe Isus (13:24); nu ar fi avut rost să se introducă acest detaliu dacă naraţiunea ar fi o ficţiune; Petru ar fi putut să-L întrebe el însuşi pe Isus.
32. „Tatăl este mai mare decât Mine" este improbabil să fie o invenţie (14:28), mai ales dacă Ioan ar fi vrut să inventeze dumnezeirea lui Cristos (aşa cum pretind criticii săi).
33. Folosirea viţei ca metaforă este rezonabilă în Ierusalim (15:1); în vecinătatea templului erau vii, şi, potrivit lui Josephus, porţile templului erau gravate cu o viţă din aur.
34. Metafora naşterii unui copil (16:21) este autentic evreiască; ea a fost găsită în Sulurile de la Marea Moartă (1QH 11:9-10).
35. Poziţia iudaică standard pentru rugăciune era cu privirea ridicată „spre cer" (17:1).
36. Ioan nu ar fi introdus recunoaşterea lui Isus că Îşi primeşte cuvintele de la Tatăl (17:7-8), dacă ar fi inventat ideea că Cristos este Dumnezeu.
37. Nu este prezentată nicio referinţă specifică la profeţia privind prezisa trădare a lui Iuda; un autor de ficţiune sau un redactor creştin de mai târziu nu ar fi identificat probabil textul veterotestamentar la care Se referea Isus (17:12).
38. Numele slujitorului marelui preot (Malhu), căruia i s-a tăiat urechea, este improbabil să fie o invenţie (18:10).
39. Identificarea corectă a socrului lui Caiafa, Ana, care a fost mare preot din anul 6 până în 15 d.Cr. (18:13) – înfăţişarea înaintea lui Ana este plauzibilă datorită legăturii de familie şi a faptului că foştii mari preoţi mai păstrau multă influenţă.
40. Pretenţia lui Ioan că marele preot îl cunoaşte (18:15) pare istorică; inventarea unei asemenea pretenţii nu are niciun rost şi l-ar fi expus pe Ioan discreditării autorităţilor iudaice.
41. Întrebările lui Ana despre învăţăturile şi ucenicii lui Isus sunt rezonabile din punct de vedere istoric; Ana era îngrijorat din cauza unor posibile tulburări civile şi subminări ale autorităţii religioase iudaice (18:19).
42. Identificarea unei rude a lui Malhu (slujitorul marelui preot căruia i s-a tăiat urechea) este un detaliu pe care Ioan nu l-ar fi putut născoci (18:26); el nu are nicio semnificaţie teologică şi putea doar să dăuneze credibilităţii lui Ioan, dacă ar fi încercat să prezinte o ficţiune drept adevăr.

43. Există motive istorice întemeiate să credem că Pilat a şovăit să aibă de-a face cu Isus (18:28 şi urm.): Pilat trebuia să găsească un echilibru foarte subtil între a-i mulţumi pe evrei şi a-i mulţumi pe romani; orice tulburare civilă putea să-i pună în pericol slujba (evreii cunoşteau îngrijorările lui în această privinţă atunci când l-au provocat, spunând batjocoritor: „Dacă dai drumul omului acestuia, nu eşti prieten cu Cezarul. Oricine se face pe sine împărat, este împotriva Cezarului", 19:12); filozoful evreu Filo menţionează o altă împrejurare când evreii au reuşit să-l forţeze pe Pilat să le îndeplinească cerinţele (*Către Gaius* 38.301-302).
44. O suprafaţă similară celei „pardosite cu pietre" a fost găsită în apropiere de Fortăreaţa Antonia (19:13); pe ea se disting semne ce par să sugereze că soldaţii obişnuiau să se angajeze acolo în diverse jocuri (ca şi atunci când au jucat zaruri pentru hainele Lui în 19:24).
45. Exclamaţia evreilor „Noi n-avem alt împărat decât pe Cezarul!" (19:15) nu putea fi inventată, ţinând cont de ura iudeilor faţă de romani, mai ales dacă Ioan ar fi fost scrisă după anul 70 d.Cr. (Aceasta ar fi ca şi când New York-ezii ar proclama astăzi „Noi nu avem alt împărat decât pe Osama Bin Laden!)
46. Răstignirea lui Isus (19:17-30) este atestată şi de surse necreştine, ca de exemplu de Josephus, Tacit, Lucian şi de Talmudul ebraic.
47. Victimele răstignirii îşi purtau de obicei singuri crucile (19:17).
48. Josephus confirmă faptul că răstignirea era o tehnică de execuţie folosită de romani (*Războiul iudaic* 1.97; 2.305; 7.203); de asemenea, în 1968 a fost descoperită la Ierusalim o gleznă străpunsă de piron, aparţinând unui om răstignit (mai multe despre aceasta în capitolul 12).
49. Locul de execuţie era probabil undeva în afara Ierusalimului vechi, aşa cum precizează Ioan (19:17); aceasta garanta că cetatea sacră a iudeilor nu era profanată de prezenţa unui trup mort (Deut. 21:23).
50. După ce suliţa a străpuns coasta lui Isus, din ea a ieşit ceva ce părea să fie sânge şi apă (19:34). Astăzi ştim că o persoană răstignită putea colecta un lichid apos în sacul din jurul inimii, numit pericard.[10] Ioan nu avea de unde să ştie despre această condiţie medicală, şi nu ar fi putut să consemneze fenomenul dacă nu ar fi fost martor ocular sau dacă nu ar fi avut acces la mărturia unor martori oculari.[11]
51. Relatarea ce afirmă că Iosif din Arimateea (19:38), un membru al Sanhedrinului, Îl îngroapă pe Isus este o invenţie improbabilă (mai multe despre aceasta în capitolul următor).

52. Josephus (*Antichităţi* 17.199) confirmă că mirodeniile (19:39) erau folosite la înmormântările regale; acest detaliu arată că Nicodim nu se aştepta ca Isus să învieze din morţi şi demonstrează de asemenea că Ioan nu a introdus în text o credinţă creştină ulterioară.
53. Maria Magdalena (20:1), o femeie care fusese *posedată de demoni* (Luca 8:2), este improbabil să fi fost inventată ca primul martor al mormântului gol; de fapt, femeile în general nu ar fi fost menţionate ca martore într-o istorie inventată (mai multe despre aceasta mai târziu).
54. Confundarea lui Isus cu grădinarul de către Maria (20:15) nu este un detaliu pe care să-L fi născocit un scriitor de mai târziu (mai ales un scriitor care caută să-L exalte pe Isus).
55. „Rabuni" (20:16), termenul aramaic pentru „învăţător", pare un detaliu autentic, pentru că este de asemenea improbabil ca să fi fost inventat de un scriitor care încerca să-L exalte pe Isus Cel înviat.
56. Afirmaţia lui Isus că Se întoarce la „Dumnezeul meu şi Dumnezeul vostru" (20:17) nu se potriveşte cu tendinţa unui scriitor de mai târziu de a acredita ideea că Isus este Dumnezeu.
57. O sută cincizeci şi trei de peşti (21:11) este un detaliu irelevant din punct de vedere teologic, dar perfect compatibil cu tendinţa pescarului de a consemna captura şi apoi de a se lăuda cu ea.
58. Frica ucenicilor de a-L întreba pe Isus cine este (21:12) nu pare o născocire; ea demonstrează uimirea umană firească în faţa lui Isus Cel înviat şi poate faptul că ceva era diferit în trupul înviat.
59. Afirmaţia criptică a lui Isus despre soarta lui Petru nu este suficient de clară pentru a trage anumite concluzii teologice (21:18); atunci de ce ar fi născocit-o Ioan? Este improbabil să fie o invenţie.

Dacă punem laolaltă cunoştinţele lui Ioan despre conversaţiile intime ale lui Isus şi aceste aproape şaizeci de detalii confirmate sau posibile din punct de vedere istoric, există vreo îndoială că Ioan a fost un martor ocular sau cel puţin a avut acces la mărturia unor martori oculari? Ni se pare că este nevoie de mai multă credinţă ca să *nu* crezi Evanghelia după Ioan decât ca s-o crezi.

Acurateţea istorică

Să recapitulăm ce am descoperit până acum. Uitându-ne la doar câteva documente ale Noului Testament (Ioan, Luca şi jumătate din Faptele

Apostolilor), am descoperit mai mult de 140 detalii ce par să fie autentice, dintre care majoritatea au fost confirmate istoric, iar unele sunt posibile din punct de vedere istoric. Dacă am investiga şi celelalte documente ale Noului Testament, am găsi probabil mult mai multe fapte istorice. Dar timpul şi spaţiul nu ne permit să ne apucăm de o astfel de cercetare. Totuşi, ceea ce am descoperit doar în Ioan, Luca şi Faptele Apostolilor este desigur suficient pentru a stabili istoricitatea principalelor evenimente ale Noului Testament (viaţa lui Isus şi istoria timpurie a bisericii).

Dar există şi mai multe dovezi ce confirmă istoricitatea. Scriitorii Noului Testament acordă relatărilor şi mai multă acurateţe istorică făcând referire la personalităţi istorice reale şi la faptele lor. În total, *în Noul Testament există cel puţin treizeci de personaje a căror istoricitate a fost confirmată de cercetările arheologice sau de sursele necreştine*[14] (vezi tabelul 10.1 de pe pagina următoare).

De exemplu, Matei menţionează personalităţi istorice confirmate din surse independente, între care Irod cel Mare (2:3) şi cei trei fii ai lui: Irod Arhelau (2:2), Irod Filip (14:3) şi Irod Antipa 14:1-11. Matei îl prezintă, de asemenea, pe Ioan Botezătorul (capitolul 14; introdus în capitolul 3), omul omorât de Irod Antipa, împreună cu cele două femei care au instigat la omor, Irodiada şi fiica ei. Marcu povesteşte şi el întâmplarea despre Irod Antipa şi Ioan Botezătorul (6:14 şi urm.). Iar Luca amplifică relatările biblice privind genealogia irodiană menţionându-l pe nepotul lui Irod cel Mare, Agripa I, împăratul care l-a ucis pe Iacov, fratele lui Ioan (Fapte 12); şi pe strănepotul lui, Agripa al II-lea, împăratul în faţa căruia şi-a depus Pavel mărturia (Fapte 25:13-26:32).

Pilat este o personalitate proeminentă în toate cele patru Evanghelii şi este amintit de Pavel.[15] Acelaşi Pilat apare de câteva ori în două din lucrările lui Josephus (*Antichităţi* şi *Războiul iudaic*) şi o inscripţie veche îl identifică drept prefectul (guvernatorul) Iudeii. Această descoperire arheologică a fost făcută în oraşul israelit de coastă, Cezareea, în 1961.

Pe lângă Pilat, Matei, Luca şi Ioan mai specifică numele unui conducător care a jucat un rol important în moartea lui Isus – marele preot Caiafa, care L-a condamnat pe Isus la moarte.[16] Caiafa este menţionat şi de Josephus, dar remarcabil este că oasele lui au fost excavate în cadrul unei descoperiri arheologice extraordinare, în 1990. Această descoperire a fost facilitată de vechea practică de înhumare a evreilor.

PERSONALITĂŢI NEO-TESTAMENTARE MENŢIONATE DE SCRIITORI NECREŞTINI ŞI/SAU CONFIRMATE PRIN DESCOPERIRI ARHEOLOGICE

Persoana	Referinţe neo-testamentare	Surse* necreştine
Isus	mai multe referinţe	Josephus, Tacit, Pliniu cel Tânăr, Flegon, Thallus, Suetoniu, Lucian, Celsus, Mara Bar-Serapion, Talmudul ebraic
Agrippa I	Fapte 12:1-24	Filo, Josephus
Agrippa II	Fapte 25:13-26:32	monede, Josephus
Anania	Fapte 23:2; 24:1	Josephus
Ana	Luca 3:2; Ioan 18:13, 24; Fapte 4:6	Josephus
Areta	2 Cor. 11:32	Josephus
Berenice (soţia lui Agrippa II)	Fapte 25:13	Josephus
Cezar August	Luca 2:1	Josephus şi alţii
Caiafa	câteva referinţe	osuar, Josephus
Claudiu	Fapte 11:28; 18:2	Josephus
Drusila (soţia lui Felix)	Fapte 24:24	Josephus
Falsul profet egiptean	Fapte 21:38	Josephus
Erast	Fapte 19:22	inscripţie
Felix	Fapte 23:24-25:14	Tacit, Josephus
Galion	Fapte 18:12-17	inscripţie
Gamaliel	Fapte 5:34; 22:3	Josephus
Irod Antipa	Matei 14:1-12; Marcu 6:14-29; Luca 3:1; 23:7-12	Josephus
Irod Arhelau	Matei 2:22	Josephus
Irod cel Mare	Matei 2:1-19; Luca 1:5	Tacit, Josephus
Irod Filip I	Matei 14:3; Marcu 6:17	Josephus
Irod Filip II	Luca 3:1	Josephus
Irodiada	Matei 14:3; Marcu 6:17	Josephus
Fiica Irodiadei (Salome)	Matei 14:1-12; Marcu 6:14-29	Josephus
Iacov	câteva referinţe	Josephus
Ioan Botezătorul	câteva referinţe	Josephus
Iuda Galileanul	Fapte 5:37	Josephus
Lisania	Luca 3:1	inscripţie, Josephus
Pilat	câteva referinţe	inscripţie, monede, Josephus, Filo, Tacit
Quirinius	Luca 2:2	Josephus
Porcius Festus	Fapte 24:27-26:32	Josephus
Sergius Paulus	Fapte 13:6-12	inscripţie
Tiberiu Cezar	Luca 3:1	Tacit, Suetoniu, Paterculus, Dio Cassius, Josephus

* Notă: aceasta nu este o compilare exhaustivă a referinţelor necreştine. Se poate să existe şi alte menţionări ale acestor personalităţi neo-testamentare în aceste surse necreştine şi/sau în altele.

Tabelul 10.1

Începând de prin anul 20 î.Cr. şi până în anul 70 d.Cr., evreii au avut obiceiul să exhumeze trupul unei persoane importante cam la un an după moartea ei şi să aşeze rămăşiţele într-un mic recipient din calcar numit osuar. Într-un mormânt din sudul Ierusalimului au fost descoperite mai multe asemenea osuare, între care unul purta inscripţia aramaică „Yehosef bar Kayafa" (Iosif, fiul lui Caiafa). Înăuntru s-au găsit oasele unei familii întregi: patru tineri, o femeie adultă şi un bărbat de şaizeci de ani. Bărbatul acesta este foarte probabil fostul mare preot Josif Caiafa – acelaşi bărbat pe care Josephus l-a identificat drept marele preot[17] şi despre care Noul Testament spune că L-a condamnat la moarte pe Isus.[18] Aşadar, acum avem nu doar scrieri necreştine care îl menţionează pe marele preot care L-a judecat pe Isus – avem şi oasele lui![19]

Aşa cum arată tabelul 10.1, există mai multe personalităţi neotestamentare confirmate în afara Noului Testament. Între acestea se numără Quirinius, Sergius Paulus, Galion, Felix, Festus, August Cezar, Tiberiu Cezar şi Claudiu.[20] Ce altceva ar mai fi putut face scriitorii Noului Testament pentru a dovedi că au fost martori oculari la evenimentele pe care le-au relatat şi că nu au inventat o poveste?

Noul Testament: un roman istoric sau o istorie de roman?

În ciuda acestor peste 140 de detalii ale unor martori oculari şi a mai mult de 30 de referinţe la oameni reali, un sceptic convins ar putea spune: „Dar aceasta nu înseamnă neapărat că Noul Testament este adevărat. Dar dacă este un roman istoric – ficţiune plasată într-un context istoric real – ceva similar romanelor lui Tom Clancy?

Există însă mai multe probleme cu această teorie. În primul rând, ea nu poate explica de ce scriitori necreştini independenţi prezintă cu toţii un fir narativ similar celui din Noul Testament. Dacă evenimentele Noului Testament sunt fictive, atunci de ce scriitorii necreştini consemnează şi ei unele din ele ca şi când ar fi avut loc cu adevărat?

În al doilea rând, teoria nu poate explica de ce au suferit scriitorii Noului Testament persecuţie, tortură şi moarte. De ce ar fi îndurat ei atâtea pentru o întâmplare fictivă? (Mai multe despre aceasta în capitolul următor.)

În al treilea rând, autorii de romane istorice nu folosesc numele unor oameni adevăraţi pentru personajele principale din istorisirile lor. Dacă ar face aceasta, acei oameni reali – mai ales dacă ar proveni dintr-un guvern puternic sau ar fi oficiali religioşi – ar nega istorisirea, ar distruge

credibilitatea autorilor şi poate chiar ar lua măsuri punitive împotriva lor. Aşa cum am văzut, Noul Testament include cel puţin treizeci de personalităţi istorice reale care au fost confirmate de surse necreştine, şi multe asemenea personalităţi sunt conducători proeminenţi şi puternici.

În sfârşit, întrucât Noul Testament conţine mai multe relatări independente despre aceste evenimente articulate de nouă autori diferiţi, teoria romanului istoric ar necesita o mare conspiraţie desfăşurată pe parcursul a 20-50 de ani între toţi aceşti nouă autori, răspândiţi prin toată lumea veche. Nici lucrul acesta nu este plauzibil. De fapt, afirmaţia că evenimentele Noului Testament fac parte dintr-o mare conspiraţie există numai în romane. În lumea reală, asemenea afirmaţii se prăbuşesc sub greutatea dovezilor.

Noul Testament: o sursă sau mai multe surse?

„Aşteaptă!" ar putea protesta scepticul. „Chiar dacă dispui de declaraţiile unor martori oculari, nu poţi crede în Noul Testament, deoarece provine dintr-o singură sursă. Documentele sale nu sunt «relatări independente multiple», aşa cum spui!" Aceasta este o eroare comună pe care o comit scepticii deoarece nu fac distincţia între Biblie ca şi „carte religioasă" şi documentele istorice care alcătuiesc Biblia.

Atunci când discutăm despre istoricitatea Noului Testament, trebuie să ne amintim mereu că Noul Testament pe care îl vedem în Biblie este o *colecţie* de scrieri în mare măsură independente, ce au ieşit de sub penele a nouă autori diferiţi. El nu a fost scris sau editat de o persoană sau de biserică. Deşi scriitorii Noului Testament descriu în general aceleaşi evenimente şi poate chiar îşi iau materialul din aceleaşi surse anterioare, dovezile arată că documentele Noului Testament conţin mai multe declaraţii independente ale unor martori oculari.

De unde ştim că avem mărturii independente ale unor martori oculari? Ştim, deoarece 1) fiecare autor major include un material timpuriu şi unic pe care numai martorii oculari l-ar fi putut cunoaşte, şi 2) relatările lor descriu aceleaşi evenimente de bază, însă dau detalii divergente. De ce sunt importante detaliile divergente? Pentru că dacă relatările ar proveni toate dintr-o singură sursă sau de la un singur editor, ar exista armonizare, nu divergenţă, a detaliilor. Atunci când relatările timpurii povestesc aceeaşi întâmplare fundamentală, dar includ detalii divergente, istoricii trag pe bună dreptate concluzia că dispun de relatări independente ale unor martori oculari privind nişte evenimente istorice reale (testul istoric #3 de la pagina 231).

Întâmplarea relatată nu este în mod cert născocită, deoarece surse independente nu pot niciodată inventa aceeaşi ficţiune.

Cu ajutorul acestor criterii, ştim că Evangheliile lui Ioan şi Marcu sunt independente şi mai ştim că Evangheliile lui Luca şi Matei diferă suficient de mult de Marcu şi una de cealaltă pentru a fi şi ele produsele unor atestări independente. Aşadar, există cel puţin patru surse independente pentru naraţiunea principală a Noului Testament, şi, dacă îi adăugăm şi pe Pavel (1 Cor. 15:8) şi pe Petru (1 Pet. 1:21) în acest ansamblu, există cel puţin şase surse independente care confirmă Învierea.

Şase martori oculari judicioşi şi obiectivi, ce refuză să-şi retracteze mărturia chiar şi sub ameninţarea cu moartea, ar declara vinovat pe oricine de orice într-o instanţă judecătorească (chiar şi fără dovezile coroborante care sprijină istoria Noului Testament). O asemenea declaraţie din partea unui martor direct asigură un verdict dincolo de orice îndoială rezonabilă. Dacă nu ai văzut tu însuţi evenimentul, nu poţi fi mai sigur de atât că evenimentele istorice respective au avut loc cu adevărat.

Rezumat şi concluzie

1. Am văzut în capitolul 9 că:
   a Documentele Noului Testament sunt timpurii şi conţin un material încă şi mai timpuriu.
   b. Cel puţin 10 scriitori antici necreştini pe parcursul a 150 de ani de la viaţa lui Isus prezintă informaţii despre El, şi referinţele lor prezintă un fir narativ consecvent cu acela al Noului Testament.
2. Din acest capitol înţelegem că:
   a. Noul Testament conţine cel puţin 4-6 mărturii scrise ale unor *martori oculari timpurii şi independenţi.* Ajungem la această concluzie pentru că:
      i. Principalii scriitorii ai Noului Testament consemnează în esenţă aceleaşi evenimente cu detalii divergente şi cu unele materiale unice.
      ii. Ei menţionează cel puţin treizeci de personalităţi istorice reale care au fost confirmate de scriitori antici necreştini şi de diferite descoperiri arheologice.
      iii. Luca presară în a doua jumătate a cărţii Faptele Apostolilor cel puţin 84 de detalii de martor ocular confirmate istoric şi introduce alte câteva în Evanghelia lui.

iv. Credibilitatea dovedită a lui Luca afirmă acelaşi lucru despre Matei şi Marcu, deoarece şi Evangheliile lor consemnează aceeaşi istorie de bază.
v. Ioan include în Evanghelia lui cel puţin 59 de detalii de martor ocular confirmate sau posibile din punct de vedere istoric.
vi. Pavel şi Petru ne prezintă mărturia a cincea şi a şasea despre Înviere.

b. Întrucât aceste mărturii timpurii şi independente ale martorilor oculari sunt consemnate în decurs de o generaţie de la întâmplările narate, evenimentele Noului Testament nu pot fi considerate legendare.

Aşadar, nu există îndoieli că la baza Noului Testament stau nişte evenimente istorice reale. *Concluzia este că un sceptic trebuie să aibă foarte multă credinţă ca să creadă că Noul Testament este ficţiune.*

Totuşi, mai avem multe probleme de investigat înainte să tragem concluzia că Noul Testament este în mod cert credibil din punct de vedere istoric. De exemplu, de unde ştim că mărturiile martorilor oculari nu sunt exagerate sau înflorite? La această întrebare ne vom referi în capitolul următor.

11

Principalele motive pentru care ştim că scriitorii Noului Testament au spus adevărul

„De ce ar fi minţit apostolii?... Dacă au minţit, ce motiv au avut, ce au câştigat din asta? Au câştigat neînţelegere, respingere, persecuţie, tortură şi martiraj. Cu greu o listă de avantaje!"

PETER KREEFT

Am trecut în revistă mai multe dovezi extrem de convingătoare că principalele documente ale Noului Testament au fost scrise de martori oculari şi de contemporani ai lor la 15-40 de ani de la moartea lui Isus. Dacă mai adăugăm la aceasta confirmarea din partea unor surse necreştine şi a descoperirilor arheologice, vom şti dincolo de orice îndoială rezonabilă că Noul Testament se bazează pe fapte istorice. Dar cum putem să ştim că autorii nu au exagerat sau înflorit ceea ce spun că au văzut? Există cel puţin zece motive care ne fac încrezători că scriitorii Noului Testament nu au făcut joc dublu cu faptele.

1. Scriitorii Noului Testament au inclus detalii stânjenitoare despre ei înşişi

Unul din modurile în care istoricii pot să îşi dea seama dacă un autor spune adevărul este să verifice ceea ce spune acesta cu ajutorul „principiului stânjenelii" (testul istoric #7 de pe pagina 231). Acest principiu presupune că orice detalii stânjenitoare pentru autor sunt probabil adevărate. De ce? Pentru că tendinţa celor mai mulţi autori este să lase afară orice îi pune într-o lumină proastă.

Cum stă Noul Testament în raport cu principiul stânjenelii? Să ne exprimăm astfel: dacă tu şi prietenii tăi aţi născoci o întâmplare pe care aţi dori s-o daţi ca adevăr, v-aţi prezenta ca fiind slabi la minte, neglijenţi, mustraţi, laşi şi şovăielnici? Bineînţeles că nu. Dar exact aceasta găsim în Noul Testament. Oamenii care au scris cea mai mare parte a Noului Testament sunt totodată şi personaje ale istorisirii (sau prieteni ai acestor personaje), şi se descriu adesea pe ei înşişi ca fiind săraci cu duhul:

- sunt slabi la minte – de multe ori nu reuşesc să înţeleagă ce spune Isus (Marcu 9:32; Luca 18:34; Ioan 12:16).
- sunt neglijenţi – adorm de două ori când Isus le cere să se roage (Marcu 14:32-41). Mai târziu, scriitorii Noului Testament cred că Isus este Dumnezeul-Om, dar recunosc că au adormit de două ori exact când El se afla în cea mai mare nevoie! Mai mult, ei nu fac niciun efort să-L aşeze pe prietenul lor într-un mormânt adecvat, ei menţionează că Isus a fost înmormântat de Iosif din Arimateea, un membru al Sanhedrinului iudaic – tocmai tribunalul care îl condamnase pe Isus la moarte.
- sunt mustraţi – Petru este numit „Satan" de către Isus (Marcu 8:33), iar Pavel îl mustră pe Petru pentru că greşeşte într-o problemă teologică. Pavel scrie: „Dar când a venit Chifa (Petru) în Antiohia, i-am stat împotrivă în faţă, căci era de osândit" (Gal. 2:11). Acum, nu uita că Petru a fost unul din stâlpii Bisericii Primare, şi iată că Pavel afirmă în Scriptură că Petru a greşit!
- sunt laşi – toţi ucenicii, cu excepţia unuia, se ascund atunci când Isus merge la cruce. Ba Petru se leapădă de El de trei ori, după ce promite explicit: „Niciodată nu Te voi nega" (Matei 26:33-35). Între timp, pe când bărbaţii se ascund de frica iudeilor, femeile curajoase stau lângă Isus şi sunt primele care descoperă mormântul gol.
- sunt neîncrezători – în ciuda faptului că Isus le-a spus de mai multe ori că va învia din morţi (Ioan 2:18-22; 3:14-18; Matei 12:39-41; 17:9, 22-23), ucenicii sunt neîncrezători atunci când aud de învierea Lui. Unii continuă să fie neîncrezători chiar şi *după* ce Îl văd înviat (Matei 28:17)!

Acum, gândeşte-te numai: Dacă ai fi un scriitor al Noului Testament, ai include aceste detalii stânjenitoare dacă ai inventa o poveste? Ai scrie că unul din conducătorii principali ai mişcării a fost numit „Satan" de către Isus, că s-a lepădat de Domnul de trei ori, că s-a ascuns în timpul

răstignirii şi că ulterior a fost corectat într-o problemă de teologie? Te-ai descrie, pe tine şi pe prietenii tăi, ca fiind neglijenţi, laşi, cu ifose, iar pe femei – a căror mărturie nici măcar nu era permisă în tribunal – ca fiind de fapt cele ce au dat dovadă de curaj şi care au rămas lângă Isus tot timpul şi au descoperit mai târziu mormântul gol? Ai recunoaşte că unii dintre voi (cei unsprezece ucenici care au rămas) s-au îndoit de Fiul lui Dumnezeu *după* ce El vi S-a arătat tuturor înviat din morţi? Bineînţeles că nu.

Ce crezi că ar fi făcut scriitorii Noului Testament dacă ar fi născocit o poveste? Ştii foarte bine: ar fi lăsat deoparte nepriceperea lor, laşitatea, mustrarea, cele trei lepădări şi problemele lor teologice, şi s-ar fi descris ca nişte credincioşi curajoşi care au rămas lângă Isus prin toate încercările şi care au mărşăluit plini de încredere spre mormânt duminica dimineaţa, trecând prin mijlocul gărzilor romane de elită pentru a-L găsi pe Isus cel înviat aşteptându-i ca să-i felicite pentru marea lor credinţă! Bărbaţii care ar fi scris astfel Noul Testament ar fi spus, de asemenea, că *ei* le-au spus femeilor că Isus a înviat şi că femeile au fost cele care s-au ascuns de frica iudeilor. Şi, desigur, dacă întâmplarea ar fi fost o invenţie, niciun ucenic nu ar fi descris niciodată ca neîncrezător (mai ales după învierea lui Isus).

Pe scurt, *nu avem destulă credinţă ca să credem că scriitorii Noului Testament au inclus toate aceste detalii stânjenitoare într-o poveste născocită.* Cea mai bună explicaţie este că ei au spus adevărul – aşa cum este el.

2. Scriitorii Noului Testament au inclus detalii stânjenitoare despre Isus şi afirmaţii dificile ale Lui

Scriitorii Noului Testament sunt sinceri şi cu privire la Isus. Ei nu consemnează detalii auto-incriminatoare doar cu privire la ei înşişi, ci şi în legătură cu Conducătorul lor, Isus, detalii care par să-L pună într-o lumină proastă. Aşadar, Isus:

- este considerat „ieşit din minţi" de mama şi de fraţii Lui (de propria lui familie), care au venit să pună mâna pe El ca să-L ducă acasă (Marcu 3:21, 31)
- nu este crezut nici măcar de proprii Lui fraţi (Ioan 7:5)
- este considerat un înşelător (Ioan 7:12)
- este părăsit de mulţi din discipolii Lui (Ioan 6:66)
- îi dezamăgeşte pe „iudeii care crezuseră în El" (Ioan 8:30-31) până acolo încât aceştia vor să-L împroaşte cu pietre (v. 59)
- este numit „beţiv" (Matei 11:19)

- este numit „posedat de demoni" (Marcu 3:22; Ioan 7:20, 8:48)
- este numit „nebun" (Ioan 10:20)
- acceptă să I se şteargă picioarele cu părul unei prostituate (gest ce putea fi perceput ca un avans sexual – Luca 7:36-39)
- este răstignit de iudei şi de romani, în ciuda faptului că „oricine este atârnat pe lemn este sub blestemul lui Dumnezeu" (Deut. 21:23; cf. Gal. 3:13)

Cu siguranţă că aceasta nu este o listă de evenimente şi calităţi pe care scriitorii Noului Testament le-ar fi ales dacă ar fi încercat să-L descrie pe Isus ca Dumnezeul-om perfect, şi lipsit de orice păcat. De asemenea, aceste trăsături nu sunt conforme nici cu aşteptarea iudaică ce prevedea că Mesia va veni ca să-i elibereze de sub opresiunea politică. De fapt, potrivit propriei lor Biblii de la vremea aceea (Vechiul Testament), Isus era blestemat de Dumnezeu din cauză că a fost atârnat pe lemn! Cea mai bună explicaţie pentru aceste detalii stânjenitoare este că ele au avut loc cu adevărat şi că scriitorii Noului Testament spun adevărul.

Pe lângă aceste detaliile deloc măgulitoare, există mai multe afirmaţii dificile atribuite lui Isus, pe care scriitorii Noului Testament nu le-ar fi inclus în naraţiunea lor dacă ar fi născocit povestea că Isus este Dumnezeu. De exemplu, potrivit Noului Testament, Isus

- declară: „Tatăl este mai mare decât Mine" (Ioan 14:28)
- pare să prezică incorect că va reveni pe pământ în decursul unei generaţii (Matei 24:34)
- pe urmă spune cu privire la a doua Lui venire că nimeni nu ştie timpul revenirii Lui, „nici îngerii din ceruri, nici Fiul" (Matei 24:36)
- pare să-Şi nege dumnezeirea întrebându-l pe tânărul bogat: „De ce mă numeşti bun? ... Nimeni nu este bun decât Unul singur: Dumnezeu" (Luca 18:19)
- este văzut blestemând un smochin pentru că nu avea smochine când nici măcar nu era vremea smochinelor (Matei 21:18 şi urm.)
- pare incapabil să facă miracole în oraşul Lui natal, cu excepţia vindecării câtorva bolnavi (Marcu 6:5)

Dacă scriitorii Noului Testament au vrut să dovedească tuturor că Isus este Dumnezeu, de ce nu au lăsat ei deoparte aceste afirmaţii dificile, care par să contrazică dumnezeirea Lui?

Mai mult, Isus emite o pretenţie ce pare absolut morbidă: „Adevărat, adevărat, vă spun, că, dacă nu mâncaţi trupul Fiului omului şi dacă nu

beţi sângele Lui, n-aveţi viaţa în voi înşivă" (Ioan 6:53). După această afirmaţie dificilă, Ioan spune: „Din clipa aceea, mulţi din ucenicii Lui s-au întors înapoi, şi nu mai umblau cu El" (Ioan 6:66). Din moment ce scriitorii Noului Testament nu ar fi inventat, desigur, această afirmaţie ciudată şi reacţia nefavorabilă pe care ea a stârnit-o, ea trebuie să fie autentică.

Deşi există explicaţii rezonabile pentru aceste afirmaţii dificile,[1] este de neînţeles de ce le-ar fi lăsat scriitorii Noului Testament dacă ar fi încercat să dea o minciună ca adevăr. (De fapt, este lipsit de logică să fi născocit un asemenea personaj ca Isus, în primul rând. Un Mesia slab care moare – un miel de jertfă – este o antiteză absolută la un erou creat de oameni.) Din nou, cea mai bună explicaţie este că scriitorii Noului Testament nu fac joc dublu cu faptele, ci sunt extrem de riguroşi în consemnarea exactă a ce a spus şi făcut Isus.

3. Scriitorii Noului Testament au introdus în text cerinţe dificile din partea lui Isus

Dacă scriitorii Noului Testament ar fi născocit într-adevăr o istorie, cu siguranţă că ar fi născocit una care să le facă viaţa mai uşoară. Acest Isus pe care ei Îl prezentau avea nişte standarde extrem de greu de atins. Predica de pe Munte, de pildă, nu pare să fie o invenţie umană:

- „Eu vă spun că oricine se uită la o femeie, ca s-o poftească, a şi preacurvit cu ea în inima lui" (Matei 5:28).
- „Eu vă spun că oricine îşi va lăsa nevasta, afară numai de pricină de curvie, îi dă prilej să preacurvească; şi cine va lua de nevastă pe cea lăsată de bărbat, preacurveşte" (Matei 5:32).
- „Eu vă spun: Să nu vă împotriviţi celui ce vă face rău. Ci, oricui te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i şi pe celălalt. Oricui vrea să se judece cu tine, şi să-ţi ia haina, lasă-i şi cămaşa. Dacă te sileşte cineva să mergi cu el o milă de loc, mergi cu el două. Celui ce-ţi cere, dă-i; şi nu întoarce spatele celui ce vrea să se împrumute de la tine" (Matei 5:39-42).
- „Eu vă spun: iubiţi pe vrăjmaşii voştri [...] rugaţi-vă pentru cei ce vă asupresc şi vă prigonesc, ca să fiţi fii ai Tatălui vostru care este în ceruri" (Matei 5:44-45a).
- „Voi fiţi ... desăvârşiţi, după cum şi Tatăl vostru cel ceresc este desăvârşit" (Matei 5:48).
- „Nu vă strângeţi comori pe pământ, unde le mănâncă moliile şi rugina, şi unde le sapă şi le fură hoţii; ci strângeţi-vă comori în cer,

unde nu le mănâncă moliile şi rugina şi unde hoţii nu le sapă, nici nu le fură. Pentru că unde este comoara voastră, acolo va fi şi inima voastră" (Matei 6:19-21).

- „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi. Căci cu ce judecată judecaţi, veţi fi judecaţi; şi cu ce măsură măsuraţi, vi se va măsura" (Matei 7:1-2).

Toate aceste porunci sunt dificile sau imposibil de ţinut de către fiinţele umane şi par să intre în contradicţie cu cele mai elementare interese naturale ale celor care le-au consemnat. Ele sunt în mod sigur contrare dorinţelor multor oameni de azi, care vor o religie de o spiritualitate care nu impune niciun fel de cerinţe morale. Gândeşte-te la natura extremă şi la implicaţiile indezirabile ale următoarelor porunci:

- Dacă gândul la un păcat este păcătos, atunci toţi – inclusiv scriitorii Noului Testament – sunt vinovaţi.
- A stabili nişte standarde atât de severe pentru divorţ şi recăsătorire nu pare să fie, din punct de vedere pământesc, în interesul acelora care au consemnat această zicere.
- A nu te împotrivi insultelor din partea unei persoane răuvoitoare înseamnă a te împotrivi instinctelor umane fundamentale; de asemenea, stabileşte un standard de comportament incomod pentru apostoli, care treceau prin persecuţii tocmai când a fost scrisă această zicere.
- A te ruga pentru duşmanii tăi depăşeşte cu mult orice etică cunoscută vreodată şi porunceşte bunătate acolo unde reacţia naturală este ura.
- A nu acumula bogăţii financiare contrazice dorinţele noastre cele mai profunde de siguranţă pe pământ.
- A fi perfect este o cerinţă de neatins pentru fiinţele umane supuse greşelilor.
- A nu judeca decât dacă propriile noastre vieţi sunt în ordine se opune tendinţei noastre naturale de a ne proiecta greşelile în alţii.

Este evident că aceste porunci nu sunt ceea ce oamenii ar vrea să-şi impună ei înşişi. Cine poate trăi la înălţimea unor asemenea standarde? Numai un om perfect. Poate că tocmai aicea-i miezul problemei.

4. Scriitorii Noului Testament au distins cu grijă cuvintele lui Isus de propriile lor cuvinte

Chiar dacă în limba greacă a primului secol nu existau ghilimele, scriitorii Noului Testament au deosebit foarte clar cuvintele lui Isus. Cele

mai multe ediţii moderne ale Bibliei ce redau în roşu cuvintele lui Isus folosesc o metodă identică, arătând cât de uşor au putut lăsa scriitorii Noului Testament să se vadă ce a zis Isus şi ce nu a zis.

De ce menţionăm aceasta ca dovadă a credibilităţii Noului Testament? Deoarece scriitorilor Noului Testament le-ar fi fost foarte uşor să-şi rezolve disputele teologice din primul secol punând tot felul de cuvinte în gura lui Isus. În definitiv, dacă ai inventa „istoria creştinismului" şi ai încerca s-o dai drept adevăr, de ce nu ai născoci mai multe citate din partea lui Isus pentru a-i convinge pe încăpăţânaţi să vadă lucrurile aşa cum le vezi tu? Gândeşte-te cât de convenabil ar fi fost pentru ei să rezolve toate dezbaterile pe teme controversate cum ar fi circumcizia, ascultarea de legea lui Moise, vorbirea în limbi, locul femeilor în biserică ş.a.m.d. ticluind pur şi simplu citate din partea lui Isus!

Dar în ciuda unor frustrări interminabile cauzate de unii credincioşi, scriitorii Noului Testament nu au făcut niciodată lucrul acesta. În locul unui asemenea abuz de influenţă, ei par să redea cu fidelitate ce a zis Isus şi ce nu a zis. Pavel, omul care a scris aproape jumătate din cărţile Noului Testament (cel puţin 13 din 27) şi s-a ocupat de majoritatea problemelor controversate din biserică, nu comite niciodată abuz de influenţă. El Îl citează pe Isus doar de câteva ori. Şi într-una din aceste ocazii, el face tot ce-i stă în putinţă ca să distingă explicit propriile lui cuvinte de cele ale lui Isus (1 Cor. 7:10-12).

De ce ar fi Pavel atât de atent dacă nu ar spune adevărul? Din nou, cea mai bună explicaţie pentru acurateţea scriitorilor Noului Testament este că ei spun realmente adevărul.

5. Scriitorii Noului Testament includ evenimente legate de înviere pe care nu le-ar fi inventat de bunăvoie

Pe lângă faptul că includ detalii stânjenitoare despre ei înşişi şi despre Isus, scriitorii Noului Testament consemnează şi evenimente legate de înviere pe care nu le-ar fi introdus dacă ar fi inventat întâmplarea. Astfel de evenimente sunt:

Îngroparea lui Isus – Scriitorii Noului Testament relatează că Isus a fost îngropat de Iosif din Arimateea, un membru al Sanhedrinului, adică al consiliului de conducere evreiesc care L-a condamnat pe Isus la moarte pentru blasfemie. Ei nu ar fi putut născoci aşa ceva. Ţinând seama de amărăciunea pe care unii creştini o nutreau împotriva

autorităţilor evreieşti, de ce ar fi pus ei un membru al Sanhedrinului într-o lumină atât de favorabilă? Şi de ce L-ar fi plasat pe Isus în mormântul unei autorităţi iudaice? Căci dacă Iosif nu L-ar fi îngropat cu adevărat pe Isus, întâmplarea ar fi fost cu uşurinţă dovedită ca eronată de către duşmanii evrei ai creştinismului. Dar evreii nu au contestat întâmplarea, şi nu a fost găsită niciodată vreo istorie alternativă a îngropării.

Primii martori – Toate cele patru Evanghelii afirmă că femeile au fost primele martore ale mormântului gol şi primele care au aflat despre Înviere. Una din aceste femei a fost Maria Magdalena, despre care Luca recunoaşte că fusese anterior posedată de demoni (Luca 8:2). Lucrul acesta nu ar fi fost niciodată introdus într-o întâmplare născocită. Nu numai că o persoană posedată cândva de demoni ar fi fost un martor îndoielnic, dar *femeile* în general nu erau considerate martori credibili în cultura primului secol. De fapt, mărturia unei femei nu avea nicio greutate într-un tribunal. Aşadar, dacă ai fi inventat o poveste despre înviere în primul secol, ai fi evitat să pui în rolul de martor nişte femei şi ai fi făcut ca voi – bărbaţii viteji – să fiţi primii care descoperă mormântul gol şi pe Isus cel înviat. Dacă ai fi menţionat mărturia unor femei – mai ales a unor femei posedate de demoni – aceasta ar fi stânjenit încercarea ta de a prezenta o minciună drept adevăr.[2]

Convertirea preoţilor – „De ce nu li S-a arătat Isus cel înviat fariseilor?" este o întrebare frecventă pusă de sceptici. Un posibil răspuns ar fi că lucrul acesta nu a fost necesar. Se trece adesea cu vederea faptul că mulţi preoţi din Ierusalim au devenit credincioşi. Luca scrie: „numărul ucenicilor se înmulţea mult în Ierusalim, şi *o mare mulţime de preoţi veneau la credinţă*" (Fapte 6:7). Preoţii aceştia au iniţiat ulterior o controversă în biserica din Ierusalim. În cadrul unei întâlniri conciliare între Petru, Pavel, Iacov şi alţi prezbiteri, „unii din partida *Fariseilor*, care crezuseră, s-au ridicat, şi au zis că Neamurile trebuie să fie tăiate împrejur şi să li se ceară să păzească Legea lui Moise" (Fapte 15:5).

Conciliul a soluţionat problema, dar ideea pe care vrem noi s-o subliniem aici este că Luca nu ar fi inclus aceste detalii dacă ele ar fi fost fictive. De ce nu? Pentru că toţi ar fi ştiut că Luca minte, dacă nu ar fi existat un număr semnificativ de convertiţi din rândul fariseilor. Teofil şi alţi cititori din primul secol ar fi ştiut – sau ar fi putut descoperi cu uşurinţă – dacă astfel de convertiţi au existat sau nu. Evident, fariseii ar fi ştiut şi ei. De ce le-ar fi uşurat Luca sarcina de a-i da în vileag minciunile? În definitiv, dacă încerci să prezinţi o minciună drept

adevăr, nu le dai duşmanilor tăi ocazia de a-ţi deconspira cu uşurinţă povestea. Convertirea fariseilor şi a lui Iosif din Arimatea erau două detalii inutile care – dacă nu erau adevărate – l-ar fi demascat complet pe Luca. Iar întâmplarea cu Iosif l-ar fi denunţat nu doar pe Luca, ci şi pe scriitorii celorlalte Evanghelii, pentru că şi ei menţionează această întâmplare.

Explicaţia iudeilor – Explicaţia iudeilor pentru mormântul gol se regăseşte în ultimul capitol din Matei:

> Pe când se duceau ele [femeile], au intrat în cetate unii din străjeri şi au dat de veste preoţilor celor mai de seamă despre toate cele întâmplate. Aceştia s-au adunat împreună cu bătrânii, au ţinut sfat, au dat ostaşilor mulţi bani şi le-au zis: „Spuneţi aşa: «Ucenicii Lui au venit noaptea, pe când dormeam noi, şi L-au furat.» Şi dacă va ajunge lucrul acesta la urechile dregătorului, îl vom potoli noi, şi vă vom scăpa de grijă." Ostaşii au luat banii, şi au făcut cum i-au învăţat. Şi s-a răspândit zvonul acesta printre Iudei până în ziua de astăzi (Matei 28:11-15).

De notat că Matei lasă să se înţeleagă foarte clar că cititorii lui cunoşteau deja explicaţia iudeilor cu privire la mormântul gol, deoarece „s-a răspândit zvonul acesta printre Iudei până în ziua de astăzi". Ceea ce înseamnă că cititorii lui Matei (şi cu siguranţă iudeii înşişi) ştiau dacă el spune adevărul sau nu. Dacă Matei ar fi plăsmuit povestea mormântului gol, de ce i-ar fi ajutat pe cititorii lui să-i dea în vileag minciunile? Singura explicaţie plauzibilă este că mormântul trebuie să fi fost cu adevărat gol şi că duşmanii evrei ai creştinismului trebuie să fi răspândit într-adevăr această explicaţie pentru mormântul gol. (De fapt, Iustin Martirul şi Tertulian, care au scris în anul 150, respectiv în anul 200 d.Cr., pretind că autorităţile iudaice au menţinut această teorie a furtului pe parcursul întregului secol al II-lea. Vom discuta problemele pe care teoria le ridică în capitolul următor.[3]

6. Scriitorii Noului Testament includ în scrierile lor mai mult de treizeci de personalităţi confirmate istoric

Acesta este un aspect important, ce trebuie repetat. Nu este posibil ca documentele Noului Testament să fi fost inventate deoarece conţin prea multe personaje atestate istoric (vezi tabelul 10.1, în capitolul 10). Scriitorii Noului Testament şi-ar fi distrus credibilitatea în faţa contemporanilor dacă ar fi implicat persoane reale într-o întâmplare fictivă, mai ales persoane de mare notorietate şi puternice. Ei nu ar fi

putut scăpa nepedepsiţi dacă ar fi scris minciuni evidente despre Pilat, Caiafa, Festus, Felix şi despre Irod şi rudele lui. Cineva i-ar fi demascat că i-au implicat în mod fals pe aceşti oameni în evenimente ce nu s-au petrecut niciodată. Scriitorii Noului Testament ştiau lucrul acesta, şi nu ar fi inclus atât de multe figuri proeminente într-o poveste fictivă care era menită să înşele. Din nou, cea mai bună explicaţie este că scriitorii Noului Testament au consemnat cu acurateţe ceea ce au văzut.

7. Scriitorii Noului Testament includ detalii divergente

Criticii se grăbesc să citeze relatările aparent contradictorii din Evanghelii ca o dovadă că nu se poate avea încredere că Evangheliile prezintă informaţii corecte. De exemplu, Matei spune că la mormântul lui Isus a fost un înger, în timp ce Ioan menţionează doi. Oare nu este aceasta o contradicţie care distruge credibilitatea relatărilor? Nu, lucrurile stau exact invers: detaliile divergente întăresc argumentul că relatările aparţin unor martori oculari. Cum aşa?

Mai întâi, să precizăm că relatările despre îngeri nu sunt contradictorii. Matei nu spune că la mormânt a fost *un singur* înger. Criticul trebuie să adauge un cuvânt la relatarea lui Matei pentru a o face să contrazică spusele lui Ioan.[4]

Dar atunci de ce menţionează Matei un singur înger, dacă la mormânt au fost doi? Din acelaşi motiv pentru care doi reporteri diferiţi care acoperă acelaşi eveniment aleg să includă detalii diferite în relatările lor. Doi martori oculari independenţi văd rareori aceleaşi detalii şi nu vor descrie niciodată un eveniment în exact aceleaşi cuvinte. Ei vor reda acelaşi eveniment major (Isus a înviat din morţi), dar se vor deosebi asupra detaliilor (câţi îngeri au fost la mormânt). De fapt, când un judecător aude doi martori prezentând aceeaşi mărturie cuvânt cu cuvânt, la ce concluzie ajunge el, şi pe drept cuvânt? Că există o înţelegere secretă între martori – că martorii s-au întâlnit înainte pentru a-şi pune în acord declaraţiile.

Aşadar, este perfect rezonabil ca Matei şi Ioan să difere – amândoi spun ce au văzut în calitate de martori oculari. Poate că Matei îl menţionează doar pe îngerul care a vorbit (Matei 28:5), pe când Ioan precizează câţi îngeri a văzut Maria (Ioan 20:12). Sau poate că un înger a fost mai proeminent decât celălalt. Nu ştim cu siguranţă. Ştim doar că astfel de diferenţe sunt comune printre martorii oculari.

În lumina numeroaselor detalii divergente existente în Noul Testament, este evident că scriitorii Noului Testament nu s-au întâlnit ca

să-şi pună în acord mărturiile. Aceasta înseamnă desigur că nu au încercat să dea o minciună drept adevăr. Căci dacă ar fi plăsmuit istoria Noului Testament, s-ar fi adunat laolaltă ca să se asigure că scrierile lor se potrivesc în fiecare amănunt. O asemenea armonizare nu a avut loc, ceea ce confirmă că Noul Testament este o mărturie autentică şi că fiecare autor şi-a scris materialul independent.

Ironia este că nu Noul Testament se contrazice singur, ci criticii. Pe de o parte, criticii pretind că Evangheliile sinoptice (Matei, Marcu şi Luca) sunt prea uniforme pentru a fi surse independente şi pe de altă parte, pretind că sunt prea divergente ca să spună adevărul. Deci care este adevărul? Sunt prea uniforme sau prea divergente?

De fapt, noi credem că sunt o împletire perfectă între ambele. Adică sunt suficient de uniforme şi suficient de divergente (dar nu prea mult) tocmai *pentru că* sunt relatări independente ale unor martori oculari despre aceleaşi evenimente. Ne putem aştepta să găsim aceleaşi fapte majore şi aceleaşi diferenţe minore de detaliu în trei reportaje jurnalistice independente ce relatează despre acelaşi eveniment.

Dacă nu ne crezi, atunci intră azi pe Internet şi vezi trei reportaje independente ce tratează acelaşi eveniment. Alege un reportaj de la *Associated Press*, altul de la *Reuters* şi poate altul de la *United Press International* sau al unui reporter independent. Toate reportajele vor avea în comun aceleaşi fapte majore, dar pot include şi diferite detalii minore. În majoritatea cazurilor, relatările vor fi mai degrabă *complementare* decât contradictorii.

De exemplu, dacă trei surse de ştiri relatează despre o vizită prezidenţială într-o ţară străină, toate relatările vor identifica în mod corect ţara, dar vor accentua probabil detalii minore distincte. Dacă o relatare afirmă că preşedintele l-a vizitat pe primul ministru al Marii Britanii şi altă relatare precizează că preşedintele l-a vizitat pe primul ministru într-o încăpere cu coloane de marmură, cele două relatări sunt complementare sau contradictorii? Sunt complementare. Cea de-a doua nu o contrazice pe prima, ci doar adaugă ceva în plus la ea.

În acelaşi fel, toate Evangheliile concordă asupra aceluiaşi fapt major – că Isus a înviat din morţi. Doar detaliile complementare sunt diferite. Şi chiar dacă în Evanghelii ar fi găsite unele detalii minore evident contradictorii, aceasta nu înseamnă că Învierea este o ficţiune. Ar putea fi o problemă pentru doctrina că Biblia nu conţine nici măcar cea mai mică greşeală, dar nu ar însemna că evenimentul major nu s-a petrecut deloc.

Simon Greenleaf, profesor de drept de la Harvard care a scris un studiu de referinţă despre ce se constituie într-o dovadă juridică, a recunoscut că s-a convertit la creştinism în urma unei cercetări atente a

mărturiilor din Evanghelie. Dacă a cunoscut cineva caracteristicile unei mărturii oculare autentice, acela a fost Greenleaf. Şi el a ajuns la concluzia că cele patru Evanghelii „ar fi primite ca dovezi în orice instanţă de judecată, fără cea mai mică ezitare".[5]

O declaraţie autentică a unui martor ocular conţine acord cu privire la punctele majore şi divergenţă în detaliile minore, şi exact aceasta este natura documentelor Noului Testament.

8. Scriitorii Noului Testament îi îndeamnă pe cititorii lor să cerceteze fapte verificabile, chiar şi faptele privitoare la miracole

Am văzut deja câteva pretenţii de acurateţe de care scriitorii Noului Testament i-au făcut conştienţi pe destinatarii documentelor lor. Între acestea se numără afirmaţia directă a lui Luca adresată lui Teofil (Luca 1:1-4); pretenţia lui Petru că apostolii nu urmează nişte basme inteligent meşteşugite ci au fost ei înşişi martori la măreţia lui Cristos (2 Pet. 1:16); declaraţia îndrăzneaţă a lui Pavel în faţa lui Festus şi a împăratului Agripa cu privire la Cristosul înviat (Fapte 26); şi reluarea de către Pavel a unui crez timpuriu care identifica mai mult de 500 de martori care L-au văzut pe Cristosul înviat (1 Corinteni 15).

În plus, Pavel le mai spune ceva corintenilor, ceva ce nu ar fi spus dacă acesta nu ar fi fost adevărul. În a doua lui epistolă către corinteni, Pavel afirmă că a făcut miracole printre ei. Vorbind despre calificările lui de apostol – apostolul fiind cineva care vorbeşte în numele lui Dumnezeu – Pavel le aduce aminte corintenilor: „Semnele unui apostol le-aţi avut printre voi în toată răbdarea, prin semne, puteri şi minuni care au fost făcute între voi" (2 Cor. 12:12).

Acum, de ce ar fi scris Pavel aşa ceva corintenilor, dacă nu ar fi făcut cu adevărat miracole printre ei? Dacă le-ar fi cerut să-şi amintească nişte miracole pe care nu le-a făcut niciodată printre ei şi-ar fi distrus complet credibilitatea! Singura concluzie plauzibilă este că 1) Pavel era într-adevăr un apostol al lui Dumnezeu, 2) prin urmare, avea capacitatea de a-şi confirma apostolia săvârşind miracole, şi 3) şi-a manifestat deschis această capacitate în faţa corintenilor.

9. Scriitorii Noului Testament descriu miracolele ca pe orice alt eveniment istoric: în relatări simple, neînflorite

Detaliile înflorite şi extravagante sunt semne clare că o anumită relatare istorică are elemente de legendă. Spre exemplu, există o relatare

legendară despre învierea lui Cristos care a fost scrisă la mai bine de 100 de ani după eveniment. Ea provine dintr-un fals apocrif cunoscut sub numele de *Evanghelia după Petru* şi sună astfel:

> Dimineaţa devreme, la răsăritul zilei de Sabat, a venit o mare mulţime din Ierusalim şi din ţinuturile învecinate ca să vadă mormântul sigilat. Dar în noaptea de dinaintea zilei Domnului, pe când soldaţii stăteau de pază doi câte doi la fiecare strajă, s-a auzit un zgomot puternic în cer şi au văzut cum cerurile s-au deschis şi din ele au coborât doi bărbaţi care străluceau foarte puternic, şi aceştia s-au apropiat de mormânt. Piatra care fusese pusă la intrare s-a rostogolit deoparte singură şi mormântul s-a deschis, şi cei doi tineri au intrat înăuntru.
>
> Când soldaţii au văzut lucrul acesta, i-au trezit pe sutaş şi pe bătrâni (căci şi ei erau acolo păzind mormântul). Pe când le istoriseau încă ce văzuseră, au zărit trei bărbaţi ieşind din mormânt, doi dintre ei sprijinindu-l pe al treilea, şi o cruce îi urma. Capul celor doi pe care i-a văzut ajungea până la cer, dar capul celui care era dus de ei trecea dincolo de cer. Şi au auzit din cer o voce care zicea: „Ai predicat celor ce dorm?" Şi din cruce s-a auzit răspunsul: „Da!"

Ia te uită! Aşa aş fi scris eu dacă aş fi născocit sau înflorit evenimentul Învierii! Vedem mulţimi mari de oameni, pietre care se mişcă singure, capete de oameni care ajung până la cer şi dincolo de el. Şi mai vedem chiar şi o cruce care umblă şi vorbeşte. Ce fascinant! Cât de înflorit este totul!

Relatările din Noul Testament despre Înviere nu conţin nimic de felul acesta. Evangheliile prezintă nişte descrieri realiste, aproape neutre ale Învierii.

Iată cum descrie *Marcu* ce au văzut femeile:

> Şi când şi-au ridicat ochii, au văzut că piatra, care era foarte mare, fusese prăvălită. Au intrat în mormânt, au văzut pe un tinerel şezând la dreapta, îmbrăcat într-un veşmânt alb, şi s-au înspăimântat.
>
> El le-a zis: „Nu vă înspăimântaţi! Căutaţi pe Isus din Nazaret, care a fost răstignit: a înviat, nu este aici; iată locul unde îl puseseră. Dar duceţi-vă de spuneţi ucenicilor Lui, şi lui Petru, că merge înaintea voastră în Galileea: acolo Îl veţi vedea, cum v-a spus."
>
> Ele au ieşit afară din mormânt şi au luat-o la fugă, pentru că erau cuprinse de cutremur şi de spaimă. Şi n-au spus nimănui nimic, căci se temeau (Marcu 16:4-8).

Descrierea lui *Luca* este aproape la fel de aridă:

> Au găsit piatra răsturnată de pe mormânt, au intrat înăuntru, şi n-au găsit trupul Domnului Isus. Fiindcă nu ştiau ce să creadă, iată că li s-au

arătat doi bărbaţi, îmbrăcaţi în haine strălucitoare. Îngrozite, femeile şi-au plecat feţele la pământ. Dar ei le-au zis: „Pentru ce căutaţi între cei morţi pe Cel ce este viu? Nu este aici, ci a înviat. Aduceţi-vă aminte ce v-a spus pe când era încă în Galileea, când zicea că Fiul omului trebuie să fie dat în mâinile păcătoşilor, să fie răstignit şi a treia zi să învieze." Şi ele şi-au adus aminte de cuvintele lui Isus (Luca 24:2-8).

Evanghelia după *Ioan* menţionează în treacăt că Maria Magdalena a descoperit mormântul gol, adaugă experienţa lui Petru şi a lui Ioan, şi apoi revine la Maria în afara mormântului. Din nou, nimic nu pare înflorit sau extravagant în această relatare:

În ziua dintâi a săptămânii, Maria Magdalena s-a dus dis-de-dimineaţă la mormânt, pe când era încă întuneric; şi a văzut că piatra fusese luată de pe mormânt. A alergat la Simon Petru şi la celălalt ucenic, pe care-l iubea Isus, şi le-a zis: „Au luat pe Domnul din mormânt, şi nu ştiu unde L-au pus." Petru şi celălalt ucenic au ieşit, şi au plecat spre mormânt. Au început să alerge amândoi împreună. Dar celălalt ucenic alerga mai repede decât Petru, şi a ajuns cel dintâi la mormânt. S-a plecat şi s-a uitat înăuntru, a văzut fâşiile de pânză jos, dar n-a intrat. Simon Petru, care venea după el, a ajuns şi el, a intrat în mormânt, şi a văzut fâşiile de pânză jos. Iar ştergarul, care fusese pus pe capul lui Isus, nu era cu fâşiile de pânză, ci făcut sul şi pus într-un alt loc singur. Atunci celălalt ucenic, care ajunsese cel dintâi la mormânt, a intrat şi el; şi a văzut, şi a crezut. Căci tot nu pricepeau că, după Scriptură, Isus trebuia să învieze din morţi. Apoi ucenicii s-au întors acasă. Dar Maria şedea afară lângă mormânt şi plângea. Pe când plângea s-a plecat să se uite în mormânt. Şi a văzut doi îngeri în alb, şezând în locul unde fusese culcat trupul lui Isus: unul la cap şi altul la picioare (Ioan 20:1-12).

În continuare Ioan prezintă cum i S-a arătat Isus Mariei.

Relatarea lui *Matei* despre experienţa femeilor este ceva mai dramatică, dar nu conţine nimic atât de bizar precum nişte capete înalte sau o cruce care umblă şi vorbeşte, ca în istorisirea legendară din *Evanghelia după Petru*:[7]

Şi iată că s-a făcut un mare cutremur de pământ; căci un înger al Domnului s-a pogorât din cer, a venit şi a prăvălit piatra de la uşa mormântului şi a şezut pe ea. Înfăţişarea lui era ca fulgerul, şi îmbrăcămintea lui albă ca zăpada. Străjerii au tremurat de frica lui şi au rămas ca nişte morţi.

Dar îngerul a luat cuvântul şi a zis femeilor: „Nu vă temeţi; căci ştiu că voi căutaţi pe Isus, care a fost răstignit. Nu este aici; a înviat, după cum zisese. Veniţi de vedeţi locul unde zăcea Domnul; şi duceţi-vă repede de spuneţi ucenicilor Lui că a înviat dintre cei morţi. Iată că El

merge înaintea voastră în Galileea; acolo Îl veţi vedea. Iată că v-am spus lucrul acesta (Matei 28:2-7).

Învierea este evenimentul central al creştinismului. Aşa cum a scris Pavel, „Dacă n-a înviat Cristos, credinţa voastră este zădarnică, voi sunteţi încă în păcatele voastre" (1 Cor. 15:17). Dacă Învierea ar fi o istorisire născocită menită să-i convingă pe sceptici, atunci scriitorii Noului Testament ar fi scris cu siguranţă nişte relatări mai lungi, adăugând mai multe detalii. Mai mult, probabil că ar fi spus că L-au văzut pe Isus înviind fizic din morţi. Dar în loc de aşa ceva, ei ajung la mormânt după ce El a înviat, şi nu fac nicio încercare de a-şi înzorzona descoperirea cu descrieri înflorite sau cu cruci vorbitoare gen desene animate. Matei, Marcu şi Luca nici măcar nu menţionează dramaticele implicaţii teologice ale Învierii, iar Ioan le acordă o singură frază (Ioan 20:31).

Ideea austerităţii teologice a Evangheliilor merită să fie discutată ceva mai pe larg. Ea arată că scriitorii Evangheliilor erau interesaţi să relateze istoria corect, nu să inventeze o teologie nouă. Cercetătorul neo-testamentar N. T. Wright a făcut observaţia pertinentă că „în cele patru texte canonice ale Învierii nu se spune că «vei ajunge în cer după ce mori», nu se vorbeşte despre «viaţa după moarte», «viaţa veşnică», nici măcar despre «învierea tuturor celor ce fac parte din poporul lui Dumnezeu». Dacă Matei, Marcu, Luca şi Ioan ar fi dorit să relateze o istorie al cărei tâlc să fie «Isus a înviat, deci şi voi veţi învia», n-a realizat prea mare lucru în acest sens".[8]

Iată o observaţie aproape şocantă, dacă stai să te gândeşti bine. Dacă participi astăzi la majoritatea serviciilor din bisericile evanghelice, vei descoperi în ele un accent constant pe „Vino la Isus ca să fii mântuit". Desigur, învăţătura aceasta este prezentă în tot Noul Testament, dar abia dacă este menţionat în Evanghelii. De ce? Pentru că autorii Evangheliilor au scris istorie, nu teologie. Desigur, istoria Noului Testament are implicaţii dramatice asupra teologiei, dar aceste implicaţii sunt evidenţiate în alte scrieri ale Noului Testament, şi anume în Epistole (scrisori). Scriitorilor celor patru Evanghelii le-ar fi fost uşor să extragă implicaţiile teologice ale fiecărui eveniment istoric, dar nu au făcut acest lucru. Ei au fost nişte martori oculari care au scris istorie, nu autori de ficţiune sau teologi în căutare de prozeliţi.

Sobrietatea lor se vede şi în cazul celorlalte miracole pe care le consemnează. Celelalte treizeci şi cinci de miracole atribuite lui Isus sunt prezentate în stil reportericesc, nu ca de către nişte predicatori înflăcăraţi. Nu au venit cu descrieri bombastice sau cu comentarii gen foc şi pucioasă – doar cu fapte concrete.

10. Scriitorii Noului Testament şi-au abandonat credinţele şi practicile sacre străvechi şi au adoptat altele noi, şi nu şi-au renegat mărturia nici măcar când au fost persecutaţi sau ameninţaţi cu moartea

Autorii Noului Testament nu s-au mulţumit să spună că Isus a făcut minuni şi că a înviat din morţi – ei şi-au sprijinit mărturia prin nişte acţiuni dramatice. În primul rând, aproape peste noapte şi-au părăsit multe din credinţele şi practicile sacre străvechi. Printre instituţiile cu o vechime de peste 1.500 de ani la care au renunţat au fost:

- Sistemul de jertfe animale – l-au înlocuit pentru totdeauna cu singura jertfă perfectă a lui Cristos.
- Supremaţia obligatorie a Legii lui Moise – afirmă că Legea este lipsită de putere datorită vieţii fără de păcat a lui Cristos.
- Monoteismul strict – acum se închină şi lui Isus, Dumnezeul-Om, în ciuda faptului că 1) credinţa lor cea mai scumpă era: „Ascultă, Israele! Domnul, Dumnezeul nostru, este singurul Domn" (Deut. 6:4); şi 2) închinarea înaintea vreunui om a fost considerată întotdeauna blasfemie şi pasibilă de pedeapsa cu moartea.
- Sabatul – nu îl mai ţin, chiar dacă au crezut întotdeauna că încălcarea Sabatului era pasibilă de pedeapsa cu moartea (Ex. 31:14).
- Credinţa într-un Mesia biruitor – Isus este opusul unui Mesia biruitor. El este un miel de jertfă (cel puţin în prima lui vizită pe pământ!).

Şi nu doar scriitorii Noului Testament au făcut acest lucru – mii de alţi evrei din Ierusalim, inclusiv preoţi dintre farisei, s-au convertit la creştinism şi au abandonat nepreţuitele lor credinţe şi practici. J. P. Moreland ne ajută să înţelegem ce a însemnat pentru aceşti evrei evlavioşi să renunţe aproape peste noapte la instituţiile lor tradiţionale:

> Şi mai există un motiv pentru care aceste instituţii erau atât de importante: credeau că le-au fost încredinţate de Dumnezeu. Credeau că, părăsindu-le, şi-ar expune sufletul riscului condamnării la iad după moarte.
>
> Acum, din clasele de jos se ridică un rabin pe nume Isus. Acesta dă învăţături timp de trei ani, strânge lângă El un grup de adepţi din clasele de jos şi de mijloc, intră în conflict cu autorităţile şi ajunge să fie răstignit, alături de alţi 30.000 de evrei care au fost răstigniţi în acea perioadă.
>
> Dar la cinci săptămâni după răstignirea Lui, peste 10.000 de evrei Îl urmează şi susţin că este iniţiatorul unei noi religii. Şi încă ceva: sunt

dispuşi să renunţe sau să modifice toate cele cinci instituţii sociale despre care fuseseră învăţaţi încă din copilărie că sunt extrem de importante atât din punct de vedere sociologic, cât şi teologic.... Se petrecea ceva *foarte* important![9]

Cum îţi explici aceste transformări monumentale, dacă scriitorii Noului Testament ar fi născocit pur şi simplu o poveste? Cum le explici dacă Învierea nu existat cu adevărat?

În al doilea rând, nu numai că noii credincioşi şi-au părăsit credinţele şi practicile străvechi, dar ei au adoptat în locul lor nişte credinţe şi practici radicale. Între acestea se numără:

- Duminica, o zi de lucru, ca nouă zi de închinare
- Botezul ca un semn că cineva face parte din noul legământ (aşa cum circumcizia a fost un semn al vechiului legământ)
- Cina Domnului ca un act de aducere aminte a jertfei lui Cristos pentru păcatele lor[10]

Cina Domnului este cu precădere inexplicabilă dacă Învierea nu este adevărată. De ce ar fi inventat evreii o practică în care ar fi mâncat şi ar fi băut simbolic trupul şi sângele lui Isus?

Tabelul 11.1 rezumă schimbările dramatice aduse de Înviere:

Credinţa de dinaintea Învierii	**Credinţa de după Înviere**
Jertfa animală	Inutilă datorită jertfei lui Cristos
Legea obligatorie a lui Moise	Nu mai este obligatorie, deoarece a fost împlinită de viaţa lui Cristos
Monoteismul strict	Trinitate (trei persoane într-o singură esenţă divină)
Sabatul	Înlocuit de închinarea de duminica
Un Mesia biruitor	Un Mesia care Se jertfeşte (va birui când va veni a doua oară)
Circumcizia	Înlocuită de botez şi Cina Domnului

Tabelul 11.1

În final, pe lângă faptul că şi-au abandonat străvechile instituţii sacre şi au adoptat altele noi, scriitorii Noului Testament au suferit persecuţia şi moartea, deşi s-ar fi putut salva retractând. Dacă ar fi inventat istoria Învierii, cu siguranţă că ar fi spus lucrul acesta înainte de a fi pe punctul de a fi fost ucişi prin răstignire (Petru), împroşcare cu pietre (Iacov) sau decapitare (Pavel). Dar niciunul nu a retractat – unsprezece din cei doisprezece au fost martirizaţi pentru credinţa lor

(singurul supravieţuitor a fost Ioan, care a fost exilat pe insula grecească Patmos). De ce ar fi murit pentru o minciună despre care ştiau că este minciună?

Chuck Colson, fost colaborator al preşedintelui Nixon şi fondator al organizaţiei Prison Fellowship, a intrat la închisoare după scandalul Watergate. Comparându-şi experienţa cu cea a apostolilor, el scrie:

> Watergate a fost o conspiraţie de muşamalizare, perpetuată de colaboratorii cei mai apropiaţi ai preşedintelui Statelor Unite – cei mai puternici oameni din America, ce îi erau foarte loiali preşedintelui lor. Dar unul dintre ei, John Dean, a adus probe în favoarea statului, adică a adus mărturie împotriva lui Nixon, pentru ca, aşa cum s-a exprimat el însuşi, „să-şi salveze pielea" – şi a făcut lucrul acesta abia la două săptămâni după ce l-a informat pe preşedinte ce se întâmplă – la două săptămâni! Muşamalizarea, minciuna au putut rezista doar două săptămâni, şi apoi toţi au sărit din barcă pentru a se salva. Ei bine, apropiaţii preşedintelui nu riscau altceva decât ruşinea şi poate închisoarea. Nu era ameninţată viaţa nimănui. Dar care a fost situaţia ucenicilor? Doisprezece oameni lipsiţi de putere, nişte simpli ţărani, aveau în faţa lor nu doar ruşinea sau dizgraţia politică, ci bătaia, împroşcarea cu pietre, execuţia. Însă toţi ucenicii au insistat până la ultima respiraţie că L-au văzut cu ochii lor pe Isus înviat trupeşte din morţi. Nu crezi că vreunul dintre aceşti apostoli ar fi cedat înainte de a fi fost decapitaţi sau ucişi cu pietre? Că unul din ei ar fi putut încheia o înţelegere cu autorităţile? Dar niciunul nu a făcut-o.[11]

Colson are dreptate. Cu siguranţă că apostolii ar fi cedat ca să fie cruţaţi. Petru deja Îl renegase pe Cristos de trei ori înainte de Înviere pentru „ca să-şi salveze pielea"! Nu începe discuţie că L-ar fi negat şi după Înviere, dacă istoria ar fi fost o înşelătorie.

Judecătorul Antonin Scalia de la Curtea Supremă de Justiţie a arătat cât de absurzi sunt cei care se îndoiesc de istoricitatea Noului Testament. Într-o remarcă de un sarcasm muşcător împotriva intelectualilor moderni, Scalia a spus exact ce am afirmat şi noi despre motivaţiile scriitorilor Noului Testament, şi anume că, întrucât nu au avut nimic de câştigat şi totul de pierdut, trebuie să credem ce au declarat ei despre Înviere. Scalia a declarat: „Nu este iraţional să accepţi mărturia unor martori oculari care nu au nimic de câştigat... Înţelepţii [lumii acesteia] nu cred în învierea morţilor. Deci tot ce s-a întâmplat din dimineaţa Paştelor până la Înălţare a fost plăsmuit de către nişte entuziaşti servili ca parte a planului lor de a se lăsa martirizaţi".[12]

Scalia şi Colson au perfectă dreptate. Nu există niciun motiv ca să ne îndoim şi toate motivele să credem relatările Noului Testament. Deşi mulţi oameni mor pentru o minciună pe care o consideră adevărată,

niciun om sănătos la cap nu moare pentru ceva ce *ştie* că este o minciună. Scriitorii Noului Testament şi ceilalţi apostoli ştiau sigur că Isus a înviat şi au demonstrat această cunoaştere cu propriul lor sânge. Ce ar fi putut face mai mult pentru a dovedi că spun adevărul!

Ce se poate spune despre martirii musulmani?

„Stai puţin!" ar putea să obiecteze scepticul. „Vedem oameni murind pentru credinţa lor în fiecare zi! Voi nu urmăriţi ştirile? Aproape în fiecare săptămână apare câte un sinucigaş cu bombă în Orientul Mijlociu! Aţi uitat deja de ziua de 11 septembrie? Cei ce au deturnat avioanele au făcut aceasta pentru Alah! Ce dovedeşte martirajul lor? Că islamul este şi el adevărat?"

În niciun caz. Există unele similarităţi, dar şi o deosebire crucială între martirii Noului Testament şi cei de azi. O similaritate împărtăşită de toţi martirii este sinceritatea. Indiferent dacă e vorba despre creştini, musulmani, piloţi kamikaze sau adepţi ai unor secte sinucigaşe, toată lumea e de acord că martirii cred sincer în cauza lor. Dar diferenţa fundamentală este că martirii creştini din Noul Testament au avut ceva mai mult decât sinceritate – au avut dovezi că Învierea este adevărată. De ce? Deoarece *martirii din Noul Testament au fost martori oculari ai lui Cristos înviat*. Ei au ştiut că Învierea este adevărată şi nu o minciună fiindcă au verificat aceasta cu propriile lor simţuri. L-au văzut, L-au atins şi au mâncat cu Isus cel înviat în mai multe ocazii. Şi L-au văzut făcând peste treizeci de miracole. În lumina unor dovezi empirice atât de puternice, mai aveau nevoie de foarte puţină credinţă ca să creadă în Înviere. După standardele observaţiei comune, ei aveau *dovezi* ale Învierii. Aşa că s-au supus de bună voie persecuţiei şi morţii pentru ceva ce au verificat ei înşişi.

În islam nu există nimic de genul acesta (şi nici în alte religii care produc martiri). Deşi martirii de azi ai islamului sunt evident sinceri în privinţa islamului, ei nu dispun de dovezi miraculoase din partea unor martori oculari care să ateste că islamul este adevărat. Ei nu asistă la nimic miraculos.

De fapt, *nici contemporanii lui Mahomed nu au asistat la niciun miracol.* Când lui Mahomed i s-a cerut să facă un miracol pentru a confirma că a fost trimis de Dumnezeu, el n-a acceptat niciodată provocarea (Sura 3:181-184; 4:153; 6:8-9; 17:88-96). S-a mulţumit să spună că este un simplu om (17:93) şi a lăsat să se înţeleagă că de fapt Coranul este cel care îl autentifică drept profet (17:88). Dar în Coran nu există relatări clare ale unor miracole.[13] Musulmanii i-au atribuit miracole lui

Mahomed abia după 100-200 de ani de la moartea lui, deoarece creştinii le cereau mereu dovezi că Mahomed a fost un profet. Dar aceste relatări despre miracole nu se bazează pe declaraţiile unor martori oculari, ci prezintă toate indiciile că ar fi legendare. Unele dintre ele vorbesc despre pomi care se înclină şi îl salută pe Mahomed în timp ce trece. Munţii şi lupii îl salută şi ei. Iar alte miracole par a fi variante ale miracolelor săvârşite de Isus (de ex., transformarea apei în lapte, hrănirea a o mie de oameni prin înmulţirea unei cantităţi mici de mâncare). Aceste istorisiri miraculoase se găsesc în *Hadith*, o colecţie târzie a zicerilor şi faptelor lui Mahomed.

Autorul cel mai credibil din *Hadith*, Al Bukhari, precum şi majoritatea experţilor *musulmani* recunosc că cele mai multe presupuse miracole ale lui Mahomed nu sunt autentice.[14] Întrucât Mahomed însuşi nu a pretins niciodată că ar fi făcut vreun miracol, şi întrucât istorisirile despre miracole apar în surse mult după moartea contemporanilor lui Mahomed, nu avem motive să credem nici măcar un *singur* miracol atribuit lui Mahomed.

Dacă Mahomed nu a fost confirmat de miracole, de ce l-au urmat oamenii? Nu l-au urmat de la început. El şi cei câţiva adepţi ai lui au fost izgoniţi din Mecca în 622 d.Cr., la doisprezece ani după ce se pare că şi-a primit prima revelaţie. (Dat fiind că Mecca era o cetate politeistă unde erau adoraţi mai mulţi zei, mesajul monoteist al lui Mahomed nu a fost bine primit de comercianţii locali care îşi câştigau existenţa de pe urma comerţului asociat cu politeismul.) Abia după ce Mahomed a condus mai multe campanii militare încununate de succes între 622 şi 630, a început să atragă o mulţime de adepţi. Popularitatea lui a sporit foarte mult când a condus mai multe raiduri asupra caravanelor dinspre Mecca şi a împărţit prada cu discipolii lui. El şi-a luat de asemenea multe soţii, ceea ce a contribuit la consolidarea bazei lui de sprijin. Cu alte cuvinte, popularitatea lui Mahomed s-a născut din victoriile lui militare lucrative pe care le-a împărtăşit cu adepţii lui, din inteligenţa lui politică şi din carisma-i personală, şi nu din vreo confirmare miraculoasă.

Aspectul militar al islamului scoate în evidenţă o altă diferenţă majoră între originea creştinismului şi originea islamului. Creştinismul a început ca o credinţă paşnică şi a fost considerat ilegal în primii 280 de ani de existenţă a sa (perioadă în care a cunoscut cea mai mare creştere). Dacă deveneai creştin în Imperiul Roman înainte de anul 311, puteai fi omorât pentru aceasta.

Prin contrast, după o scurtă încercare eşuată de a-şi propaga paşnic credinţa, Mahomed a recurs la forţa militară pentru a răspândi islamul. În jurul anului 630 el a cucerit Mecca prin forţă şi a pus stăpânire pe o

mare parte din peninsula Arabiei Saudite de azi. Deşi Mahomed a murit în anul 632, adepţii lui au continuat campaniile militare în numele islamului. În jurul anului 638 – la doar şase ani după moartea lui Mahomed – musulmanii cuceriseră prin forţă Ţara Sfântă. În primii 100 de ani ai islamului – pe lângă luarea Ierusalimului – musulmanii au mai încercat de două ori să ia în stăpânire Constantinopolul (Istambulul de astăzi, în Turcia), şi s-au răspândit cu succes în Africa de Nord, şi apoi prin Strâmtoarea Gibraltar, până în Europa. Dacă nu ar fi fost Charles Martel, conducătorul oraşului Tours, din Franţa, întreaga Europă ar vorbi probabil limba arabă astăzi. Martel (care înseamnă „ciocan") i-a împins pe musulmani la sud de Tours în 732, la exact o sută de ani după moartea lui Mahomed. (Ulterior musulmanii s-au retras dincolo de Gibraltar, dar Africa de Nord rămâne predominant musulmană până în ziua de azi.)

Deci iată contrastul: La începuturile creştinismului, puteai fi ucis dacă deveneai creştin; la începuturile islamului puteai să fii ucis dacă *nu* deveneai musulman! Cu alte cuvinte, răspândirea acestor două mari credinţe monoteiste a fost cât se poate de diferită: islamul s-a răspândit prin folosirea sabiei asupra altora; creştinismul s-a răspândit când alţii au folosit sabia asupra lui.

„Dar cum rămâne cu Cruciadele?" va întreba scepticul. Uită-te într-un curs de istorie – Cruciadele au început abia în jurul anului 1100, la mai bine de 1.000 de ani după începuturile creştinismului. Şi scopul iniţial al Cruciadelor a fost să ia înapoi teritoriile pe care musulmanii le cuceriseră anterior prin forţa armelor de la creştini. Aşadar, islamul şi nu creştinismul s-a răspândit iniţial prin cruciadă militară.

Ei bine, este uşor de înţeles de ce o religie se răspândeşte când preia puterea pe cale militară. Dar de ce se răspândeşte o religie atunci când aderenţii ei sunt persecutaţi, torturaţi şi omorâţi în primii 280 de ani de la naşterea ei? (Acestea *nu* sunt aspecte care să te atragă.) Poate că deţine mărturii foarte credibile despre evenimente miraculoase care dovedesc că ea este adevărată. Cum altfel poţi explica de ce nişte laşi speriaţi, risipiţi şi sceptici devin dintr-o dată forţa misionară cea mai dedicată, cea mai hotărâtă, cea mai pregătită de sacrificiu şi cea mai paşnică pe care a cunoscut-o lumea vreodată?

Rezumat şi concluzie

În ultimele două capitole am văzut că dispunem de o copie fidelă a declaraţiilor directe şi timpurii din partea unor martori oculari, declaraţii existente în documentele Noului Testament. Principala noastră întrebare

din acest capitol viza invenţiile, înfloriturile şi exagerările. Mai exact au inventat, au înflorit ori au exagerat scriitorii Noului Testament diferite elemente în istoria lor? Au făcut ei joc dublu cu faptele?

Nu. Aşa cum am văzut, există cel puţin zece motive întemeiate să credem că ei au fost nişte oameni sinceri care au consemnat cu meticulozitate şi cu credincioşie ceea ce au văzut. Aşadar, scriitorii Noului Testament:

1. includ numeroase detalii stânjenitoare despre ei înşişi
2. includ numeroase detalii stânjenitoare despre Isus şi afirmaţii dificile ale Lui
3. includ cerinţe dificile ale lui Isus
4. disting cu grijă cuvintele lui Isus de propriile lor cuvinte
5. includ evenimente legate de Înviere pe care nu le-ar fi putut inventa
6. includ în scrierile lor mai mult de treizeci de persoane publice confirmate istoric
7. includ detalii divergente
8. îi îndeamnă pe cititorii lor să verifice faptele, chiar şi fapte privitoare la miracole
9. descriu miracolele ca şi pe celelalte evenimente istorice: în relatări simple, neînflorite
10. şi-au abandonat credinţele şi practicile sacre străvechi, au adoptat altele noi, şi nu şi-au renegat mărturia nici măcar când au fost persecutaţi sau ameninţaţi cu moartea

Deci avem toate aceste motive pentru a susţine ideea că scriitorii Noului Testament au fost fideli adevărului. Şi de ce nu ar fi fost? Ce i-ar fi motivat să mintă, să-şi înflorească ori să-şi exagereze relatările? Ce ar fi avut de câştigat din asta? Nu s-au ales decât cu persecuţie şi cu moarte pentru mărturia pe care au depus-o. Cu alte cuvinte, scriitorii Noului Testament ar fi avut toate motivele să *nege* evenimentele Noului Testament, nu să le inventeze, să le înflorească sau să le exagereze. Încă o dată, ei nu aveau nevoie de o nouă religie! Când a venit Isus, majoritatea scriitorilor Noului Testament au fost evrei evlavioşi care credeau că iudaismul este singura religie adevărată şi că ei sunt poporul ales al lui Dumnezeu. Trebuie să se fi întâmplat ceva dramatic care să-i scoată din amorţeala lor dogmatică şi să îmbrăţişeze o nouă credinţă care nu le promitea altceva decât necazuri pe pământ. *În lumina tuturor acestor fapte, nu avem destulă credinţă ca să fim sceptici în legătură cu Noul Testament.*

Dar în ciuda tuturor dovezilor care le stau împotrivă, scepticii încă mai au credinţă. Deşi dovezile fac practic imposibilă concluzia că Isus a fost o legendă sau că scriitorii Noului Testament au fost nişte mincinoşi, unii sceptici se agaţă de singura posibilitate care le mai rămâne: că scriitorii Noului Testament s-au înşelat. Ei au crezut sincer că Isus a înviat din morţi, dar s-au înşelat. Despre această posibilitate vom discuta în capitolul următor.

12

A înviat Isus cu adevărat dintre cei morţi?

„Scepticii trebuie să ofere ceva mai mult decât teorii alternative pentru Înviere; trebuie să aducă dovezi din primul secol care să le probeze teoriile."

GARY HABERMAS

ÎNVIEREA: CE SPUN CERCETĂTORII?

Gary Habermas a efectuat investigaţia cea mai amplă şi mai la zi cu privire la ce cred cercetătorii despre Înviere. El a strâns mai mult de 1.400 de lucrări de referinţă pe tema Învierii scrise între anii 1975-2003. În *The Risen Jesus and Future Hope*,[1] Habermas spune că aproape toţi cercetătorii, aparţinând întregului spectru ideologic – de la ultraliberali şi până la conservatorii biblicişti – sunt de acord că următoarele aspecte cu privire la Isus şi la creştinism sunt fapte istorice reale:

1. Isus a murit răstignit de romani.
2. A fost îngropat, cel mai probabil într-un mormânt particular.
3. Curând după aceea ucenicii au fost descurajaţi, îndureraţi şi deprimaţi, pierzându-şi orice speranţă.
4. Mormântul lui Isus a fost găsit gol la puţin timp după înhumarea Lui.[2]
5. Ucenicii au avut experienţe pe care ei le-au crezut arătări reale ale lui Isus înviat.
6. Datorită acestor experienţe, viaţa ucenicilor s-a schimbat complet. Au fost chiar dispuşi să moară pentru credinţa lor.
7. Proclamarea Învierii a fost făcută încă foarte devreme, chiar de la începutul istoriei bisericii.
8. Ucenicii au mărturisit şi au predicat public în cetatea Ierusalimului, locul unde Isus fusese răstignit şi îngropat cu puţin timp înainte.

9. Mesajul Evangheliei s-a concentrat asupra morţii şi învierii lui Isus.
10. Duminica a fost ziua preferată pentru adunare şi închinare.
11. Iacov, fratele lui Isus şi un sceptic înainte, s-a convertit când a crezut că L-a văzut pe Isus înviat.
12. Doar câţiva ani mai târziu, Saul din Tars (Pavel) a devenit şi el un credincios creştin, în urma unei experienţe pe care a crezut-o a fi o arătare a lui Isus înviat.[3]

Acceptarea acestor fapte este rezonabilă în lumina lucrurilor pe care le-am analizat până acum. Dovezile arată că:

Istorisirea Noului Testament nu este o legendă – Documentele Noului Testament au fost scrise în decursul a două generaţii de la evenimente de către martori oculari sau de către contemporani ai lor, iar naraţiunea Noului Testament este confirmată de scriitori necreştini. În plus, Noul Testament menţionează cel puţin 30 de personalităţi istorice care au fost atestate de surse din afara Noului Testament. Prin urmare, Noul Testament nu poate fi o legendă.

Istorisirea Noului Testament nu este o minciună – Scriitorii Noului Testament au introdus detalii divergente şi stânjenitoare, afirmaţii şi cerinţe dificile, şi au făcut o distincţie clară între cuvintele lui Isus şi cuvintele lor. De asemenea, au făcut trimitere la fapte şi la martori oculari pe care cititorii lor fie le cunoşteau deja, fie le puteau verifica. De fapt, ei i-au somat pe cititori şi pe principalii lor duşmani din primul secol să le verifice spusele. Dacă toate acestea nu au fost suficiente pentru a le confirma credibilitatea, martirajul lor ar fi trebuit să îndepărteze orice îndoială. Aceşti martori oculari au îndurat persecuţia şi moartea pentru declaraţia lor bazată pe propria experienţă că L-au văzut, L-au auzit şi L-au atins pe Isus înviat, deşi s-ar fi putut salva retractându-şi declaraţiile.

Istorisirea Noului Testament nu conţine înfloriturі – Scriitorii Noului Testament au fost de o acurateţe minuţioasă şi au dat mai mult de 140 de detalii confirmate istoric. În aceste naraţiuni atestate istoric ei au relatat despre mai multe miracole, fără înfloriturі evidente sau neînsoţite de comentarii teologice semnificative.

Deci este adevărat Noul Testament? – Dacă majoritatea cercetătorilor sunt de acord cu cele douăsprezece fapte enunţate mai sus, deoarece dovezile arată că istoria Noului Testament nu este o

legendă, o minciună sau o înfloritură, atunci ştim dincolo de orice îndoială rezonabilă că scriitorii Noului Testament au redat cu fidelitate ceea ce au văzut. Dar înseamnă aceasta că toate evenimentele conţinute în Noul Testament sunt adevărate? Nu neapărat. Scepticului i-a mai rămas un eveniment de care să se agaţe.

Ultimul argument pe care îl mai are scepticul este că scriitorii Noului Testament s-au înşelat. Altfel spus, poate că scriitorii Noului Testament au înţeles greşit ce au văzut.

Având în vedere caracteristicile Noului Testament pe care le-am discutat deja, nu pare deloc plauzibil că autorii Noului Testament s-ar fi înşelat asupra evenimentelor cotidiene, nemiraculoase. S-a dovedit că au avut dreptate în multe detalii istorice. De ce să ne îndoim de observaţiile lor cu privire la evenimente de fiecare zi?

Dar să se fi înşelat ei oare în legătură cu evenimentele miraculoase, aşa cum a fost Învierea? Poate că au crezut sincer că Isus a înviat din morţi – şi de aceea au fost dispuşi să plătească cu propria lor viaţă – dar au greşit ori au fost înşelaţi. Poate că există explicaţii naturale pentru toate miracolele pe care au crezut că le văd.

Există critici care găsesc aici o portiţă de scăpare. Să luăm însă faptul istoric numărul 5 din cele doisprezece pe care le cred aproape toţi cercetătorii: „Ucenicii au avut experienţe *pe care ei le-au crezut* arătări reale ale lui Isus înviat". Cu alte cuvinte, ei *nu* spun neapărat că Isus a înviat într-adevăr din morţi (deşi unii cred lucrul acesta). Consensul minim al aproape tuturor cercetătorilor este că ucenicii au *crezut* că Isus a înviat din morţi.

Pentru ca martorii oculari la evenimente şi contemporanii lor să fi greşit, trebuie să existe o altă explicaţie pentru Înviere şi pentru celelalte miracole consemnate în Noul Testament. Întrucât Învierea este evenimentul central în creştinism, să începem cu ea. Ce explicaţii dau scepticii pentru a nega Învierea?

Sceptici faţă de teoriile scepticilor

Iată cele mai frecvente explicaţii ale Învierii aduse de sceptici:

Teoria halucinaţiei – Au fost ucenicii induşi în eroare de halucinaţii? Poate că ei au crezut sincer că L-au văzut pe Cristos înviat, dar în realitate ei au avut o halucinaţie. Această teorie are mai multe deficienţe fatale. Noi ne vom referi doar la două dintre ele.

Prima, halucinaţiile nu sunt experienţe de grup, ci doar individuale. În această privinţă, ele se aseamănă mult cu visele. De aceea, dacă un

prieten îţi spune într-o dimineaţă: „Ah! Ce vis minunat am avut *amândoi* noaptea trecută, nu-i aşa?", tu nu spui: „Da, a fost fantastic! Vrei să-l continuăm şi la noapte?" Nicidecum, ci mai degrabă crezi că prietenul tău a luat-o razna sau glumeşte. Nu îl iei în serios, fiindcă visele nu sunt experienţe colective. Oamenii individuali au vise, nu grupurile. Halucinaţiile sunt la fel. În condiţii psihologice *rare*, o persoană poate să aibă o halucinaţie, dar prietenii ei nu. Şi chiar dacă au, nu va fi aceeaşi halucinaţie.

Teoria halucinaţiei nu rezistă pentru că Isus nu S-a arătat o singură dată unei singure persoane – S-a arătat de douăsprezece ori într-o varietate de contexte, unor oameni diferiţi, pe parcursul a *patruzeci de zile*. A fost văzut de bărbaţi şi de femei. A fost văzut umblând, vorbind şi mâncând. A fost văzut în interior şi în aer liber. A fost văzut de grupuri mai mari şi de grupuri mai mici. În total, mai mult de 500 de oameni L-au văzut pe Isus înviat. Şi ei nu au văzut o halucinaţie sau o fantomă, deoarece în şase din cele douăsprezece arătări Isus a fost atins fizic şi/sau a consumat hrană reală (vezi tabelul 12.1 de la pagina următoare).

Existenţa mormântului gol este cea de-a doua deficienţă fatală a teoriei halucinaţiei. Chiar dacă peste 500 de martori oculari au avut experienţa fără precedent de a avea aceeaşi halucinaţie în douăsprezece împrejurări diferite, de ce autorităţile iudaice sau romane nu au expus trupul lui Isus prin cetate? Aceasta ar fi pus capăt creştinismului o dată pentru totdeauna. Le-ar fi plăcut s-o poată face, dar se pare că le-a fost imposibil, deoarece mormântul era gol.

Martorii au greşit mormântul – Poate că ucenicii s-au dus la alt mormânt şi apoi au presupus că Isus a înviat. Şi această teorie are două fisuri majore.

În primul rând, dacă ucenicii s-ar fi dus într-adevăr la alt mormânt, autorităţile iudaice sau romane ar fi putut merge la adevăratul mormânt şi să expună trupul în cetate. Dar mormântul le era cunoscut evreilor, deoarece era mormântul *lor* (aparţinea lui Iosif din Arimateea, un membru al Sanhedrinului evreiesc). De asemenea, mormântul le era cunoscut şi romanilor, deoarece plasaseră gărzi lângă el. Aşa cum remarcă William Lane Craig, teoria mormântului greşit presupune că toţi evreii (şi romanii) au fost loviţi de o „amnezie colectivă" cu privire la ce au făcut cu trupul lui Isus.[4]

ORDINEA CELOR DOUĂSPREZECE ARĂTĂRI ALE LUI CRISTOS					
	Persoane	Care L-au văzut	Care L-au auzit	Care L-au atins	Alte dovezi
1.	Maria Magdalena (Ioan 20:10-18)	X	X	X	Mormântul gol
2.	Maria Magdalena şi cealaltă Marie (Matei 28:1-10)	X	X	X	Mormântul gol (mormântul gol şi fâşiile de pânză, de asemenea în Luca 24:1-12)
3.	Petru (1 Cor. 15:5) şi Ioan (Ioan 20:1-10)	X	X		Mormântul gol, fâşiile de pânză
4.	Doi ucenici (Luca 24:13-35)	X	X		Au mâncat cu El
5.	Zece apostoli (Luca 24:36-49; Ioan 20:19-23)	X	X	X**	Au văzut răni, au mâncat
6.	Unsprezece apostoli (Ioan 20:24-31)	X	X	X**	Au văzut răni
7.	Şapte apostoli (Ioan 21)	X	X		Au mâncat
8.	Toţi apostolii (Matei 28:16-20; Marcu 16:14-18)	X	X		
9.	500 de fraţi (1 Cor. 15:6)	X	X*		
10.	Iacov (1 Cor. 15:7)	X	X*		
11.	Toţi apostolii (Fapte 1:4-8)	X	X		Au mâncat cu El
12.	Pavel (Fapte 9:1-9; 1 Cor. 15:8)	X	X		

*Implicit **S-a oferit să fie atins

Tabelul 12.1

În al doilea rând, chiar dacă ucenicii au mers la un alt mormânt decât cel al lui Isus, teoria nu explică cele douăsprezece apariţii distincte ale lui Isus. Mai exact, trebuie explicate şi apariţiile, nu doar mormântul gol.

Mai trebuie remarcat că mormântul gol nu i-a convins pe majoritatea ucenicilor (poate cu excepţia lui Ioan) că Isus ar fi înviat din morţi. *Arătările* lui Isus au fost cele care i-au transformat din nişte laşi speriaţi, risipiţi şi sceptici în cea mai importantă forţă misionară paşnică din istorie. Lucrul acesta este valabil mai ales despre cel ce a fost duşmanul declarat al creştinismului, Saul (Pavel). Nu numai că mormântul gol nu l-a convins, dar a şi început să-i persecute pe creştini la puţin timp după Înviere. A trebuit să i se arate Isus Însuşi pentru a-l schimba pe Pavel. Se pare că şi Iacov, scepticul frate al lui Isus, s-a convertit şi el tot după o arătare a lui Isus. Aşa cum am văzut, convertirea lui Iacov a fost atât de dramatică încât el a devenit conducătorul bisericii din Ierusalim şi mai târziu a fost martirizat din porunca marelui preot.

Concluzia este aceasta: Chiar dacă mormântul gol ar putea fi explicat prin cauze naturale, aceasta nu ar fi îndeajuns pentru a nega Învierea. Orice teorie alternativă pentru Înviere va trebui să ofere o explicaţie plauzibilă şi pentru arătările lui Isus. Teoria mormântului greşit nu reuşeşte să explice nici una, nici alta.

Teoria leşinului sau a morţii aparente – Este posibil oare ca Isus să nu fi murit cu adevărat pe cruce? Poate Isus a leşinat doar. Altfel spus, poate că mai era încă în viaţă atunci când a fost pus în mormânt şi a reuşit cumva să scape, convingându-i pe ucenici că a înviat din morţi. Dar şi teoria aceasta are nişte slăbiciuni cruciale.

Mai întâi, şi duşmanii şi prietenii lui Isus au crezut că El este mort. Romanii, care erau nişte călăi profesionişti, L-au biciuit şi L-au bătut cu atâta brutalitate încât aproape că a leşinat. Apoi I-au bătut nişte piroane grele din fier prin încheieturile mâinii şi prin picioare şi I-au înfipt o suliţă în coastă. Nu I-au zdrobit picioarele pentru a-I grăbi moartea deoarece ştiau că deja este mort. (Victimele răstignirii mureau adesea prin asfixiere fiindcă nu-şi puteau împinge trupul în sus ca să respire. De aceea, zdrobirea picioarelor le grăbea moartea.) Mai mult, Pilat a verificat ca să se asigure că Isus este mort, şi tocmai moartea lui Isus i-a făcut pe ucenici să-şi piardă orice speranţă.

Tehnicile brutale de răstignire ale romanilor au fost confirmate de către descoperirile arheologice şi de mai mulţi scriitori necreştini (vezi capitolul 15 pentru o descriere a experienţei de răstignire a lui Isus). În 1968, au fost descoperite într-o peşteră din Ierusalim rămăşiţele unei victime răstignite, datând din secolul I; osul calcaneu al acestui om era

străpuns de un piron de aprox. 18 cm, iar antebraţele prezentau şi ele semne de străpungere.[5] Tehnica de înfigere a unei suliţe în inima victimei a fost şi ea confirmată de către autorul roman Quintilian (35-95 d.Cr.).[6] După ce Isus a fost supus unui astfel de tratament, nu este de mirare că martorii oculari L-au crezut mort.

Dar nu numai cei din secolul I au crezut că Isus a murit; sunt şi medici moderni care cred acelaşi lucru. În numărul din 21 martie 1986 al *Journal of the American Medical Association*, trei medici, între care un patolog de la Clinica Mayo, au semnat un articol în care conchideau:

> Greutatea dovezilor istorice şi medicale arată clar că Isus era deja mort înainte de a fi fost străpuns în coastă, şi aceasta sprijină concepţia tradiţională că suliţa, înfiptă între coastele din dreapta, a perforat probabil nu doar plămânul drept, ci şi pericardul şi inima, confirmându-I moartea. În consecinţă, interpretările care se bazează pe presupunerea că Isus nu ar fi murit pe cruce par să contrazică cunoştinţele medicale moderne.[7]

Aşa cum am arătat în capitolul precedent, sângele şi apa scurse din rană par să fie un alt detaliu autentic de martor ocular consemnat de Ioan. Chiar şi numai acest singur fapt ar trebui să înlăture orice îndoială cu privire la moartea lui Isus.

Cea de-a doua slăbiciune crucială a teoriei leşinului este că nu ţine seamă că Isus a fost îmbălsămat în 34 kg de bandaje şi mirodenii. Este foarte improbabil ca Iosif din Arimateea şi Nicodim (Ioan 19:40) să-L fi îmbălsămat din greşeală pe Isus viu.

În al treilea rând, chiar dacă toţi ar fi greşit crezându-L pe Isus mort când L-au pus în mormânt, cum ar fi putut un om grav rănit şi sângerând puternic să mai fie în viaţă după treizeci şi şase de ore? Ar fi murit din cauza hemoragiei în mormântul rece, umed, întunecos.

În al patrulea rând, chiar dacă Isus ar fi supravieţuit mormântului rece, umed şi întunecos, cum s-ar fi putut desface din bandaje, cum ar fi putut muta piatra de două tone, cum ar fi putut să iasă din mormânt şi să treacă pe lângă nişte gărzi romane de elită (care ar fi fost ucişi ei înşişi dacă ar fi permis breşe în securitate), şi apoi să-i convingă pe nişte laşi speriaţi, împrăştiaţi şi sceptici că a triumfat asupra morţii? Chiar dacă ar fi putut să iasă din mormânt şi să treacă de străjile romane, Isus ar fi fost doar carne vie bătută şi sângerândă care ar fi stârnit mai degrabă milă decât veneraţia ucenicilor. I-ar fi spus: „Poate că eşti viu, dar cu siguranţă nu ai înviat. Hai să mergem la un doctor!"

În al cincilea rând, teoria leşinului nu poate explica arătarea lui Isus înaintea lui Pavel ca o lumină strălucitoare pe drumul Damascului. Ce a

determinat schimbarea în acest duşman declarat al creştinismului la scurt timp după răstignire? Fără îndoială nu o fiinţă umană obişnuită vindecată după experienţa răstignirii.

Pavel îşi descrie convertirea de două ori în cartea Faptele Apostolilor, care este un document confirmat istoric. În capitolul 22, Pavel povesteşte unei mulţimi ostile de evrei cum i S-a arătat Cristos:

> „Când eram pe drum şi mă apropiam de Damasc, deodată, pe la amiază, a strălucit împrejurul meu o mare lumină din cer. Am căzut la pământ, şi am auzit un glas, care-mi zicea: «Saule, Saule, pentru ce Mă prigoneşti?» «Cine eşti, Doamne?» am răspuns eu. Şi El mi-a zis: «Eu sunt Isus din Nazaret, pe care-L prigoneşti».“ (v. 6-8).

După aceea Pavel a fost orb trei zile şi atitudinea lui s-a schimbat cu 180 grade. El a devenit cel mai înflăcărat apărător al creştinismului după ce a fost cel mai pasionat duşman al lui.

Experienţa convertirii lui Pavel nu poate fi explicată prin ideea că Isus ar fi fluturat o torţă şi ar fi vorbit cu o „voce de Dumnezeu“ dintr-un tufiş. Aceasta a fost o manifestare dramatică în plină zi a puterii divine, care a transformat radical un om, şi lumea pentru totdeauna.[8]

În al şaselea rând, mai mulţi autori necreştini au afirmat că Isus a murit la răstignire. Între aceştia au fost Josephus, Tacit, Thallus şi Talmudul evreiesc. De exemplu, Talmudul evreiesc spune că Yeshua (Isus) a fost atârnat pe un lemn în ajunul Paştelui.[9] Iată o sursă care nu poate fi considerată binevoitoare creştinismului, aşa că nu există niciun motiv să ne îndoim de autenticitatea ei.

Din toate aceste motive, şi din altele, foarte puţini cercetători mai cred azi teoria leşinului. Există mult prea multe probe împotriva ei.

Ucenicii au furat trupul – Teoria că ucenicii au furat trupul nu poate să susţină ultima opţiune a scepticului – că scriitorii Noului Testament s-au înşelat cu toţii. De ce? Fiindcă teoria îi transformă pe aceştia în înşelători, nu în înşelaţi! Şi aceasta, fireşte, contrazice toate dovezile pe care le-am analizat până acum. Ea susţine poziţia nejustificată că scriitorii Noului Testament au fost nişte mincinoşi. Dintr-un motiv inexplicabil, ei au furat trupul pentru ca apoi să se lase bătuţi, torturaţi şi martirizaţi! Adepţii acestei teorii nu pot explica de ce ar face cineva una ca asta. De ce s-ar fi lansat ucenicii într-o asemenea conspiraţie autodestructivă? Şi de ce ar fi continuat să susţină cu toţii că Isus a înviat din morţi, dacă s-ar fi putut salva retractându-şi mărturia?

Pe lângă puternicul conflict de interese pentru ucenici, susţinătorii acestei teorii nu pot explica nici alte absurdităţi impuse de teoria lor.

De exemplu, cum au trecut ucenicii de gărzile romane de elită, care erau instruite să păzească mormântul cu preţul vieţii lor? Dacă Isus nu a înviat niciodată din morţi, atunci cine li S-a arătat lui Pavel, Iacov şi celorlalţi martori oculari? Au mintit scriitorii Noului Testament şi în legătură cu convertirea lor? Oare Pavel a inventat pur şi simplu dovezile din 1 Corinteni? Şi ce putem spune despre scriitorii necreştini? A mintit Josephus menţionând martirizarea lui Iacov de către Sanhedrin? A mintit şi scriitorul roman Flegon (născut în cca 80 d.Cr.) când a scris în *Cronicele* lui: „Pe când trăia, Isus nu S-a putut salva singur, dar a înviat după moarte, şi Şi-a dezvăluit semnele pedepsei Lui, şi a arătat cum mâinile Lui fuseseră străpunse de piroane"?[10] Ar fi fost nevoie de un „miracol" mult mai mare să se fi întâmplat toate acestea decât ca Isus să învie din morţi. *Nu avem destulă credinţă ca să credem toate acestea!*

După cum am văzut, ideea că ucenicii au furat trupul este exact explicaţia pe care au oferit-o iudeii pentru a explica mormântul gol. Dincolo de faptul că ucenicii nu aveau nici motive, şi nici capacitatea să fure trupul, explicaţia evreilor nu a fost o minciună bună din încă două motive: 1) de unde ar fi ştiut gărzile care dormeau că ucenicii au furat trupul? şi 2) nicio gardă romană nu şi-ar fi recunoscut vina capitală că a dormit în post. (Poate că de aceea, conform mărturiei lui Matei, autorităţile evreieşti au trebuit să le ofere bani gărzilor şi să le promită că îi va scăpa de necazuri din partea guvernatorului.)

În 1878 a fost făcută o descoperire arheologică fascinantă, care ar putea confirma afirmaţia Bibliei că evreii vehiculau teoria furtului. În Nazaret a fost găsită o placă de marmură cu dimensiunile de 38 pe 61 cm, ce purta inscripţia:

> Poruncă de la Cezar: este plăcerea mea ca mormintele şi cavourile să rămână veşnic netulburate pentru cei ce le-au făcut în onoarea strămoşilor, copiilor sau membrilor din casa lor. Dar dacă cineva învinovăţeşte pe altcineva că ar fi demolat vreun mormânt ori că l-ar fi scos pe cel îngropat, sau că l-ar fi mutat intenţionat în altă parte pentru a face rău, ori că a rupt sigiliul de pe alte pietre, împotriva unui astfel de om poruncesc să se facă judecată ca pentru cinstirea zeilor, aşa şi pentru cultul morţilor. Căci toată lumea va fi obligată să-i onoreze pe cei îngropaţi. Este absolut interzis ca cineva să-i tulbure. În caz de încălcare, doresc ca vinovatul să fie condamnat la pedeapsa capitală sub acuzaţia de profanare de morminte.[11]

Cercetătorii cred că acest edict a fost dat de împăratul Tiberiu, care a domnit între anii 14-37 d.Cr. (în cea mai mare parte a vieţii lui Cristos)

sau de împăratul Claudiu, care a domnit între anii 41-54. Ceea ce frapează la acest edict este că înăspreşte pedeapsa pentru jefuirea mormintelor de la o simplă amendă la pedeapsa cu moartea!

De ce s-ar fi deranjat împăratul roman să dea un edict atât de sever într-un teritoriu atât de îndepărtat din imperiul său? Deşi nimeni nu cunoaşte sigur motivul acestui edict, există două explicaţii probabile, şi amândouă trimit spre Isus.

Dacă inscripţia datează de pe vremea lui Tiberiu, atunci este posibil ca Tiberiu să fi aflat despre Isus printr-unul din rapoartele anuale pe care le primea de la Pilat. Iustin Martirul pretinde că aşa s-a întâmplat.[12] În acel raport s-ar putea să fi fost inclusă explicaţia evreilor pentru mormântul gol (că ucenicii au furat trupul), ceea ce l-a făcut pe Tiberiu să prevină prin edictul său alte „învieri" viitoare.

Dacă inscripţia este de la Claudiu, este posibil ca edictul să fi fost una din măsurile sale la răzmeriţele de la Roma din anul 49 d.Cr. În Faptele Apostolilor 18:2, Luca menţionează că Claudiu i-a expulzat pe evrei din Roma. Evenimentul este confirmat de istoricul roman Suetoniu, care ne spune: „Deoarece evreii din Roma au provocat în continuu tulburări la instigarea lui Crestus, el [Claudiu] i-a expulzat din cetate".[13] (Crestus este o variantă de fonetică pentru Cristos.)

Dar ce legătură a avut Cristos cu răzmeriţele evreieşti din Roma? Poate că la Roma s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat la Tesalonic cam în aceeaşi perioadă. În Faptele Apostolilor 17, Luca spune că Tesalonicul s-a „tulburat" când evreii au devenit „geloşi" din cauza mesajului predicat de Pavel că Isus a înviat din morţi. Aşa că evreii s-au plâns oficialilor cetăţii: „Oamenii aceştia, [Pavel şi Luca] care au răscolit lumea, au venit şi aici... Ei toţi lucrează împotriva poruncilor Cezarului, şi spun că este un alt Împărat: Isus" (v. 6-7).

Dacă aşa s-a întâmplat şi la Roma, atunci probabil că lui Claudiu nu i-a făcut deloc plăcere să ştie că exista un grup care îi sfida decretele şi urma un alt împărat. Odată ce a aflat că această nouă sectă rebelă a fost iniţiată de nişte evrei, care credeau că Liderul lor a înviat, probabil că i-a exilat pe toţi evreii din Roma şi a declarat jefuirea mormintelor o ofensă capitală.

Oricare din aceste două posibilităţi explică data, locul şi asprimea edictului. Dar chiar dacă edictul *nu* are legătură cu mormântul gol al lui Cristos, avem deja motive întemeiate să credem că evreii au avansat ipoteza furtului (vezi capitolul anterior). Ideea importantă aici este că ipoteza furtului a fost o recunoaştere tacită că mormântul era într-adevăr gol. *În definitiv, de ce ar fi născocit evreii o explicaţie pentru mormântul gol, dacă trupul lui Isus s-ar fi aflat în el?*

Un înlocuitor a luat locul lui Isus pe cruce – Această explicaţie este susţinută de mulţi musulmani astăzi – Nu Isus a fost cel răstignit, ci în locul lui a fost omorât altcineva, ca de exemplu Iuda.[14] Coranul spune despre Isus:

> Nici nu l-au omorât, şi nici nu l-au răstignit, ci aşa li s-a părut, şi cei ce nu sunt de acord sunt plini de îndoieli şi fără o cunoaştere (sigură), ci au doar conjuncturi pe care să le urmeze, căci cu siguranţă că nu l-au omorât: nu, Alah la ridicat la Sine; şi Alah este înălţat în putere, înţelept (Sura 4:157-158).

Aşadar, potrivit Coranului, Isus doar părea să fi fost răstignit, şi Alah l-a dus direct la sine în cer.

Dar teoria aceasta se confruntă cu o serie de probleme, dintre care nu cea mai neînsemnată este că nu există absolut nicio dovadă care s-o susţină. Această afirmaţie a Coranului vine la mai bine de 600 de ani după perioada în care a trăit Isus. De ce ar putea fi considerată ea o sursă mai autoritară pentru viaţa lui Isus decât spusele martorilor oculari? Căci ea contrazice toate declaraţiile martorilor direcţi, dar şi mărturia unor surse necreştine.

În plus, această teorie ridică mai multe întrebări decât poate soluţiona. Trebuie să credem că zeci de oameni care au văzut un aspect sau altul al morţii lui Isus – ucenicii, gărzile romane, Pilat, evreii, familia şi prietenii lui Isus – s-au înşelat *toţi* cu privire la cine a fost omorât? Cum ar fi putut greşi atâţia oameni într-o simplă identificare? Este ca şi cum ai spune că nu Abraham Lincoln a fost ucis lângă soţia lui în acea seară de aprilie 1865 la Teatrul Ford. Oare Mary Lincoln s-a înşelat în legătură cu bărbatul care şedea lângă ea? S-a înşelat garda de corp asupra celui pe care-l păzea? S-au înşelat toţi ceilalţi în privinţa identităţii preşedintelui? Pare de necrezut.

Dar mai sunt multe alte întrebări pe care le stârneşte această teorie. Dacă Isus n-a fost omorât, atunci de ce a fost găsit gol mormântul unui om care a *fost* într-adevăr ucis? Să credem atunci că *înlocuitorul* Lui a înviat din morţi? Dacă da, cum a reuşit? Ar mai trebui apoi să credem că toţi istoricii necreştini s-au înşelat în legătură cu moartea lui Isus? Şi ce facem cu faptul că evreii au recunoscut moartea lui Isus? Oare a greşit Talmudul când a afirmat că Isus a fost atârnat pe lemn în ajunul Paştelui? Pe scurt, trebuie să credem că toţi martorii oculari din secolul I s-au înşelat în toate aspectele?

Mai degrabă s-ar cădea să punem la îndoială o teorie care vine la mai bine de 600 de ani după evenimente şi ne cere să credem că toate

dovezile din primul secol greşesc. De fapt, teoria aceasta contrazice majoritatea celor douăsprezece fapte pe care aproape toţi cercetătorii le cred (vezi începutul acestui capitol). Asemenea altor teorii alternative, şi aceasta se bazează pe simple speculaţii fără nici cea mai mică dovadă care s-o sprijine. *Prin urmare, nu avem destulă credinţă ca s-o credem.*

Convingerile ucenicilor i-au dus la credinţa lor în înviere – John Dominic Crossan este unul dintre fondatorii grupării formate din cercetători şi critici de extremă stângă care s-au autointitulat „Seminarul lui Isus". Aceştia au decis că doar 18 la sută din zicerile atribuite lui Isus în Evanghelii sunt autentice (pentru mai multe despre Seminarul lui Isus, vezi Apendice 3). Ei nu oferă nicio dovadă reală pentru scepticismul lor, ci doar teorii speculative despre felul cum convingerile ucenicilor i-au determinat să creadă în Înviere şi în aproape toate celelalte lucruri din Noul Testament.

Această teorie a fost menţionată în cursul unei dezbateri dintre Crossan şi William Lane Craig pe tema Învierii. Crossan a venit cu teza că ucenicii au inventat istoria Învierii din cauză că după moartea Lui „au cercetat Scripturile" şi au descoperit că „persecuţia, dacă nu şi execuţia, era aproape ca o fişă a postului pentru un ales al lui Dumnezeu".[15]

Întreaga dezbatere, care a durat două ore, s-a concentrat în jurul răspunsului dat de Craig. El a zis: „Bine. Şi aceasta s-a întâmplat după experienţa arătărilor Învierii.... *Nu credinţa ucenicilor a dus la arătările [Învierii], ci arătările au dus la credinţa lor;* apoi ei au cercetat scripturile".[16]

În realitate, ucenicii speriaţi, risipiţi şi sceptici nu erau în starea de spirit potrivită ca să inventeze o istorie a Învierii şi apoi să meargă şi să moară pentru ea. Starea lor de spirit îi îndemna să fugă şi să se ascundă de frica iudeilor! Arătările de după Înviere au fost cele ce le-au inspirat credinţa plină de îndrăzneală şi nu invers. Crossan înţelege lucrurile pe dos.

Pe lângă faptul că nu există dovezi pentru această teorie, Crossan nu poate explica arătările post-Înviere în faţa a peste 500 de oameni. Aşa cum nu poate explica nici mormântul gol sau încercarea evreilor de a-l justifica. Evreii ştiau că ucenicii pretind că Învierea este un eveniment istoric real, nu un simplu produs al credinţei lor. Dacă, aşa cum spune Crossan, Învierea nu a avut loc cu adevărat, atunci de ce insistă evreii şi în secolul al II-lea că ucenicii au furat trupul? Crossan nu are niciun răspuns la această întrebare, fiindcă teoria lui este falsă. *Trebuie să ai multă credinţă – şi să neglijezi o mulţime de dovezi – ca să o crezi.*

Scriitorii Noului Testament au copiat mituri păgâne ale învierii – Teoria aceasta afirmă că Noul Testament nu este un document istoric, deoarece autorii Noului Testament nu au făcut altceva decât să copieze

mituri păgâne ale învierii. Şi scepticii se grăbesc să citeze presupuse învieri ale unor personaje mitice, cum ar fi Marduk, Adonis şi Osiris. Să fie Noul Testament doar un astfel de mit? Ar putea fi adevărată această teorie? Puţin probabil, din mai multe motive.

În primul rând, aşa cum am văzut, Noul Testament nu este deloc o carte mitologică. Spre deosebire de miturile păgâne, Noul Testament este plin de declaraţii ale unor martori oculari şi de personaje istorice reale, şi este totodată confirmat de mai multe surse extratestamentare. C. S. Lewis, care el însuşi a scris istorisiri cu caracter mitologic, a precizat că naraţiunile Noului Testament nu prezintă semnele mitologicului. „Sunt un critic şi un istoric literar, asta este profesia mea", a spus Lewis. „Şi sunt pregătit să afirm pe această bază că dacă cineva crede că Evangheliile sunt legende sau romane, atunci persoana respectivă îşi arată pur şi simplu incompetenţa de critic literar. Am citit o mulţime de romane şi cunosc suficient de multe legende provenind de la popoarele primitive, şi ştiu perfect că Evangheliile nu intră în această categorie."[17]

În al doilea rând, teoria miturilor păgâne nu poate explica mormântul gol, martirajul martorilor oculari sau declaraţiile unor scriitori necreştini. Şi nu explică nici acele dovezi care îi îndeamnă pe aproape toţi cercetătorii să accepte celelalte fapte istorice pe care le-am enunţat la începutul acestui capitol.

În al treilea rând, sursele necreştine antice ştiau faptul că scriitorii Noului Testament nu prezintă fapte mitice. Craig Blomberg a observat: „Critici evrei şi păgâni ai Învierii au înţeles că scriitorii Evangheliilor fac afirmaţii istorice, că nu expun un mit sau o legendă. Ei puneau în discuţie doar plauzibilitatea acelor afirmaţii".[18]

În al patrulea rând, niciun mit grecesc sau roman nu relata întruparea literală a unui Dumnezeu monoteist sub înfăţişare umană (cf. Ioan 1:1-3, 14), prin intermediul unei naşteri din fecioară (Matei 1:18-25), urmată de moartea şi învierea lui fizică. Grecii erau politeişti, nu monoteişti ca şi creştinii Noului Testament. Mai mult, grecii credeau în reîncarnarea într-un alt trup muritor; creştinii Noului Testament credeau în *învierea* în acelaşi trup fizic devenit nemuritor (cf. Luca 24:37; Ioan 9:2; Evr. 9:27).

În al cincilea rând, prima paralelă reală cu un dumnezeu care moare şi învie apare abia după anul 150 d.Cr., la mai bine de 100 de ani *după* începuturile creştinismului.[19] Aşadar, dacă a existat vreo influenţă dintr-o direcţie într-alta, ea a pornit dinspre evenimentul istoric al Noului Testament spre mitologie, nu invers.

Singura relatare cunoscută anterioară creştinismului despre un dumnezeu care supravieţuieşte morţii este aceea care îl are în centrul ei

pe zeul egiptean Osiris. În cadrul acestui mit, Osiris este tăiat în paisprezece bucăţi, împrăştiat prin tot Egiptul, şi apoi reasamblat şi readus la viaţă de către zeiţa Isis. Însă Osiris nu revine chiar la viaţa fizică, ci devine un membru al umbroasei lumi subterane. Habermas şi Licona au afirmat: „Este cu totul diferită de relatarea Învierii lui Isus, unde El a fost Prinţul vieţii care a înviat într-un mod glorios şi a fost văzut de oameni pe pământ înainte de a Se fi înălţat la cer".[20]

În sfârşit, chiar dacă există mituri anterioare creştinismului despre zei care mor şi învie, aceasta nu înseamnă că scriitorii Noului Testament au calchiat acele mituri. Ficţiunea din serialul TV *Star Trek* a precedat programul spaţial al S.U.A., dar aceasta nu înseamnă că reportajele ce relatează misiunile navetelor spaţiale sunt influenţate de episoade din *Star Trek*! Trebuie verificate dovezile fiecărei relatări în parte pentru a se vedea dacă ea este istorică sau mitică. Nu există declaraţii ale martorilor oculari sau dovezi coroborante care să confirme istoricitatea învierii lui Osiris sau a vreunui alt zeu păgân. Nimeni nu crede că acestea au fost personaje istorice reale. Dar, am văzut, există mărturii directe solide şi dovezi coroborante puternice care sprijină istoricitatea morţii şi învierii lui Isus Cristos.

Ai dovezi pentru aceasta?

Creştinii sunt obişnuiţi să contracareze teoriile alternative împotriva Învierii. De fapt, tocmai am făcut lucrul acesta noi înşine, arătând numeroasele deficienţe ale teoriilor alternative. Dar asta nu este totul. Deşi scepticii le cer, pe bună dreptate, creştinilor să vină cu dovezi în favoarea Învierii (şi, după cum am văzut, creştinii pot să se achite de această sarcină cu dovezi credibile), *creştinii vor trebui la rândul lor să le ceară scepticilor să-şi dovedească ei înşişi teoriile alternative.* În lumina tuturor dovezilor pozitive ce susţin Învierea, scepticii trebuie să aducă şi ei dovezi pozitive, din primul secol pentru concepţiile propuse de ei.

Una este să elaborezi o teorie alternativă pentru Înviere, şi alta este să găseşti dovezi din primul secol care s-o confirme. O teorie nu este o dovadă. Oamenii rezonabili cer dovezi, nu doar teorii. Oricine poate confecţiona o teorie pentru a explica un eveniment istoric. De exemplu, dacă cineva ar pretinde că toate documentarele video din lagărele de concentrare ale Holocaustului au fost contrafăcute şi fabricate de către evrei ca să atragă simpatie şi sprijin pentru formarea statului Israel, ai crede o asemenea teorie? Desigur că nu, fiindcă ea este în flagrantă contradicţie cu toate dovezile cunoscute. Pentru a fi luaţi în serios, cei ce expun o asemenea teorie trebuie să aducă mărturii credibile şi

independente din partea unor martori oculari şi alte dovezi coroborante, care să contrazică numeroasele declaraţii care afirmă că Holocaustul a fost real şi că a fost dus la îndeplinire de către nazişti. Dar astfel de dovezi contrare nu există.

Aşa stau lucrurile şi cu Învierea. Deşi scepticii au formulat numeroase teorii alternative pentru a nega Învierea, nu există dovezi datând din primul secol care să le susţină.[21] Singura teorie alternativă menţionată într-o sursă din primul secol (că ucenicii au furat trupul) provine de la Matei, şi ea este dovedită clar a fi o minciună. Nimeni din antichitate – nici măcar duşmanii creştinismului – nu au găsit o altă explicaţie *plauzibilă* pentru Înviere. Multe teorii formulate în ultimii 200 de ani îşi au originea în antisupranaturalism. Deoarece cercetătorii moderni exclud miracolele în avans din motive filozofice, ei produc teorii ad hoc pentru a respinge Învierea. Dar am văzut că explicaţiile lor ad hoc conţin numeroase absurdităţi sau improbabilităţi.

Cei ce prezintă teorii alternative pentru Înviere ar trebui să fie întrebaţi: „Ce dovezi ai pentru teoria ta? Ai putea cita, te rog, trei sau patru surse din secolul I care să-ţi sprijine teoria?" Când scepticilor oneşti li se pune această întrebare, ei răspund de obicei prin tăcere sau admit că nu au asemenea dovezi deoarece ele nu există.[22]

Dar scepticii nu trebuie să explice numai Învierea. Ci şi celelalte treizeci de miracole pe care martorii oculari le-au asociat cu Isus. Ar trebui să credem că toţi cei patru evanghelişti s-au înşelat cu privire la toate acele miracole, la fel ca şi în cazul Învierii?

Această teorie a amăgirii în masă va trebui dovedită. Există probe în surse ale secolului I care să ofere o altă explicaţie pentru lucrările lui Isus? Singura sursă descoperită (care datează probabil din secolul al II-lea) este cea din Talmudul evreiesc, care admite că Isus a făcut lucruri neobişnuite şi spune că „a practicat vrăjitoria". Dar această explicaţie este la fel de inconsistentă ca justificarea evreilor pentru Înviere (că ucenicii au furat trupul). Poate că vrăjitoria ar putea explica *unele* din „miracolele" lui Isus, dar ce putem spune despre toate cele treizeci şi cinci? Vrăjitorii şi magicienii nu pot înfăptui lucrurile despre care se spune că le-a făcut Isus – să învieze morţii, să dea vedere orbilor, să meargă pe apă ş.a.m.d.

Deci dacă nu există dovezi ale amăgirii din antichitate, vom crede că miracolele din Noul Testament sunt adevărate? De ce nu? Trăim într-un univers teist în care miracolele sunt posibile. Şi chiar dacă este adevărat că nu avem atestări independente pentru toate miracolele din Noul Testament (pentru că unele dintre ele sunt menţionate de un singur scriitor), fără îndoială că avem atestări multiple pentru multe dintre ele (inclusiv pentru Înviere). Numărul de miracole menţionate de surse

independente este prea mare ca să poată fi explicate ca o mare amăgire. O persoană se poate înşela o dată, dar nu şi mai mulţi observatori în repetate rânduri.

Cercetătorul german Wolfgang Trilling scrie: „Suntem convinşi şi susţinem că este cert din punct de vedere istoric faptul că Isus a făcut miracole... Relatările despre miracole ocupă prea mult spaţiu în Evanghelii, aşa încât este imposibil ca toate să fi fost inventate ulterior şi transferate lui Isus".[23] William Lane Craig conchide: „Faptul că Isus ca persoană istorică a făcut miracole nu mai este acum subiect de dispută".[24] Adică miracolele nu mai sunt contestate pe baze istorice, ci numai din temeiuri filozofice (mai multe despre aceasta ceva mai încolo).

Concluzia este că există prea multe miracole şi prea multe mărturii despre ele ca să credem că toţi martorii oculari s-au înşelat de fiecare dată. În legătură cu Învierea, toate teoriile alternative au fisuri fatale, şi avem dovezi solide din partea martorilor oculari şi de natură circumstanţială că Isus a înviat într-adevăr din morţi. Cu alte cuvinte, avem dovezi pozitive *în favoarea* Învierii. Explicaţia care necesită *cea mai redusă* măsură de credinţă este că Isus a săvârşit miracole şi că a înviat din morţi aşa cum a prezis El Însuşi. *Aşadar, nu avem destulă credinţă ca să credem că toţi scriitorii Noului Testament s-au înşelat.*

De ce nu cred toţi cercetătorii?

Dacă avem o copie fidelă a unei mărturii timpurii (capitolul 9); dacă această mărturie nu este doar timpurie ci vine şi din partea unor martori oculari (capitolul 10); dacă acei martori oculari au consemnat cu acurateţe ceea ce au văzut (capitolul 11); şi dacă ei nu s-au înşelat asupra a ceea ce au relatat (capitolul de faţă), atunci de ce nu acceptă toţi cercetătorii că Noul Testament este adevărat? Din acelaşi motiv pentru care darwiniştii refuză să accepte dovezile care le neagă concepţia: au o prejudecată filozofică împotriva miracolelor.

Această prejudecată a fost admisă în cadrul dezbaterii dintre Craig şi Crossan. Craig crede, la fel ca şi noi, că dovezile pentru istoricitatea învierii sunt solide. Pe de altă parte, Crossan nu crede că Isus a înviat în sens literal din morţi. Iată grăitorul schimb de cuvinte între cei doi:

Craig: V-ar putea convinge ceva, dr. Crossan, că Învierea din morţi a lui Isus este un fapt istoric?

Crossan: Trebuie să mă asigur că înţeleg despre ce vorbim aici. Să presupunem că ne găsim lângă mormântul gol în

dimineaţa de Paşti. Dacă cineva ar avea o cameră video, am înregistra ceva ieşind din mormânt? La asta se referă întrebarea dumneavoastră?

Craig: Cred că ceea ce întreb eu şi ceea ce urmăreşte dl. Buckley [moderatorul] este următorul lucru: ce dovezi ar fi necesare ca să vă convingă? Sau aveţi idei preconcepute despre imposibilitatea miraculosului ş.a.m.d. atât de puternice, încât vă deformează judecata istorică în aşa măsură că un asemenea eveniment nu ar putea fi acceptat niciodată în instanţă?

Crossan: Nu... Un doctor de la Lourdes ar putea să admită: „Nu găsesc nicio explicaţie medicală pentru ceea ce s-a întâmplat". Este un enunţ corect. Atunci cineva are dreptul să spună: „Am credinţa că Dumnezeu a intervenit aici". *Dar presupoziţia mea teologică este că Dumnezeu nu acţionează în felul acesta....* Ce dovezi mi-ar trebui care să probeze ceea ce întrebaţi dumneavoastră? Nu ştiu, poate dacă Dumnezeu schimbă universul. Îmi imaginez că aş putea descoperi mâine dimineaţă că toţi pomii din faţa casei mele s-au mutat cinci paşi mai încolo. Aşa ceva ar necesita o explicaţie. Nu cunosc explicaţia, dar nu m-aş grăbi să presupun că a fost un miracol.[25]

Admiterea explicită a prejudecăţii sale împotriva miracolelor este o recunoaştere sinceră din partea lui Crossan. Desigur, Crossan nu vorbeşte în numele tuturor cercetătorilor sceptici. Dar este cert că majoritatea neagă o lectură directă a Noului Testament deoarece împărtăşesc această prejudecată filozofică împotriva miracolelor. Aceasta nu înseamnă că dovezile istorice în favoarea Noului Testament sunt inconsistente (de fapt sunt foarte puternice), înseamnă însă că ei au exclus miracolele în avans. Ajung la concluzia greşită din cauză că prejudecata lor îi împiedică să ajungă la concluzia corectă.

Context! Context! Context!

Să analizăm puţin comentariul ultim al lui Crossan despre deplasarea peste noapte a pomilor din curtea lui cu cinci paşi mai încolo. A spus că nu ar presupune imediat că este vorba de un miracol. Ei bine, nici noi, fiindcă cele mai multe evenimente chiar *au* o explicaţie naturală (care, în paranteză fie spus, face ca miracolele să iasă şi mai mult în evidenţă

atunci când se întâmplă). Prin urmare este absolut rezonabil să căutăm mai întâi o explicaţie naturală.

Dar înseamnă aceasta că n-ar trebui să conchidem *niciodată* că un eveniment (ca deplasarea pomilor) este un miracol? Crossan aşa face din cauza presupoziţiei lui teologice că Dumnezeu nu „acţionează în felul acesta". Dar întrucât această presupoziţie este nejustificată – fiindcă Dumnezeu există – care ar fi concluzia corectă? Depinde de contextul evenimentului. Să ne aducem aminte de afirmaţia noastră din capitolul 5 că dovezile trebuie interpretate în lumina contextului în care se găsesc.[26]

Să presupunem aşadar că deplasarea pomilor s-a petrecut în următorul context: Cu două sute de ani înainte, cineva care a pretins că este profetul lui Dumnezeu a scris o prezicere că toţi pomii dintr-o anumită zonă a Ierusalimului se vor deplasa cu cinci paşi mai încolo într-o noapte dintr-un anumit an. Două sute de ani mai târziu apare un om care le spune locuitorilor oraşului că respectivii pomi se vor deplasa peste puţin timp. Acest om pretinde că este Dumnezeu, dă învăţături profunde şi face multe lucrări neobişnuite ce par a fi miracole.

Apoi, într-o dimineaţă numeroşi martori oculari afirmă că, într-adevăr, pomii din curtea lui Crossan – inclusiv câţiva stejari viguroşi cu rădăcini adânci – s-au deplasat cu cinci paşi în timpul nopţii, exact aşa cum prezisese Dumnezeul-Om. Martorii oculari mai susţin că acesta este doar unul dintre cele peste treizeci de miracole făcute de Dumnezeul-Om. Pe urmă ei îndură persecuţii şi martiraj fiindcă proclamă aceste miracole şi fiindcă refuză să-şi retracteze mărturia. Oponenţii Dumnezeului-Om nu neagă dovada pomilor sau alte miracole, ci se mulţumesc să aducă explicaţii naturale ce prezintă numeroase fisuri fatale. Mulţi ani mai târziu, după ce toţi martorii oculari au murit, scepticii vin şi cu alte explicaţii naturale care se dovedesc şi ele complet nesatisfăcătoare. De fapt, în următorii 1.900 de ani scepticii se străduiesc să explice evenimentul pe cale naturală, dar niciunul nu reuşeşte.

Întrebare: Dat fiind contextul, nu ar fi rezonabil să presupunem că deplasarea pomilor a avut o origine mai degrabă supranaturală decât naturală? Desigur. Contextul face toată diferenţa.

La fel stau lucrurile cu Învierea. Pe lângă faptul că nu dispunem de o explicaţie naturală pentru mormântul gol, mai avem şi declaraţii ale martorilor oculari şi dovezi circumstanţiale ce *sprijină* miracolul Învierii. Iată contextul în care trebuie să evaluăm dovezile:

I. Natura teistă a acestui univers face miracolele *posibile* – Trăim într-un univers teist în care miracolele sunt posibile. (De fapt, cel mai mare miracol dintre toate – crearea universului din nimic – s-a produs

deja.) Aşa că Dumnezeu poate folosi profeţi ca să-Şi comunice mesajele şi miracole care să le confirme. Adică miracolul poate fi folosit pentru a confirma un cuvânt din partea lui Dumnezeu, transmis printr-un om al lui Dumnezeu către poporul lui Dumnezeu.

II. Documentele antice spun că trebuie să ne *aşteptăm* la miracole – Avem documentele Vechiului Testament, scrise cu sute de ani în urmă, care prezic că va veni Mesia – un om care de fapt va fi Dumnezeu – că El va fi ucis la un moment dat ca jertfă pentru omenirea păcătoasă şi că va învia din morţi (mai multe despre aceasta, în capitolul următor).

III. Documente scrise de martori oculari atestaţi istoric spun că miracolele sunt *reale* – Există 27 de documente scrise de nouă martori oculari sau de contemporani ai lor care prezintă numeroase evenimente miraculoase. Multe dintre aceste documente conţin declaraţii confirmate istoric ale unor martori oculari, care merg înapoi în timp până la momentul respectivelor evenimente, şi dovezile atestă că naraţiunea nu este inventată, înflorită sau produsul unei amăgiri. Ştim acest lucru deoarece documentele Noului Testament trec toate cele şapte teste ale istoricităţii identificate în capitolul 9. Documentele Noului Testament:

1. sunt timpurii (majoritatea au fost scrise la 15-40 de ani după evenimente, încadrându-se în primele două generaţii de la respectivele evenimente)
2. conţin declaraţii ale martorilor oculari
3. conţin declaraţii independente ale martorilor oculari provenind din surse multiple
4. sunt scrise de oameni credibili, care au trăit şi au propovăduit după cele mai înalte standarde etice, şi care au murit pentru mărturia lor
5. prezintă evenimente, locuri şi persoane confirmate de descoperirile arheologice şi de alţi scriitori
6. prezintă evenimente pe care duşmani le recunosc tacit (atestarea duşmanilor)
7. prezintă evenimente şi detalii ce sunt stânjenitoare pentru autori şi chiar pentru Isus

Aceste documente atestate istoric şi consemnate de martori oculari relatează următoarea istorie:

1. La momentul şi la locul potrivit, aşa cum a prezis Vechiul Testament, Isus intră în Ierusalim şi pretinde că este Mesia. El

învaţă adevăruri profunde şi, în conformitate cu mai mulţi martori oculari independenţi, face treizeci şi cinci de miracole (unele vizează grupuri întregi de oameni) şi învie din morţi.

2. Martorii oculari care înainte au fost laşi şi neîncrezători încep dintr-o dată să proclame cu îndrăzneală învierea lui Isus în ciuda ameninţării cu persecuţia şi cu moartea. (Oamenii înşelaţi pot să moară pentru o minciună dacă o cred adevărată, dar nu vor muri niciodată pentru o minciună despre care ştiu că e minciună. Scriitorii Noului Testament au fost în postura de a cunoaşte adevărul despre Înviere.)
3. Chiar în cetatea unde Isus a murit şi a fost îngropat se naşte o nouă mişcare (biserica) şi ea se răspândeşte rapid prin mijloace paşnice, pe baza credinţei că Isus a înviat din morţi. (Acest fapt este greu de explicat dacă Învierea nu este adevărată. Cum ar fi putut creştinismul să se nască într-o cetate ostilă ca Ierusalimul, dacă trupul lui Isus ar fi fost în continuare în mormânt? Autorităţile religioase şi guvernamentale ostile ar fi demascat înşelăciunea creştinismului prezentând trupul mort.)
4. Mii de evrei din Ierusalim, inclusiv preoţii farisei, îşi abandonează cinci din cele mai îndrăgite credinţe şi practici ale lor şi adoptă altele noi şi ciudate după ce se convertesc la creştinism.
5. Saul, cel mai înflăcărat duşman al noii biserici, se converteşte brusc şi devine cel mai prolific susţinător al ei. El străbate toată lumea antică pentru a proclama Învierea, îndurând persecuţie şi martiraj. (Dacă Învierea nu a existat, atunci ce l-a făcut pe cel mai mare duşman al creştinismului să devină dintr-o dată cel mai mare conducător al lui? De ce a suferit el de bună voie persecuţia şi moartea?)
6. Iacov, fratele sceptic al lui Isus, se convinge subit că fratele lui este Fiul lui Dumnezeu şi apoi devine conducătorul bisericii din Ierusalim. Mai târziu el este martirizat din porunca marelui preot. (Cu toţii ştim că membrii familiei pot fi cel mai greu de convins de vederile noastre religioase. La început Iacov a fost fratele neîncrezător al lui Isus [Ioan 7:5]. Dacă Învierea nu a fost reală, atunci de ce Iacov – care a fost numit „cel drept" de istoricii din secolul al II-lea Clement şi Hegesippus[27], amândoi din secolul al II-lea – s-a convins pe neaşteptate că fratele lui este cu adevărat Mesia? Dacă nu L-ar fi văzut pe Cristos înviat, de ce a devenit conducătorul bisericii din Ierusalim şi a îndurat moarte de martir?)
7. Duşmanii evrei ai creştinismului nu neagă dovezile, ci aduc explicaţii naturaliste eronate pentru a le justifica.

IV. Alte confirmări – Referirile altor istorici şi scriitori antici confirmă firul narativ al documentelor Noului Testament, iar mai multe descoperiri arheologice atestă detaliile pe care aceste documente le prezintă.

Dacă pui dovezile în contextul lor corect, poţi să vezi de ce *nu avem destulă credinţă ca să fim sceptici cu privire la ele.* Este cu mult mai rezonabil să fii sceptic cu privire la scepticism!

Scepticii care se uită la punctele II-IV de mai sus (cu subpunctele lor) ar putea totuşi ajunge la concluzia că Isus nu a înviat din morţi. Dar în acest caz, va trebui să aducă dovezi în sprijinul unei teorii alternative care să explice *toate* aceste puncte. Dar am văzut că ei au capotat în această privinţă, şi încă lamentabil. Învierea explică cel mai bine *toate* dovezile.

Întrucât există un Dumnezeu care poate să acţioneze, există şi acţiuni ale lui Dumnezeu. Când intenţia lui Dumnezeu este anunţată în avans şi dispui de mărturii oculare şi coroborante solide care să ateste că evenimentele s-au întâmplat cu adevărat, *atunci ai nevoie de mult mai multă credinţă ca să negi evenimentele decât să crezi în ele.*

Afirmaţii extraordinare şi dovezi care se anulează singure

Mai există două obiecţii pe care scepticii le ridică adesea împotriva Învierii şi miracolelor. Prima este solicitarea unor dovezi extraordinare.

Dovezi extraordinare – Unii sceptici sunt dispuşi să admită că Învierea este posibilă, dar spun că sunt necesare dovezi extraordinare pentru a o crede. Adică, dacă Noul Testament face afirmaţii extraordinare – ca în cazul miracolelor – trebuie să avem dovezi extraordinare ca să putem crede acele afirmaţii. Obiecţia pare rezonabilă până în momentul în care întrebi: „Ce înseamnă «extraordinar»?"

Dacă înseamnă *în afara naturalului,* atunci scepticul cere ca Învierea să fie confirmată printr-un alt miracol. Cum s-ar putea una ca asta? Pentru a crede în primul miracol (Învierea), scepticul va avea nevoie de un al doilea miracol care să-l sprijine. Apoi va cere un al treilea care să-l susţină pe al doilea, şi aşa la infinit. Prin aceste criterii scepticul nu va crede niciodată în Înviere, chiar dacă ea a avut loc cu adevărat. Ceva nu este în regulă cu un standard pentru dovezi care te împiedică să crezi un lucru care s-a întâmplat cu adevărat.

Dacă „extraordinar" înseamnă *repetabil,* ca într-un laborator, atunci

niciun eveniment istoric nu va fi crezut, deoarece evenimentele istorice nu pot fi repetate. Credibilitatea evenimentelor istorice poate fi confirmată numai analizând credibilitatea martorilor oculari şi natura dovezilor forensice, în lumina principiilor uniformităţii şi cauzalităţii (am vorbit despre aceste principii în capitolul 5). În plus, ateii care pretind repetabilitatea miracolelor biblice sunt inconsecvenţi, deoarece ei nu cer şi repetabilitatea „miracolelor" istorice în care ei cred – Big Bang-ul, generarea spontană a primei forme de viaţă şi macroevoluţia formelor ulterioare de viaţă.

Dacă „extraordinar" înseamnă *mai mult decât obişnuit*, atunci este exact ceea ce avem în sprijinul Învierii. Avem pentru Înviere *mai multe* şi *mai timpurii* documente ale unor martori oculari decât pentru orice alt eveniment din lumea antică. De asemenea, aceste documente includ *mai multe* detalii şi personalităţi istorice confirmate de *mai multe* surse externe şi independente decât orice alt document din lumea antică. Şi aşa cum am văzut deja, avem şi *mai multe* dovezi circumstanţiale obişnuite care pot să ateste Învierea.

În sfârşit, presupoziţia scepticului poate fi respinsă. Nu avem nevoie de dovezi „extraordinare" ca să credem ceva. Ateii afirmă lucrul acesta în propria concepţie despre lume. Ei cred în Big Bang nu din cauză că au dovezi „extraordinare" pentru el, ci fiindcă există dovezi solide că universul a explodat în fiinţă din nimic. O dovadă solidă este tot ce-ţi trebuie ca să crezi un anumit lucru. Însă ateii nici măcar nu au dovezi temeinice pentru unele din credinţele lor pe care le preţuiesc atât. De exemplu, ei afirmă generarea spontană şi macroevoluţia doar pe baza credinţei. Spunem doar pe baza credinţei, căci am văzut în capitolele 5 şi 6 că există puţine dovezi sau chiar deloc care să confirme generarea spontană şi macroevoluţia, dar există dovezi întemeiate *împotriva* acestor două posibilităţi.

În plus, scepticii nu pretind dovezi „extraordinare" şi pentru alte evenimente istorice „extraordinare". De exemplu, puţine evenimente din istoria antică sunt mai „extraordinare" ca realizările lui Alexandru cel Mare (356-323 î.Cr.). Deşi a trăit doar 33 de ani, Alexandru a ajuns la nişte succese fără egal. A cucerit o bună parte din lumea civilizată a acelei vremi, din Grecia până în India, la est, şi până în Egipt, la sud. Dar de unde ştim toate acestea despre Alexandru? Nu avem niciun fel de surse care să dateze din timpul vieţii lui sau imediat după moartea sa. Există doar câteva fragmente provenite din două lucrări scrise la aproximativ 100 de ani după moartea lui. Adevărul este că *noi ne bazăm în aproape tot ce ştim despre viaţa „extraordinară" a lui Alexandru cel Mare pe istorici care au scris la 300-500 de ani după moartea lui!* În lumina dovezilor

robuste pe care le avem pentru viaţa lui Cristos, cine se îndoieşte de istoricitatea lui Cristos ar trebui să se îndoiască şi de istoricitatea lui Alexandru cel Mare. De fapt, spre a fi consecvent, un astfel de sceptic ar trebui să se îndoiască de *întreaga* istorie antică.[28]

De ce pretind scepticii dovezi „extraordinare" pentru viaţa lui Cristos, dar nu şi pentru viaţa lui Alexandru cel Mare? Deoarece ei se împiedică iarăşi de miracole. În ciuda faptului că miracolele sunt posibile deoarece Dumnezeu există – şi în ciuda faptului că miracolele au fost prezise şi apoi confirmate de martori – scepticii nu pot admite că miracolele au existat cu adevărat. Aşa că fixează standardul de credibilitate prea sus. E ca şi cum scepticii ar spune: „Nu cred în miracole fiindcă nu am văzut niciunul. Dacă Isus înviat mi s-ar arăta şi mie, aş crede în El". Asta ar fi într-adevăr o dovadă extraordinară.

Ar fi extraordinară, însă ar fi ea şi absolut necesară? Ar trebui Isus să apară înaintea fiecărei persoane din lumea aceasta pentru a da credibilitate afirmaţiilor Sale? De ce ar face-o? Nu este nevoie să fim martori direcţi la toate evenimentele pentru a crede că ele s-au întâmplat cu adevărat. De fapt, aşa ceva ar fi imposibil din punct de vedere fizic. De obicei, noi credem mărturiile altor persoane, dacă acestea sunt credibile, şi mai ales dacă mărturiile lor sunt întărite de alte date. Exact acelaşi lucru este valabil şi pentru mărturia scriitorilor Noului Testament.

În plus, aşa cum am arătat în capitolul 8, dacă Dumnezeu S-ar fi revelat prea mult prin miracole frecvente, atunci poate că în unele cazuri ne-ar fi violat liberul nostru arbitru. Dacă scopul acestei vieţi este să ne permită să luăm prin proprie voinţă decizii care ne vor pregăti pentru eternitate, atunci Dumnezeu ne va da dovezi convingătoare dar nu constrângătoare ale existenţei şi scopurilor Lui. Aşadar, cine vrea să-L urmeze pe Dumnezeu poate s-o facă cu încredere, iar cine nu vrea poate suprima sau ignora dovezile şi să trăiască de parcă El n-ar exista.

Miracole care se auto-anulează – Marele sceptic David Hume a spus că miracolele nu pot confirma nicio religie, deoarece miracolele se bazează pe mărturii insuficiente şi fiindcă toate religiile conţin miracole. Cu alte cuvinte, dovezile reprezentate de miracole se anulează singure. De fapt, obiecţia lui Hume nu este conformă cu realitatea.

În primul rând, Hume se lansează într-o generalizare grăbită atunci când spune că miracolele sunt la fel în toate religiile. Începând din capitolul 9 am văzut că miracolele asociate creştinismului nu se bazează pe mărturii insuficiente ci, dimpotrivă, se bazează pe mărturii timpurii, directe, confirmate de mai multe surse – fapt fără egal în alte religii ale

lumii. Altfel spus, nicio altă religie din lume nu are miracole atestate ca acelea din Noul Testament.

În al doilea rând, obiecţia lui Hume este anterioară descoperirilor ştiinţifice moderne care confirmă că universul nostru este un univers teist (vezi capitolele 3-6). Dat fiind că acesta este un univers teist, iudaismul şi islamul sunt alături de creştinism singurele religii majore din lume care ar putea fi adevărate. Miracolele care confirmă iudaismul Vechiului Testament confirmă şi creştinismul. Aşa că islamul rămâne singura alternativă posibilă care ar putea „anula" miracolele creştinismului. Dar am văzut în capitolul 10 că islamul nu are miracole verificabile care să-l confirme. Toate presupusele miracole ale lui Mahomed provin de la o dată mult ulterioară morţii lui şi nu se bazează pe declaraţiile unor martori oculari.

În final, unicitatea, cantitatea şi calitatea miracolelor Noului Testament nu pot fi explicate decât printr-o cauză supranaturală. Isus a făcut mai mult de treizeci de miracole care au fost instantanee, întotdeauna reuşite şi unice. Unele dintre ele au fost chiar prezise dinainte. Aşa-numiţii magicieni care se bucură de un succes parţial săvârşesc doar vindecări psihosomatice, scamatorii, semne satanice sau se bazează pe evenimente explicabile pe cale naturală. De fapt, niciun vindecător contemporan nu pretinde că este în stare să vindece toate bolile (inclusiv pe cele „incurabile") instantaneu, cu o rată de succes de 100 %. Dar Isus şi apostolii Săi au făcut-o. Aceasta demonstrează că miracolele din Noul Testament au fost unice şi aveau drept scop să-L autentifice pe Dumnezeu, spre deosebire de toate pretenţiile supranaturale emise de celelalte religii. Pe scurt, nimic nu „anulează" miracolele Noului Testament.

Concluzie: o viaţă solitară

La începutul capitolului 9, am spus că va trebui să răspundem la două întrebări pentru a vedea dacă Noul Testament este o carte istorică:

1. Avem copii fidele ale documentelor originale, care au fost scrise în secolul I?
2. Spun acele documente adevărul?

În ultimele patru capitole am văzut că există dovezi întemeiate pentru a răspunde afirmativ la amândouă întrebările. Cu alte cuvinte, putem fi siguri dincolo de orice îndoială rezonabilă că Noul Testament este credibil din punct de vedere istoric.

Deocamdată *nu* spunem că Noul Testament este fără nicio greşeală. Vom investiga întrebarea aceasta ceva mai târziu. Acum putem conchide doar că evenimentele majore prezentate de Noul Testament s-au întâmplat realmente acum aproape 2.000 de ani în urmă. Isus a trăit, i-a învăţat pe oameni, a făcut miracole, a murit răstignit şi apoi a înviat cu adevărat din morţi.

Dacă încă nu eşti convins, îţi mai supunem atenţiei o dovadă coroborantă: impactul incredibil al vieţii lui Cristos aşa cum apare el prezentat într-un scurt fragment de predică intitulată adesea „O viaţă solitară":

> S-a născut într-un sat obscur, ca fiu de ţăran. A crescut într-un alt sat, unde a lucrat într-un atelier de tâmplărie până la vârsta de 30 de ani. Apoi, timp de trei ani, a fost predicator itinerant.
>
> N-a scris niciodată o carte. Nu a avut niciodată vreo funcţie. Nu a avut niciodată o familie sau o locuinţă a Lui. Nu a frecventat niciodată colegiul. Nu a trăit niciodată într-un oraş mare. Nu a călătorit niciodată mai mult de 300 km de la locul în care S-a născut. N-a făcut niciunul din lucrurile care însoţesc de obicei măreţia. Nu a avut nicio altă acreditare decât pe El Însuşi.
>
> A avut doar 33 de ani când opinia publică s-a întors împotriva Lui. Prietenii au fugit. Unul dintre ei L-a renegat. A fost dat în mâinile duşmanilor Lui şi a trecut printr-un simulacru de proces. A fost ţintuit pe o cruce între doi tâlhari. În timp ce murea, călăii Lui au tras la sorţi pentru hainele Lui, singura proprietate pe care a avut-o pe pământ. După ce a murit, a fost aşezat într-un mormânt împrumutat, din mila unui prieten.
>
> [Douăzeci de] secole au venit şi trecut, şi astăzi El este figura centrală a rasei umane. Nu greşesc deloc când afirm că toate armatele care au mărşăluit vreodată, toate flotele care au străbătut vreodată mările, toate parlamentele care s-au întrunit vreodată, toţi împăraţii care au domnit vreodată – toate acestea la un loc – nu au afectat viaţa oamenilor pe acest pământ mai mult ca această viaţă solitară.[29]

Dacă Învierea nu a existat, cum ar fi putut ea să fie cea mai influentă viaţă a tuturor timpurilor? Nu avem destulă credinţă ca să credem că această viaţă solitară dintr-un sat îndepărtat al lumii antice ar fi putut să exercite cea mai puternică influenţă a tuturor timpurilor ... *dacă Învierea nu ar fi adevărată.*

Capitolele 13-14 vor acoperi

1. Adevărul despre realitate este cognoscibil.
2. Opusul adevărului este fals.
3. Este adevărat că Dumnezeul teist există. Lucrul acesta este dovedit de
   a. începutul universului (argumentul cosmologic)
   b. planul universului (argumentul teleologic/principiul antropic)
   c. planul vieţii (argumentul teleologic)
   d. legea morală (argumentul moral)
4. Dacă Dumnezeu există, atunci miracolele sunt posibile.
5. Miracolele pot fi folosite pentru a confirma un mesaj din partea lui Dumnezeu (sunt acte ale lui Dumnezeu care confirmă un cuvânt din partea lui Dumnezeu).
6. Noul Testament este credibil din punct de vedere istoric. Lucrul acesta este dovedit de:
   a. mărturiile primare
   b. depoziţiile martorilor oculari
   c. mărturii neinventate (autentice)
   d. martori oculari care nu s-au înşelat
7. **Noul Testament spune că Isus a afirmat că este Dumnezeu.**
8. **Afirmaţia lui Isus de a fi Dumnezeu a fost confirmată miraculos de:**
   a. împlinirea de către El a numeroase profeţii cu privire la Sine;
   b. viaţa Lui fără păcat şi faptele Lui miraculoase;
   c. prezicerea Învierii Lui din morţi şi apoi Învierea Sa efectivă.
9. **Prin urmare, Isus este Dumnezeu.**
10. **Tot ce învaţă Isus (care e Dumnezeu) este adevărat.**
11. **Isus a învăţat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.**
12. **Prin urmare, Biblia este cu adevărat Cuvântul lui Dumnezeu (şi tot ce o contrazice este fals).**

13

Cine este Isus: Dumnezeu sau doar un mare învăţător moral?

„Nimeni nu este atât de surd ca cei ce nu vor să audă."
BARRY LEVENTHAL

Am dovedit că documentele Noului Testament sunt credibile din punct de vedere istoric. Adică putem avea o certitudine rezonabilă că Isus a spus şi a făcut ceea ce se menţionează în aceste documente, inclusiv că a înviat din morţi. Aşadar cine este acest Isus? Ce a zis El despre Sine Însuşi? Este El cu adevărat Dumnezeu, aşa cum pretind creştinii?

Înainte să analizăm pretenţiile lui Cristos, să trecem puţin în revistă prezicerile mesianice la care am făcut aluzie în capitolele precedente. Aceasta ne va ajuta să descoperim adevărata identitate a lui Isus şi ne va oferi dovezi suplimentare în legătură cu autenticitatea Noului Testament. Vom începe în campusul UCLA la jumătatea anilor '60.

MESIA ŞI BIBLIA „CU ŞIRETLIC"

La începutul anului 1966, Barry Leventhal era un tânăr evreu în culmea fericirii. În calitate de căpitan ofensiv al echipei de fotbal a UCLA, Barry tocmai îşi condusese echipa – despre care se spunea că se va clasa ultima în acel an – la primul ei titlu de campioană, câştigând Cupa Rose.

„Viaţa mea era extraordinară! îşi aminteşte el. Eram un erou. Oamenii mă iubeau. Confraţii mei evrei m-au ales cel mai bun sportiv al anului la nivel naţional. Iar eu gustam din plin toată gloria."[1]

Curând după câştigarea Cupei Rose, cel mai bun prieten al lui Barry, Kent, i-a mărturisit că L-a primit pe Isus Cristos în inima lui.

„Nu pricepeam deloc ce voia să spună Kent, a zis Barry. Eu credeam că el fusese întotdeauna creştin. În definitiv, s-a născut într-o familie de creştini, întocmai cum eu m-am născut într-o familie de evrei. Nu aşa îşi dobândeşte cineva religia? O moşteneşte de la părinţii săi."

Dar Barry a fost intrigat şi de schimbarea din viaţa lui Kent, mai ales

când Kent i-a zis: „Barry, vreau să ştii că Îi mulţumesc lui Dumnezeu în fiecare zi pentru evrei".

„Dar de ce faci una ca asta?" a întrebat Barry.

Răspunsul lui Kent l-a uimit complet. Îi mulţumesc lui Dumnezeu în fiecare zi pentru evrei din două motive, a început Kent. „În primul rând, fiindcă Dumnezeu i-a folosit ca să-mi dea mie Biblia. Şi în al doilea rând, şi cel mai important, Dumnezeu i-a folosit pe evrei ca să-L aducă pe Mesia în lume, pe Acela care a murit pentru păcatele întregii lumi şi mai ales pentru toate păcatele mele."

„Îmi aduc aminte până în ziua de azi de impactul acelor cuvinte simple, dar adevărate", relatează Barry. „Aşadar, creştinii *autentici* nu îi urăsc pe evrei. De fapt, ei ne iubesc şi sunt recunoscători şi onoraţi că Dumnezeu i-a inclus prin credinţă în familia Lui veşnică."

Câteva săptămâni mai târziu, Kent l-a prezentat pe Barry lui Hal, liderul mişcării Campus Crusade for Christ în campusul UCLA. Într-o zi, Barry şi Hal şedeau într-un hol plin cu studenţi când lucrurile au început să se tensioneze între ei. În timp ce Hal îi arăta lui Barry cum a împlinit Isus prezicerile din Vechiul Testament cu privire la Mesia , Barry a izbucnit cu glas tare: „Cum poţi să faci aşa ceva?!"

„Ce anume?" a întrebat Hal.

„Să foloseşti o Biblie cu şiretlic!" l-a acuzat Barry. „Foloseşti o Biblie cu şiretlic ca să-i înşeli pe evrei!"

„Ce vrei să spui prin «Biblie cu şiretlic»? a întrebat Hal.

Barry a răspuns: „Voi, creştinii, aţi luat aşa-numitele preziceri mesianice din Noul vostru Testament şi apoi le-aţi rescris în Vechiul Testament pe care-l folosiţi voi ca să-i înşelaţi pe evrei. Dar îţi garantez, aceste profeţii mesianice nu se găsesc în Biblia noastră evreiască!"

„Nu, Barry. Nu este deloc adevărat ce spui", a afirmat Hal.

„Nu, e o Biblie cu şiretlic!" a strigat Barry sărind în picioare.

„Nu, nu este!" a repetat Hal, uimit de acuzaţia lui. „Nu am auzit niciodată pe nimeni zicând una ca asta. Te rog să te aşezi."

Oamenii au început să se holbeze la ei.

„Nu, Hal. Relaţia noastră s-a terminat!"

„Barry, Barry, aşteaptă o clipă. Ai cumva şi tu un Tanach [o Biblie evreiască]?"

„Da, am primit unul de Bar Mitzvah* Şi ce dacă?"

„Ce ar fi să-ţi notezi aceste versete şi să le cauţi în Tanachul tău?"

„Asta ar fi doar o pierdere de timp! a izbucnit Barry. Aceste versete nu există în Tanach!"

* Ceremonie în cadrul căreia se sărbătoreşte ajungerea la vârsta responsabilităţii religioase a unui băiat evreu la vârsta de treisprezece ani – n. trad.

„Te rog, a insistat Hal, notează-le şi verifică-le singur".

Schimbul de replici a continuat între cei doi până când Barry – vrând să scape de Hal – a acceptat să le verifice. „Bine, a zis el trecându-şi referinţele pe o bucată de hârtie, le voi verifica. Dar să nu mă suni tu, te voi suna eu!"

Barry a plecat, fără să spere că-l va mai revedea pe Hal. Câteva zile n-a verificat versetele, dar pe urmă a început să se simtă ros de vinovăţie. „I-am promis lui Hal că le voi verifica", şi-a amintit Barry, „aşa că ar trebui să fac măcar atât şi apoi să uit pentru totdeauna de toată povestea asta cu creştinismul!"

În seara aceea Barry şi-a şters de praf vechiul lui Tanach – pe care nu-l mai deschisese de când avea treisprezece ani – şi a rămas şocat de ce a găsit acolo. Fiecare prezicere la care se referise Hal era într-adevăr în Tanach!

Prima reacţie a lui Barry a fost: „Am încurcat-o! Isus chiar este Mesia!"

Dar în acel stadiu, acceptarea lui Barry era doar una intelectuală. A început imediat să se îngrijoreze de implicaţiile ce ar fi urmat dacă şi-ar fi făcut publică descoperirea. „Dacă Îl accept pe Isus ca Mesia, ce vor zice părinţii mei? Ce vor face prietenii mei evrei? Şi ce va spune rabinul meu?"

Mai avea nevoie de mai mult studiu înainte ca să fie pregătit să-şi mărturisească public preocupările, mai ales asupra pasajului la care Hal s-a referit de câteva ori: Isaia 53. Înainte să vedem la ce concluzie a ajuns Barry în cercetările sale, să trecem în revistă Isaia 53 şi celelalte profeţii mesianice pe care le-a studiat el.

Robul care suferă

În martie 1947, un tânăr cioban arab (pe nume Muhammad adh-Dhib) îşi păstorea oile undeva la 12 km sud de Ierihon şi la aproximativ 1,5 km vest de Marea Moartă. Aruncând cu o piatră după o capră răzleţită, a auzit un zgomot ca şi cum s-ar fi spart nişte vase de lut. Aşa s-a ajuns la una din cele mai mari descoperiri arheologice ale tuturor timpurilor – Sulurile de la Marea Moartă.

Excavaţiile ce au urmat în peşterile din zonă până în anul 1956 au scos la iveală, în vase de lut, numeroase suluri şi mii de fragmente ale unor manuscrise care au fost puse acolo cu aproximativ 2.000 de ani în urmă de către o sectă religioasă iudaică cunoscută sub numele de esenieni. Gruparea esenienilor a existat între anii 167 î.Cr. şi 68 d.Cr. Membrii acestei secte au ieşit de sub autoritatea templului şi şi-au întemeiat o comunitate monastică în deşertul iudaic, aproape de Qumran.

Unul din sulurile descoperite la Qumran este cunoscut acum drept Marele Sul al lui Isaia. Datând din anul 100 î.Cr., acest sul cu o lungime de 7,32 m conţine cartea completă a lui Isaia (toate cele şaizeci şi şase de capitole) şi este cel mai vechi sul biblic care există.[2] Actualmente este adăpostit într-o pivniţă din Ierusalim, dar o copie a lui este expusă la muzeul Shrine of the Book din Ierusalim.

Descoperirea este importantă nu doar fiindcă sulul este anterior lui Cristos şi este bine conservat, ci şi deoarece conţine poate cea mai clară şi mai completă profeţie despre venirea lui Mesia. Isaia Îl numeşte pe Mesia „Robul Domnului", şi începe să vorbească despre acest Rob în capitolul 42, în ceea ce se cunoaşte a fi primul „Cântec al Robului". Dar El este numit cel mai adesea „Robul care suferă", datorită descrierii deosebit de vii a morţii lui jertfitoare din Isaia 53.

În timp ce citeşti pasajul de mai jos (52:13-53:12), întreabă-te: „La cine se referă textul acesta?"

(52:13) Iată, Robul Meu va propăşi; Se va sui, Se va ridica, Se va înălţa foarte sus.
(14) După cum pentru mulţi a fost o pricină de groază – atât de schimonosită Îi era faţa, şi atât de mult Se deosebea înfăţişarea Lui de a fiilor oamenilor –
(15) tot aşa, pentru multe popoare va fi o pricină de bucurie; înaintea Lui împăraţii vor închide gura, căci vor vedea ce nu li se mai istorisise, şi vor auzi ce nu mai auziseră.

(53:1) Cine a crezut în ceea ce ni se vestise? Cine a cunoscut braţul Domnului?
(2) El a crescut înaintea Lui ca o odraslă slabă, ca un Lăstar care iese dintr-un pământ uscat. N-avea nici frumuseţe, nici strălucire ca să ne atragă privirile, şi înfăţişarea Lui n-avea nimic care să ne placă.
(3) Dispreţuit şi părăsit de oameni, om al durerii şi obişnuit cu suferinţa, era aşa de dispreţuit că îţi întorceai faţa de la El, şi noi nu L-am băgat în seamă.

(4) Totuşi, El suferinţele noastre le-a purtat, şi durerile noastre le-a luat asupra Lui, şi noi am crezut că este pedepsit, lovit de Dumnezeu, şi smerit.
(5) Dar El era străpuns pentru păcatele noastre, zdrobit pentru fărădelegile noastre. Pedeapsa, care ne dă pacea, a căzut peste El, şi prin rănile Lui suntem tămăduiţi.
(6) Noi rătăceam cu toţii ca nişte oi, fiecare îşi vedea de drumul lui; dar Domnul a făcut să cadă asupra Lui nelegiuirea noastră, a tuturor.

(7) Când a fost chinuit şi asuprit, n-a deschis gura deloc, ca un miel pe care-l duci la măcelărie şi ca o oaie mută înaintea celor ce o tund: n-a deschis gura.
(8) El a fost luat prin apăsare şi judecată; dar cine din cei de pe vremea Lui a crezut că El fusese şters de pe pământul celor vii şi lovit de moarte pentru păcatele poporului meu?
(9) Groapa Lui a fost pusă între cei răi, şi mormântul Lui la un loc cu cel bogat, cu toate că nu săvârşise nicio nelegiuire şi nu se găsise niciun vicleşug în gura Lui.

(10) Domnul a găsit cu cale să-L zdrobească prin suferinţă... Dar, după ce Îşi va da viaţa ca jertfă pentru păcat, va vedea o sămânţă de urmaşi, va trăi multe zile, şi lucrarea Domnului va propăşi în mâinile Lui.
(11) Va vedea rodul muncii sufletului Lui şi Se va înviora. Prin cunoştinţa Lui, Robul Meu cel neprihănit va pune pe mulţi oameni într-o stare după voia lui Dumnezeu şi va lua asupra Lui povara nelegiuirilor lor.
(12) De aceea Îi voi da partea Lui la un loc cu cei mari şi va împărţi prada cu cei puternici, pentru că S-a dat pe Sine Însuşi la moarte şi a fost pus în numărul celor fărădelege, pentru că a purtat păcatele multora şi S-a rugat pentru cei vinovaţi.

La cine crezi că se referă? Barry a înţeles bine. Citind în propriul lui Tanach, el a fost uimit de paralelele cu Isus, dar şi puţin derutat. A vrut să-i dea rabinului său şansa de a-i explica înţelesul textului.

„Îmi amintesc încă foarte clar prima dată când m-am confruntat serios cu Isaia 53, sau mai bine zis, când Isaia 53 m-a confruntat pe mine serios, explică Barry. Fiindu-mi destul de neclară identitatea Robului din Isaia 53, am mers la rabinul meu local şi i-am zis: «Rabi, am întâlnit la şcoală nişte persoane care pretind că aşa-numitul Rob din Isaia 53 este nimeni altul decât Isus din Nazaret. Dar aş vrea să îmi spuneţi dumneavoastră cine este acest Rob din Isaia 53?»"

Barry a rămas uluit de răspunsul rabinului. Acesta i-a zis: „Barry, trebuie să recunosc că atunci când citesc Isaia 53 mi se pare într-adevăr că este vorba despre Isus, dar întrucât noi evreii nu credem în Isus, nu poate fi vorba despre Isus".

La acea vreme Barry nu cunoştea multe despre logica formală, dar ştia suficiente pentru a-şi spune: „Nu-mi sună tocmai cuşer! Raţionamentul rabinului pare nu numai circular, ci de-a dreptul evaziv şi chiar temător". Astăzi Barry comentează: „Nimeni nu este atât de surd ca cei ce nu vor să audă".

Dar pentru cei ce vor să audă, Larry Helyer rezumă foarte bine caracteristicile şi realizările Robului din Isaia. Începând cu primul Cântec al Robului din capitolul 42, Helyer face următoarele observaţii cu privire la Rob:

1. El este ales de Domnul, uns de către Duhul şi I se promite succesul eforturilor Lui (42:1, 4).
2. Principala preocupare a slujirii Lui este dreptatea (42:1, 4).
3. Slujirea Lui are consecinţe mondiale (42:1, 6).
4. A fost predestinat pentru lucrarea Lui de către Dumnezeu (49:1).
5. Este un învăţător talentat (49:2).
6. Se confruntă cu descurajarea în slujirea Lui (49:4).
7. Lucrarea Lui cuprinde şi Neamurile (49:6).
8. Robul întâmpină opoziţie şi împotrivire puternică faţă de învăţătura Lui, chiar violenţă fizică (50:4-6).
9. Este hotărât să ducă la bun sfârşit chemarea pe care I-a încredinţat-o Dumnezeu (50:7).
10. Robul are origini umile şi puţine perspective exterioare pentru succes (53:1-2).
11. Se confruntă cu durerea şi suferinţa (53:3).
12. Robul îşi asumă suferinţa ispăşitoare şi înlocuitoare pentru aceia care fac parte din poporul Său (53:4-6, 12).
13. Este condamnat la moarte şi apoi omorât (53:7-9).
14. În mod incredibil, învie după aceea şi este înălţat mai presus de toţi conducătorii (53:10-12; 52:13-15).[3]

La observaţiile lui Helyer, mai adăugăm că robul este de asemenea fără de păcat (53:9).

Chiar şi o lectură superficială a textului lasă puţine îndoieli că Robul care suferă este Isus. De fapt, şi interpretarea *evreiască* tradiţională a textelor despre Rob era că ele preziceau venirea lui Mesia.[4] Aceasta până când evreii au început să aibă mai multe contacte cu apologeţii creştini, acum aproximativ o mie de ani, moment în care au început să-l reinterpreteze pe Robul care suferă, în sensul că ar simboliza naţiunea lui Israel. Primul evreu care a pretins că Robul care suferă este Israel şi nu Mesia a fost Shlomo Yitzchaki, cunoscut mai bine sub numele de Rashi (cca 1040-1105). Astăzi, concepţia lui Rashi domină teologia iudaică şi rabinică.

Din nefericire pentru Rashi şi pentru mulţi teologi evrei din prezent, afirmaţia că Israel este Robul care suferă conţine cel puţin trei neajunsuri fatale. În primul rând, spre deosebire de Israel, Robul este fără păcat (53:9). A spune că Israel este fără de păcat ar însemna a contrazice şi a nega practic tot Vechiul Testament. Tema recurentă a Vechiului Testament este că Israel a păcătuit călcând poruncile lui

Dumnezeu şi închinându-se altor dumnezei în locul singurului Dumnezeu adevărat. Dacă Israel este fără păcat, atunci de ce le-a dat Dumnezeu evreilor un sistem de jertfe? De ce au ei o Zi a Ispăşirii? De ce au avut permanent nevoie de profeţi care să-i avertizeze să nu mai păcătuiască şi să se întoarcă la Dumnezeu?

În al doilea rând, spre deosebire de Israel, Robul care suferă este un miel care se supune fără niciun fel de împotrivire (53:7). Istoria ne arată că Israel nu este în niciun caz un miel – el nu se pleacă în faţa nimănui.

În al treilea rând, spre deosebire de Israel, Robul care suferă moare ca ispăşire pentru păcatele altora (53:4-6, 8, 10-12). Dar Israel nu a murit şi nici nu plăteşte pentru păcatele altora. Nimeni nu este răscumpărat pe baza a ceea ce face naţiunea Israel. Naţiunile, şi indivizii care le alcătuiesc, îşi primesc pedeapsa propriilor păcate.

Această interpretare de dată recentă a textului din Isaia 53 pare să fie motivată de dorinţa de a evita concluzia că Isus este într-adevăr Mesia prezis cu sute de ani înainte. Dar nu există căi legitime de a evita ceva ce este evident. Adu-ţi aminte, Marele Sul al lui Isaia a fost scris cu aproximativ 100 de ani înainte de Cristos şi ştim că materialul pe care îl conţine este încă şi mai vechi. Septuaginta, care este traducerea în limba greacă a Vechiului Testament ebraic (inclusiv a întregii cărţi Isaia), datează din jurul anului 250 î.Cr. Aşa că originalul evreiesc trebuie să fie şi mai vechi. În plus, împreună cu Sulurile de la Marea Moartă au fost găsite manuscrise sau fragmente ale unor manuscrise aparţinând tuturor cărţilor Vechiului Testament, cu excepţia Esterei. Aşadar nu există nicio îndoială că Vechiul Testament, inclusiv textul despre Robul care suferă, este anterior lui Cristos cu câteva sute de ani.

Punct ochit, punct lovit

Chiar dacă Isaia 53 ar fi singurul text profetic din Vechiul Testament, ar fi suficient pentru a dovedi originea divină cel puţin a cărţii lui Isaia. Dar există în Vechiul Testament şi alte texte ce prezic venirea lui Isus Cristos sau care au fost împlinite în ultimă instanţă de El. Iată care sunt acestea (tabelul 13.1):

Textul mesianic	Prezicerea mesianică
Geneza 3:15 [Dumnezeu vorbind cu Satan] „Vrăjmăşie voi pune între tine şi femeie, între sămânţa ta şi sămânţa ei. Aceasta îţi va zdrobi capul şi tu îi vei zdrobi călcâiul."	**Sămânţa unei femei:** Odrasla Evei (literal, „sămânţa" Evei) îl va zdrobi în cele din urmă pe Satan. Dar aceasta, spre deosebire de alte fiinţe umane, va ieşi din sămânţa unei femei, nu din sămânţa unui bărbat (cf. Matei 1:23).

Textul mesianic	Prezicerea mesianică
Geneza 12:3, 7 [Dumnezeu vorbind cu Avraam] Voi binecuvânta pe cei ce te vor binecuvânta şi voi blestema pe cei ce te vor blestema; şi toate familiile pământului vor fi binecuvântate în tine... Domnul S-a arătat lui Avram şi i-a zis: „Toată ţara aceasta o voi da seminţei tale".	**Sămânţa lui Avraam:** Odrasla lui Avraam despre care se vorbeşte aici apare literal sub forma de „sămânţă" (nu „seminţe"). Ea se referă la o singură persoană – la un Mesia – care va binecuvânta în final toate popoarele pământului şi va stăpâni ţara (cf. Gal. 3:16).
Geneza 49:10: Toiagul de domnie nu se va depărta din Iuda, nici toiagul de cârmuire dintre picioarele lui, până va veni Şilo, şi de El vor asculta popoarele.	**Tribul lui Iuda:** Sceptrul (toiagul ceremonial al împăratului) nu se va depărta de tribul lui Iuda până la venirea lui Mesia, ultimul împărat. Cu alte cuvinte, Mesia va ieşi din tribul lui Iuda (unul din cele douăsprezece triburi ale lui Israel).
Ieremia 23:5-6: „Iată vin zile, zice Domnul, când voi ridica lui David o Odraslă neprihănită. El va împărăţi, va lucra cu înţelepciune şi va face dreptate şi judecată în ţară. În vremea Lui, Iuda va fi mântuit, şi Israel va avea linişte în locuinţa lui; şi iată Numele pe care i-L vor da: «Domnul, Neprihănirea noastră»!" (Vezi, de asemenea, Ier. 33:15-16; Is. 11:1)	**Fiul lui David:** Mesia va fi un fiu al lui David, şi El va fi numit Dumnezeu.
Isaia 9:6-7: Căci un Copil ni s-a născut, un Fiu ni s-a dat, şi domnia va fi pe umărul Lui; Îl vor numi: Minunat, Sfetnic, Dumnezeu tare, Părintele veşniciilor, Domn al păcii. El va face ca domnia Lui să crească, şi o pace fără sfârşit va da scaunului de domnie al lui David şi împărăţiei lui, o va întări şi o va sprijini prin judecată şi neprihănire, de acum şi-n veci de veci.	**El va fi Dumnezeu:** Mesia Se va naşte ca un copil, dar El va fi de asemenea Dumnezeu. Va domni de pe tronul lui David.
Mica 5:2: Şi tu, Betleeme Efrata, măcar că eşti prea mic între cetăţile de căpetenie ale lui Iuda, totuşi din tine Îmi va ieşi Cel ce va stăpâni peste Israel, şi a cărui obârşie se suie până în vremuri străvechi, până în zilele veşniciei.	**Născut în Betleem:** Mesia, care este etern, Se va naşte în Betleem.
Maleahi 3:1: Iată, voi trimite pe solul Meu; el va pregăti calea înaintea Mea. Şi deodată va intra în Templul Său Domnul pe care-L căutaţi: Solul legământului, pe care-L doriţi; iată că vine, zice Domnul oştirilor.	**El va intra în templu:** Mesia, care va fi precedat de un mesager, va intra pe neaşteptate în templu.
Daniel 9:25-26: Să ştii, deci, şi să înţelegi, că de la darea poruncii pentru zidirea din nou a Ierusalimului, până la Unsul (Mesia), la Cârmuitorul, vor trece şapte săptămâni; apoi timp de şaizeci şi două de săptămâni, pieţele şi gropile vor fi zidite din nou, şi anume în vremuri de strâmtorare. După aceste şaizeci şi două de săptămâni, unsul va fi stârpit, şi nu va avea nimic. Poporul unui domn care va veni, va nimici cetatea şi Sfântul Locaş.	**Va muri în anul 33 d.Cr.:** Mesia va muri (va fi „stârpit") la 483 (69 x 7) ani după decretul de rezidire a Ierusalimului (ce corespunde anului 33 d.Cr.). Cetatea şi templul vor fi apoi distruse. (Lucrul acesta s-a întâmplat în anul 70.)

Tabelul 13.1

Întrebare: Cine, în toată istoria lumii, este

1. din sămânţa unei femei;
2. din sămânţa lui Avraam;
3. din tribul lui Iuda;
4. descendent al lui David;
5. atât Dumnezeu cât şi om;
6. S-a născut în Betleem;
7. precedat de un mesager şi este Cel care a vizitat templul din Ierusalim înainte ca acesta să fi fost distrus în anul 70 d.Cr.;
8. Cel care a murit în anul 33 d.Cr.; şi
9. Cel care a înviat din morţi (Is. 53:11)?

Isus Cristos din Nazaret este singurul candidat posibil. Numai El nimereşte ţinta în plin. Desigur, argumentul devine şi mai solid dacă luăm în considerare celelalte criterii din Isaia 53. Isus le împlineşte şi pe acestea.

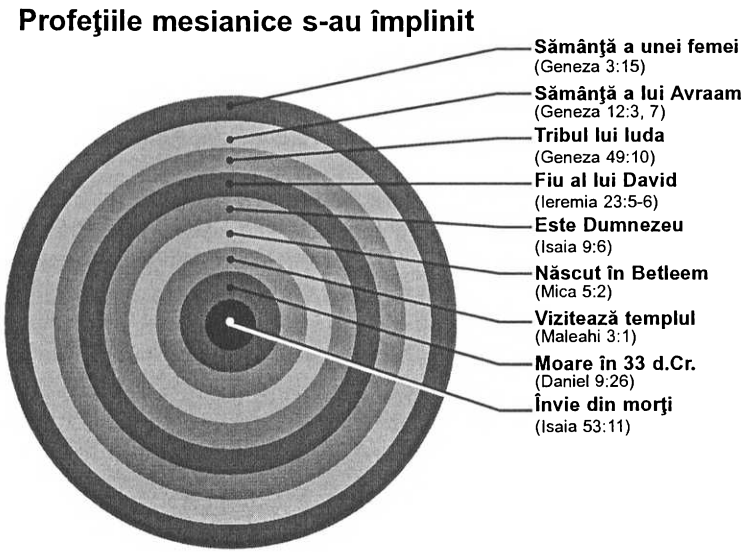

Fig. 13.1

Argumentul profetic în privinţa lui Cristos este întărit şi mai mult dacă ţinem seama că Vechiul Testament a prezis că Dumnezeu Însuşi avea să fie străpuns, ceea ce s-a şi întâmplat când a fost răstignit Isus.

Profetul vetero-testamentar Zaharia (cartea lui a fost scrisă şi ea cu mult înainte de Cristos) precizează că *Dumnezeu spune*: „Voi turna peste casa lui David şi peste locuitorii Ierusalimului, un duh de îndurare şi de rugăciune, şi îşi vor întoarce privirile spre *Mine pe care L-au străpuns*. Îl vor plânge cum plânge cineva pe singurul lui fiu, şi-L vor plânge amarnic, cum plânge cineva pe un întâi-născut" (Zah. 12:10). Mai târziu, Zaharia prezice că „picioarele [Domnului] vor sta în ziua aceea pe muntele Măslinilor, care este în faţa Ierusalimului, spre răsărit" (Zah. 14:4). Aceste preziceri se referă la cea de-a doua venire la Cristos, dar aluzia la „străpungerea" (adică, răstignirea) lui Dumnezeu de către „casa lui David şi locuitorii Ierusalimului" se referă evident la prima Lui venire. De fapt, apostolul Ioan chiar citează profeţia din Zaharia 12:10 în contextul răstignirii (Ioan 19:37).

Acum poţi să înţelegi de ce şi-a dat seama Barry că „a încurcat-o". Aceste profeţii mesianice nu pot fi simple coincidenţe. Ele depăşesc orice prezicere ce ar fi putut trece prin mintea unui mediu.[6] Aici exista ceva de-a dreptul supranatural, dar mulţi dintre prietenii lui evrei nu vedeau lucrul acesta. Barry a priceput că aşteptând un mesia politic, evreii au ignorat faptul că Mesia avea să vină întâi ca un miel spre a fi junghiat pentru păcatele lumii (Is. 53:7, 11-12; Ioan 1:29).

Uimit la culme, Barry a luat din nou legătura cu Hal şi au analizat împreună profeţiile mesianice, mai ales Isaia 53. Apoi Hal i-a oferit lui Barry o broşură.

„Aceasta este o relatare a vieţii lui Isus scrisă de un tânăr care L-a cunoscut şi L-a urmat, i-a zis Hal. Citeşte-o şi spune-mi ce părere ai."

De cum a deschis-o, n-a mai putut s-o lase din mână. Istorisirea avea multe elemente evreieşti, începând cu preoţii şi până la Sărbătoarea Paştelui. Iar acest Isus era o personalitate uimitoare – un făcător de miracole care înţelegea profund lucrurile şi vorbea cu autoritate, dar şi cu bunătate.

Barry nu ştia atunci că citeşte Evanghelia după Ioan. El a fost izbit mai ales de faptul că Isus oferă darul gratuit al mântuirii eterne oricui este gata să-L primească pe El. Barry îşi aminteşte: „A trebuit întotdeauna să obţin singur tot ce-mi doream de la viaţă. Dar iată că Isus Se oferea pe Sine şi cele mai bune daruri ale Lui în timp şi în eternitate ca un dar gratuit al iubirii Sale. Cine nu ar accepta o asemenea ofertă?"

Era deja aprilie, la mai bine de trei luni după glorioasa victorie în Cupa Rose. „Mi-am dat seama dintr-o dată că nu aveam nimic care să reziste la testul timpului, ca să nu mai vorbim de testul eternităţii", continuă Barry. Lucrul acesta mi-a fost dovedit foarte elocvent chiar de câştigarea Cupei Rose. La doar câteva luni după cel mai important

eveniment din viaţa mea de până atunci, şi poate din *întreaga* mea viaţă, toată gloria şi tot ceea ce ţinea de ea se estompa încet într-o amintire din ce în ce mai îndepărtată."

„Oare asta să fie tot ce înseamnă viaţa?" se întreba Barry. Şi apoi şi-a adus aminte că Isus Mesia oferă viaţa *eternă*! Barry ştia la nivelul *intelectului* că Isus este Mesia, de când a descoperit acele mesaje profetice în propriul său Tanach. Dar credinţa *că* Isus este Mesia nu era îndeajuns (în definitiv, chiar şi demonii ştiu *că* Isus este Mesia – Iacov 2:19) – Barry trebuia să creadă *în* Isus Mesia. Pentru a accepta darul gratuit al mântuirii eterne şi a scăpa de pedeapsa pe care o merita, Barry trebuia să facă şi un act de voinţă, pe lângă decizia minţii. În definitiv, ar fi o lipsă de dragoste din partea lui Dumnezeu să-l oblige pe Barry să intre în cer împotriva voinţei lui.

În după-amiaza zilei de 24 aprilie 1966, Barry era pregătit să acţioneze pe baza adevărului pe care i-l revelaseră dovezile. A îngenuncheat lângă pat şi s-a rugat: „Doamne Isuse, cred că Tu eşti Mesia promis pentru poporul evreu şi pentru întreaga lume, deci şi pentru mine, că ai murit pentru păcatele mele, că ai înviat din morţi şi trăieşti veşnic. De aceea, Te primesc acum în viaţa mea ca Domnul şi Mântuitorul meu personal. Îţi mulţumesc că ai murit în locul meu". Barry precizează: „Nu au fost tunete sau fulgere – numai prezenţa Lui personală şi pacea pe care le-a promis şi care nu m-au părăsit până în ziua de azi".

De când a făcut acea remarcabilă descoperire, Barry le mărturiseşte mereu evreilor adevărul că Mesia a venit deja. Dovezile ce confirmă acest adevăr se află chiar în Scripturile lor! Seminarul Evanghelic de Sud, în apropiere de Charlotte, Carolina de Nord, unde Barry este acum decan şi profesor, îşi propune să cerceteze tocmai aceste dovezi.

Imaginea de pe capacul cutiei pentru profeţii

Am văzut câteva texte din Vechiul Testament care sunt preziceri clare despre Mesia şi că ele au fost împlinite numai de către Isus Cristos. Însă scepticii se grăbesc să spună că alte profeţii care sunt citate ca fiind mesianice sunt scoase din context sau că nu vorbesc cu adevărat despre ceva din viitor. De exemplu, Psalmul 22 spune: „Mi-au străpuns mâinile şi picioarele". Mulţi creştini cred că acest verset se referă la răstignirea lui Cristos, care nici măcar nu era o metodă de pedepsire folosită în vremea lui David (autorul psalmului). Dar scepticii pretind că David vorbeşte despre sine, nu despre Cristos, aşa că orice aplicaţie mesianică este nelegitimă. Există aici trei posibilităţi.

Prima, unii cercetători creştini sunt de acord cu scepticii în legătură cu versete ca acesta. Ei spun că Psalmul 22 nu a fost scris ca să fie o predicţie. (Desigur, dar chiar dacă au dreptate, am văzut deja că există o mulţime de alte versete care *sunt* predictive.)

A doua posibilitate, există şi cercetători creştini care arată că unele profeţii biblice pot fi aplicate la două persoane diferite în două momente diferite. Şi David, şi Isus au avut duşmani şi dificultăţi în viaţa lor, aşa cum le exprimă Psalmul 22. Atunci de ce nu poate fi psalmul adevărat pentru David *şi* pentru Isus?

Cea de-a treia opţiune – care nouă ni se pare cea mai plauzibilă – este că Psalmul 22 face preziceri numai cu privire la Isus. În definitiv, psalmul conţine mai multe referiri directe la experienţa răstignirii lui Cristos. El începe cu strigătul de pe cruce – „Dumnezeule! Dumnezeule! Pentru ce m-ai părăsit?" (Ps. 22:1, vezi Matei 27:46) – după care descrie şi alte evenimente asociate cu răstignirea, inclusiv: dispreţul, batjocura şi insultele acuzatorilor (v. 6-7); setea (v. 15); mâinile şi picioarele străpunse (v. 16); oasele picioarelor rămase intacte (v. 17); împărţirea hainelor (v. 18); faptul că duşmanii Lui au tras la sorţ pentru haine (v. 18); izbăvirea Lui finală de către Domnul (v. 19), şi chiar lauda Lui publică la adresa lui Dumnezeu în faţa fraţilor Săi evrei după izbăvire (v. 22). Toate acestea nu pot fi simple coincidenţe şi ne fac să credem că Cristos este Cel despre care vorbeşte tot psalmul. Cu alte cuvinte, deşi David a scris psalmul, Cristos este Cel care vorbeşte. Situaţia nu este fără precedent. În Psalmul 110, Dumnezeu Tatăl poartă o conversaţie cu Dumnezeu Fiul.

Scepticul ar putea să spună: „Dar voi interpretaţi Psalmul 22 aşa fiindcă ştiţi ce I s-a întâmplat lui Cristos. Poate că pentru cineva care a trăit în vremurile Vechiului Testament nu a fost la fel de clar că Psalmul 22 se referă la Cristos".

Iar noi îi răspundem: Chiar dacă este aşa, ce contează? Poate fi adevărat că unele profeţii mesianice din Vechiul Testament au devenit clare numai în lumina vieţii lui Cristos. Dar aceasta nu face ca respectivele profeţii să fie mai puţin uimitoare. Să privim lucrurile în felul următor: Dacă nu poţi înţelege sensul pieselor unui joc de puzzle fără capacul cutiei, înseamnă aceasta că nimeni nu a creat acel puzzle? Nu. Înseamnă că puzzle-ul nu are la baza lui un plan? Nu. De fapt, după ce te uiţi la capacul cutiei înţelegi imediat nu doar cum se potrivesc piesele împreună, ci şi câtă gândire a fost necesară înainte pentru a proiecta piesele în felul acela. La fel, viaţa lui Isus serveşte ca imagine de pe capacul cutiei pentru multele piese ale puzzle-ului profetic din Vechiul Testament. De fapt, un cercetător biblic a identificat în Vechiul

Testament 71 de profeţii mesianice împlinite de Cristos, dintre care unele sunt lămurite numai în lumina vieţii lui Cristos.[7]

Unii au rezumat această idee în felul următor: În Vechiul Testament Cristos este ascuns; în Noul Testament El este revelat. Deşi multe profeţii au fost evidente cu mult timp înainte, unele dintre ele pot fi înţelese numai în lumina vieţii lui Cristos. Iar acelea care au devenit clare *după* venirea lui Cristos nu sunt cu nimic mai puţin un produs al planului supranatural decât cele ce au fost clare *încă dinainte de* Cristos.

Este Isus Dumnezeu?

După cum am văzut, Vechiul Testament prezice venirea unui Mesia, care Se va naşte ca un om dar care este în acelaşi timp Dumnezeu (Is. 9:6). Isus este singura Persoană cunoscută care întruneşte calificările prezise pentru Mesia. Dar a pretins El că este Dumnezeu?

Fără îndoială, scriitorii Noului Testament au pretins în mai multe ocazii că Isus este Dumnezeu. De exemplu, în primul capitol al Evangheliei lui, Ioan afirmă că „Cuvântul era Dumnezeu" şi că „Cuvântul S-a făcut trup" (Ioan 1:1, 14). Pavel spune că Cristos este „Dumnezeu mai presus de toate lucrurile" (Rom. 9:5), şi „în Cristos locuieşte trupeşte toată plinătatea Dumnezeirii" (Col. 2:9). La rândul lui, Petru declară că credincioşii primesc neprihănirea de la „Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Isus Cristos" (2 Pet. 1:1). Matei Îi atribuie dumnezeirea la Isus când citează din Isaia 7:14: „Iată, fecioara va fi însărcinată, va naşte un Fiu, şi-I vor pune numele Emanuel" care, tălmăcit, înseamnă: „Dumnezeu este cu noi" (Matei 1:23). Scriitorul Epistolei către Evrei spune: „[Fiul] este oglindirea slavei Lui şi întipărirea Fiinţei Lui, şi care ţine toate lucrurile cu Cuvântul puterii Lui" (Evr. 1:3). De asemenea el citează Psalmul 45:6, pretinzând că Dumnezeu spune despre Fiul: „Scaunul *Tău* de domnie, Dumnezeule, este în veci de veci" (Evr. 1:8). Acestea sunt pretenţii clare emise de apostoli cu privire la dumnezeirea lui Cristos. Până şi demonii au recunoscut că Isus este Dumnezeu (Matei 8:29; Luca 4:34, 41)! Dar a pretins şi Isus Însuşi că este Dumnezeu?

Pretenţii directe la dumnezeire

Poate nicio altă afirmaţie nu este mai directă ca răspunsul lui Isus la întrebarea fără înconjur a lui Caiafa:

> Eşti Tu, Cristosul, Fiul Celui binecuvântat?" „Da, sunt" i-a răspuns Isus. „Şi veţi vedea pe Fiul omului şezând la dreapta puterii şi venind pe norii cerului." Atunci marele preot şi-a rupt hainele şi a zis: „Ce nevoie mai

avem de martori? Aţi auzit hula. Ce vi se pare?" Toţi L-au osândit să fie pedepsit cu moartea (Marcu 14:61-64).

De remarcat că Isus a dat un răspuns direct la întrebarea directă a lui Caiafa: „Sunt". Vorbind despre Sine ca „Fiul omului", Isus a adăugat că Se va întoarce pe norii cerului. Caiafa şi toţi cei de faţă au înţeles implicaţia. Aceasta era o aluzie la viziunea profetului vetero-testamentar Daniel despre vremurile sfârşitului: Mesia – Fiul omului – va veni pe pământ ca să judece lumea cu o autoritate primită de la Dumnezeu Tatăl („Cel îmbătrânit de zile"), şi toate popoarele lumii I Se vor închina (Dan. 7:13). Desigur, nimeni altcineva nu este vrednic de închinare în afară de Dumnezeu Însuşi. Dar iată că Cristos pretindea că El este Cel ce va judeca lumea şi va primi închinarea poporului Său. El pretindea că este Dumnezeu, şi toţi au înţeles lucrul acesta.

Dacă Matei, Marcu şi Luca consemnează răspunsul „Eu sunt" dat de Isus lui Caiafa, Ioan relatează o altă împrejurare în care Isus Îşi asumă divinitatea, răspunzând prin „Eu sunt". Aceasta s-a întâmplat într-o discuţie tensionată cu câţiva iudei. După un schimb de replici pe tema adevăratei identităţi a lui Isus, conversaţia culminează cu declaraţia lui Isus:

> „Tatăl vostru Avraam a săltat de bucurie că are să vadă ziua Mea: a văzut-o şi s-a bucurat." „N-ai nici cincizeci ce ani" I-au zis Iudeii „şi ai văzut pe Avraam!" Isus le-a zis: „Adevărat, adevărat, vă spun că, mai înainte ca să se nască Avraam, sunt Eu." La auzul acestor vorbe, au luat pietre ca să arunce în El. Dar Isus S-a ascuns, şi a ieşit din Templu, trecând prin mijlocul lor. Şi aşa a plecat din Templu (Ioan 8:56-59).

Scepticii ar putea spune: „«Mai înainte ca să se nască Avraam, sunt Eu», nici măcar nu este o exprimare corectă! Folosirea timpurilor este greşită". Exact. Isus nu-Şi bate capul cu gramatica deoarece citează numele cu care Dumnezeu i S-a identificat lui Moise la rugul aprins.

Îţi aduci aminte de filmul *The Ten Commandments* (Cele Zece Porunci)? Ce a făcut Moise (interpretat de Charlton Heston) atunci când a întâlnit rugul aprins? L-a întrebat pe Dumnezeu: „Să presupunem că merg la israeliţi şi le spun: «Dumnezeul părinţilor voştri m-a trimis la voi» şi ei mă întreabă: «Care este numele Lui?» Ce le voi spune atunci?"

Atunci Dumnezeu i-a zis lui Moise: „EU SUNT CEL CE SUNT. Aceasta trebuie să le spui israeliţilor: «EU SUNT m-a trimis la voi»" (Ex. 3:13-14).

EU SUNT este Cel ce există prin Sine Însuşi. El nu are trecut sau viitor, pentru că este etern. El nu este în timp. Isus a pretins că El este Cel etern, care există prin Sine Însuşi, de aceea au luat evreii pietre ca să arunce în El.

Pentru cine continuă să spună: „Nu, Isus n-a pretins niciodată că este Dumnezeu", avem o întrebare: Dacă Isus nu a pretins niciodată că este Dumnezeu, atunci de ce a fost omorât? Răstignirea lui Isus, care este probabil cel mai bine atestat eveniment din întreaga istorie antică, este greu de explicat dacă Isus nu a pretins a fi Dumnezeu.

Evreii care nu credeau în El au înţeles clar că El pretindea că este Dumnezeu. Au fost mai multe ocazii când au vrut să-L lapideze pentru blasfemie. De ce pentru oamenii din primul secol a fost evident că Isus a pretins că este Dumnezeu, dar nu şi pentru unii sceptici de azi?

Pretenţii indirecte la dumnezeire

Pe lângă afirmaţiile Lui directe de a fi Dumnezeu, Isus a mai făcut şi unele afirmaţii care lăsau clar să se înţeleagă că El este Dumnezeu:

- Isus S-a rugat: „Şi acum, Tată, proslăveşte-Mă la Tine Însuţi cu slava pe care o aveam la Tine, înainte de a fi lumea" (Ioan 17:5). Dar Vechiul Testament spune că există un singur Dumnezeu (Deut. 6:4; Is. 45:5 şi urm.) şi Dumnezeu afirmă: „Slava Mea n-o voi da altuia" (Is. 42:8).
- El a declarat: „Eu sunt Cel dintâi şi Cel de pe urmă" (Apoc. 1:17) – întocmai cuvintele folosite de Dumnezeu cu privire la Sine Însuşi în Isaia 44:6.
- El a zis: „Eu sunt Păstorul cel Bun" (Ioan 10:11); dar Vechiul Testament spune: „Domnul este Păstorul meu". Mai mult, Dumnezeu spune: „Cum îşi cercetează un păstor turma când este în mijlocul oilor sale împrăştiate, aşa Îmi voi cerceta Eu oile" (Ezec. 34:12).
- Isus a pretins că este judecătorul tuturor oamenilor (Matei 25:31 şi urm.; Ioan 5:27); dar Ioel Îl citează pe Dumnezeu spunând: „Căci acolo voi şedea să judec toate neamurile de primprejur" (Ioel 3:12).
- Isus a zis: „Eu sunt Lumina lumii; cine Mă urmează pe Mine, nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieţii" (Ioan 8:12). Dar psalmistul declară: „Domnul este lumina mea" (Ps. 27:1).
- Isus a declarat: „În adevăr, după cum Tatăl învie morţii, şi le dă viaţă, tot aşa şi Fiul dă viaţă cui vrea" (Ioan 5:21). Dar Vechiul Testament afirmă clar că numai Dumnezeu dă viaţa (Deut. 32:39; 1 Sam. 2:6) şi învie morţii (Is. 16:19; Dan. 12:2; Iov 19:25), şi El este singurul judecător (Deut. 32:35; Ioel 3:12).
- Isus a insistat: „Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine" (Ioan 14:6).

Dumnezeu în VT	Pretenţia	Isus în NT
Ps. 23:1	Păstor	Ioan 10:11
Is. 44:6	Primul şi Ultimul	Apoc. 1:17
Ioel 3:12	Judecător	Matei 25:31 şi urm.
Is. 62:5	Mire	Matei 25:1
Ps. 27:1	Lumină	Ioan 8:12
Is. 43:11	Mântuitor	Ioan 4:42
Is. 42:8	Slava lui Dumnezeu	Ioan 17:5
1 Sam. 2:6	Dătător al vieţii	Ioan 5:21

Tabelul 13.2

De asemenea Isus Şi-a declarat dumnezeirea implicit, prin pilde. În câteva din pildele Lui, Isus Se înfăţişează în rolul lui Dumnezeu. De exemplu:

- Răspunzând la critica fariseilor că îi primeşte pe păcătoşi şi mănâncă cu ei (Luca 15:2), Isus spune trei pilde – despre oaia pierdută, despre banul pierdut şi despre fiul risipitor (Luca 15:4-32). Implicaţia este că Isus face exact ceea ce Vechiul Testament spune că face Dumnezeu: este un păstor care merge şi caută ce e pierdut şi un tată iubitor care îi primeşte acasă pe păcătoşii care se pocăiesc (Ezec. 34:11; Ps. 103:8-13). (În paranteză fie spus, fariseii sunt reprezentaţi de fiul mai mare, cel care este nemulţumit în pilda fiului risipitor. Fariseii, asemenea fiului mai mare, cred în mod greşit că ei *merită* darurile tatălui pentru faptele bune pe care le fac. Prin urmare, pilda aceasta nu afirmă doar divinitatea lui Cristos, ci şi că mântuirea este un dar gratuit ce nu poate fi câştigat prin fapte, un dar ce poate fi doar acceptat.)
- În Matei 19:28-30, Isus declară că El – „Fiul omului" – va domni pe tronul glorios al lui Israel la înnoirea tuturor lucrurilor şi că urmaşii Lui vor domni împreună cu El. Imediat după aceea spune pilda lucrătorilor din vie (Matei 20:1-16). Aici Împărăţia lui Dumnezeu este reprezentată printr-o vie ce se află în proprietatea unui stăpân. Stăpânul îi plăteşte egal pe toţi lucrătorii, indiferent cât timp au lucrat, arătând în felul acesta că harul lui Dumnezeu nu se bazează pe vreun merit, ca de exemplu durata slujirii („cei dintâi vor fi cei din urmă şi cei din urmă vor fi cei dintâi"). Isus este reprezentat de proprietarul viei care împarte harul gratuit. Aceasta Îl pune pe picior de egalitate cu Dumnezeu

deoarece, în Vechiul Testament Dumnezeu este Proprietarul viei (Is. 5:1-7). (Aşa cum am văzut, şi faptul că Îşi arogă expresia „Fiul omului" este o pretenţie la divinitate.)

- Isus Se referă de mai multe ori la Sine ca „mire" (Marcu 2:19; Matei 9:15; 25:1; Luca 5:34), inclusiv în pilda celor zece fecioare (Matei 25:1-13). Întrucât Vechiul Testament Îl identifică pe Dumnezeu ca fiind mire (Is. 62:5; Osea 2:16), Isus Se face astfel egal cu Dumnezeu.

Mai există şi alte situaţii în care Isus pretinde prin intermediul pildelor că este Dumnezeu. Deşi nu avem spaţiu să ne referim la toate aici, Philip Payne conchide: „Din cele cincizeci şi două pilde consemnate ale lui Isus, douăzeci Îl descriu printr-o imagistică pe care Vechiul Testament I-o atribuie în mod caracteristic lui Dumnezeu".[8]

Acţiuni divine

Pe lângă faptul că Şi-a declarat verbal divinitatea (şi pe lângă miracolele pe care le-a făcut), Isus a şi *acţionat* ca şi când ar fi Dumnezeu:

- El a zis paraliticului: „Fiule, păcatele îţi sunt iertate" (Marcu 2:5-11). Cărturarii I-au răspuns corect: „Cine poate să ierte păcatele decât numai Dumnezeu?"
- Isus a declarat: „Toată puterea Mi-a fost dată în cer şi pe pământ", după care a dat imediat o poruncă nouă: „Duceţi-vă şi faceţi ucenici din toate neamurile ..." (Matei 28:18-19).
- Dumnezeu a fost Cel care i-a dat lui Moise Cele Zece Porunci, dar Isus a zis: „Vă dau o poruncă nouă: Să vă iubiţi unii pe alţii" (Ioan 13:34).
- El le-a cerut oamenilor să se roage în numele Lui: „şi ori ce veţi cere în Numele Meu, voi face... Dacă veţi cere ceva în Numele Meu, voi face" (Ioan 14:13-14); „Dacă rămâneţi în Mine, şi dacă rămân în voi cuvintele Mele, cereţi orice veţi vrea, şi vi se va da" (Ioan 15:7).
- În ciuda faptului că atât Vechiul cât şi Noul Testament interzic închinarea în faţa altcuiva decât Dumnezeu (Ex. 20:1-4; Deut. 5:6-9; Fapte 14:15; Apoc. 22:8-9), Isus a acceptat închinarea în cel puţin nouă ocazii. Este vorba de închinarea din partea:

1. unui lepros vindecat (Matei 8:2)
2. unui conducător pe al cărui fiu îl vindecase (Matei 9:18)
3. ucenicilor, după o furtună (Matei 14:33)
4. unei femei cananite (Matei 15:25)

5. mamei lui Iacov şi Ioan (Matei 20:20)
6. unui demonizat din Gadara (Marcu 5:6)
7. unui orb vindecat (Ioan 9:38)
8. tuturor ucenicilor (Matei 28:17)
9. lui Toma, care I-a zis: „Domnul meu şi Dumnezeul meu" (Ioan 20:28)

Toţi aceşti oameni s-au închinat lui Isus fără un cuvânt de mustrare din partea Lui. Nu numai că Isus a acceptat închinarea lor, dar i-a şi lăudat pe cei ce I-au recunoscut dumnezeirea (Ioan 20:29; Matei 16:17). Lucrul acesta putea fi făcut doar de cineva care Se considera cu adevărat Dumnezeu.

Acum, să punem toate lucrurile acestea într-o perspectivă corectă. Nimeni nu a făcut-o însă mai bine ca C. S. Lewis, care a scris:

> În mijlocul acestor evrei apare dintr-o dată un om care vorbeşte de parcă El ar fi Dumnezeu. El are pretenţia că poate ierta păcatele. El spune că a existat dintotdeauna. El spune că va veni să judece lumea la sfârşitul vremii. Trebuie să clarificăm câteva lucruri. Între panteişti, cum sunt indienii, oricine poate spune că face parte din Dumnezeu sau că este una cu Dumnezeu: nu ar fi nimic neobişnuit în afirmaţia aceasta. Dar omul acesta, întrucât era evreu, nu putea să vorbească despre un asemenea Dumnezeu [panteist]. Dumnezeu, în limbajul evreilor, însemna o Fiinţă în afara lumii pe care El a creat-o şi care este infinit de deosebit de orice altceva. Când ai înţeles lucrul acesta, îţi dai seama că ceea ce a spus omul acesta a fost pur şi simplu cel mai şocant lucru care a fost rostit vreodată de buzele omeneşti.[9]

Închipuie-ţi că vecinul tău ar emite o asemenea pretenţie: „Eu sunt cel dintâi şi cel de pe urmă – Cel ce există prin Sine Însuşi. Vrei să ţi se ierte păcatele? Eu pot face asta. Vrei să ştii cum să trăieşti? Eu sunt lumina lumii – cine mă urmează pe mine nu va umbla niciodată în întuneric, ci va avea lumina vieţii. Vrei să ştii în cine poţi avea încredere? Mie mi-a fost dată toată autoritatea în cer şi pe pământ. Ai vreo îngrijorare sau vreo cerere? Roagă-te în numele meu. Dacă rămâi în mine şi dacă rămân în tine cuvintele mele, cere orice vrei şi ţi se va da. Vrei intrare la Dumnezeu Tatăl? Nimeni nu vine la Tatăl decât prin mine. Tatăl şi cu mine suntem una".

Ce ai crede despre vecinul tău dacă ar spune la modul serios aceste lucruri? Cu siguranţă că nu ai spune: „Ia te uită! Cred că este un mare învăţător moral!" Nu, ci ai crede că tipul s-a scrântit, pentru că se pretinde nici mai mult nici mai puţin decât Dumnezeu. Din nou, nimeni nu a formulat mai bine această idee decât C. S. Lewis, care a scris:

> Încerc aici să împiedic pe oricine să spună lucrul acela cu totul absurd pe care oamenii îl spun deseori despre El: „Sunt gata să accept că Isus a fost un mare învăţător moral, dar nu accept afirmaţia Lui că este Dumnezeu". Acesta este un lucru pe care nu ar trebui să-l spunem. Un om care nu a fost decât om şi care a spus lucrurile pe care le-a spus Isus nu ar fi un mare învăţător moral. Ar fi sau un nebun – la acelaşi nivel cu un om care spune despre sine că este un ou fiert – sau ar fi însuşi Diavolul iadului. Trebuie să alegi. Fie că acest om a fost, şi este, Fiul lui Dumnezeu, fie că a fost un nebun sau ceva şi mai rău. Îl poţi închide ca nebun, Îl poţi scuipa şi Îl poţi omorî ca demon; sau poţi să cazi la picioarele Lui şi să-L numeşti Domn şi Dumnezeu. Dar să nu spunem cu un aer de superioritate absurditatea aceasta că El a fost un mare învăţător uman. El nu ne-a lăsat deschisă această posibilitate. Şi nici nu a intenţionat să ne-o lase.[10]

Lewis are perfectă dreptate. Dat fiind că Isus a pretins fără înconjur că este Dumnezeu, El n-a putut fi doar un mare învăţător moral. Marii învăţători morali nu îi înşală pe oameni pretinzând în mod fals că sunt Dumnezeu. Dar întrucât Isus a pretins că este Dumnezeu, poate fi adevărată una din trei posibilităţi: a fost un mincinos, un nebun sau Domnul.

Posibilitatea de a fi fost un *mincinos* nu corespunde faptelor. Isus a trăit şi a învăţat după cel mai înalt standard etic. Este improbabil că Şi-ar fi sacrificat viaţa dacă nu ar fi fost convins că spune adevărul.

Dacă Isus ar fi crezut că este Dumnezeu, dar în realitate nu ar fi fost, atunci probabil că a fost *nebun*. Dar nici această posibilitate nu se potriveşte cu faptele. Isus a făcut unele din cele mai profunde afirmaţii consemnate vreodată. Şi toţi – până şi duşmanii Lui – au afirmat că a fost un om integru care i-a învăţat pe oameni adevărul (Marcu 12:14).

Ne rămâne ultima posibilitate: Isus este *Domn*. Peter Kreeft formulează argumentul acesta în nişte termeni foarte simpli:

> Există doar două interpretări posibile: Isus este Dumnezeu sau Isus nu este Dumnezeu. Argumentul în forma lui cea mai simplă se prezintă astfel: Isus a fost fie (1) Dumnezeu, dacă ce a afirmat despre Sine a fost adevărat sau (2) un om rău, dacă ceea ce a spus nu a fost adevărat, căci oamenii buni nu pretind că sunt Dumnezeu. Dar El nu a fost un om rău. (Dacă în toată istoria omenirii a existat cineva care n-a fost un om rău, acela a fost Isus.) Prin urmare, El a fost (şi este) Dumnezeu.[11]

Argumentul pare logic. Dar este cea de-a treia posibilitate, că Isus e Domnul, într-adevăr concluzia corectă? În definitiv, una este să pretinzi că eşti Dumnezeu – oricine poate face aceasta – şi alta este s-o dovedeşti.

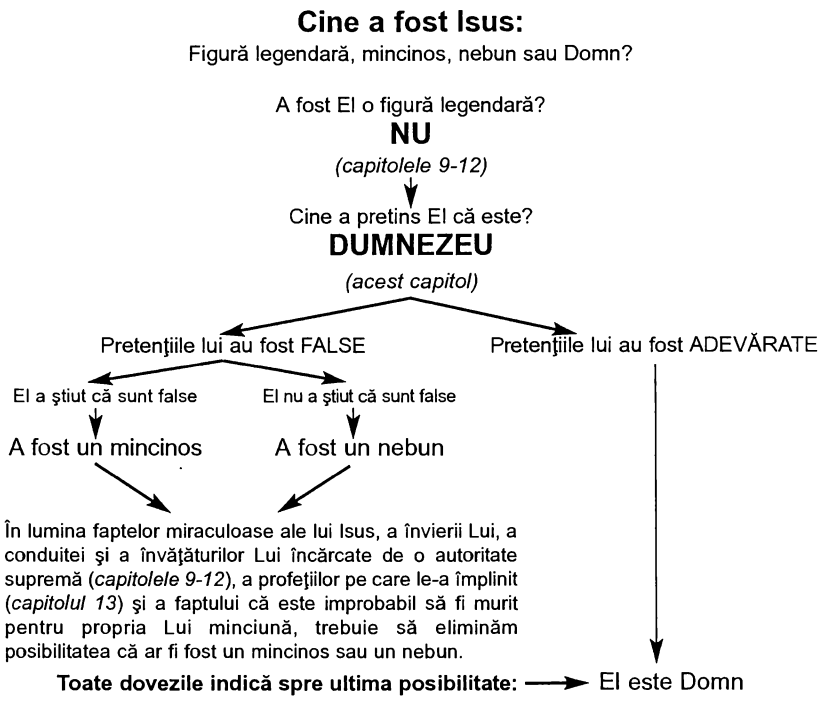
Cine a fost Isus:
Figură legendară, mincinos, nebun sau Domn?
A fost El o figură legendară?
NU
(capitolele 9-12)
Cine a pretins El că este?
DUMNEZEU
(acest capitol)
Pretenţiile lui au fost FALSE
Pretenţiile lui au fost ADEVĂRATE
El a ştiut că sunt false
El nu a ştiut că sunt false
A fost un mincinos
A fost un nebun
În lumina faptelor miraculoase ale lui Isus, a învierii Lui, a conduitei şi a învăţăturilor Lui încărcate de o autoritate supremă (capitolele 9-12), a profeţiilor pe care le-a împlinit (capitolul 13) şi a faptului că este improbabil să fi murit pentru propria Lui minciună, trebuie să eliminăm posibilitatea că ar fi fost un mincinos sau un nebun.
Toate dovezile indică spre ultima posibilitate:
El este Domn

Fig. 13.2

Dovezi că Isus este Dumnezeu

Aşa cum am văzut, Isus a pretins explicit că este Dumnezeu şi adesea a acţionat ca atare. Şi nu numai că a pretins lucrul acesta, ci l-a şi dovedit, prin trei dovezi fără precedent:

1. A împlinit numeroase profeţii mesianice scrise cu sute de ani înainte.
2. A trăit o viaţă fără păcat şi a săvârşit fapte miraculoase.
3. A prezis că va învia şi apoi chiar a înviat din morţi.

Am prezentat deja probe că a împlinit profeţiile mesianice, că a făcut miracole şi a înviat din morţi. Dar ce putem spune în legătură cu pretenţia că Isus ar fi trăit o viaţă fără de păcat? Isus Însuşi a zis: „Cine din voi Mă poate dovedi că am păcat?" (Ioan 8:46). În plus, ucenicii Lui, care au petrecut *trei ani* împreună cu El zi şi noapte, au afirmat şi ei că Isus era fără păcat:

- Petru L-a caracterizat pe Isus ca pe un miel „fără cusur şi fără prihană" (1 Pet. 1:19) care „n-a făcut păcat, şi în gura [căruia] nu s-a găsit vicleşug" (1 Pet. 2:22).
- Ioan a zis despre Cristos: „în El nu este păcat" (1 Ioan 3:5).
- Pavel a scris că Isus „n-a cunoscut niciun păcat" (2 Cor. 5:21).
- Scriitorul Epistolei către Evrei a formulat şi el aceeaşi idee când a pretins că Isus a fost „fără păcat" (Evr. 4:15).

Acum, încearcă să petreci trei *zile* cu o persoană – ceea ce e cu mult mai puţin de trei *ani* – şi cu siguranţă că vei descoperi la ea anumite greşeli. Scriitorii Noului Testament au spus că Isus n-a avut nicio greşeală.

Dar nu doar prietenii Lui au fost cei care au apreciat caracterul Lui suprem. Nici măcar duşmanii lui Cristos n-au putut găsi greşeli la El. Fariseii, care erau mereu în căutarea a ceva compromiţător despre Isus, nu au putut găsi nimic (Marcu 14:55). Au recunoscut chiar că Isus învăţa „calea lui Dumnezeu în adevăr" (Marcu 12:14). Iar după toate eforturile fariseilor de a-L învinovăţi pe Isus de ceva, Pilat L-a găsit nevinovat de orice greşeală (Luca 23:22).

Dar dovada dumnezeirii lui Cristos nu ţine de nevinovăţia Lui. Profeţiile împlinite, miracolele pe care le-a făcut şi învierea Lui sunt mai mult decât suficiente pentru a dovedi că Isus a fost Dumnezeu. Dar mai există câteva obiecţii pe care trebuie să le abordăm înainte să tragem concluzia dincolo de orice îndoială rezonabilă că Isus a fost (şi este) singurul Dumnezeu adevărat.

Obiecţii faţă de dumnezeirea lui Cristos

De ce nu a fost Isus mai deschis? – În ciuda afirmaţiilor foarte clare ale lui Isus că este Dumnezeu, scepticii arată că El ar fi putut spune asta desluşit şi de mai multe ori, dacă ar fi fost într-adevăr Dumnezeu. Lucrul acesta este desigur adevărat. Ar fi putut emite mult mai multe pretenţii directe la dumnezeire dacă ar fi considerat necesar. Dar sunt posibile mai multe motive pentru care să n-o fi făcut.

În primul rând, Isus n-a vrut ca evreii să se amestece, deoarece ei aveau concepţia greşită că Mesia va veni şi îi va elibera de asuprirea romană. Aceasta a devenit de fapt o problemă, în ciuda precauţiei lui Isus: la un moment dat, după ce a făcut câteva miracole, Isus a trebuit să fugă de evreii care voiau să-L facă împărat (Ioan 6:15)!

În al doilea rând, Isus nu ar fi putut fi exemplul nostru uman suprem, dacă ar fi abuzat de autoritatea Lui de fiecare dată când S-a confruntat cu probleme pământeşti. Comportamentul Lui ne oferă un

exemplu perfect de smerenie şi supunere şi ne arată cum ar trebui să-L glorificăm pe Tatăl, nu pe noi înşine.

În al treilea rând, Isus a trebuit să fie foarte atent când şi unde Îşi dezvăluie dumnezeirea, ca să-Şi poată duce la îndeplinire misiunea de ispăşire sacrificială. Dacă ar fi fost prea deschis în ce priveşte afirmarea dumnezeirii Sale şi a puterilor Lui miraculoase poate că ei nu L-ar mai fi omorât. Dar dacă ar fi fost prea rezervat, ar fi existat prea puţine dovezi că este într-adevăr Dumnezeu, şi poate că nu ar fi atras suficient de mulţi adepţi pentru a-Şi răspândi mesajul.

În sfârşit, trebuie să înţelegem contextul religios în care a trăit şi a învăţat Isus. El a introdus ideea că împlineşte personal toată legea Vechiului Testament (Matei 5:17) – legea care era respectată şi urmată de secole şi stătea la baza tuturor practicilor politice şi religioase ale evreilor. Aşa cum afirmă N. T. Wright: „[Aceasta] ar fi ca şi când ai anunţa într-o ţară musulmană că cineva împlineşte voia lui Alah în timp ce îl denigrează vădit pe Mahomed şi arde un exemplar al Coranului!"[12] Nu este de mirare că Isus a folosit pilde pentru a-Şi transmite învăţătura şi a făcut mai mult referiri indirecte decât directe la dumnezeirea Lui. El a prezentat suficiente probe pentru a-i convinge pe cei cu mintea deschisă, dar nu îndeajuns pentru a copleşi liberul arbitru al celor ce voiau să se agaţe de propriile lor tradiţii.

Aşadar, există motive întemeiate pentru care Isus nu Şi-a proclamat mai deschis şi mai frecvent dumnezeirea, dar nu trebuie să pierdem din vedere că a făcut-o de suficiente ori. Isus a afirmat explicit că este Dumnezeu în faţa evreilor (Ioan 8:58) şi în timp ce Se afla sub jurământ în faţa marelui preot, când a înţeles că misiunea Lui de ispăşire sacrificială urma să fie dusă la îndeplinire (Matei 26:64; Marcu 14:62; Luca 22:70).

Negări indirecte ale dumnezeirii – Criticii menţionează adesea trei împrejurări concrete în Noul Testament unde divinitatea lui Cristos ar putea fi pusă sub semnul întrebării. Prima împrejurare este consemnată în Marcu 10:18, unde tânărul bogat Îl numeşte „bun" pe Isus. Aici Isus pare să-Şi nege dumnezeirea răspunzând: „Nimeni nu este bun decât Unul singur: Dumnezeu".

Dar criticii greşesc. Isus nu Îşi neagă dumnezeirea, ci o *afirmă* îndemnându-l pe tânăr să se gândească la implicaţiile afirmaţiilor lui. De fapt, Isus îl întreabă: „Înţelegi tu ce spui când Mă numeşti bun? Vrei să spui că sunt Dumnezeu?" Lucrul acesta este clar din context, deoarece doar câteva versete mai încolo Isus Se referă la Sine ca fiind „Fiul omului" care „stă pe tronul Său glorios" şi care îi va împuternici pe ucenici să domnească împreună cu El (Matei 19:28).

Obiecţia a doua şi a treia se referă la subordonarea Fiului faţă de Tatăl şi la limitarea Lui în cunoaştere. În Ioan 14:28, Isus Se subordonează în mod limpede lui Dumnezeu admiţând: „Tatăl este mai mare decât Mine", iar în Matei 24:36, Isus pretinde că nu cunoaşte data revenirii Lui, atunci când declară: „Despre ziua aceea şi despre ceasul acela nu ştie nimeni: nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl". Cum poate fi Isus Dumnezeu, dacă este subordonat Tatălui şi este limitat în cunoaştere?

Răspunsul la amândouă aceste obiecţii se găseşte în înţelegerea corectă a Trinităţii. În primul rând, să spunem clar ce *nu* este Trinitatea: Trinitatea nu înseamnă trei dumnezei, trei aspecte ale unui singur Dumnezeu sau trei esenţe divine. *Trinitatea este formată din trei persoane într-o singură esenţă divină.* Cu alte cuvinte, există trei persoane – Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt – care împărtăşesc o singură natură divină. Trinitatea este asemenea unui triunghi: un triunghi are trei colţuri dar este totuşi un singur triunghi (fig. 13.3a şi 13.3b).

Isus împărtăşeşte unica natură divină, dar El are şi o natură umană distinctă. Isus este un „cine" cu două „ce-uri" (un „ce" divin şi un „ce" uman); Dumnezeu este trei „cine" (un „cine" al Tatălui, un „cine" al Fiului şi un „cine" al Duhului Sfânt) într-un singur „ce", adică trei persoane într-o singură natură divină. Atanasie, unul din părinţii Bisericii Primare, a afirmat că Întruparea nu a însemnat anularea divinităţii, ci adăugirea umanităţii. Într-adevăr, când Isus a fost conceput, El nu a încetat să fie Dumnezeu, ci Şi-a adăugat natura umană.

Trinitatea: Trei persoane într-o singură natură
Isus: O persoană cu două naturi

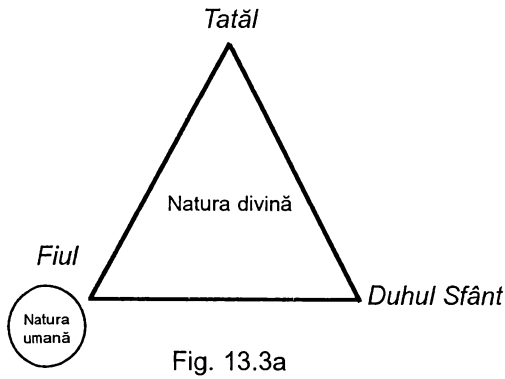

Fig. 13.3a

Trinitatea: Trei persoane într-o singură natură
Isus: O persoană cu două naturi

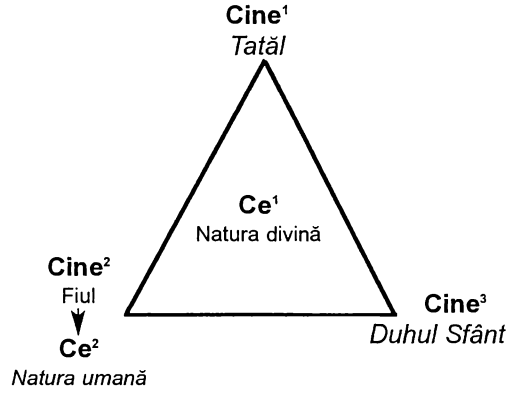

Fig. 13.3b

Cum ne ajută aceasta să rezolvăm obiecţiile doi şi trei? Ei bine, întrucât Isus are două naturi, ori de câte ori pui o întrebare cu privire la El, tu trebuie să pui de fapt două întrebări. De exemplu, a cunoscut Isus când va reveni a doua oară? Ca Dumnezeu, da; ca om, nu. A cunoscut Isus toate lucrurile? Ca Dumnezeu, da; ca om, nu. (De fapt, Luca 2:52 admite că Isus creştea în înţelepciune.) A flămânzit Isus? Ca Dumnezeu, nu; ca om, da. A obosit Isus? Ca Dumnezeu, nu; ca om, da.

De asemenea, Trinitatea ne ajută să înţelegem în ce sens a spus Isus că: „Tatăl este mai mare decât Mine". Tatăl şi Fiul sunt egali *în esenţă*, dar diferiţi *în funcţie*. Este o condiţie similară relaţiilor dintre oameni. De exemplu, un tată pământesc este egal ca om cu fiul său, dar tatăl deţine o funcţie mai înaltă. Tot aşa, Isus şi Tatăl au funcţii diferite, dar amândoi sunt egali ca Dumnezeu (Ioan 1:1; 8:58; 10:30). Când Isus Şi-a adăugat umanitatea, El S-a subordonat de bună voie Tatălui şi a acceptat limitările inerente umanităţii (este exact ceea ce explică Pavel în scrisoarea lui către Filipeni [2:5-11]). Dar Isus nu Şi-a pierdut niciodată natura divină sau, altfel spus, nu a încetat să fie Dumnezeu. Tabelul 13.3 rezumă diferenţele dintre Isus şi Tatăl:

Isus şi Tatăl ca Dumnezeu	
Isus este egal cu Tatăl	**Isus este subordonat Tatălui**
în natura Lui divină	în natura Lui umană
în esenţa Lui divină	în funcţia Lui umană
în atributele Lui divine	în oficiul Său uman
în caracterul Lui divin	în poziţia Lui umană

Tabelul 13.3

Obiecţii faţă de Trinitate – În ciuda a tot ce ar putea spune unii sceptici, Trinitatea nu este nici ilogică, nici împotriva raţiunii. Dacă am afirma că există un singur Dumnezeu şi trei Dumnezei, aceasta ar fi ilogic. Dar a spune că există un singur Dumnezeu care cuprinde trei persoane nu este deloc ilogic. Poate să fie *dincolo* de raţiune, dar nu *împotriva* raţiunii.

Dar aceasta nu înseamnă că Trinitatea poate fi înţeleasă pe deplin. În definitiv, nicio fiinţă umană finită nu poate cuprinde pe deplin un Dumnezeu infinit. Dar noi putem *înţelege* Trinitatea, întocmai cum înţelegem dar nu *cuprindem* pe deplin oceanul. Când stăm pe plajă, putem înţelege că în faţa noastră există un ocean, chiar dacă nu-i putem cuprinde pe deplin vastitatea.

Unii musulmani acuză că Trinitatea este prea complexă. Dar cine a spus că adevărul trebuie să fie întotdeauna simplu? Aşa cum se exprimă cu multă înţelepciune C. S. Lewis: „Dacă creştinismul ar fi ceva ce noi să fi născocit, desigur că îl puteam face mai uşor. Dar nu este. Nu putem concura, în simplitate, cu oamenii care inventează religii. Cum am putea? Noi avem de-a face cu un fapt. Desigur, oricine poate fi simplu dacă nu are fapte cu privire la care să-şi facă probleme".[13]

Unii critici şi lideri de secte religioase au sugerat că Trinitatea este o invenţie târzie a bisericii. Dar lucrul acesta nu este deloc adevărat. Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt[14] sunt menţionaţi toţi trei ca Dumnezeu în Scripturi. În plus, chiar dacă Trinitatea nu a fost acceptată de toţi părinţii Bisericii Primare, aceasta nu înseamnă că ea este falsă. Adevărul nu se stabileşte prin votul majorităţii. Doctrina Trinităţii este corectă atât din punct de vedere scriptural, cât şi din punct de vedere filozofic.

De fapt, în loc să creeze probleme teologice, Trinitatea le rezolvă. De exemplu, Trinitatea ne ajută să înţelegem cum există dragostea din eternitate. Noul Testament spune că Dumnezeu este dragoste (1 Ioan 4:16). Dar cum ar putea să existe dragoste într-o fiinţă monoteistă rigidă?

Nu ar exista nimeni care să fie iubit! Dar tri-unitatea din Dumnezeire rezolvă problema. În definitiv, pentru a avea dragoste trebuie să existe cineva care iubeşte (Tatăl), cineva care este iubit (Fiul) şi un spirit al iubirii (Duhul Sfânt). Datorită acestei naturi triunice, Dumnezeu a existat etern într-o relaţie perfectă de iubire. El este fiinţa perfectă căreia nu-I lipseşte nimic, nici măcar dragostea. Şi fiindcă nu-I lipseşte nimic, Dumnezeu nu a avut *nevoie* să creeze fiinţe umane (nu a fost singur, aşa cum afirmă unii predicatori). El a *ales* pur şi simplu să ne creeze şi ne iubeşte graţie naturii Lui iubitoare. De fapt, tocmai din dragoste L-a trimis pe Fiul Său – cea de a doua persoană a Trinităţii – ca să suporte pedeapsa păcatelor noastre. Dreptatea Lui infinită ne condamnă, dar dragostea Lui infinită îi mântuieşte pe cei ce vor să fie mântuiţi.

Rezumat şi concluzie

Isus Cristos din Nazaret a afirmat şi a dovedit că este Dumnezeul-Mesia profeţit de Vechiul Testament. Afirmaţiile Lui au luat mai multe forme: de la afirmaţiile directe de tip „Eu sunt" până la sugestii transparente ale dumnezeirii. Şi acţiunile Lui – între care iertarea păcatelor, asumarea autorităţii lui Dumnezeu pentru a porunci şi acceptarea închinării datorate doar lui Dumnezeu – revelează că Isus a crezut cu adevărat că este Dumnezeu. Apoi, a dovedit că este Dumnezeu:

1. împlinind numeroase profeţii mesianice concrete scrise cu sute de ani înainte (Isus este singura persoană din istorie care împlineşte toate aceste profeţii);
2. trăind o viaţă fără de păcat şi săvârşind fapte miraculoase;
3. prezicându-Şi propria înviere din morţi şi înviind conform prezicerii.

Noi credem că aceste fapte au fost dovedite dincolo de orice îndoială rezonabilă. Prin urmare, conchidem că Isus este Dumnezeu.

Deoarece am stabilit deja că Dumnezeu este o fiinţă perfectă din punct de vedere moral (prin argumentul moral din capitolul 7), tot ce afirmă Isus (care este Dumnezeu) este adevărat. Ce a afirmat Isus? Mai concret spus, ce a învăţat El despre Biblie? Vom discuta despre aceasta în capitolul următor.

14

Ce a învăţat Isus despre Biblie?

„Profesorul meu de ştiinţe din liceu mi-a spus odată că mare parte din Geneza este neadevărată. Dar întrucât profesorul meu n-a dovedit că este Dumnezeu înviind din morţi, Îl voi crede mai degrabă pe Isus."

ANDY STANLEY

VAI DE VOI, IPOCRIŢILOR!

Congresul Statelor Unite era întrunit într-o sesiune excepţională. Erau prezenţi toţi cei 435 de reprezentanţi şi cei 100 de senatori, iar camerele televiziunii C-SPAN-TV captau tot ce se întâmpla. Membrii Congresului s-au adunat ca să asculte discursul unui urmaş al lui George Washington. Dar ceea ce ei credeau că va fi un discurs politicos alcătuit din reflecţii istorice şi patriotice s-a transformat curând într-o aspră critică televizată. Gesticulând energic cu degetul şi privindu-şi sever audienţa, nepotul din a şaptea generaţie a lui Washington a declarat:

> Vai de voi, ipocriţi egoişti! Sunteţi plini de lăcomie şi înşelăciune faţă de voi înşivă. În tot ce faceţi vă preocupă aparenţele: ţineţi discursuri pompoase şi încercaţi să câştigaţi admiraţia ascultătorilor în faţa camerelor TV. Pretindeţi locul de onoare la banchete şi locurile cele mai importante oriunde mergeţi. Vă place să fiţi salutaţi în districtele voastre şi ca toţi să vă numească „domnule senator" sau „domnule congresman". Pe dinafară păreţi drepţi în faţa oamenilor, dar pe dinăuntru sunteţi plini de ipocrizie şi răutate! Spuneţi că vreţi să faceţi curăţenie în Washington, dar de îndată ce ajungeţi aici deveniţi de două ori mai răi decât cei pe care i-aţi înlocuit!
>
> Vai de voi, legiuitorilor, ipocriţilor! Voi înşivă nu puneţi în practică ceea ce predicaţi. Puneţi poveri grele asupra cetăţenilor, dar în ce vă priveşte găsiţi portiţe de scăpare din faţa propriilor voastre legi!

Vai de voi, federali nebuni! Juraţi să susţineţi şi să apăraţi Constituţia, dar apoi desfiinţaţi Constituţia permiţând judecătorilor să-şi facă fiecare propriile lui legi.

Vai de voi, ipocriţi orbi! Spuneţi că dacă aţi fi trăit în zilele Părinţilor Fondatori, nu v-aţi fi făcut niciodată părtaşi cu ei la sclavie. Spuneţi că nu aţi fi fost niciodată de acord că sclavii sunt proprietatea stăpânilor, ci aţi fi insistat că ei sunt fiinţe umane cu drepturi inalienabile. Dar singuri mărturisiţi împotriva voastră, căci pretindeţi că pruncii nenăscuţi sunt proprietatea mamelor şi nu au absolut niciun drept! Asupra voastră se va abate tot sângele celor drepţi, care a fost vărsat în această ţară. Vipere! Pui de năpârci! Aţi pustiit această mare cameră! Cum veţi scăpa de pedeapsa iadului!

Desigur, niciodată nu s-a rostit un asemenea discurs (dacă s-ar fi ţinut, cu siguranţă că ai fi auzit de el!) Cine ar fi atât de necioplit şi de necuviincios ca să se adreseze astfel conducătorilor naţiunii? Fără îndoială că nu cineva care pretinde că este creştin! Eşti sigur?

Chiar dacă nu suntem siguri că Isus ar face astfel de comentarii la adresa liderilor politici de astăzi, El a făcut comentarii similare în faţa liderilor religioşi din timpul Lui. Cum!? Dulcele şi blândul Isus? Categoric. Dacă vei citi capitolul 23 din Matei, vei observa că mare parte din discursul nostru fictiv de mai sus este adaptat după discursul lui Isus în faţa mulţimilor şi fariseilor. Contrar acelui Isus fără coloană vertebrală inventat astăzi de cei care vor să fie ei înşişi fără coloană vertebrală, adevăratul Isus a învăţat cu autoritate şi nu a tolerat greşeala. Când oamenii religioşi greşeau, El emitea judecăţi drepte şi îi ajuta pe toţi să le înţeleagă. Şi cine putea să corecteze mai bine greşeala decât Dumnezeu Însuşi? Dat fiind că Isus este Dumnezeu, tot ce învaţă El este adevărat.

Evangheliile, care sunt documente credibile din punct de vedere istoric, consemnează învăţăturile lui Isus pe o mare diversitate de subiecte. Dar nicio altă învăţătură a lui Isus nu a fost mai plină de consecinţe ca învăţătura Lui despre Biblie. Dacă Isus a afirmat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu, atunci ea este cu adevărat sursa noastră principală de unde putem afla adevărul divin. Aşadar, ce a învăţat Isus despre Biblie?

Ce a învăţat Isus despre Biblie?

Vechiul Testament

Isus a arătat că din şapte puncte de vedere Vechiul Testament era Cuvântul lui. El a afirmat că acesta:

1. **Are autoritate divină** – Când a fost ispitit de Satan, Isus l-a contracarat citând din Vechiul Testament. El a zis: „Este scris: «Omul nu trăieşte numai cu pâine, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu» ... Isus i-a răspuns: «De asemenea este scris: Să nu ispiteşti pe Domnul, Dumnezeul tău» ... Pe urmă Isus i-a zis: «Pleacă, Satano! Căci este scris: Domnului, Dumnezeului tău să te închini şi numai Lui să-I slujeşti»" (Matei 4:4, 7, 10). De ce ar fi citat Isus din Vechiul Testament cu atâta încredere dacă Vechiul Testament nu ar fi avut autoritate? Isus trebuie să fi crezut că Vechiul Testament este o sursă a adevărului, ca să-l alunge pe cel mai puternic duşman al Lui cu ajutorul acestuia.

De fapt, în nouăzeci şi două de împrejurări diferite, Isus şi apostolii Lui şi-au susţinut poziţia afirmând „Este scris" (sau o expresie echivalentă) şi citând din Vechiul Testament. De ce? Deoarece Isus şi apostolii Lui au considerat că Scripturile Vechiului Testament sunt Cuvântul scris al lui Dumnezeu, şi deci autoritatea ultimă pentru viaţă.

2. **Este nepieritor** – În Predica de pe Munte, un text iubit de conservatori şi liberali deopotrivă, Isus a afirmat că nu va pieri niciodată nici măcar cel mai mic semn din Scripturi – cum ar fi punctul pe „i" sau o sau liniuţa de la „t". „Să nu credeţi că am venit să stric Legea sau Proorocii, a declarat el. Am venit nu să stric, ci să împlinesc. Căci adevărat vă spun, câtă vreme nu va trece cerul şi pământul, nu va trece o iotă sau o frântură de slovă din Lege, înainte ca să se fi întâmplat toate lucrurile" (Matei 5:17, 18). Isus nu ar fi putut exprima mai convingător caracterul nepieritor al Scripturilor.

3. **Este infailibil** – În Ioan 10, Isus era pe punctul de a fi lapidat pentru blasfemie. Ca să iasă din încurcătură, Isus a citat Vechiul Testament şi a declarat: „Scriptura nu poate fi desfiinţată" (Ioan 10:35). Cu alte cuvinte, când viaţa Îi era în joc, Isus a apelat la o autoritate infailibilă ce nu poate fi desfiinţată – Scriptura. În plus, mai târziu a afirmat adevărul Scripturilor, rugându-Se pentru ucenici: „Sfinţeşte-i prin adevărul Tău: Cuvântul Tău este adevărul" (Ioan 17:17).

4. **Este inerant** – Când Saducheii au încercat să-L prindă pe Isus în capcană printr-o întrebare, Isus le-a zis: „Vă rătăciţi! [Greşiţi!] Pentru că nu cunoaşteţi nici Scripturile, nici puterea lui Dumnezeu" (Matei 22:29). Implicaţia este, desigur, că Scripturile sunt inerante. Nu ar fi avut sens ca Isus să spună: „Greşiţi pentru că nu cunoaşteţi Scripturile, care şi ele greşesc!"

5. **Este credibil din punct de vedere istoric** – După ce a declarat că Vechiul Testament are autoritate divină, este nepieritor, infailibil şi inerant, Isus a menţionat două din cele mai disputate evenimente din punct de vedere istoric ale Vechiului Testament: istoria lui Noe (Matei 24:37-38) şi a lui Iona (Matei 12:40). Isus S-a referit la acele întâmplări ca şi cum ar fi adevărate din punct de vedere istoric. Şi de ce nu ar fi adevărate? Miracolele asociate cu Noe şi Iona sunt o joacă de copil pentru Dumnezeul atotputernic care a creat universul. Chiar şi noi, cu inteligenţa noastră limitată, construim nave uriaşe şi îi păstrăm pe oameni în viaţă luni de zile sub apă. De ce nu putea şi Dumnezeu să facă acelaşi lucru?

Isus a mai afirmat şi alte aspecte ale Vechiului Testament pe care criticii le neagă. De exemplu, a spus că Daniel a fost un profet (Matei 24:15), deşi mulţi critici susţin că Daniel a fost doar istoric. (Aceştia pretind că Daniel şi-a scris textele la o dată evident târzie, căci nu ar fi putut face toate prezicerile ce i se atribuie. Prejudecata lor anti-supranaturală iese astfel din nou în evidenţă.) În plus, Isus a citat mai multe pasaje concrete din cartea lui Isaia (de ex., Matei 7:6-7; 13:14-15; Luca 4:17-19), nelăsând niciodată să se înţeleagă că au existat doi sau chiar trei Isaia, aşa cum pretind mulţi critici.

6. **Este corect din punct de vedere ştiinţific** – Declaraţiile lui Isus contrare criticilor de azi nu se opresc însă aici, Când a fost întrebat dacă divorţul este acceptabil, Isus a menţionat un fapt ştiinţific din Geneza. El a spus: „Oare n-aţi citit că Ziditorul, de la început i-a făcut parte bărbătească şi parte femeiască, şi a zis: «De aceea va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa, şi se va lipi de nevastă-sa, şi cei doi vor fi un singur trup?» Aşa că nu mai sunt doi, ci un singur trup. Deci, ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă" (Matei 19:4-6). Cu alte cuvinte, natura căsătoriei este strâns legată de faptul ştiinţific că Adam şi Eva au fost creaţi cu un anumit scop.

Mai mult, Isus n-a acceptat ideea falsă că Biblia îţi spune „cum să mergi în cer" dar nu şi „cum merg cerurile". El i-a zis lui Nicodim: „Dacă v-am vorbit despre lucruri pământeşti şi nu credeţi, cum veţi crede când vă voi vorbi despre lucrurile cereşti?" (Ioan 3:12). Cu alte cuvinte, Isus a spus că dacă Biblia nu spune adevărul despre lumea fizică pe care o putem vedea, atunci cum putem să avem încredere în ea când vorbeşte despre lumea spirituală pe care nu o putem vedea. Creştinismul se bazează pe evenimente istorice – cum ar fi Creaţia şi Învierea – ce pot fi verificate prin cercetare ştiinţifică şi istorică. Chiar dacă adepţii altor religii ar putea accepta o separare completă între ştiinţă şi credinţă,

creştinii nu pot accepta aşa ceva. Adevărul despre univers nu poate fi unul contradictoriu. Şi deoarece orice adevăr este adevărul lui Dumnezeu, credinţele religioase trebuie să fie în acord cu faptele ştiinţifice. Dacă nu, atunci fie că există o greşeală în înţelegerea noastră ştiinţifică, fie că credinţele noastre religioase sunt greşite. După cum am văzut deja, multe din afirmaţiile creştinismului sunt confirmate de cercetările ştiinţifice. Cristos a ştiut că aşa va fi.

7. **Are ultimul şi supremul cuvânt** – Dat fiind că Isus a afirmat că Vechiul Testament are autoritate divină, este nepieritor, infailibil, inerant, credibil din punct de vedere istoric şi corect din punct de vedere ştiinţific, ne-am aştepta ca El să declare că acesta este mai presus de orice învăţătură omenească. Exact asta a şi spus. El i-a corectat pe farisei şi pe învăţătorii legii, spunându-le că trebuie să asculte ce spun Scripturile Vechiului Testament şi nu tradiţiile de provenienţă omenească. El a zis: „De ce călcaţi porunca lui Dumnezeu în folosul tradiţiei voastre? ... Aţi desfiinţat ... cuvântul lui Dumnezeu în folosul tradiţiei voastre" (Matei 15:3, 6). Apoi i-a criticat că nu trăiesc la înălţimea cerinţelor Scripturii, citând din Vechiul Testament: „Făţarnicilor, bine a proorocit Isaia despre voi, când a zis: «Norodul acesta se apropie de Mine cu gura şi mă cinsteşte cu buzele, dar inima lui este departe de Mine. Degeaba Mă cinstesc ei, învăţând ca învăţături nişte porunci omeneşti»" (Matei 15:7-9). De ce i-ar fi corectat Isus pe liderii religioşi ai Israelului apelând la Vechiul Testament, dacă Vechiul Testament nu ar avea o preponderenţă absolută asupra ideilor umane?

În lumina învăţăturii lui Isus, nu există nicio îndoială că El a considerat că întreg Vechiul Testament este Cuvântul inerant al lui Dumnezeu pe care ni l-a dat în formă scrisă. El a afirmat că a venit să împlinească tot Vechiul Testament ebraic (Matei 5:17), pe care El îl numeşte „Legea şi Prorocii" (Matei 5:17; Luca 24:26-27). Mai concret, Isus le-a spus iudeilor: „Cercetaţi Scripturile, pentru că socotiţi că în ele aveţi viaţa veşnică, dar tocmai ele mărturisesc despre Mine. Şi nu vreţi să veniţi la Mine, ca să aveţi viaţa!" (Ioan 5:39-40).

Aşadar, Isus a venit să împlinească Scripturile care mărturisesc despre El. Dar din ce era alcătuit Vechiul Testament? La ce cărţi S-a referit când a vorbit despre „Scripturi"? În mustrarea adresată fariseilor în Matei 23 prin declaraţia „Ca să vină asupra voastră tot sângele nevinovat, care a fost vărsat pe pământ, de la sângele neprihănitului Abel până la sângele lui Zaharia, fiul lui Barachia pe care l-aţi omorât între Templu şi altar" (v. 35), El a inclus toate cărţile din Vechiul

Testament ebraic, de la prima la ultima, deoarece Abel a fost ucis în prima carte a Vechiului Testament evreiesc (Geneza), iar Zaharia a fost omorât în ultima (Cronici).

Evenimentul din Vechiul Testament	**Afirmaţiile din Noul Testament**
1. Crearea universului (Gen. 1)	Ioan 1:3; Col. 1:16
2. Crearea lui Adam şi Evei (Gen. 1-2)	1 Tim. 2:13, 14
3. Căsătoria dintre Adam şi Eva (Gen. 1-2)	Matei 19:4-5
4. Ispitirea femeii (Gen. 3)	1 Tim. 2:14
5. Neascultarea şi păcatul lui Adam (Gen. 3)	Rom. 5:12; 1 Cor. 15:22
6. Jertfele lui Abel şi Cain (Gen. 4)	Evr. 11:4
7. Uciderea lui Abel de către Cain (Gen. 4)	1 Ioan 3:12
8. Naşterea lui Set (Gen. 4)	Luca 3:38
9. Mutarea lui Enoh (Gen. 5)	Evr. 11:5
10. Căsătoria înainte de Potop (Gen. 6)	Luca 17:27
11. Potopul şi distrugerea omului (Gen. 7)	Matei 24:39
12. Ocrotirea lui Noe şi a familiei lui (Gen. 8-9)	2 Pet. 2:5
13. Genealogia lui Sem (Gen. 10)	Luca 3:35, 36
14. Naşterea lui Avraam (Gen. 11)	Luca 3:34
15. Chemarea lui Avraam (Gen. 12-13)	Evr. 11:8
16. Zeciuieli date lui Melhisedec (Gen. 14)	Evr. 7:1-3
17. Justificarea lui Avraam (Gen. 15)	Rom. 4:3
18. Ismael (Gen. 16)	Gal. 4:21-24
19. Promisiunea lui Isaac (Gen. 17)	Evr. 11:18
20. Lot şi Sodoma (Gen. 18-19)	Luca 17:29
21. Naşterea lui Isaac (Gen. 21)	Fapte 7:8
22. Jertfirea lui Isaac (Gen. 21)	Evr. 11:17
23. Rugul aprins (Ex. 3:6)	Luca 20:37
24. Exodul prin Marea Roşie (Ex. 14:22)	1 Cor. 10:1, 2
25. Resursele de apă şi mană (Ex. 16:4; 17:6)	1 Cor. 10:3-5
26. Înălţarea şarpelui în pustie (Num. 21:9)	Ioan 3:14
27. Căderea Ierihonului (Ios. 6:22-25)	Evr. 11:30
28. Miracolele lui Ilie (1 Regi 17:1; 18:1)	Iacov 5:17
29. Iona şi peştele cel mare (Iona 2)	Matei 12:40
30. Cei trei tineri evrei în cuptor (Dan. 3)	Evr. 11:34
31. Daniel în groapa cu lei (Dan. 6)	Evr. 11:33
32. Uciderea lui Zaharia (2 Cron. 24:20-22)	Matei 23:35

Tabelul 14.1

De fapt, Isus şi scriitorii Noului Testament au atribuit autoritate tuturor secţiunilor Vechiului Testament, făcând referire la evenimente

cuprinse în 18 din cele 22 cărţi ale textului vetero-testamentar ebraic.[1] Istoricitatea multora dintre evenimentele enumerate în tabelul 14.1[2] a fost contestată de către critici, dar Isus şi apostolii discută despre ele ca fiind adevărate din punct de vedere istoric. Pe lângă Noe şi Iona, Isus mai afirmă istoricitatea Creaţiei (Marcu 13:19), a lui Adam şi a Evei (Matei 19:4-5), a Sodomei şi Gomorei (Luca 10:12) a lui Moise şi a rugului aprins (Luca 20:37). Aceasta dovedeşte că Isus a legat realitatea istorică a Vechiului Testament de adevărul propriului Său mesaj spiritual.

Dar a putut Isus să greşească? – Aşadar, Isus a declarat că tot Vechiul Testament este Cuvântul inerant al lui Dumnezeu, şi El împreună cu apostolii Lui au apreciat ca adevărate evenimentele din Vechiul Testament pe care mulţi critici le neagă. Dar nu cumva a greşit Isus? Poate că nu a vrut să spună cu adevărat că acele evenimente conţinute în Vechiul Testament s-au întâmplat cu adevărat, ci doar că aşa credeau evreii. Cu alte cuvinte, poate că S-a adaptat doar la credinţele evreilor, spunând în realitate: „Aşa cum credeţi în Iona, ar trebui să credeţi şi în Învierea Mea".

Dar această teorie a adaptării, sau acomodării, nu este viabilă. După cum am văzut, Isus nu tolera greşeala. El nu S-a adaptat la credinţele evreilor, aşa cum sugerează unii sceptici. Dimpotrivă, i-a mustrat şi i-a corectat în repetate rânduri, mergând de la critica usturătoare în public (ca în Matei 23) până la corecţii aplicate interpretărilor false date de ei Vechiului Testament (Matei 5:21-43) şi la răsturnarea meselor în templu (Matei 21; Marcu 11; Ioan 2). Isus nu S-a dat înapoi de la nimic, şi cu siguranţă că nu S-a dat înapoi nici când a fost vorba de adevărul Vechiului Testament.

Scepticul ar putea să se întrebe: „Dar nu ar fi putut Isus să greşească din cauza limitărilor Lui umane? În definitiv, dacă nu ştia când Se va întoarce a doua oară, poate că nu ştia nici că Vechiul Testament are greşeli". Nu, nici teoria limitării nu este corectă. Limitările în înţelegere sunt cu totul altceva decât înţelegerile greşite. Au existat lucruri pe care Isus nu le-a ştiut în calitatea Lui de om. Dar aceasta nu înseamnă că a greşit cu privire la lucrurile pe care le-a ştiut. Ceea ce Isus a ştiut *a fost* adevărat deoarece El a învăţat doar ceea ce Tatăl I-a spus să înveţe (Ioan 8:28; 17:8, 14). Prin urmare, a-L acuza pe Isus de eroare înseamnă a-L acuza de eroare pe Dumnezeu Tatăl. Dar Dumnezeu nu poate greşi deoarece El este standardul neschimbător şi sursa adevărului.[3] În plus, Isus a afirmat adevărul propriei învăţături atunci când a declarat: „Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (Matei 24:35) şi „Toată puterea Mi-a fost dată în cer şi pe pământ" (Matei 28:18).

Aşadar, la ce concluzie ne duc cele de mai sus? Ajunge să punem o singură întrebare: Cine a ştiut mai multe despre Vechiul Testament: Cristos sau criticii? Dacă Isus este Dumnezeu, atunci tot ce ne învaţă El este adevărat. Iar dacă El ne învaţă că Vechiul Testament are autoritate divină, este nepieritor, infailibil, inerant, credibil din punct de vedere istoric, corect din punct de vedere ştiinţific şi are ultimul cuvânt în toate lucrurile, atunci toate acestea sunt adevărate. Acreditările Lui le depăşesc pe cele ale oricărui critic failibil (mai ales ale acelor critici care nu se bazează pe probe, ci pe prejudecăţi antisupranaturaliste ilegitime).

Alte dovezi care sprijină Vechiul Testament – Pe lângă afirmaţiile lui Isus, există multe alte aspecte ce sprijină acurateţea documentelor Vechiului Testament. De exemplu, Vechiul Testament împărtăşeşte numeroase caracteristici care fac plauzibil şi Noul Testament: o puternică bază manuscriptică, confirmări din partea arheologiei şi un fir narativ pe care autorii lui nu l-ar fi inventat.

Să ne oprim o clipă asupra ultimei caracteristici. Dacă evreii ar fi inventat ei înşişi o istorie, probabil că s-ar fi descris ca un popor nobil şi drept. Dar scriitorii Vechiului Testament nu-i înfăţişează în felul acesta, ci mai degrabă ca pe nişte robi păcătoşi şi nestatornici, care sunt salvaţi mereu şi mereu prin acţiuni miraculoase ale lui Dumnezeu, dar care Îl abandonează ori de câte ori li se iveşte ocazia. Istoria pe care o narează este plină de neascultare încăpăţânată, neîncredere şi egoism. Toţi liderii lor sunt păcătoşi de dimensiuni olimpiene, inclusiv Moise (un ucigaş), Saul (un egomaniac paranoic), David (un adulterin, un mincinos şi un ucigaş) şi Solomon (un poligam în serie). Aceştia sunt oamenii care trebuiau să guverneze naţiunea prin care Dumnezeu a ales să-L aducă pe Mântuitorul în lumea noastră. Dar scriitorii Vechiului Testament admit că printre strămoşii lui Mesia s-au numărat păcătoşi precum David şi Solomon, ba chiar şi o prostituată numită Rahav. Este evident că un atare un fir narativ nu a fost inventat!

Dar în timp ce Vechiul Testament relatează o gafă stânjenitoare după alta, majoritatea istoricilor antici evită să menţioneze detalii istorice deloc măgulitoare. De exemplu, în documentele egiptenilor nu există nimic despre Exod, fapt care i-a făcut pe unii critici să sugereze că evenimentul nu s-a petrecut niciodată. Dar la ce s-ar fi aşteptat criticii? Peter Fineman îşi imaginează cum ar fi putut suna un comunicat de presă din partea faraonului:

> Un purtător de cuvânt al lui Rameses cel Mare, Faraon al Faraonilor, conducătorul suprem al Egiptului, fiul lui Ra, înaintea căruia tremură toţi cuprinşi de teamă şi orbiţi de strălucirea lui, a anunţat azi că bărbatul

> Moise a înfrânt ariergarda regală în văzul întregii lumi, dovedind astfel că Dumnezeu este Yahwe şi că cei două mii de ani de cultură egipteană sunt o minciună. Film la 11:00.[4]

Desigur, niciun secretar de presă al Faraonului nu ar fi recunoscut un asemenea eveniment! Tăcerea egiptenilor cu privire la Exod este uşor de înţeles. Prin contrast, când egiptenii repurtau o victorie militară, ei o făceau imediat publică şi o exagerau foarte mult. Acest fapt este evident în cea mai veche referire extrabiblică la evrei ce a ajuns până la noi. Ea provine de pe un monument de granit găsit în templul funerar al Faraonului Merneptah din Teba. Monumentul laudă victoria militară a Faraonului în ţinuturile muntoase ale Canaanului, pretinzând că „Israel este pustiit, sămânţa lui nu mai există".[5] Istoricii au datat bătălia în anul 1207 î.Cr., ceea ce confirmă că Israel era în teritoriile sale la vremea respectivă.

Dar există şi alte descoperiri arheologice care confirmă Vechiul Testament. Şi ne aducem aminte din capitolul 3 că există şi dovezi astronomice (Big Bang-ul) ce atestă cartea Geneza. (Pentru mai multe dovezi în sprijinul Vechiului Testament, vezi *The Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*).[6] Dar până la urmă, cel mai puternic argument în favoarea Vechiului Testament vine de la Isus Însuşi. Ca Dumnezeu, El deţine asul. Dacă documentele Noului Testament sunt credibile, atunci Vechiul Testament este fără eroare fiindcă aşa a afirmat Isus.

Prietenul nostru Andy Stanley a exprimat foarte frumos ideea aceasta: „Profesorul meu de ştiinţe din liceu mi-a spus odată că o mare parte din Geneza este neadevărată. Dar întrucât el nu a dovedit că este Dumnezeu înviind din morţi, Îl voi crede mai degrabă pe Isus".[7] Înţeleaptă decizie.

Cum stau lucrurile în Noul Testament?

Isus a afirmat că Vechiul Testament este inerant, dar ce a avut El de spus despre Noul Testament? În definitiv, acesta a fost scris abia după încheierea vieţii pământeşti a lui Cristos.

Dacă Isus *a confirmat* Vechiul Testament, pe Noul Testament El l-*a promis*. Despre Noul Testament a spus că va fi dat prin apostolii Lui, deoarece Duhul Sfânt le va aminti ce a spus Isus şi îi va călăuzi în „tot adevărul". Lucrul acesta este menţionat în două texte din Evanghelia după Ioan. Mai concret, Isus a declarat:

> „V-am spus aceste lucruri cât mai sunt cu voi. Dar Mângâietorul, adică Duhul Sfânt, pe care-L va trimite Tatăl, în Numele Meu, vă va învăţa toate lucrurile, şi *vă va aduce aminte de tot ce v-am spus Eu*" (Ioan 14:25-26).

Şi

> „Mai am să vă spun multe lucruri, dar acum nu le puteţi purta. Când va veni Mângâietorul, Duhul adevărului, *are să vă călăuzească în tot adevărul*; căci El nu va vorbi de la El, ci va vorbi tot ce va fi auzit, şi vă va descoperi lucrurile viitoare" (Ioan 16:12-13).

Altfel spus, Isus le promite apostolilor că Duhul Sfânt îi va călăuzi să scrie ceea ce azi cunoaştem ca fiind Noul Testament. Pavel va relua mai târziu această învăţătură a lui Isus, afirmând că biserica este zidită „pe temelia apostolilor şi prorocilor, piatra din capul unghiului fiind Isus Cristos" (Efes. 2:20). Biserica Primară a recunoscut şi ea aceasta, deoarece stăruia în „învăţătura apostolilor" (Fapte 2:42).

Dar oare apostolii şi-au primit într-adevăr mesajul de la Duhul Sfânt, aşa cum a promis Isus? Ce puţin ei aşa pretind. Ioan scrie că apostolii sunt *„din Dumnezeu"* (1 Ioan 4:6) şi începe cartea Apocalipsei prin cuvintele: „Descoperirea lui Isus Cristos *pe care i-a dat-o Dumnezeu"* (Apoc. 1:1). Pavel pretinde că spusele lui sunt *„învăţate de la Duhul Sfânt"* (1 Cor. 2:10, 13; 7:40) şi că scrierile lui sunt *„o poruncă a Domnului"* (1 Cor. 14:37). La începutul epsitolei lui către Galateni, Pavel declară: „Fraţilor, vă mărturisesc că Evanghelia propovăduită de mine, nu este de obârşie omenească; pentru că n-am primit-o, nici n-am învăţat-o de la vreun om, ci *prin descoperirea lui Isus Cristos"* (Gal. 1:11-12). De fapt, în prima epistolă către Tesaloniceni, Pavel afirmă că el le transmite Cuvântul lui Dumnezeu: „De aceea mulţumim fără încetare lui Dumnezeu că, *atunci când aţi primit Cuvântul lui Dumnezeu auzit de la noi, l-aţi primit nu ca pe cuvântul oamenilor, ci, aşa cum şi este în adevăr, ca pe Cuvântul lui Dumnezeu,* care lucrează şi în voi care credeţi" (1 Tes. 2:13). Şi nu numai că afirmă natura inspirată a scrierilor lui, dar şi citează Evangheliile după Luca şi Matei numindu-le „Scriptură", punându-le în felul acesta pe acelaşi plan cu Deuteronomul (1 Tim. 5:18; Luca 10:7; Matei 10:10).

Când vorbeşte despre scrisorile lui Pavel (treisprezece în total), Petru le consideră inspirate şi spune că ele conţin „unele lucruri greu de înţeles pe care cei neştiutori şi nestatornici le răstălmăcesc ca şi pe *celelalte Scripturi,* spre pierzarea lor" (2 Pet. 3:15-16; vezi 2 Tim. 3:15-16). De asemenea, el afirmă sursa divină a cuvintelor lui şi ale celorlalţi apostoli, când declară: *„[Noi]* v-am făcut cunoscut puterea şi venirea Domnului nostru Isus Cristos, nu întemeindu-ne pe nişte basme meşteşugit alcătuite, ci ca unii care am văzut noi înşine cu ochii noştri mărirea Lui ... *avem cuvântul prorociei făcut şi mai tare;* la care bine faceţi că luaţi aminte.... Să ştiţi că nicio prorocie din Scriptură nu se tâlcuieşte singură. Căci nicio proorocie n-a fost adusă prin voia

omului; ci oamenii au vorbit de la Dumnezeu, mânaţi de Duhul Sfânt" (2 Pet. 1:16-21).

Dar apostolii nu s-au mulţumit doar să declare că îşi primesc mesajele de la Dumnezeu. Oricine poate face lucrul acesta. Ei au şi dovedit natura inspirată a cuvintelor pe care le spuneau săvârşind semne miraculoase. De fapt, una din cele două calificări ale unui apostol era capacitatea de a face semne; cealaltă era calitatea lor de martori oculari ai Învierii (Fapte 1:22; 1 Cor. 9:1). Pavel şi-a afirmat apostolatul atunci când le-a declarat corintenilor: „Semnele unui apostol le-aţi avut printre voi în toată răbdarea, prin semne, puteri şi minuni care au fost făcute între voi" (2 Cor. 12:12). Acesta trebuie să fi fost adevărul, altfel şi-ar fi pierdut complet credibilitatea în faţa cititorilor săi.

Pe lângă această mărturisire din partea lui Pavel, Luca mai consemnează treizeci şi cinci de miracole numai în cartea Faptele Apostolilor – în acea carte bine atestată despre care am vorbit deja şi care istoriseşte propagarea bisericii de la Înviere până în jurul anului 60 d.Cr. Majoritatea acestor miracole sunt făcute de apostoli (câteva au fost făcute de îngeri sau de Dumnezeu).[8] Mai mult, vorbind despre mântuirea anunţată de Domnul, scriitorul Epistolei către Evrei spune: „După ce a fost vestită întâi de Domnul, ne-a fost adeverită de cei ce au auzit-o, în timp ce Dumnezeu întărea mărturia lor cu semne, puteri şi felurite minuni, şi cu darurile Duhului Sfânt ..." (Evr. 2:3-4).

Să ne amintim din capitolul 8 că aşa Îşi autentifică Dumnezeu profeţii – prin miracole. Miracolul confirmă mesajul. Semnul confirmă predica. Acţiunile lui Dumnezeu confirmă Cuvântul lui Dumnezeu în faţa oamenilor lui Dumnezeu (Exodul 4; 1 Regi 18; Ioan 3:2; Fapte 2:22). Este modalitatea lui Dumnezeu de a ne spune că un mesaj vine într-adevăr de la El. Aşadar făcând miracole, apostolii Noului Testament au confirmat că mesajul lor venea de la Dumnezeu.

Totuşi, scepticul ar putea spune: „Oh, naraţiunile despre miracole sunt doar inveţii ale lor". Nu este aşa. Am văzut deja în capitolele 10, 11 şi 12 că apostolii au fost nişte istorici incredibili şi nu au avut niciun motiv să inventeze naraţiunile despre miracole. De fapt, ei au avut toate motivele să *nu* inventeze astfel de istorisiri, deoarece au fost torturaţi, bătuţi şi omoraţi tocmai fiindcă relatau asemenea întâmplări.

Mai trebuie adăugat aici că puterea de a face miracole nu era în ultimă instanţă sub controlul lor, ci era apanajul lui Dumnezeu. De unde ştim lucrul acesta? Două aspecte ne fac să ajungem la această concluzie. În primul rând, se pare că apostolii şi-au pierdut capacitatea de a face miracole pe la mijlocul anilor 60. Scriitorul Epistolei către Evrei, care scrie spre sfârşitul anilor 60, vorbeşte deja la timpul trecut despre darul

special al semnelor pentru acreditarea unui apostol (Evr. 2:3-4). În ultima parte a lucrării lui, se pare că Pavel nu a putut să-i vindece pe câţiva dintre cei mai fideli colaboratori ai lui (Filip. 2:26; 2 Tim. 4:20). Dacă ar mai fi avut puterea să facă miracole, de ce ar fi cerut rugăciuni şi le-ar mai fi recomandat să urmeze un tratament (1 Tim. 5:23)?

În al doilea rând, chiar şi *atunci când Pavel făcea încă miracole*, el nu a fost în stare să-şi vindece propria infirmitate (Gal. 4:13). De fapt, în Scriptură nu există nicio situaţie în care cineva să fi făcut un miracol în folosul său sau de dragul spectacolului. Aceasta dovedeşte că puterea de a face miracole era limitată de voia lui Dumnezeu (vezi Evr. 2:4). Minunile au fost făcute cu un scop precis, care era de obicei confirmarea unui nou mesager sau a unei noi revelaţii.

Probabil de aceea în scrisorile lui Pavel de după 62 d.Cr. nu se mai vorbeşte despre niciun miracol din partea vreunui apostol – aceasta fiind data cea mai târzie la care ar fi putut fi scrisă cartea Faptele Apostolilor.[9] La vremea aceea, Pavel şi ceilalţi apostoli se vor fi dovedit deja mesageri autentici ai lui Dumnezeu şi nu vor mai fi fost necesare o confirmări suplimentare.

Duhul Domnului este peste Isus – Există încă un argument că Noul Testament avea să fie dat de Isus şi de Duhul Sfânt. Vechiul Testament a prezis că Mesia va veni şi va aduce veşti bune, iar Isus a declarat că El este Cel ce împlineşte această prezicere. În Luca 4 se afirmă că Isus a intrat în sinagoga din oraşul său natal, Nazaret, şi a lansat această pretenţie uimitoare. Iată cuvintele lui Luca:

> [Isus] a venit în Nazaret, unde fusese crescut; şi, după obiceiul Său, în ziua Sabatului, a intrat în sinagogă. S-a sculat să citească, şi I s-a dat cartea proorocului Isaia. Când a deschis-o, a dat peste locul unde era scris:
>
> „Duhul Domnului este peste Mine, pentru că M-a uns să vestesc săracilor Evanghelia; M-a trimis să tămăduiesc pe cei cu inima zdrobită, să propovăduiesc robilor de război slobozirea şi orbilor căpătarea vederii; să dau drumul celor apăsaţi şi să vestesc anul de îndurare al Domnului."

În urmă, a închis cartea, a dat-o înapoi îngrijitorului, şi a şezut jos. Toţi cei ce se aflau în sinagogă, aveau privirile pironite spre El. Atunci a început să le spună: „Astăzi s-au împlinit cuvintele acestea din Scriptură pe care le-aţi auzit" (Luca 4:16-21).

Ce anume s-a împlinit în ziua aceea? Prima venire a lui Mesia. Citând din Isaia 61:1-2, Isus S-a oprit la jumătatea versetului pentru a preciza că

El este Mesia care a venit să vestească „săracilor Evanghelia", să propovăduiască „robilor de război slobozirea", să ofere „orbilor căpătarea vederii" ş.a.m.d. El S-a oprit la jumătatea versetului 2, deoarece în cea de-a doua parte a versetului se vorbeşte despre „o zi de răzbunare a Dumnezeului nostru", care se va împlini la a doua Lui venire. Evreii din oraşul Său natal, care ştiau că Isus era fiul lui Iosif, mai ştiau de asemenea că El pretindea că este Mesia. De fapt, după ce Isus a mai emis o pretenţie mesianică, cei din sinagogă s-au mâniat şi L-au scos afară din cetate ca să-L arunce în prăpastie. Dar Isus a scăpat trecând prin mijlocul mulţimii (4:22-30).

Isaia 61 prezice că Mesia va face vindecări miraculoase şi va predica „Evanghelia... pentru a da drumul celor apăsaţi" prin „Duhul Domnului". Cu alte cuvinte, Mesia va face exact ce a făcut Isus – va aduce o revelaţie nouă şi o va susţine prin miracole. Desigur, dacă Mesia prezintă o revelaţie nouă, cuiva îi va reveni sarcina s-o consemneze în scris. De aceea le-a promis Isus apostolilor Lui că Duhul Sfânt le va aduce aminte de toate cuvintele Lui şi îi va călăuzi în „tot adevărul" (Ioan 14:26; 16:13).

Descoperirea canonului – Ce înseamnă toate acestea pentru Noul Testament? Înseamnă că, potrivit lui Isus, singurele cărţi care ar trebui să fie în Noul Testament sunt cele care au fost scrise şi/sau confirmate de apostolii Lui. Care sunt, mai concret, aceste cărţi?

În primul rând, trebuie să lămurim o neînţelegere frecventă legată de ceea ce numim azi „canon". Mai exact, este greşit să se afirme că „biserica" sau părinţii Bisericii Primare au *decis* componenţa Noului Testament. Ei nu au *decis* componenţa Noului Testament, ci doar au *descoperit* din ce cărţi a *intenţionat Dumnezeu* să fie alcătuit Noul Testament. Bruce Metzger de la Universitatea Princeton a formulat foarte bine ideea aceasta. El a spus: „Canonul este mai degrabă o listă de cărţi normative decât o listă normativă de cărţi. Aceste documente nu şi-au derivat autoritatea din faptul că au fost selectate; fiecare dintre ele deţinea această autoritate înainte ca cineva să fi adunat pe toate la un loc."[10] Altfel spus, singurele cărţi care ar trebui să facă parte din Noul Testament sunt cele pe care Dumnezeu le-a inspirat. Întrucât Isus a afirmat că apostolii Lui vor elabora acele cărţi, singurele întrebări care ne mai rămân sunt de natură istorică: 1) Cine au fost apostolii? şi 2) Ce au scris ei?

Părinţii Bisericii Primare ne pot ajuta să răspundem la aceste întrebări, deoarece ei au fost mult mai aproape de evenimente decât suntem noi. Realitatea este că nu le-a fost greu să *descopere* natura divină a principalelor cărţi ce alcătuiesc Noul Testament. Deşi la început au

existat controverse asupra unor cărţi mai mici (ca de exemplu Filimon, 3 Ioan şi Iacov), părinţii Bisericii Primare au recunoscut imediat că Evangheliile şi Epistolele majore sunt inspirate divin. De ce? Fiindcă au ştiut că aceste cărţi au fost scrise de apostoli (sau de persoane confirmate de apostoli) şi că aceşti apostoli au fost atestaţi prin miracole. Cum au ştiut aceasta? Din faptul că există un lanţ neîntrerupt al mărturiei pornind de la apostoli şi până la părinţii Bisericii Primare privind paternitatea şi autenticitatea cărţilor ce alcătuiesc Noul Testament.

Ioan, care fără îndoială că i-a cunoscut pe toţi apostolii, a avut un ucenic cu numele de Policarp (69-155 d.Cr.), iar Policarp a avut un ucenic cu numele de Irineu (130-202). Policarp şi Irineu citează amândoi împreună 23 din cele 27 de cărţi ale Noului Testament ca pe nişte surse autoritare – şi în unele cazuri afirmă clar că acestea sunt autentice.[11] Irineu atestă explicit paternitatea tuturor celor patru Evanghelii.[12] În plus, de la istoricul Eusebiu ştim că Papias (60-120) a susţinut paternitatea Evangheliilor după Matei şi Marcu. Şi nimeni nu se îndoieşte de paternitatea principalelor lucrări ale lui Pavel.

Deşi lucrările majore ale Noului Testament au fost acceptate imediat ca autentice de părinţii Bisericii Primare, cea mai mare parte a Noului Testament a fost validată înainte de anul 200 d.Cr. şi întregul Nou Testament a fost recunoscut oficial şi final ca autentic de către Conciliul de la Hippo, din anul 393. Vezi tabelul 14.2.[13]

„De ce a durat atâta recunoaşterea acestor cărţi?" ar putea întreba scepticul. Poate fiindcă creştinismul a fost în general ilegal în Imperiul Roman până în anul 313. Părinţii Bisericii Primare nu au putut merge la Hotelul Hilton din localitate ca să convoace o conferinţă biblică pentru a examina dovezile şi a ajunge împreună la o concluzie. Nu, de multe ori ei se temeau pentru vieţile lor chiar şi în propriile case! Important este că odată ce toate dovezile au fost puse pe tapet, toate cele 27 de cărţi ale Noului Testament, şi numai acestea, au fost recunoscute ca autentice.

Cele 27 de cărţi alcătuiesc singura consemnare autentică a învăţăturii apostolice pe care o avem. Aşa cum am văzut, toate au fost scrise în secolul I de martori oculari sau de persoane care i-au intervievat pe martorii oculari. În aceste condiţii, ele satisfac criteriile lui Isus – sunt fie scrise de apostoli, fie confirmate de apostoli.[14] Dat fiind că nu există şi alte lucrări apostolice autentice – şi că este improbabil ca Dumnezeu să permită unei lucrări autentice să rămână nedescoperită atâta vreme – putem fi siguri că dispunem de canonul complet al Noului Testament.

Cum poate fi Biblia inerantă?

Dacă Isus a confirmat că Vechiul Testament este Cuvântul inerant al lui

Canonul Noului Testament în primele patru secole

	Matei	Marcu	Luca	Ioan	Faptele Apostolilor	Romani	1 Corinteni	2 Corinteni	Galateni	Efeseni	Filipeni	Coloseni	1 Tesaloniceni	2 Tesaloniceni	1 Timotei	2 Timotei	Tit	Filimon	Evrei	Iacov	1 Petru	2 Petru	1 Ioan	2 Ioan	3 Ioan	Iuda	Apocalipsa
PERSOANE INDIVIDUALE																											
Pseudo-Barnaba (cca 70-130)	x	x	x							x						x	x		x		x	x					
Clement de Roma (cca 95-97)	x			x		x	o			x					x		x		x	x		x					
Ignatiu (cca 110)										x	x	x	x	x				x									
Policarp (cca 110-150)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x						x		x	x			
Hermas (cca 115-140)	x	x			x		x	x			x		x		x	x			x	x	x		x				x
Didahia (cca 120-150)	x		x			x	x						x		x												x
Papias (cca 130-140)				x																							o
Irineu (cca 130-202)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	x	x	x		x		o		o	x		x	o
Diognetus (cca 150)								x	x			x					x										
Iustin Martirul (cca 150-155)	x	x	x	o	x	x	x	x	x	x		x	x	x							x						x
Clement de Alexandria (cca 150-215)	x	x	x	x	x	o	o	o	o	x	o	o	x	x	o		o		o		o		o			o	o
Tertulian (cca 150-220)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x		x		x			x	x
Origen (cca 185-254)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		?		o	?		?	?		o
Chiril al Ierusalimului (cca 315-386)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	
Eusebiu (cca 325-340)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	?	o	?	o	?	?	?	o
Ieronim (cca 340-420)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Augustin (cca 400)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
CANOANE																											
Marcion (cca 140)			o			o	o	o	o	o	o	o	o					o									
Muratorian (cca 170)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o					o	o	o	o	o
Apostolic (cca 300)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Cheltenham (cca 360)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o			o	?	o	?	?		o
Atanasie (367)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
TRADUCERI																											
Tatian Diatessaron (cca 170)	o	o	o	o																							
Latina veche (cca 200)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o					o	o	o	o	o
Siriaca veche (cca 400)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o		o				
CONCILII																											
Niceea (cca 325-340)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Hippo (393)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Cartagina (397)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o
Cartagina (419)	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o	o

x = menţionare sau aluzie o = acceptată ca autentică ? = disputată

Tabelul 14.2

Dumnezeu, atunci şi Noul Testament promis de El trebuie să facă parte din Cuvântul inerant al lui Dumnezeu. Aşa este. Dar cum se poate una ca asta? Nu există oare zeci, dacă nu chiar sute, de erori în Biblie?

Nu. Biblia nu conţine erori, ci doar *presupuse* erori sau dificultăţi. De fapt, eu (Norm) împreună cu un profesor de la Seminarul Evanghelic de Sud, Thomas Howe, am scris o carte intitulată *When Critics Ask*, care pune în discuţie mai mult de 800 de dificultăţi pe care criticii le-au identificat în Biblie (informaţii suplimentare despre ineranţă se pot găsi şi în *Systematic Theology*, volumul întâi).[15] Deşi, evident, nu putem să introducem prea mult material din aceste lucrări aici, câteva idei merită totuşi menţionate.

Mai întâi, să prezentăm sub formă de argument logic de ce Biblia nu poate conţine greşeli:

1. Dumnezeu nu poate greşi.
2. Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.
3. De aceea, Biblia nu poate greşi.

Întrucât acesta este un silogism valid, dacă premisele sunt adevărate, atunci şi concluzia este adevărată. Biblia declară limpede că este Cuvântul lui Dumnezeu, şi am văzut că există dovezi solide ce confirmă că aşa este. De asemenea, Biblia ne informează în repetate rânduri că Dumnezeu nu poate greşi, fapt pe care îl ştim şi pe baza revelaţiei generale. Deci concluzia este inevitabilă: Biblia nu poate greşi. Dacă Biblia ar greşi în ceva din ce afirmă, atunci şi Dumnezeu ar greşi. Dar Dumnezeu nu poate greşi.

Prin urmare, ce facem când credem că am găsit o eroare în Biblie? Augustin a avut un răspuns la această întrebare: „Dacă ne derutează vreo aparentă contradicţie din Scriptură, remarca el cu înţelepciune, nu ne este permis să spunem: «Autorul acestei cărţi a greşit»; mai degrabă fie manuscrisul este deficitar, fie traducerea este eronată, fie tu nu ai înţeles bine".[16] Aşadar, este mai probabil să facem *noi* o eroare decât Biblia. În *When Critics Ask*, identificăm şaptesprezece erori pe care le fac de obicei criticii. Iată aici pe scurt patru dintre ele:

- **Presupunerea că relatările divergente sunt contradictorii** – După cum am văzut, nu este o contradicţie dacă un evanghelist spune că a văzut un înger la mormânt şi altul spune că a văzut doi. Matei nu afirmă că a fost *numai* unul. Şi dacă au fost doi, atunci cu siguranţă că a fost cel puţin unul! Prin urmare, divergenţa nu înseamnă întotdeauna contradicţie, ci ea sugerează adesea mai degrabă o autentică mărturie directă.

- **Neînţelegerea contextului în care apare pasajul** – Poate că uneori credem că am descoperit o contradicţie în Biblie, dar de fapt am scos doar pasajul din context. Un exemplu evident în acest sens ar fi Psalmul 14:1b, care spune: „Nu este Dumnezeu". Dar contextul iese la iveală când citim versetul complet: „Nebunul zice în inima lui: «Nu este Dumnezeu»".
- **Presupunerea că Biblia aprobă tot ce consemnează** – De asemenea, criticii ar putea considera poligamia lui Solomon (1 Regi 11:3) ca un exemplu de contradicţie. Oare nu porunceşte Biblia monogamia, şi nu poligamia? Bineînţeles că da. Însă Dumnezeu nu aprobă tot ce este consemnat în Biblie. Ea redă şi minciunile lui Satan, deşi Dumnezeu nu le aprobă. Standardele lui Dumnezeu se regăsesc în ceea ce *revelează* Biblia, nu în ce *consemnează* ea. (Aşa cum am văzut, în loc ca acesta să fie un argument că Biblia conţine greşeli, în realitate dovedeşte tocmai istoricitatea Bibliei. Faptul că Biblia înregistrează toate păcatele şi defectele oamenilor sugerează că ea este adevărată – nimeni nu ar născoci o asemenea istorisire autodenunţătoare.)
- **Ignorarea că Biblia este o carte umană, cu caracteristici umane** – Se ştie că criticii contestă în mod eronat integritatea Bibliei aşteptând din partea ei un nivel de expresie superior celui comun în celelalte documente umane. Dar o asemenea aşteptare este ilegitimă, deoarece cea mai mare parte a Bibliei nu a fost dictată verbal, ci a fost compusă de autori umani (excepţie fac cele Zece Porunci, care au fost „scrise cu degetul lui Dumnezeu" [Ex. 31:18]). Scriitorii au fost nişte agenţi umani care şi-au folosit propriul stil literar şi propriile particularităţi. Ei au scris texte istorice (de ex., Faptele Apostolilor), poezie (de ex., Cântarea cântărilor), rugăciuni (de ex., mulţi Psalmi), profeţie (de ex., Isaia), scrisori personale (1 Timotei), tratate teologice (de ex., Romani) şi alte tipuri de compoziţii literare. Ei vorbesc din *punct de vedere uman* atunci când se referă la răsăritul şi la apusul soarelui (Iosua 1:15). De asemenea, scot la iveală *tipare de gândire umană*, inclusiv erori de memorie (1 Cor. 1:14-16) şi *emoţii umane* (Gal. 4:14). Pe scurt, întrucât Dumnezeu a folosit stilurile a aproximativ 40 de autori în decurs de aproape 1.500 de ani pentru a-Şi transmite mesajul, este greşit să ne aşteptăm ca nivelul de expresie al acestor documente să fie superior aceluia din alte scrieri umane. Totuşi, ca şi în cazul umanităţii lui Cristos, umanitatea distinctă a Bibliei este şi ea fără eroare.

Obiecţii faţă de ineranţă

Aici, criticii ar putea să spună: „Oamenii greşesc; prin urmare, şi Biblia trebuie să greşească". Dar, din nou, criticii sunt cei ce greşesc. Adevărat, oamenii greşesc, dar oamenii nu greşesc *întotdeauna*. Oameni falibili scriu tot timpul cărţi care nu conţin erori. Aşadar, oamenii falibili care sunt călăuziţi de Duhul Sfânt pot să scrie fără îndoială o carte fără niciun fel de eroare.

„Dar dacă folosiţi Biblia ca să dovediţi Biblia nu argumentaţi voi în cerc?", ar putea să întrebe criticul. Nu, nu argumentăm în cerc, deoarece noi nu pornim de la presupoziţia că Biblia este o carte inspirată. Noi am pornit de la mai multe documente distincte care s-au dovedit dincolo de orice îndoială rezonabilă că sunt credibile din punct de vedere istoric. Întrucât aceste documente revelează că Isus este Dumnezeu, ştim că învăţătura Lui despre Vechiul Testament trebuie să fie adevărată. Cu mai multe ocazii, Isus a afirmat nu doar că Vechiul Testament este Cuvântul lui Dumnezeu, ci şi că acesta este inerant. El a promis de asemenea că restul adevărului lui Dumnezeu („tot adevărul") le va fi dat apostolilor de la Duhul Sfânt. Apoi apostolii au scris Noul Testament şi şi-au dovedit autoritatea prin miracole. Ca atare, pe baza autorităţii lui Isus, care este Dumnezeu, şi Noul Testament este inerant. Aceasta nu este argumentare în cerc, ci argumentare inductivă, ce constă în adunarea de probe şi în urmarea acestora până la consecinţele lor logice.

O altă acuzaţie pe care ar putea-o formula criticii este aceasta: „Dar poziţia ta privind ineranţa nu este falsificabilă. Tu nu accepţi vreo eroare în Biblie deoarece ai decis dinainte că nu pot fi erori în ea!" În realitate, poziţia noastră *este* falsificabilă, dar poziţia criticilor nu este. Să ne explicăm.

În primul rând, deoarece autoritatea lui Isus este bine stabilită de dovezi, este rezonabil să acordăm Bibliei prezumţia de nevinovăţie atunci când găsim în ea o dificultate sau un lucru pe care nu îl înţelegem. Cu alte cuvinte, când dăm de ceva inexplicabil, pornim de la presupunerea că noi, nu Dumnezeul infinit, facem o greşeală. Este mult mai probabil ca Geisler şi Turek să fie ignoranţi decât ca Biblia să fie eronată.

Însă aceasta nu înseamnă că noi nu admitem că este posibil ca Biblia să conţină erori. În definitiv, există întotdeauna posibilitatea ca deducţiile noastre asupra ineranţei să fie eronate – căci *noi* cu siguranţă că nu suntem ineranţi. De fapt, concluzia noastră despre ineranţă ar fi falsificată dacă cineva ar putea urmări o greşeală reală până la sulul original.[17] Dar până în ziua de azi, după aproape 2.000 de ani de căutări,

nimeni nu a descoperit vreo problemă ireconciliabilă. (Ceea ce este cu adevărat uimitor, dacă ne gândim că Biblia este de fapt o colecţie de documente scrise de aproximativ 40 de autori într-o perioadă de 1.500 de ani. Unde ai mai putea găsi un asemenea acord asupra unei diversităţi atât de mari de subiecte din partea a 40 de autori care trăiesc toţi azi, ca să nu mai zicem nimic de un interval de 1.500 de ani?)

În al doilea rând, chiar dacă ineranţa ar fi falsificată într-o zi, faptul acesta nu ar falsifica şi adevărurile centrale ale creştinismului. După cum am văzut, există dovezi istorice că Isus i-a învăţat pe oameni adevăruri profunde, că a făcut miracole şi că a murit şi a înviat din morţi pentru omenirea păcătoasă. Chiar dacă s-ar descoperi că Scripturile conţin unul sau două detalii false, adevărul istoric al creştinismului nu ar fi diminuat. Şi ne grăbim să adăugăm că nu credem ca ineranţa să fie falsificată vreodată, dar dacă aşa ceva se va întâmpla, creştinismul va rămâne şi atunci adevărat dincolo de orice îndoială rezonabilă.

Există vreo descoperire care ne-ar putea face să nu credem în ce spune creştinismul? Da. Dacă cineva ar găsi trupul lui Isus, creştinismul s-ar dovedi fals, şi noi am renunţa la el. De fapt, suntem de acord cu Pavel care a afirmat că credinţa noastră creştină este zadarnică dacă Isus nu a înviat cu adevărat din morţi (1 Cor. 15:14-18).

Lucrul acesta este cu adevărat unic în creştinism. Spre deosebire de alte concepţii religioase despre lume, creştinismul se bazează pe evenimente istorice şi ca atare poate fi dovedit sau falsificat prin investigaţia istorică. Problema cu care se confruntă scepticii şi criticii este că toate dovezile istorice indică spre Înviere. Locuitorii Ierusalimului din vremea aceea – şi unora le-ar fi plăcut să găsească trupul lui Isus şi să îl expună în cetate – n-au putut găsi trupul Lui şi chiar au recunoscut că mormântul Lui era gol. Şi nici de atunci încoace nu s-a găsit nimic. Dacă după 2.000 de ani de căutări, nimeni nu a putut găsi rămăşiţele lui Isus sau erori reale în Biblie, nu este oare cât se poate de posibil ca ele să nici nu existe? Când poate fi o problemă considerată închisă definitiv? Dacă nici după 2.000 de ani, atunci când?

În al treilea rând, după mulţi ani de studiu continuu şi atent al Bibliei, putem să tragem concluzia că cei ce au „descoperit o greşeală" în Biblie nu ştiu prea multe despre Biblie – de fapt ştiu prea puţine. Aceasta nu înseamnă că noi ştim cum să soluţionăm toate dificultăţile din Scripturi, ci doar că trebuie să ne continuăm cercetările. În acest sens, nu ne deosebim cu nimic de oamenii de ştiinţă care nu pot soluţiona toate dificultăţile sau misterele lumii naturale. Ei nu neagă integritatea lumii naturale doar pentru că nu pot explica ceva. La fel ca omul de ştiinţă care studiază lumea naturală, şi teologul este mereu în căutarea unor noi

răspunsuri. Şi continuându-ne astfel investigaţiile, lista de dificultăţi devine tot mai scurtă.[18] (Între timp, pentru aceia dintre voi care nu puteţi trece peste dificultăţile din Biblie, Mark Twain a formulat un argument interesant spunând că pe îl deranjează nu acele pasaje din Biblie pe care nu le înţelege – ci mai degrabă acelea pe care le înţelege!)

În sfârşit, criticii sunt de fapt cei care susţin o poziţie nefalsificabilă. Ce i-ar putea convinge că perspectiva lor este greşită? Adică ce i-ar putea convinge că Isus a înviat cu adevărat din morţi sau că ineranţa Bibliei este reală? Poate că ar trebui să ia în considerare dovezile pe care le-am prezentat în această carte. Dar din nefericire mulţi critici nu vor face lucrul acesta. Ei nu vor permite faptelor să le influenţeze dorinţa de a păstra controlul asupra propriilor vieţi. La urma urmei, dacă un critic ar recunoaşte că Biblia este adevărată, el va trebui să recunoască de asemenea că nu el este factorul ultim de decizie. Atunci ar exista în univers o Autoritate mai mare decât el însuşi, şi s-ar putea ca această Autoritate să nu aprobe viaţa pe care criticul vrea s-o trăiască.

Concluzie şi rezumat

Isus a afirmat că Vechiul Testament ebraic este Cuvântul inerant al lui Dumnezeu şi a promis că restul Cuvântului lui Dumnezeu va fi dat prin apostolii Lui. Apostolii, care au fost autentificaţi prin miracole, au scris sau confirmat 27 de cărţi. Toate cărţile majore au fost recunoscute imediat ca parte a Cuvântului lui Dumnezeu de către cei ce au avut legături cu apostolii. Şi toate cele 27 de cărţi au fost validate ulterior ca autentice de Conciliile Bisericii Primare. Cu alte cuvinte, Biblia pe care o avem astăzi este Cuvântul adevărat şi inerant al lui Dumnezeu.

Întrucât Biblia este standardul nostru recunoscut pentru adevăr, tot ce contrazice o învăţătură din Biblie este fals. Aceasta *nu* înseamnă că în alte religii nu există niciun adevăr, ci doar că orice învăţătură ce contrazice o învăţătură a Bibliei este falsă.

Acum, să recapitulăm concluziile pe care le-am tras începând cu capitolul 1:

1. Adevărul despre realitate este cognoscibil.
2. Opusul a ce este adevărat este fals.
3. Este adevărat că Dumnezeul teist există. Lucrul acesta este dovedit de
   a. începutul universului (argumentul cosmologic)
   b. planul universului (argumentul teleologic / principiul antropic)
   c. planul vieţii (argumentul teleologic)
   d. legea morală (argumentul moral)

4. Dacă Dumnezeu există, atunci miracolele sunt posibile.
5. Miracolele pot fi folosite pentru a confirma un mesaj din partea lui Dumnezeu (şi anume, ca fapte ale lui Dumnezeu pentru a confirma un cuvânt din partea lui Dumnezeu).
6. Noul Testament este demn de încredere din punct de vedere istoric. Lucrul acesta este dovedit de:
   a. mărturia timpurie
   b. mărturia martorilor oculari
   c. mărturia neinventată (autentică)
   d. martori oculari care nu au fost înşelaţi
7. Noul Testament afirmă că Isus a pretins că este Dumnezeu.
8. Pretenţia lui Isus de a fi Dumnezeu a fost miraculos confirmată de:
   a. împlinirea de către El a numeroase profeţii cu privire la sine;
   b. viaţa Lui fără păcat şi faptele Lui miraculoase;
   c. prezicerea şi realizarea învierii Lui.
9. Prin urmare, Isus este Dumnezeu.
10. Tot ce învaţă Isus (care este Dumnezeu) este adevărat.
11. Isus a învăţat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu.
12. Prin urmare, este adevărat că Biblia este Cuvântul lui Dumnezeu (şi tot ce este opus ei este fals).

Acum să revenim la capitolul 8 pentru a vedea care sunt implicaţiile acestor concluzii. Dovezile pe care le-am adunat până la capitolul 8 (punctele 1-3 de mai sus) ne-au ajutat să ajungem la concluzia că toate concepţiile şi religiile nonteiste sunt false şi ne-au determinat să ne aplecăm asupra principalelor trei religii teiste ale lumii: iudaismul, creştinismul şi islamul. Care dintre ele este cea adevărată? Dovezile prezentate în capitolele 9 –14 (punctele 4-12 de mai sus) ne conduc la următorul verdict:

- Revelaţia iudaismului este adevărată, dar este incompletă. Îi lipseşte Noul Testament.
- Revelaţia islamului conţine unele adevăruri, dar greşeşte în unele învăţături fundamentale, inclusiv în faptul că neagă dumnezeirea şi învierea lui Cristos (Sura 5:75; 4:157-159).
- Numai revelaţia creştinismului este Cuvântul complet şi inerant al lui Dumnezeu.

Ne-am putea oare înşela în această privinţă? Posibil. *Dar în lumina dovezilor de care dispunem, criticii, scepticii şi adepţii altor credinţe religioase au nevoie de mult mai multă credinţă decât noi.*

15

Concluzie: Judecătorul, Robul Împărat şi imaginea de pe capacul cutiei

„Există în ultimă instanţă doar două feluri de oameni: cei care-I spun lui Dumnezeu: «Facă-se voia Ta» şi cei cărora Dumnezeu le va spune la sfârşit: «Facă-se voia ta».“

C. S. LEWIS

JUDECĂTORUL

Un tânăr este adus în faţa judecătorului pentru că a condus în stare de ebrietate. Când numele lui este anunţat de aprod, cei prezenţi în sala de judecată rămân cu răsuflarea întretăiată – inculpatul este fiul judecătorului! Judecătorul speră ca fiul lui să fie nevinovat, dar probele sunt incriminatorii. El este vinovat.

Ce poate face judecătorul? El este prins în dilema dintre dreptate şi dragoste. Fiul este dovedit vinovat şi îşi merită pedeapsa. Dar judecătorul nu vrea să-şi pedepsească fiul, fiindcă îl iubeşte foarte mult.

Aşa că anunţă în silă sentinţa: „Fiule, va trebui fie să plăteşti o amendă de 5.000 $, fie să mergi la închisoare“.

Fiul îşi ridică privirile spre judecător şi spune: „Dar, tată, promit să fiu bun de acum înainte! Mă voi oferi voluntar la cantina săracilor. Îi voi vizita pe bătrâni. Voi deschide chiar şi un cămin pentru copiii abuzaţi. Şi nu voi mai face niciodată ceva rău! Te rog dă-mi drumul!“

Judecătorul îl întreabă: „Eşti cumva încă beat? Nu poţi face nimic din toate astea. Dar chiar dacă ai putea, faptele tale viitoare nu pot anula realitatea că te-ai făcut vinovat de a fi condus sub influenţa alcoolului“. Într-adevăr, judecătorul înţelege că *faptele bune nu pot anula faptele rele!* Dreptatea perfectă cere ca fiul să fie pedepsit pentru ceea ce a făcut.

Aşa că judecătorul repetă: „Îmi pare rău, fiule. Oricât de mult aş vrea să-ţi dau drumul, sunt constrâns de lege. Pedeapsa pentru această infracţiune este fie amenda de 5.000 $, fie închisoarea".

Fiul stăruie pe lângă tatăl său: „Dar, tată, tu ştii că nu am 5.000 $. Trebuie să existe o altă cale de a scăpa de închisoare!"

Judecătorul se ridică în picioare şi îşi dezbracă roba. Coboară de pe podium şi rămâne la nivelul fiului său. Stând astfel în picioare faţă în faţă cu fiul său, el introduce mâna în buzunar, scoate 5.000 $ şi îi întinde. Fiul este uluit, dar înţelege că există un singur lucru pe care-l poate face ca să fie liber – să ia banii. Nu poate face nimic altceva. Faptele bune sau promisiunea unor fapte bune nu-l pot elibera. Numai acceptarea darului gratuit al tatălui său îl poate salva de la pedeapsă.

Dumnezeu Se găseşte într-o situaţie similară cu cea a judecătorului – El este prins în dilema dintre dreptatea şi dragostea Lui. Fiindcă toţi am păcătuit la un moment în viaţă, dreptatea infinită a lui Dumnezeu Îi cere să pedepsească păcatul, dar datorită dragostei Lui infinite vrea să găsească o modalitate de a ne scăpa de pedeapsă.

Care este *singura modalitate* prin care Dumnezeu poate rămâne drept şi în acelaşi timp să nu ne pedepsească pentru păcatele noastre? Pentru aceasta trebuie să pedepsească un înlocuitor fără păcat care se oferă voluntar să suporte pedeapsa în locul nostru (fără păcat, deoarece înlocuitorul trebuie să plătească pentru păcatele noastre, nu ale lui; şi voluntar deoarece ar fi nedrept să pedepseşti un înlocuitor împotriva voinţei lui). Dar unde poate găsi Dumnezeu un înlocuitor fără de păcat? Nu în omenirea păcătoasă, ci numai în Sine Însuşi. De fapt, Dumnezeu *Însuşi* este Înlocuitorul. Întocmai cum judecătorul a coborât de pe podium pentru a-şi salva copilul, tot aşa şi Dumnezeu a coborât din cer ca să te salveze pe tine şi pe mine de la pedeapsă. Toţi meritäm pedeapsa. Şi eu, şi tu.

„Dar eu sunt un om bun!" spui tu. Poate că eşti „bun" în comparaţie cu Hitler sau chiar cu vecinul tău. Dar standardul lui Dumnezeu nu este Hitler, şi nici vecinul tău. Standardul lui Dumnezeu este perfecţiunea morală, pentru că însăşi natura Lui neschimbătoare este perfecţiune morală.

De fapt, mitul cel mai mare pe care îl cred oamenii azi în materie de religie este că dacă eşti „bun" vei ajunge în cer. Potrivit acestei concepţii, nu contează ce crezi atâta vreme cât eşti un om „bun" şi faptele tale bune cântăresc mai greu decât cele rele. Dar credinţa aceasta este falsă, deoarece un Dumnezeu absolut drept trebuie să pedepsească faptele rele, indiferent câte fapte bune ar face cineva. Odată ce am păcătuit împotriva unei Fiinţe eterne – şi toţi am păcătuit

– noi ne meritãm pedeapsa eternă, şi nicio faptă bună nu poate schimba acest lucru.

Isus a venit ca să ne ofere o cale de scăpare de la această pedeapsă şi să ne dea viaţa eternă. Paradisul pierdut în Geneza devine paradisul recâştigat în Apocalipsa. Deci când Isus a spus: „Eu sunt calea, adevărul şi viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine" (Ioan 14:6), El nu a emis o pretenţie arbitrară, ci a făcut o afirmaţie ce reflectă realitatea universului. Isus este singura cale, deoarece există un singur mod în care Dumnezeu să poată reconcilia dreptatea Lui infinită cu dragostea Lui infinită (Rom. 3:26). Dacă ar fi existat şi alte mijloace, atunci Dumnezeu ar fi lăsat ca Cristos să moară în zadar (Gal. 2:21).

Aşa cum a procedat tatăl cu fiul lui beţiv, Dumnezeu Îşi satisface dreptatea pedepsindu-Se pe Sine Însuşi pentru păcatele noastre şi pune plata la dispoziţia fiecăruia dintre noi. Tot ce trebuie să facem noi pentru a fi eliberaţi este să acceptăm darul Lui. Există totuşi o singură problemă: *La fel cum tatăl nu-şi poate forţa fiul să accepte darul, nici Dumnezeu nu te poate forţa pe tine să îi accepţi darul.* Dumnezeu te iubeşte atât de mult încât îţi respectă până şi decizia de a-L respinge.

Robul Împărat

Îl poţi respinge pe Cristos deoarece El îţi respectă cu adevărat libertatea de decizie.[1] Philip Yancey adaptează o parabolă a filozofului creştin Sören Kierkegaard pentru a ne ajuta să înţelegem cum încearcă Dumnezeu să ne salveze respectându-ne în acelaşi timp libertatea. Parabola vorbeşte despre un împărat care iubeşte o fecioară umilă:

> Împăratul acesta nu semăna cu niciun alt împărat. Toţi conducătorii celorlalte neamuri tremurau în faţa puterii sale. Niciunul nu cuteza să sufle o vorbă împotriva lui, căci era ştiut că avea putere de a-şi zdrobi duşmanii. Cu toate acestea, preaputernicul împărat se topea de dragoste pentru o umilă fecioară.
>
> Cum ar fi putut el să-i mărturisească dragostea pe care i-o purta? În mod ciudat, se simţea legat de mâini şi de picioare tocmai datorită măreţiei sale. Dacă ar fi fost să o aducă în palatul lui, fără doar şi poate că ea nu s-ar fi opus – nimeni nu cuteza să i se opună. Dar oare l-ar iubi?
>
> Desigur, i-ar spune că-l iubeşte, dar ar fi sinceră? Sau ar trăi lângă el cu teamă, suferind în adâncul inimii sale de dorul vieţii pe care o ducea mai înainte? Ar fi fericită alături de el? Cum ar putea el să ştie lucrul acesta?
>
> Dacă s-ar duce la coliba din pădure, unde locuia ea, în caleaşca sa împărătească, însoţit de un alai de ostaşi înarmaţi, fluturându-şi steagurile strălucitoare, ei bine, şi asta ar fi lăsat-o fără grai. El nu-şi

dorea o slujnică servilă. Îşi dorea o iubită, o parteneră pe măsura lui. Îşi dorea ca ea să uite că el este împărat, iar ea o fată simplă, din popor, şi ca dragostea pe care şi-o purtau unul altuia să umple prăpastia dintre ei. „Căci numai dragostea şterge diferenţele de rang", a fost concluzia lui Kierkegaard.[2]

Exact aceasta este şi problema lui Dumnezeu când ne caută pe tine şi pe mine – dacă El ne copleşeşte cu puterea Lui s-ar putea să nu fim liberi ca să-L iubim (iubirea şi puterea sunt adesea invers proporţionale). Şi chiar dacă ne păstrăm libertatea, am putea să nu-L iubim pe El, ci doar ceea ce El ne oferă. Ce poate face Dumnezeu în aceste condiţii? Iată ce a făcut împăratul:

Împăratul, încredinţat că nu are cum să o înalţe pe fecioară la rangul său fără să-i suprime libertatea, a hotărât să se *umilească* el însuşi. S-a îmbrăcat ca un cerşetor şi, sub această înfăţişare necunoscută, s-a apropiat de coliba ei, acoperit cu o mantie ponosită ce-i atârna pe trup. Era mai mult decât o simplă deghizare; împăratul îşi însuşise o nouă identitate. Renunţase la tron ca să câştige inima fetei.[3]

Exact aşa a procedat şi Dumnezeu pentru a ne câştiga pe tine şi pe mine! A coborât la nivelul nostru uman – de fapt la unul din cele mai joase niveluri sociale posibile – la cel de rob. Iată cum descrie Pavel jertfa lui Cristos în scrisoarea lui către Filipeni (2:5-8):

Să aveţi în voi gândul acesta, care era şi în Cristos Isus:

> El, cu toate că avea chipul lui Dumnezeu, totuşi n-a crezut ca un lucru de apucat să fie deopotrivă cu Dumnezeu, ci S-a dezbrăcat pe Sine Însuşi şi a luat un chip de rob, făcându-Se asemenea oamenilor. La înfăţişare a fost găsit ca un om, S-a smerit şi S-a făcut ascultător până la moarte, şi încă moarte de cruce.

Închipuie-ţi numai: Creatorul universului Se umileşte venind ca un slujitor, suferind şi murind ucis chiar de făpturile pe care El le-a creat. De ce a făcut lucrul acesta? Pentru că dragostea Lui infinită L-a constrâns să acorde mântuire fiinţelor făcute după chipul Lui. Şi asumarea condiţiei de rob a fost singura cale prin care ne-a putut dărui această mântuire fără a ne anula posibilitatea de a o accepta.

Una este să recunoşti că Cristos a luat „chip de rob" pentru a ne salva de păcatele noastre – şi cu totul altceva să pătrunzi dimensiunile suferinţei Lui. Cei mai mulţi dintre noi o considerăm un lucru de la sine înţeles. Dar C. Truman Davis, M.D., a făcut o descriere foarte emoţionantă a suferinţelor şi răstignirii lui Cristos, pe care noi am adaptat-o în relatarea de mai jos.[4]

Suferinţa Robului Împărat

Biciul pe care soldaţii romani l-au folosit asupra lui Isus era prevăzut cu sfere mici din fier şi cu aşchii din os de oaie. Isus este dezbrăcat de hainele Lui şi mâinile Îi sunt legate de un stâlp. Apoi este bătut pe spate, pe fese şi pe picioare, fie de un singur soldat, fie de doi – cu rândul. Aceştia îşi batjocoresc victima. Lovind spatele lui Isus cu toată forţa de care sunt capabili, bilele de fier îi cauzează contuzii adânci, iar oasele de oaie îi sfârtecă pielea şi carnea. Pe măsură ce biciuirea continuă, laceraţiile ajung până la muşchii scheletici şi produc fâşii de carne sângerândă şi tremurândă. Durerea şi hemoragia creează condiţiile pentru instalarea şocului circulator.

Când centurionul şef constată că Isus este aproape pe moarte, bătaia încetează. Isus, pe jumătate leşinat, este atunci dezlegat şi lăsat să Se prăbuşească pe pavajul de piatră, scăldat în propriul Lui sânge. Soldaţii romani găsesc că e o glumă foarte bună că acest evreu provincial Se pretinde rege. Aşa că Îi aruncă peste umeri o robă şi Îi pun în mână un băţ, pe post de sceptru. Dar mai au nevoie de o coroană ca să facă travestiul perfect. Găsesc o ramură flexibilă acoperită cu spini lungi, o împletesc sub formă de coroană şi i-o înfig în scalp. Urmează iarăşi o sângerare abundentă (scalpul fiind una din cele mai vascularizate părţi ale corpului). După ce Îl batjocoresc şi Îl lovesc peste faţă, soldaţii Îi iau băţul din mână şi Îl izbesc cu el peste cap, înfigând astfel spinii şi mai adânc în scalp.

În sfârşit, când sportul lor sadic îi oboseşte, smulg roba de pe spatele Lui, dar aceasta s-a lipit deja de răni din cauza cheagurilor de sânge şi de ser, aşa că scoaterea ei – întocmai ca scoaterea neglijentă a unui bandaj chirurgical – îi produce răni insuportabile, aproape ca şi cum ar fi biciuit din nou. Rănile încep să sângereze iar. Şi, din respect pentru tradiţia evreiască, romanii Îi înapoiază hainele. După aceea Îi leagă pe umeri bârna transversală a crucii şi procesiunea formată din condamnatul Isus, doi tâlhari şi plutonul de execuţie traversează Via Dolorosa. În ciuda eforturilor Lui de a merge drept, greutatea bârnei şi şocul indus de hemoragia internă sunt prea mult pentru el. Se împleticeşte şi cade, iar lemnul aspru al bârnei Îi pătrunde pielea lacerată şi muşchii umerilor. Încearcă să Se ridice, dar muşchii Îi sunt forţaţi dincolo de puterea lor de suportabilitate. Centurionul, dornic să îşi termine treaba cât mai repede, alege un nord-african robust, pe Simon din Cirena, şi îl obligă să-I ducă crucea. Isus îl urmează sângerând şi tremurând învăluit în sudoarea rece şi lipicioasă a şocului.

Călătoria de aproape şase sute de metri de la fortăreaţa Antonia până

la Golgota se sfârşeşte. Isus este iarăşi dezbrăcat de hainele Lui, cu excepţia învelitoarei pentru coapse, care le este îngăduită evreilor. Începe răstignirea. I se dă vin amestecat cu mirt, mixtură ce slujeşte de anestezic uşor, dar El refuză să-l bea. Simon primeşte porunca să lase bârna jos, după care Isus este aruncat repede la pământ pe spate, cu umerii lipiţi de lemn. Legionarul îi pipăie încheietura mâinii pentru a-I găsi locul potrivit, după care trece un piron pătrat din fier prin încheietură şi apoi adânc în lemn; trece grăbit pe partea cealaltă şi repetă acţiunea, atent să nu fixeze braţul prea strâns, ci să-I permită o oarecare flexibilitate şi libertate de mişcare. După aceea bârna este ridicată şi cineva fixează inscripţia: „Isus din Nazaret, regele iudeilor" la locul ei.

Acum victima Isus este răstignită. Şi când Se lasă uşor în jos, atârnând mai greu în cuiele de la încheieturile mâinii, o durere insuportabilă, ca de foc, Îi săgetează prin degete, apoi prin braţe şi Îi explodează în creier – cuiele antebraţelor Îi presează nervii medieni. Şi când se împinge în sus ca să evite această tortură, întreaga Lui greutate este preluată de cuiele trecute prin picioare, însă urmează iarăşi o agonie înfiorătoare cauzată de pironul ce-I străpunge nervii dintre oasele metatarsiene ale picioarelor. Dar acum apare un alt fenomen. Pe măsură ce braţele Îi obosesc, muşchii Îi sunt cuprinşi de crampe puternice, înnodându-i într-o durere sfâşietoare, neîncetată, convulsivă. Atârnând de braţe, muşchii pectorali sunt paralizaţi şi cei intercostali nu mai pot funcţiona. Ca atare, aerul Îi pătrunde în plămâni, dar nu mai poate fi expirat. În cele din urmă bioxidul de carbon I se adună în plămâni şi Îi pătrunde în sânge, intensitatea crampelor cedează parţial. Spasmodic, reuşeşte să Se împingă în sus pentru a expira şi a inspira apoi aerul dătător de viaţă. Fără îndoială că în această fază a crucificării a rostit cele şapte propoziţii scurte consemnate de evanghelişti.

Urmează ore în şir de dureri nesfârşite, de crampe şi convulsii puternice, de asfixie parţială, de dureri sfâşietoare cauzate de sfâşierea cărnii de la spatele lacerat, în urma mişcărilor în sus şi în jos pe lemnul aspru. După care începe o altă agonie. O durere adâncă, zdrobitoare în piept, când pericardul I se umple încet cu ser şi începe să preseze inima. Acum aproape că s-a sfârşit totul – pierderea de lichide din organism ajunge la nivelul critic; inima presată se chinuieşte din greu să pompeze în organism un sânge greu, gros şi vâscos. Plămânii torturaţi fac eforturi frenetice ca să înghită mici cantităţi de aer, iar ţesuturile puternic dezhidratate îşi trimit fluxul de stimuli spre creier. În sfârşit poate permite sângelui Său să moară. Cu un ultim strop de putere, Îşi mai sprijină picioarele sfâşiate în cuie, Îşi întinde picioarele, inspiră adânc şi

rosteşte cel de-al şaptelea şi ultimul strigăt: „Tată, în mâinile Tale Îmi încredinţez duhul."

Isus a trecut prin toate acestea pentru ca tu şi eu să putem fi împăcaţi cu El, pentru ca tu şi eu să putem fi salvaţi de păcatele noastre, spunând: *Tată, în mâinile Tale Îmi încredinţez viaţa.*

Imaginea de pe capacul cutiei

Am început această carte cu căutarea imaginii de pe „capacul cutiei" ce conţine acel puzzle pe care noi îl numim viaţă. Am afirmat atunci că dacă am găsi imaginea de pe capacul cutiei, am putea să răspundem la cele cinci întrebări fundamentale ce confruntă orice fiinţă umană. Întrucât acum ştim dincolo de orice îndoială rezonabilă că imaginea de pe capacul cutiei se găseşte în Biblie, răspunsurile la aceste cinci întrebări sunt:

1. **Originea: De unde am venit?** – Suntem nişte fiinţe create, minunat alcătuite după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu (Gen. 1:27; Ps. 139:14).
2. **Identitatea: Cine suntem?** – Întrucât suntem făcuţi după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, noi avem o valoare supremă. Suntem iubiţi de Dumnezeu şi înzestraţi cu unele drepturi şi responsabilităţi primite de la El (Ioan 3:16-18; 1:12; Gal. 4:5).
3. **Semnificaţia: De ce suntem aici?** – Adam şi Eva au fost creaţi ca fiinţe nevinovate, dar alegerea lor de a nu asculta de Dumnezeu a condamnat întreaga rasă umană la pedeapsă, în conformitate cu dreptatea infinită a lui Dumnezeu (Gen. 3:6-19). De atunci încoace, fiecare dintre noi a confirmat alegerea lui Adam şi a Evei prin propria noastră neascultare (Rom. 3:10-12; 5:12). Şi rămânem în această stare căzută ca să putem face alegeri libere cu implicaţii eterne. Viaţa trecătoare de pe pământ este locul unde va trebui să facem alegeri ce ne vor afecta eternitatea. Alegerile care Îi vor aduce slavă lui Dumnezeu (Is. 43:7; Ioan 15:8), iar nouă ne vor asigura răsplătiri eterne sunt:
   a. *să acceptăm* răscumpărarea pe care Isus a plătit-o pentru a ne elibera de pedeapsa eternă şi pentru a ne primi în prezenţa Lui eternă (Marcu 10:45; 1 Tim. 2:6; Evr. 9:15; Luca 16:9; Ioan 14:2)
   b. *să slujim* ca ambasadori ai lui Cristos, ca să-i ajutăm şi pe alţii să ia aceeaşi decizie (2 Cor. 5:17-21; Matei 28:19); şi
   c. *să învăţăm* din propriile noastre suferinţe, ca să-i putem mângâia şi pe alţii care suferă (2 Cor. 1:3-4), şi să înţelegem că

suferinţele noastre ne vor face să ne bucurăm şi mai mult în eternitate (2 Cor. 4:15-5:1; 2 Pet. 1:5-11)

4. **Moralitatea: Cum ar trebui să trăim?** – Deoarece Dumnezeu ne-a iubit mai întâi, va trebui ca şi noi să-L iubim pe El şi pe alţii (Rom. 5:8; 1 Ioan 4:19-21). De fapt, „datoria oricărui om este să se „teamă de Dumnezeu şi să păzească poruncile Lui" (Ecl. 12:13-14). Printre poruncile pe care ni le-a dat se numără acelea de a face ucenici din toate naţiunile (Matei 28:19) şi a ne bucura de lucrurile bune pe care ni le dă El (1 Tim. 6:17).
5. **Destinul: Unde mergem?** – Dreptatea infinită a lui Dumnezeu Îi cere să pedepsească păcatele noastre, dar datorită iubirii Lui infinite a luat pedeapsa asupra Lui Însuşi (Is. 53:4, 10, 12; Rom. 3:26; 2 Cor. 5:21; 1 Pet. 2:24). Acesta este singurul mod în care El poate rămâne drept şi să-i justifice totodată pe păcătoşi (Ioan 14:6; Rom. 3:26). Darul mântuirii de pedeapsa eternă este gratuit pentru întreaga lume (Ioan 3:16; Efes. 2:8-9; Apoc. 22:17), ceea ce înseamnă că nu poate fi câştigat prin fapte bune sau prin orice alt fel de merit. Şi Dumnezeu vrea ca toţi să fim salvaţi de la pedeapsa eternă pe care o meritäm (1 Tim. 2:4; 2 Pet. 3:9). Dar fiindcă El nu ne poate obliga să-L iubim (dragoste cu forţa este o contradicţie în termeni), fiecare dintre noi va trebui să alegem cui vrem să-i slujim (Iosua 24:15; Ioan 3:18).

Destinul tău

Cui îi vom sluji? Dumnezeu lasă această alegere la dispoziţia noastră. Dragostea nu cunoaşte nicio altă cale. Ca să ne respecte liberul arbitru, Dumnezeu a făcut ca dovezile creştinismului să fie convingătoare, dar nu constrângătoare. Dacă vrei să suprimi ori să ignori dovezile ce te înconjoară de pretutindeni (Rom. 1:18-20) – inclusiv cele prezentate în această carte – eşti liber s-o faci. Dar acesta va fi un act al voinţei tale, nu al raţiunii. *Poţi să-L respingi pe Cristos, dar nu poţi să spui cu toată onestitatea că nu există suficiente dovezi ca să crezi în El.*

C. S. Lewis a afirmat foarte bine ideea aceasta când a scris: „Există în ultimă instanţă doar două feluri de oameni: cei care-I spun lui Dumnezeu: «Facă-se voia Ta» şi cei cărora Dumnezeu le va spune la sfârşit: «Facă-se voia *ta*». Toţi cei ce vor fi în iad, vor fi acolo fiindcă aşa au ales ei. Fără alegere liberă nu ar exista iad. Niciun suflet care doreşte în mod serios şi constant bucuria nu o va rata. Cine caută găseşte. Cui bate i se va deschide".[5]

Isus ţine uşa deschisă pentru toată lumea. Cum poţi intra prin ea?

Pavel a scris: „Dacă mărturiseşti, deci, cu gura ta pe Isus ca Domn şi dacă crezi în inima ta că Dumnezeu L-a înviat din morţi, vei fi mântuit. Căci prin credinţa din inimă se capătă neprihănirea, şi prin mărturisirea cu gura se ajunge la mântuire" (Rom. 10:9-10).

Poate că spui: „Cred că Isus a înviat din morţi". Foarte bine. Dar credinţa că Isus a înviat din morţi nu este suficientă. Mai trebuie să-ţi pui încrederea *în* El. La fel ai putea crede că o anumită persoană ar fi un partener de viaţă foarte bun pentru tine, dar asta nu ajunge pentru ca persoana respectivă să devină soţul sau soţia ta. Va trebui să depăşeşti nivelul intelectual şi să treci la exercitarea voinţei – va trebui să-ţi pui încrederea în acea persoană spunând „Da". Acelaşi lucru este valabil şi în relaţia ta cu Dumnezeu. Încrederea în El nu este doar o decizie a minţii, ci şi una a inimii. Cineva a zis odată: „Distanţa dintre cer şi iad este de aproximativ 40 cm – adică distanţa de la cap la inimă".

Ce se întâmplă dacă alegi să *nu* intri prin uşa pe care Isus o ţine deschisă? În acel caz, Isus a spus că vei rămâne în starea ta de condamnare: „Dumnezeu, în adevăr, n-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca lumea să fie mântuită prin El. Oricine crede în El, nu este judecat; *dar cine nu crede, a şi fost judecat*, pentru că n-a crezut în Numele singurului Fiu al lui Dumnezeu" (Ioan 3:17-18). Cu alte cuvinte, vei rămâne condamnat şi separat de Dumnezeu pentru totdeauna. Dumnezeu îţi va respecta alegerea, spunându-ţi: „Facă-se voia *ta*".

Iar dacă îţi spui: „Dumnezeu nu trimite pe nimeni în iad!", ai dreptate. Respingându-L pe Cristos, tu singur te trimiţi în iad.

Şi dacă gândeşti că „Dumnezeu îi va anihila pur şi simplu pe cei ce nu cred", să ştii că El nu va face aşa ceva. Iadul este real. De fapt, Isus a vorbit mai mult despre iad decât despre cer. Dumnezeu nu-i va anihila pe necredincioşi, pentru că El nu va distruge nicio făptură făcută după chipul Său. Acesta ar fi un atac asupra Lui Însuşi. (Ce ai crede despre un tată pământesc care şi-ar ucide fiul doar pentru că acesta alege să nu asculte de tatăl lui?) Dumnezeu este prea iubitor ca să-i distrugă pe cei ce nu vor să stea în prezenţa Lui. Singura opţiune ce-I rămâne este să-i izoleze pe cei ce Îl resping. Aceasta este exact ceea ce face iadul – izolează răul, care este contagios.

Poate că îţi spui: „Dumnezeu îi va mântui pe toţi!" Cum? Împotriva voinţei lor? Unii oameni preferă să se distrugă singuri decât să se schimbe. Ei sunt gata să-şi continue răzvrătirea în loc să se lase reformaţi. Prin urmare, Dumnezeu le spune: „Fă cum crezi. Poţi să-ţi continui răzvrătirea, dar vei fi izolat ca să nu poţi polua şi restul creaţiei mele". În plus, ar fi lipsit de dragoste din partea lui Dumnezeu să trimită nişte oameni care nu pot suporta să petreacă nici măcar o oră de laudă

duminica într-un loc unde El va fi veşnic lăudat. Asta ar fi „iad" pentru ei!

Dacă zici: „Nu cred că există o singură cale spre Dumnezeu", de ce nu? Ai nevoie de mai multe drumuri ca să intri într-o clădire? Spui acelaşi lucru şi despre musulmani, care afirmă de asemenea că islamul este singura cale? Sau despre hinduşi, care cred că reîncarnarea este singura cale spre mântuire. Noi am dovedit că din punct de vedere filozofic şi biblic Isus este singura opţiune pentru a împăca dreptatea infinită cu iubirea infinită. Dacă El nu este cu adevărat singura cale, atunci Dumnezeu L-a trimis pe Isus să sufere o moarte brutală fără niciun rost.

Iar tu întrebi: „Dar cum rămâne cu cei ce n-au auzit niciodată despre Isus?" În ce fel ţi-ar afecta aceasta *ţie* decizia? Tu *ai auzit*!

„Nu pot să cred într-un Dumnezeu în stare să tortureze oameni în iad doar pentru că nu au auzit niciodată de Isus." Cine a spus că Dumnezeu face una ca asta? În primul rând, Dumnezeu nu torturează pe nimeni. Tortura iadului nu este provocată din exterior, ci e un loc de *chin* autoindus (Luca 16:23, 28). Cei aflaţi în iad evident că nu-l doresc, dar îl *voiesc*. Iadul este un loc teribil, dar porţile lui sunt închise pe *dinăuntru*. În al doilea rând, oamenii pot să aleagă iadul indiferent dacă au auzit sau nu de Isus. Toţi au conştiinţa lui Dumnezeu din cauza cerurilor înstelate de deasupra şi a legii morale din lăuntrul lor (Rom. 1:18-20; 2:14-15). Cine respinge revelaţia naturală Îl respinge şi pe Isus. Dar cine-L caută sincer pe Dumnezeu va fi răsplătit (Evr. 11:6). Dumnezeu vrea ca toţi oamenii să fie mântuiţi (mai mult chiar decât vrei tu – 2 Pet. 3:9), aşa că va avea grijă ca aceia care-L caută să primească informaţia de care au nevoie. Şi fiindcă Dumnezeu este drept (Gen. 18:25; Ps. 9:8; Rom. 3:26), niciunul din cei care s-ar cuveni să meargă în cer nu va ajunge în iad, şi invers. „Între timp, aşa cum spunea C. S. Lewis, dacă eşti îngrijorat în privinţa oamenilor din afară, cel mai nerezonabil lucru pe care-l poţi face este să rămâi tu însuţi afară. Creştinii sunt Trupul lui Cristos, organismul prin care lucrează El. Fiecare adăugire la acest Trup Îi permite să lucreze mai mult. Dacă vrei să-i ajuţi pe cei din afară, trebuie să adaugi celula ta la Trupul lui Cristos, singurul care îi poate ajuta. Tăierea degetelor unui om ar fi un mod ciudat de a-l determina să lucreze mai mult".[6]

Ai putea crede: „Voi, creştinii, vreţi doar să-i speriaţi pe oameni cu iadul!" Nu, noi vrem doar ca oamenii să cunoască adevărul. Dacă aceasta îi sperie, foarte bine. Nici nouă nu ne place ce spune Biblia despre iad. Am dori să nu fie adevărat. Dar Isus, care este Dumnezeu, a vorbit despre iad, şi pe bună dreptate. El este necesar. Fără iad,

nedreptăţile din lumea aceasta nu ar fi îndreptate, alegerile libere ale oamenilor nu ar fi respectate şi binele mai înalt al răscumpărării nu se va realiza niciodată. Dacă nu există un cer pe care să-l cauţi şi un iad de care să fugi, atunci nimic din universul acesta nu are valoare ultimă: alegerile tale, plăcerile tale, suferinţele tale, viaţa ta şi viaţa celor dragi ai tăi nu ar însemna nimic în ultimă instanţă. Ne-am zbate prin viaţa aceasta fără un rost ultim, iar Cristos ar fi murit în zadar. Fără cer şi iad, acest univers incredibil de frumos ar fi o scară spre nicăieri.

„Şi ce dacă? întreabă ateul. Poate acest univers *este* o scară spre nicăieri. Simplul fapt că tu vrei ca viaţa să aibă sens nu înseamnă şi că ea are sens." Adevărat. Numai că aceasta nu este doar o *dorinţă* a noastră – dispunem chiar de *probe* că viaţa are sens.[7]

Încheiem cu cea mai minunată veste pe care ar putea-o auzi cineva vreodată. Alegerile tale contează. Viaţa ta are semnificaţie ultimă. Şi mulţumită lui Cristos, nimeni nu trebuie să ajungă în iad. Orice fiinţă umană poate accepta darul gratuit al mântuirii Lui eterne. El nu necesită absolut niciun efort. Necesită oare credinţă? Da, dar toate alegerile – chiar şi alegerea de a-L respinge pe Cristos – necesită credinţă. Întrucât dovezile indică dincolo de orice îndoială rezonabilă că Biblia este adevărată, acceptarea lui Cristos este alegerea care necesită cea mai *mică* doză de credinţă. Dar alegerea depinde de tine. Ai destulă credinţă ca să crezi orice altceva?

Poate că îţi spui: „Mai am încă îndoieli şi întrebări". Şi ce dacă? Şi noi avem. Orice om are îndoieli şi întrebări. Şi de ce nu am avea? Suntem nişte făpturi finite, aşa că nu ar trebui să ne aşteptăm să înţelegem totul despre un Dumnezeu infinit şi despre felul cum lucrează El. Nici măcar Pavel nu a înţeles totul (Rom. 11:33-36) şi mulţi scriitori din Vechiul Testament şi-au mărturisit îndoielile şi chiar I-au pus întrebări lui Dumnezeu.[8] Dar fiindcă suntem făpturi finite care trebuie să ne bazăm deciziile pe probabilitate, trebuie să ajungem până la urmă la înţelegerea că dovezile înclină balanţa într-o parte sau alta. Niciodată nu vom avea *toate* răspunsurile. Dar aşa cum am văzut în această carte, există răspunsuri mai mult decât suficiente pentru a-I acorda lui Dumnezeu prezumţia de nevinovăţie.

O ultimă întrebare: Te-ai gândit vreodată să pui la îndoială propriile tale îndoieli? Întreabă-te: „Este oare rezonabil să mă îndoiesc de adevărul creştinismului, în lumina tuturor dovezilor?" Probabil că nu. De fapt, *în lumina dovezilor, ar trebui să ai mult mai multe îndoieli cu privire la ateism şi la religiile necreştine.* Acelea nu sunt rezonabile. Creştinismul este. Prin urmare, începe să te îndoieşti de îndoielile tale şi acceptă-L pe Cristos. *E necesară prea multă credinţă ca să crezi în orice altceva!*

APENDICELE 1:

Dacă există Dumnezeu, de ce există atâta rău în lume?

Ateul: Dacă există cu adevărat un Dumnezeu teist absolut bun şi atotputernic, atunci de ce permite El răul?

Creştinul: De unde ştii ce este răul dacă nu ştii mai întâi ce este binele? Şi de unde ştii ce este binele, dacă nu există un standard obiectiv al binelui situat dincolo de tine însuţi?

Ateul: Nu încerca să eviţi întrebarea.

Creştinul: Nu încerc să evit întrebarea. Îţi arăt doar că critica ta presupune existenţa lui Dumnezeu. De fapt, existenţa răului nu infirmă existenţa lui Dumnezeu. Ea poate dovedi existenţa unui diavol, dar nu şi inexistenţa lui Dumnezeu.

Ateul: Interesantă mutare, dar nu mă convinge.

Creştinul: Chiar dacă nu te convinge, critica ta Îl presupune totuşi pe Dumnezeu.

Ateul: De dragul argumentului, să presupunem că sunt de acord cu tine că există Dumnezeu. Îmi răspunzi acum la întrebare?

Creştinul: Desigur. E minunat să văd că faci progrese.

Ateul: Nu uita, este doar de dragul argumentului. Prin urmare, de ce aşa-zisul tău Dumnezeu „atotputernic" nu pune capăt răului?

Creştinul: Ai vrea într-adevăr s-o facă?

Ateul: Bineînţeles!

Creştinul: Putem presupune că va începe cu tine?

Ateul: Fii serios.

Creştinul: Chiar vorbesc serios. Cerem mereu ca Dumnezeu să pună capăt răului, dar uităm că dacă ar face-o, ar trebui să ne pună capăt şi nouă. Toţi facem ce este rău.

Ateul: Ei, lasă! Nu mă refer la păcatele minore pe care le facem noi amândoi – ci la răul în adevăratul sens al cuvântului, ca acela făcut de Hitler!

Creştinul: Eu în schimb nu mă refer la gradarea răului, ci la sursa răului. Sursa răului este capacitatea noastră de a alege liber. Dacă Dumnezeu ar trebui să elimine răul, atunci va trebui să anuleze voinţa noastră liberă. Şi dacă ne-ar anula liberul arbitru, nu am mai avea nici capacitatea să iubim sau să facem binele. Lumea noastră nu ar mai fi una morală.

Ateul: Dar nu toate relele îşi au originea în alegerea liberă. De ce mor unii bebeluşi? De ce se produc dezastre naturale?

Creştinul: Biblia spune că originea răului este căderea omului. Nimeni nu este cu adevărat inocent, fiindcă toţi am păcătuit în Adam (Rom. 5:12) şi, ca atare meritäm moartea (Rom. 6:23). Dezastrele naturale şi morţile premature sunt o consecinţă directă a blestemului asupra creaţiei, blestem atras prin căderea omenirii (Geneza 3; Romani 8). Această lume căzută nu va fi înnoită decât la revenirea lui Cristos (Apocalipsa 21-22). Prin urmare, nimeni nu are garanţia unei vieţi lipsite de necazuri sau că va împlini vârsta de şaptezeci de ani.

Ateul: O, răspunsul acesta nu mă mulţumeşte deloc – scoţi Biblia de la naftalină şi spui că Dumnezeu va îndrepta lucrurile la sfârşit! Nu mă interesează viitorul. Eu vreau ca durerea şi suferinţa să se sfârşească acum! De ce nu-i pune Dumnezeu capăt?

Creştinul: El îi va pune capăt, dar nu când vrei tu. Simplul fapt că Dumnezeu n-a pus capăt *încă* răului nu înseamnă că nu-i va pune capăt niciodată.

Ateul: Dar de ce nu revine Cristos chiar acum ca să sfârşească odată toată această durere? Toată durerea acumulată în lume este imensă!

Creştinul: Mai întâi, niciun om nu are parte de „toată durerea umană acumulată în lume". Dacă în Manhattan sunt 26 grade, în Brooklyn sunt 29 grade, iar în Queens sunt 26 grade – înseamnă aceasta că newyorkezii suportă o căldură de 84 de grade?

Ateul: Nu.

Creştinul: Corect. Fiecare persoană suportă propria ei durere.

Ateul: Dar aceasta nu mă lămureşte încă de ce Dumnezeu nu pune capăt durerii acum. Ce mai aşteaptă?

Creştinul: Dacă Dumnezeu ar vrea să pună capăt răului acum, ar

putea s-o facă. Dar te-ai gândit că Dumnezeu ar putea urmări anumite obiective tocmai îngrădind răul?

Ateul: Ca de exemplu?

Creştinul: În primul rând, poate că El vrea să acorde şi mai multor oameni şansa de a alege cerul înainte ca să tragă cortina peste această lume. Pavel pare să sugereze că Isus va reveni când se va ajunge la „numărul deplin" de credincioşi (Rom. 11:25).

Ateul: Ei bine, în timp ce Dumnezeu aşteaptă „numărul deplin" al celor mântuiţi, mulţi oameni suferă!

Creştinul: Aşa este, suferă. Ceea ce înseamnă că creştinii au multe de făcut. Căci avem privilegiul să-i ajutăm pe cei care suferă. Am fost făcuţi ambasadori ai lui Cristos aici pe pământ.

Ateul: E drăguţ ce spui, dar dacă eu aş suferi, aş prefera mai degrabă ajutorul lui *Dumnezeu* decât ajutorul tău!

Creştinul: Dacă Dumnezeu ar împiedica durerea de fiecare dată când dăm de necaz, noi am deveni cele mai nepăsătoare, egocentrice făpturi din univers. Şi nu am învăţa niciodată nimic din suferinţă.

Ateul: Să învăţăm din suferinţă! Ce tot spui?

Creştinul: O, tocmai ai atins un alt motiv pentru care Dumnezeu nu pune capăt răului chiar acum. Poţi să-mi menţionezi o lecţie de durată pe care ai învăţat-o din plăcere?

Ateul: Stai să mă gândesc.

Creştinul: Pot să-ţi dau şi o oră de gândire, dar mă îndoiesc că mi-ai putea da prea multe exemple. Dacă te gândeşti bine, vei descoperi că aproape toate lecţiile importante pe care le-ai învăţat în viaţă au venit ca urmare a unor greutăţi cu care te-ai confruntat. De cele mai multe ori, nenorocirea învaţă iar norocul amăgeşte. Mai mult de atât, pe lângă faptul că suferinţa te face mai înţelept, ea este practic singura cale prin care îţi poţi cultiva virtuţile.

Ateul: Ce vrei să spui?

Creştinul: Nu îţi poţi dezvolta curajul dacă nu treci printr-un pericol. Nu-ţi poţi cultiva perseverenţa dacă nu întâmpini obstacole pe cale. Nu vei învăţa să fii slujitor dacă nu există cineva căruia să-i slujeşti. Nu ai manifesta niciodată compasiune dacă nu ar fi nimeni în suferinţă sau în nevoie. Aşa cum spune şi proverbul: „Fără luptă, nu-i cunună".

Ateul: Dar nu aş avea nevoie de toate aceste virtuţi dacă Dumnezeu ar izola răul chiar acum!

Creştinul: Dar având în vedere că Dumnezeu are motive să nu izoleze răul chiar acum, tu ai nevoie să cultivi virtuţi pentru viaţa aceasta şi pentru viaţa de dincolo. Pământul este un cămin incomod, dar este o foarte bună sală de gimnastică pentru viaţa de apoi.

Ateul: Voi creştinii mizaţi întotdeauna pe viaţa de apoi. Vă concentraţi atât de mult asupra cerului încât nu mai sunteţi de niciun folos pentru pământ!

Creştinul: Chiar dacă ne concentrăm asupra cerului, ştim că ceea ce facem pe pământ va conta în eternitate. Virtuţile pe care un credincios le dezvoltă prin suferinţă îi vor mări capacitatea de a se bucura de cer. Pavel spune că „întristările noastre uşoare de o clipă lucrează pentru noi tot mai mult o greutate veşnică de slavă" (2 Cor. 4:17; vezi Rom. 8:18).

Ateul: Cum mă pot ajuta greutăţile să mă simt mai bine într-un loc unde oricum nu va fi nicio durere?

Creştinul: Îţi place fotbalul, nu-i aşa?

Ateul: M-am uitat la câteva meciuri.

Creştinul: Cum se simt jucătorii din echipa câştigătoare imediat după meci?

Ateul: Formidabil, desigur!

Creştinul: Ce părere ai, căpitanul echipei câştigătoare – care a câştigat şi trofeul pentru cel mai bun jucător – se bucură de victorie mai mult decât mijlocaşul care nu a marcat deloc tot anul?

Ateul: Presupun că da.

Creştinul: Bineînţeles că se bucură mai mult. Deşi mijlocaşul este fericit că face parte din echipa câştigătoare, victoria este mult mai dulce pentru căpitanul care a câştigat trofeul de cel mai bun jucător, deoarece el a contribuit substanţial la victorie şi a perseverat tot anul pentru a ajunge la ea. Perseverând prin toate greutăţile şi durerile jocului, el şi-a mărit capacitatea de a se bucura de victorie. Şi victoria este şi mai dulce fiindcă a câştigat şi trofeul de cel mai bun jucător.

Ateul: Dar ce legătură are fotbalul cu cerul?

Creştinul: În cer va fi ca în vestiarul echipei câştigătoare (dar fără miros!). Cu toţii vom fi fericiţi să fim acolo, dar unii se

vor bucura mai mult de el şi vor primi mai multe răsplătiri decât alţii. În definitiv, dreptatea lui Dumnezeu cere ca în cer să existe o gradare a răsplătirii, aşa cum şi în iad va exista o gradare a pedepsei.

Ateul: Adică vrei să spui că viaţa este ca o Super Cupă?

Creştinul: Într-un anumit sens, da. Ca şi Super Cupa, viaţa are reguli, un arbitru şi răsplătiri. Dar în viaţă nu există spectatori – toţi participă la joc – şi ştim deja cine va câştiga. Cristos va câştiga, şi oricine, indiferent de capacitatea sa, poate fi câştigător dacă I se alătură în echipă. Deşi toţi din echipă se vor bucura de parada victoriei, unii o vor aprecia mai mult tocmai din cauza greutăţilor prin care au trecut în timpul meciului şi pentru răsplătirile pe care le primesc fiindcă au jucat bine. Cu alte cuvinte, sentimentul victoriei este mai puternic pentru cei a căror luptă a fost mai intensă.

Ateul: Deci tu afirmi că răul are un scop cu implicaţii în eternitate.

Creştinul: Da.

Ateul: De ce insişti să pui totul în lumina eternităţii?

Creştinul: Pentru că toţi vom fi morţi o vreme mai îndelungată decât vom fi vii! În plus, Biblia ne învaţă să ne uităm la ce este etern, iar viaţa are sens numai în lumina eternităţii. Dacă nu există eternitate, atunci nimic nu are un scop ultim, nici plăcerile nici durerile.

Ateul: Să presupunem că nu există eternitate. Să presupunem că trăim şi murim, atâta tot.

Creştinul: Este posibil, dar eu *nu am destulă credinţă ca să cred aşa ceva*.

Ateul: De ce nu?

Creştinul: Nu ai citit cartea pe care o ai în mână?

Ateul: Nu, am sărit direct la acest apendice.

Creştinul: Aşa eşti tu, nu-i aşa? Nu vrei să joci meciul; vrei doar să vezi scorul final.

Ateul: Presupun că sufăr de boala americană a gratificării imediate.

Creştinul: Poate că de aceea ţi-e greu să înţelegi valoarea suferinţei şi proverbul „Fără luptă, nu-i cunună".

Ateul: Ai dreptate, mi s-a părut chinuitor să citesc această carte. Este prea lungă.

Creştinul: Ar fi putut să fie mai scurtă, dacă nu ar fi trebuit să

abordăm toate argumentele absurde pe care voi ateii le puneţi în discuţie. În plus, ai destul timp să citeşti. Duminicile dimineaţa sunt libere pentru voi.

Ateul: Există lucruri mai puţin dureroase care pot fi făcute duminica dimineaţa.

Creştinul: Uite, ştiu că lecturarea acestei cărţi poate fi chinuitoare, dar este dureros să-i respingi concluzia. Trebuie să parcurgi cartea de la început până la sfârşit dacă vrei să înţelegi argumentaţia în sprijinul creştinismului. Ne-am expus pledoaria într-o ordine logică. Fiecare capitol clădeşte pe capitolul anterior.

Ateul: Bine, voi citi cartea. Dar între timp să ne întoarcem la întrebarea noastră despre rău. Dacă există eternitate, atunci este posibil ca unele rele din lumea aceasta să aibă un scop etern. Dar fără îndoială că există în lumea aceasta şi fapte rele care nu au absolut niciun scop.

Creştinul: De unde ştii lucrul acesta?

Ateul: Dar este evident! Ce scop pozitiv ar putea exista în, să zicem, atacurile teroriste din 11 septembrie?

Creştinul: Deşi aş fi dorit ca acele atacuri să nu se fi întâmplat niciodată, ştim că în vremea acelor evenimente au ieşit la iveală şi unele lucruri bune. De exemplu, au creat un sentiment de solidaritate la nivel de ţară ţară; i-am ajutat pe cei aflaţi în nevoie şi am decis să luptăm împotriva terorismului. De asemenea am fost obligaţi să meditãm la întrebările ultime ce ţin de viaţă, iar unii au venit la Cristos tocmai ca o consecinţă a acelui eveniment. C. S. Lewis a spus că durerea este „megafonul [lui Dumnezeu] pentru a trezi o lume surdă".[1] Evenimentele de la 11 septembrie ne-au trezit, fără discuţie!

Ateul: Da, recunosc că poţi găsi o latură încurajatoare în aproape orice, dar „acea latură încurajatoare" nu cântăreşte mai greu ca durerea şi suferinţa.

Creştinul: De unde ştii aceasta? Dacă nu cumva eşti atotştiutor şi ai o perspectivă eternă, de unde ştii că evenimentele de la 11 septembrie nu vor conlucra spre ceva bun în final? Poate că din tragedia aceasta vor ieşi la iveală în multe vieţi individuale lucruri bune despre care nu vei afla niciodată. De fapt, rezultatele bune ar putea să se manifeste abia peste mai multe generaţii, fără ca cei ce

se vor bucura de ele să îşi dea măcar seama de lucrul acesta.

Ateul: Nu mai spune! Aceasta este eschivare de la problemă!

Creştinul: Nu, e doar o admitere a limitelor noastre şi a cunoaşterii nelimitate şi a scopurilor nevăzute ale lui Dumnezeu (Rom. 11:33-36). Noi nu putem vedea viitorul nici măcar pe pământ, cu atât mai puţin cum va arăta eternitatea în cer. Deci cum putem spune că rezultatul etern ultim al evenimentelor de la 11 septembrie nu va lucra spre bine? Cunoaştem deja câteva lucruri bune care au rezultat din ele. Deci, dacă noi nu putem concepe un motiv sau scop bun ultim al acestora, nu înseamnă că Dumnezeul infinit nu are un motiv şi un scop unic pentru ele.

Ateul: Dacă Dumnezeu mi-ar spune care sunt motivele Lui, poate că te-aş crede.

Creştinul: Iov a încercat deja această tactică. După ce I-a pus lui Dumnezeu mai multe întrebări în legătură cu motivul suferinţei sale, Dumnezeu l-a pus în încurcătură pe Iov cu întrebări despre minunile creaţiei (Iov 38-41). Cu alte cuvinte, Dumnezeu părea să-i spună: „Iov, tu nu poţi să înţelegi nici măcar cum guvernez Eu lumea fizică pe care o *poţi* vedea, cum crezi că vei înţelege lumea morală, mult mai complexă pe care *n-o poţi* vedea – o lume în care consecinţele miliardelor de alegeri libere ale oamenilor interacţionează zilnic între ele?" De fapt, ne-ar fi imposibil să cuprindem cu mintea o asemenea complexitate. Apropo, ai văzut filmul *It's a Wonderful Life?*

Ateul: Te referi la filmul acela cu Jimmy Stewart ce este dat la fiecare Crăci... vreau să spun, solstiţiu de iarnă?

Creştinul: Da, la acela. Jimmy Stewart interpretează rolul lui George Bailey, un personaj care a ajuns deznădăjduit din cauză că afacerile lui au mers rău, şi viaţa lui pare să se dezintegreze. El este împiedicat în ultimul moment să se sinucidă de către un înger care îi arată cum ar fi arătat viaţa altora dacă George nu s-ar fi născut niciodată. Se dovedeşte că mulţi din oraşul său natal ar fi dus-o foarte greu fără el. Dar George n-a ştiut niciodată lucrul acesta. El nu şi-a dat niciodată seama ce impact extraordinar a avut viaţa lui asupra altora. De aici şi titlul: *It's a Wonderful Life.*

Ateul: Eh! Poveşti!

Creştinul: Nu mai spune. Ai înţeles ideea, nu-i aşa?

Ateul: Da, am înţeles ideea: nu ştim ce impact poate avea pe termen lung o persoană sau un eveniment, mai ales dacă atât de multe alegeri interacţionează între ele.

Creştinul: Da, chiar şi alegeri ce urmăresc răul pot duce la consecinţe bune (Gen. 50:20). Poate că mulţi oameni de acum sau din generaţiile viitoare se vor întoarce la Cristos din cauza efectelor directe sau indirecte ale unor evenimente rele.

Ateul: Dar acesta pare a fi un argument bazat pe ignoranţă.

Creştinul: Deloc. Nu e ca şi cum nu am avea *nicio* informaţie despre motivul pentru care se întâmplă lucrurile rele. Ştim că trăim într-o lume căzută, şi ştim că din lucruri rele pot rezulta lucruri bune. Prin urmare, ştim că este posibil ca Dumnezeu să aibă un motiv bun pentru lucrurile rele chiar dacă noi nu cunoaştem acel motiv. Şi ştim că El poate să scoată binele din rău. De aceea, nu este un argument bazat pe ignoranţă, ci o concluzie rezonabilă din ceea ce ştim deja. Şi chiar dacă nu cunoaştem motivul fiecărui lucru rău care se întâmplă, cunoaştem motivul necunoaşterii noastre: limitările noastre umane.

Ateul: Ce părere ai despre răspunsul lui Rabi Kushner la această întrebare? Ştii, el a scris cartea aceea *When Bad Things Happen to Good People* (Când oamenilor buni li se întâmplă lucruri rele).

Creştinul: Cred că răspunsul lui este greşit.

Ateul: Greşit? De ce?

Creştinul: Deoarece el spune că Dumnezeu nu este destul de puternic ca să învingă răul de pe pământ. Ca atare, trebuie să-L iertăm pe Dumnezeu că permite răul.

Ateul: Dar ce este greşit aici?

Creştinul: Există dovezi solide că Dumnezeu este infinit de puternic. Biblia afirmă despre El de cincizeci şi şase de ori că este „atotputernic", sau Îl prezintă prin alte mijloace ca fiind omnipotent. Ştim de asemenea pe baza dovezilor ştiinţifice că El a creat universul din nimic (vezi capitolul 3 al acestei cărţi). Prin urmare, dumnezeul finit al lui Rabi Kushner nu este susţinut de fapte.

Ateul: Dacă Dumnezeu este infinit de puternic, precum spui, atunci de ce permite El ca unor oameni buni să li se întâmple lucruri rele?

Creştinul: Am arătat deja că durerea şi suferinţa pot avea consecinţe bune. Dar mai trebuie să spun că întrebarea porneşte de la o presupoziţie ce nu este adevărată.

Ateul: Care este aceasta?

Creştinul: Nu există oameni *buni*!

Ateul: O, nu mai spune!

Creştinul: Nu, vorbesc serios. Unii oameni sunt mai buni decât alţii, dar niciunul nu este cu adevărat bun. Cu toţii avem o înclinaţie naturală spre egoism. Toţi păcătuim zilnic.

Ateul: Eu unul fac mai multe lucruri bune decât rele.

Creştinul: După standardul cui?

Ateul: După standardul societăţii. Sunt un cetăţean paşnic. Nu sunt un ucigaş sau un hoţ.

Creştinul: Aceasta este problema. Noi ne considerăm buni numai prin comparaţie cu oamenii răi. Ne evaluăm în raport cu alţii, şi nu după un standard al binelui absolut. Apropo, ai furat vreodată ceva?

Ateul: Ei bine, da.

Creştinul: Ai minţit vreodată cu privire la ceva?

Ateul: Nu.

Creştinul: Minţi acum.

Ateul: Nu te pot păcăli deloc.

Creştinul: Deci eşti un hoţ şi un mincinos!

Ateul: Dar asta nu înseamnă că sunt total rău.

Creştinul: Nu, înseamnă că nu eşti total bun. Gândeşte-te numai: este mult mai uşor să fii rău decât bun; este mult mai natural să fii egoist decât generos. Cu toţii împărtăşim această natură umană depravată. Augustin a spus: „Toţi ne-am născut cu înclinaţia de a păcătui şi cu necesitatea de a muri".[2] Înclinaţia aceasta este înnăscută. De aceea copilaşii apucă din instinct lucrurile şi strigă: „Este al meu!" Şi tot acest fapt l-a făcut şi pe James Madison să afirme: „Dacă oamenii ar fi îngeri, nu ar fi necesare guvernele".[3]

Ateul: Prin urmare, Kushner face presupoziţii incorecte despre natura omului şi natura lui Dumnezeu.

Creştinul: Exact. Întrebarea nu este „De ce li se întâmplă lucruri

rele unor oameni buni?", ci „De ce li se întâmplă lucruri bune unor oameni răi?"

Ateul: Dacă Dumnezeu este atotputernic precum spui, nu înţeleg totuşi de ce nu a împiedicat evenimentele de la 11 septembrie. Tu, dacă ai fi ştiut ce urma să se întâmple şi ai fi avut puterea să opreşti catastrofa, n-ai fi făcut-o?

Creştinul: Ba da.

Ateul: Deci, eşti mai bun decât Dumnezeu!

Creştinul: Nu, oprind evenimentele de la 11 septembrie, aş fi împiedicat răul. Dar Dumnezeu, care are o perspectivă nelimitată, eternă, permite alegeri rele ştiind că le va putea răscumpăra în final. Noi nu putem răscumpăra alegerile rele, aşa că încercăm să le oprim.

Ateul: Da, dar conform propriei tale doctrine creştine, în final Dumnezeu nu va răscumpăra toate alegerile rele. Unii oameni vor merge în iad!

Creştinul: Da, dar asta fiindcă Dumnezeu poate da un bine etern numai acelora care vor să-l accepte. Unii oameni ignoră faptele sau pur şi simplu aleg să joace meciul într-un mod care le va aduce înfrângerea. Întrucât Dumnezeu nu-i poate forţa să *aleagă liber* să joace meciul aşa cum se cuvine, de binele ultim vor avea parte doar cei care îl aleg. Iată de ce spune Pavel: „Ştim că toate lucrurile lucrează împreună spre binele celor ce iubesc pe Dumnezeu, şi anume spre binele celor ce sunt chemaţi după planul Său" (Rom. 8:28). De remarcat că el nu spune: „toate lucrurile sunt bune". El spune că toate lucrurile lucrează împreună *spre* binele *celor ce-L iubesc.*

Ateul: Cum au lucrat „toate lucrurile spre binele" celor ce au murit la 11 septembrie?

Creştinul: Cei ce L-au iubit pe Dumnezeu şi au acceptat darul gratuit al mântuirii sunt cu Dumnezeu în eternitate. Iar celor ce nu L-au iubit li se respectă alegerea liberă de a fi separaţi de El pentru totdeauna.

Ateul: Şi noi ceilalţi?

Creştinul: Aceia dintre noi care am rămas aici mai avem încă timp să luăm decizia corectă. Iar nouă care eram deja creştini la data catastrofei probabil că evenimentele din 11 septembrie ne-au întărit caracterul.

Ateul: Dar dacă Dumnezeu este atotbun şi atotştiutor, de ce a creat El făpturi despre care a ştiut că vor merge în iad?

Creştinul: Bună întrebare. Dumnezeu a avut la dispoziţie doar cinci opţiuni. El putea: 1) să nu creeze deloc; 2) să creeze o lume lipsită de libertate, populată cu roboţi; 3) să creeze o lume liberă, în care să nu avem posibilitatea de a păcătui; 4) să creeze o lume liberă în care să avem posibilitatea de a păcătui, dar toţi să accepte mântuirea lui Dumnezeu; sau 5) să creeze lumea pe care o avem acum – o lume în care să avem posibilitatea de a păcătui, dar unii vor fi salvaţi şi restul vor fi pierduţi.

Ateul: Da, şi se pare că Dumnezeu a ales cea mai rea din cele cinci opţiuni! Prin urmare, Dumnezeu nu este atotbun!

Creştinul: Nu te grăbi cu concluziile. Prima opţiune nici măcar nu poate fi comparată cu celelalte patru, deoarece între ceva şi nimic nu există nicio legătură. A compara o lume reală cu o nonlume nu se aseamănă nici măcar cu a compara merele cu portocalele, întrucât ambele sunt fructe. Este ca şi când ai compara merele cu nemerele, insistând că nemerele au un gust mai bun. În logică, aceasta se numeşte o eroare de categorie. Este ca şi când ai întreba: „Ce culoare are matematica?" Matematica nu este o culoare; prin urmare, întrebarea este lipsită de sens.

Ateul: Dacă compararea existenţei cu nonexistenţa este o eroare de categorie, atunci şi Isus a făcut o eroare de categorie atunci când a afirmat că ar fi fost mai bine ca Iuda să nu se fi născut niciodată (Matei 26:24).

Creştinul: Nu, Isus nu S-a referit la supremaţia nefiinţei asupra fiinţei, ci a vrut doar să scoată în evidenţă gravitatea păcatului lui Iuda.

Ateul: Bine. Atunci de ce nu a ales Dumnezeu a doua opţiune – spre exemplu o lume de roboţi?

Creştinul: Ar fi putut s-o facă, dar nu ar fi fost o lume morală. Ar fi fost o lume lipsită de rău, dar lipsită şi de bine moral.

Ateul: Prin urmare, de ce nu a ales una din opţiunile 3 şi 4 enunţate de tine? Oricare dintre ele ar fi permis dragostea şi ar fi fost cu siguranţă mai bună decât aceasta.

Creştinul: Da, dar nu tot ce se *poate concepe* este şi *realizabil* într-o lume cu fiinţe libere. De exemplu, ar fi de conceput că eu aş putea jefui o bancă în loc să stau de vorbă cu tine.

Dar lucrul acesta nu este şi realizabil, deoarece eu am ales să stau de vorbă cu tine. Tot aşa, Dumnezeu nu poate forţa nişte făpturi libere să *nu* păcătuiască. Libertate forţată este o contradicţie în termeni.

Ateul: Dar lumea aceasta ar putea fi mai bună dacă ar fi mai puţine omorurile şi violurile. Aşa că Dumnezeu a falimentat, deoarece nu a creat cea mai bună lume posibilă.

Creştinul: Stai puţin. Chiar dacă admit că aceasta nu este cea mai bună lume posibilă, este totuşi modalitatea cea *mai bună de a ajunge la* cea mai bună lume posibilă.

Ateul: Ce jargon teist mai e şi acesta?

Creştinul: Poate că Dumnezeu a permis răul pentru a-l învinge. Am arătat deja că fără permiterea răului virtuţile superioare nu ar putea fi atinse. Oamenii răscumpăraţi au un caracter mai puternic decât aceia care nu au fost niciodată puşi la încercare. Fortificarea sufletului necesită durere. Iov este în capitolul 42 un om mai profund şi mai plin de bucurie decât în capitolul 1. Aşadar, răul din lumea aceasta va duce la un scop bun în final. El creează o lume eternă care este cea mai bună lume posibilă.

Ateul: Dar de ce a creat Dumnezeu oameni despre care a ştiut că vor alege iadul?

Creştinul: Ai copii?

Ateul: Da. De fapt, eu însumi sunt un fost copil!

Creştinul: De ce i-ai făcut, dacă ştiai că într-o bună zi s-ar putea să nu te asculte?

Ateul: Soţia mea îmi pune mereu această întrebare!

Creştinul: Eu ştiu de ce i-am conceput pe ai mei. Pentru că dragostea îşi asumă riscuri. Am fost gata să-mi asum riscul pierderii ca să cunosc bucuria dragostei. Acelaşi lucru este valabil şi în cazul Super Cupei. Cele două echipe angrenate în meci ştiu că una va pierde, dar ambele sunt dispuse să joace în ciuda acestui risc.

Ateul: Trebuie să recunosc că răspunsurile tale intelectuale au sens, dar răul încă mă mai deranjează.[4]

Creştinul: Mă deranjează şi pe mine, şi aşa şi trebuie. Toţi ştim că lumea aceasta nu este dreaptă, şi toţi tânjim după cer. Poate tânjirea noastră după cer este o altă dovadă că el există (alte dovezi sunt argumentele pe care le-am dezvoltat în această carte).

Ateul: Poate, dar nu cred că răspunsurile tale intelectuale vor ajuta pe cineva să facă faţă unor situaţii rele.

Creştinul: Poate că ai dreptate. Dar nu trebuie să te împotriveşti răului numai prin răspunsuri corecte. Ai acces la Mângâietorul divin – la Duhul Sfânt – ca să te ajute să treci prin această viaţă plină de durere şi suferinţă, ce are drept scop fortificarea sufletului.

Ateul: Aş prefera mai degrabă să nu sufăr decât să am un mângâietor.

Creştinul: Poate că de aceea Dumnezeu nu ne lasă pe noi să decidem dacă vrem să trecem prin durere sau suferinţă. Cine dintre noi ar face o asemenea alegere?

Ateul: Nimeni.

Creştinul: Ei bine, nu este chiar aşa. A existat un Om care a ales suferinţa: Isus Cristos S-a oferit voluntar să sufere pentru ca tu şi cu mine să putem fi împăcaţi cu Dumnezeu. Acesta este singurul exemplu real de persoană cu adevărat bună care a suferit un rău. Aşa că putem să ne tot plângem lui Dumnezeu că trecem prin durere şi suferinţă, dar trebuie să recunoaştem că El nu S-a scutit nici măcar pe Sine Însuşi de aceste experienţe. Uneori Dumnezeu ne fereşte *de* rău, dar alteori El ne mângâie chiar în timp ce trecem *prin* rău. În ambele situaţii, indiferent dacă cunoaştem motivele Lui sau nu, credincioşii pot avea încredere în Dumnezeu că El va face ca toate lucrurile să lucreze împreună spre bine, potrivit cu planul Său etern.

APENDICELE 2

Nu este doar interpretarea ta?

Ateul: Bine, am mers şi am citit toată această carte, aşa cum m-ai rugat, dar nu cred că ai reuşit să dovedeşti că creştinismul este adevărat.

Creştinul: De ce nu?

Ateul: Pentru că aceasta este doar interpretarea *ta*.

Creştinul: Bineînţeles că e interpretarea *mea*, dar nu înseamnă că interpretarea mea este greşită.

Ateul: Eu zic că *este* greşită!

Creştinul: Şi aceasta este doar interpretarea *ta*?

Ateul: Ce faci, inversezi rolurile?

Creştinul: Da. Toate concluziile presupun o interpretare, chiar şi concluzia ta. Şi pentru a şti că interpretarea mea (creştinismul) este obiectiv greşită, ar trebui să ştii ce este obiectiv corect. Deci, care este interpretarea corectă?

Ateul: Nu există interpretări obiective.

Creştinul: Iartă-mă că insist, dar este *aceasta* o interpretare obiectivă?

Ateul: Încetează odată!

Creştinul: Să încetez cu ce, cu urmărirea firului logic? Nu fac altceva decât să folosesc tactica struţului despre care am vorbit capitolul 1. Când afirmi ceva auto-contradictoriu, mă simt constrâns să scot contradicţia în evidenţă. Prin urmare, cum ajungi la interpretarea obiectivă că nu există interpretări obiective?

Ateul: Ei bine, s-ar putea să existe interpretări obiective.

Creştinul: Da, există. Dacă tu poţi să interpretezi dovezile şi să tragi concluzia că creştinismul este fals, şi eu pot face acelaşi lucru şi să trag concluzia că el este adevărat. Dar întrucât două enunţuri opuse nu pot fi adevărate în acelaşi timp, unul dintre noi are dreptate, iar celălalt trebuie să greşească. Întrebarea este cine are dreptate?

Ateul: Eu am dreptate.

Creştinul: De ce?

Ateul: Pur şi simplu cred că eu am dreptate.

Creştinul: Dar asta este o simplă afirmaţie. Va trebui să aduci dovezi nu să te mulţumeşti cu simple afirmaţii. În cartea aceasta, noi nu am enunţat doar că creştinismul este adevărat – am adus dovezi la fiecare pas, de când am început să ne întrebăm despre natura adevărului. Ce dovezi ai tu că ateismul este adevărat?

Ateul: Problema răului şi rezultatele ştiinţei.

Creştinul: Acestea nu sunt dovezi pozitive în favoarea ateismului, ci doar *presupune* obstacole în calea credinţei în creştinism. După cum am văzut, existenţa răului nu infirmă credinţa în Dumnezeu (apendicele 1), iar dovezile ştiinţifice chiar sprijină concepţia creştină despre lume şi viaţă (capitolele 3-6).

Ateul: Dar dacă creştinismul este adevărat, el exclude prea mulţi oameni. În definitiv, milioane de oameni nu sunt creştini.

Creştinul: Existenţa acestora nu decide dacă creştinismul este adevărat sau nu. În definitiv, adevărul nu este stabilit în funcţie de câţi oameni cred în el. Adevărul este *descoperit* prin analizarea dovezilor. Oare interpretarea ta (că creştinismul este fals) este prin necesitate greşită fiindcă exclude milioane de creştini?

Ateul: Nu.

Creştinul: Atunci nici interpretarea mea nu este prin necesitate greşită. În plus, aşa cum am văzut când am vorbit despre rău, nu creştinismul îi exclude pe oameni – oamenii singuri se exclud de la creştinism. Toţi ştim că Dumnezeu există. Dar pentru că toţi avem liber arbitru, unii oameni aleg să suprime această cunoaştere ca să-şi poată urma propriile dorinţe. Pavel vorbeşte despre aspectul acesta în Romani capitolul 1.

Ateul: Poate, dar eu găsesc concluzia ta extrem de critică. Şi ştii, nu este bine să judeci!

Creştinul: Iartă-mă iarăşi, dar dacă nu este bine să judecăm, tu de ce mă judeci că sunt critic?

Ateul: Care e problema, Domnule Pios – preferi să te dedai la jocuri logice decât să crezi ce a spus Isus?

Creştinul: Nu este un simplu joc ci o observaţie asupra felului în care decurg lucrurile. Este o contradicţie în termeni

să-mi spui: „Nu este bine să judeci" când chiar enunţul acesta este o judecată. În plus, tu însuţi faci o judecată atunci când spui că creştinismul *nu* este adevărat!

Ateul: Bine, dar cum rămâne cu cea de-a doua observaţie a mea. Nu crezi ce a spus Isus?

Creştinul: De ce citezi Biblia? Acum crezi că este adevărată?

Ateul: Eu nu, dar tu crezi. Atunci de ce nu crezi ce a spus Isus?

Creştinul: Ba eu cred. Problema este că *tu nu înţelegi ce a vrut El să spună*. Isus *nu* ne-a cerut să nu judecăm. El ne-a poruncit doar să nu judecăm cu ipocrizie. El a zis: „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi. Căci cu ce judecată judecaţi, veţi fi judecaţi; şi cu ce măsură măsuraţi, vi se va măsura" (Matei 7:1-2). Apoi a confirmat: „Scoate [întâi] bârna din ochiul tău, şi atunci vei vedea desluşit să scoţi paiul din ochiul fratelui tău". Cu alte cuvinte, când judeci, nu judeca cu ipocrizie. Mai mult, Biblia *ne porunceşte să facem judecăţi* când ne îndeamnă să cercetăm „toate lucrurile" (1 Tes. 5:21) şi să nu dăm „crezare oricărui duh" (1 Ioan 4:1), ci să credem în Isus Cristos pentru viaţa eternă (Ioan 3:16).

Ateul: Ai terminat?

Creştinul: Nu. Mai am ceva de adăugat: este de-a dreptul imposibil să trăieşti multă vreme dacă nu judeci pentru a distinge binele de rău. În fiecare zi iei sute de decizii care îţi pot face rău sau îţi pot fi de folos. Când iei aceste decizii, tu faci de fapt judecăţi!

Ateul: Foarte bine, văd că toţi facem judecăţi. Şi tu faci judecăţi când interpretezi Biblia aşa cum o interpretezi. Cine ar putea să spună că interpretarea ta este cea corectă?

Creştinul: Pentru a descoperi sensul obiectiv al unui pasaj trebuie să te uiţi la contextul în care el apare.

Ateul: Dacă interpretările obiective sunt posibile, atunci de ce există atâta diversitate de interpretări în cazul Bibliei?

Creştinul: De ce sunt atâţia oameni care fac greşeli de matematică? Nu există oare un răspuns obiectiv la problemele de aritmetică?

Ateul: Limbajul diferă. Eu cred că o frază sau un verset din Biblie poate avea mai multe interpretări adevărate. De aceea şi aveţi atâtea confesiuni creştine.

Creştinul: Prin urmare, vrei să spui că ar putea fi interpretate într-un *singur* mod.

Ateul: Nu! ... Nu ai auzit ce am spus? Am spus exact invers. Că există *mai multe* interpretări valide.

Creştinul: Dacă există mai multe interpretări valide, de ce m-ai corectat, crezând că am interpretat greşit cuvintele?

Ateul: Pentru că ştiu ce am vrut să spun, şi tu ar fi trebuit să înţelegi foarte clar.

Creştinul: Ai dreptate. Prin urmare, permite-mi să te întreb: De ce atunci când faci o afirmaţie, te aştepţi ca ceilalţi să înţeleagă ce ai vrut *tu* să spui, dar când Dumnezeu face o afirmaţie în Biblie, îţi permiţi să-i atribui orice semnificaţie doreşti tu?

Ateul: Bine, fie. Poate că există interpretări obiective. Dar dacă este aşa ceva, de ce există atât de multe confesiuni?

Creştinul: Exact din acelaşi motiv pentru care există şi o mulţime de necreştini. Nu fiindcă adevărul nu poate fi *perceput*, ci fiindcă nu este *primit*. Altfel spus, noi credem tradiţiile şi dorinţele noastre mai mult decât Cuvântul lui Dumnezeu. Dar Isus S-a pronunţat energic împotriva acestui lucru (Matei 15; 23).

Ateul: Foarte bine. Vreau să-ţi vorbesc deschis.

Creştinul: Era şi timpul!

Ateul: Ce mă deranjează pe mine la creştinism este că duce la intoleranţă. Voi, creştinii, credeţi că numai voi aveţi adevărul!

Creştinul: Nu ai remarcat că *fiecare* credinţă religioasă consideră că ea deţine adevărul? Cei ce spun că creştinismul este fals cred că adevărul este în posesia lor. Chiar şi cei ce spun că toate religiile sunt la fel de adevărate cred că ei sunt cei ce cunosc adevărul!

Ateul: Bine, bine, ai dreptate. Eu cred că adevărul este de partea ateismului. Dar nu sunt intolerant ca cei mai mulţi creştini!

Creştinul: Chiar dacă creştinii sunt intoleranţi, aceasta nu va însemna că creştinismul este fals.

Ateul: Îmi dau seama de aceasta, dar mai există aici o problemă practică.

Creştinul: Care ar fi aceea?

Ateul: Dacă cine crede că deţine adevărul vrea să-l impună şi altora.

Creştinul: Vrei să spui prin orice mijloace politice?

Ateul: Da.

Creştinul: În acest caz, am noutăţi pentru tine: toţi politicienii – inclusiv cei necreştini – încearcă să impună ceea ce ei consideră adevărul. Prin urmare, ce vrei să spui, mai concret?

Ateul: Creştinii vor să ia drepturile oamenilor!

Creştinul: Realitatea este că creştinismul este una din puţinele concepţii despre lume care pot justifica drepturile absolute ale omului, deoarece afirmă că aceste drepturi ne sunt date de către Dumnezeu. Aşa cum au recunoscut Fondatorii naţiunii noastre, rolul guvernelor este să asigure drepturile pe care oamenii le posedă deja. Aşa stă scris în Declaraţia noastră de Independenţă.

Ateul: Dar cum rămâne cu toleranţa?

Creştinul: Creştinismul este una din puţinele concepţii despre lume care nu doar oferă ci şi apără toleranţa religioasă. Dumnezeu nu forţează pe nimeni să creadă (de fapt, scopul acestei vieţi este să ofere ocazia unor *alegeri libere*), de aceea majoritatea creştinilor recunosc că guvernele nu ar trebui să oblige pe nimeni să creadă.

Ateul: Totuşi este clar că în timpul Cruciadelor, creştinii au gândit diferit!

Creştinul: Chir dacă Cruciaţii aceia s-au numit creştini, este sigur că ei nu au urmat învăţăturile lui Cristos. Isus n-a tolerat niciodată un asemenea comportament.

Ateul: Eu cred că cel mai tolerant dintre toate este guvernul secular. La urma urmei, în ţările seculare ale Europei există libertate religioasă.

Creştinul: Există într-adevăr asemenea ţări, dar majoritatea trăiesc încă pe baza a ceea ce a mai rămas din concepţia creştină moştenită de la generaţiile anterioare. Câtă libertate religioasă există într-o ţară ce se declară atee precum China, sau câtă libertate religioasă a existat în fosta Uniune Sovietică? Nu prea multă. Iar dacă mergi în cele mai multe ţări musulmane astăzi, vei găsi acolo foarte puţină libertate religioasă. Mi s-a confirmat recent că în Arabia Saudită bisericile sunt interzise, iar majoritatea celorlalte state musulmane îi tratează pe creştini ca pe nişte cetăţeni de mâna a doua.

Ateul: Toate acestea s-ar putea să fie adevărate când este vorba de toleranţa religioasă, dar cei mai mulţi creştini nu se arată deloc toleranţi în problemele morale.

Creştinul: Consideri că toleranţa este o cerinţă morală absolută?

Ateul: Încerci să legi iar obligaţiile morale de Dumnezeu, nu-i aşa?

Creştinul: Nu se poate altfel. Aşa cum am văzut în capitolul 7, Dacă Dumnezeu nu există nu pot exista nici obligaţii sau drepturi morale. Atunci de ce ar fi cineva tolerant, dacă nu are obligaţia morală de a fi tolerant?

Ateul: Pentru că aşa se cuvine.

Creştinul: Iarăşi o simplă afirmaţie. Ca ateu, nu ai cum să justifici de ce ar trebui să fie cineva tolerant.

Ateul: Poate că nu. Dar tu ai în calitate de creştin. Prin urmare, de ce să nu crezi că ar trebui să fim toleranţi?

Creştinul: De fapt, obligaţia morală supremă este dragostea – nu toleranţa. Toleranţa spune: „Ţine-ţi nasul şi suportă-i pe alţii". Dragostea spune: „Întinde-ţi mâna şi ajută-i pe alţii".

Ateul: Dar de ce nu poţi fi *şi* tolerant *şi* iubitor?

Creştinul: Poţi, dar uneori dragostea îţi cere să fii intolerant. De exemplu, ar fi oare o dovadă de dragoste să tolerezi omorul, violul, furtul sau rasismul?

Ateul: Presupun că nu.

Creştinul: Bine, dar ne îndepărtăm puţin de la subiect. Esenţa creştinismului este mântuirea spirituală, nu socială. Chiar dacă creştinii au desigur şi obligaţii sociale, Cristos a venit să ne elibereze de păcatele noastre, nu de „romani".

Ateul: Nu ţi-ai putea da seama de lucrul acesta urmărind comportamentul unor creştini de azi.

Creştinul: Vrei să spui că nu-ţi plac concepţiile lor biblice asupra unor chestiuni morale cum sunt avortul şi homosexualitatea?

Ateul: Da.

Creştinul: Ei bine?

Ateul: Cum adică? Aceste subiecte sunt importante pentru mine!

Creştinul: Sunt ele atât de importante încât eşti dispus să renunţi la adevăr pentru a le păstra?

Ateul: Ce vrei să spui?

Creştinul: Important este adevărul, nu ce consideri tu atrăgător din punct de vedere politic sau personal. Crezi că s-ar cuveni să credem adevărul?

Ateul: Desigur. Fiecare persoană rezonabilă ar răspunde da la această întrebare!

Creştinul: Aşadar, dacă creştinismul este adevărat, s-ar cuveni să-l crezi, indiferent de impactul pe care l-ar putea avea asupra politicii tale, conceptelor tale morale sau oricărui alt aspect al vieţii tale.

Ateul: Lucrul acesta mi se pare greu de făcut.

Creştinul: Poate. Dar pe termen lung este mult mai greu să crezi o eroare. Cristos a zis: „Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine însuşi, să-şi ia crucea, şi să Mă urmeze. Căci oricine va vrea să-şi scape viaţa, o va pierde; dar oricine îşi va pierde viaţa din pricina Mea şi din pricina Evangheliei, o va mântui. Şi ce foloseşte unui om să câştige toată lumea, dacă îşi pierde sufletul? Sau ce va da un om în schimb pentru sufletul său?" Vrei cu adevărat să-ţi sacrifici sufletul etern de dragul unor crezuri politice temporare sau al unor preferinţe personale?

Ateul: Dacă creştinismul este adevărat, va trebui să fac această alegere.

Creştinul: Da. Şi Dumnezeu doreşte ca tu să-L alegi pe El. Dar El te iubeşte atât de mult încât îţi va respecta orice decizie. Dar ţine minte că orice alegere vei face ea va avea consecinţe şi aici, şi în eternitate. Iar aceasta nu este doar o interpretare a mea.

APENDICELE 3

De ce Seminarul pentru Isus nu vorbeşte pentru Isus

Mulţi creştini au fost derutaţi de o grupare cunoscută sub numele de Seminarul pentru Isus, care a lansat nişte afirmaţii ciudate despre Noul Testament, punând la îndoială 82 la sută din ceea ce Evangheliile Îi atribuie lui Isus. Un membru al grupării, John Dominic Crossan, a mers până acolo cu negarea Învierii, încât a pretins că Isus a fost înhumat într-un mormânt puţin adânc, că trupul Lui a fost dezgropat de câini şi mâncat! Dar aşa-numitul Seminar pentru Isus nu vorbeşte de fapt pentru Isus. Există cel puţin şapte motive care ne aduc la această concluzie.

Componenţă inadecvată a grupării – Seminarul pentru Isus, înfiinţat în 1985, este alcătuit din peste şaptezeci de „cercetători" care sunt în mare măsură radicalişti. Unii dintre ei sunt atei, iar alţii nici măcar nu sunt cercetători (unul este producător de filme). Fondatorul ateu al Seminarului, Robert Funk, a recunoscut radicalismul activităţii lor atunci când a afirmat: „Noi cercetăm ceva ce pentru milioane de oameni este încărcat cu sacralitate maximă, de aceea ne vom situa permanent la limita blasfemiei." Iată o mărturisire onestă şi exactă.

Motivaţii greşite – Seminarul recunoaşte că obiectivul său este să creeze un Isus[1] nou şi fictiv prin deconstruirea vechii imagini din Evanghelii şi reconstituirea unui Isus mai potrivit pentru omul modern. De aceea, nimeni nu ar trebui să-L caute pe adevăratul Isus în demersurile membrilor acestei grupări, căci Isus creionat de ei este după chipul şi asemănarea lor.

Mai mult decât atât, activitatea lor este compromisă de urmărirea cu orice preţ a publicităţii. În acest sens, declaraţiile lor sunt revelatoare: „Vom căuta să ne desfăşurăm activitatea sub ochii opiniei publice. Nu numai că vom onora dreptul la liberă informaţie, dar chiar vom insista

ca rezultatele eforturilor noastre să fie dezvăluite public."[2] Spus fără menajamente, Seminarul pentru Isus a căutat încă de la început publicitatea. O conferinţă de presă televizată, numeroase articole, interviuri în presă, tot felul de casete şi chiar un posibil film sunt tot atâtea dovezi în plus că scopul lor este să-şi facă reclamă.

Abordare greşită – Abordarea lor este de asemenea viciată, întrucât încearcă să stabilească adevărul prin votul majorităţii. Această metodă nu este mai bună astăzi ca atunci când majoritatea oamenilor credeau că pământul este pătrat. Când cei 70 de „cercetători", cu precădere radicalişti, votează ce a spus Isus şi ce nu, este ca şi cum ai pune 100 de congresmeni liberali să voteze creşterea impozitelor.

Bază scripturală improprie – Votul seminarului pentru Isus se bazează în parte pe o ipotetică „Evanghelie Q" (de la cuvântul german *Quelle*, care înseamnă sursă) şi pe o *Evanghelie a lui Toma* datând din secolul al II-lea, de provenienţă gnostică. Pe lângă acestea, Seminarul mai apelează şi la un inexistent *Marcu Secret*. Rezultatul este că apocrifa *Evanghelie a lui Toma* este considerată mai autentică decât Marcu sau Ioan, Evanghelii scrise anterior acestei date.

Presupoziţii greşite – Concluziile lor se bazează pe mai multe presupoziţii radicale, dintre care una este respingerea nejustificată a miracolelor. Dar dacă Dumnezeu există, atunci miracolele sunt posibile. În consecinţă, orice respingere în avans a miracolelor înseamnă şi o respingere a existenţei lui Dumnezeu. În lumina ateismului lor implicit, nu ar trebui să ne surprindă deloc că Îl resping pe Isus aşa cum este El prezentat în Evanghelii.

Apoi, Seminarul pentru Isus îşi sprijină concluziile pe presupoziţia nefondată că creştinismul a fost influenţat de religiile misterelor. Dar am văzut în capitolul 12 că aşa ceva nu se poate. Scriitorii evrei monoteişti ai Scripturii nu ar fi folosit niciodată surse păgâne politeiste şi nu au avut cum să se bazeze pe surse ulterioare vremii lor.

Datări greşite – Ei susţin fără nicio justificare date târzii pentru redactarea celor patru Evanghelii (probabil între anii 70 şi 100 d.Cr. În felul acesta ei cred că îşi pot asigura suficient spaţiu de manevră pentru a conchide că Noul Testament este alcătuit din mituri despre Isus. Dar poziţia lor nu este susţinută de fapte, aşa cum am văzut în capitolele 9 şi 10. Noul Testament este timpuriu şi conţine un material încă şi mai timpuriu.

Ajunge la concluzii greşite – După ce a distrus baza reprezentată de textul evanghelic pentru conturarea persoanei reale care a fost Isus, Seminarul nu mai poate ajunge la un acord real în legătură cu adevărata Lui identitate – a fost un cinic, un înţelept, un reformator evreu, un feminist, un profet-învăţător, un profet social sau un profet escatologic. Aşa că nu este deloc de mirare că un demers aparţinând unei grupări cu o componenţă inadecvată, care foloseşte o abordare greşită, porneşte de la o bază scripturală improprie şi de la presupoziţii greşite şi recurge la datări greşite, ajunge în cele din urmă la concluzii greşite.

NOTE

INTRODUCERE
CAPACUL DE PE CUTIA CU PUZZLE-UL VIEŢII

1. Carl Sagan, *Cosmos*, New York, Random House, 1980, pag. 4.
2. Caseta audio „Exposing Naturalistic Presuppositions of Evolution", de la conferinţa de apologetică organizată de Seminarul Evanghelic de Sud în 1998. Caseta AC9814, postată online la adresa www.impactapologetics.com.
3. Citat în Platon, *Apologia*, secţiunea 38.
4. Toate italicele din citatele biblice au fost adăugate de către autori.
5. Din Friedrich Nietzsche, *Anticristul*, secţiunea 47, citat în Walter Kaufmann, *The Portable Nietzsche*, New York, Viking, 1968, pag. 627.
6. Citat în Os Guinness, *Time for Truth*, Grand Rapids, Mich., Baker, 2000, pag. 114.
7. C. S. Lewis, *Scrisorile lui Zgîndărilă*, Editura Logos, Cluj, 1993, pag. 42.

CAPITOLUL 1
PUTEM NOI SUPORTA ADEVĂRUL?

1. C. S. Lewis, *Desfiinţarea omului*, Bucureşti, Humanitas, 2004.
2. Frank Morison, *Who Moved the Stone?*, Grand Rapids, Mich., Zondervan, 1977.
3. Frank Turek şi Norman Geisler, *Legislating Morality*, Eugene, Ore., Wipf & Stock, 2003. Publicată anterior la Bethany, 1998.

CAPITOLUL 2
DE CE SĂ CREADĂ CINEVA CEVA?

1. Vezi James Sire, „Why Should Anyone Believe Anything At All?" în D. A. Carson, ed., *Telling the Truth*, Grand Rapids, Mich., Zondervan, 2000, 93-101. Vezi, de asemenea, James Sire, *Why Should Anyone Believe Anything At All*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1994.
2. Există, desigur, logica inductivă, logica deductivă şi logica simbolică, dar toate acestea se bazează pe aceleaşi legi fundamentale ale gândirii.
3. David Hume, *An Inquiry Concerning Human Understanding*, xii, pag. 3.
4. C. S. Lewis, „Learning in War-Time", în C. S. Lewis, *The Weight of Glory and Other Addresses*, Grand Rapids, Mich., Eerdmans, 1965, pag. 50.
5. Desigur, potrivit lui Kant putem cunoaşte diverse lucruri despre lumea fenomenală a simţurilor, ca de pildă propoziţiile ştiinţifice. De asemenea, Kant a susţinut că deşi nu putem *cunoaşte* totul despre lumea reală (spre exemplu, pe Dumnezeu), putem totuşi *postula* că există un Dumnezeu şi să trăim *ca şi cum* El ar exista, chiar dacă nu putem şti cum este El de fapt. Kant a numit aceasta raţiune „practică".
6. În realitate, cele mai multe decizii ale vieţii – începând cu ce vom mânca şi până la ce prieteni ne alegem – le luăm cu ajutorul observaţiei şi inducţiei. De exemplu,

nu deţinem informaţii complete despre lichidul din doza de Supă Campbell – credem că este comestibil şi că nu ne va otrăvi - dar nu suntem siguri sută la sută. Ne bazăm pe experienţa noastră anterioară care ne spune că putem avea încredere în Supa Campbell, şi de aceea conchidem că în interiorul dozei este într-adevăr Supă Campbell şi nu otravă. Tot aşa, nu avem informaţii exhaustive despre caracterul oamenilor pe care îi întâlnim, dar după ce petrecem puţin timp cu ei putem conchide că sunt oameni de încredere. Suntem sută la sută siguri de asta? Nu, deoarece generalizăm pornind de la experienţa noastră limitată. Putem ajunge la o concluzie foarte probabilă, dar nu certă. Acelaşi lucru este valabil pentru multe decizii pe care le luăm în viaţă.

7. Frank Turek şi Norman Geisler, *Legislating Morality*, Eugene, Ore., Wipf & Stock, 2003. Publicată anterior la Bethany, 1998.
8. Pe lângă Coran (citeşte Surele 8 şi 9), vezi Norman Geisler şi Abdul Saleeb, *Answering Islam*, Ediţia a II-a., Grand Rapids, Mich., Baker, 2002. Apendicele 5 prezintă douăzeci de citate din Coran care fie poruncesc, fie scuză violenţa împotriva „infidelilor".
9. Cine nu este de acord că logica este necesară pentru descoperirea adevărului se contrazice singur şi dovedeşte temeinicia poziţiei noastre. De ce? Fiindcă foloseşte logica pentru a nega logica. E ca şi cum ai folosi limbajul pentru a comunica ideea că limbajul nu poate fi folosit în comunicare!

Capitolul 3
La început a existat un mare val

1. Citat în Hugh Ross, *The Creator and the Cosmos*, Colorado Springs, NavPress, 1995, pag. 57.
2. Toate galaxiile se îndepărtează de noi, dar aceasta nu înseamnă că noi suntem în centrul universului. Pentru a vizualiza idea aceasta, imaginează-ţi un balon cu buline negre. Când umfli balonul, bulinele se îndepărtează unele de altele, indiferent dacă se află aproape de centru sau nu. Bulinele situate în puncte opuse (care se află la distanţa cea mai mare unele de altele) se vor distanţa mai repede decât bulinele învecinate. De fapt, Hubble a descoperit o relaţie liniară între distanţă şi viteză, care arată că o galaxie situată la o distanţă dublă faţă de noi se îndepărtează de două ori mai repede decât noi. Teoria aceasta este cunoscută sub numele de Legea lui Hubble.
3. Citat în Fred Heeren, *Show Me God*, Wheeling, Ill., Daystar, 2000, pag. 135.
4. Francis Bacon, *The New Organon*, 1620; retipărită, Indianapolis, Bobbs Merrill, 1960, pag. 121.
5. David Hume, în J. Y. T. Greig, ed., *The Letters of David Hume*, 2 vol., New York, Garland, 1983, 1:187.
6. Probabil că ai auzit prima lege a termodinamicii formulată în felul acesta: „Energia nici nu se crează, nici nu se pierde". Aceasta este o afirmaţie filozofică, nu o observaţie empirică. Cum am putea să ştim că energia nu a fost creată? Nu au existat observatori care să verifice lucrul acesta. O definiţie mai corectă a primei legi, care să ţină seama de observaţie, ar fi: „Cantitatea totală de energie din univers (adică energia utilă şi neutilă) rămâne constantă". Deci când energia *utilă* se consumă ea se transformă în energie *neutilă*, dar suma celor două rămâne aceeaşi. Se modifică doar raportul dintre energia utilă şi energia neutilă.
7. Robert Jastrow, *God and the Astronomers*, New York, Norton, 1978, pag. 48.

8. Citat în Paul Davies, *The Cosmic Blueprint*, New York, Simon & Shuster, 1988, pag. 20, sublinierea noastră.
9. Cuvintele „precedă" şi „înainte" presupun de obicei existenţa timpului. Dar exprimarea nu este tocmai corectă, deoarece „înainte" de Big Bang n-a existat timp. Căci nu este posibil să fi existat timp înainte de începerea timpului. Atunci ce a existat înaintea timpului? Răspunsul este foarte simplu: Eternitatea! Mai exact, Cauza Eternă care a adus în existenţă timpul, spaţiul şi materia.
10. Întreaga dezbatere este disponibilă în format video pe internet la adresa www.rzim.com.
11. Isaac Asimov, *Beginning and End*, New York, Doubleday, 1977, pag. 148.
12. Anthony Kenny, *The Five Ways: St. Thomas Aquinas' Proofs of God's Existence*, New York, Schocken, 1969, pag. 66.
13. Jastrow, *God and the Astronomers*, pag. 15-16.
14. Vezi Fred Heeren, *Show Me God*, pag. 163-168; şi Ross, *Creator and the Cosmos*, pag. 19.
15. Heeren, *Show Me God*, pag. 168.
16. Vezi Michael D. Lemonick, „Echoes of the Big Bang", *Time*, 4 mai 1992, pag. 62.
17. Jastrow, *God and the Astronomers*, pag. 11.
18. Ibid., pag. 14.
19. „A Scientist Caught Between Two Faiths: Interview with Robert Jastrow" *Christianity Today*, 6 august 1982, sublinierea noastră.
20. Arthur Eddington, *The Expanding Universe*, New York, Macmillan, 1933, pag. 178.
21. Citat în Heeren, *Show Me God*, pag. 156.
22. Citat în ibid., pag. 157.
23. Citat în ibid.
24. Citit în ibid., pag. 139.
25. Pentru o explicaţie detaliată şi o respingere a poziţiilor ateiste privind începutul universului, vezi articolul lui William Lane Craig intitulat: „The Ultimate Question of Origins: God and the Beginning of the Universe" postat pe internet la adresa http://www.leaderu.com/offices/billcraig/docs/ultimatequestion.html; vezi, de asemenea, Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999, pag. 102-106.
26. Vezi Jastrow, *God and the Astronomers*, pag. 125.
27. Vezi „«Baby Pic» Shows Cosmos 13 Billion Years Ago", CNN.com, 11 februarie 2003, postat pe internet la adresa http://www.cnn.com/2003/TECH/space/02/11/cosmic.portrait/.
28. Vezi Kathy Sawyer, „Cosmic Driving Force? Scientists' Work on «Dark Energy» Mystery Could Yield a New View of the Universe", *Washington Post*, 19 februarie 2000, A1.
29. Stephen W. Hawking, *A Brief History of Time*, New York, Bantam, 1988, pag. 136-139; vezi, de asemenea, Norman Geisler şi Peter Bocchino, *Unshakable Foundations*, Minneapolis, Bethany, 2001, pag. 107-110.
30. Citat în Norman Geisler şi Paul Hoffman, ed., *Why I Am a Christian: Leading Thinkers Explain Why They Believe*, Grand Rapids, Mich., Baker, 2001, pag. 66.
31. Jastrow, *God and the Astronomers*, pag. 16 (sublinierea noastră.).
32. Ibid., pag. 28.
33. Ibid., pag. 113-114.
34. V. J. Stenger, „The Face of Chaos", *Free Inquiry* 13 (iarna 1992-1993), pag. 13.
35. Vezi Cliff Walker, „An Interview with Particle Physicist Victor J. Stenger" postat pe internet la adresa http://www.positiveatheism.com/crt/stenger1.htm. Data interviului: 6 noiembrie 1999.

36. Vezi „«Baby Pic» Shows Cosmos 13 Billion Years Ago".
37. George Will, „The Gospel from Science", *Newsweek*, 8 noiembrie 1998.
38. Albert Einstein, în *Science, Philosophy, and Religion: A Symposium*, New York, The Conference on Science, Philosophy and Religion in Their Relation to the Democratic Way of Life, 1941). Postat pe internet la adresa http://www.sacredtexts.com/aor/einstein/einsci.htm. Accesat la data de 15 octombrie 2003.
39. Jastrow, *God and the Astronomers*, pag. 116.

Capitolul 4
Planul divin

1. Isaac Newton, „General Scholium", în *Mathematical Principles of Natural Philosophy* (1687) în *Great Books of the Western World*, Robert M. Hutchins, ed., Chicago, Encyclopedia Britannica, n.d., pag. 369.
2. Ca majoritatea constantelor, şi aceasta este dependentă de celelalte. De exemplu, atracţia gravitaţională este de asemenea în funcţie de dimensiunile lunii, care este mai mare în raport cu planeta ei decât în cazul majorităţii celorlalte luni.
3. Corespondenţă personală cu Jeffrey A. Zweerink, fizician cercetător, UCLA, 23 octombrie 2003.
4. Pentru textul întregral şi pentru mai multe informaţii despre accident, vezi raportul Bordului de Revizie pentru Apollo 13, postat pe website-ul NASA, http://spacelink.msfc.nasa.gov/NASA.Projects/Human.Exploration.and.Development.of.Space/Human.Space.Flight/Apollo.Missions/Apollo.Lunar/Apollo.13.Review.Board.Report/Apollo.13.Review.Board.Report.txt; vezi, de asemenea, http://solarviews.com/eng/apo13.htm#bang. Pentru o transcriere a misiunii cu comentarii explicative, vezi: http://209.145.176.7/~090/awh/as13.html.
5. Pentru alte constante, vezi Hugh Ross, „Why I Believe in Divine Creation", în Norman Geisler şi Paul Hoffman, ed., *Why I Am a Christian: Leading Thinkers Explain Why They Believe*, Grand Rapids, Mich., Baker, 2001, capitolul 8. Asemenea constante continuă să fie descoperite tot timpul, aşa încât Ross intenţionează să actualizeze lista trimestrial. Vezi website-ul lui, la www.reasons.org. Pentru mai multe detalii pe tema de ce este rară viaţa animală în univers, vezi Peter Ward şi Donald Brownlee, *Rare Earth: Why Complex Life Is Uncommon in the Universe*, New York, Copernicus, 2000.
6. Hugh Ross, „Why I Believe in Divine Creation", pag. 138-141.
7. Citat în Walter Bradley, „The «Just-so» Universe: The Fine-Tuning of Constants and Conditions in the Cosmos", în William Dembski şi James Kushiner, ed., *Signs of Intelligence* (Grand Rapids, Mich., Baker, 2001, pag. 168.
8. Citat în Geisler şi Hoffman, ed., *Why I Am a Christian*, pag. 142.
9 Fred Hoyle, „The Universe: Past and Present Reflections", *Engineering and Science*, noiembrie 1981, pag. 12.
10 Pentru remarcile complete ale preşedintelui, vezi http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/02/20030201-2.html.
11 Porunca a doua interzice „chipurile cioplite" poate tocmai din acest motiv. Imaginile limitează măreţia lui Dumnezeu. Idolii sunt idoli, indiferent dacă sunt metalici sau mentali.
12 Vezi http://www.whitehouse.gov/news/releases/2003/02/20030201-2.html.
13 C. S. Lewis, *Scrisorile lui Zgîndărilă*, Editura Logos, Cluj, 1993, pag. 41.

14 Citat în Fred Heeren, *Show Me God*, vol. 1, Wheeling, Ill., Daystar, 2000, pag. 239.
15 Dennis Overbye, „Zillions of Universes? Or Did Ours Get Lucky?" *The New York Times*, 28 octombrie 2003, F1.

Capitolul 5

Apariţia vieţii: lege naturală sau miracol divin?

1 Informaticianul Hubert Yockey, de la Universitatea Berkeley din California, precizează că această comparaţie între alfabetul englezesc şi alfabetul genetic nu este o analogie, ci se bazează pe identitatea matematică. El scrie: „Este important să înţelegem că nu ne gândim la o analogie. Ipoteza secvenţială se aplică la fel de direct la proteină şi la textul genetic ca şi la limbajul scris şi, prin urmare, abordarea este matematic identică". Vezi Hubert P. Yockey, „Self Organization, Origin-of-life Scenarios and Information Theory", *Journal of Theoretical Biology* 91, 1981, pag. 16.
2 Richard Dawkins, *The Blind Watchmaker*, New York, Norton, 1987, pag. 17-18, pag. 116.
3 Pentru o discuţie a evoluţioniştilor despre numeroasele dificultăţi cu care se confruntă sugestia că viaţa a apărut prin intermediul unor legi naturale, vezi Peter Ward şi Donald Brownlee, *Rare Earth*, New York, Copernicus, 2000, capitolul 4.
4 Pentru mai multe detalii despre problemele în cazul experimentului Urey-Miller şi pentru alte nouă „dovezi" discreditate ale evoluţiei, vezi Jonathan Wells, *Icons of Evolution: Science or Myth? Why Much of What We Teach About Evolution Is Wrong*, Washington, D.C., Regnery, 2000.
5 Dawkins, *Blind Watchmaker*, pag. 1.
6 Citat în Phillip E. Johnson, *The Wedge of Truth*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 2000, pag. 153.
7 Ibid.
8 Klaus Dose, „The Origin of Life: More Questions than Answers", *Interdisciplinary Science Review* 13 (1998): pag. 348; citat în Lee Strobel, *Pledoarie pentru credinţa creştină*, Editura Cartea Creştină, Oradea, 2005, pag. 114.
9 Citat în Strobel, *Pledoarie pentru credinţa creştină*, pag. 114.
10 Chandra Wickramasinghe, intervievat de Robert Roy Britt, 27 octombrie 2000. Interviul este postat online la adresa http://www.space.com/searchforlife/chandra_sidebar_001027.html (sublinierea noastră).
11 Michael Denton, *Evolution: A Theory in Crisis*, Bethesda, Md., Adler & Adler, 1985, pag. 264.
12 Hubert Yockey, *Information Theory and Molecular Biology*, Cambridge, New York, Cambridge University Press, 1992, pag. 284, sublinierea noastră.
13 Phillip E. Johnson, „The Unraveling of Scientific Materialism", *First Things*, noiembrie 1997, pag. 22-25.
14 E-mail trimis la data de 10 iulie 2001. Întreaga corespondenţă din acea săptămână poate fi citită la http://www.arn.org/docs/pjweekly/pj_weekly_010813.htm.
15. Richard Lewontin, „Billions and Billions of Demons", *The New York Review of Books*, 9 ianuarie 1997, pag. 31.
16. Vezi Strobel, *Pledoarie pentru credinţa creştină*, pag. 107.
17. Întreaga dezbatere este înregistrată pe casete video şi poate fi vizionată online la adresa http://www.leaderu.com/offices/billcraig/docs/craig-atkins.html.
18. J. Budziszewski, *Written on the Heart: The Case for Natural Law*, Downers Grove, Ill., InverVarsity Press, 1997, pag. 54.

19. Vezi Norman L. Geisler şi Peter Bocchino, *Unshakable Foundations*, Minneapolis, Bethany, 2001. Anecdotă dintr-o conversaţie personală cu Peter Bocchino, 3 aprilie 2003.
20. Mortimer Adler, *Haves Without Have-Nots*, New York, Macmillan, 1991.
21. William Dembski, *The Design Revolution: Answering the Toughest Questions About Intelligent Design*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, carte în curs de apariţie.
22. Albert Einstein, într-o scrisoare adresată lui Max Born, 4 decembrie 1926, citat în Elizabeth Knowles, ed., *The Oxford Dictionary of Quotations*, Oxford, Oxford University Press, 1999, pag. 290.
23. Citat în William Dembski şi James Kushiner, ed., *Signs of Intelligence*, Grand Rapids, Mich., Baker, 2001, pag. 102.

CAPITOLUL 6

NOI FORME DE VIAŢĂ: DE LA PROTOPLASMĂ LA OM PRIN REGNUL ANIMAL

1. Carl Sagan, *Cosmos*, New York, Random House, 1980, pag. 278.
2. Phillip E. Johnson, *Darwin on Trial*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1993, pag. 27.
3. Jonathan Wells, *Icons of Evolution: Science or Myth? Why Much of What We Teach About Evolution Is Wrong*, Washington, D.C., Regnery, 2000, pag. 178.
4. Vezi Norman L. Geisler şi Peter Bocchino, *Unshakable Foundations*, Minneapolis, Bethany, 2001, pag. 149-150; vezi, de asemenea, Jonathan Wells, *Icons of Evolution*, capitolul 9, pag. 211; şi Lane P. Lester şi Raymond G. Bohlin, *The Natural Limits of Biological Change*, Grand Rapids, Mich., Zondervan, 1984, pag. 88-89.
5. Pentru mai multe detalii despre cintezele lui Darwin, vezi Wells, *Icons of Evolution*, pag. 159-175.
6. Charles Darwin, *On the Origin of Species*, New York, Penguin, 1958, pag. 171.
7. Michael Behe, *Darwin's Black Box: The Biochemical Challenge to Evolution*, New York, Touchstone, 1996, pag. 39.
8. Ariel Roth, *Origins*, Hagerstown, Md., Herald, 1998, pag. 66.
9. Michael Behe, „Intelligent Design Theory as a Tool for Analyzing Biochemical Systems", în William Dembski, ed., *Mere Creation: Science, Faith, and Intelligent Design*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1998, pag. 183, sublinierea noastră.
10. Miller este de acord cu Behe că selecţia naturală nu poate favoriza evoluţia unui sistem nefuncţional. Dar el contracarează argumentul sugerând că o cursă de şoareci în tranziţie – deşi nu poate să prindă şoareci – poate funcţiona ca un ac de cravată sau lanţ pentru chei (vezi http://www.millerandlevine.com/km/evol/DI/Mousetrap.html). Dar nu aceasta este ideea. Vietăţile complexe nu pot substitui aleatoriu o funcţie cu o alta şi să supravieţuiască totuşi. O fiinţă vie moare dacă unul din sistemele ei vitale nu îşi îndeplineşte funcţia primară, chiar dacă îndeplineşte orice altă funcţie în timpul tranziţiei darwiniste. Cu alte cuvinte, importantă este pierderea funcţiei vitale, nu faptul că sistemul ar putea face altceva în stadiul intermediar!
11. Vezi câteva din răspunsurile lui Behe la criticile care i s-au adus la http://www.trueorigin.org/behe08.asp.
12. Michael Behe, „A Mousetrap Defended", 2000, http://www.trueorigin.org/behe05.asp.
13. Behe, *Darwin's Black Box*, pag. 232-233.
14. E-mail trimis lui Phillip Johnson la data de 10 iulie 2001. Întreaga corespondenţă din acea săptămână poate fi citită la http://www.arn.org/docs/pjweekly/pj_weekly_010813.htm.

15. Vezi „Riken Finds Bigger Gap in Chimp, Human Genes", *Japan Times*, 12 iulie 2003. Postat online la adresa http://www.japantimes.co.jp/cgi-bin/getarticle.pl5?nn20030712b6.htm. Accesat la 17 octombrie 2003.
16. Consorţiul pentru secvenţializarea genomului de şoarece, „Initial Sequencing and Comparative Analysis of the Mouse Genome", *Nature* 420, 5 decembrie 2002, pag. 520-562.
17. Michael Denton, *Evolution: A Theory in Crisis*, Bethesda, Md., Adler & Adler, 1985, pag. 285.
18. Darwin, *On the Origin of Species*, pag. 280.
19. Stephen J. Gould, „Evolution's Erratic Pace", *Natural History* 86, 1977, pag. 13-14. Mai recent, Robert B. Carroll, curator la paleontologia vertebratelor din cadrul Muzeului Redpath de la Universitatea McGill, a confirmat evaluarea lui Gould când a scris: „Lipsesc multele forme intermediare presupuse de Darwin" („Towards a New Evolutionary Synthesis", *Trends in Ecology and Evolution* 15, [2000], pag. 27-32.
20. Wells, *Icons of Evolution*, pag. 37
21. Ibid., pag. 42.
22. Denton, *Evolution: A Theory in Crisis*, pag. 286.
23. Wells, *Icons of Evolution*, 219.
24. Vezi Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999, 489; vezi, de asemenea, Wells, *Icons of Evolution*, pag. 209-228.
25. Citat în Wells, *Icons of Evolution*, pag. 221.
26. Michael Behe, *Darwin's Black Box*, pag. 22.
27. După cum am văzut, acelaşi lucru se poate spune şi despre similaritatea ADN-ului – poate fi la fel de bine produsul unui proiectant comun ca şi al unui strămoş comun.
28. Pentru o pledoarie exhaustivă în favoarea Planului Inteligent, vezi William Dembski, *The Design Revolution: Answering the Toughest Questions About Intelligent Design*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 2004.
29. William Dembski, *Intelligent Design: The Bridge Between Science and Theology*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1999, pag. 244.
30. Walter Bradley, intervievat de Lee Strobel, *Pledoarie pentru credinţa creştină*, Editura Cartea Creştină, Oradea, 2005, pag. 114-115.
31. Behe, *Darwin's Black Box*, pag. 193.
32. Iniţial într-o recenzie de carte din *New York Times*, 1989. Postat online la adresa http://members.tripod.com/doggo/doggdawkins.html. Accesat la 15 mai 2003.
33. Richard Lewontin, „Billions and Billions of Demons", *The New York Review of Books*, 9 ianuarie 1997, pag. 150.
34. Robert Jastrow, *God and the Astronomers*, New York, Norton, 1978, pag. 114.
35. Fiodor Dostoievski, *The Brothers Karamazov*, New York, Norton, 1976, pag. 72.
36. Citat în D. James Kennedy, *Skeptics Answered*, Sisters, Ore., Multnomah, 1997, pag. 154.
37. Strobel, *Pledoarie pentru credinţa creştină*, pag. 97.
38. Caseta audio „Reaching Evolutionists", în cadrul conferinţei de apologetică din 2001 organizată de Southern Evangelical Seminary. Caseta AC0108. Postată online la adresa www.impactapologetics.com.
39. Wells, *Icons of Evolution*, 230.
40. Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999; Norman Geisler, *Systematic Theology*, vol. 2, Minneapolis, Bethany, 2003.

41. Unii creştini se tem că admiterea unor perioade lungi de timp măreşte plauzibilitatea macroevoluţiei. Dar aşa cum am văzut în capitolul 5, lucrurile nu stau aşa.

Capitolul 7
Maica Tereza contra Hitler

1. J. Budziszewski, *Written on the Heart: The Case for Natural Law*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1997, pag. 208-209.
2. C. S. Lewis, *Creştinismul redus la esenţe*, Societatea Misionară Română, 1994, pag. 5.
3. Vezi J. Budziszewski, *What We Can't Not Know*, Dallas, Spence, 2003, pag. 39.
4. Vezi ibid.
5. Joseph Fletcher, *Situation Ethics: The New Morality*, Philadelphia, Westminster, 1966, pag. 43-44.
6. Lewis, *Creştinismul redus la esenţe*, pag. 45.
7. Ibid., 9-10.
8. Pentru o transcriere a dezbaterii, vezi http://www.renewamerica.us/archives/speeches/00_09_27debate.htm. Accesat la 20 mai 2003.
9. Contrar opiniei populare, ateii, ca toţi cei implicaţi în politică, încearcă să legifereze moralitatea. Cartea noastră *Legislating Morality* discută pe larg acest subiect (Frank Turek şi Norman Geisler, *Legislating Morality* [Eugene, Ore., Wipf & Stock, 2003]). Publicată anterior la Bethany, 1998.
10. Vezi Lewis, *Creştinismul redus la esenţe*, pag. 26.
11. Mulţumim prietenului nostru Francis Beckwith pentru acest exemplu. Vezi cartea lui, *Relativism: Feet Firmly Planted in Mid-Air*, scrisă în colaborare cu Greg Koukl, Grand Rapids, Mich., Baker, 1998, pentru o critică remarcabilă a relativismului.
12. Budziszewski, *What We Can't Not Know*, pag. 114.
13. Pentru o discuţie completă privind modul de a soluţiona absoluturile morale aflate în conflict, vezi lucrarea lui Norman Geisler, *Christian Ethics: Options and Issues*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1989, mai ales capitolul 7.
14. Feminista Naomi Wolf este un exemplu remarcabil. Ea recunoaşte că toată lumea ştie că un copil nenăscut este o fiinţă umană şi că avortul este un păcat real care necesită ispăşire. Dar în loc să se pună capăt avortului, Wolf sugerează ca femeile care avortează să pună câte o lumânare în clădirile unde au comis avortul pentru a-şi arăta astfel durerea! Pare a fi un ritual de ispăşire similar – iertaţi comparaţia – aceluia al canibalilor.
15. Frank Turek şi Norman Geisler, *Legislating Morality*, Eugene, Ore., Wipf & Stock, 2003. Publicată anterior la Bethany, 1998.
16. Edward O. Wilson, „The Biological Basis of Morality", *The Atlantic Monthly*, aprilie 1998. Postat online la adresa http://www.theatlantic.com/issues/98apr/biomoral.htm. Accesat la 13 mai 2003.
17. Lewis, *Creştinismul redus la esenţe*, pag. 7.
18. Jeffrey Schloss, Ph.D. (în ecologie şi biologie evoluţionistă), argumentează că chiar dacă anumite comportamente altruiste şi spiritul de sacrificiu pot fi explicate în termeni darwinişti, există totuşi altele care nu pot fi explicate astfel; Schloss se concentrează mai ales asupra celor care au ajutat şi au ascuns potenţialele victime ale Holocaustului. Vezi Jeffrey Schloss, „Evolutionary Account of Altruism and the Problem of Goodness by Design", în William Dembski, ed., *Mere Creation*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1998, pag. 236-261.

19. Adolf Hitler, *Mein Kampf*, Ediţia a IV-a, Londra, Hurst & Blackett, 1939, pag. 239-240, 242.
20. Iată aici întregul citat: „Rasele omului. – În prezent există pe pământ cinci rase sau varietăţi de oameni, fiecare deosebindu-se foarte mult de celelalte în instincte, obiceiuri sociale şi, într-o oarecare măsură, sub aspect structural. Există tipul etiopian sau negru, care îşi are originea în Africa; rasa malaieză sau cafenie, din insulele Pacificului; amerindiană; rasa mongolă sau galbenă, aici încadrându-se băştinaşii din China, Japonia şi eschimoşii; şi, în sfârşit, *tipul cel mai înalt dintre toate, caucazienii*, reprezentaţi de locuitorii albi civilizaţi ai Europei şi Americii", George William Hunter, *Essentials of Biology: Presented in Problems*, New York, Cincinnati, Chicago, American Book, 1911, pag. 320, sublinierea noastră.
21. Peter Singer, *Practical Ethics*, Ediţia I, Cambridge, Cambridge University Press, 1979, pag. 122-123; citat în Scott Klusendorf, „Death with a Happy Face: Peter Singer's Bold Defense of Infanticide", *Christian Research Journal* 23, nr. 1, 2001, pag. 25. Vezi, de asemenea, Helga Kuhse şi Peter Singer, *Should the Baby Live?*, Brookfield, Vt., Ashgate, 1994, pag. 194-197.
22. James Rachels, *Created from Animals: The Moral Implications of Darwinism*, New York, Oxford University Press, 1990, pag. 186.
23. Randy Thornhill şi Craig Palmer, *A Natural History of Rape: Biological Bases of Sexual Coercion*, Cambridge, Mass., MIT Press, 2001.
24. Citat în Nancy Pearcey, „Darwin's Dirty Secret", revista *World*, 25 martie 2000.
25. Lewis, *Creştinismul redus la esenţe*, pag. 21.

Capitolul 8
Miracolele: semne ale lui Dumnezeu sau credulitate

1. Această Fiinţă este o persoană, nu un lucru. Ştim că are personalitate pentru că a făcut ceva ce numai persoanele pot face – a făcut o alegere, şi anumea ales să creeze.
2. Vezi Francis Beckwith, Norman Geisler, Ron Rhodes, Phil Roberts, Jerald Tanner şi Sandra Tanner, *The Counterfeit Gospel of Mormonism*, Eugene, Ore., Harvest, 1998, capitolul 2.
3. C. S. Lewis, *Scrisorile lui Zgîndărilă*, Editura Logos, Cluj, 1993, pag. 42.
4. Antony Flew, „Miracles", în *The Encyclopedia of Philosophy*, Paul Edwards, ed., vol. 5, New York, Macmillan and the Free Press, 1967, pag. 346.
5. Caseta audio „Worldviews In Conflict", de la conferinţa de apologetică organizată de Southern Evangelical Seminary în 2002. Caseta AC0213, postată online la www.impactapologetics.com.
6. Auzim adesea creştini încercând să explice experienţa miraculoasă a lui Iona prin apelul la aşa-zise întâmplări cu pescari care au supravieţuit o vreme înăuntrul unor balene. Chiar dacă acele cazuri sunt adevărate, ele sunt complet irelevante. Experienţa lui Iona este intenţionat miraculoasă – ea vrea să demonstreze ceva ce numai Dumnezeu poate face. Fără îndoială că un om ar putea supravieţui în interiorul unui peşte mare timp de trei zile şi apoi să fie regurgitat pe uscat doar prin intervenţia directă a lui Dumnezeu. Dacă evenimentul pare de necrezut, pentru că nu este o normă în lumea noastră, aşa şi *trebuie* să fie! Un miracol nu ar fi miracol dacă ar putea fi explicat prin mijloace naturale. Concluzia este că lui Dumnezeu care a orchestrat cel mai mare miracol dintre toate – crearea universului, inclusiv a acelui peşte mare şi a fiinţelor umane – nu I-ar fi deloc greu să dirijeze miracolul lui Iona.

7. C. S. Lewis, *Miracles*, New York, Macmillan, 1947, pag. 106.
8. Spre deosebire de legile morale, legile naturale nu se bazează pe natura lui Dumnezeu şi de aceea sunt schimbătoare. Dacă Dumnezeu nu poate viola legile morale – deoarece El este standardul neschimbător al moralităţii – El poate modifica ori suspenda cum doreşte legile naturale. De fapt, Dumnezeu ar fi putut să creeze o realitate fizică – care să conţină legi naturale, un mediu ambiant şi fiinţe vii – cu caracteristici complet diferite decât cele pe care le avem noi acum.
9. Postată online la adresa http://hcs.harvard.edu/~gsascf/shield.html. Accesat în 1 iunie 2003.
10. Majoritatea oamenilor cred în mod eronat că cu cât au jucat mai mult la loterie în trecut, cu atât au şanse mai mari să câştige data viitoare. Dar nu contează de câte ori a jucat cineva în trecut, fiecare extragere este unică şi neinfluenţată de extragerile anterioare. Şansa este de fiecare dată de unu la 76 de milioane (sau oricare alta ar fi probabilitatea). Hume ar sugera chiar că experienţa pierderii din trecut ar trebui să te facă să te îndoieşti şi în eventualitatea în care câştigi. Dar dacă într-o zi câştigi, câştigi cu adevărat, în ciuda faptului ai pierdut de mii de ori înainte. Tot aşa, un miracol se poate produce indiferent de câte ori el nu s-a produs în trecut.
11. Lewis, *Despre minuni. Cele Patru iubiri. Problema durerii*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1997, pag. 114.
12. Revizuită sub noul titlu *Miracles and the Modern Mind*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1992.
13. Pentru o discuţie detaliată, vezi Norman Geisler, *Signs and Wonders*, Wheaton, Ill., Tyndale, 1988, cap. 8. Vezi, de asemenea, Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999.
14. Biblia: Ex. 4:1-5; Num. 16:5 şi urm.; 1 Regi18:21-22; Matei 12:38-39; Luca 7:20-22; Ioan 3:1-2; Fapte 2:22; Evr. 2:3-4; 2 Cor. 12:12. Coranul: Sura 3:184, 17:102; cf. Sura 23:45.
15. Pentru o discuţie detaliată, vezi Geisler, *Signs and Wonders*, capitolele 7 şi 8, în special lista de la paginile 107-108 (carte epuizată din stoc).
16. Pentru mai multe pe această temă, vezi articolul de unde este luat acest tabel: „Miracles, False", în Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, pag. 471-475.
17. În câteva din aceste ocazii s-au produs miracole multiple De exemplu, se afirmă în repetate rânduri că Isus a vindecat pe „mulţi", de obicei locuitori ai cetăţii adunaţi în jurul Lui (vezi Marcu 1:34; 3:10; 6:56; Luca 5:15; 6:18; 9:11). Apostolii au făcut şi ei miracole multiple (Fapte 5:16; 8:7; 19:11-12).
18. Din punct de vedere teologic, cele trei mari perioade când s-au produs miracole au ceva în comun. Moise a avut nevoie de miracole pentru a elibera Israelul din robie şi pentru a susţine un număr aşa de mare de oameni prin pustie (Ex. 4:8). Ilie şi Elisei au făcut miracole pentru a elibera Israelul de idolatrie (vezi 1 Regi 18), iar Isus şi apostolii au recurs la miracole pentru a confirma intrarea în vigoare a noului legământ şi oferta eliberării de păcate pe care acesta o aducea (Evr. 2:3-4).

Capitolul 9

Avem noi mărturii timpurii cu privire la Isus?

1. Există o versiune a acestui citat din Josephus care afirmă că Isus a fost Mesia, dar majoritatea cercetătorilor cred că creştinii au modificat citatul în felul acesta. Potrivit lui Origen, care a fost un părinte al bisericii născut la sfârşitul secolul al II-lea,

Josephus nu a fost creştin, deci este improbabil ca el să fi afirmat că Isus este Mesia. Versiunea pe care am citat-o noi este preluată dintr-un text arab, considerat necorupt.

2. De ce nu s-a referit Josephus mai mult la Isus? Pe scurt, putem spune că în calitatea lui de istoric al împăratului a trebuit să-şi aleagă cu multă atenţie temele şi cuvintele. În special Domiţian era foarte suspicios faţă de orice ar fi putut sugera o răzvrătire. Noua sectă numită creştinism putea fi considerată răzvrătită, deoarece creştinii aveau o credinţă nouă şi ciudată, şi refuzau să se închine Cezarului şi zeilor romani. Ca urmare, Josephus nu a vrut să-l alarmeze ori să-l supere pe şeful lui scriind prea multe comentarii favorabile la adresa creştinismului. Dar aceste două referinţe atestă existenţa lui Isus şi a lui Iacov şi confirmă relatările Noului Testament.
3. Josephus, *Antichităţi*, 20:9.1.
4. Vezi Fapte 21:17-18; cf. 15:13.
5. Cele zece surse necreştine sunt: Josephus; Tacit, istoric roman; Pliniu cel Tânăr, politician roman; Flegon, libert care a scris istorie; Thallus, istoric din secolul I; Suetoniu, istoric roman; Lucian, satiric grec; Celsus, filozof roman; Mara Bar-Serapion, cetăţean roman fără funcţie publică care a scris fiului său; şi Talmudul ebraic. Pentru o listă completă a menţionărilor lui Cristos în aceste surse, vezi Norman L. Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999, pag. 381-385; vezi, de asemenea, Gary Habermas, *The Historical Jesus*, Joplin, Mo., College Press, 1996, capitolul 9.
6. Gary Habermas şi Michael Licona, *The Case for the Resurrection of Jesus*, Grand Rapids, Mich., Kregel, carte în curs de apariţie.
7. Deoarece şi Luca îl aminteşte pe Tiberiu, numărul total de autori care îl menţionează pe Tiberiu este de zece. Vezi Habermas şi Licona, *Case for the Resurrection of Jesus*. La lista alcătuită de Habermas şi de Licona noi am adăugat Talmudul evreiesc, căci este foarte probabil ca acesta să fi fost redactat la începutul secolului al II-lea, la aproximativ 150 de ani de la moartea lui Isus. De aceea, cifrele la care am ajuns noi sunt de 43 şi 10, în loc de 42 şi 9 care au fost specificate de Habermas şi Licona.
8. Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, pag. 531-537.
9. Ibid., pag. 531-537, 547.
10. Câţiva critici au venit cu posibile alternative din afara Noului Testament. Dar pentru a-şi dovedi poziţiile, au trebuit să modifice numărul de litere dispuse într-un singur rând al unui text grecesc antic de la 20 şi ceva la 60 şi ceva, în unele cazuri. Însă un număr atât de mare de litere pe un singur rând ar fi foarte neobişnuit. . Vezi Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, pag. 547.
11. Citat în David Estrada şi William White, jr., *The First New Testament*, Nashville, Nelson, 1978, pag. 137.
12. De remarcat că aceasta *nu* este distanţa dintre evenimente şi scrierile originale, care este de fapt mult mai scurtă. Vom discuta despre aceasta ceva mai târziu în capitolul de faţă.
13. Vezi Williston Walker, Richard Norris, David Lotz şi Robert Handy, *A History of the Christian Church*, Ediţia a IV-a, New York, Scribner, 1985, pag. 123-124.
14. Pentru distribuirea acestor citate, vezi Norman Geisler şi William Nix, *General Introduction to the Bible*, Chicago, Moody, 1986, pag. 431.
15. Pentru mai multe detalii şi pentru surse suplimentare, vezi Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, pag. 532.

16. Philip Schaff, *A Companion to the Greek Testament and the English Version*, Ediţia a III-a, New York, Harper, 1883, pag. 177.
17. Pentru mai multe detalii şi pentru surse suplimentare, vezi Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, pag. 532.
18. Fredric Kenyon, *Our Bible and the Ancient Manuscripts*, Ediţia a IV-a rev., A. W. Adams, New York, Harper, 1958, pag. 23.
19. Paul Barnett, *Is the New Testament Reliable?*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1986, pag. 38-40.
20. Vezi Ioan 5:2; 2 Tes. 2:4; Evr. 5:1-3; 7:23, 27; 8:3-5; 9:25; 10:1, 3-4, 11; 13:10-11; Apoc. 11:1-2.
21. Vezi Barnett, *Is the New Testament Reliable?* pag. 65.
22. Vezi Paul Barnett, *Jesus and the Rise of Early Christianity*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1999, pag. 343.
23. Colin J. Hemer, *The Book of Acts in the Setting of Hellenistic History*, Winona Lake, Ind., Eisenbrauns, 1990, pag. 376-382. Pentru un rezumat al motivelor lui Hemer, vezi Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, pag. 528.
24. Majoritatea cercetătorilor, dacă nu chiar toţi, datează acest material înainte de anul 40 d.Cr. Vezi Gary Habermas, *The Historical Jesus*, Joplin, Mo., College Press, 1996, pag. 152-157; vezi, de asemenea, Habermas şi Licona, *Case for the Resurrection of Jesus*, carte în curs de apariţie, capitolul 7.
25. În plus, scriind „v-am învăţat", Pavel le aminteşte că el le-a dat deja această mărturie cândva înainte. Aşa că, scriindu-le – să zicem – prin anul 56, apostolul trebuie să li se fi adresat verbal cu ocazia unei vizite anterioare la Corint, probabil în 51 d.Cr. Aceasta înseamnă, de asemenea, că Pavel trebuie să fi primit el însuşi mărturia înainte de 51 d.Cr., deci informaţia trebuie să fi existat deja anterior acestei date.
26. William Lillie, „The Empty Tomb and the Resurrection", în D. E. Nineham, et al., *Historicity and Chronology in the New Testament*, Londra, SPCK, 1965, pag. 125.
27. William F. Albright, *Recent Discoveries in Bible Lands*, New York, Fund & Wagnalls, 1956, pag. 136.
28. William F. Albright, „William Albright: Toward a More Conservative View", *Christianity Today*, 18 ianuarie 1963, pag. 3.
29. Dacă Luca a intervievat într-adevăr martori oculari, aşa cum pretinde, atunci Evanghelia lui conţine mărturii timpurii ce ar trebui să fie considerate la fel de credibile ca şi cum Luca ar fi fost personal de faţă la ele. Declaraţiile martorilor oculari reprezintă material furnizat de surse primare, chiar dacă respectivele declaraţii sunt consemnate de altcineva la o dată ulterioară.
30. A. N. Sherwin-White, *Roman Society and Roman Law in the New Testament*, Oxford, Clarendon, 1963, pag. 189.
31. William Lane Craig, *The Son Rises*, Eugene, Ore., Wipf & Stock, 2001, pag. 101.
32. William Lane Craig, „The Evidence for Jesus". Postat online la adresa http://www.leaderu.com/offices/billcraig/docs/rediscover2.html. Accesat la 10 august 2003.
33. Gary Habermas, *The Historical Jesus*, Joplin, Mo., College Press, 1996, capitolul 7.
34. Unii cercetători cred că mai există o dovadă circumstanţială care să arate că Evanghelia după Marcu a fost scrisă în anii 30. Marcu îl menţionează pe marele preot de cinci ori fără să-i specifice numele. Celelalte trei Evanghelii îl identifică drept Caiafa. De ce nu îi precizează numele şi Marcu? Poate deoarece Caiafa mai era încă mare preot când Marcu şi-a scris Evanghelia, aşa că nu a fost necesar să-i

specifice numele. Dacă aşa stau lucrurile, atunci Marcu a fost scrisă înainte de 37 d. Cr., căci atunci a luat sfârşit mandatul de mare preot al lui Caiafa. (Josephus, *Antichităţi*, 18:4.3).

35. Unii cercetători cred că scriitorii Noului Testament s-au folosit de nişte materiale scrise încă şi mai vechi, anterioare Evangheliilor. Luca 1:1 pare să confirme această ipoteză. Dar mulţi eruditi liberali sugerează că Evangheliile nu sunt relatări ale unor martori oculari, ci provin dintr-o sursă nedescoperită încă, ce poartă numele de „Q". În capitolul următor vom dovedi că scriitorii Noului Testament au fost cu adevărat martori oculari la evenimentele pe care le prezintă. Pentru o critică remarcabilă a criticismului biblic şi a existenţei sursei „Q" din care s-ar fi inspirat scriitorii Noului Testament, vezi lucrarea unui fost susţinător al sursei „Q", Eta Linnemann, *Biblical Criticism on Trial*, Grand Rapids, Mich., Kregel, 2001; vezi, de asemenea, Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, pag. 618-621.
36. Craig Blomberg, *The Historical Reliability of the Gospels*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1987, pag. 197.
37. Pentru o înregistrare a dezbaterii pe casetă audio, vezi www.impact apologetics.com.
38. Deşi nu dispunem de documente care să provină din partea celor 500 de persoane, faptul că printre ele sunt menţionaţi nominal paisprezece martori oculari face greu de crezut că ar fi pură invenţie declaraţia lui Pavel conform căreia aceştia L-ar fi văzut pe Cristos înviat. Mai multe pe această temă, în capitolul 10.

Capitolul 10
Avem o mărturie directă despre Isus?

1. Vezi Colin J. Hemer, *The Book of Acts in the Setting of Hellenistic History*, Winona Lake, Ind., Eisenbrauns, 1990.
2. Amenţarea cu moartea îi viza chiar şi pe romani. Vezi Paul Maier, *In the Fullness of Time*, Grand Rapids, Mich., Kregel, 1991, pag. 305.
3. A. N. Sherwin-White, *Roman Society and Roman Law in the New Testament*, Oxford, Clarendon, 1963, pag. 189.
4. William Ramsay, *St. Paul the Traveller and the Roman Citizen*, New York, Putnam, 1896, pag. 8.
5. Vezi lista completă a miracolelor în Norman L. Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999, pag. 485.
6. Probabil că unul din motivele pentru care Luca a scris Faptele apostolilor a fost acela de a le dovedi oficialilor Imperiului Roman nevinovăţia lui Pavel. Fără îndoială că le-a pus la dispoziţie suficiente date istorice pentru a le arăta că Pavel spune adevărul. Desigur, nu ar fi fost deloc înţelpt pentru Luca să-i mintă pe oficialii romani.
7. Craig L. Blomberg, *The Historical Reliability of John's Gospel*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 2001, pag. 63.
8. F. F. Bruce, *The New Testament Documents: Are They Reliable?*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1981, pag. 82.
9. Citat în ibid., pag. 90-91.
10. Vezi Blomberg, *Historical Reliability of John's Gospel*, pag. 69-281. Pentru alte discuţii valoroase despre istoricitatea lui Ioan, vezi Paul Barnett, *Is the New Testament Reliable?*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 1986, pag. 56-80; şi Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, pag. 388-395.

11. Barnett, *Is the New Testament Reliable?*, pag. 62.
12. Vezi William D. Edwards, Wesley J. Gabel, Floyd E. Hosmer, „On the Physical Death of Jesus Christ", *Journal of the American Medical Association* 255, nr. 11, 21 martie 1986, pag. 1455-1463.
13. Scepticii s-ar putea să spună: „Ei bine, probabil că a văzut o altă persoană răstignită a cărei inimă a fost străpunsă cu o suliţă." Ar putea fi o explicaţie, dacă ar fi singurul detaliu concret pe care îl dă Ioan. Dar am văzut că el menţionează şi alte detalii şi că acestea sugerează cu tărie că Ioan a fost prezent la răstignirea lui Isus.
14. Ar putea fi şi altele pe care noi nu le-am menţionat, fiindcă nu am efectuat un studiu exhaustiv al tuturor numelor care apar în Noul Testament.
15. Pilat apare frecvent în Noul Testament: ca guvernator roman al Iudeii (Matei 27:2; Luca 3:1); ordonă masacrul unor galileieni (Luca 13:1); Îl judecă pe Isus şi porunceşte răstignirea Lui (Matei 27; Marcu 15; Luca 23; Ioan 18:28-40; 19; Fapte 3:13; 4:27; 13:28; 1 Tim. 6:13); îi dă voie lui Iosif din Arimatea să ia trupul lui Isus (Matei 27:57-58; Marcu 15:43-45; Luca 23:52; Ioan 19:38).
16. Marcu se referă la marele preot, dar nu îl numeşte (14:53). Din nou, aceasta îi determină pe unii cercetători să creadă că relatarea lui Marcu a fost scrisă înainte de anul 37 d.Cr., fiindcă atunci s-a încheiat pontificatul lui Caiafa. Teoria spune că Marcu ar fi scris unor contemporani care ştiau cine este marele preot.
17. Josephus, *Antichităţi*, 18:2.2.
18. Vezi Matei 26:3, 57; Luca 3:2; Ioan 11:49; 18:13-14, 24, 28; Fapte 4:6.
19. Vezi „The Short List: The New Testament Figures Known to History", *Biblical Archaeological Review* 26, nr. 6, noiembrie/decembrie 2002, pag. 34-37.
20. Vezi „The Short List: The New Testament Figures Known to History", *Biblical Archaeological Review* 26, nr. 6, noiembrie/decembrie 2002, pag. 34-37.

Capitolul 11

Principalele motive pentru care ştim că scriitorii Noului Testament au spus adevărul

1. Pentru o explicaţie a acestor versete şi a altora 800 pe care criticii le contestă, vezi Norman Geisler şi Thomas Howe, *When Critics Ask*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1992.
2. Este interesant de remarcat că crezul din 1 Corinteni 15 nu include şi femei printre martorii oculari. Aceasta poate din cauză că apostolii şi-au dat seama că menţionarea femeilor nu ar adăuga credibilitate celor paisprezece martori oculari bărbaţi, ale căror nume le specifică.
3. Vezi Gary Habermas, *The Historical Jesus*, Joplin, Mo., College Press, 1996, pag. 205.
4. Vezi Geisler şi Howe, *When Critics Ask*, pag. 21.
5. Simon Greenleaf, *The Testimony of the Evangelists*, 1874; retipărită, Grand Rapids, Mich., Baker, 1984, pag. 9-10.
6. *The Gospel of Peter*. Vezi Ron Cameron, *The Other Gospels*, Philadelphia, Westminster, 1982, pag. 80-81.
7. Chiar dacă cineva ar putea susţine că îngerul din Matei este o exagerare, aceasta nu ar infirma istoricitatea Învierii. De fapt, chiar şi Evanghelia după Petru, care este vădit înflorită, se bazează pe faptul istoric al Învierii.
8. N. T. Wright, *The Resurrection of the Son of God*, Minneapolis, Fortress, 2003, pag. 603.

9. J. P. Moreland, intervievat de Lee Strobel, *Pledoarie pentru Cristos*, Editura Cartea Creştină, Oradea, 2004, pag. 252.
10. Prima Epistolă a lui Pavel către Corinteni, care a fost scrisă la mijlocul anilor 50 d.Cr., abordează problema Cinei Domnului ca şi cum aceasta s-ar fi practicat deja de ceva vreme. Dealtfel, Pavel le aminteşte corintenilor că le-a transmis la o dată anterioară ceea ce el însuşi primise încă şi mai devreme de la Domnul (1 Cor. 11:23). Prima vizită a lui Pavel la Corint a avut loc în jurul anului 51 d.Cr., şi probabil că atunci le-a dat practica Cinei. Desigur, aceasta presupune că el a primit-o încă şi mai înainte.
11. Charles Colson, „An Unholy Hoax?" *Breakpoint* commentary, 29 martie 2002 (Nr. 020329). Postat online la adresa http://www.epm.org/Unholy Hoax.htm.
12. Dintr-un discurs ţinut la Şcoala de Drept a Colegiului Mississippi, postat la adresa http://tmatt.gospelcom.net/column/1996/04/24/.
13. Pentru o discuţie pe marginea câtorva pasaje coranice despre care unii musulmani cred că se referă la miracole, vezi Norman Geisler şi Abdul Saleeb, *Answering Islam*, Ediţia a II-a, Grand Rapids, Mich., Baker, 2002, pag. 163-168.
14. Vezi ibid., pag. 163-174.

Capitolul 12

A înviat Isus cu adevărat dintre cei morţi?

1. Gary R. Habermas, *The Risen Jesus and Future Hope*, Lanham, Md., Rowman & Littlefield, 2003.
2. Deşi nu toţi cercetătorii cred că mormântul a fost gol, *majoritatea* (în jur de 75 la sută) cred că acesta a fost adevărul. Celelalte unsprezece fapte enumerate de noi se bucură de un sprijin aproape unanim.
3. Habermas, *Risen Jesus and Future Hope*, pag. 9-10.
4. William Lane Craig, în Paul Copan şi Ronald Tacelli, ed., *Jesus' Resurrection: Fact or Figment? A Debate Between William Lane Craig and Gerd Lüdemann*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 2000, pag. 56.
5. În 1968, a fost excavat în Ierusalim un cimitir antic care adăpostea rămăşite provenind de la aproximativ treizeci şi cinci de persoane. S-a stabilit că majoritatea acestora suferiseră o moarte violentă în timpul răscoalei evreieşti din anul 70 d.Cr. Unul dintre cadavre aparţinea unui anume Yohanan Ben Ha'galgol, care murise la aproximativ douăzeci şi patru – douăzeci şi opt de ani, avea cerul gurii despicat şi un piron de 18 cm încă îi mai străpungea ambele picioare. Picioarele i-au fost răsucite aşa încât pironul pătrat să poată fi bătut în călcâi, chiar în tendonul lui Ahile. Aceasta îi va fi îndoit picioarele spre exterior, aşa încât răstignitul nu s-ar fi putut sprijini în ele pe cruce. Pironul a fost trecut printr-o şipcă din lemn de salcâm, apoi prin călcâie, şi apoi în bârna din lemn de măslin. Existau semne ce sugerează că şipci similare au fost folosite şi pentru oasele antebraţelor. Acestea ar fi făcut ca braţele superioare să cedeze încet în urma mişcărilor repetate ale victimei în sus şi în jos în efortul de a respira (respiraţia este îngreuiată la ridicarea braţelor). Răstigniţii trebuiau să se înalţe puţin pentru a-şi elibera muşchii pieptului, şi când deveneau prea slăbiţi ca să se mai poată înălţa, mureau prin sufocare. Vezi Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999, pag. 48.
6. Quintilian, *Declarationes maiores* 6:9; citat în Gary Habermas şi Michael Licona, *The Case for the Resurrection of Jesus*, Grand Rapids, Mich., Kregel, carte în curs de apariţie.

7. William D. Edwards, Wesley J. Gabel şi Floyd E. Hosmer, „On the Physical Death of Jesus Christ", *Journal of the American Medical Association* 255, nr. 11, 21 martie 1986, pag. 1463.
8. Unii sceptici pretind că aceasta a fost doar o apariţie subiectivă în mintea lui Pavel, deoarece însoţitorii lui nu au văzut pe nimeni (Fapte 9) ori nu au înţeles ce a spus vocea (Fapte 9 şi 22). Dar concluzia aceasta este incorectă, din cauză că însoţitorii lui Pavel au experimentat unele fenomene obiective: 1) au văzut o lumină reală, dar nu au văzut nicio persoană; şi 2) au auzit o voce, dar nu au înţeles ce spune.
9. Vezi Gary Habermas, *The Historical Jesus*, Joplin, Mo., College Press, 1996, pag. 202-205.
10. Menţionat de Origen (185?-254? d.Cr.). Vezi Habermas, *Historical Jesus*, pag. 218. Scrierile lui Flegon n-au supravieţuit, dar Origen şi Iuliu Africanul fac referire la ele. Scepticii ar putea obiecta la felul cum creştini ca Origen folosesc citatele pe care le dau, însă obiecţia lor nu este îndreptăţită. Deşi nu putem verifica dacă Origen l-a citat corect pe Flegon putem presupune că da, căci destinatarii lui Origen aveau probabil acces la originalul lui Flegon. Nu ar fi avut rost ca Origen să inventeze ori să modifice afirmaţiile lui Flegon, dacă falsul s-ar fi putut dovedi cu uşurinţă.
11. Vezi Paul Maier, *In the Fullness of Time*, Grand Rapids, Mich., Kregel, 1991, pag. 202; vezi, de asemenea, Habermas, *Historical Jesus*, pag. 176.
12. Maier, ibid.
13. Suetoniu, *Claudius*, 25; citat în Habermas, *Historical Jesus*, pag. 191.
14. Musulmanii apelează adesea pentru argumente la *Evanghelia lui Barnaba*, dar s-a dovedit că aceasta este un fals. Vezi Norman Geisler şi Abdul Saleeb, *Answering Islam*, a 2-a ed., Grand Rapids, Mich., Baker, 2002, apendicele 3.
15. Paul Copan, ed., *Will the Real Jesus Please Stand Up? A Debate Between William Lane Craig and John Dominic Crossan*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1998, pag. 65.
16. Ibid.
17. C. S. Lewis, *Christian Reflections*, Walter Hooper, ed., Grand Rapids, Mich., Eerdmans, 1967, pag. 209.
18. Craig L. Blomberg, *The Historical Reliability of John's Gospel*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 2001, pag. 259.
19. Vezi Edwin Yamauchi, „Easter – Myth, Hallucination or History?", *Christianity Today*, 15 martie 1974 şi 29 martie 1974.
20. Gary Habermas şi Michael Licona, *The Case for the Resurrection of Jesus*, Grand Rapids, Mich., Kregel, care va apărea curând.
21. Pentru o tratare comprehensivă a acestor teorii alternative despre Înviere, precum şi a altora, vezi ibid.
22. Adresăm mulţumiri lui Gary Habermas pentru această idee (conversaţie personală, 29 iulie 2003).
23. Citat în Paul Copan şi Ronald Tacelli, editori, *Jesus' Resurrection, Fact or Figment? A Debate Between William Lane Craig and Gerd Lüdemann*, Downers Grove, Ill., InterVarsity Press, 2000, pag. 181.
24. În ibid.
25. Copan, ed., *Will the Real Jesus Please Stand Up?*, pag. 61-62, sublinierea noastră.
26. Să ne amintim de exemplul nostru din capitolul 5 în cadrul discuţiei despre necesitatea ca dovezile să fie puse în context: bărbatul care spintecă burta unei femei poate fi un criminal sau un erou, în funcţie de contextul în care se derulează evenimentul. Dacă incidentul survine pe o alee şi dacă bărbatul intenţionează să

facă rău femeii, atunci el este un criminal; dar dacă totul se petrece în sala de naşteri a unui spital, bărbatul este un erou.

27. Vezi Paul Maier, *Eusebius: The Church History*, Grand Rapids, Mich., Kregel, 1999, pag. 57, 81.
28. Un argument similar apare în satira lui Richard Whately despre Napoleon, *Historical Doubts Relative to Napoleon Bonaparte*. Vezi H. Morely, ed., *Famous Pamphlets*, New York, Routledge, 1890.
29. Adaptare după „Arise, Sir Knight", predică a lui James Allan Francis, în *The Real Jesus and Other Sermons*, Philadelphia, Judson, 1926, pag. 123-124.

Capitolul 13

Cine este Isus: Dumnezeu sau doar un mare învăţător moral?

1. Mărturia lui Barry este preluată dintr-un capitol din Norman Geisler şi Paul Hoffman (editori), *Why I Am a Christian: Leading Thinkers Explain Why They Believe*, Grand Rapids, Mich., Baker, 2001, pag. 205-221; şi din conversaţiile noastre personale cu el.
2. Dacă este comparat cu manuscrisul cărţii lui Isaia care se situează pe locul al doilea în ordinea vechimii – cu textul masoretic ce datează din 1000 d. Cr. – între cele două texte materialul este identic în proporţie de 95%, abaterile de 5% sunt în cea mai mare parte alunecări ale instrumentului de scris sau variante fonetice (niciuna dintre ele nu afectează vreo doctrină). Acesta este un exemplu al atenţiei meticuloase cu care scribii evrei au copiat Scripturile de-a lungul secolelor. Pentru mai multe detalii despre manuscrisele Vechiului Testament, vezi Norman Geisler şi William Nix, *General Introduction to the Bible*, Chicago, Moody, 1986, pag. 357-382.
3. Larry R. Helyer, *Yesterday, Today and Forever: The Continuing Relevance of the Old Testament*, Salem, Wis., Sheffield, 1996, pag. 318.
4. Mulţi rabini de-a lungul secolelor, chiar şi înainte de venirea lui Cristos, au interpretat Isaia 53 ca fiind o referire la Mesia cel aşteptat. Vezi S. R. Driver şi A. D. Neubauer, *The Fifty-third Chapter of Isaiah According to Jewish Interpreters*, Oxford şi Londra, Parker, 1877. De exemplu, lucrarea aceasta citează opinii rabinice conform cărora următoarele versete se referă la Mesia: „odrasla slabă" din versetul 2 (pagina 22); „om al durerii" din versetul 3 (pagina 11); „El ne-a purtat infirmităţile" din versetul 4 (pagina 23); „El a fost străpuns pentru păcatele noastre" din versetul 5 (pagina 24).
5. Pentru o explicaţie detaliată a acestei profeţii, vezi Harold Hoehner, *Chronological Aspects of the Life of Christ*, Grand Rapids, Mich., Zondervan, 1978, pag. 115-138.
6. Aşa-zisele predicţii ale unor mediumi nu se pot compara cu predicţiile biblice. De exemplu, *People Almanac* (1976) a efectuat un studiu asupra predicţiilor făcute de 25 dintre cei mai importanţi mediumi ai momentului. S-a constatat că 66 din 72 de predicţii (adică un procent de 92%) au fost foarte departe de realitate, iar acelea care au fost cât de cât corecte erau fie vagi, fie puteau fi explicate prin jocul întâmplării sau prin cunoştinţe generale despre mersul lumii. Astfel, o predicţie spunea că Statele Unite şi Rusia vor rămâne cele mai mari puteri pe scena internaţională şi că nu se vor declanşa războaie mondiale. Incredibil, nu-i aşa? Prin contrast, unele din predicţiile Bibliei au fost făcute cu sute de ani înainte, aşa încât evenimentele viitoare nu ar fi avut cum să fie cunoscute dinainte fără ajutor divin şi, în plus, toate predicţiile scripturale s-au dovedit corecte sută la sută. Vezi Norman L. Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich.,

Baker, 1999, pag. 475-478. Vezi paginile 544-546 pentru aşa-zisele preziceri ale lui Nostradamus.

7. J. Barton Payne, *Encyclopedia of Biblical Prophecy*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1973, pag. 665-670. Payne a identificat de asemenea 95 de profeţii mesianice ce se referă la cea de-a doua venire a lui Cristos (42 în Vechiul Testament şi 53 în Noul Testament).
8. Philip B. Payne, „Jesus' Implicit Claim to Deity in His Parables", *Trinity Journal*, 2 NS, 1981, pag. 17.
9. C. S. Lewis, *Creştinismul redus la esenţe*, SMR, [Wheaton, Illinois], 1994, pag 37.
10. Ibid., pag. 38.
11. Peter Kreeft, „Why I Believe Jesus Is the Son of God", în Geisler şi Hoffman, editori, *Why I Am a Christian*, pag. 228-229.
12. Citat în Jeffrey L. Sheler, *Is the Bible True?*, San Francisco, HarperSanFrancisco, 1999, pag. 208.
13. Lewis, *Creştinismul redus la esenţe*, 1994, pag 115.
14. Vezi Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*. Următoarele date sunt preluate de la pagina 730: Duhul Sfânt este numit „Dumnezeu" (Fapte 5:3-4). El posedă atributele dumnezeirii, cum ar fi omniprezenţa (vezi Ps. 139:7-12) şi omniscienţa (1 Cor. 2:10-11). El este asociat cu Dumnezeu Tatăl în creaţie (Gen. 1:2). De asemenea, este implicat împreună cu ceilalţi membri ai Dumnezeirii în lucrarea de răscumpărare (Ioan 3:5-6; Rom. 8:9-17, 23-27; Tit 3:5-7) şi laolaltă cu celelalte Persoane ale Trinităţii împărtăşeşte „numele" de Dumnezeu (Matei 28:18-20). În sfârşit, Duhul Sfânt apare alături de Tatăl şi de Fiul în benedicţiile Noului Testament (de ex., 2 Cor. 13:14). Nu numai că Duhul Sfânt posedă dumnezeirea, dar El are şi o personalitate net diferenţiată – fapt clar revelat de referirile scripturale la Duhul cu ajutorul pronumelui personal „El" (Ioan 14:26; 16:13). În al doilea rând, El face lucruri pe care numai o persoană le poate face, mai concret dă învăţătură (Ioan 14:26; 1 Ioan 2:27), convinge de păcat (Ioan 16:7-8) şi este întristat de păcat (Efes. 4:30). În sfârşit, Duhul Sfânt are un intelect (1 Cor. 2:10-11), o voinţă (1 Cor. 12:11) şi sentimente (Efes. 4:30).

Capitolul 14
Ce a învăţat Isus despre Biblie?

1. Vechiul Testament evreiesc conţine acelaşi material ca şi Vechiul Testament protestant, dar împărţirea cărţilor este diferită. Vechiul Testament protestant împarte fiecare din cărţile Samuel, Împăraţi, Cronici şi Ezra-Neemia în câte două cărţi distincte şi cei doisprezece profeţi minori apar în douăsprezece cărţi separate. Astfel, în timp ce în Vechiul Testament evreiesc sunt 22 de cărţi, acelaşi material este divizat în 39 de cărţi în Vechiul Testament protestant. Vechiul Testament catolic conţine 11 cărţi în plus (şapte figurează separat şi patru sunt inserate ca părţi componente în alte cărţi), acestea purtând numele de Apocrife. Cărţile Apocrife au fost adăugate de Biserica Romano-Catolică cu ocazia Conciliului de la Trent, în 1546, în principal ca răspuns la reforma iniţiată de Luther.
2. Cu excepţia titlului, tabelul este preluat din Norman Geisler şi William Nix, *General Introduction to the Bible*, Chicago, Moody, 1986, pag. 85.
3. Biblia afirmă ceea ce ştim prin revelaţia generală – că trebuie să existe un standard neschimbător al adevărului. Biblia pretinde că Dumnezeu este adevărul (Ps. 31:5;

33:4; Ioan 14:6; 1 Ioan 4:6); că Dumnezeu nu poate să mintă (Evr. 6:18; Tit 1:2); şi că Dumnezeu nu Se poate schimba (Num. 23:19; 1 Sam. 15:29; Ps. 102:26-27; Mal. 3:6; Evr. 13:8; Iacov 1:17). Pentru mai multe despre atributele lui Dumnezeu, vezi Norman Geisler, *Systematic Theology*, vol. 2, Minneapolis, Bethany, 2003, partea 1.

4. Citat în Jeffrey L. Sheler, *Is the Bible True?*, San Francisco, HarperSanFrancisco, 1999, pag. 78.
5. Ibid., pag. 80.
6. Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999.
7. Pentru casete cu predici de Andy Stanley, vezi www.northpoint.org.
8. Pentru o enumerare a miracolelor biblice, vezi „Miracles in the Bible", în Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*.
9. Acesta nu este un argument bazat pe tăcere, deoarece Biblia nu tace în legătură cu natura, scopul şi funcţia miracolelor speciale săvârşite de apostoli (vezi, de exemplu, 2 Cor. 12:12; Evr. 2:3-4). Ideea că funcţia lor a fost să confirme revelaţia apostolică este consecventă cu încetarea lor, căci după ce revelaţia a fost confirmată ele nu au mai fost necesare.
10. Bruce Metzger intervievat de Lee Strobel, *Pledoarie pentru Cristos*, Editura Cartea Creştină, Oradea, 2004, pag. 70.
11. Numai Filimon, 2 Petru, Iacov şi 3 Ioan nu sunt citate. Dar Clement de Roma (care scrie între 95-97 d.Cr.) şi/sau Ignaţiu (110 d.Cr.) confirmă Filimon, 2 Petru şi Iacov încă înaintea lui Policarp şi Irineu. Aşadar, singura carte care nu este confirmată ca autentică de către vreun autor din primele două secole este minuscula scrisoare pe care o cunoaştem sub numele de 3 Ioan. Vezi Geisler şi Nix, *General Introduction to the Bible*, pag. 294.
12. Irineu, *Adversus Haereses*, 3.3.4.
13. Din Geisler şi Nix, *General Introduction to the Bible*, 294.
14. Luca, deşi nu a fost la propriu un apostol, s-a numărat probabil printre cei 500 de martori ai morţii şi învierii lui Cristos. Dar chiar dacă nu a fost un martor direct al acestor evenimente, scrierile lui sunt confirmate de către tovarăşul său de călătorie, apostolul Pavel (1 Tim. 5:18; vezi Luca 10:7). De aceea, lucrarea lui Luca este considerată învăţătură apostolică.
15. Vezi Norman Geisler şi Thomas Howe, *When Critics Ask*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1992; şi Norman Geisler, *Systematic Theology*, vol. 1, Minneapolis, Bethany, 2002, capitolul 27.
16. Augustin, *Reply to Faustus the Manichaean*, în P. Schaff, ed., *A Select Library of the Nicene and Ante-Nicene Fathers of the Christian Church*, 14 vol., (prima serie, 1886-1894; retipărită, Grand Rapids, Mich., Eerdmans, 1952, 11.5.
17. În manuscrise au fost descoperite erori de copiere, dar ele sunt uşor identificabile şi se poate vedea că nu au existat şi în original prin compararea manuscriselor existente (capitolul 9). Deşi nu s-a găsit nici un text original al Bibliei, au supravieţuit mai multe manuscrise timpurii. Deci este posibil ca într-o zi să fie descoperit şi un text biblic original
18. De exemplu, la un moment dat criticii au crezut că Biblia greşeşte în legătură cu un popor numit hitiţi. În afara Bibliei nu apărea nicio dovadă a existenţei lor. Aceasta până când a fost descoperită o întreagă bibliotecă hitită în Turcia de azi. La fel, criticii au crezut că pe vremea lui Moise nu apăruse încă scrisul, aşa că ar fi fost imposibil ca el să fi scris ceva din Vechiul Testament. Dar ulterior au fost descoperite tăbliţele de la Ebla, în Siria, care îl predatează pe Moise cu 1000 de ani. Cu cât cercetările arheologice continuă, cu atât apar mai multe confirmări ale Bibliei.

CAPITOLUL 15

CONCLUZIE: JUDECĂTORUL, ROBUL ÎMPĂRAT ŞI CAPACUL CUTIEI

1. Pentru o discuţie despre cum este cu putinţă ca Dumnezeu să fie suveran şi ca oamenii să-şi păstreze în acelaşi timp libertatea, vezi Norman Geisler, *Chosen but Free*, Ediţia a II-a, Minneapolis, Bethany, 2001.
2. Philip Yancey, *Dezamăgit de Dumnezeu*, Editura Kerygma, Oradea, 2007, pag. 101-102.
3. Ibid.
4. C. Truman Davis, M.D., „A Physician Analyzes the Crucifixion: A Medical Explanation of What Jesus Endured on the Day He Died". Postat online la adresa http://www.thecross-photo.com/Dr_C._Truman_Davis_Analyzes_the_Crucifixion.htm. Accesat în 9 octombrie 2003. Publicat iniţial în *Arizona Medicine*, martie 1965, Asociaţia Medicală Arizona. Pentru informaţii suplimentare despre moartea lui Cristos vezi, William D. Edwards, Wesley J. Gabel şi Floyd E. Hosmer, „On the Physical Death of Jesus Christ", *Journal of the American Medical Association* 255, nr. 11, 21 martie 1986, pag. 1463.
5. C. S. Lewis, *The Great Divorce*, New York, Macmillan, 1946, pag. 72.
6. C. S. Lewis, *Creştinismul redus la esenţe*, Societatea Misionară Română, 1994, pag. 46-47.
7. Pentru mai multe despre iad şi obiecţii împotriva existenţei iadului, vezi Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999, pag. 308-313.
8. Pentru mai multe exemple în cărţile Bibliei de îndoieli şi întrebări cu privire la Dumnezeu, vezi Iov, mulţi dintre Psalmi, Eclesiastul şi Plângerile lui Ieremia.

APENDICELE 1

DACĂ EXISTĂ DUMNEZEU, DE CE EXISTĂ ATÂTA RĂU ÎN LUME?

1. C. S. Lewis, *The Problem of Pain*, New York, Macmillan, 1959, pag. 81.
2. Augustin, *Cetatea lui Dumnezeu*,. 14.1.
3. James Madison, în *The Federalist*, Benjamin F. Wright, ed., Cambridge, Mass., Harvard University Press, 1961, pag. 356.
4. Pentru o tratare mai amplă a problemei răului, vezi Norman Geisler, *Baker Encyclopedia of Christian Apologetics*, Grand Rapids, Mich., Baker, 1999. Vezi, de asemenea, Peter Kreeft, *Making Sense Out of Suffering*, Ann Arbor, Mich., Servant, 1986.

APENDICELE 3

DE CE SEMINARUL ISUS NU VORBEŞTE PENTRU ISUS

1. Vezi Forum, vol. 1, martie 1985.
2. Ibid., pag. 7, 10.

Norman Geisler a scris singur sau în colaborare aproximativ şaizeici de cărţi, între care menţionăm *The Baker Encyclopedia of Christian Apologetics* şi lucrarea în patru volume *Systematic Theology*. A predat cursuri la nivel universitar şi postuniversitar timp de aproape patruzeci de ani şi a conferenţiat în toate cele cincizeci de state ce compun SUA, precum şi în alte douăzeci şi cinci de ţări. Geisler deţine un doctorat în Filozofie (Ph.D.) de la Universitatea Loyola şi slujeşte acum ca rector la Seminarul Evanghelic de Sud, în apropiere de Charlotte, Carolina de Nord. Pentru mai multe informaţii despre dr. Geisler şi despre Seminarul Evanghelic de Sud, vizitaţi www.SES.edu sau sunaţi la 1-800-77-TRUTH

Frank Turek deţine două diplome de masterat şi acum îşi desfăşoară studiile doctorale în domeniul apologeticii la Seminarul Evanghelic de Sud, unde şi activează ca prorector. Este un vorbitor apreciat, apărând în numeroase emisiuni TV sau radio, inclusiv la *The O'Reilly Factor*, *Hannity and Colmes* şi *Politically Incorrect*. Prima lui carte, *Legislating Morality: Is It wise? Is It Possible?* (scrisă tot în colaborare cu dr. Geisler) a câştigat Medalia de Aur a Asociaţiei Editorilor Creştini Evanghelici pentru cea mai bună carte la categoria ei. Pentru mai multe informaţii despre Frank Turek sau pentru a vă programa o conferinţă cu participarea dumnealui, vizitaţi www.ambassadoragency.com sau sunaţi la 1-877-425-4700.